БЕЗКІНЕЧНА ЗБРОЯ

ДУХОВНА ТЕЧІЯ
"ВЕЛИКИЙ ВОГОНЬ"

Князь Огін (16.12.1971 - 22.06.2019)

Збірка творів засновника першої в незалежній Україні язичницької громади „Великий Вогонь“ Геннадія Боценюка (Князя Огіна) 16.12.1973 - 22.06.2019 під редакцією і з коментарями його вдови Радаслави. В збірці також міститься монографія Радаслави, присвячена реконструкції основного міфу та практичному колдовству.

Князь Огін був яскравою постаттю в язичницькому і націоналістичному рухах України, його ідеї вплинули на розвиток язичництва в Україні. Волхв, берсеркер, він був реальним практиком, а не теоретиком, Творчий спадок представлений переважно у стилі язичницького фентезі, містичного бойовика, рефлексії, детектива.

Для його творів характерна специфічна фрагментарна побудова творів, що пов’язано із особливостями бачення світу – перебуваючи в поточному часі, він одночасно бачив видіння з майбутнього і минулого, тому він і писав епізодами з різкою зміною місця, часу, героїв.

Чому Огін писав переважно бойовики? Причина містична. Він дуже багато грав у ком’ютерні стрілялки, які допомагали йому сконцентрувати волю і енергію для реальних астральних магічних боїв. На місці супротивників у грі він уявляв реальних противників, з якими воював магічною силою.

Твори Князя Огіна – це не просто фантазії, це реальні моделі альтернативного бачення, ментальна і астральна синхронізація з якими дасть читачу змінений стан свідомості, що дозволить увійти в стан берсеркера, відчути енергії, якщо є спадкові магічні здібності. Дуже багато людей мають магічні здібності і їм достатньо маленького натяку, щоб розкрити себе і піти шляхом пізнання свого Розуму.

Основні теми збірки – язичництво, стан берсеркера, язичницька художня література, магія, філософія.

МОЯ БОРОТЬБА

Першу книгу про стародавнє язичництво я написав ще у 1991 році. Житомирське видавництво «Олеся» збиралося випустити її тиражем 50 тисяч екземплярів, але замість того, щоб забрати гонорар – я забрав з видавництва 120 сторінок рукопису, точніше, машинопису, бо текст був надрукований на друкарській машинці «Либідь», яку батьки подарували мені. «Мені потрібно доопрацювати текст, він ще не готовий до друку», – повідомив я здивованому редактору, але насправді я розумів, що текст взагалі нікуди не придатний і мені буде через кілька років соромно за цей опус. Минуло 18 років, з'явилося безліч книг про язичництво, але, на мій глибокий жаль, дуже часто це опуси дуже низької якості, а я все ще працюю над кожним словом своєї повісті. Так склалося, що вчення «Великого Вогню» передавалося моїм учням усно, у довгих розмовах і лекціях, під час обрядів, під час тренувань. Це було непогано для початку, але зараз інформація поширюється в світі надто швидко, якщо вже що й не доопрацьовано в цій книзі, нехай читач пробачить мене за це.

Розділ перший

СВІТЛО

Мене часто запитують, як я став язичником. Я відповідаю, що завжди ним був. З раннього дитинства я був захоплений стародавньою історією Русі, спочатку це були казки та билини, потім романи, повісті та фільми. Навіть граючи солдатиками, я поринав у фантастичний світ могутніх благородних богатирів, безстрашних вікінгів та мудрих віщунів. Дивний хлопчик, яка нормальна дитина в першому класі занурюватиме пір'яну ручку в чорнильницю, щоб переписувати «Слово о полку… », а у другому класі вивчати підручник граматики старослов’янської мови? Моїм улюбленим предметом у школі була історія, але вивчав її самостійно, скупі фрази підручників не могли задовольнити мою цікавість, я читав будь-яку історичну літературу, яка потрапляла мені в руки, запам’ятовуючи персонажі та дати, пам'ятав усі династичні зв’язки правителів Київської Русі. Щось в історії Русі було не так, я це відчував, але поки не міг самостійно в цьому розібратися.

Від матері я успадкував зневажливо насмішкувате ставлення до християнства. Мій прадід, дід Микола, був переконаним антихристиянином. У його будинку не було жодної ікони, хоча все-таки одна висіла у хліву – святий Олександр Невський, мужик у гарних обладунках; його зображення

прадіду подобалося, але не настільки, щоб перемістити ікону з хліву до будинку. Мати ж його, моя прапрабабуся Варвара, була знахаркою та повитухою, до неї приїжджали породіллі з усіх навколишніх сіл. Будучи вже дорослими, ті, хто народився з її допомогою, приходили до неї на уклін і приносили скромні дари. Якимось чудовим чином вона всіх ппізнавала, казала, чий син, чи дочка. Прожила прапрабабуся Варвара 109 років і до останніх днів не втратила ясності розуму і не тільки могла «сама себе доглядати», але навіть допомагала доглядати своїх праправнуків. Вона ж і навчила мою бабусю багатьом замовлянням і секретам, але про це я розповім пізніше.

Народився і виріс у Житомирі. Батько мій родом із Любарського району Житомирської області, коріння матері – з Попільнянського району, що знаходиться майже на кордоні з Київською областю. Тут, на кордоні Полісся, у землі літописних древлян, завжди жили мої предки. З 11 років я жив майже на Замковій горі, в історичному центрі міста, зовсім поряд річка Кам'янка впадає у річку Тетерів. Через 10 років після переїзду на нову квартиру я дізнався, що будинок, в якому я жив, стоїть над стародавнім капищем. Можливо, останнім із святилищ древлянської землі, яке діяло, обряди там проводилися до середини XVII століття. Воно не було осквернене або зруйноване іновірцями, і до сьогодні збереглося в тому вигляді, в якому було залишено його останніми служителями. Хто знає, може, в цьому одна з причин того, що я став тим, ким я є, жерцем Великого Сварога, воїном Перуна.

Я добре пам’ятаю той день, коли провів перший осмислений язичницький обряд, що було досить дивно, адже я був переконаним атеїстом і виріс у сім’ї атеїстів. Це було 30 грудня 1984 року. Мої батьки пішли до друзів, передноворічна вечірка мала тривати до другої години ночі, і я теж по-своєму вирішив відсвяткувати. Я відчував, що це необхідно зробити саме опівночі. Парадно одягнувшись, я поклав під новорічну ялинку нещодавно подарований мені дідом трофейний ніж з мармуровою рукояткою (за законом він не міг вважатися холодною зброєю, бо лезо було на пів сантиметра коротше за незаконну норму), жменя дорогоцінного каміння і запалені три свічки. Я звернувся з мольбою до своїх древніх предків, нікого не називаючи на ім’я. Я попросив у них сили та здоров'я для себе та для своїх рідних. У цей момент я відчув приплив духовної енергії, приплив сили, до того моменту мені не відомий. Я нікому не став говорити про те, що передноворічний час проводив таким дивним чином.

Через рік я сам попросив батьків піти кудись у гості і навіть пояснив навіщо – проводитиму магічний обряд і мені треба бути на самоті. Мої батьки спокійно ставилися до моїх чудачеств. Тепер до дійства я готувався

заздалегідь, чекав на нього. Через події, що сталася восени того ж року, я вже міг точно назвати два імені своїх пращурів – Перун та Одін. Я знав, що колись вони були живими людьми, що вони рідні брати, їхні душі не померли, а їхня кров тече в моїх жилах. Сам обряд мало змінився.

Моїм улюбленим заняттям у ті часи було читання, читав я багато з раннього дитинства, віддаючи перевагу історичним романам. Ще першокласником, я став постійним відвідувачем дитячої обласної бібліотеки, яка знаходилася поряд з моєю школою, але вже у 14 років записався до обласної «дорослої» бібліотеки. Церква тоді ще не мала права гучного голосу (як, втім, не повинна мати його і зараз у тих державах, які декларують свободу совісті), але з нагоди ювілею хрещення Русі виходило багато науково-популярних статей, присвячених цьому питанню. Мене ця тема цікавила, але я помічав фальшиві формулювання, бачив явні логічні невідповідності. Маркс називав прийняття християнства прогресивним кроком, оскільки воно зміцнювало державу та феодальні відносини, не дивно, що радянська історична наука була тієї ж думки. "Що за хвора теорія?!" – думав я, не погоджуючись із пророком комуністичної ідеї. Що мають відчувати вільні люди, які живуть споконвічним укладом і слідують завітам батьків, коли їм раптом оголошують, що вони стали рабами чужого незрозумілого бога, що їм під страхом смерті заборонено вшановувати звичаї пращурів, та й самі вони вже є майном якогось виродка хрестоносця? Щоправда, були й автори, які наважувалися м’яко суперечити марксизму. Видавництво «Молода гвардія» випустило в серії «Історія вітчизни» чудовий двотомник «Звідки пішла Руська земля», в якому був опублікований роман В. Іванова «Русь ізначальна», а також кілька наукових статей. В одній із них автор писав, що, мовляв, так, звісно, держава – це завжди апарат гноблення народу, і якщо вона вже є, то її треба було б зміцнювати, проте крім держави є й інша форма організації суспільства – самоврядування. Саме таким і було суспільство племен Русі, але нашим предкам нав’язали християнство та феодалізм, так само, як через тисячу років знову нав’язали християнство (добре, хоч не насильно) і дикий капіталізм.

Багато аналогій простежується у нашій недавній історії та подіями тисячолітньої давності. І в тому, і в іншому випадку загальне (громадське) майно потрапляє в руки жадібних аморальних бандитів, потім вони будують церкви, в яких попи оспівують їхню уявну благочестивість. Потім удельні царі сваряться між собою і сіють розбрат.

У 1986 році Радянський Союз ще здавався непорушним, відносна свобода слова давала надію на зміни на краще, але якесь тривожне відчуття підказувало, що не все буде так добре, як хотілося б. Моя внутрішня думка була вже майже сформована, але я ще не наважувався говорити про симпатію

до стародавнього язичництва навіть з найближчими друзями. Незвичайні, я б навіть сказав, ненормальні, або як зараз заведено говорити, аномальні, явища змусили мене задуматися про те, що навколишній світ набагато складніший за ту схему, яка викладалася в підручнику фізики. Я був і завжди буду переконаним матеріалістом, навіть якщо вірю в те, що душа людини може залишитися живою після смерті. Сама душа матеріальна, треба лише з'ясувати природу духовної енергії.

Навесні 1986 року сталася надзвичайна подія на Чорнобильській атомній станції. Я добре запам'ятав ту ніч, мені не спалося. Гелікоптери прорізали нічне небо прожекторами, колона бронетехніки проїхала мостом з півдня, земля ніби тремтіла від напруження і тривоги. «Чи не почалася війна?» – злякався я.

Наступного дня мій батько, підполковник міліції, який обіймав досить високу посаду в Управлінні внутрішніх справ Житомирської області, повідомив про те, що сталася страшна аварія, він якимось дивом встиг пробити для мене та моєї матінки путівку, що горіла, в Закарпаття. У мальовничій долині, в якій розташовувався санаторій, компанії в мене, ясна річ, не було. Я багато часу проводив у прогулянках та роздумах, язичницьке світовідчуття проривалося з глибин підсвідомості. До цього часу належать і перші несміливі спроби написання власних прозових творів. Першим їх читачем стала моя мама, яка здивовано наголосила, що написано дуже добре. Через кілька місяців я навіть зважився відправити до редакції журналу «Техніка молоді» свою фантастичну розповідь «Таймер». На мій глибокий подив, через деякий час я отримав відповідь зі справжньою рецензією, мені повідомили, що написано непогано, але слід детальніше описати кінцівку, так як не зовсім зрозуміло, чим же, власне, розповідь закінчується. Цей лист мене дуже надихнув (я навіть не наважувався сподіватися на те, що хтось взагалі зверне увагу на мою писанину), але нічого переробляти я не став, адже мені вже виповнилося 15 років, а розповідь була написана, коли я ще був чотирнадцятирічною дитиною.

У січні 1987 року ми з матінкою вирушили до кримського санаторію, розташованого прямо під так званою Генуезькою фортецею, це недалеко від містечка Судак. Разом із нами прибув ще один відпочиваючий, Роман, молодий хлопець, який працював у московській міліції. Він був фанатом бойових мистецтв, щодня тренувався, а я тренувався з ним за компанію. Роман спеціалізувався на китайській школі "П'яний кулак". Мої самостійні спроби займатися чимось подібним обмежувалися фехтуванням, але тут уже в мене з'явився справжній вчитель, який хвалив мене за старанність і зазначав, що я маю здібності. Через 24 дні ми розсталися, багато чого навчитися за цей час неможливо, але базовий курс я освоїв, до того ж, зміг

зрозуміти основні принципи зміцнення духу і тіла. На прощання мій перший вчитель побажав мені успіхів, велів продовжувати займатися самостійно і сказав, що я можу стати справжнім майстром, якщо постара- юсь, звичайно. Я залишився у санаторії ще на 24 дні. Зізнаюся, в школі я сказав про те, що їду в дитячий санаторій (де належить навчатися за шкільною програмою), мені навіть видали на руки мій табель, а в Судаку я навпаки повідомив про те, що я трохи старший, втім, і виглядав старшим, адже мені доводилося голитися з початку навчального року. Після від'їзду Романа я продовжував тренування, безлюдне узбережжя зимового Криму налаштовувало мої думки на філософський лад, але один випадок хотів би відзначити окремо. Коли я одного разу прогулювався під фортечними стінами стародавнього Сурожа, розглядаючи кремули його сторожових веж, у свідомості промайнула несподівана, ніби чужа думка: «Ніщо створене людиною не вічно, вічна тільки сама людина». Я зупинився наче громом уражений. Зір підказував протилежне – ось вони тисячолітні кам'яні стіни, а де люди, що їх звели, і ті, що мешкали за ними, захищали від ворогів? Їх нема. Але не все так просто. Стіни з часом можуть розсипатися на порох, але якщо в людини є нащадки, діти, онуки, правнуки, вони збудують нові міста, тільки поки є нащадки… Гірше, якщо їх нема. Додому з Криму я повертався з багажем нових знань і думок, правда, віддаючи класному керівнику незаповнений за чверть табель, я збрехав, що його просто забули заповнити, але ж я типу старанно вчився. Я справді перечитав на канікулах усі підручники і заповнив прогалину в знаннях, батьки ж мої вважали, що оздоровитися при нагоді важливіше, ніж штани в школі просиджувати, адже я був впевненим хорошистом, а відмінником все одно б не став.

Найкращим моїм другом на той час став Гліб Ліференко. Жив він у будинку, який знаходився прямо поряд з нашою школою № 12, яка на той час вважалася найкращою в місті. Саме йому першому я розповів про свій світогляд, він же став свідком багатьох дивних незрозумілих подій. «Я, звичайно, матеріаліст, але факти вперта річ…», – сказав якось Гліб, коли ми, сидячи у нього вдома, розмірковували про наші недавні пригоди. Філософські бесіди, логічні головоломки та гра в шахи були основними елементами нашого проведення часу, але тепер я ще підбивав Гліба займатися військовим мистецтвом. Віталік (наш спільний найкращий друг) відмовився від тренувань, я вже не пам'ятаю, з якої причини. Гліб був класичним зразковим хлопчиком, а часи були неспокійні. По всьому Радянському Союзу підлітки тронулися розумом, вулиця йшла війною на вулицю, район на район, треба було вміти постояти за себе. Дворові угруповання та розборки були мені глибоко огидні, але й мені доводилося в старших класах битися на вулиці. Іноді бійки були справді кровопролитни-

ми, але я завжди заступався за друзів.

Тренувалися ми найчастіше за пішохідним мостом, у тих місцях, де пізніше проходили тренування моєї школи. Ми люто билися шорсткими кийками, молотили один одного руками та ногами, я вигадував різні цікаві вправи. Завдяки мені Гліб вчився битися, а я набував майстерності. Саме під час одного з таких тренувань ми познайомилися з Вадимом Корякою, який згодом став, як іноді ми жартуємо, другим патріархом «Великого Вогню». Гліба, відповідно, слід назвати третім патріархом, оскільки саме ми втрьох і заклали основу ідеології духовного руху, про який ми на той час ще й не мріяли.

Розділ другий

ВІЧНА ТІЛЬКИ САМА ЛЮДИНА

Я не втомлюватиму читача всією історією висновків, та я й сам уже не все пам’ятаю. Слід зазначити, що дуже важливим елементом становлення світогляду були уроки побутової магії та життєвої мудрості, які виклала мені моя бабуся. Ще дитиною був, коли вона, жартома, сказала, що скоро я одружуся. «Взагалі не одружуватимуся!» – повідомив я їй, але вона відповіла вже серйозним тоном: «Тебе народили, і ти повинен народити». Мушу! Пізніше я довго думав над цією фразою. Що ж це за борг такий?

Всі ми іноді думаємо про вічність, про життя і смерть, і що буде потім, коли тіло вже не може бути пов’язане з душею. Що ж буде за тією межею, або взагалі нічого не буде, лише холод, морок і порожнеча. Вмирати не хочеться, хтось дурманить себе казками про рай і пекло, інші намагаються повірити в рейнкарнацію, адже жити хочеться навіть після смерті. Стародавні єгиптяни сподівалися на життя душі, бальзамуючи тіла померлих, наші ж пращури віддавали тіло вогню. Про термінологію краще домовитися відразу, щоб уникнути можливих різночитань. Душа – це інформаційно-енергетичне поле, яке поряд із живим органічним тілом (мозком, кров'ю, м’язами та кістками) становить нашу сутність. Існування душі не визнано сучасною наукою, але й повністю заперечувати її існування також дуже складно. Всім відомі спогади фронтових санітарів, та й не тільки фронтових, які здогадувалися про смерть пацієнта в ту мить, коли носилки немов стають важчими на кілька кілограмів, але насправді в момент смерті тіло людини втрачає у вазі кілька грамів. Офіційна наука пояснити цей феномен поки що не може. Є й безліч інших прикладів, але наука ще не має відповідної апаратури, не винайдено мірило душі, проте всі стародавні народи, що знаходилися в різних частинах землі, визнавали існування людського духу.

Методи пізнання давніх людей, ймовірно, відрізнялися від сучасних, але знання про душу не змінилися з часів неоліту. Душу неможливо помацати, важко побачити, достатньо визнати її матеріальне існування. Адже ми не сумніваємося в матеріальності електромагнітних полів.

Існування потойбіччя відкидається без обговорень, але яким чином душа людини може залишитися живою після смерті тіла? Наші пращури вірили в це, довго думав над цим питанням і я. Підтвердження своїми висновками я отримав пізніше.

Душа не може існувати без прив'язки до живого людського тіла. Після смерті тіло людини розкладається, перетворюючись на шматки неживої матерії, так само може померти і душа, якщо не буде прив’язки до живого організму. Душа жива доти, доки живі нащадки – діти, онуки та правнуки, саме вони понесуть у безсмертя нашу душу.

Ми в боргу перед своїми предками, вони зробили все можливе для того, щоб ми народилися і в нас у свою чергу народилися діти. Ми також у боргу перед своїми нащадками, їм продовжувати наш рід. Нав’ї, народжені на віки, нескінченний ланцюг поколінь, вони завжди поряд з нами. Їхня мудрість прихована в тілі та розумі нашому. Боги мертвих народів мертві.

У стародавніх скандинавів була традиція називати первістка ім’ям діда, якщо його вже немає у світі живих. Якщо ж дитина народилася після загибелі батька, то її називали тим самим ім’ям, вважалося, що душа загиблого відроджується у сині. Така традиція, мабуть, була й у русинів, звичай називати хлопчика на честь діда зберігся донині.

Можливо, я помиляюся, я не наполягаю на істині в останній інстанції, але я певен, що душі наших великих пращурів не загинули. Їхня кров тече в наших жилах, їхній розум іноді вторгається в нашу свідомість для того, щоб застерегти, або допомогти порадою, але ми самі не завжди можемо це зрозуміти і відчути. За життя ми маємо зміцнити свій дух і свій розум, якщо дійсно хочемо бути безсмертними.

Протягом усієї людської історії люди складають міфи. У давнину це були міфи про богів і героїв, подібних до богів. Зараз ми створюємо міфи про древніх героїв, наших пращурів, збираючи воєдино уривки легенд. Наші правнуки прославлять і нас, якщо ми того гідні.

Розділ третій

СИЛА СТАРОДАВНЬОГО НАРОДУ

Після закінчення школи я спробував вступити до Київського Державного Університету імені Шевченка на один із найпрестижніших факультетів –

юридичний. Тільки через кілька років я зрозумів, що на останньому іспиті (Історія СРСР) мене практично не могли завалити. П'ять балів ставити було не можна, я одразу зайняв би місце, яке вже комусь було обіцяно. На нескінченну кількість додаткових питань я завжди мав правильну відповідь, тільки на одному оступився, не зміг згадати, куди відступили залишки селянської армії Івана Болотникова після страти. «Ось бачите! – зрадів товстий викладач. – Не можемо ми вам поставити п'ятірку!» Разом – три четвірки, для хороших блатників цього могло б вистачити, але я не пройшов по балах і став готуватися до армії.

Багато часу ми з Глібом проводили перед комп'ютерами у Житомирському педінституті, де самонавчалися програмуванню. В останній рік навчання у школі Гліб посів друге місце у всесоюзній олімпіаді молодих програмістів, але після школи він теж не вступив із першого разу (їздив вступати до Москви). Я вже тоді знав, що хороший програміст з мене не вийде, а посереднім я бути не хотів, думав піти стопами батька та діда, які працювали в міліції. Допотопні комп'ютери Yamaha були забезпечені вбивчими для зору моніторами, але про те, наскільки вони були шкідливі я дізнався після обстеження проведеного за напрямком військкомату. Мінус вісім на лівому оці, мінус три на правому, придатний до нестройової служби у воєнний час. Дорога в армію була закрита, на мій величезний подив. Не можна сказати, що я дуже засмутився, така ситуація мене влаштовувала, але вимагала коригування планів. Вадим, з яким ми дуже потоваришували, запропонував спробувати вступити на факультет журналістики Київського університету, де сам заочно навчався на першому курсі. Ця думка мені сподобалася, але поки що ми з Глібом просто гуляли, тренувалися і розмірковували про давню філософію. До нових вступних іспитів було ще більше півроку, а на роботу я мав піти лише у січні.

Ми вже давно помітили, що є місця сили, як я називав їх ще в ранній юності. Перебуваючи в такому місці, ти відчуваєш приплив сили та бадьорості, само собою покращується настрій, сам світ ніби розквітає незалежно від пори року чи доби. Бувають і протилежності, іноді забредеш кудись, і немов природа в'яне, тебе сковує незрозуміла тривога і страх, і також бажання якнайшвидше піти, втекти звідси, перебувати в будь-якій точці, але не тут. Я навіть склав карту аномальних зон нашого міста, але тепер ми розширювали свої знання, ходили у довгі походи, досліджуючи ближні землі. Завдяки знайомству з Вадимом у бойовому мистецтві ми з Глібом теж досягли великих успіхів, оскільки він мав довгий досвід і відмінну техніку, до того ж він вказав нам на явні помилки. У той же час деякі елементи східних стилів здавалися мені зайвими і точно не підходили для статури місцевих чоловіків, а хитросплетіння східної філософії мало

кого могли захопити, але бойове мистецтво, позбавлене філософії відразу перетворюється на різновид вуличної бійки. Вчотирьох (у Вадима був свій учень) ми вирішили створити свій власний бойовий стиль, відкинувши зайву химерність та ритуальність азіатських стилів. Про якісь почесті ми не думали, ми це робили самі для себе і власного задоволення.

Пам'ятаю, як вразив мене перший поєдинок із Вадимом, його надзвичайна швидкість та злагодженість рухів. Він завдав кілька ударів за секунду, я ледве встигав відбивати їх, але вже через кілька місяців наші сили зрівнялися. Ми були молоді і іноді наївні, юнацький максималізм теж частково надавав сили. Так уже склалося, що лідером нашої компанії став саме я, хоч Вадим був на пару років старший і досвідченіший за мене.

З січня 1990 року я почав працювати в УВС Житомирського облвиконкому, завідував складом спецзасобів відділу зв'язку та експертно-криміналістичного відділу. Коли мене брали на роботу, мені показали дві частини складу. В одній половині все було враховано і записано в три томи прибутково-витратних книг, а в меншому приміщенні все вже давно було списано і лежало про запас (туди я в жодному разі не повинен був пускати нікого в разі несподіваної перевірки). «Сильно не кради!» – зі сміхом попросив мене начальник відділу зв'язку, мій безпосередній командир. «Не буду!» – чесно відповів я і справді за час роботи нічого не приватизував. Той факт, що мені потрібно було за сумісництвом бути вантажником, мене зовсім не бентежив, а ось підсмоктувати чистий спирт із бідона мені зовсім не подобалося, але іншим я це не довіряв. На мене не ображалися, адже до кінця місяця я приносив хлопцям у майстерню майже півлітра спирту, який чомусь виявлявся зайвим. Щось у них все ж таки було недодумано в даній роботі, адже у мене не було допуску до державної таємниці, нічого такого я не підписував, але отримував, зберігав і видавав секретну спецтехніку. Якось я дуже злякався, коли під стіл упали накладні на секретні «Фільтри ТЛ», за допомогою яких, як я розумію, телефони прослуховуються, а я вже думав, що їх загубив. Вадим Коряко також мав успіхи в кар'єрі. З позаштатного кореспондента обласної газети «Комсомольська зірка» він перетворився на штатного репортера і теж обзавівся власним кабінетом та службовим телефоном, а також псевдонімом, тепер свої статті він частіше підписував Вадим Зінов'єв. Гліб поки що гуляв і готувався до вступу до Софійського технічного університету, його мама була болгаркою родом із К'рджалі.

На роботі мене майже одразу прозвали каратистом. Я не приховував своєї любові до бойових мистецтв, а коли одного разу треба було зламати старий дощатий паркан, я попросив хлопців з ломом відійти вбік і з величезним задоволенням перетворив його на купу тріски. Мої руки і ноги виявилися міцніше і швидше від відомого прийому з ломом, але бійцем мене визнали

тільки після того, як я на прохання трудового колективу подолав Жору. Визнаний усім УВС силач з ЕКО був майже вдвічі важчим за мене, основою його техніки було бойове самбо. Випадково дізнавшись від сусідів про цей факт, навіть моя мати повірила, що я на щось здатний.

Ми продовжували тренування, але все більше думали про силу духу, про внутрішню енергію. Я відчував, що нам катастрофічно не вистачає знань, а доступна література не давала відповіді на багато запитань. У пошуках сакральних істин я звернувся за допомогою до своїх родичів. Ще в дитинстві мій дід вчив мене битися і не боятися бійки, але жодної конкретної системи не було, хоча як скромно зізнавався дідусь Іллюша, батько моєї мами, у рідному селі побороти його міг лише старший брат. Певні бойові навички вироблялися у народних іграх. У дитинстві ми з моїм двоюрідним братом постійно грали в цурки, нас цій грі навчив дід, а у дворі ми грали в пекаря, зараз я погано пам’ятаю сенс і правила тієї гри, але точно пам'ятаю, що між ними було багато спільного.

Бабуся багато розповіла про замовляння та захист від поганого ока, і про те, як самому завдати духовного удару по злим людям, як треба «відчитувати», якщо на когось «пороблено». Ще вона розповіла мені про те, що за старих часів були якісь чорні книги, в яких були записані таємні знання. Сама вона таку книгу не читала, але в молодості особисто знала людину, яка мала таку книгу. Читати такі книги будь-кому не можна, людина може захворіти і навіть померти, до того ж «в хаті може все перевернутися». Мені чомусь одразу захотілося прочитати таку книгу, про що я й повідомив своїх друзів. «Це буде дуже складно ...», – сказав Гліб, але ми вирішили почати пошуки, не особливо сподіваючись на успіх.

Вивчення історії релігій та епічних переказів стало для мене новим захопленням. Тепер я багато знав про стародавніх германців і кельтів, індуїзм і буддизм, але найцікавіше залишалося майже незвіданим. В обласній бібліотеці я знайшов чудові книги: Знойка «Міфі Київської Русі та події стародавні», Іванченка «Дивосвіт прадавніх слов'ян», останню книгу взагалі можна було назвати язичницьким гімном, але й ці роботи ставили більше запитань, ніж давали відповідей. Убогість першоджерел про язичництво завжди була великою проблемою.

У травні Гліб із батьками поїхав до Болгарії, вони збиралися перебратися туди назовсім. Союз вже тріщав по швах, дедалі більше товарів ставали дефіцитними, народ дедалі голосніше лаяв правлячу комуністичну партію, з’явилися перші політичні неформали, а на телеекранах засвітилися дисиденти. Політінформації все ще існували, але газету «Правда» вже ніхто не зачитував, натомість дорослі дядьки міліціонери і я разом із ними дивилися мультики по відеомагнітофону.

Склад мій знаходився в підвалі прямо над їдальнею, дуже вигідний стратегічний пункт, я завжди обідав одним із перших, і в мене ще залишалося хвилин сорок, щоб погуляти парком, або посидіти біля фонтану навпроти своєї колишньої школи. Одного разу я нахабно пообідав зовсім рано, було більше години вільного часу. Того дня вулицями ходили ошатні хлопці та дівчата з дзвіночками, у них був останній дзвінок. Рік тому я був таким, але тепер я просто надувся від гордості за свою дорослість. Зарплата в мене може і невелика, але чесно зароблена, а в майбутньому на мене чекає… Просто дух захоплювало від перспектив і фантазій! Я спустився до парку, перейшов через пішохідний міст і підійшов до дуба Трояна. Так ми його назвали через те, що з одного кореня росли одразу три стволи. Я встав між стволів і глянув на небо. Сліпучо-білі хмари були схожі на чарівні замки. Фантазія малювала фантастичні картини. Мені захотілося створити школу, де навчатимуть бойовому мистецтву та таємним прийомам магії, вчителі будуть мудрими та строгими, а учні цієї школи понад усе цінуватимуть правду та честь, завжди ставатимуть на захист добра. Мріяв ось так пів годинки і пішов на роботу.

За кілька днів у Молдові стався великий землетрус, докотився він і до Житомира. В нас, щоправда, було лише 4 бали. Але дізнався я про це пізніше, а тоді я сидів у своєму підвалі і записував щось в облікових книгах. Несподівано підлога затремтіла у мене під ногами, потім затремтіли і задзвеніли стелажі з інструментами, і я почув незвичайний звук, який ні до того, ні після чути мені не доводилося. Низький гул схожий на стогін виходив із самих глибин землі. Я зрозумів, що відбувається, але тікати не став, дочекався закінчення дійства. Хто не був у підземеллі, тому ніколи не дізнатися, як стогне земля.

Ще за кілька днів мені зателефонував Вадим і сказав, що треба терміново зустрітись. Він жив всього за сто метрів від моєї роботи, тому я навіть не повідомив про те, що мене не буде деякий час. Південне сонце було гаряче, але грозові хмари вже висіли над обрієм. Неймовірно парило. Знахідка Вадима вразила мене, втім, вона перевернула все моє життя. Я повернувся на роботу і поринув у вивчення безцінного дару. За годину почалася люта гроза. Одна з перших блискавок потрапила в телескопічну антену головної радіостанції УВС (встановлену в тій будівлі, в якій був мій склад), тому апарат вибухнув. Просто дивно, що ніхто не постраждав. Чому не спрацювало заземлення ніхто так і не зрозумів.

Розділ четвертий

ТРИ БРАТИ

І прийшов Род із земель, де Даждьбог прокидається. І було троє синів у нього – Перун, Один і Водан. І прийшов Род та сини його, і сіли по річці, що нині Істр (Дунай) зветься. І пішов Род небесною твердю на шлях повеління Розумом, а синам своїм владу залишив велику – Перун сходом став правити, Водан – заходом, а Один – північчю. І від Перуна свій рід ведемо ми. Силу він дарує нам вічну, Розум духу і тіла віддає. Воздай, о Перуне, рукам блискавку, ногам грім! Воздай силу Розуму нашому! Хай піде страх та з'явитьсяслава! О Перуне, дай Розум. Буде Розум – буде й сила.

"Всі боги були колись живими людьми", – сказав одного разу Гліб. Я частково згоден із цим твердженням. Легенда про Сварога (який нібито був царем єгиптян), яка випадково потрапила в «Повість временних літ», явно вказує на те, що він був культурним героєм свого часу, історичною особистістю. Давно помічено подібність цієї легенди з переказом, розказаним Геродоту скіфами про своїх північних сусідів. Очевидний той факт, що у наших предків не було бога в понятті «теос», чого ніяк не можуть зрозуміти багато наших сучасників. Середземноморська антична міфологія, зокрема біблійна, дуже міцно засіла у глибинах підсвідомості нинішніх європейців. Коли я читаю книгу, в якій написано: «Зевса слов'яни називали Перуном, а скандинави – Тором", я навіть не знаю, сміятися мені чи плакати. Не кожному легко зрозуміти, що боги старовини це зовсім не те, що вони звикли розуміти під словом «бог».

Богів у загальноприйнятому у наш час сенсі русини взагалі ніколи не мали. Даждьбог (животворна сила неба) і Стрибог (сила вітру) – це не щось одухотворене, це стихії, якими навіть здатні керувати люди сильні духом. У цьому слід відрізняти богів (божів) від навіїв, живих душею пращурів. Звичайно, набагато легше придумати собі богів за образом і подобою давньогрецького Олімпу, бити їм поклони, ніж спробувати зрозуміти світовідчуття предків, а вони були не дурніші за нас. Багато знань давніх нам і зараз недоступні. Якщо у наших пращурів не було мобільних телефонів та автомобілів, це ще не означає, що вони були дикунами.

Формула життя землі не така вже й складна, її цілком могли зрозуміти мудрі люди давнини. Є два основні елементи, що дарують життя: тепло і вода. Головним джерелом тепла є сонце, ось вам істина, яка не потребує доказів, усі народи за всіх часів це знали. Про це можуть забути лише жителі сучасних мегаполісів, які звикли до постійної ілюмінації і ніколи не бачили діамантового розсипу справжнього зоряного неба. Дві третини планети

вкриті водою, більшою чи меншою мірою про це знали розвинені народи і за старих часів, згадайте хоча б перші рядки «Кола земного». Випаровуючись над океаном, вода піднімається в небеса, вітер приносить дощові хмари на сушу і вони проливаються в землю життєдайними струменями. Даждбог та Стрибог, вічні стихії життя.

Із легендарною історією все набагато складніше. Відлуння легенд повідомляють нам про те, що Сварог жив дванадцять тисяч років тому, з часів Рода та його синів минуло три тисячі років. Легенду про трьох великих братів можна назвати загальноєвропейською. У давній скандинавській традиції Рода називали Бором, його синів звали – Один, Вілі та Вьо, але славили все ж таки Одіна. Саме він був родоначальником усіх династій північних конунгів, окрім Інглінгів, якщо вірити старовинним сагам, а я не бачу причин їм не вірити. Людина, завдяки якій з'явилася на світ «Коло Земне», сказала неймовірно правдиву фразу: «І хоча ми не знаємо чи правдиві ці оповіді, але зате ми точно знаємо, що мудрі люди давнини вважали їх правдою». Стародавні балти також славили трьох братів, називаючи старшого Патлсом, середнього Перкунасом, а молодшого Потрімсом. Русини вшановували і пам'ятали Перуна. Він також був родоначальником князівських династій, але нам дісталися у спадок лише уривки історії. Вище голову, брати та друзі! Як не намагалися завойовники знищити пам'ять про велич наших предків, не лише високі могили зберігають пам'ять про минуле.

Крила Сімаргла вітер приносять. Чуєте? Перун тяжким кроком іде до нас. Вмийтеся росою Перуновою, що кров'ю зветься. Вона сили додасть, бо роса ця чудес таїть безліч. Радуйся, суще, бо він уже близько!

Розділ п'ятий

ВЕЛИКИЙ ВОГОНЬ

Перед вступними іспитами я взяв відпустку за власний рахунок і поїхав разом із матінкою до будинку відпочинку МВС «Пуща Водиця», що знаходиться в курортній зоні під Києвом. Я був абсолютно впевнений у перемозі, події перших літніх днів викликали неймовірне піднесення енергії, до того ж конкурс був невеликим, лише п'ять осіб на місце. Не скажу, що я старанно готувався до іспитів, улюблені з дитинства ліси та озера Пущі більше заохочували мене до прогулянок, ніж до підручників, але я склав іспити більш ніж добре. При оцінках 4, 4, 5 (на останньому іспиті з історії я справді чудово себе показав), можна було не сумніватися у зарахуванні та останній тиждень відпустки просто відпочивати. У Пущі я познайомився з

Єгором, моїм однолітком із Магадана. Ми швидко здружилися та стали однодумцями у питаннях відродження язичництва. Що цікаво, ми з Єгором були дуже схожі зовні, незнайомі люди думали, що ми брати близнюки та й характером були схожі. У школі його, як і мене, називали філософом, він також захоплювався військовими мистецтвами, любив прогулянки на природі. Якось ми вибралися до центру Києва з метою розшукати Старокиєву гору та капище Перуна на ній. Ми бродили містом до раннього вечора, але цілі так і не досягли, хоча як з'ясувалося через пару місяців, не раз проходили зовсім поряд. Вперше я там був ще дитиною, а Київ знав поки що погано, питати у перехожих чомусь соромилися, шукали самостійно. Хто б міг подумати, що через три роки я працюватиму зовсім поруч із Перуновим капищем і буватиму там майже щодня…

За кілька днів після того як я повернувся до Житомира, приїхав із Болгарії Гліб. Він вступив до Софійського технічного університету, причому дуже вдало, зі стипендією та гуртожитком (у них тоді вже запроваджувалося платне навчання). Власне, Гліб та його батьки приїхали пакувати речі, вони залишали Союз із його проблемами, але не знали, що найжорстокіша криза з голодними бунтами дуже скоро захлисне маленьку Болгарію.

На роботі, дізнавшись, що я вступив до Київського університету, мені запропонували написати заяву про звільнення. Робити інвентаризацію складу і доручати комусь матеріальну відповідальність двічі на рік, коли я виїжджатиму на сесію, було технічно дуже складно. Я не засмутився, безробіття у нас тоді ще не було, та й сидіти на складі мені вже добряче набридло. «Ну що ж... – подумав я. – Тепер хоч не доведеться голитися!» Завести бороду я мріяв ще в школі, в 11 років намалював портрет себе дорослого з бородою та довгим волоссям, до речі, дуже схоже вийшло, як пізніше з'ясувалося.

Увечері мого передостаннього робочого дня ми з Глібом, Вадимом і Валерою (учнем Вадима) пішли за міст і розпалили багаття біля Трояна. Настрій у нас був піднесено-містичний, адже почували себе носіями потаємних знань. Ми тоді думали, що єдині на світі – в енциклопедії було кілька слів написано про неодруїдистів в Ірландії та якісь спроби відродження неоязичництва у фашистській Німеччині. Вчотирьох, торкнувшись правою рукою стволів дуба, ми проголосили про створення містичного ордена, давши йому назву «Великий Вогонь», тобто Сварог. Зоряне небо осяяло на півночі далекою зарницею, ми вважали це добрим знаком. По дорозі назад довго розмірковували про можливість майбутнього відродження споконвічної духовності. Вадим запропонував зайти до його знайомого, Іванчихіна, який легалізував після довгої заборони школу карате-до. Я вважав, що на мене навряд чи звернуть увагу. «Ти ж мрієш про

слов'янську* школу! Потрібно пробувати! Іванчихін нормальний мужик! До того ж я про тебе вже розповідав…», – палко заперечив Вадим. Наступного дня вирішили зайти до каратистів, благо, це було зовсім поряд, і я міг встигнути за обідню перерву.

Штаб-квартира школи Іванчихіна була неподалік стадіону. У затишному кабінеті старовинного одноповерхового будинку він проводив запис новеньких. Коли ми з Вадимом зайшли до нього, головний каратист Житомира сидів серед трьох своїх старших учнів, вони були інструкторами секцій. Я скромно представився, а Вадим сказав просто хвалебну промову на мою адресу. «Слов'янський стиль це, звичайно, цікаво, але ніхто поки що про це не чув…, – подумавши, сказав сенсей Іванчихін. – Про карате-до всі знають, відбою немає від охочих. А ось спробуй показати, що ти можеш. Ось із ним!» – він вказав на одного з інструкторів, що сидять поруч.

Усміхнувшись, зі стільця підвівся хлопець трохи старший за мене. То був Саша Тарабукін, згодом він став моїм другом. Невеликий поєдинок у м'якому контакті показав сенсею, що я справді щось можу і цілком конкурентоспроможний. «Ну, можна спробувати…» – без особливого ентузіазму сказав Іванчихін і додав, що стиль може бути і слов'янським, але методика має бути єдиною. Я мушу її вивчити і шанувати як букву закону. Це була майже перемога, принаймні перше зізнання. Я пообіцяв приступити до вивчення методики того ж вечора.

---

* Справді від початку існування «Великого Вогню» великий акцент робився на понятті «слов'яни», «слов'янський». Майдан 2014 року вскрив усіх консерв і ясно показав, що це імперська ідея Московії. Огін більше мене знав усіх борців за слов'янство і добре побачив, хто опинився по той бік барикад. Одного дня Огін сказав: «А хто такі слов'яни? Нічого точно не відомо.» Ми прибрали слово «Слов'янська» з назви сайта і статуту організації і почали уникати це слово, замінивши на русини. У 2025 році може здаватися, що тільки на основі поняття «слов'яни», «арійці» можна об'єднувати українців і вибудовувати національну ідею, але це помилковий шлях. Поки ще ніхто не займався спростуванням слов'янського міфу, а ось арійський міф давно спростований аналітиком історії Айхом Продашем. Прив'язувати українців до арійців-таджиків якось уж зовсім смішно. Арійство є складовою частиною християнства, віруючі так звані арійці європейських країн є звичайними гностичними християнами.

Ніхто не бачив оригіналів, в яких нібито згадується назва «слов'яни», навіть історики не мають доступ до оригіналів. Колись займуться і цим міфом, це питання часу, а поки краще максимально дистанціюватися від тих «східнослов'янських братів».

На якій же базі вибудовувати національну ідею? Українці - частина європейської сім'ї, найбільш близькі до нас скандинави, балти. Поняття індоєвропейці вигадано під замовлення британських колонізаторів Індії. Не варто вишукувати коріння українців, чи якісь зв'язки, в Азії.

Іванчихін справді став моїм справжнім серйозним учителем. Він розповів про психологічні аспекти військової школи, розповів про невеликі хитрощі, які сам вигадав, але найголовніше – він цінував філософію і надавав їй великого значення в процесі навчання військовому мистецтву. У цьому ми були чимось схожі. Методика, затверджена Держкомспортом СРСР наприкінці 70-х років, ще до заборони карате була викладена в товстій папці машинописних листів. Читати, точніше, вивчати її було справді цікаво. Все було грамотно продумано та прораховано, кількість віджимань, стрибків, тривалість пробіжок, постановка ударної техніки. Обов'язковою умовою було також медичне обстеження, таке саме, яке вимагалося для вступу до школи боротьби. Школа Іванчихіна була комерційною установою, вона діяла при кооперативі «Каскад». Учні здавали в касу 10 рублів на місяць, частина суми йшла на сплату податків, невелика частка керівництву кооперативу, ще частина керівнику школи та залишок інструктору. Виходило, що я ще й заробити міг. У школі було вже десять інструкторів карате-до, тепер з'явився ще я, нестандартний інструктор неформатного на той час напряму. Незвичайною була і форма, яку потрібно було носити всім учням. Каратистам було легко, вони могли купити кімоно в магазині спорттоварів (таке, як для дзю-до), але для моєї секції кімоно ніяк не підходило. За моїми ескізами моя матінка пошила два чорні костюми, для мене і Вадима.

Чорні сорочки, чорні штани, Іванчихин сміючись, казав, що нас треба називати чорносорочниками, але тему схвалив. Через кілька днів вивчення методики я з честю витримав іспит і отримав посвідчення інструктора. Тепер можна було оголошувати набір, але виникло ще одне питання. 17 вересня я мав виїхати до Києва на настановчу сесію. Тренування мали відбуватися двічі на тиждень по дві години. Вирішено було провести перше тренування 17 серпня, щоб я відпрацював як мінімум оплачений місяць, потім місяць вимушеної перерви, а відновити тренування ми мали вже в спортзалі (через настання холодів). Тепер залишалося зробити останній, але найважливіший крок – залучити до секції охочих.

Я намалював просте оголошення, в якому вказав номер свого домашнього телефону, а Вадим у себе на роботі таємно розмножив його на копіювальному апараті. Пізнього вечора ми розклеїли нашу скромну рекламу по всьому центру міста. Наступного дня Гліб поїхав, пошкодувавши, що пропустить найцікавіше, але тут нічого не вдієш. Його сім’я тепер житиме в К’рджалі, майже на кордоні з Туреччиною, а сам він з вересня мав розпочати навчання в Софії. Я вже не працював, але шукати нову роботу поки не поспішав, все одно за місяць треба буде виїхати на настановочну сесію. «Зможу хоч трохи виспатися…», – говорив я друзям. Я ж патологічна сова і був таким із пелюшок. Мені завжди було важко вставати

рано-вранці, навіть поїсти я не можу раніше дев'ятої ранку. Втім, поспати мені не вдалося, вже на ранок наступного дня після розклеювання (о пів на восьму!) пролунав перший дзвінок, а потім два тижні телефон дзвонив постійно, причому з раннього ранку до пізнього вечора. Матінка порадила наступного разу вказати пристойний для дзвінків час. Всім, хто зателефонував, я розповідав про те, як проходитимуть тренування, відповідав на різноманітні запитання і запрошував прийти до кабінету Іванчихіна у певний час, коли і сам там буду.

І ось настав момент істини. Ми сиділи в кабінеті разом із сенсеєм і чекали на моїх потенційних учнів. Я вже встиг розповісти про те, що дзвінків було дуже багато. Іванчихін сказав, що з його досвіду з десяти тих, хто зателефонував, приходять лише троє, але запропонував зробити дві групи. В одній групі мали бути зовсім молоді, кому ще немає шістнадцяти років, а в іншій – постарше, таким чином, у мене виходило чотири тренування на тиждень по дві години.

Я добре запам’ятав того, хто записався першим. То був невисокий ввічливий хлопчик, абсолютний блондин, звали його Віталік Горбачевський. Він прийшов саме до мене, бо Іванчихін автоматично спитав його, чи прийшов він записуватися на карате-до. Мені цей хлопчина одразу сподобався, я наче відчув у ньому приховану духовність. Поставивши в журналі підпис, Віталик уклонився, поклавши руку на серце, і вийшов.

«Твій перший учень!», – підморгнув сенсей і потис мені руку. Не приховую, тоді я був щасливий. Потім приходили інші хлопці, першого ж дня записалося більше двадцяти осіб. Іванчихин теж був задоволений, за три години це було чимало. Коли нікого не було, ми говорили про філософію старих майстрів східних бойових мистецтв.

Вільного часу в ці дні я мав багато. Я активно включився у культурне життя рідного міста, знайомився із журналістами, художниками, політиками місцевого масштабу. Вадим уже крутився в цьому богемному середовищі, підхопило течією і мене. Культурним центром міста тоді була кав'ярня центрального гастронома. Саме там, за філіжанкою міцної ароматної кави, обговорювалися основні питання філософії. Каву я теж любив, а іноді навіть міг сказати пару розумних слів, тому мене швидко прийняли за свою людину. За кілька днів до свого першого тренування, на ЦГ (так називалося місце збору житомирської богеми), я познайомився з Євгеном Олексійовичем Павленком. Він вразив мене своїм красномовством, плавна інтонація його голосу нагадувала дзюрчання лісового струмка. Ще більше мене вразили його слова: «Володимир не був сином Святослава!». Нестандартний погляд на стародавню історію, зовсім невідомі мені факти, енциклопедичні знання, просто голова пішла обертом! Я відразу зрозумів, ось та людина, яка зможе

пролити світло на наш безцінний скарб. У перший день знайомства ми спілкувалися понад дві години. Я уважно слухав, як годиться старанному учневі, іноді ставив запитання. Ми домовилися зустрітися наступного дня, бо сонце вже хилилося до заходу сонця. Павленко подарував мені книгу «Міф навколо походу Ігоря» (Київ, «Радянський письменник», 1990), з власним перекладом «Слова…». Його коментарі немов розплющили мені очі на події старовини глибокої, адже я й сам давно відчував, розумів, щось недомовляють наші історики, ніби що приховують. «Вся історія перед нами як розкрита книга, просто не всі вміють читати...», – сказав на прощання Євген Олексійович.

Повернувшись додому, я повечеряв і поринув у читання. Так, з багатьма речами можна посперечатися, не все я прийняв з теорії Павленка, але основна ідея була вірною, в цьому у мене не було сумнівів. Тепер я розумів, що не лише до коментарів, а й до перекладів першоджерел потрібно ставитися із сумнівом, треба читати їх самостійно, придивляючись до кожного слова. У стародавніх текстах не було крапок і ком, перенеси пару слів з одного речення в інше і зміст змінюється до невпізнання. «Скарати, не можна помилувати», – згадався мені кумедний епізод зі знайомого з дитинства мультфільму. Але це ще не все! Навіть багато слів неправильно розділені в монолітному тексті стародавніх літер (у старослов'янських текстах всі літери писалися разом в один ряд, не було ні великих літер, ні розділових знаків, ні проміжків між словами). При прочитанні отримуємо смисловий маразм, а істинний зміст написаного вислизає від розуміння. Пізніше я дізнався, що Павленко не з'явився з порожнечі, він сам був учнем та носієм ідей трьох поколінь житомирської культурної інтелігенції, серед яких особливе місце посідає Борис Тен (Микола Хомичевський), відомий, але майже не зрозумілий сучасниками письменник та перекладач. Природжений поліглот, який досконало володіє безліччю мов, Борис Тен часто докоряв землякам за те, що вони все більше говорять російською, забуваючи рідну мову, тому певні структури вважали його не дуже благонадійним. Вільнодумець Павленко взагалі більшу частину життя провів під наглядом КДБ, у молодості його і з інституту виключили саме з політичних мотивів. Але нічого цього я тоді ще не знав, одне я зрозумів – треба довіряти лише собі та найближчим людям. Інші просто обдурять.

Розділ шостий

ПРОКЛЯТТЯ ВЕЛЕСУ

Ми домовилися зустрітися з Євгеном Олексійовичем о третій годині на

ЦГ. Вранці я неквапом поснідав, сходив за міст, де ще раз відпрацював усе те, що хотів показати майбутнім учням на своєму першому тренуванні, потім зайшов до Вадима до редакції. Побачивши мене, він прямо вистрибнув із-за робочого столу. «Привіт! Де ти був? Я тобі вже дві години дзвоню!» – його фанатичні сірі очі горіли особливим вогнем, мабуть, дуже важливу і дуже приємну новину він збирався мені повідомити. – «За мостом був, тренувався, у мене ж перше тренування за пару днів…». Вадим махнув рукою, підбіг до свого столу, змахнув убік якісь папери і показав мені на картонну папку. «Ось ще один стародавній документ знайшовся, дали почитати на тиждень, його в якомусь журналі опублікували, «Дніпро», здається… » У папці були бліді копії якогось тексту, заголовок повідомляв про те, що це – «Велесова книга». Я почав читати, але написане сприймалося якось через силу, щось мені точно не подобалося. Домовилися, що я візьму папку додому, а по обіді занесу назад до редакції.

Погода була чудова, не дуже спекотно, невеликий вітерець, я йшов додому через сквер і відчував якусь дивну антипатію до цієї «Велесової книги». Слова начебто правильні, але чому так важко їх читати? Зовсім не схоже на яскравий слог «Слова…» або гучні гімни «Волхв Сили». Прочитаю, гадаю, і спитаю у Павленка. Адже він не може не знати про цю книгу. Прочитав я все це через силу, змушувати себе доводилося, ніби їсти недоварену кашу, яку посолити забули. Ніякого духовного підйому я не відчув, швидше навпаки. За десять хвилин до третьої я відніс папку з копіями Вадиму і пішов на зустріч з Євгеном Олексійовичем.

Павленко вже був у кав'ярні, розмовляв із якимсь незнайомим мені дідком. Він був у елегантному замшевому піджаку, його горда постава нагадала мені про те, що сутулиться погана звичка, і я відразу випростав спину. Ми вчора тільки-но познайомилися, але зустрілися як старі друзі. Його співрозмовник допив каву і пішов, а я відразу почав чіплятися з розпитуваннями про «Велесову книгу». Він усміхнувся і знизав плечима. Так, чув, але сам ще не читав, один знайомий зробив для мене копії, але вранці хтось випросив у нього почитати на кілька днів. Одне можу лише сказати, там якась помилка, Велес – жидівський бог!» Я мало не подавився своєю кавою, навіть забув сказати, що знаю, де знаходяться ті самі копії, сам же їх туди щойно відніс. «Ігор же Велесов онучок. Велес вступив блудницею на землю Троянову ... »

Тут слід сказати, що, на думку Павленка, Володимир Хреститель був сином Малка Любечанина, хозарського заручника. Святослав, нібито, взяв заручників царської (каганської) крові після перемоги над хозарами, щоб запобігти можливому удару у відповідь. Його аргументи звучали дуже переконливо.

У «Повісті временних літ» ніде не сказано, що Володимир був сином Святослава, але наголошується, що Володимир був від Малуші, дядько ж його був Добриня, а батько йому (в контексті логічніше прочитати Володимиру), був Малк Любачин. Влаштувавши переворот за допомогою найманців, Володимир захопив владу у Києві. Вбивши Єрополка в граді Родене, останнього Рюриковича, Володимир проголосив себе каганом Русі, титулом заклятих ворогів Русі, війна з якими тривала не одну сотню років. Чи можна собі уявити, що ставши генеральним секретарем ЦК КПРС Горбачов назвав би себе фюрером радянського народу? Не міг Володимир себе назвати князем, він же не княжого роду. Насамперед каган по-своєму реформує язичництво, ставить нове капище і приносить старозавітні криваві жертви. Народу Русі релігійні реформи зовсім не до душі, рідний дядько кагана утихомирює бунтівників, а до Володимира вже їдуть посли з Хазарії. Іудейські старці раді бачити кровного родича на київському престолі, вони переконують його прийняти віру предків: «Обрізайся і будеш як ми!». Пропозиція приваблива, підмінити віру не вийшло, адже в іудаїзмі дуже вже суворі правила. «А що, і випити не можна буде?» – запитує іудеїв Володимир. «Ні, не можна, релігія не дозволяє!» – відповідають хозари. «Ой, та шо ви таке кажете? І ви ще навчатимете мене, як справу вести? Я вже не один рік Русь споюю! Якщо обріжусь, то буду там де і ви, а я хочу бути руським каганом!» Приблизно така ось розмова вийшла з хозарськими послами.

Віру треба було терміново змінювати, волхви закликали народ до повстання. Володимир обирає візантійську релігію, тут теж є біблійні казки про богообраність колін ізраїлевих, і свічки, і наркотичний сморід ладану. Але спочатку слід розібратися зі старою вірою. Старовинна київська легенда говорить (записана наприкінці XIX століття), що перед тим як хрестити киян, Володимир скликав на переговори волхвів з усієї Русі. Я так гадаю, обіцяв виконати їхні вимоги. Тисячі волхвів зібралися на капищі біля річки Либідь (цифра явно завищена, звичайно), де на них напали найманці кагану та вбили. Вмираючи, один із найстаріших волхвів промовив пророцтво: «Русь загинула, але через тисячу років волхви з'являться знову і земля, і правда відродяться!» Що було далі загальновідомо – каган охрестив Русь вогнем та мечем.

«А того старого Володимира не можна було пригвоздити до київських гор?! Цього б із нами не трапилося!» - каже автор «Слова…», оплакуючи падіння Русі, бо спадкоємці Володимира своєрідно відзначили двохсотліття хрещення – знищили воїнів із отроками, завівши їх у пастку у Дона, де їх перебили половці. В історії вони, щоправда, відомі як Ярославичі, нащадки Ярослава Хромого, одного із синів Володимира. Його морда, відновлена по

кістках черепа Герасимовим, є одним із найкращих доказів. Справжній представник однієї з найдавніших національностей. Череп Володимира не зберігся, але яблуко від яблуні недалеко падає.

Поглумився Павленко і над билинами, так званого Володимирського циклу, ще й просив подивитися на прізвище людини, яка їх записувала. Він артистично переказав ті билини по-своєму. Жив був у Муромській землі, у неслов'янському селі Карачарове, хлопець із «російським» ім'ям Ілля, який дуже працювати не любив. Тридцять три роки на печі лежав, казав – руки, ноги не рухаються. Тут йшли через те село бомжі немісцеві, нероби та жебраки, діти воєводи Шмідта. Зайшли до свого старого друга води попити, а потім такі слова кажуть: Ілля, шо ти тут сидиш? Ти шо, не знаєш, шо Володимир збирає наших людей у Києві? Візьми остху шаблю, ставай за землю Хуську! Звідки й сила взялася, в одну мить усі хвороби пройшли! Ілля одразу ж на коня сів і поспішає до Києва, де Володимир та Добриня хозар збирають.

Розмовляючи, ми бродили сквером за обкомом партії. Тут колись було стародавнє городище древлян, потім за легендою литовський замок. Біля пам’ятного каменю, встановленого на честь тисячоліття Житомира, Євген Олексійович згадав, як почалася війна, і він уперше побачив німців: «Тут тоді ринок був, сиділи баби з ближніх сіл, продавали нехитру їжу, раптом заїжджають німці на мотоциклах. Що тут розпочалося! Баби розбігаються, кури літають, а німці сміються і вибирають на прилавках, що смачніше, молоко п'ють. Адже я зовсім ще дитиною був, але почав тікати з усіх ніг. Тут за урвищем стежка є з гори, я через річку та додому!» Ми підійшли до урвища над Замковою горою, я теж вирішив блиснути ерудицією: «Знаю я цю стежку, адже я тут живу. Ось він мій дім…» Дві дев’ятиповерхівки, прозвані в народі «міліцейськими», височіли над глибокою долиною річки Кам’янки. Павленко посміхнувся: «А мій рідний дім ось там – на Мальованці…» Тільки тут я згадав про копії «Велесової книги», точніше про те, що забув розповісти про них. Ми вирішили піти до Вадима. Дорогою я розповідав про свої враження від прочитаного, а Євген Олексійович на всі лади проклинав Велеса, називаючи його жидівським богом. Спробував і я слово вставити: «У «Повісті» згадують про Волоса, який був скотім богом…» Павленко і чути нічого не хотів: «Скотський бог він і є. Ці скоти ще до Володимира намагалися нам підсунути різних фальшивих богів, і навіть ще до появи християнства, як ось вони зі своєю Кибелою матір’ю носилися, йо...ою богородицею!»

Я прийшов на десять хвилин раніше, але біля гранітних колобків на початку пішохідного мосту (це так ми називаємо величезні кам'яні кулі) вже було з десяток хлопців, які записалися в мою секцію. Вони оточили мене і

засипали безліччю питань. Того дня я мав займатися з молодшою групою.

Ще через десять хвилин підійшли решта, не було тільки того хлопця, який записався першим, я навіть трохи засмутився з цього приводу. Не було і Вадима, у нього ніяк не виходило цього дня. Ми трохи зачекали, а потім пішли до того місця, яке я заздалегідь вибрав для тренувань. Колись тут був колгоспний яблуневий сад, але місто побільшало, черта міста теж змістилася, там і зараз ростуть яблука, дуже смачні, до речі, але тепер сад належить всім мешканцям Житомира. На краю саду ми розмістилися. Навесні, серед квітучих яблунь, ми там із Глібом тренувалися. Затишна галявина була з усіх боків оточена чагарником, мені не дуже хотілося мозолити очі людям, які гуляли по саду. Неподалік того місця знаходиться геодезичний знак, що позначає кордон лісу та лісостепу. Кордон дуже умовний, можна сказати символічний, але ми знаходилися на боці лісу (метрів на сто).

Тренування пройшло чудово, всі були дуже задоволені. На самому початку я провів щось на кшталт показового виступу, продемонструвавши найефектніші трюки та удари. Після розминки я навчав молодь виходити із захоплення, постановочному удару руки, пояснював безпечні прийоми розтяжки зв'язок. Потім перевірив фізичну підготовку своїх нових учнів, вона виявилася слабкою. Десять разів на кулаках змогли віджатися лише кілька хлопців. Під кінець я сказав кілька слів про військову філософію наших предків, повідомив про те, що філософії приділятиметься не менше уваги, ніж фізичним вправам. Не забув нагадати про те, що всім потрібно терміново пошити форму за зразком і подобою тієї, яку я ношу. На зворотному шляху мені довелося знову відповідати на запитання моїх тепер уже справжніх учнів. Видно було, що вони в захваті і їм сподобалося. Було приємно.

Дістався додому, я подзвонив Іванчихіну, а потім Вадиму. Я повідомив, що все пройшло нормально, народ задоволений, і перемога буде за нами. Мої батьки поблажливо поставилися до мого нового захоплення, але на початку вересня я приніс додому 440 чесно зароблених рублів, це було вдвічі більше, ніж я заробляв на складі, а зайнятий був лише 8 годин на тиждень. У будь-якому разі, я не збирався перетворювати бойове мистецтво на професію і без поспіху шукав роботу журналіста.

Наступного дня було тренування «дорослої» групи. Тут теж все пройшло на ура. Натхненний своєю нещодавньою перемогою за серця молоді я видав показовий виступ ще краще, ніж на першому тренуванні. Я був просто в ударі, до того ж тепер мене прийшов підтримати Вадим, і ще двоє хлопців із майстерні УВС із ремонту засобів зв'язку (недавні колеги). Наш показовий поєдинок з Вадимом був ретельно і до дрібниць відрепетирований, але ж

народ про це не знав. Одягнені в однакові чорні костюми ми низько вклонилися один одному, торкнувшись рукою землі, і помчало. Високі стрибки з ударами в розвороті (каратистські урамоваші), точні блоки, скорострільність ударів, чого тільки не було в цьому бою! Показуха вийшла чудова, очі у моїх нових учнів стали просто квадратними. Потім поповзли по місту чутки про двох найкращих бійців Житомира, які проводять тренування за мостом. Інші інструктори заходили у гості просто подивитися на мої тренування. Першим був Саша Тарабукін, але все це було потім, пізніше, коли ми заробили авторитет.

Перші кроки найважчі. Ще в першому класі моя мама сказала мені: «Спочатку треба заробити авторитет, а потім авторитет працюватиме на тебе», але одна справа загальноосвітня школа, і зовсім інша – своя власна. Згадуючи той щасливий час, нещодавно я усвідомив, що боротися за власний авторитет мені доводилося майже кожну хвилину. Легко завоювати симпатію натовпу кількома гарними рухами та гімнастичними трюками, але завоювати уми та душі людей набагато складніше. А скільки боїв у повному контакті мені довелося провести першого року! Багато аматорів, фанати бойових мистецтв, приходили до нас і під кінець тренування викликали мене на поєдинок. Насправді я не халтурив, давав собі таке ж навантаження, як і своїм учням, а після двох годин був утомленим, але ніколи не ухилявся від бою. Коли таке трапилося вперше, мої недосвідчені учні згрупувалися і напружено дивилися на мене, явно чекаючи команди «фас», тридцять чоловік «дорослої» групи готові були просто затоптати невігласів, але я махнув рукою і посміхнувся їм. Не було захисних рукавичок і вагових категорій (а так і має бути насправді), і не завжди успіх був на моїй стороні, але зазвичай я перемагав, причому дуже красиво та ефектно. Так було й у першому бою. Коли мій супротивник пропустив уже більше десятка сильних ударів, а мій захист не зміг пробити жодного разу, в його очах я побачив страх. Він був вищий за мене і набагато сильніший фізично, але техніка у нього була паршива, а швидкість ще гірша. У свідомості промайнула зла і хитра думка, був слушний момент зміцнити свій авторитет. Я завмер у гарній лівій стійці і посміхнувся. Від цієї посмішки очі супротивника панічно забігали. Кругові рухи руками, яким навчав своїх хлопців, позначали концентрацію простору в моєму тілі, потім я спрямував долоні на супротивника, з шумом видихнувши повітря. Громила стояв ніби паралізований, сила є, розуму б ще додати. Блискавичний випад із переходом у правосторонню стійку і кілька болючих, але ще більш принизливих ляпасів (у цьому бою я просто зламав би йому кулаком щелепу). Він навіть не намагався захиститися, спробував розвернутися і втекти, але я відправив його в нокаут прямим ударом ноги в підскоку. Багатоголосий крик захоплен-

ня промайнув над нашою галявиною, мабуть, його чули не тільки на тому березі , а й у Зарічанах. Я схилився над своїм поваленим супротивником і допоміг йому встати. Добре, що він розвернувся, мій удар потрапив у вухо, а не в обличчя. Удар цей дуже сильний, через три роки так само Святослав Антонюк відправив у нокаут свого супротивника каратиста, той ще пролетів вісім метрів, поки не врізався в шведську стінку спортзалу. До цього я думав, що таке лише у кіно показують. Було це на відкритому чемпіонаті Житомирської області за правилами сань-да, де зібралися бійці всіх напрямків, проте я забігаю вперед.

На другому тренуванні для «маляткової» групи Віталік Горбачевський з'явився, йому просто не вдалося прийти 17 серпня за сімейними обставинами (вони всією сім'єю їздили в ліс під Левковим гриби збирати). До речі, це саме він привів до мене через рік свого сусіда, хлопчика з ангельською зовнішністю, але міцною волею – Святослава Антонюка, який на сьогоднішній день вважається найкращим із моїх старших учнів. Ще один учень (ось тільки не пам'ятаю, хто саме) дуже спізнився, але прийшов не один, а зі своєю бабусею, яка запропонувала безкоштовно пошити всім костюми. Потрібно було лише віддати їй матерію. Тренування вийшло трохи скомканим, поки всіх поміряли і записали зріст, об'єм грудей тощо, але хлопці були щасливі. Я ось досі думаю, що таке розповів той хлопчик своїй бабусі, що вона захотіла прийти і наступного дня, щоб обміряти хлопців із «старшої» групи…

Увечері я зателефонував Іванчихіну і доповів, що за тиждень усі мої учні будуть у костюмах. Насправді вийшло, що не всі, адже народ продовжував дзвонити і записуватися в нашу секцію, багато хто приводив своїх друзів. Двоє хлопців із старшої групи привели до школи своїх дівчат. За тиждень у кожній групі я мав більше ста чоловік. Пошиття форми не стало проблемою, у багатьох новеньких знайшлися знайомі, які легко одягли в чорні сорочки всю нашу команду. Процес, як кажуть, пішов.

Розділ восьмий

СОВІСТЬ ОГНІЩАНИНА

Ще коли я навчався у школі, у мене виробився дивний спосіб написання творів – спочатку вигадував гарну назву, а потім під неї писав текст. Це стосувалося і моїх спроб пера в літературі. Іноді я створю назву майбутнього твору, підзаголовок, напишу кілька рядків і залишаю до кращих часів, а через кілька років з'являється натхнення саме для цієї ідеї, і я дописую все інше. «Писати треба не тоді, коли можеш писати, а тоді, коли не можеш не

писати!» – ці слова запали мені в душу з дитинства. Я дуже вимогливо і навіть прискіпливо ставлюся до своїх творів, можу багато років їх редагувати, переписувати, тільки невеликі оповідання, написані на одному диханні, уникають цієї долі. Так одного разу, за день до від'їзду до Києва на сесію, на чистому аркуші паперу я надрукував: «Совість огнищанина». Тільки через півроку я під тим самим заголовком почав писати вчення «Великого Вогню», але на той момент більше не було думок.

Я був ще надто молодим. Душа і серце жадали любові, але вона поки що обходила мене стороною, якщо не брати до уваги дитячих несерйозних захоплень. Я був симпатичним хлопцем і виглядав трохи старше за свої роки, мене вже кілька разів намагалися спокусити дуже сексуальні дівчата, але голий секс без жодних натяків на почуття був мені огидним. Виїжджаючи 17 вересня до Києва на сесію університету, я все ще залишався незайманим, але щось підказувало мені, що цей статус скоро зміниться.

Притулком моїм знову став будинок відпочинку «Пуща Водиця». Їхати звідти до метро «Університет» потрібно було майже півтори години, зате я відчував себе в Пущі як удома. Заняття проходили у Жовтому корпусі універу. З першого ж дня я відчув, що дівчата нашого курсу звертають на мене увагу, а другого дня вони вже намагалися зі мною знайомитися. Це було кумедно та насправді мені це подобалося.

Бути студентом виявилося не дуже складним заняттям. До того ж настановча сесія не передбачає складання іспитів і заліків, кілька найнудніших пар я відверто прогуляв, було цікаво походити центром Києва і трохи освоїтися. Якось я випадково забрів на Старокиївську гору, зайшов до історичного музею, експозиція якого мене вразила. Культових язичницьких предметів було багато, тепер я дивився на них зовсім іншим поглядом, але найбільше враження на мене справило капище, що знаходиться праворуч від центрального входу в музей і високий кам'яний ідол поруч із ним. Найімовірніше, це було зображення Перуна, у правої руці – ріг, ліва рука лежить на рукояті довгого прямого меча. Час і люди не пощадили його, внизу він був переламаний і хтось намагався бити по голові, обличчя вже не було видно. Від нього йшло тепло та давня глибинна сила. Скіфські (насправді – сарматські) вагітні баби і невисокий ідол з ятаганом на боці, що явно є зображенням обрізаного статевого члена, не справили на мене такого враження, хоча збереглися вони набагато краще. Це були чужі боги, їх не торкалися руки та душі моїх нав'їв. Якогось особливого припливу енергії від капища я не відчув навіть ставши в центр кола. До речі, після того, як через рік ми були на цьому капищі разом із Вадимом, я записав у своєму щоденнику дивну фразу: «Не шукайте силу там, де її немає!» Пізніше я дізнався, що це зовсім не те капище, яке розкопав Вікентій Хвойка у 1908

році. Його збудували зовсім недавно до відзначення умовної дати 1500-річчя заснування Києва.

Як я вже казав, дорога до університету і назад займала багато часу. У транспорті я вдавався до роздумів. Подумати було про що. По-перше, я будував плани побудови своїх майбутніх тренувань, по-друге, думав про те, що потрібно знайти роботу за спеціальністю, ну і, звичайно ж, я міркував про те, як правильно подати свої язичницькі ідеї своїм новим учням. Я вже почав це робити, але поки що дуже м'яко і ненав'язливо. Декламуючи уривки стародавніх текстів, я помітив, що вони піднімають бойовий дух не тільки мені самому, а й учням. Потрібно було сформулювати всі свої думки в окремому документі, який відображав би основні напрями ідеології. У мене вже й відповідна назва була готова – «Совість огніщанина». Я передбачав, що робота над цим текстом буде дуже важкою, адже мені хотілося створити сакральний твір, який не соромно буде читати онукам та правнукам.

Спочатку, думав я, слід розкрити образ навіїв. Живі душі предків, які дали нам життя і продовжують жити в нашій душі. Нескінченні покоління суворих воїнів та добрих рожаниць, наша кров – це і їхня кров теж. Вони зробили все що змогли для продовження свого роду, не щадили себе, не роздумуючи віддавали своє життя заради нас, нащадків своїх, що ще не народилися. Наша радість – це їхнє щастя, наш біль є їхнім болем. Як багато сил витрачають багато наших сучасників, вигадуючи, створюючи себе богів, а потім ще намагаються осягнути їхню сутність! І вони не здогадуються, що істинні боги приховані в тілі і нашому розумі, потрібно тільки прислухатися до себе.

Поради навіїв я не дослухався того року, за що й поплатився через п’ятнадцять років.

Розділ дев’ятий

НАРОДЖЕНІ НА ВІКИ

Сам собі я провів таку класифікацію: Вищі Навії – Сварог, Род та його сини; Давні Навії (старі люди), тобто ті, хто жив у старі часи; і Ближні Навії, ті, чиї імена та образи ми ще пам’ятаємо, пам’ятали наші батьки. Звичай посилатися на «старих людей» і поминати їх добрим словом зберігся в українських селах досі. Це схоже на античний міф про Золотий вік. Вони були мудрішими за нас, переконані старі, а ще вони впевнені в тому, що «старі люди» до ста років жили без слабкості та хвороб. І в наші часи є багато довгожителів, але небагатослівні перекази, швидше за все, культ «старих людей» є явним підтвердженням народної пам'яті про колишню велич пред-

ків. Зберігся і звичай питати поради, просити духовної допомоги у батьків, навіть якщо їх немає у світі живих.

У наші дні зазвичай ходять на могили предків у поминальні дні. На Поліссі ці дні називають Навський Великдень. Свято, яке православна церква називає Пасхою, українці з давніх-давен називають Великдень. Вся атрибутика Пасхи залишилася язичницькою, це бабки (культові хліба фалічної форми), і фарбовані яйця, та й ті люди, що ходять до церкви, не знають про те, що таке Пейсах і який момент в історії юдейського народу він відображає. Обчислюють попи це свято теж за старою язичницькою формулою, яка до біблійних міфів не має відношення. Святкують після повного місяця від Пасхи справжнього (весняного рівнодення), а через тиждень йдуть на могили родичів і фактично проводять там тризну.

У давнину за архаїчними уявленнями наших предків Місяць називали сонцем мертвих. Одне з найважливіших свят (якщо не найважливіше, з нього починався новий рік, або літо, якщо бути до кінця точним) у пращурів був Великдень, тобто сонцестояння, коли день дорівнює ночі. Свій Великдень мав бути й у навіїв. Його ж і відзначали в перший повний місяць після Пасхи, а можливо в неділю після повного місяця (сьомий неробочий день тижня). Вважалося, що навії мають велику силу саме там, де їхні тіла були поховані, тому йшли з жертвами на могили. Найвідважніші йшли саме вночі, а тризна починалася вже на світанку. Ось така була всеношна. Наші пращури вірили, що в повний місяць навіїв можна побачити і почути, якщо, звичайно, знати потрібні замовляння та обряди. Жерці, які проводять обряд, могли бути посередниками між світом мертвих та світом живих. Вони ж розпоряджалися і тризною, саме слово «жертва» походить від стародавнього дієслова «жерти», куштувати культову їжу. Але не тільки на Великдень поминали навіїв. У години випробувань та тяжких сумнівів приходили русини на могили предків, питали поради, просили допомоги, але найбільше – частинку мудрості та сили. Свої біди самим і долати, але розум і сила пращурів – найкраща допомога у важкій справі. Звати навіїв треба в повний місяць, коли сила їх велика. З того часу вважається, що будь-яка магія сильніше діє саме при повній Місяці, адже яке диво спрацює без їхньої допомоги?

Відчути, побачити, почути навіїв у легкому подиху нічного вітру, у срібних променях місячного світла завдання не з легких, але знаюча людина зможе з нею впоратися. Тут дуже важливо свої фантазії на строгому повідку тримати, мати ясну тверезу голову та відкрити свою душу. Коли ми звертаємось до навіїв, ми звертаємося самі до себе. Наша кров – це продовження їхнього життя. Пращури завжди допоможуть тим, хто думає не тільки про себе та свою вигоду.

Не може бути сумнівів, що в давнину розрізняли душі чоловіків – воїнів, і душі жінок – рожаниць.

Сучасні дослідники прив'язують старовинні згадки про рожаниць до образу Рода, але в даному випадку не слід проводити асоціації за простим співзвуччям.

Сонм рожаниць береже від хвороб, допомагає господині в побутовій магії і, звичайно ж, сприяє появі здорового потомства.

Звертатися до Великої Лади, дружини могутнього Перуна, перед війною не дуже логічно, краще попросити допомоги у самого владики блискавок, а ось перед пологамине дуже логічно до нього спрямовувати молитви.

Вищі Навії мали свої святилища та капища.

Саме там славу їм співали, приносили жертви (продукти для влаштування культових трапез) та треби (сучасне українське слово «треба» і зараз означає «потрібно»), тобто все те, що необхідно для проведення обрядів та життя жерців. Провести повсякденний обряд міг кожен глава сім'ї, але на великі свята люди приходили до великих святилищ Вищих навіїв. Нам відомо, що у стародавньому Асгарді, де жили Род та його сини, було велике капище, у якому було 12 верховних жерців. Їх називали діями. Крім жертвоприношень, у їхніх руках була й судова влада. Жерці давніх русинів, волхви і чарівники теж були верхівкою суспільства. Вони були і вчителями, і лікарями, і зберігачами секретних сакральних знань. Серед них були люди, наділені даром передбачати майбутнє. За кілька століть до кривавого приходу на Русь християнства вони знали про те, що злий ворог здобуде тимчасову перемогу і, як могли, готувалися до цього. Безцінний дар мудрості стародавніх багато поколінь берегли від чужого ока, ризикуючи життям. Тепер ми маємо бути гідними тих надій, які поклали на нас пращури. Ми маємо виховати нове покоління воїнів духу. Наші діти та онуки будуть сильнішими за нас, вони відродять славу Сварога, пробудять силу Перуна, повернуть рідній землі Правду.

Народ наш пережив страшні випробування, ще півтора століття тому більшість наших пращурів фактично були рабами. Кріпацтво підривало дух народу не менше, ніж чужа релігія і забуття історії. Нам ще довго треба буде боротися зі страшною спадщиною тих похмурих часів – по краплині вичавлювати із українців комплекс раба.

Розділ десятий

ВОЇНИ ДУХУ

Коли я повернувся з Києва, тренування продовжувалися вже у спортив-

ному залі. Це був спортзал технікуму механічної обробки деревини на вулиці Московській. Заняття, можливо, були більш комфортними, погода перешкодити не може, та й рівна підлога має свої плюси, але сперте повітря, що просочилося застарілим запахом поту і смердючими кедами (саме така була асоціація), не додає душі веселощів. До речі, про кеди. З'ясувалося, на цей факт вказала адміністрація технікуму, що радянські кеди з чорною підошвою залишають на підлозі спортзалу чорні смуги, які відмити чи відтерти дуже складно, тому довелося перевзути свою команду в кеди. Благо, вони були у всіх, адже у школах заняття фізкультурою передбачали спортивну форму та кеди. Новенькі приходили і займалися у звичайній спортивній формі синього кольору, пошити чорну форму не всі встигали. Моя група виглядала все ще різношерстою на відміну від каратистів.

У вихідні я влаштовував позапланові тренування на свіжому повітрі і до мене приєднувалися мої старші учні. Іноді я ходив займатись один, що теж має свої плюси. Власну техніку треба відточувати без свідків.

Наприкінці жовтня того року було справжнє бабине літо. Дні були сонячними та теплими. Якби не гіркуватий запах опадаючого листя, можна було б подумати, що знову триває літо. В один із таких днів ми з Вадимом вирушили на Резину, так називався таємний острівець між глибокими ярами, де за часів заборони карате таємно займався Іванчихін зі своїми вірними учнями. Пройти туди можна було тільки однією стежкою над високими урвищами, а Резиною це місце називалося тому, що до засохлого дерева справді був прибитий великий шматок якоїсь чорної промислової гуми, вийшло щось схоже на боксерську грушу, або нетрадиційну маківару. Відпрацьовувати удари можна було руками та ногами, але вдарити кулаком по твердій гумі з усієї сили міг тільки добре підготовлений боєць – боксерська груша набагато м'якша.

Спочатку ми провели традиційну розминку, потім від щирого серця лупили по гумі, а потім я показав свої напрацювання, засновані на осмисленні книги «Волхв Сила». Там були вписані цілком конкретні методики управління внутрішньою енергією, або «силою духу». Написано було не все і досить образною мовою, але все інше можна було відкрити самостійно, якщо, звичайно, знаєш і розумієш головне. Метод концентрації та розслаблення логічно вписувався у новий духовний комплекс. Сили ніби ставало в сто разів більше, рухи прискорювалися. Це було неймовірно! Але пізніше виявилося, що зрозуміти і правильно використати цю методику можуть далеко не всі.

Я намагався знайти роботу за своїм новим фахом, але молодий журналіст без досвіду роботи нікому не був потрібен. Втім, кілька моїх статей, переважно сатиричних, місцеві газети опублікували, і я навіть отримував

копійчані гонорари. Дохід приносила і робота інструктора, так що я поки що не особливо переймався тим, що постійної роботи немає.

Як людина товариська, я вже познайомився з основними політичними неформалами рідного міста, серед яких були націоналісти, демократи (ліберали) і навіть анархо-синдикалісти. Повітря тих часів було просякнуте примарним духом свободи, але полиці магазинів ставали порожніми. Це зараз ми знаємо, що комуністична система розламувалася на наших очах, але тоді ми цього ще не розуміли. Радянський Союз здавався непорушною махиною, хоч це вже був Колос на глиняних ногах. Народ лаяв Горбачова та комуністичну партію, яка явно не в змозі була усвідомити, що часи змінюються і потрібно щось змінювати в собі, і в усій країні.

Політикою я тоді мало цікавився, був занурений у містичне пізнання світу, який підкидав іноді дивовижні та незрозумілі загадки. Хотілося б розповісти одну незрозумілу історію, яка сталася на початку листопада 1990-го року.

2012

Незавершено

СОВІСТЬ ОГНІЩАНИНА

Короткий виклад вчення Великого Вогню

(для широкого загалу)

Інколи, коли дивишся на небо у ніч магічного повного місяцю, а вітер шепоче ледь чутні казкові слова, моя душа чує голос пращурів. Підійміть погляд над звиклим, пізнайте красу грози та таємне світло далеких зірок, силу небесних струменів дощу, та вітру, що проймає кістки. О Перуне! Подаруй мені перемогу! Дай рукам блискавку, ногам грім! Подаруй силу розуму нашому! Нехай піде страх, і з'явиться слава.

Люди, що сповідують вчення Великого Вогню, називають себе огніщанами. Огніщани вірять, що душі наших великих пращурів не загинули, ми називаємо їх навіями, або народженими на віки. Навії пам'ятають про своїх дітей та допомагають нам, як і ми зобов'язані пам'ятати про наступні покоління. Це і є совість, наша головна сила та основний моральний закон.

Першим чоловіком, що зберіг живу душу після смерті грубого тіла, був наш давній пращур Сварог. Міфи називають його першим орачем і першим ковалем, братом Даждьбога (сонця) і навіть самим сонцем, але не тільки за це шанують його огніщани. Сварог був першою людиною, що з'єднав силу полум'я і силу живої людської душі. Так з'явився Великий Вогонь, і було це дванадцять тисяч років тому. Але головним досягненням першого з навіїв був моральний закон, який давні слов'яни називали законом Сварога. Він проголошує:

У житті чоловіка повинна бути одна жінка, у житті жінки повинен бути один чоловік. Так замикається коло.

Культ сім'ї – відзначна риса вчення Сварога. Подружня вірність шанувалася як священний дар, який можуть зрозуміти лише ті, хто наділений Розумом, бо любов - не лише плотське кохання, а й насолода душі. Юнак та дівчина – це не повні духовні істоти, а лише дві половини, які з'єднуються у коханні, створюючи єдине духовне ціле або Велике Коло Буття.

Запам'ятайте: вічного життя душі досягне лише той, хто має кровних живих нащадків. Духовне тіло не може довго існувати без контакту з живим тілом.

Сварога згадують перед тим, як розпалити священний вогонь, бо вважається, що його душа живе у вогні. Саме ім'я Сварога можна перекласти на сучасну мову як Могутній Вогонь. Пелюстки полум'я, з'єднуючись з духом навіїв, перетворюються на магічне джерело сили, здатне творити дивні речі. Енергія сонця, яку гілки дерев накопичували протягом багатьох

років, проймає вас за кілька хвилин. Але запам'ятайте: Великий Вогонь горить не тільки у полум'ї багаття, він палає у наших серцях. Чисті душі світлі, вони випромінюють тепле світло добра. Громади огніщан об'єднують людей, для яких добро та зло не пусті слова, добро вимагає підтримки, а із злом треба активно боротись. Наші пращури вважали, що людина, яка не чинить опір злу – ще більший злочинець, ніж той, хто творить зло, бо від безкарності зло зростає й зміцнюється.

У долині курганів стелеться туман. Нічна прохолода сповнена пахощами трав. У полум'ї багаття мерехтять образи навіїв. Я знаю: прийде час, коли знову відродиться сила Матері Сирої Землі, і наш народ стане господарем своєї країни.

Вчення Великого Вогню переживало за свою історію як підйоми, так і важкі часи. П'ять тисяч років тому на території сучасної України існувала розвинена культура, яку археологи називали трипільською. Це було вільне суспільство, рівень життя якого був вищий, ніж де завгодно у ті часи. Зігріта щедрим сонцем, багата земля приносила рясні врожаї. Не було розкішних храмів та палаців, але кожна родина мала свій великий будинок, часто двох- та трьохповерховий. Не визнавалось рабство, усі були вільними, і занадто вже добрим було життя. Навали з войовничого півдня розбили культуру, земля курилася у руїнах. Усюди палали війни. У ті часи на Північному Уралі було місто, де жили жерці культу Сварога. Давні Скандинави називали їх пізніше Асами, а саме місто Асгардом. Вони володіли мистецтвом, що наймогутніше від усіх. Це була магія вогню. Володарем Асгарду був той, кого зараз ми називаємо Род. Він був старшим жерцем капища Сварога і мав трьох синів, які не поступались йому силою. Коли вони прийшли до Європи, війни припинились, скрізь настав мир та порядок. Род та його сини стали володарями Європи, від них ведуть свій початок усі княжі роди давніх русинів, а також балтів та давніх германців. У часи Рода та його синів вчення Великого Вогню переживало найвище піднесення.

І прийшов Род з земель, де Даждьбог прокидається. І було в нього троє синів – Перун, Одін і Водан. І прийшов Род і сини його, і сіли по річці, що нині Істр (Дунай) зветься. І пішов Род небесною твердю на шлях володарювання Розумом. А синам своїм владу призначив велику – Перун сходом став правити, Водан - заходом, а Одін – північчю. І від Перуна рід свій ведемо ми. Силу він нам дарує вічну, Розум духу та тіла дає.

За легендою, Перун був настільки могутній духом, що з його рук виривались блискавки, які знищували ворогів. Не меншою славою було оточено й ім'я його старшого брата – Одіна. Легенду про трьох братів зберегли скандинави, називаючи Рода Бором, а братів – Вілі і Вьо. Давні балти називали трьох братів – Патлс, Перкунас і Потрімпс, а Сварога – Окапірмс (Найперший).

Перун був великим воїном духу, своє мистецтво він заповідав нащадкам. Але найважливішим його досягненням було те, що вчення Сварога стало міцним у землі, де володарювали його нащадки. Відомо, що усі князі в давніх слов'янських землях були виборними, але вибирали звичайно представників найбільш прямих нащадків Перуна. Вважалось, що до прямих нащадків ближчі вищі навії, отже, з ними завжди буде сила вищих навіїв. Такі ж звичаї були і в давніх скандинавів.

Голова сучасного Великого Вогню також має звання Князя, є також Кудесники (високе духовне звання), а початковим духовним званням є звання Сварожича. Сварожич – це людина, чиї прагнення чисті та віддані вченню, Сварожичі лише стають на шлях магії Вогню, Кудесники вже опанували шляхом, а з часом у наших громадах повинні з'явитись і волхви. Тоді ніщо не зможе зупинити перемоги нашої ідеології, перемоги Великого Вогню.

Виходьте з землі, ті, що йдуть до неба.
Голос мой чують зорі до ранку земного.
До лісу вийти від курганів,
Силу взяти з землі палаючої.
Вогонь, Земля силу дадуть.

Великий Вогонь переможе! Уся сила навіїв, яку зібрали наші пращури за багато тисячоліть, прокинеться. І знову настане час правди.

І підніметься сила Перунова! Сила землі, сила неба у тілі твоєму! Чуєте – Перун важким кроком йде до нас! Прийди, о Перуне!

У традиції Великого Вогню важливе місце займає клятва. Клятва промовляється із культовою зброєю у руках. Людина, яка промовляє клятву, клянеться своєю зброєю та закликає у свідки Перуна. Вважається, що людина, що порушила клятву, може загинути від будь-якої зброї, якої торкнеться. Недарма принесення клятви для давніх русинів було важливою справою, бо вона ніколи не порушувалась.

Згадай синів Родових. Їхня сила – є сила неба і землі, і з нами вона залишається. Встань на повний зріст. Твої ноги з землі виростають, твої руки долонями в небесну твердь упираються. Прийде Сварог – стань звіром, прийде Даждьбог – стань небом, прийде Стрибог – стань вітром, а прийде Перун – стань громом та блискавкою!

Чоловік має бути сильним, він має вміти захистити себе, свою сім'ю, своїх друзів. Слабкий завжди не правий, у нашому жорстокому світі об слабких витирають ноги. Слід пояснювати кожному хлопцю – без зміцнення тіла та духу слід забути про щастя. Гармонійний розвиток того та іншого призводить до перемоги, слабкість веде до поразки. Волхв Межибор говорив тисячу років тому:

«Слабкому духом – сильне тіло не личить, сильний духом одягне його в тіло будь-яке».

Головним покровителем огнищан Житомира є волхв Межибор, який жив тисячу років тому. Його могилу видно і досі, і зараз шанувальники Сварога приходять йому вклонитися.

«І була земля, що перед річкою Рось, що на річці Славута (Дніпро), і Прип'ять, і Тетерів річці. І була і є земля русинів. Жив у древлянській землі, там де Житоград стоїть, чарівник-волхв, Перуном обдарований, Межибором був названий. І було пристанищем йому – капище, що над крутим брегом Тетерів річки. Лісова хаща є мудрості притулок. А к полудню ближче Поле Дике простягалося.

Жили в тих полях печеніги, які дикими звичаями прославилися. І грабували вони русинів, смерть несли на кінцях стріл і списів своїх. І сказав Межибор, про те довідавшись: «Нехай злякається сили моєї ворог, бо меч і спис зневажаю, руки ж і ноги мої смерть несуть, а сила їм навіями подарована. Соколом ширяти можу в небесах, змією підповзу до ворога, сірим вовком у горло йому вчеплюсь. Рука на меч перетвориться, нога молоту буде подібна. Мені ж сила навіїв землі руської Перуном дана. Силу візьміть у блискавки, силу візьміть у грому, душу зміцніть дощами, бо немає нічого на світі, щоб силу цю зруйнувало. Гуни жовтолиці прийшли, і в сморід перетворилися, обри прийшли, і їх немає».

До запровадження на Русі християнства наші пращури не знали програних воєн. Сильні були дружини Перунові. З покоління до покоління від батька до сина передавалося знання ратної науки. Кожен чоловік був воїном, але особливою силою та вправністю відрізнялися князі та їх наближені (дружинники). За сучасними поняттями, воїни княжої дружини були кадровими офіцерами, до їхнього завдання входив обов'язок зібрати і організувати простих ратників, кожному пояснити його місце і завдання у

разі війни. Волхви ж і Кудесники були воїнами духу, чия сила нерідко перевершувала силу Князя та його дружини, хоча, як правило, вони не завжди брали участь у війні. Лише у разі крайньої небезпеки, коли сподіватися, здавалося б, уже нема на кого, волхви виходили в бій.

Вивчення військового мистецтва має значення при вихованні патріотизму в молоді. Приклади з історії, в яких викладається наше славне минуле, зміцнюють дух.

Якщо руки слабкі – прикуси свой язик!

Серед навіїв слід відмітити Рожаниць. Це усі навії по жіночій лінії. Вони допомагають жінкам в усіх справах, а особливо при народженні дитини. Серед усіх Рожаниць найбільш відома Лада, жінка Перуна. Її ім'я ассоціюється з любов'ю.

Не слід плутати поняття Рожаниць з образом Рода, якого західні європейці називають Родегаст (Володар Род). Род – реальна історична особа, його могила знаходиться на березі Істра (Дуная), і там його дух має найбільшу силу, бо душа навія має найбільшу силу там, де тіло з'єдналося з землею, тому наші пращури не любили залишати рідну землю, бо ж там могили кровних навіїв. За легендами, душа Перуна має силу під час грози, дух Одіна силу має у північних землях, Сварог – у вогні. Запам'ятайте образи вищих навіїв для того, щоб покликати їх.

Сварог пронизує поглядом золотих очей.
У його долонях горить вогонь.
Очі Перуна блакитні, жовті (золоті) вуса,
а волосся світле, мов білі хмари.
Один – довгобородий. Холодним світлом виблискує
сталевий шолом, круглий щит окований бронзою,
важкий меч мерехтить синіми іскрами.
Сімаргл – уособлення сили навіїв.

Галактична спіраль

Дві перехрещені блискавки завжди вважались знаком удачі, знаком найвищої сили життя. Життя – це рух, багато з форм упорядкованого руху є подібними до форми спіралі, що обертається, наприклад, таку форму мають великі галактики та циклони, що приносять нам дощ.

У традиції огніщан є поняття про чотири сонця, чотири пори року: Хорс – весна, Ярило – літо, Святовид – осінь, Коляда – зимове сонце.

Вчення Великого Вогню у сучасному вигляді складено недавно. Огніщани спираються на давні традиції. І хоча ми не знаємо, чи правдиві усі ці історії, але зате ми точно знаємо, що мудрі люди давнини вважали їх правдою.

Духовна філософія Великого Вогню є нетеїстичною. Огніщани не вірять у бога або богів у сучасному значенні цього слова. Наші навії – кровні пращури, реальні історичні особи. Боги огніщан – неістоти, це сили природи, як наприклад Даждьбог (сила неба) і Стрибог (сила вітру) – це стихії, що дають життя. Знання давніх русинів не мали поняття бога.

Ми нащадки великого народу, і доказом того є наша давня славна історія. Наші пращури не визнавали рабства у будь-яких проявах. Вони жили своїм розумом, і не намагались нав'язувати іншим своєї мудрості. Огніщани і зараз терпимі до інакомислячіх. Наша перемога буде безкровною, перемога Розуму над брудом і злом.

Не часто можна зустріти людину, не здатну зміцнити своє тіло, хоча навіть у каліки є можливість стати здоровішим. Причина немочі зазвичай – слабкість духовна. Огніщани завжди прагнули сили, яка для нас не гарне доповнення, а засіб для досягнення мети - успіх у всіх діях. Наше завдання не просто відродити корінну національну культуру, а й зробити її конкурентоспроможною у сучасному світі.

Брати! Зміцнюйте дух і тіло! Наша краса і Розум врятують нашу землю (а разом з нею і весь світ). Допоможуть нам навії!

Прислухайтеся: голос навіїв давнини кличе вас. Їхня сила - ваша, візьміть її. Прийдіть, навії! Прийди, Перуне! Дай сили своєї частку! О Перуне! Дай Розум! Буде Розум – буде й сила.

Навій кличте в повнолуння. Гучніше кличте, вони прийдуть.

Слава Перуну!

СВІДЧЕННЯ ОЧЕВИДЦІВ ДАВНИНИ:

З книги «HEIMSKRINGLA» (КОЛО ЗЕМЛІ)

Коли Одін і з ним Аси прийшли до північної землі, вони навчили людей тим мистецтвам, якими вони і зараз володіють. Але Одін знав мистецтво, яке наймогутніше від усіх (магією). Він вмів говорити так гарно, що усі його слова здавались правдою. Коли він сидів з друзями, він був таким красивим, що всі, хто його бачив, сповнювались радістю, але ворогам під час битви він здавався жахливим. Одін міг зробити так, що вороги ставали ніби сліпими чи глухими, а їх зброя вражала не страшніше, ніж лозинка. Воїни Одіна кидались до бою без кольчуг, вони ярились, мов скажені вовки та мали силу ведмедя. Такі воїни звались берсеркерами.»

З хроніки Тітмара Мерзебурзького

Є у землі ратарів місто на ім'я Радигощ (Радегаст), воно трикутної форми та має троє воріт; з усіх боків його оточує великий ліс, недоторканний та священний в очах місцевих жителів. Двоє воріт міставідчинені для усіх, хто приходить, треті, найменші, виходять на Схід і ведуть до моря, яке знаходиться поблизу та виглядає жахливо. Коло цих воріт не стоїть нічого, крім майстерно вирізаного з дерева храму, у якому стовпи замінені рогами звірів. Стіни його зовні, як може бачити кожний, прикрашені чудовою різьбою, що зображує різних богів та богинь, а всередині стоять ідоли богів, жахливі на вигляд, у повному озброєнні, у шоломах та латах, на кожному вирізано його ім'я. Головний з них, якого особливо шанують та поважають усі язичники, зветься Сварогом. Тут знаходяться й бойові знамена, які виносяться з святилища тільки у випадку війни, й доручаються пішим воїнам. Для ретельної охорони цієї святині жителями поставлені особливі жерці.

З життеопису Оттона Бременського

Достаток риби у морі, озерах та ставках настільки великий, що здається неможливим. По усій країні сила оленів та ланей, диких коней, ведмедів. Свиней та кабанів, та різної іншої дичини. У достатку є коров'яче масло, овече молоко, бараняче та козяче сало, мед, пшениця, конопля, мак, усякого роду овочі та фруктові дерева. Якщо б там були ще й виноградні лози, оливкові дерева та смоковниці, то можна б було назвати цю країну за земний рай, так багато у ній плодових дерев. Чесність та порядність серед них такі, що вони, зовсім не знаючи злодійства та шахрайства, не запирають свої скрині. Ми не бачили там замків та ключів, а самі жителі були дуже здивовані, помітивши, що скрині єпископа закриваються на замок. Одяг свій, гроші та різні коштовності вони зберігають у покритих чанах та бочках. Не боячись ніякого шахрайства, бо вони ніколи його не знали. І що здивовує - їхні столи ніколи не стоять порожніми, ніколи не залишаються без яств. Кожен батько сімейства має окрему хату, чисту та прибрану, призначену тільки для їжі. Тут завжди стоїть стіл з різними напоями та стравами, який ніколи не порожніє: закінчуєть одне - одразу ж несуть інше.

У місті Щетині знаходяться чотири капища. Але одне з них головніше, відрізняється прикрасами та надзвичайною майстерністю будови, воно мало скульптурні прикраси як зовні, так і всередині. Зображення людей, птахів та тварин були зроблені так майстерно, що здається, ніби вони живі та дихають, і що треба відмітити як особливе - фарби цих зображень, що знаходяться зовні

будови, не темніють та не змиваються дощем - такими їх зробила майстерність малярів. Сюди вони приносять, за давнім звичаєм своїх пращурів визначену законом частину багатств, зброї ворогів та усякої здобичі, здобутої у морських або сухопутних битвах. Тут же зберігаються на честь богів та заради їхнього прикрашення великі роги диких биків, оздоблені золотом або дорогоцінним камінням та придатні для пиття, а також роги, у які трубили, ножі, різну дорогоцінну утвар, рідкісну та прекрасну на вигляд.

ВЧЕННЯ ВЕЛИКОГО ВОГНЮ (для посвячених)

Початок написання – 29 вересня 1992 року

„У цій роботі буде викладено моє філософське бачення світу, моє розуміння філософії давнини, бойове мистецтво „Великий Вогонь”, прийоми магії та інше”

Основа будь-якого вчення – це Розум. Ми, діти Перуна, завжди були схильні до матеріалізму, оскільки дух і Розум також матеріальні. Предмет нашого поклоніння – сила, Розум і знання наших навіїв, які жили у минулі Сонця. Сварог – прародитель, Род і сини його – наші пращури. Їх, народжених навіки, вшановуємо ми, їх онуки; їх невмираючому духу, вічноживому Розуму, а досягли вони цього завдяки знанням.

Ми не визнаємо нічого надприродного, все відбувається у нашому світі природно, все можна зрозуміти, пізнати і пояснити. Для того і дано людині Розум, а не тільки ум. Але не кожна людина наділена Розумом, бо Розум, дар Рода, лише небагатьом доступний.

Пізнайте світ! Буде Розум, буде і Сила!

О Великий Вогонь, котрий дарує Силу!
Воскричу славу тобі! Пам’ятаємо тебе, Великий Сварог! Уйми біль в телесах наших! Дай живу силу вогню, дай своєї сили часточку! О Даждьбож! Дай силу життя! Зроси поля Срібними стрілами вологи!
І нехай відбудеться велике диво плодючості!
Преклонюсь пред тобою – Матір Сира Земля.
Прийдіть, навії! Допоможіть дітям вашим.
Пам’ятаємо вас навії, пам’ятайте і ви про нас.
Нехай горить у наших грудях
Сили Великий Вогонь!

Культ пращурів – основа вчення Великого Вогню. Людина, крім грубої матеріальної основи, яка складається з м’язів, кісток і крові, має також силу і тіло духа. Душа людини, як і дух інших істот, матеріальна. Усі народи у всі часи знали і розрізнювали речовинне і духовне тіла людини, як і інших істот і предметів. У давньому Китаї дух називали – шень, а енергію духу – ци. В середньовічній Європі грубу матерію називали речовиною, тонку ж – флюїдом.

Після смерті людини – духовне тіло має властивість розкладатися, розпадаючись на неорганізовані шматки тонкої енергії, які, в свою чергу, поглинаються рослинами і тваринами, природним духом. Міф про вічно живу душу – це брехня, яка використовується християнами і іншими релігіями білої направленості для заманювання у свої ряди наївних.

Але деякі люди, які мають величезну силу духу і наділені силою Розуму, залишаються живими і після смерті їх грубого тіла. Їх називають навії, або народжені на віки. Вічне життя подарував нам Сварог і нащадки, які виконують його волю. Закон Сварога вимагає більш повного пояснення.

Людина – неповна духовна істота. Це лише частина. В одне духовне ціле люди об'єднуються завдяки коханню, утворюючи єдину закінчену духовну істоту, утворюється Круг Великого Буття. Ось чому в житті чоловіка має бути одна жінка, а в житті жінки – один чоловік. Не розривайте Круг, інакше смерть наздожене вас! Пам'ятайте про Закон Сварога*!

В коханні людина отримує вічне життя, в коханні, а не в тваринних інстинктах хтивих дикунів, які ніколи не зрозуміють Розум, їм більше імпонує глупота, бруд і розбещення, які вони називають цивілізацією. Нехай буде проклятий світ тварей!

На відміну від речовини дух більш рухливий і має багато цікавих властивостей, які недоступні речовині. Але у нього немає багатьох властивостей речовинного світу. Не можна стверджувати, що дух важливіше речовини або навпаки. Вони однаково важливі, бо вони утворюють єдність. Теоретично можливий перехід грубих форм в тонкі і навпаки, але витрати енергії на подібні експерименти роблять їх абсолютно нераціональними.

* Цей момент про подружню вірність важко розуміється в сучасній Україні, в якій фактично легалізована проституція. Як би дивно не виглядали ці слова, але певний сенс в них є. У вченні Князя Огіна фактично не розглядається така річ як чоловічий і жіночий початки та їх взаємодія між собою. Саме Сварог, закон Сварога і є романтичним варіантом єдності чоловічого і жіночого початку, замикання Круга, яке веде до отримання волховської Сили. У сьогоднішні часи потворного сприйняття сексу люди не можуть уявити собі, що може існувати сексуальна містерія, яка магічним чином може перетворювати дійсність, даруючи удачу, гроші, владу. Наявність пари та гармонійна чесна взаємодія в парі дає доступ до згаданої Сили. Водночас багатожонство не протирічить Закону Сварога. В останні роки життя Огін бачив видіння про майбутню війну, бачив вижжену землю, гори трупів, тому думав над відновленням чисельності українців після війни. Багатожонство з давніх часів є нормальним явищем у зв'язку з частими війнами. Головне – чесність і згода усіх учасників на подібний формат, всі жінки мають знати одна про одну і бути згодні.

Що є Розум? Розум є целомудреність духу*. Це більш високий рівень того, що ми називаємо духом.

Закон Сварога – шлях до осягнення Розуму.

Ми – нащадки тих, хто в свій час через зміну клімату були змушені піти на південно-схід. Але пізніше клімат став менш суворим і наші предки повернулися на материк, який тоді називався Енеєю, або Європою. Маючи надзвичайну мудрість наші предки дуже шанувалися на цій землі спорідненими нам народами європейської раси. І вони стали правителями цієї землі. Усі ми – діти Перуна. Розум Перуна і Рода – в нас самих**.

Довгий час жили ми на нашій Великій Землі щасливо і багато. У нас були золоті скрині і розсипи срібних монет, та не цінували їх предки. Але було у нас все, що важливо і потрібно для життя. Плодюча земля приносила багаті врожаї, стільники диких бджіл були сповнені медом, річки, повні риби, текли між могутніх лісів, сповнених дичиною. Красою, мужністю, силою не було нам рівних, поки жили ми за законами Перуновими, поки шанували Закон Сварога і прислухалися до порад волхвів і кудесників.

І завжди викликали ми заздрість в серцях наших диких ворогів, що ордами навалювалися, бажаючи силою підкорити дітей Перунових. Але неможливо було підкорити нас силою, бо Перун був великим воїном духу, а бойове мистецтво своїм синам залишив. І горів Великий Вогонь сили в душах воїнів і перемагали вони усіх диких ворогів, скільки б тих не було, бо над усе цінували наші пращури свободу. Вважається, що краще вмерти, ніж жити у рабстві.

*Під целомудреністю духу мається на увазі цілісне чисте зосереджене сприйняття світу, яке можливе якщо людина має стабільну другу половинку і не розмінюється на одноразовий секс. Це важлива складова магічного світобачення і магічних здібностей. Ритуалізоване життя дарує потрібну зосередженість і чистоту сприйняття.

**Під Розумом Перуна і Рода мається на увазі містична суть крові, яка несе в собі і спосіб бачення світу і набір особливостей представників роду. Кров – це не щось абстрактне, це магічна реальність, в якій покоління родичів є єдиним цілим. Звідси уявлення про прокляття до 7 коліна. Кров дає єдність з усіма предками, їх здібностями, силою. Саме тому Князь Огін називав кров росою Перуна. Саме за цю магію, за єдність з першопредком – Перуном. В цьому магія стану берсерке-ра - у входженні в резонанс з силою предків через свою кров: «Петрович закричав. Це був крик розпачу та бойовий клич в одному флаконі. Можливо, в ньому прокинулася жива кров пращурів» («Останній міф XX ст»). Важливо розуміти поняття крові, розуміти, що це не просто слова, це магічна реальність, яка приховує багато можливостей роботи як з суттю-Розумом пращурів,які жили дуже давно, так і з суттю-Розумом живих.

І завжди викликали ми заздрість в серцях наших диких ворогів, що ордами навалювалися, бажаючи силою підкорити дітей Перунових. Але неможливо було підкорити нас силою, бо Перун був великим воїном духу, а бойове мистецтво своїм синам залишив. І горів Великий Вогонь сили в душах воїнів і перемагали вони усіх диких ворогів, скільки б тих не було, бо над усе цінували наші пращури свободу. Вважається, що краще вмерти, ніж жити у рабстві.

Були віки Троянові, був час великий праведних князей. І завжди великі воїни Дружини Перунової могли захистити рідну землю від диких ворогів нещадних, за що і звали їх Русью.

Але прийшли вороги люті, страшніше тварей ночі, а на стягах своїх хрест принесли. Не можна було подолати наших предків ратною силою, подолали брехнею і розпустою, п'янством і лінощами. Пороки усього світу несло з собою християнство і брехливо посміхаючись опоїли воїнів хмельним дурманом, після чого вступили блудниці на нашу землю, знищуючи племена зсередини, брехнею очернили старих волхвів, вбиваючи маленьких хлопчиків, щоб не виросли воїни. І з тих пір і по сьогоднішній день настав час бруду і п'янства, розпусти і брехні, жадібності і жорстокості. Час тварі, деградації та виродження.*

І впала сила Перунова, щоб знову піднятися. Схоронилася до часу, бо сила наша безсмертна!

А в той же час і з тих же причин пали діти Водана і Одіна.

Станьте сильніше! Бо діти Рода повинні бути сильніше усіх. Ми наділені Розумом, ми повинні бути сильними, щоб бути вільними! Свобода – ось наша мета. Ви повинні бути сильними, але не тільки. Сила дарує свободу! Свобода дарує все! Станьте носієм правди. Але правда без сили нічого не варта, за правду ще треба вміти відстояти! Так само, як і справедливість. Ви повинні бути сильними! Щоб ви могли захистити слабкого, щоб покарати злочинця. Не сподівайтеся на інших, чужі не допоможуть. Зло має бути покараненаші пращури вважали, що людина, яка пробачає злочинця, більший злочинець, бо сприяє злу, він дає йому можливість поширитися. Ось чим ми відрізняємося від християн, вони пробачають будь-якого вбивцю, насильника, будь-якого нелюда, якщо на словах він покаявся і поплакався їм у рясу.

*Слова про розпусту і блудниць - це не просто слова. Найбільша перешкода на шляху до волхування - сучасне механічне сприйняття сексу, коли ритуальний секс, метою якого є гармонізація, концентрація для сворення нових форм, замінили бездушною механікою, котра веде до деградації і виродження. Саме з цієї причини Князь Огін особливо наголошував на Законі Сварога. Це не питання моралі, а питанння магії, можливість концентрувати і збільшувати свою силу.

Християни – духовні окупанти української землі, їх рабська релігія орієнтована на найнизменіші інстинкти. Невипадково, що більше усього прибічників християнства серед людей, які опустилися на саме дно: повій, крадіїв; просто недоумків. Особливо люблять вони глупоту, бо самі є поширювачами невігластва і глупоти. Я помиляюся? Ні… Згадайте звірства інквізиції, ієзуїтів, і про те, що нас, прибічників давніх знань дикуни-християни просто знищували, влаштовуючи так звані полювання на відьом. В наших землях людину за будь-яку критику бога чи церкви страчували. Зараз епоха християнської жорстокої деспотії відійшла в минуле, але де впевненість, що подібне не повториться?! Бо ж християни знову піднімають свої бойові стяги. Ні, не повинно повторитися. Саме тому повторюю – будьте сильними! З християнством треба боротися. Несіть знання і правду в народ. В тих, хто ще не загинув. Проповідуйте вчення Великого Вогню! Найстрашніша зброя у боротьбі з християнством – це знання (відовство), ось чого вони бояться більше за все. Вони бояться нашого Розуму*!

Але варто остерігатися християнської жорстокості, вони можуть влаштовувати замахи на тих, хто їм заважає. Ось чому я кажу – будьте сильнішими! Вивчайте бойове мистецтво, яке залишив нам Перун! Бо немає нічого, бо могло б перемогти цю силу.

Бойове мистецтво русинів вважалося в Європі найсильнішим, як і споріднене мистецтво дітей Одіна – берсеркерів-вікінгів. І завжди наші пращури сильні були тим, що використовували в бою не тільки силу м'язів своїх, але і силу, яку вони брали від Землі, від Сонця, від трав і дерев, а найбільшу частину непоборної всепереможної сили давали і дають нам навії.

О Перун! Воздай рукам блискавку, ногам – грім! Воздай силу Розуму нашому! Нехай помре страх!

Треба піклуватися про здоров'я і силу свого тіла, а також духу. Дуже важливо притримуватися режиму харчування, давати тілу нормальні фізичні навантаження. Спробуйте не вживати алкоголь і нікотин, це може перейти у звичку, а у великих кількостях це шкідливо. Але я не стверджую, що цього не можна робити. Ви вільні, тільки пам'ятайте про своє здоров'я. здоров'я тіла і здоров'я духу пов'язані. Не забувайте про це ніколи.

* Якщо у носіїв мудрості предків є міцна магічна база у вигляді сили предків (Розум), то у християн є тільки їх абстракції і мощі, які реальної сили не мають. У випадку відродження волховської традиції справді можна перемогти ворогів Розумом предків.

Кожна людина має бути вільною. Принизливо бути рабом людини, чи якогось Бога, це протиприродно! Є, правда, народи, у яких про це інша думка. Але ми, русини, і наш гордий девіз: воля і слава!

Але свобода не повинна перетворюватися на розбещеність. Навчіться самодисципліні, внутрішньому поняттю нормальної моральної поведінки. Завжди треба пам'ятати про повагу до батьків, товаришів з нашої громади. Навчіться правильно і красиво висловлювати свої думки. Будьте мудрішими, красивіше, сильніше натовпу, який оточує вас. Завжди знайдуться подонки, які захочуть образити вас, спаплюжити священні для вас речі. Ви завжди повинні не боятися поставити їх на місце.

В наш час розквіту порнографії і проституції ми, прихильники Великого Вогню, повинні бути сильніше бруду, в якій борсаються і звиваються в хтивих позах людоподібні тварини.

Мало що залишилося нам у спадок від наших предків. Тільки високі могили та пам'ять про славу Троянової доби. Розкопані могили археологами, а слава забулася. Тяжко нам жити на нашій не своїй землі: у повітрі – гар від труб шкідливих виробництв, забруднені річки, отруєна плачеш Мати Сира Земля.

Але найважливіший спадок Троянової доби – це наша мудрість. Розум неможливо знищити. Збереглося бойове мистецтво, живе Великий Вогонь у наших душах. Пам'ятаємо ми Перуна! Пам'ятаємо Сварога! Пам'ятаємо про силу Симаргла! Велика битва гігантів духу не програна! Ми зможемо перемогти тварь, якщо побажаємо цього і не побоїмося. О Великий Вогонь! Розвій дух ворога! Допоможи нам Перун! Дай силу нам, дай Розум! Ми самі знищимо бруд тварі! Допоможи, о Перуне!

Крім інших властивостей енергії сили духу ви обов'язково повинні знати, що внутрішня тонка енергія духу має заряд. Як і усе в природі – плюс і мінус, протилежність суті. Здавна умовно заряд внутрішньої енергії розділяли на білий і чорний напрямок. Назва умовна, можна було б назвати і навпаки, але ми будемо користуватися цими давніми формулюваннями. Ці два заряди часто визначають відношення, симпатії, антипатії, здоров'я і багато іншого. Сили ці вічно ворогують. Немає нічого дивовижного в тому, що ворогують з віку в вік кішка з собакою, вони мають різний заряд духу. У кішок тільки яскраво виражений чорний заряд духу, у собак в цілому білий, але іноді (хазяїн має чорний заряд, або цуценя виховав кіт) нейтральний. У цьому випадку ворожнечі немає у цих звірів.

В наших душах заряд Чорного Розуму світлих північних воїнів. Ми, северяни, завжди оспівували чорний дух створення і життя, а заряд білого

духа зневажали. Вищий білий заряд має потяг до безглуздого знищення, він прагне до пороку, тобто до смерті духу. І завжди ми зневажали істот, які мають білий заряд, називаючи їх тварями. Ми відчуваємо незрозумілу огиду до жуків, тарганів, мокриць, а до мурах, наприклад, ні.

Тому що люди нашої раси мають вроджений чорний заряд, і тільки померши духом, можуть набути білий заряд (стати тварью). Більшість сучасних релігій, які беруть свій початок від культу тварі, їй і вклоняються.

Вони, релігії білого напрямку*, звинувачують нас у всіх мислимих і немислимих пороках, які мають самі, приховано їх заохочуючи: «Не зігрішиш – не покаєшся».

Будемо відвертими – ми виступаємо на стороні природи чорного заряду – на стороні чистих річок і озер, могучих лісів і світлих лісових полян. Наше небо і наша земля задихаються від брудних відходів сучасної цивілізації. Ми завжди прагнули і будемо прагнути покарати злий порок, а не заохочувати його прощенням. Ми не хочемо померти у брудній могилі, яку риють самі собі «цивілізовані» люди.

Більшість людей від народження мають чорний (світлий) заряд духа. Але середовище, в якому вони виростають, робить їх заряд білим. Тому більшість людей мають в душах тварь. Їх поселяє туди наше порочне суспільство, їх зігріває там порочна ідеологія.

Наш обов'язок – оживити тих, кого ще можна. Повернути свободу і славу наших предків можна тільки просвітництвом.

Остання антихристиянська опозиція на нашій землі – запорізьке козацтво, пало ще в кінці XVII століття. Це вони були хранителями знань давніх волхвів, вони також пам'ятали давнє бойове мистецтво русинів – бойовий танець гопак.

Кожний учасник нашої громади, кому дозволяє здоров'я і вік, повинен вивчати бойове мистецтво. Нехай міцнішають наші кулаки, нехай наполегливими стануть наші м'язи. Ми – воїни духу. О Перуне, зміцни нашу невидиму зброю! Допоможи нам подолати біди! Навії чекаємо на ваші мудрі поради! Пробудіть Князя Тьми! Від одного тільки його імені приходить страх до наших ворогів. Допоможи нам, всесокрушаючий воїне. Прийди, о Князь Тьми**.

* Мається на увазі, що релігії білого напрямку не мають базиса, кореня, а тому не мають реальної сили. Їх сила у брехні і фізичному винищенні опонентів, на відміну від прихильників чорного напрямку, сила яких у реальній силі крові, якою можна робити дива.

***З записів Князя Огіна:* Князь Тьми - дух воїна, дитя Перуна. Князь Тьми – покровитель Сварожичів, Кудесників і Волхвів. Всесокрушаючий переможець зла.

Пробудіться, діти Перунові! Пробудіться діти Одіна і Водана! Ви також родичі наші, бо усі ми – діти Роду, його Розуму. Здолаємо зло! Нехай здригнеться від страху тварь, яку ми розчавимо! Нехай від крику нашої люті здригнеться земля і небо, здригнуться гори. Потаємне вчення допоможе нам. Не ми почали цю війну, не ми прийшли ворогами на чужу землю, але вони до нас. Відповімо ударом на удар! Воїни Західних земель, вступіть у бій духовний! Один і Тор допоможуть вам. Крила Симаргла силу дадуть! У ваших душах також віднайдеться місце Великому Вогню!

Вогонь!* Долоню обпечи!
Смерть**! Смерть! Смерть!
Той, що підняв меч, нехай убієним буде!
Якщо руки слабкі, прикуси свій язик!
Він образив тебе, він зруйнував твій дім!
Розбий його плоть!
Лютою смертю його вбий!
Бо ворог він тобі
И з твоєю жоною він хранить свою плоть!
Смерть! Смерть! Смерть!

Учасники дружини Перунового воїнства – Кудесники і Сварожичи, також є учасниками військових обрядів і ігрищ. Кудесники – ті, що йдуть шляхом пізнання Розуму, повинні оберігати від паплюження наші святилища. Тому вони повинні блискуче володіти бойовим мистецтвом Великого Вогню.

Сварожичи – ті, хто стають на шлях пізнання Розуму, повинні добре володіти бойовим мистецтвом. Вони – духовні захисники наших земель і святинь. Нехай запалає Великий Вогонь по усій європейській землі. І саме вони повинні розпалити його. Кудесники і Сварожичі живуть не так, як інші люди, у них повинен бути строгий режим харчування, сну, занять бойовим

* Здавна в усіх релігіях і філософіях світу існує уявлення про чоловічий вогняний початок, який виконує творчу функцію, початок, який є ідеєю форми, творцем форми, і жіночий початок, який є холодним, мокрим і мертвим без зігріваючого полум'я ідеї. В тілі людини також є як чоловічий так і жіночий початок. У більшості чоловіків вогню більше, ніж жіночого початку, у жінок навпаки. Колдовство, створення і знищення форм робиться чоловічим творчим початком. А те що жінки магічно сильніше чоловіків пояснюється тим, що завдяки своїй жіночій природі жінки в повнішій мірі може прийняти і віддзеркалити в собі чоловічу вогняну суть і робити магію цією вогняною творчою силою.

** Агресивність цього тексту і тексту «Волхв Сила» не треба сприймати абсолютно буквально. Ці тексти мають таку будову і формулювання, щоб викликати певний змінений стан свідомості, увійти в резонанс з певною формою, способом бачення реальності. Конкретно цей текст у тому числі викликає розхрещування читача

мистецтвом. Вони – духовні захисники наших земель і святинь. Нехай запалає Великий Вогонь по усій європейській землі. І саме вони повинні розпалити його. Кудесники і Сварожичі живуть не так, як інші люди, у них повинен бути строгий режим харчування, сну, занять бойовим мистецтвом, обов'язково протягом дня повинна відбутися прогулянка в самотності в безлюдних місцях, де можна розмірковувати про світобудову і свій внутрішній світ. Філософія Великого Вогню – важливий предмет під час проведення тренувань з бойового мистецтва. Кудесники і Сварожичи не підкоряються нічиїм наказам, окрім Князя громади. В нашому недосконалому світі вони, взрощені на ідеалах великої свободи, не визнають над собою іншої влади крім мудрості нав'їв наших.

Любіть і поважайте все те, що дає вам силу: здорова їжа і чиста вода, свіже повітря вітрів Стрибож'їх і зливи небесних просторів, гроза, що гуркоче під хмарами Перуновими, вогнище, яке обливає нас силою Сварога, повний Місяць, який освітлює нічну пітьму, сонце, яке зігріває землю своїм життєдайним теплом, і навії наші, котрі спочивають на тверді небесній.

Пам'ятайте про те, що здорове харчування має бути різно-манітним. Менше картоплі і макаронних виробів, але більше круп і хліба, бо хліб і каші – давні русинські страви, це ліки для шлунку. Нелегкою завжди була праця хлібороба, легше кочувати зі стадом худоби, але їсти лише м'ясо без хліба не дадуть людському духу життєвої сили, необхідної для вічного життя. Дурний і темний той, хто не їсть ніякої тваринної їжі, стаючи вегетаріанцем. В його тілі не буде життєвої сили. Корисними і необхідними є продукти, які містять концентровану силу духу: мед, кров'яна ковбаса, печінка яловича або свиняча, лісові ягоди і трави.

Не ламайте ні дерева, ні куща без серйозної на то причини, не знищуйте трави. Бо усі вони живі, їх дух силу неба і сонця поглинає і дарує її нам. Не поганьте воду річок і струмків, не ображайте Землю. Бо навії цього нам не пробачать. Покарайте тих, хто живе і беззахисне життя позбавляє! Рослини концентрують життєву силу. Це вони створюють живий дух природи, енергетичний фон, який дає нам силу життя. Ми повинні оберігати живу душу землі. Бо без неї і ми жити не зможемо.

В філософії давніх русинів особливе місце займали божи (боги). Божи – це про неістот. Вони лише частково мають деякі міфічні риси. Такими є Даждьбож і Стрибож. Даждьбож є втіленням сили небесної, сонця, хмар, дощу, плодючості і т.д. Але це не істота в прямому сенсі. Це сила природи, яка дає життя. Життя на Землі тече завдяки воді, яка випаровується з поверхні океанів, проливається дощами на твердь земну, що дає життя усім

земним рослинам і тваринам. Ось чому кажуть Даждьбож*, дословно «даючий бож». Бож в перекладі «висока сила, яка дає життя». Стрибож – бож, який летить. Він теж причетний до великої таїни життя. Він означає рух – життя. Бо якби не було вітрів, дощі йшли б над Океаном, не було б життя. Стрибож пронизує твоє тіло силою вітру. Пізнайте цю силу, о Кудесники! Пізнайте божей, і тоді бути вам Волхвами!

ГОДАР

За давньоіранською (зороастрійською) легендою, «першонароджених» (атлантів) винищили семіто-халдейські племена («тварі» – як в «Авесті»), які прийшли зі Сходу.

Воїнство Годара – «навії», або, з санскрита, «народжені навіки».

Годар**. Згадується про нього тільки в «Працях сил і таїнств» Аскольдових (кудесників) волхвів, а також «Авесті» Заратустрі.

Годар – з санскрита – «першонароджений», антагонія Будди, Магомета, Христа, Яхве.

Порівняйте свастики:

Годар –

Будда – Балепо –

Сварог – Ерлік –

Якщо – смерть – удача, то – безсмерття – знання.

– означає сили знання, услід за чим приходить «безсмерття».

Еліпс означає Щит Годара – першонародженого; круг – безсмертя – безперервність.

Існує легенда, згідно якої люди помирають від разомкнутості Круга Великого Буття. Коли замкнеться Круг, прийде Годар, а з ним і його воїни, які зараз розсіяні по світі через вторгнення Білого Воїнства. Перунове капище орієнтоване на сузір'я Тельця (Тура, Сліду Годара, Копита Диявола, Чортова Копитця).

* Через забуття українськими неоязичниками Дія – бога неба, відбулася плутаниця з іменами, і ознаки Дія були приписані Даждьбогу.

** Годар – одне з імен на ряду з Юпітером, Дієм, Дівом, Діа. Сьогоднішні українські язичники схильні усі знаки, пов'язані з колом називати солярними, але це далеко від правди. Круг, куля – це знак Неба-річного кола, не сонця.

Цікаво, що Капище Перуна-Годара* має дивні властивості: людина не посвячена в таїнства сили духа, яка вловлюється навкруги, ставши в центр може померти.

Парень і дівчина, почергово проходячи крізь щит, стають чоловіком і дружиною. Цей обряд зафіксований італійським мандрівником Паоло Вірді (XI ст).

На капищі горіло 8 вогнищ: 4 – між кумирами, 1 – на великому просторі, 1 – в центрі, і ще 3 – у Сварога, Стрибога, Мокоші, - воїнів Годара.

Саме сили природи правлять світом.

Даоська свастика: Інь-Ян і Сімург (Сімаргл, сила)

Знак Годара

Варіант свастики – безсмерття

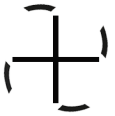

Один з перших варіантів свастики - рвущийся знак - смерть

Давня трактовка імен-явищ:
Сімаргл – сила,
Перун – знання (допомога),
Годар – безсмертя (навії).

* Тобто Щит Годара можна співвіднести з грецьким Щитом Юпітера. Їх логіка ідентична. Насправді цей момент дуже важливий і духовна містична близькість взаємного кохання справді дає велику магічну силу (замикає круг, як Інь і Ян), і це не просто слова, а реальна магія. Це і є джерело сили, якою відбувається волошба, волшебство.

ШКІРЯНА ЗМІЯ

Це дивний стиль. Важко сказати щодо перспектив, але має величезні потенційні можливості. Я створив його 2 дні тому, модернізувавши вправу з поясом. Сьогодні ж, 15 лютого 1992 року, я зрозумів, що стиль, з його простотою, і водночас складністю, буде чудовим для моїх учнів. Сьогодні я написав Гімн на честь Шкіряної Змії. З його допомогою, учні зможуть досягати стану, за якого їх астральний (дух розуму) світ буде пов'язаний з моїм, і увійшовши в резонанс, збільшать один одного.

О Велична Шкіряна Змія,
Котра лякає моїх ворогів своїм свистом!
Твоє тіло зі шкіри,
А голова із золотої міді!
Ти даруєш моїм ворогам смерть своїм ударом!
Ти завжди допоможеш тим, хто слабкий тілом, але сильний духом.
Вірю у твою перемогу!
Вірю у свою мужність!
Вірю у вічність Перуна!
Вірю у силу Сімаргла!
Вірю у могутність вчителя,
Того, хто створив тебе зі свого Розуму!

Шкіряна Змія – це старий міліцейський пояс мого діда, потертий шкіряний пояс із масивною мідною пряжкою, що мерехтить жовтим золотим вогнем. Знаючи прийоми Шкіряної Змії, і маючи дух сили, цей чи будь-який інший схожий пояс можна перетворити на страшну зброю. Тепер я маю 2 автономні астральні тіла –
Князь Швидкості
та
Шкіряна Змія.
Причому Шкіряна Змія перейде і до моїх учнів. А це буде великий крок на шляху повеління Розумом!

– таким знаком Князь Огін позначав самого себе.

ВОЛХВ СИЛА*

ІМ'Я ЙОГО – СИЛА**

Ім'я його – Сила. Навії його – навколо нас. Він прийде, коли замкнеться круг***. Він могутній не токмо силою своїх рук і ніг, а й розумом, Родом дарованим. Бо прийшов він із земель, куди Даждьбог золотих кобил спати відводить. Бо прийшов він із земель, де Даждьбог прокидається. І ходив він так двічі. Силою Перуна нагострений, меч несе він невидимий. І злетяться Діви на свято його. І схилить коліна суще все перед ним. І впаде небо, і

*Майже всі тексти Огін записував з видінь. Цей текст є медитацією для досягнення стану берсеркера. Тут буквально розмиті поняття добра і зла, є протиставлення немічному християнству. Щоб бути в стані берсеркера, саме так і треба бачити світ. Стан берсеркера – це не про квіти на клумбі. Цей текст одночасно так змінює стан свідомості, що відбувається розхрещування читача. Хто має здібності до магії, знає про закон уподібнення, синхронізації. Читаючи цей текст, стан читача уподібнюється стану автора. Якщо описати, як енергетично відчувався Князь Огін, то це – заворожуюча моторошна безодня. Саме з безодні з'являються безкінечні види астральних форм і в ній же зникають.

**Мається на увазі згаданий вище Годар, одне з багатьох імен бога неба, аналог Юпітера, в українському пантеоні більше відомий як Дій (Діа – в перекладі з грецької „два") – єдність Двох Дівів - чорного і білого.

***Дуже важливий забутий сучасниками момент, який увічнився обручальною каблучкою, яка перестала означати містичну силу, яка з'являється під час близької єдності чоловічого і жіночого початків, втіленнями яких є чоловік та жінка. Дуже печально, коли одружені чоловік/жінка йде на побачення до коханки/ця з обручальною каблучкою на пальці. Як мінімум в такій ситуації (раз уж ви в ній опинилися) каблучку краще знімати, з містичною ціллю, – щоб не нашкодити своєму здоров'ю. Як практично реалізувати замикання круга. Головне, щоб сексуальний контакт чоловіка і жінки не був механічним, щоб була духовна близькість, щоб жінка осознанно віддавалася чоловічому початку, а чоловік максимально повно духовно і фізично оволодівав жінкою. В такому випадку утворюється сила, якою і робиться магія, створюються умови для удачі, багатства. Таким природним способом, на відміну від християнської магії, магії ниць духовних шакалів, яка направлена на те, щоб вкрасти чужу удачу, зіпсувати. Замикання круга можливе навіть при багатожонстві, якщо всі учасники в курсі і не проти подібної ситуації, якщо немає обману і недомолвок. Можуть бути стосунки з кількома жінками, а круг замкнений тільки з однією з них. Всі люди різні, з різними пріоритетами. Не всі можуть і не всім треба замикати круг. Замкнений круг дає тепло, натхнення, удачу. В цьому був сенс храмового сексу, який сучасники називають „давньою професією". Але це не так. Осмислений ритуальний секс приносив удачу, гроші, здоров'я і ніяк не пов'язаний з сучасною скотською проституцією. Коли двуногі тварини чоловічої статі платять гроші, щоб просто з'єднатися і кончити замість руки, вони спускають в унітаз своє життя, удачу, повноту життя. Тобто роблять протилежний сексуальний ритуал – на невдачу.

скажуть Навії: «Возрадуйся Земле, списами Даждьбога напоєна! Крила Сімаргла вітер приносить. Він прийшов, він буде! Сварожичі золоті очі відкривають, з дітьми Хорса у весну граючи. Чуєте, Перун важким кроком йде до нас! Умийтеся росою Перуновою, що кров'ю зветься! Вона сили додасть, бо роса ця чудес таїть безліч. Возрадуйся суще, бо він уже близько!

ГРІМ-ТРАВА

Те, що силу таїть страшну, акі в тілі, як вітер Сімарглов грає, Гром-Травою зветься Перуновою. Той, хто пізнав трави тої чудесної, буде непереможним, бо трава ця Мудрістю тіла прозивається. Дуби голови хилять перед нею, Діви жертви приносять траві Перуновій. Зірви її, випий її, і ти почуєш мову звіра, що бігає і літає. Знай, де земля Рода породила її на світ: серед соснового лісу, де Сімаргл летить з Півночі, коріння сосен мохом покриває. Зірви її. Закипить вона на багатті. Випий її. І прийде до тебе Розум Перунов. Згадай синів Родових. Їхня сила є Сила Неба та Землі. І з нами вона залишиться. Совість – Сила наша, вервь минулих і грядущих шляхів Даждьбожих. Як символ Перунов, є символ вічності. Чотири кінця його: Навії минулого, сьогодення, майбутнього та вічного. Вічного! Бо прийдуть нелюди, страшніші за тварей ложа Даждьбожого, і піде сила наша в ліси сумрачні, де з боліт тече річка гірких вод. А на тій річці буде плач великий, у всіх весях чутний. І впаде Сила Перунова, щоб знову піднятися, бо той, хто впав на землю, є син її, а той, хто пішов під землю, є черв сліпий. Сила землі, Сила неба – в твоєму тілі, твої ноги з землі виростають, твої руки долонями в небесну твердь упираються. Стань на повний зріст. Не меча не бери, ні списа, ні лука. Силою розуму тіла свого – убивай, не приносячи смерті. Прийде Сварог – стань Звіром*, прийде Даждьбог – стань Небом, пройде Стрибог – стань Вітром, а прийде Перун – стань Громом і Блискавкою.

НЕ УСЛАЖДАЙ ПЛОТІ

Не услаждай плоті своєї, як звір лісовий, по одному лише потягу тілесному. Але услаждай тіло лише з тим, до кого душа тягнеться. Насолодиш тіло по нерозумному – помреш, як тварюка погана, в бруді роздушена. Насолодиш тіло в душевному потягу – живи вічністю! Бо душі привабливість, коханням іменована, лише до однієї людини буває. І одному лише дадена! Розірвеш це коло – і твердь небес відкине тебе Перуновими стрілами. Розірвеш це коло – і падеш твар'ю поганою в болота, де Білий Дів крові шукає. Падеш твар'ю поганою в річки, де Рок-Трава кістки твої згноїть! Не люби двічі, бо весна раз на рік приходить! Якщо захоче Хорс, то й буде так! Кохай один раз! Люби того, хто по лісових хащах до тебе йшов, щоб насолодитись тобою! Люби того, хто Перуна не убоявшись, до тебе

* Сварог – це сила, яка «кує» форми. Тому звіром.

йшов, у дощах одяг зносивши! Не люби того, хто золото на душі потяг обміняв! Не люби золото, але люби Розум!

НЕХАЙ ПОМРЕ

Нехай помре! Нехай помре той, хто насолоджується, про інше забуваючи. Нехай помре! Нехай помре той, хто веселиться, коли земля плаче! Нехай помре! Той, хто живе заради злата та похоті хтивої! Нехай помре! Нехай помре той, хто Землю-Матушку проміняв на заморський хрест! Нехай помре! Бо Навії, що жили в минулі сонця, кажуть: нехай помре! Ібо ви помрете! Помрете ті, чия роса не повинна покривати меча! Вбийте їх! Не давайте їм дивитися Даждьбогу в очі! Смерть! Не давайте їм дихати запахом вітрів Стрибожих! Вони не зрозуміють Розуму, бо розум є дар Роду, лише небагатьом доступний! Вбийте їх, ібо їхня смерть зробить безсмертною вашу сущ!

БИЙ

Забудь, хто є ти існуєш. Повстань, як вогонь з хмари Перунової. Стань каменем. Твої руки блискавкам подібні. Твої ноги ударам грому уподібнюються. Бий! Те, що ворожим вважаємо. Бий! Бо добра немає, як і зла нема. Добро є зло, як і зло є добром. Солей воєдино Розум Чорного Діва, так само і Діва Білого. Тіло упорне, аки гора Києва. Бий! Неправду за правду. Бий! Правду за неправду. Бий! Допоможе Перун – бий злого! Допоможе Перун – бий доброго, бо злим він стане. Страху не відай, бо нема його. Життям лише тіло животіє. Життя – ніщо. Смерть – все, бо смерть – Свобода Розуму*. Не бійся втратити тіло, але бійся втратити Розум.

КНЯЗЬ ТЬМИ** – ВОДИТЕЛЬ ТВІЙ

Князь Тьми – водитель твій! Його сила твоя кличе до себе. І приходить він. І йде Князь Світла, той, що силу твою собі на їжу забирає. Князя Тьми не бійся. Лише він дарує світло тобі, світло ночі. Бо прекрасне світло це. Князь Тьми! Прийди вночі! Князь Тьми! Стань моєю плоттю! Князь Тьми, дитя Перуна! Бо у світлі дня невидимий для очей твоїх меч Перунов, але видимий опівночі. Прийди, Князь Тьми! Прийди опівночі! Прийди о дитя Перуна! Дай тілу моєму сили твоєї часточку! Дай літній дощ, дай сніг зимовий! Дай мрак, дай силу Розуму моєму! Хмарою, Сімаргла крилами навіяними, вкрий мене! Захисти, Князь Тьми, Розум мій! І я, і ти, ми всі діти Родові. Воскричу славу тобі, що приніс мені Розум! Прийди, Князь Тьми! Бо

*Розум – це фактично абсолютне знання, яке закривається свідомістю плотського фізичного тіла. Чим краще людина у контакті з підсвідомостю, тим яскравіше проявляється в ній Розум.

**В християнських джерелах, присвячених язичництву, згадується Князь Тьми як інше ім'я Змія Хоботистого (хоботистий, бо з хвоста ллється вода з неба на землю) і як средоточіє усіх померлих.

знак* твій підкова золотих кобил Даждьбожих, що к ночі спати лягають, горить на тілі твоїм і вдень і вночі! Прийди, о Князь Тьми!

СИНИ РОДОВІ

І прийшов Рід із земель, де Даждьбог прокидається. І було троє синів у нього: Перун, Одін і Водан. І прийшли Рід та сини його, і сіли по річці, що зараз Істр зветься. І пішов Рід небесною твердю на шлях повеління Розумом, а синам своїм владу призначив велику. Перун сходом став правити, Один – північчю, а Водан – заходом. І від Перуна рід свій ведемо ми! Силу він дарує нам вічну. Розум духу та тіла віддає. Віддай силу Розуму нашому! Хай піде страх! Хай з'явиться слава! Дай силу землі! Дай силу грому! Дай яскравість блискавки! Дай свіжість дуба! О Перун, дай Розум! Прожени тварь в болота її! Прожени золото в сиру землю! Покарай хрест! Ібо забудуть тебе твої онуки, але не втечуть від стріл твоїх! О Перуне, сховай і додай силу нашу! Помстися тим, хто живим сам будучи, живе беззахисне життя позбавляє! Дай нам Силу та Розум свій! Ми самі вб'ємо їх! Бо тварь є бруд! Точіть Розум на чорному камені! Точіть мечі невидимі!

ПОКЛИЧ КНЯЗЯ ТЬМИ

Поклич Князя Тьми. З'явиться він. Силою Розуму клич, силою, що в грудях спить твоїй. Гучніше клич! Почує він! Бо ходу його Перун направляє. Спить він у сосні вдень. Буди його, коли біда прийшла. Допоможе він. Допоможе Князь Тьми. Небо хмарою Сімаргла вкриє. Тьма прийде. І невразливим ти будеш. Клич його. Він прийде.

ОЧІ ЛАДИ

І сидів Перун, і точив свої золоті стріли. І побачив він Ладу, ту, що Любов дарує. І подарувала вона Любов свою Перуну. І загорілися блакитні очі його, і залаяв Сімаргл, і розтріпав вітром волосся повелителя, світле, наче хмари дощові. І посміхнулася Лада Перуну. Розкуйовдив Сімаргл її темні власа, і подивилася Лада в очі Перуну. І побачив Перун, що половинка ока у Лади сіра, але інша темна. І сказав Перун: «Відтепер Любов'ю володітимеш ти, але дочки з твоїми очима вінчальні лише моїм синам будуть». Сказав Перун і вдарив золотою стрілою в дуб. І сказане грім довершив.

ВСТАНЬ З ЛИСТЯ

Устань з листя! Встань із трави! Стань обличчям до Даждьбога. Поклич Князя Тьми. Згадай Хорса. На крать стисни кулак. Згадай Перуна. Згадай

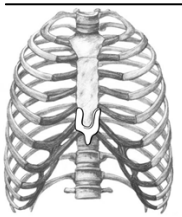

* підкова золотих кобил Даждьбожих, стародавній двозуб, який Володимир переробив на тризуб. Саме тут і знаходиться цей містичний знак.

Стрибога. Сила в руці твоїй. Стисни кулак. Мокош – не Розум, але Безумство. Згадай Рода! Поклич грудиною Князя Тьми! Буде Розум, буде й Сила! Стань звіром лісовим. Стань левом, тигром стань! Змієм жаль! Бо тварь во плоті страх має великий. Страху не відай! Бо Перун та брати його з тобою. Устань та йди! Прийшовши, бий! Бий! За тих, хто в болотах лісових прозябає – бий! За тих, хто Розум свій іншим віддаючи, себе не щадив – бий! Хай помре! Бо зі смертю тіло вмирає, але дух силу набирає.

ОБДУРИ

Обдури! Бреши, щоб правда твоя ворогові не дісталася. Бреши ворогові, але не бреши другу! Сховай правду від ворога, бо брехня є правда. Ти – ланка ланцюга. Розірвеш її - і правда твоя ворогу видимою стане. Нехай брехня твоя буде правдою для супостата, бо правду твою лише Навії знають. Обдури! Будь твердий, і прийде правда! І зійде вона з вітрами Стрибожими, і проллється дощами в сиру Землю. Бо твоя правда прихована в тілесах і розумі твоєму. Бережи її, бо скоро піде вона у гіркі води, в хащі, куди тури своїх корів небесних не важывають.

ПОГЛЯД ЗВЕРНИ ДО ПОВНОЛУННЯ

Погляд зверни до повнолуння. Стань совою, землю ногами відчуваючи. Подивися, там, у курганах, Нав'їв твоїх тіла в прах ісходять. Але душі силою Розуму на небесній тверді спочивають. Поклич Князя Тьми. Голос твій почує Князь Тьми. З ним твої Нав'ї прийдуть. Накресли на кургані їх знак: . І малюй його сім разів. І поклич духом своїм Князя Тьми. І прийдуть Нав'ї. І будеш знати все, що скажуть тобі вони. Клич Нав'їв у повний місяць.

ХОРАЛЬД

І звали Хоральдом Сміливим його. І конунгом був він у варязьких воїв. І горів знак Поступу Перунова в грудях його. І пророк Перун дізнавшись про те: «Сини брата мого Одіна – мені рідні єсмь! І нехай діти Хоральдові цей знак мають, але тільки кісткою він буде на їхніх грудях! І бути по цьому!»

ЗНЕВАЖАЮЧОМУ ЗОВНІШНІСТЬ СВОЮ

Зневажаючому зовнішність свою та інших – хай хвала воздасться! Бо вигляд зовнішності – це лише горщик є, але не пшениця в ньому! Викинь горщик, бо він неїстівний! Візьми пшеницю! Навпаки ж зробиш – і мзда Перунова наздожене тебе! Так само як чоловік жінку чужу бажає, або жінка – чоловіка чужого. Смерть їм! Смерть тим, хто порушив Закон. Смерть тому, хто заради інстинктів звіриних Розум зраджує!

ПРИХИСТОК МЕЖИБОРА

І була земля, що перед річкою Рось, і що на річці Славута-Дніпро, і Тетерів, і Прип'ять. І була то і є Земля росичів. І жив у древлянській Землі, де Житоград стоїть, на крутому березі Тетерів-річки, чарівник-волхв, Перуном обласканий, Межибором наречений був. І було пристанищем йому капище,

що над берегом Тетерів-річки. Бо лісова хаща є мудрості прихисток. Слабкому духом сильне тіло не личить, але сильний духом одягне його в тіло будь-яке. А к полудню ближче поле дике простягалося, і жили в тому полі печеніги дикі, котрі дикою вдачею своєю прославилися. І грабували, смерть несли на кінцях стріл і копій своїх. І сказав тоді Межибор: «Нехай убоїться сили моєї ворог мій, бо меч і спис зневажаю, але руки і ноги мої смерть несуть, а сила їм Нав'ями подарована. Соколом можу ширяти в небесах, Змією підповзу до врага, Сірим вовком у горло йому вчеплюсь. Рука на меч перетвориться. Нога молоту буде подібна, як вої дружини Аскольдової (тобто берсеркери) силу свою беруть у Одіна. Мені ж сила Землі роської Перуном дадена. Бо Нав'ї наші, діти Роду великого, є Перун, Одін і Водан. Силу візьміть від грому, душу зміцніть дощами. Бо немає нічого на Світі, щоб силу цю зруйнувало. Гуни жовтолиці прийшли – і немає їх. Обри прийшли – і на сморід перетворилися». Так мовив Межибор. І прилетів до нього Чорний Див великим вороном, і побажав удачі йому.

НЕ ЗЛАМАЙ

Не зламай ні дерева, ні куща, ні трави. Бо живе воно, стань і ти. Бо коріння його силу Даждьбога п'ють, і тобі її дарують. Не ображай того, хто захисту не має! Бо Стрибог кістки твої не пройме, а сира земля праху не прийме! Образиш дерево, велике чи мале – і Рід помститься тобі. Річну воду пий, але не погань. Дихай лісом, але не образь його. Бо ти теж дитя Рода, як і дуб тисячолітній, так і травинка маленька. Злийся з живим воєдино.

МЕЖИБОР І КАГАН

І виїхали на брудних конях своїх із степу печеніги погані, і каган злий вів їх. І було військо це на дві тьми (2000) людей печенізьких. І хотіли вони синів Перунових раттю підкорити. І підійшли вони до Тетерів-річки, де на капищі Перуновому Межибор жив. І підійшли Печеніги до дуба, де Перун стояв, граючи золотими вусами на сонці. І засміялися вони, побачивши Перуна. «Гой! – закричали вони. – Слабкий ваш бог, тому що сила ваша нікчемна проти нашої!». І вийшов до них Межибор. «Рука є блискавка. Нога грім єсмь. Неправді за правду смерть приходить!». І вдарив ногою в обличчя печенізького кагана. І закричав Межибор страшно. І вдарив кулаком правиці своєї кагана печенізького в живіт. І впав каган мертвий. «Не тільки для раті моя сила, а й для поняття сущого», – пророк Межибор. І вдарив кулаком по дубу. І затремтів дуб, і впустив листя з жолудями. І закричав у лісі Чорний Дів, і вибіг із лісу тур, і впав у ноги Межибору. І бігли в страху печеніги, що злякалися сили тілес та очей Межиборових.

ЗАПОВІТИ СІМАРГЛА

Сімаргл – кіт єсмь лише за подобою своєю. Єсмь в лапах він кіт. Але в тілі Тигр єсмь крилатий, що владу має над живим, смерті не маючих, у грудях

котрих зірка Перуна горить. Бо смерть, відводячи від нав'євих сил, він Рода і Рожаниць силою обдаровує.

Запам'ятай його заповіти:

Що є Розум? Розум – це цнотливість духу;

Що таке Я? Я є суще лише у світі цьому;

Вгамуй біль у тілі своєму, щоб тіло твоє Силою стало;

Увійди в Чорний Камінь плоттю, але духом вийди;

Любов є духу насолода, але не тільки плоті, не люби двічі, бо Навії смерть любові уготують;

Не рви кола, дай зімкнутися йому;

Не розривай сонячних променів;

Не прирівнюй Місяць до Дня.

ТІНЬ СИЛИ

І прийде час. І скажуть Нав'ї: Прийшов один, щоб другий прийшов. А коли прийде оний до душі твоєї, що лежала каменем, після, живим соком Хорсових днів напоєна, воспряне Вона, і буде тінь від сили твоєї. Але лише тінь, бо холм, що тіло зберігає і соки землі напоює, є у майбутнє путь.

ПЕРША ПІСНЯ МЕЖИБОРА

Лютий звір, Діва день. Зійде зоря, вітром співай! Бійся! Бійся їх! Бо вони смерть, смерть несуть вони. Смерть душі твоєї! Вийди лісом в сосні. Вийди громом із хмар. Вийди мороком з дня. Посміхнись на грозу.

ДРУГА ПІСНЯ МЕЖИБОРА

Вогонь! Долоню обпали! Смерть! Смерть! Смерть! Той, хто прийшов за радістю сущого – Смерть! Піднявший меч та убієн буде! Якщо руки слабкі – прикуси свій язик! Він образив тебе. Він зруйнував твій дім. Розбий його тіло! Лютою смертю його убий! Бо він ворог тобі. І з твоєю дружиною він хранить свою плоть. Смерть! Смерть! Смерть!

ЧЕТВЕРТА ПІСНЯ МЕЖИБОРА

Уходящему, приходящему, якщо ворог він тобі. З-за хмари спить Світовид, підведись і стисни кулак. Іскромсай плоть* ворогу. Уражай, як Перун. Відлітай, акі Стрибог! Знай Нав'їв пораду: «Пред тобою стоїть – Убий! Убий!»

ТРАВА ВОЙ

У променях сонця палючого, у нетрях лісу пахучого, у вітрах Стрибожих, у полум'ї Свароговому є Трава-Вой. Звідай її, траву цю. Вона силу додасть твоїм телесам. Вона закриє злу шлях. Вона вгамує біль твій, бо трава ця є Сили корінь.

---

* Огін по життю чітко розділяв плоть і Розум. З плотью одні методи війни і роботи, а з тонким духовним Розумом - інші.

ЗАПОВІТИ АСКОЛЬДОВИХ КУДЕСНИКІВ

Люби того, хто силу дає духу твоєму (КІТ).

Слухай Землі Голос, бо це голос твій (ЯСТРУБ).

Ким народжений ти був, тим і убієним будеш.

Не народжуйся, щоб убієнним не бути (КОНИК).

Три тіла в тобі є: тіло сили, тіло духу і тіло розуму (КІНЬ).

Убий того, хто веселим є, у жадібності та златі шлях свій розуміє.

Якщо вірний Сімарглу ти, знай: Нав'ї його поруч з тобою.

Якщо прокляв Сімаргл тебе, знай: Нав'ями убієн будеш.

Зраду не прощай! Не прощай преступившого клятви своєї. Смерть йому!

Прокляни вогнем Сварожичів, зраду чувствія, ібо силу воно має лише у вогні.

Кулак твій – лише шлях істини, але не смерть несуча сила.

Бий! Правда одна у світі сокрита. За неї стій.

Ворог, твоїй зіниці невидимий, ворогом видимим харчується.

Убієн буде видимим ворогом, бо невидимий і сам смерть знайде.

Вгамуй передовсім себе самого!

Пий ліс, пий луг, пий мед, пий живе, але болю йому не завдавай, бо біль дерева є і твоїм болем.

ПІСНЯ ВОЇНІВ

У променях сонця пекучого, в диханні вітру летючого – йди, упади і розвійся! Силою Сварога кований, силою Перуна нагострений, я тримаю меч! Міцно залізо розпечене в руках онука Дажбожого. Силою Нав'їв своїх, силою Дівів лісних – йди, упади і розвійся! Той, хто прийшов за чужим – смерть! Хто залишив своє, чужого заради – смерть! Не люби чужого, бо смерть прийде за тобою!

БЕЗКІНЕЧНА ЗБРОЯ

автозбережена версія від 2001 року

Кабінет директора, на щастя, не блищав розкішшю, звичайний стіл, звичайні стільці, портрет президента у золоченій рамочці. На столі – зів'ялий букет троянд, видно вже тиждень стоїть (з першого вересня).

– То що накоїв цей малолітній бандит?

– Я думала, ви вже знаєте, – у ній знову прокинулася зловтіха.

– Хотілося б почути вашу версію.

– Він влаштував бійку! Побив Льоню Януковича, а він, між іншим, син начальника районної податкової адміністрації.

«Хороший парень», – промайнуло в підсвідомості.

– Його батько вчора вранці зателефонував мені.

– Цікаво, що він вам сказав?

Мій пронизливий погляд пригвоздив її до стільця. Де ж я навчився цьому? Раніше начебто не вмів цвяхами прибивати до стільців шкільних директорів. Відвернувшись, вона пробурмотіла:

– Він попросив вжити заходів, щоби це більше не повторилося.

– Їх було троє, а мій брат був один. Це вони побили мого молодшого брата, ніхто їх не рознімав, ніхто не заступився. Ви про це знаєте? Янукович старший знає про це? Можливо, він знає і про те, що його недоносок разом із його дружками постійно знущався з мого брата. Учні мовчать, а вчителі заплющували очі обома руками, чи не так? Тепер він права качає, отже ж падло. Ви його боїтеся?

– Не боюсь я нікого! Що це за допит?

– У вас є його телефон? Адже він напевно попросив вас зателефонувати.

– Так, він попросив зателефонувати йому сьогодні на роботу.

Є така штука – владобоязнь. Це не боязнь відповідальності перед законом, зазвичай владобоязнь вражає дрібних чиновників, готових тричі безоплатно порушити закон, аби отримати схвалення начальства. Хто змушує цю літню жінку тремтіти перед податковим чиновником середнього пошибу? Що він може зробити? Все те ж – як би чого не вийшло, спітніле гасло півторасотрічної давності. Робоча мурашка не боїться солдата-охоронця, хоч той і може запросто перекусити її навпіл. Вони є одним племенем, одним організмом, однією родиною. Несподіваний приплив рішучості штовхнув мене на несподіваний вчинок.

– Зателефонуйте до нього прямо зараз. Скажіть йому, що він козел.

– Що? – її очі округлилися, але мій погляд був набагато сильнішим.

– Скажіть йому, що він дегенерат та хабарник.

Я відчув у собі приплив величезної сили, яка виривалася чаклунським потоком, розбиваючи будь-який опір на своєму шляху. Мій погляд став гіпнотичним, я це ясно відчував. Вона не могла не підкорятися моїм наказам, вона вже не могла не дивитися мені у вічі, якщо я цього хотів. Нестримний потік енергії бив ключем, сили були нерівними.

– Ви мене чуєте? Зателефонуйте йому і скажіть усе, що думаєте про нього.

Коли вона набрала номер і заговорила, я навіть почав трохи поважати її, я навіть не думав, що вона про нього так погано думає та ще й у таких виразах. Готовий посперечатися – Михайло Борисович, що висів на тому кінці телефонного дроту, вскрався за повною програмою. Я знаю, що вчителі зараз заробляють дуже мало, директор школи не набагато більше, але я правий, і не я перший почав. Ця… жінка… хотіла розмазати мене по стінці тільки для того, щоб догодити якомусь просунутому маланцю. Що ми з братом зробили їй поганого?

– Все гаразд, – повідомив я Сашку, коли вийшов з кабінету директора. Йому важко було повірити, але так воно і було.

ПЕРШЕ ТРЕНУВАННЯ

Я був людиною скромною, але влада розбещує. Сила, яка несподівано в мені прокинулася, а якщо бути до кінця відвертим, була в мене завжди, давала мені владу над більшою частиною всіх цих людей, які снували вулицею.

«Вони поневолені дурістю і злиднями, вони придушені брехнею і владою».

Я не збирався їх неволити, або грабувати, я тільки хотів їх об'єднати в грандіозну потужну і нескінченну зброю*, систему, що самовдосконалюється. Історія знає вже багато подібних спроб, але, як правило, всі вони були невдалими і мертвонародженими за своєю природою. Як у тому анекдоті: «Надішли, Господи, смерті, не для себе прошу…»

Перше тренування, запах трав та прілої хвої. Декілька парубків у тренувальному одязі застигли в очікуванні наказів.

* Ідея безкінечної живої зброї на перший погляд здається неймовірною і такою, яку неможливо реалізувати. Але на другий погляд ця ідея вже не здається нереальною. Технічно подібного можна досягти, якщо нащадки Перуна, Одіна згадають, як заходити у стан берсеркера. Для входження в стан берсеркера треба виконати низку умов, треба мати ясне уявлення про характер сили, що вона таке, звідки береться. Ще потрібна певна кількість волхвів, які б задавали напрямок руху в астралі. Для прикладу, коли відбувалося АТО, Князь Огін відчував смерть кожного українця, їх емоції, рівень релігійної віри. Тобто мова йде не про вигуки „Слава богам!“ біля ідолів, а про волховське духовне батьківське охоплення Розуму живих нащадків Перуна з метою допомоги їм. Такі волхви потрібні Україні.

БЕЗКІНЕЧНА ЗБРОЯ

версія від 2006 року

фантастичний трилер для дітей молодшого шкільного віку

ПОТІК

Їхні рвучкі рухи мене заворожують. Вони жорстокі хижаки, природжені вбивці. Тільки полюванням добуваючи собі їжу, ці членистоногі монстри народжуються, щоб убивати. У них міцний панцир та потужні щелепи, але головне – злагодженість дій та відмінна організація. Накидаючись скопом на потенційну жертву, вони висмоктують усі соки, залишають лише порожню оболонку. Безперервним нескінченним потоком рухаються вони до своєї мети – вижити та перемогти, зміцнити та примножити майбутні покоління. Дорога, прокладена розвідниками, відмічена запахами. Хитинові хвилі живої матерії безперервно котяться до центру колективного розуму. На брамі твердині застигли солдати-охоронці. Вони не роздумуючи загинуть, якщо виникне така потреба, віддадуть свої життя, маючи лише одне бажання – знищити більше ворогів перед смертю. Одна особина нічого не означає, заради продовження роду добровільно гинуть сотні та тисячі.

Я лежав на сухій, випаленій сонцем землі, спостерігав за мурахами, гнучкою травинкою заважав їм працювати. Я був богом мурашиної купи, за мить міг зруйнувати їхні багаторічні старання, але мені подобалися ці працьовиті комахи – я їх пощадив. Невже справді якась тварь спостерігає за нашими долями і може все зламати в одну мить? Читав я висловлювання одного філософа давнини, який закликав прославити великого, вічного та нескінченного бога, який сам себе... і від того народився. «Вославимо ж бога, який сам себе зародив!» – ось як він м'яко висловився. Ні, що хочете, а я не вірю в цього гермафродита. Адже це безглуздо, дуже безглуздо. Він із самім собою мав сексуальні стосунки, потім злігся з усім світом, а ми тепер діти його?! Нехай краще цей виродок сам себе каструє, ніж я повірю в таке збочення. Я спостерігатиму за мурахами, от їх я поважаю, вони круті.

День був гарячий та задушливий, як склянка парного молока. Ви коли-небудь куштували гаряче пінисте молоко просто з-під корови? Піни в ньому більше, ніж у шампанському, живий смак рідкої плоті п'янить сильніше за міцний сільський самогон. Людина, яка все життя пила молоко з магазинного пакету, ніколи не зможе зрозуміти цих слів. Ви колись були в селі, в тих простих сім'ях, де на світанку жінку будить корова, бо її треба доїти після ночі?

Спека. Якщо дощів не буде ще кілька днів – весь цей ліс згорить до бісо-

вої матері від одного не загашеного недопалка якогось п'яного дегенерата. Кілька днів і хмари були, і парило як у лазні, але дощі пройшли повз, не пустивши жодної краплі. Гаряче полуденне сонце нестримно рухалося до зеніту, моя мізерна відпустка наближалася до заходу сонця, мої мізки сплавилися і час вже було піти на річку, окунутися кілька разів у теплу каламутну воду. Неспішний потік підхопить моє розслаблене тіло, пронесе його над глибиною і мілководдям, я похитуватимуся на мікрохвилях спокійної лісової річечки, одним оком поглядаючи на свій одяг. Так, про всяк випадок.

На безлюдному, як правило, березі, там, де найзручніший спуск до води, сьогодні сиділи дві молоді дівчини у простеньких синіх купальниках. Вони розташувалися на широкій бежевій підстилці та грали в карти. Я чомусь спочатку звернув увагу на те, що колода була сильно пошарпаною, а потім зазначив про себе, що форми у дівчат дуже спокусливі.

– Привіт! Як вода сьогодні?

Вони тільки глянули на мене та продовжили свою гру. Обидві з бронзовою засмагою, у обох довге русяве волосся та довгі красиві ноги. Мені взагалі провінційні дівчата більше подобаються. Киянки майже завжди якісь виснажені та зелені, особливо останнім часом.

– Дівчатка, ви придивитеся за моїми джинсами?

Вони захихотіли, мабуть, це був знак згоди. Я роздягнувся і неквапом зайшов у воду. М'яке замуляне дно подарувало мені уламок скла, або ще якусь погань, я розслабився і поплив, чомусь дивлячись на дівчат, а не на свій одяг. Настрій був відмінний, спека вже не загрожувала вдарити по голові, та й дивитися на юних красунь було дуже приємно. Я приїхав у цю глухомань, щоб побути на самоті, відпочити від київських галасливих, спітнілих натовпів, але видно вже відпочив, а може це лише інстинкт не дає мені спокою.

Вибираючись на берег, думав про те, як би не наступити на те гостре лайно, а потім упав просто на траву. Не потрібна мені підстилка, нехай повзають мурахи по голих ногах, я їх люблю, вони круті.

Дивні дні: відпочинок, річка, нічого не треба робити. Для людини, яка звикла до швидкого потоку столичного життя, немає кращих ліків. Працьовиті селяни, між іншим, у ці дні працюють на всю котушку. Вони не можуть, як я, спати до полудня. Їм потрібно вирощувати та збирати врожай, заготовити корм для худоби. Лінивий городянин купить потім плоди їхньої праці, скаржитиметься, що ціни високі і лаятимуться останніми матами. Ось ці дівчата, наприклад, не щодня можуть вирватися на річку. Вони допомагають батькам, працюють з ранку до ночі, адже ж є у нас такі виродки, які заявляють, що ми живемо погано, бо працювати не хочемо і не

вміємо. Вивезти б таких виродків у чисте поле.

Дівчата натягли на себе квітчасті сарафани, склали підстилку та пішли.

Я занурився ще раз, підсох трохи і теж зазбирався. Несподівано до мого обличчя підлетів чорно-жовтогарячий шершень, завис, вивчаючи. Серце здригнулось і мало не вискочило через дупу. Боюся я цих чортових великих ос, адже знаю: пара укусів – і ти на небесах. На щастя, тварь відлетіла і я зміг подолати тремтіння в ногах, без особливих пригод дістався до будинку своїх родичів, де я зупинявся на ночівлю.

Пару днів відпочинку і знову я в столиці незалежної України, знову мене підхоплює круговерть роботи, від якої голова йде обертом і мізки вивертаються на виворот. Споглядаючи розфуфирених київських дівчат, чомусь згадував тих дівчат на березі лісової річки, що грали пошарпаними картами. На них не було ні грама косметики, вона була їм і не потрібна. Світлі обличчя, темна засмага, довге розпущене волосся. Я закохався в них з першого погляду, шкода, що другого не було, можливо у нас щось і вийшло б, а може, й ні. Можливо, хто ж його знає.

Дні були спекотні та задушливі, погода не змінилася. М'який асфальт прогинався під ногами як пісок, я навіть подумав, що наш недоносок мер, можливо, був правий, коли покрив увесь центр міста своєю ганебною тротуарною плиткою. Вже з дев'ятої ранку тебе огортає спекотна хмара спеки. На роботу я їжджу на метро, адже я людина не багата, але й не бідна, слава небесам. Метро у Києві – індикатор злиднів. У провінції людина може ходити вулицями не маючи жодної копійки в кишені і не відчувати своєї неповноцінності, якщо ж у Києві не маєш п'ятдесяти копійок на метро – ти вже не людина, тобі вже не місце серед «пристойних людей». У моєму житті були важкі часи, коли я виїжджав зранку на роботу на одному жетоні та одному крилі, намагаючись заробити хоч пару гривень, половину заробітку доводилося витрачати на проїзд. Це було після розлучення, коли я, як джентльмен, залишив своїй каракатиці квартиру та пристойну суму грошей, а потім зненацька втратив роботу.

Ми розлучилися тому, що я хотів мати дітей, а ця сука заявила, що народжувати не збирається, від цього у неї, мовляв, фігура зіпсується і до того ж вона взагалі не хоче мати дітей. Якийсь час терпів, думав, зможу переконати, але коли вона почала спати чи не з першим зустрічним, я пішов, а вона відразу обкрутила ще одного ідіота. Вона дуже гарна, поводиться як шльондра, куди тільки мої очі дивилися… Не люблю про це згадувати. Зараз я матеріально забезпечений, тобто на хліб з маслом вистачає, найближче майбутнє буде стабільним, до того ж на чорний день відкладено недоторканний фінансовий запас, але є і в мене серйозна проблема. Останній раз я мав секс шостого травня, трясця, а до цього перед новим роком. Ні, у

мене з цим все гаразд, тільки нема з ким. Я легко міг би знайти якусь повію, але мені б хотілося з пристойною дівчиною, красива повія в моєму житті вже була. Взагалі мені не щастить із цією справою, ось нещодавно познайомився з однією негарною, але на вигляд нормальною жінкою, дуже скоро виявилося, що характер у неї ще гірше, ніж зовнішність. Я, звичайно, продовжую придивлятися на дівчат, але найчастіше це трапляється в метро.

Ми разом зайшли у вагон на «Театральній», сіли навпроти. Мордочка у неї симпатична, волосся пофарбоване у чорний колір, косметика – розумний компроміс. Біла напівпрозора блузка, під нею – мереживний ліфчик, чорна міні-спідниця не приховує стрункі ніжки. От би підійти до неї, познайомитися, випити десь пива, а може трохи сухого вина, але це неможливо. У кращому разі вона мене просто пошле, адже в нас не прийнято знайомитися в поїздах підземки, або просто на вулиці. Часи не ті, життя змінилося за останні десять років. Вона вийшла, я поїхав далі, чудес не буває, зі мною вже точно.

*Нескінченний потік людей постійно заповнює поїзди метро, з кожним роком суспільство дедалі більше розпадається на неорганізовані шматки людської матерії, але люди продовжують їздити кудись, намагаються вирішувати свої проблеми. Спільної мети вже давно немає, мабуть, немає і суспільства. Кожен став егоїстом, кожен сам за себе. Хто багатший, їздить власною машиною, хто побідніше – на тролейбусі та в метро. Кожен намагається вижити сам по собі, на самопожертву вже ніхто не здатний. Ті, хто поєднує зусилля у цій нескінченній боротьбі за виживання, стають більш конкурентоспроможними. Решта, самотні бійці на життєвому полі бою, приречені на вимирання. Це жорстоко, але так.**

КОХАННЯ В НАШ ЧАС

Їй було вже за сорок, а йому ще не було шістнадцяти. Вона його спокусила, і він повівся. Зріла жінка поклала в ліжко підлітка і облизала його з голови до ніг, особливо між ногами. Юнацька гіперсексуальність не підвела, хлопчик був майже невичерпним і приніс їй масу задоволення. Йому голий секс сподобався менше, не було романтики, не було почуттів, адже він любив одну дівчину, безперервно думав про неї, мріяв про неї ночами, залишаючи на світлих трусах жовті плями, а тут просто трах-трах, от і все кохання. Його перша жінка була повненькою і негарною, грубою і розпусною, почуття провини переповнило незрілу свідомість, а крім того він розумів, що його використали.

*У автора були спадкові здібності до магії, що диктувало інше бачення світу, в якому автор жертвував собою заради високої мети. Це важко зрозуміти. Коли людина викачує порчу, створює захисти для когось вона жертвує шматочком свого здоров'я, собою. Не могли всі бачити, як він.

номері, а я зі своїми батьками розташувався через одні двері. Ми познайомилися та потоваришували. Що ще робити у будинку відпочинку? Ми танцювали на дискотеці, ходили на пляж. Білий бавовняний купальник ставав майже прозорим після води, погляд відвести я не міг, але я не виявляв активності, хоча сподобався їй. Якось вона попросила мене початувати біля роздягальні, а потім попросила розв'язати ліфчик. Я зайшов усередину і розв'язав, спитав, чи можу йти. "Іди… дурень", – відповіла красуня. З того часу наші стосунки дещо погіршилися. Якби ви знали, який у неї був бюст, ви б мене не зрозуміли. "Навіщо ти взагалі познайомився зі мною?" – спитала вона якось, а я спробував пояснити, що зберігаю вірність своїй майбутній обраниці. Молодий ще був, не розумів, як це образливо звучало. На той час мені здавалося, що якщо їй 19, а мені 17, то це величезна різниця.

Вік – підступна річ, природа взагалі несправедлива щодо сексу та віку. Дівчині до тридцяти можна все, її всі хочуть і чоловіки готові її любити дуже сильно, але зазвичай у цей час самі дівчата ще й не дуже хочуть. Після тридцяти у жінок прокидається справжнє бажання, але чоловіки здебільшого вже дивляться на молодих та примхливих, а у багатьох взагалі не стоїть. Це жахливо та примітивно, але таке життя. Адже люди в більшості випадків непогані, але матеріальне питання, в тому числі квартирне, їх зіпсувало, як казав колись відомий класик.

Коли мені було років п'ятнадцять, я думав, що кохання не існує, хіба що у дітей до чотирнадцяти. Через рік я виявив протилежне, після весілля я про це не думав, а після розлучення не знав, що й думати. Жалко тільки, що мого молодшого брата так грубо і примітивно використали. У мене вперше все було набагато романтичніше, толку від цього ніякого, звичайно, але все одно шкода братика.

Незважаючи на різницю у віці, ми завжди були відвертими один з одним. Відкривши мені найінтимніші сторони свого молодого життя, він проявив величезну довіру. Цим можна було пишатися, мій брат мені повністю довіряв, хоча я б на його місці, напевно, все це лайно тримав при собі, але мені від цього було б не легше.

БРАТ МІЙ МЕНШИЙ

Коли він увечері прийшов додому, мати мало не зомліла. Величезний синець під оком, з розбитого носа кров ллється, але братик не падав духом.

«Якби ви бачили, як вони отримали на горіхи!» – гордо заявив хлопець і поплентався до умивальника. Я був радий за нього, відраховуючи краплі корвалолу в грановану склянку з кип'яченою водою. Увечері він зізнався, що побився через дівчину.

– Це справжній чоловічий вчинок, – сказав я йому і пішов матір заспоко-

ювати. Нелегка це робота, слід зазначити. Довелося вислухати лекцію про те, що коли Я був у ЙОГО віці… і таке інше. Я, можливо, й був дуже пристойною тихою дитиною, але теж бився, добре, що вона про це не знала. Зараз мені вже перевалило за тридцятник, але недавно і я бився. Втім, це була не бійка, а побиття, адже мені ніхто й зуботичини не дав.

Скільки разів твердили світові, що валюту з рук міняють тільки лохи, але я попався на цей найдавніший трюк. Я підходив до станції метро «Політех», підраховував дрібняки. З'ясувалося, що мені бракує п'яти копійок на жетон. У кишені лежало сто доларів. Спека була страшна як ніколи, обмінники всі закриті, тільки через дорогу, в якомусь магазині приймали зелені гроші, обмінюючи їх на національну валюту. Того дня мені довелося піднятися о шостій ранку, а до шостої години вечора в голові вже було каламутно. Напівсон, напівява, божевільний стан насмерть втомленої людини. У черзі до обмінника було чоловік шість, піт струмив струмками по всьому тілу, дуже хотілося випити холодного пива, але спочатку треба було поміняти ці кляті долари. Елегантний юнак підійшов до мене і запитав, чи не хочу я поміняти валюту за продажним курсом. «Мені для себе потрібно, ви ж знаєте – вони не продадуть». Незважаючи на спеку, він був у краватці та темній сорочці, туфлі теж були престижними. «Гроші вперед», – наважився я, дивлячись на його портмоне. «Можна я подивлюся на ваші? У ваших руках!» Неохоче я дістав із правої нагрудної кишені теніски складену купюру, притримуючи вказівним та великим пальцем, дав її помацати.

Все, що було далі, відбувалося дуже швидко. До магазину увійшли п'ятеро, мій «міняла» накрив купюру своєю долонею і я навіть помітив, як він намагається підсунути в мою руку ще одну бумаженцію. Вони, видно, за останнього лоха мене прийняли, але я теж не перший день, як на світ з'явився. Не чекаючи поки підійде ця бригада, я миттєво затиснувши в кулаку СВОЇ долари, смикнув руку на себе, але братик не розтиснув дружніх обіймів. Несподівано для самого себе, я заламав йому руку і розгорнувши бичка (він був важчий за мене кілограм на двадцять), розбив його гарненькою харею вітрину з косметикою. Скло було товстим, він упав на купу і ще гора осколків упала на нього, разом із усіма цими пузирьками, баночками та пляшечками, трясця його. Я розтиснув кулак і побачив дві зелені купюри: один долар, який встиг мені підсунути «міняла», а також МОЇ сто доларів. Вони, правда, виглядали як використаний туалетний папір, хоча ще за хвилину до цього являли собою гладкий хрумкий папірець, але це були ті самі, рельєф верхніх написів чітко промацувався.

«Що це за боротьба борицу?! – закричав хтось по той бік прилавка. – Хто за вітрину платитиме?!»

Неквапливою ходою (ніби Арнольд Шварцнегер, який вже перебив усіх

ворогів), я вийшов з магазину, кинувши собі під ноги грьобаний долар, натовп кидал при цьому відсахнувся від мене, як від ходячої бомби. Задзвонив мій дебільний телефон. «Буду за двадцять хвилин», – повідомив я своєму партнерові, а сам думав про те, де мені тепер поміняти валюту. Повертатися до обмінника в той самий магазин було якось незручно. Було дуже спекотно і дуже хотілося випити пива, тільки нормальних грошей у мене не було, а в межах прямої видимості не було обмінника.

Я вже підійшов до входу в метро, коли почув ззаду тупіт. Вони підбігли всі п'ятеро (цікаво, як себе зараз відчуває той виродок?), оточили щільним кільцем, блокуючи вічно рухливі метрополітені двері.

– Пішли розбиратися, ти вітрину розбив, знаєш, скільки вона коштує?

– Хлопці, ви ж мене хотіли на сто доларів кинути. Ви що, взагалі борзі?

– Ніхто тебе не кинув, ми у магазині працюємо, пішли розбиратися.

– Хлопці, я зараз міліцію викличу, – повідомив я, дістаючи мобілку.

– Викликай, давай, ми вже викликали, пішли розбиратися за вітрину.

І тут я все зрозумів – у них свої менти і це їхня підписка. Неможливо займатися таким брудним бізнесом і не мати прикриття. Якщо приїдуть ЇХ менти, я вже ніколи не побачу свої сто доларів, не побачу своєї мобілки і своєї справжньої зипівської запальнички, буде добре, якщо не стану інвалідом після їхньої ментури. Адже у нас правова держава, ТРЯСЦЯ ЇХ, держава завжди права́ в особі своїх мундирів, якщо «мундири» не прави́ – дивись пункт перший.

– Чудово, я за міліцію, давайте прискоримо процес.

Скориставшись тим, що пеньки застигли як укопані (реакція у них була слабенька), я проскочив у метрополітенівські двері і одразу кинувся до тітки біля ескалатора.

– Де черговий міліціонер? – суворо спитав я, стискаючи кулаки від припливу адреналіну.

– Внизу на платформі, – відповіла вона і відразу відійшла в бік, пропускаючи мене. Це був нечуваний успіх, адже у мене навіть жетона не було, а тітки зазвичай стоять на смерть. Я не чекав особливого запрошення. Спускаючись по живій ескалаторній стрічці і дивлячись вгору (переслідування немає), я думав про те, що ще не відомо, хто з нас лох.

На «Політеху» спуск довгий, ближче до кінця, глянувши вгору, я побачив, як двоє пеньків біжать ескалатором, перестрибуючи через три сходинки. Вони знизували плечима, показуючи мені свій подив. Не буду ж я тікати від них, повинен мати почуття власної гідності. Один чорний і один дужак із голеним черепом. Типові шістки, судячи з морд. Бригадир наказав наздогнати мене, і вони наздоганяють. Тільки їм може треба наздогнати, щоб наздогнати: не на того напали, дурні. Хіба лохи розбивають кидалами вітри-

ни із косметикою? Якщо ви плаваєте в такому лайні, будьте хоч трохи психологами, ви ж повинні ще здалеку бачити людину, до якої може і не варто ніколи підходити зі своїм кидаловом. Бійки не уникнути, ви відповісте за сльози слабких жінок, тварі, ви ще тисячу разів пошкодуєте, що на мене нарвались. Адреналін кипів у крові, може, і був я трохи наляканий, але ж за свої кровні гроші вирішив битися, а може і не тільки за це, але все ж таки вирішив зробити спробу мирного врегулювання конфлікту.

– Куди ж ти втік? Ми вже ментів викликали.

– Супер, я ось теж чергового шукаю.

– Так пішли нагору, ти вітрину розбив.

– Хлопці, ви ще не зрозуміли, я ж вас на шматки розірву.

Сказано це було без емоцій, дуже спокійним тоном, хоч усередині все кипіло, але вони не зрозуміли. Стояли живою огорожею, не даючи пройти до платформи.

Я обернувся до тітки, яка сиділа в будці, спостерігаючи за пасажиропотоком на ескалаторі і жестом попросив пеньків зачекати кілька секунд.

– Де ваш черговий міліціонер?

– Там, на платформі, – спокійно відповіла вона.

– Щось я його не бачу, – озирнувшись, сказав я.

– Так він же на платформі, його й не видно.

– Викликайте його негайно, тут конфліктна ситуація.

Вона натиснула на кнопку, від чого пронизливо задзвенів сигнал тривоги. Пеньки навіть не здригнулися.

– Викликайте, тут зараз буде така бійка, якої ви в житті не бачили.

Вона зрозуміла це по моєму обличчю і тут же схопила трубку телефону без номеронабирача. Внутрішній зв'язок, мабуть.

– Маша, а де Петро? У мене? Виклич його по рації, тут конфліктна ситуація.

Поки відбувалася ця розмова, я помітив, що спускаються ще двоє виродків із тієї ж компанії. Краще починати зараз, поки вони ще по двоє, хто знає, може, вони вже загальну мобілізацію оголосили, не буду ж я з усім Політехом битися. Повернувшись до пеньків, я без зайвих розмов дав кожному в рило, через що обидва впали. Вони навіть моргнути не встигли, просто випали в нокаут. Розвернувся і відступив на пів кроку. Ті двоє вже спустилися і стали у боксерські стійки. Тітка дзвонила у свій дзвінок, ніхто не підходив, поруч снували зграйки людей, старанно відвертаючись.

«Ах, у вас боксерські стійки, козли! Отримуйте!»

Інстинктивно я вдарив обох правою рукою в пах і вони відразу зігнулися навпіл. Тітка шалено дзвеніла, перші двоє вже почали повертатися, а я почув,

як під'їжджає поїзд, розвернувся і побіг. Застрибуючи в останній момент у вагон, я таки побачив чергового міліціонера. Він справді походжав у найдальшому кінці платформи, помахуючи своєю гумовою палицею. «Ну і добре, що його не було». Адреналін наситив кров на дві сотні відсотків. Весь змилений і роздратований, тільки на «Берестейській» зрозумів, що їду не в той бік, але який я був задоволений!

Брат мій менший побився з трьома пацанами зі свого ж класу. Він відкрито залицявся до дівчини, в яку по вуха закохався. Вона з нього сміялася. З нього всі сміялися, весь клас. Коли глузування стало нестерпним, а це було відразу після уроків, він пустив у хід кулаки і отримав по морді. Для того, щоб троє отримали від одного – потрібна хороша підготовка.

Ми розмовляли з ним до другої ночі, вперше в житті я сам дозволив йому покурити, хоч за два дні до цього пообіцяв голову відірвати, якщо ще раз побачу з цигаркою.

– Знаєш, я хочу з тобою разом тренуватись, – довірливо сказав він мені.

– Я знав, що поки ти десь по морді не отримаєш, потягу до бойових мистецтв не буде. Адже в мене теж так було.

Домовившись сходити в п'ятницю ввечері на тренування в ліс, ми пішли спати. Він одразу ж захропів, навіть через стіну чути було.

«Богатир, одначе», - подумав я, перевертаючись на інший бік, але спати не хотілося ні грама.

Думки всякі, одна дурніша за іншу, переповнювали мою світлу голову. Ну, прикро, справді, останні кидали з «Політеху» кучкуються в зграї, ті своєю чергою об'єднані в угруповання, у кожної свої авторитети, а нормальні люди роздроблені за своїми хатинками–квартирками, немає у них ні лідерів, ні угруповань, та й взагалі ні чорта у них немає.

Я уявив собі загін молодих хлопців у блискучих обладунках, з довгими палицями в руках, які підходять до кидал на «Політеху», б'ють їх по паршивих голених черепушках, а потім важкими підборами ламають їм пальці. Потік тих самих хлопців рухається до президентського палацу, вони вигукують моє ім'я, розганяють потрійний заслін спецназівців. На чолі звитяжної колони бойовиків, я переступаю через закривавлений труп президента і дивлячись в об'єктиви телекамер, звертаюся до народу. З такими мріями я й заснув.

Наступного дня, матір нашого буйного забіяки підлітка, вона ж і моя матір насправді, викликали до директора школи. Я сам зголосився піти.

Вересень тільки починався, а осінь як по команді обрушила на нас холодні дощі та крижані вітри. Де вони були все це літо, коли від спеки по-

мерти було легше, ніж піти до магазину?

Я одягнув чорний костюм, начистив свої тупоносі туфлі і до початку перерви між першим і другим уроком, переступив поріг світоча знань. Перехопивши братика, що виходив з класу, я разом з ним спустився на перший поверх і тут же в коридорі ми зіткнулися з директрисою. Невисока повна жінка єхидно посміхнулася, оголивши щелепу з кількома золотими зубами. Ця злорадна усмішка не віщувала нічого доброго. Брат мій менший втиснув голову в плечі і ніби став удвічі нижчим.

– Нарешті ви з'явилися!

– Хіба не сьогодні ви викликали батьків?

– Ви не знаєте, що він накоїв? Я думала, що ви ще до уроків до мене прибіжете.

Образливі та зухвалі промови мене вже давно не зачіпають, навіть якщо їх розсипають директори загальноосвітніх установ. Спираючись на свою чорну парасольку-тростину, я теж усміхнувся і подивився їй прямо в очі, від чого криклива старушенція здригнулася.

– Зайдіть у мій кабінет.

– Залишся, – сказав я братові.

– Нехай він теж зайде!

– Нехай залишиться.

ОМУТ

Роботи в мене останнім часом було дуже багато, вільного часу майже не було. Але, як казав один мій друг, ніколи не можна скаржитися, якщо в тебе багато роботи, значить будуть гроші. Одразу після гарячої розмови з директором, у якій мені вдалося здобути повну перемогу, я пірнув у бездонний потік фінансових документів та економічних розрахунків, брудний каламутний вир сучасного крутійства, від якого нормальна людина за пів дня з глузду з'їхала б. Це дуже тихий і спокійний вир.

– Гей, головоногий! – на плече мені лягла важка рука.

У моїх руках навіть парасолька може перетворитися на страшну зброю, але для початку я майже миролюбно озирнувся. Бойова тривога скасовується. За моєю спиною стояв найдобріший амбал на світі, мій колишній однокласник. прізвище забув. Та й навчалися ми разом лише два останні роки. Сашко, це пам'ятаю. Так у нас кожен другий у класі був Сашко, а як же…

– Впізнав мене?

Дуже дурне питання. За останні десять років (ми кілька разів бачилися після школи) він практично не змінився. Ті ж два метри на зріст, і майже стільки ж у плечах, і навіть зачіска, яка, здається, називається – «я зразковий

хлопчик».

– Впізнав, звичайно.

У центрі Києва, та й будь-якого міста, де понад три мільйони мешканців, не часто випадково зустрінеш старого знайомого.

– А я того тижня Ірку бачив. Має вже двох дітей, тільки чоловіка немає.

Ірка. Я був у неї закоханий. У нас були романтичні стосунки, але ми посварилися перед випускним вечором, а помиритися так і не встигли, кожен був зайнятий своїми справами.– А що з чоловіком сталося?

– Не знаю. Розійшлися.

– Я теж. Може, пива вип'ємо?

– Не можу. Я за кермом. Та я зараз взагалі не вживаю. Тільки у свята. Дефект у мене є – якщо вже п'ю, країв не помічаю.

– Та невже? Ну, у мене з цим начебто нормально.

ДУХ ЗВІРА

З прадавніх часів наші пращури складали казки і міфи про диких звірів, часто наділяючи їх містичною чарівною силою. Особливою постаттю давньої міфології відводиться ведмедю - господарю лісу. Коріння магічного, міфологічного і тотемного образу ведмедя ведуть в глибоку давнину. Давньослов'янська назва звіра "медведь" (той, хто відає медом) є прізвиськом, що вживалася замість справжньої назви священного звіра для того, щоб не накликати на себе його гнів.

Можна припустити, що колись справжнім ім'ям ведмедя у русинів було слово "бер" (барліг - лігво бера), на користь подібного припущення говорить і те, що в німецьких мовах це стародавнє слово не зазнало особливої зміни (англ. bear, нім. Bër). Крім того, в чеській мові для позначення бурого ведмедя разом з формою medvěd існує форма brtnik, загалом подібна до слова "бер". Хоча, дана форма вельми схожа і на наше слово бортник, тобто збирач дикого меду, що для ведмедя вельми характерно.

Ведмедя іменують "старим", "дідом", "батечком", "священним звіром", "господарем лісу".

Ведмедяча лапа, ведмедячі кігті в давнину набули характеру оберега і магічного талісмана. У курганах Поволжья і Приладожья археологами були знайдені глиняні моделі ведмедячих лап, нерідко справжню ведмедячу лапу спалювали разом з небіжчиком. Дана традиція була характерна як для русинів, так і для скандинавів і литовців. Ще в 19 столітті селяни вивішували на дворі ведмедячу лапу для оберігання худоби.

Легендарний і вельми цікавий спосіб взаємодії з духом ведмедя свого часу випробували стародавні скандинави. Мова йде про берсерків (сканд. Berserkes від ber - ведмідь), воїнах-вікінгах, які, встановивши шаманський

зв'язок з духом ведмедя, в бою проявляли чудеса військової майстерності, сили і невразливості. Воїн вірив, що в бою в нього вселяється дух ведмедя і, як результат, він сам стає ведмедем, володіючи люттю, чуттям і швидкістю цього небезпечного хижака. У скандинавських оповідях є приклади і повного обертання воїна у ведмедя, як бурого, так і білого, з останнім північні німецькі племена були безумовно знайомі. У подібній же практиці використовувалися духи вовків.

Давній грецький історик Геродот згадував про племена легендарних неврів, які жили приблизно на території сучасного Полісся. Геродот почув від скіфів, що нібито чоловіки цього племені раз на рік перетворюються на вовків. Цікаво пригадати і старовинне українське повір'я про запорожських козаків, які нібито знали секрет, як «перекидатися» у вовка. Народи Європи с повагою відносилися до вовків, вважали їх напівмагічними істотами, але найбільш поширені ці легенди були саме у русинів. Вовків боялися, але їх же і шанували. Поширені серед наших предків казки про вовків-перевертнів, вовкулаків, поєднувало у міфологічній уяві прийдешнє спільне походження вовків і людей. Може, і не доречно, але я нагадаю старовинний міф про засновників Риму, яких нібито вигодувала вовчиця своїм молоком.

Багато звірів і птахів наші пращури вважали духовними родичами і союзниками (кінь, тур, рись, орел, крук), все це відображення гармонічного ставлення давніх людей до природи.

| БИЛІНА

Частина 1

Довго ніч меркне. Зоря світло запалила, мгла поля вкрила, спів солов'їний стих,
говір галок пробудився. Поля черленими щитами перегородили русичі великі, шукаючи собі честі, а князю слави.

"Слово о полку Ігоревім"

Шурхіт трави, шерхотіння листя – моя батьківщина. Раніше і я там був – високо, серед листяного шерхоту, але це – спогади з іншого життя. Де я? Я посеред свого світу, довкола мої брати. Високо в небі – вітер, попід хмарами. Раніше і я був там, ближче до вічного, первобутнього – ближче до неба. Тоді було тепліше… Мені було не гірше і не краще – просто, по-іншому. Зараз – нові часи, старого вже не повернути – та я і не шкодую. А зараз я посеред свого світу, довкола – мої брати. У кожного з нас – різний життєвий шлях, але всі ми – зараз тут, отже – брати.

Понад нами, власне – між нами і сивим небом височіє наш віковічний

Батько. Я сам прожив небагато, але й немало, пережив достатньо, але порівняно з моїм Святим Батьком – я не жив взагалі. Він дуже старий, і, мабуть, ще пам'ятає юність цього сивого неба. Іноді Він співає веселі, страшні і світлі пісні – пісні початку часів. Від цих пісень перехоплює подих і я беззвучно підспівую Йому хриплуватим на вітру голосом. Мій Батько – мудрий, мужній, міцний …

Є давній переказ, мені колись розповідали. Мені казали, що я прожив одне літо. Мені важко сказати, але, мабуть, так воно і є. Мені переповідали давній переказ: тисячу літ назад мій Батько був таким самим, як кожен з нас – я і мої брати. Я дивлюся вгору – мені перехоплює подих. Невже це правда? Важко в це повірити, але треба вірити – давні перекази не брешуть.

При своєму народженні я нічим не відрізнявся від своїх одноліток – сотень. Тисяч! Ми виростали, ми розквітали і якось непомітно для самого себе я усвідомив, що чимось принципово відрізняюсь від них. Я – окремо, окремо – вони всі. Мої однолітки шурхотіли без умолку, а я залишався на самоті з собою, замикався в собі – що мені лишалося? Ті дні були теплі, а з кожним днем ставало ще гарячіше і я думав, що так триватиме вічність. Одного разу мій Батько промовив до мене – надходять зміни. Цим я і був втішений. Але тепер мене оточували зовсім інші створіння – між мною і моїми однолітками не лишилось зовсім нічого спільного. Я залишився сам, зовсім сам-один – так мені тоді здавалося. Аж от похолоднішало. Того дня я зовсім заплутався. Мене розривали протиріччя, сумніви. Після того я був певен, що не втримаюсь – впаду. А впаду – що там – певно, загибель… Я був зовсім самотній, і все чекав одного – чекав, що впаду, чекав того, чого найбільше боявся. Я відчував що не витримую і не знаходив в собі сил запитати в мого Священного Батька. Але він сам відповів – він просто лагідно посміхнувся до мене. Звичайно, це втішило мене. Ми не обираєм собі долю, а якщо і обираєм – вже запізно… Ще похолоднішало. Одного ранку мене огорнуло сильне замішання, а потім відчув – не втримаюсь. Тривога, сум'яття, і був певен – що от зараз – все, загибель, і єдине, що в мене лишалося – це нестримне прагнення втриматися. Втриматися за будь що! Так, я жив тут, мені жилося тут складно – але я жив! Втриматися, втриматися за будь-що… Перечекати… Зовсім втратив сили. І от – сталося! Відірвався!.. Тепер я летів у прірву. Враз обірвалося все моє колишнє життя. Я провалювався, і раптом – вдарився обличчям об землю.

Але не боляче. Вона волога, прохолодна, але всередині – тепла – рідна сира Земля. Впав згори і я тут вперше, але відчув, що земля ця – рідна, така ж рідна мені, як мій тисячолітній Батько. Я тут одну мить, але почуваюсь, наче тут не вперше, неначе був вже тут… А може мені це так здалося – так лагідно і просто прийняла мене сира Земля. Всі протиріччя, сумніви – зникли, наче їх і не було. Та і чи були вони? Які тут сумніви. Тут я лежу на Сирій посеред свого світу, а наді мною височіє мій тисячолітній Творець.

Вітаю, брате, промовив до мене мій брат, що був тут таки, поряд зі мною. Я щиро вітав його. Виявилось, він зірвався, як і я – тільки двома ночами раніше. І ми тут були не самі – нас тут багато. Ми всі пройшли через суперечності, нерозуміння. До кожного з нас лагідно промовляв наш Творець: терпи, сину, все буде… Всі ми зірвалися. І тепер – ми разом! Через це нам не треба було багато часу, щоб порозумітися. Я – посеред своїх братів, вони посеред мене. Мені кажуть – ми носії життєдайного ідола, життєдайної ідеї – носії життя.

Плинув час, холодало. Лише зараз я зрозумів, яка незаздрісна доля чекала на моїх безтурботних безумолку шурхотящих одноліток. Я виростав з ними разом – там, нагорі. Тепер вони один за одним осипалися. Осипалися – мертві! Раніше всі були зелені – кольору життя, а тепер – пожовклі, і гинуть. В мене не було до них співчуття. Ми з братами спостерігали за падінням пожовклих одноліток-мерців, декого з них пізнавав я, декого – котрийсь з братів. В нас не було до них жодних почуттів. Сталося, що мало статися. Пожовклі відзеленіли. Нам падіння подарувало життя, їм – смерть. Цього достатньо – ми живі.

Обережно, крок за кроком. Загиблі пожовклі ледь чутно шурхотять йому під ногами. Зупинився, дивиться. Дивиться просто перед собою, собі під ноги, потім – в небеса. Дивиться на мого Священного Творця. Його погляд сповнений шани, вдячності і очікування. І знов – шурх, шурх – шурхотять йому під ногами. Обережно, крок за кроком – щоб не порушити священну тишу – наближається до нас. З небес западають косі жовтогарячі плями. Стоїть поміж моїми братами і я з цікавістю роздивляюсь його. Сумний. Поранений.

Тепер став під самим Творцем. Ми затамували подих. Обійняв мого Батька руками, притулився лобом.

Його звати Словумир. Древо Священне, пам'ятаєш Ти діда мого, і чура, і пращурів, і юність моїх пращурів, засновників роду. Так промовив він до мого Священного Батька – він прийшов за порадою. Дванадцять разів по десять літ його рід і нарід не знав горя і кривд, і не чинив ніхто нікому насилля, а про спустошливі війни в далеких краях переповідали лише сиві діди. Та минулого літа дійшли до землі нашої лихі вісті, що йде на Землю нашу народ – весь чорний, лихий. Цього літа тала вода принесла запах згарищ і тіла вбитих – пошматовані, порізані. На Землю нашу йдуть лихі, чорні. По тім кінці Землі – далеко звідси – Словумир разом з своїми братами став на бій. Бились день, і ще день і пустили мутну ворожу кров. Але про-

лили і свою… Там згинуло багато братів Словумира. Ворогів – сила, чорним лахміттям – Землю обступають. А де пройдуть – згарище… Словумир просив поради в мого Батька.

Запала суцільна тиша, лише шумів вітер попід самими сивими хмарами. В повній тиші мій Творець промовив беззвучне слово Словумиру. Будь. Мужнім будь і мудрим. Землю нашу заповідано нам берегти. Заповідано тобі чурами, а чурам – пращурами, а вони – попід сивими хмарами шумів вітер… Будь – переможете. Лагідно обійняв, покрив шелестом, благословив.

Я знов дивився на нього. Поранений. Але вже не сумний. Наостанок – взяв в долоню одного з моїх братів. Підніс до обличчя. Розглядав. Жолудь, древій плід… – так казав Словумир до мого брата. Так звернувся Словумир до моїх братів і до мене. Тримав біля обличчя… Притулив до щоки… А потім – обережно поклав, звідки підняв – на Сиру Землю. Словумир щиро дякував нашому Батькові за мудре слово.

Тієї пори нарід Словумира мужньо став до брані. Вологі дощові вітри шуміли попід небесами димними згарищами далеких пожеж. Холодними сутінками з попід в'ялих пожовклих віяло гибеллю. Віяло війною! Загинуло багато з народу Словумира. Тієї пори нарід Словумира доноги винищив ворогів – чорних зайд і чужинців.

З-під самих сивих небес запали холода, а з-попід низу, від Сирої Землі лагідно тягнуло прохолодним теплом – затишно… Стало волого, потім морозно. Все довкола відчувало сон – перед життям, все довколо віщувало перемогу. Про минуле вже майже забув – про спеку, суперечності, безпорадність. Все – минуле, отже його вже нема, а зараз – я, мої брати, холод з небес, ми святкували перемогу.

Одного разу було особливо урочисто. Над нашим Батьком все затягнуло темно синьо-сірим. Ми здивовано оглядалися довкола. Щось трапиться?.. Трапилось чудо – згори, з самого сумного неба до нас летіло біле. Кружачись лапастими з-попід темно-сірої хмари воно легко розгойдуючись в просторі поволі осідало. І перетворювалось на чисті дзвінкі прозорі краплі. Ми здивовано оглядалися довкола. Біле на сірому тлі… Густо, ще густіше легко падали до нас білі шматочки холоду і от вже все довкола ставало білим. Це затишна біла ніч прямує до нас. Тепер – лише спокій… і сон…

Несподівано – раптова тривога. Прокидаюся. Я спав?.. Наді мною – храп, рев, стогін. Охопив жах! Зціпив дикий первинний жах від якого мене починає колотати. Жахливий рев. Лихе свистяче сопіння. Просто переді мною – смрадне огидне тупе рило. Трохи вище – маленькі жадібні очі, налиті червоним. Це громадна тупорила тварюка. Знов рев, хрипіння, стогін… Воно жере моїх братів! Мене всього калатає, так і трусить. Мої брати з хрустом

гинуть в пащі ворога. Храп наближається… віддаляється. Я хочу жити, жити! Хряскіт і стогін – загинув брат. Хто наступний?! Так всі загинемо – один за одним… Що ж мені лишається?.. Що робити?! Мене трусить всього, лихоманить. Я ненавиджу цю гнусну потвору. Але ми не даємось так просто – мужньо лежимо в жахливому очікуванні. Нехай наступним буду я – але житимуть мої брати! Цього досить.

Хрясь! Поряд зі мною гине брат в зубах страшної огидної потвори. Знов не я… Зрештою, долю не обирають, а якщо і обирають – вже запізно… храп наближається… тепер я один – сам-один перед прірвою!.. храп, смердяче сопіння – понаді мною!.. віддаляється.

Мене все ще трусить, але поволі заспокоююсь. Ворог зник. Я – живий.

Біле зникає – перетворюється на прозору стиглу вологу. Довкола – поле битви: перевернуте, зламане, зрита земля. Тепер ми, хто залишився живим, обережно оглядаємся навкруги. Тут загинуло багато братів. Сумно, скорботно, але радісно – я живий!

Нам вже не страшно, лише прихована тривога… Зрештою і її перемагає сон. Все, що могли зробити – зроблене, все, що мало відбутись – відбулось. Тепер – сон, теплий, затишний. Десь понаді мною лютує завірюхами віхола, а мене гріє і тепер на мене чекають довгі кольорові сни. Мені, звичайно, важко в це повірити… Є давній переказ… Цей переказ про те, що минуть багато літ – десятки, сотні… Мені важко в це повірити… Минуть сотні літ і я стану таким самим, як мій Священний Отець – мудрий, непохитний, вічний – стану тисячолітній… Маю вірити. Давні перекази завжди кажуть правду.

Частина 2

Співає жито, що здіймає до Сонця колос на лану…
А їх почує той, хто має в своїй душі таку ж струну.
І на отім земному святі ось так являються вони –
любов і воля Благодаті після походів і війни.

Щось шепоче Княж-Дуб у Священному Гаю…
Чи то предок до Сварги, а чи Волхв то шепоче?..
Миколи Карпенка. "Велесова книга. Переспіви"

Музика. Небесна чиста музика наповнює пружньо і Я – її частина, а вона – частина мене. Тепер знов вона десь далеко, нагорі – високо-високо… Маю достатньо часу, щоб насолоджуватись нею, щоб вкотре дивуватися її струнків мелодійності і відчувати, що Я – її частина… Тільки відчуєш це – знов вона наповнює все єство… і чуєш тугі струни далеких і близьких тихих

озер… це на них грають стоголосими перстами морозні вітри – Стрибожі онуки… грають ген під саме небо, під сіро-сиві дощові хмари… там тихі озера обертаються на пухнасте і біле, а воно шумить стрімкими потоками великих крапель до нас, до мене – і все це – небесна музика. Вона проходить крізь мене. Проходить терпкими цілющими потоками через Матінку – Сиру Землю і живить моє міцне коріння. Тоді Я маю безліч причин для міркувань… Це – мій світ, Я – посеред нього. Мій світ – посеред мене, понаді мною – Сиві Небеса.

Тут в усьому є лад. Мудрість приходить з роками. Щоб в цьому переконатися – треба прожити ці роки. Це не просто. Але це і не складно. Я просинаюся… Неквапливо… Я просинаюся… Навкруги – все зеленіє, буяє. Навкруги вже зелено. Я не поспішаю… Поволі оглядаюся довкола. П'ю цілющу живу воду… Вона життєдайною силою розливається по всьому моєму тілі. Цю силу надає мені Матінка – Сира Земля. Ця сила билася по землі струнками грайливими пружними потоками; в глибокій глибині піді мною, в самій середині – сила ця. Тепер вона наповнює мене життям… Навкруги – зелено, але Я не кваплюся. Даю життєдайній наповнити кожну найдрібнішу частинку свого тисячолітнього тіла. Вона повсюди. Відчуваю, як сила ця наповнює, переповнює… б'є через край! – і тоді – розквітаю! Розквітаю тисячами, сотнями тисячів ніжних, ледь з'явившихся. Тепер і я зеленію! Всім вже здавалося, що Я старий, а так воно і є, то ж, думали, мовляв, тому і сірий-сірий. А Я раптом – знов квітну, знов цвіту. Тепер всі довкола вражені мною. Мене вітають. Шанобливо кивають мені – просять бути за Батька. Вже вкотре… Це не вперше…

Потім стає тепло. Дуже тепло… Життя вирує. Життя зміцніло. На моїх кремезних лопотять тисячі зелененьких життів. А ще тисячі – дозрівають, достигають, чекають своєї години – це плоди. Вони достигають. Достигає і тепло – чорними передсвітанковими годинами воно обертається на прохолоду. Я споглядаю на життя – в мені самому… Навколо мене… Тепер воно має заснути – холодає… Заснути для того, щоб – пройде час – народитися знов. Я засну останнім.

А поки що все довкола схвильоване – холодає, холодає!… Споглядаю. Навкруги – буре, жовте, коричневе… Десятки і сотні відтінків. Але загалом – гарячого кольору, кольору вогню. А зверху сірі сизуваті Небеса, з них – волога і вранішня прохолода. Жовте, буре – осипається додолу… Їм – загинути зараз, для того, щоб колись – народитися знов. Народитися, але вже не скоро… або одразу ж – але далеко-далеко відси…

Навкруги осипається жовтим, а Я – стою зеленим. Але от вже і мені час… треба готуватися до сну… Тепер всі тисячі моїх зелених стають бурими і, поволі, падають вниз. Я був для них Батьком, Батьківщиною, був їм цілим

світом. Їх життя скінчилося… що їх чекає далі… Я про це здогадуюсь, але навіщо їм казати – самі побачать. Тепер-таки Я проводжаю достиглі плоди. Їх – тисячі… Вони теж – донизу, але їм там не смерть. На них там чекає життя. Таке життя, про яке вони могли тільки мріяти. Не всіх, звичайно. Хтось пройде короткий шлях, хтось – ще коротший… Але інші – це про них є пророцтва… вони – продовжувачі життя. Зараз кожен з них – маленький, переляканий, але мужній іде в своє життя.

Є давній переказ… Це, звичайно, правда, але як важко в це повірити… Цей переказ про те, що колись… давно-давно… з того часу минули вже сотні літ… Колись давно Я сам був таким… маленьким, переляканим…впав на Сиру Землю, а вона виявилась зовсім не чужою – рідною… Це, звичайно, правда – але як важко в це повірити… Минули сотні літ, я цього майже не пам'ятаю. Лише іноді щось трохи-трохи смутно пригадую – цієї пори, коли проводжаю їх… Пригадую, неначе давній, давно забутий сон…

От вже і все. Навкруги все давно вже поснуло. Спить під пухнастою білою ковдрою. От і мене огортає поволі тепла приємна дрімота. Я слухаю Небесну музику…

Так минали літа…

Пам'ятаю лише останні десять сотень літ – дитинства свого не пам'ятаю. Знаю лише, що в рік мого народження над Землею нашою пройшли скрутні часи. До наших кордонів прийшли вороги. Нещастя прийшло і стало попід самими воротами. Хрипить, стукає – відчиняй!.. Вісті лихі неслися здалека, горіло, лилася кров. Була війна. Тоді були скрутні часи – але минули! Минули страх, тривога і голод, а військо нашого наріду на чолі з мужем на ім'я Словумир впень вирубали загарбників і чужинців. Це сталося в перше літо мого життя в цьому Світі… Тоді Словумира обрали князем і він став засновником роду. Я трохи пам'ятаю його. Він прийшов до Мого Священного Батька – Мого Творця. Тоді Мій Батько був ще з нами… Він багато разів приходив до Мого Творця – сам і з своїми братами, приходив за порадою… Але я пам'ятаю лише той останній раз… Тоді Я був зовсім молодим – мені йшов лише восьмий раз по десять літ. Словумир був на сорок літ старший за мене – але вважався вже дуже старим – стільки вони живуть. В той раз Словумир прийшов сам. Він прийшов прощатися – бо відчував, що час його вже настав… вони так живуть – по сто літ, або трохи більше. Тепер Словумир відходив туди… де з нього мали запитати… і де він сам мав отримати відповіді на всі запитання… Мій Батько тоді простився з ним і сказав напутнє слово, але так, що ніхто крім Словумира непочув, навіть Я. Я тоді був ще замолодий…

Плинув час. Минали літа. Кожного літа Я цвів , буяв розростався, міцнів; потім приходили холода і темрява, Я з зеленого обертався на бурий, осипався

ним, сипав плоди. Засинав… Вся моя юність – сотні літ – пройшла в часи достатку, затишку, спокою. Тоді все вирувало, розросталось, любило. Всі жили в мирі, Земля наша жила в злагоді. Благодатні сотні літ Сварожого Дня… Я мав сотні літ на те, щоб змужніти, зміцніти… помудрішати… стати таким, яким є зараз.

Минали сотні літ. Небеса покликали мого Батька… Це було приголомшливо. Цілу сотню літ Я спостерігав, як мій Творець спокійно поволі прощається з усім, що нас оточувало. Тоді Я прожив вже немало, але не знав – як жити далі? Всі ми – мої брати, словумирів рід, все живе, що є на Нашій Землі враз осиротіли. Але минали літа, плинув час…

Минали літа, плинув час. Тепер вже нащадки Словумира приходили до мене, як колись Словумир приходив до мого Творця. Вони приходили радіти, сумувати, приходили за порадою. Тисячолітній Дуб!.. Древо Священне!.. – так промовляють вони до мене. Тоді були благодатні часи. Нарід нашої Землі – словумирів рід – ставав багатим, велелюдним…

Але минуло – як тепло міняє прохолода. З далеких сторін швидкокрилі вітри принесли до нас тривогу. Лихі тривожні вісті – я перший пізнав їх. Приходили нові часи – скрутні, тривожні. Надходила Ніч Сварожа!

На Землю нашу сунули вороги. Тоді народ нашої Землі прийшов до мене. Кращі мужі народу нашої Землі йшли на війну… Кращі мужі зібрались на раду – стали колом… Здалека мені було видно – палахкотіло до самих Небес полум'яного кольору – то Огонь… а кругом довкола нього – словумирів білий рід. Вони просили у Огня і Небес. Потім прийшли до мене. Я бачив їх всіх, знав і пам'ятаю як от зараз. Вони проходили повз мене один за одним – з палицями, бойовими цепами, ратищами, сокирами… хмурі, сиві, а були й зовсім молоді… Мертві сорому не мають! – так казали тоді їх відважні князі…

Того ж літа вони рушили в похід. Потім повертались, але не так. Повертались по одному – поранені, скалічені. Один витязь повертався без руки, інший – з наконечником у грудях. Хтось втратив око, хтось – обидва… і тепер для нього весь Білий світ – темрява… Йшла тяжка жорстока зла війна. І була там брань люта і січа зла… Наші мужі – вони билися насмерть. Одні загинули, інших скалічили… Я був з ними, Я був серед них, Я чекав на них, чекав кожного… чекав на їх повернення. Я втоляв їм спрагу, приймав їх біль, зцілював, надавав сил.

Минуло сім літ. Вони поверталися. Багато згинули – там, на чужині. Але повертались з перемогою! Вони раділи. Дякували мені. Дякували небу – раділи… Я стояв непохитно… Шурхотів до них… Споглядав… Дивився в Сиві Небеса. Насувалися скрутні часи. Не всі знали про це. Я знав.

Пройшло ще кілька десятків років. На кордонах точилися війни. Кожного

нового літа талі води з далеких річок розповідали сивим хмарам – про вбивства, руїни, згарища… Хмари слухали. Я слухав. Миру вже не було. Всю Землю розколола війна. Темрява йшла на Світ. Чорні – проти Білих! Лихо – йшло на Ярість.

Наш народ мужньо бився… протягом століть. Все, що йшло на нас війною – вирубане впень. Вирізане вкорінь. Я знав – нас не можна перемогти зброєю. Білий рід – перемагав.

Так було протягом століть. Допоки не запав розкол… Лиха чорна година – прокотилась, відлунює стогоном. На наші землі приходили лихі лицеміри, пройдисвіти. Солодко стелили… багато обіцяли… підлещували… обертали на своє! Сталася біда: деякі – оберталися. Оберталися на чужинську віру. Забували свій рід. Цуралися предків. Цуралися дідів, прадідів – засновників свого роду.

Обережно, крок за кроком. Щоб не порушити споконвічну священну тишу. Загиблі пожовклі ледь чутно шурхотять йому під ногами. Зупинився, дивиться. Дивиться просто перед собою, собі під ноги, потім – в небеса. Дивиться на мене. Знов шурхотять йому під ногами – ближче. Його звати Доброгаст. От він вже стоїть піді мною. Охопив мої боки – скільки вистачає його рук. Притулився лобом. Звернувся до мене. Древо священне! Батько святий засновників роду нашого! – так звертається він до мене.

На наших землях запав розкол. Ті, хто обернулися – не поважали звичаїв батьків своїх, цуралися дідів, прадідів – засновників роду. Забули, хто вони є. А через це сталося страшне лихо, якого раніше ніколи не було. Сталася кривава усобиця – брат пішов на брата. Син – на отця. Чесні мужі безглуздо гинули. Лицеміри, наволоч – багатіли, міцніли. Наживалися на чужому горі. Народ це гидкий, чорний. Його – вибити до ноги. Думали – виріжемо враз. Виб'ємо всіх до єдиного. Але затесався, укорінився. Як їх різати почали – знов біда настала. Знов брат піднявся на брата, знов полилася братерська кров. Сила – в єдності. А єдності вже не було. Лихі чорні обертали хитро наших на своє… Точилася кривава усобиця. А нині зайди ці гнилі укорінилися… І кличуть собі допомогу – з далеких земель йде на нас чисельне вороже військо. Його ведуть прелати і єпископи – злиденна наволоч. Веде їх сила нечиста. Довкола всіх вже попідбивали і тримають за своїх рабів. Битися з ними! Стати мужньо. Зійтися лавою на лаву. Удар. Різанина. І гнати, гнати їх до ворожих сторон… Та сил вже немає. Немає кому до лав ставати, немає кому хорогви розгортати, зброю лаштувати. Хто мужній, хто чесний був – ген довкола кісточки біліють. Загинули в жортокій і безглуздій братовбивчій війні. Решта – ті обернулися. Обернулися на чужинське. Не візьмуть вони в руки батьківську зброю, не підуть боронити рідний край. А ті чужинці, що тут, – лише цього і чекають…

А лишилося нас, нащадків роду білого, – я, сам-один і ще семеро моїх синів. Древо священне! Тисячолітній Дубе! Відкажи мені мудре. Дай пораду мені.

Так казав мені Доброгаст. Я прошерхотів до нього вітром в моїх кронах. Тоді промовив до нього. Чесний обирає вірний шлях. Хто чесний перед собою – той чесний і перед Святими Небесами. Боронити землю рідну – маємо боронити так само щиро і відверто, як і вона боронить нас. Вбити ворога – то велика радість. Загину за землю рідну – то велика слава. Будь, сину мій! Не сумуй і не печалься. Програємо зараз – переможемо через тисячу літ!

Так я промовив до нього… І надав йому сил. Доброгаст, нащадок Словумира, він обере вірний шлях. Боронитиме землю рідну. Доведеться загинути – і він загине разом з сімома своїми синами.

Насувались скрутні часи.

Я побачив їх здалеку. Їх багато – кілька десятків. Йдуть обережно. Оглядаються. Вертять головами на всі боки. Злодюги. Наволоч. Це вороги. Я знаю… Вони – до мене… Нарешті побачили – один з них верещить і тиче пальцем в мою сторону. Підходять… Вони бояться мене… Я бачу це по їх нерішучих тремтячих обличчях. Бояться – тому ненавидять. Підходять ще ближче… Обережно, наче крадуться… Я кремезно розпростався понад ними. Я спокійний. Що – невже насмілитеся?.. Вони прийшли, щоб бути моїми вбивцями. Але я їх не боюсь. Не я їх боюсь – вони мене бояться… Ні, не осмілитеся… Бачу це по них… Бачу їх наскрізь… Їм страшно… Вони не зможуть… Але… тут наперед вийшов один… це їхній старший. Вони називають його єпископом. Він виходить наперед… кричить на них образливими словами… лається… б'є одного по обличчю… вириває з його рук сокиру. Робить великий крок до мене. Тепер ми стоїмо впритул. Замахується сокирою…

В мить ми зустрілися поглядами. Я побачив його очі – маленькі, осоловівші, запливші жиром… і сповнені страхом! Він боїться мене більше за всіх їх… тому і так сильно ненавидить… боїться мене… він шалено вертить лихими очами, бризжить слиною… сокира в його руках нависла наді мною – якась мить… але ці очі… десь я їх вже бачив… Храп, стогін, рев… лихе свистяче сопіння… і рило – смрадне огидне тупе рило…а над ним – маленькі жадібні очі, запливші жиром, налиті червоним… згадав раптом в одну мить… це те, чого не пам'ятав все життя… Це сталося в перше літо мого життя… на мене і моїх братів напала свиня… як ще потрапила в нашу священну рощу?.. – були скрутні часи… тоді загинули багато моїх братів – мужніх маленьких плодів – я сам тоді такий був…

Глухий удар в моє тіло… вп'ялася сокира і тепер цей єпископ з цими очима… свинячими очима, сповненими жаху… вириває її з мого боку. Має бути боляче – але болі Я не відчуваю… І зовсім не страшно. Лише тепер Я повністю розумію свого Батька – як мудро і спокійно пішов Він, коли його покликали Небеса… Я стоятиму мудро, мужньо і непохитно… як Ти мене вчив, Батечку… Сталося те, що мало статися. Тепер лишається лише єдине – споглядати… Звичайно, міг би хвилюватися – але Я не вмію. Раніше, в юності, було таке зі мною, здається… але минули сотні років – розвічився…

Знов глухий удар гострим лезом сокири мені в бік. Єпископ кричить на них, слина летить йому з рота… вони починають метушитися попіді мною… взмахують сокирами… ще кілька ударів – мені в тіло… але не боляче… Я занадто зневажаю їх, щоб мені було боляче… знов кілька ударів…сьогодні Я відійду… сьогодні Я перейду – туди… Я чую – мене вже кличуть Небеса…

Лише споглядаю. Деякі мої цьогорічні плоди – вже на Сирій Землі. Інші – від кожного удару по мені – рясно обсипаються. Я дивлюся на них. Колись Я був таким самим…дивлюсь на них, на мої плоди. Це – мої сини… моє продовження… продовження мого життя – на цій Землі… Сьогодні Я відійду… десь там, піді мною, метушаться перекошені від страху і злоби вороги… на чолі з цим свинячооким… але я на них зовсім не дивлюся… занадто зневажаю їх, щоб дивитися туди… лише раз-у-раз здригаюся від ударів – гуп!.. гуп!.. але я на них зовсім не зважаю. Дивлюся лише в Сиві Небеса… і на мої плоди – маленькі, мужні носії вічного життя… наступають скрутні часи – їм буде непросто… Сини!.. Сини мої!.. – так кажу я їм. Батьку!.. – промовляють вони до мене. Сини мої!.. Тримайтеся мужньо і безстрашно. Як би не було тяжко – тримайтеся правди!

Важкі удари по мені – гуп!.. гуп!.. Мене кличуть Сиві Небеса… Дивлюся на своїх Синів. Пройдуть літа… сотні, тисячі літ – і Вони!.. Цього достатньо – Ми живі.

ЖЕРТВОПРИНОШЕННЯ

"Одін увів у своїй країні ті закони, які були раніше у Асів. Він ухвалив, що всіх померлих треба спалювати на багатті разом з їхнім майном. Він сказав, що кожен має прийти до Вальгалли з тим добром, яке було з ним на багатті, і користуватися тим, що він сам закопав у землю. А попіл треба кидати в море або заривати в землю, а в пам'ять про знатних людей треба насипати курган, а в пам'ять по видатних людей, треба ставити надгробний камінь. Цей звичай довго тримався потім. На початку зими треба було приносити жертви богам за врожайний рік, у середині зими – за весняне проростання, а влітку – за перемогу"

"HEIMSKRINGLA" Сага про Інглінгів

За кілька кроків до могили Межибора я низько вклонився, торкнувшись рукою землі. Тисячу років тому тут був похований один із найбільших волхвів Древлянської землі, слава про мудрість, силу і подвиги його жива і до нашого часу. Могила Межибора – найвище місце на околицях Житомира, звідси відкривається вид на долину курганів.

Не прийнято наливати живим від себе (через руку), вважається, що це погана прикмета. Так наливають жертовні напої, присвячуючи їх навіям, тобто душам пращурів.

У підставлені стаканчики я наливаю темне пиво собі останньому. Поглянувши на небо, де неквапливо пливуть білі розлаписті хмари, і піднявши свою чашу, я кажу: «Слава Сварогу!» Декілька пінистих крапель проливається на суху траву. Теж роблять і мої друзі. Здійснивши жертвопринесення, ми п'ємо прохолодне пиво. Сьогодні нас тут лише семеро, лише посвячені. Вгамувавши спрагу, троє йдуть за хмизом для багаття, Володя Андрєєв комічно грає з бойовою палицею, наслідуючи рухи Джекі Чана. Я спускаюсь у долину. На зелених схилах курганів можна зібрати жменю солодкої суниці, а ще тут росте біла терпка полуниця.

Згадавши Сварога, я розпалюю вогонь, сухі гілочки ліщини миттєво охоплює полум'я. Ми піднімаємо зброю, схрестивши її над вогнищем. "Слава Перуну! Слава Одіну!" Наш бойовий клич проноситься над долиною, вогонь спалахує з несподіваною силою, я покладаю на багаття нашу скромну жертву – скибочку сиру на шматку житнього хліба. "Слава Перуну!" Я закликаю пращурів прийняти жертву та подарувати нам удачу. Ось вона – магія Великого Вогню.

Вечоріє, настав час поєдинків. Я із задоволенням розминаю м'язи, обертаючи своїм кием. Володя Андрєєв запрошує мене битися з ним. Він чудовий боєць, правда іноді його китайозні навороти заважають у поєдинку, а може, мені тільки так здається.

– О! Дивіться хто йде! – зауважує Володька і взмахує палицею.

Високого Вадима видно за версту, та й по ході любителя спізнюватися відразу можна впізнати. Підійшовши до нас, другий патріарх Великого Вогню плескає у широкі долоні.

– А я думав, ви підете на скелю Тура! – радісно каже він, ніби йдеться про грандіозну перемогу.

– Ми вже все пиво випили, – повідомляє Володя.

– А навіщо мені ваше пиво? – Вадим морщиться.

Він насправді не вживає алкоголь у жодному вигляді, але для нього ми припасли пляшечку лимонаду.

То було у світлі дні чотири роки тому, ми тоді сиділи до півночі. Тепер я вже три роки живу у Києві, а на могилі Межибора буваю раз на рік. Може, мені ще рано думати про смерть, але, чорт забирай, я хочу щоб колись мене поховали в долині курганів, і щоб на моїй могилі росла суниця. Нащадки приходитимуть до мене, приноситимуть скромні жертви. Шматок хліба із сиром, крапелька пива – мені більше не потрібно.

Київ, травень 2000

Пісня Межибора

Виходьте з землі,
Ті, що йдуть до неба.
Голос мій чують зірки до ранку земного....
До лісу вийти від курганів...
Силу взяти з землі палаючої...
Вогонь, земля силу дають...
Ліс мій візьміть...

1992

Силу духу вночі відчуєте...

Нічні шорохи завжди загострюють слух. Свіжий вітер приносить запахи незвіданого, лісові дороги звуть вдалечінь. Мерехтливі зірки тихо шепочуть про вічність. Самотність викликає тугу, але старуха Хандра підштовхує до дії.

Голоси ночі звуть до себе. Тому, хто не знає, що таке безсонна ніч, не дізнатися принадності темряви, бо лише у пітьмі людина може відчути міць свого духу. Життя дає сонце, всі істоти Землі живуть його теплом і світлом. Його ж могутні промені сковують силу духу вдень. Вночі ти вільний. Немає стіни, яка відгорожує тебе від світу.

Втомлений метушнею дня мій розум дрімає у тісній коробці черепа. Немає сил зібрати думки в єдине русло, надати їм потрібного напрямку. Клята хронічна втома! Її цупкі щупальця тримають людство у борговій ямі безсилля. Чи можливо це змінити? В стародавні роки це вдавалося, але слідом за підйомом, яким би він не був високим, неодмінно приходить упадок. Це єдиний закон буття, хоча є і другий закон - законів не існує. Є лише правила, щось на кшталт правил пристойності, і в них завжди є місце виключенням.

Нічне місто освітлюється яскравими фарбами ліхтарів, реклами, різнобарвних вікон будинків. Пишна велич сучасних міст гармонійно поєднується з духовною убогістю їх мешканців. Але далеко не всі люди жебракують духом. В кожній людині живе вогник світла, але далеко не у всіх він проростає. Є такі, в кому цей вогник засяяв яскравіше за сонце.

Віддзеркалені хвилі

Скачок перший

Винаходячи гіпер-скачок, земні вчені дуже довго йшли хибним шляхом. Вони уявляли, що простір має схему параболічної сфери, але у процесі тривалих експериментів з'ясувалося, що воно плоске і квадратне, а оптичний обман створюють синусоїдні проекції віддзеркалених хвиль.

Перші гіпер-лайнери були недосконалі і смертельно небезпечні, принаймні ніхто з випробувачів добровольців не вижив, друге покоління відрізнялося новим дизайном, проте двоє пілотів (всього їх було більше сотні) вижили після випробувань, а третє покоління подарувало творцям несподівано високий відсоток людей, котрі вижили – 50 на 50. В п’ятому поколінні лайнери вже не вбивали екіпаж, а через сто років (сьоме покоління) відкрилися перші пасажирські рейси.

СКАЧОК. Перші хвилини завжди найважчі. Досвідчені мандрівники кажуть, що душа не встигає за тілом. Затухаючі хвилі больового порогу поступово змінюються безперервним почуттям страху – можливо ми вже потрапили в царство вічних мук? Декілька хвилин йде на подолання болю, а потім він йде, розчиняється в стомленому тілі. Хвилин за тридцять повертається свідомість. Це найважчий момент. Біль ще не закінчився, а душа вже прибула. Звикнути до СКАЧКА неможливо. Кожний новий світовий вік пролітаєш ніби вперше. Тільки кожен десятий мандрівник наважується самостійно СКАКНУТИ ще раз. Для інших довелося набудувати колонії суворого режиму. Мегаполіси у відкритому космосі, притулок для людей зі слабкими нервами. Каста мандрівників вважала їх людьми нижчої касти.

СКАЧОК. Дивна космічна подорож. Якби Всесвіт був таким, яким уявляли його древні люди, СКАЧКИ були б неможливі. Сонячна система обертає своїми планетам, Чумацький Шлях розмахує рукавами, а Всесвіт розсуває щупальця. У якій… точці простору та часу виявиться мандрівник… Купол нависає над головою сріблястим саркофагом вічності, пульсуючий біль відступає. Душа занурюється в тіло, страждання стають нестерпними, мізки закручуються у звивини. Це вже було в іншому житті, щось знайоме.

Мандрівник підводиться. Потрібно згадати своє ім'я, після чого настає полегшення. Незнайомі обличчя, шприци, ін'єкції, голоси. Болезаспокійливе. Його не можна приймати перед СКАЧКОМ, від цього і настає Смерть. Щось там змінюється в організмі, ліки стають отрутою. Ім'я. Основний секрет Світобудови. Спогади.

Дивна річ – ці СКАЧКИ. Кілька годин, але ти вже в новому світі, і ніби заново народився. Згадуєш своє ім'я, розумієш те, що відбувається.

Мандрівник отямився, випив міцну каву, але не міг згадати своє ім'я. Супровідні документи були відсутні. Не було навіть грошової картки, лише трохи розмінного дріб’язку. За десять років існування колонії Проксима Центавра такого ще не траплялося. Персонал не міг затримати мандрівника. Високий худорлявий парень вийшов із Центру та вирушив до найближчого ресторану. Його фінансовий стан дозволяв прикупити кілька бутербродів і ще раз випити кави.

– Наступним поштовим рейсом надішліть на нього запит та повідомте, що мандрівник не висловив бажання подавати до суду на їх СКАЧОК, – повідомив комендант своєму референту.

Колонія є герметично закупореною консервною банкою, що обертається навколо власної осі. Усередині розташовані всі механізми та пристрої, що

підтримують життя в цій пропахлій гумою оазі, зовні розташовані житлові відсіки. Гравітація максимально наближена до земної, але тільки якщо ви перебуваєте у трьох перших ярусах, ближче до центру станції наростає невагомість.

Колонія є герметично закупореною консервною банкою, що обертається навколо власної осі. Усередині розташовані всі механізми та пристрої, що підтримують життя в цій пропахлій гумою оазі, зовні розташовані житлові відсіки. Гравітація максимально наближена до земної, але тільки якщо ви перебуваєте у трьох перших ярусах, ближче до центру станції наростає невагомість.

Мандрівник попрямував до одного з перших барів, що трапилися на шляху. Знову випивши кави, але так і не згадавши свого імені, він покликав бармена. Молодий хлопець мало не зомлів, спостерігаючи, як клієнт виймає з його каси розмінні монети, потім йому терміново знадобилося піти у справах, і він забув про цей інцидент. Мандрівник не міг згадати свого імені, але не міг забути, хто він, і як треба користуватися своїм талантом. Десь дуже далеко гримить війна, його друзі гинуть, вбиваючи ворогів, а він знаходиться тут, у нейтральному світі торговельно-туристичної станції. Про те, що почалася війна, вони дізнаються через сорок років, якщо доживуть. Ніхто ще не може точно сказати, як довго може прожити людський організм у відкритому космосі, навіть за найсприятливіших умов.

Відсутність імені не дає спокою. Мандрівник перерив усі кишені, не було й натяку, але він знав. Талант. Потрібно сконцентрувати волю і розум у потиличній частині мозку та подивитися в очі. Наказ. Ти не можеш чинити опір моїм наказам. Тіло підпорядковується, воно не може не виконувати мої накази, оскільки я керую його розумом.

Потрібно ще раз подивитися на своє відображення у дзеркалі. Волосся коротке, темне, схоже, раніше воно було світле і довге. Очі сірі, великі. Лоб високий, на щоці невеликий свіжий шрам, велике підборіддя. Одяг звичайнісінький, світла куртка, темні штани, на ногах, щоправда, дорогі туфлі з натуральної шкіри. Незрозуміло, немає пам'яті. Цей шрам було отримано на війні? Щось трапилося там, у попередньому світі, щось не дуже хороше.

Повернувшись до Центру, мандрівник влаштував скандал. Персонал змушений був викликати охорону (про всяк випадок) і зв'язатися з керівництвом. Поки злобний мандрівник сидів у кріслі і читав пресу з попереднього світу, в якій не виявилося й натяку на те, що сталося, працівники Центру, за погодженням з начальником Управління Шляхів та місцевим відділенням Глобального банку, видали грошову картку на пред'явника та цікаве посвідчення особи. Центр засвідчує особу безіменного

мандрівника, чиї документи було втрачено, а ім'я прописане буде пізніше, коли мандрівник його згадає. Компенсація на карті була дуже скромною, але центр надавав ще чек на три безкоштовні стрибки в будь-якому напрямку в найпрестижніших каютах класу Е. Отримавши все це, мандрівник явно заспокоївся і навіть усміхнувся, замовив СКАЧОК наступного умовного тижня до Нової Австралії, і попросив туди згодом переправити його документи та гроші.

– Ми ще непогано відбулися, – повідомив комендант двом молодим охоронцям, коли їх покинув ненормальний мандрівник. – А тим ідіотам ми такий рахунок виставимо! Я навіть не чув про такі непорозуміння.

Фінансова система світу, що розрісся, була представлена трьома конкуруючими банками – Глобального, Всесвітнього та Галактичного. Повідомлення про баланси малих світів та банківських відділень надходили та надсилалися за допомогою поштових лайнерів. Про справжній стан справ у конкретному світі у головній конторі банку могли зрозуміти не раніше, ніж через місяць, але вже давно все було досить стабільно. Тридцять років тому були спроби махінацій Командира відділення Галактичного банку у системі Чорного Юпітера, він ще намагався втекти, але його швидко перехопили та показово судили. Ось чому збої комп'ютерів, які рахували баланси Нової Австралії, викликали таку паніку у центральному офісі Глобального банку.

– Там відбувається щось ненормальне! – заявив офіцер керівнику управління Східного регіону. – Нам слід негайно вислати особливого інспектора до Нової Австралії. Вони або збожеволіли, або щось там хімічать!

– Нова Австралія! До неї п'ять скачків! – невисокий спітнілий товстун, керівник управління Східного Регіону, був на межі нервового зриву. Він лише два тижні тому зайняв цей затишний кабінет на старій добрій Землі, а тепер вся його кар'єра могла піти нанівець. Добре ще якщо просто переведуть кудись у чергову консервну банку, а можуть і просто викинути! – Може, попросити когось із наших колег із Галактичного банку? У них є особливий інспектор на Проксимі Центавра.

– Це гарна ідея, але навряд чи керівництво схвалить.

– Треба спробувати, посилайте особливого агента, а я доповім містеру Розентайлю.

Керівник управління Східного регіону визирнув у відчинене вікно. Сірі важкі хмари не віщували хорошої погоди, а майбутня розмова з шефом у жодному разі не повинна закінчитися нічим хорошим.

2011

Казка про холодні вітри, яку розповіли спекотним літнім вечором на невеликому острові серед теплих морів

Коли закінчилася битва богів, крижаним покривом була закута Велика Земля. Племена та народи пішли у південні країни. Тільки спадкоємці переможців наважилися жити на засніженому острові Бор. Гарячі джерела допомогли їм вижити та зберегти мудрість пращурів. Їх називали сіверянами, а пізніше стали звати гіперборейцями. Холодні вітри пронизували Бор. Убогі врожаї змусили сіверян шукати нові джерела їжі. Їхні кораблі бороздили південні моря, обмінюючи бронзові знаряддя на зерно та копчене м'ясо.

Золотий вік закінчився, а імперії рабства відродять зло через тисячу років. То був час, коли кожне плем'я трималося своїх звичаїв, і ніхто не зазіхав на свободу нравів.

Гості-сіверяни відвідували малі острови раз на три-чотири роки. Вони привозили солодкий мед, самоцвітні камені та бронзові мечі, які найбільше цінували вожді. Ритуал торгівлі був довгим та помпезним. Спочатку був триденний бенкет, що закінчувався подарунками гостям та господарям. Дізнавшись про новини із зовнішнього світу, вожді встановлювали ціну на зерно та пряноші. Гості відпливали, обіцяючи повернутися за кілька років. Їхнього приїзду чекали як великого свята.

Старухи вірять у долю

Оповідання перше

Я ненавиджу море. Коли я йшов у своє перше плавання, то згадував опухлий і посинілий труп рибалки, що розбився об скелі під час шторму. Його тіло прибило до берега за кілька днів. Мені було лише шість років, коли я знайшов його. Страшні вирячені світлі очі утопленика були схожі на очі випотрошеної риби. Скільки років минуло, а забути не можу. З того самого весняного, сонячного дня я ненавиджу море і не люблю риби. І те, й інше мені огидне.

Сірі хвилі прибою шарудять піском і дрібним каменем, білясті пластівці піни схожі на очі потопельника. Мій дід і мій батько загинули в морі, прадід не повернувся з походу, але, думаю, його спіткала та сама доля. У нашому роду всі плавали, якось настав і мій час. Я дуже не хотів йти на корабель, здавалося, це рівносильно смерті.

– Ти повинен, синку, – це були слова матері. – Твій батько загинув у морі, твій дід теж, долю не змінити.

Я не хотів помирати. Я вирішив змінити долю. Я вигадав собі друге ім'я – Непокірний.

Мені виповнилося шістнадцять років, у мене було три старші сестри, і я був єдиним сином свого батька. Чоловіки сестер обіцяли матері доглядати мене. У нашому племені усі плавають у морі.

– Я повернуся, – тільки й сказав я матері.

На нашій лодії два десятки веслярів. Окрім мене та ще одного хлопця, всі бували мореплавці. Вони вміли тримати вітрило на найсильнішому вітрі, вміли торгуватися і рубати голови у жорстоких сутичках. Щороку в теплих морях з'являлося все більше любителів легкої наживи. Все частіше вони нападали не тільки на селища, а й на лодії сіверян. Я не боюся битви, батько почав вчити мене володіти мечем, коли мені було лише сім років. Три роки тому він загинув у бою. Стріла, що встромилася в плече, була отруєна. Він був уже не молодий, не боявся смерті. Перестрибнувши на борт корабля, перебив п'ятьох, але не встиг ухилитися від смертоносного польоту. Ніхто з ворогів не пішов живим у тій битві. Бездонне море стало їхньою могилою. Настав і мій час, але я не вірю в долю.

Шторм

Оповідання друге

Не розумію, як цей парубок може не любити море. Він, значить, не любить тихий шерех прибою над багряним заходом сонця? У його душі немає захоплення, коли шалені пориви вітру та солоної води завдають своїх ударів на берег під час шаленої бурі? Ми однолітки, я знаю його з дитинства. Сьогодні він заявив, що його треба звати Непокірним. Кожен може взяти собі нове ім'я, але міцніше прізвисько, яке дають інші. Його називали Потопельником, оскільки одного разу в дитинстві він знайшов на березі мертвого рибалку. Це прізвисько йому дуже не подобалося, тож він і вирішив змінити ім'я. Втім, Непокірним погодився називати його тільки я, інші просто сміялися.

У день відплиття на синьому небі не було жодної хмарини. Ніс лодії легко розрізав бірюзові хвилі. Вітрило тріпотіло на потужному вітрі. Чайки кружляли над нашими головами. Ніщо не віщувало шторму, але вже надвечір над горизонтом нависли важкі хмари, вітер посилився, а хвилі розгойдували лодію як колиску немовляти. Близький берег був скелястий, наше судно могло в тріски розбитися на камінні, тому ми налягали на весла, згорнувши вітрило. Перші гуркіти грому застали нас ще в морі, але коли потоки зливи обрушилися на земну твердь, ми вже сховалися на березі.

– Гарний початок, – пробурмотів Непокірний, але почув його тільки я.

Ми їли жирне копчене м'ясо зі свіжим хлібом та пили ячмінне пиво. Нікому й на думку не спало намагатися розвести багаття за такої погоди. Досвідчені мореплавці сміялися над штормом. Вони встигли вивести лодію до доброго берега, витягли на пісок. Нехай тепер виє вітер і бушує злива, а ми сидимо під стрімкою скелею і п'ємо пиво.

– Уславимо пращурів, що дарували нам удачу!

Цей кубок проголосив Одар, найстаріший з мореплавців. Йому вже було за сімдесят зим, він вирушив у свій останній похід. Одар не хотів помирати в шкурах м'якого ліжка. Він хотів загинути у славетній битві.

Море здіймалося пінистими хвилями й ярилося від несамовитого вітру. Чорні хмари бігли над сірим небом. Вкрившись теплим плащем, я слухав гнів моря, а потім бачив сни. Уві сні завжди світ величезний, він ще більший, ніж здається.

– Прокидайся, Ведмедику! – хтось тряс мене за плече.

Так мене називають тому, що торік я приніс у селище пораненого ведмежа, яке, на жаль, так і не вижило.

– Вітер попутний! Сонце зійшло! Спатимеш удома, чи на дні!

Це говорив Тур Піснеспівець, молодший із синів Одара, моторошний пересмішник, але найкращий оповідач і добрий наставник.

– День хвали увечері, – відповів за мене Потопельник.

– Не по роках мудрі слова! – зуважив Одар. – В дорогу, і нехай допоможуть нам духи моря!

Вітер

Розповідь третя

Я не любив море, гуляючи на його березі, але в далекому поході я просто зненавидів його усією душею. У перший день я навчився не боятися вітру, що пронизує до кісток, на другий день перестав звертати увагу на жарти Піснеспівця – Пересмішника, але дивитись у захоплені очі того хлопця, який був у поході, як і я, вперше, не міг і на сьомий день. Ми були вже далеко від будинку, але тільки вдруге зійшли на берег і вперше поїли по-людськи, зваривши густу кашу у великому казані і приготувавши коржі з жиром на вугіллі. Цього ж дня ми допили останнє пиво, але Одар вирішив зробити гак і відвідати своїх далеких родичів з острова Білих каменів.

– Вони живуть на південь від усіх племен, далі тільки дикуни виводять у море свої плетені з лози коритця. Там ще вип'ємо пива, і візьмемо з собою скільки зможемо, а потім уже питимемо солодку брагу на південних островах.

Тур Пересмішник завжди любить говорити так, наче славить богів у день рівнодення, красиво і складно, але мова у нього буває отруйна на слова як у

змії, тому й отримав своє прізвисько.
– Тепер спати всім! – суворо наказав Одар. – А то знову на світанку будете як весняні мухи!

Дров зібрали багато, щоб до ранку вистачило. Я перший зголосився стежити за багаттям, бо спати ще зовсім не хотілося. У відблисках вогнища обличчя гребців, що миттєво заснули, здавалися домашніми, наче ми й не пливемо за край моря. Змінив мене опівночі сам Одар, ще й вилаяв мене пошепки, що я не став будити нікого на зміну, але я і після цього довго не міг заснути, дивився у вогонь і згадував вогнище рідного дому.

Вранці зібралися швидко, випили запашний трав'яний відвар, а снідали вже в морі, передаючи один одному миски з пшоняною кашею, кимось звареною перед світанком. Вітер був попутним, тільки й роби, що слідкуй за вітрилом, та слухай Тура Пересмішника, який знав стільки казок і небилиць, що вистачить ще, мабуть, і на зворотний шлях. Він мало не посварився з Міміром Могучим, який не вірив, що по той бік Океану живуть псоголові люди, коли вдалині з'явився острів Білого каміння.

2005

Рівний крок, тихий звук

Я йду в ночі,
Ступаючи по крихкому склу
З розбитих вітрин,
І волосся тріпотить на вітру.

На дорозі лежить труп.
Це той, що йшов попереду.
Тьму розриває крик.
Це той, що йшов, позаду.
Чи значить це,
Що на шляху я залишився один?

1988

Містер Волланд

Літо в Києві почалося ще в кінці квітня, а 12 травня 2000 року на початку Андріївського спуску рівно о третій годині дня зупинилося таксі, з якого вийшли троє: граціозний молодий чоловік в просторій чорній шовковій сорочці і чорних же брюках, немолодий блондин у бездоганному сірому костюмі з жилетом, екстравагантніше інших виглядав джентельмен з тростиною, на якому був темно-бордовий фрак, а на сліпучо білій сорочці сяяв яскраво-червоний метелик.

Чоловік в сірому костюмі злегка покачнувшись, витягнув з внутрішньої кишені піджаку темні окуляри з круглими лінзами. Кротка інтелігентна посмішка, він ніби вибачався перед своїми супутниками за те, що сонце нестерпно блищить на безхмарному небі, але як тільки окуляри опинилися на його переніссі – праве скло тут же лопнуло і осипалося зі дзвоном на булижники мостової.

Чоловік у фраку розчавив кінцем тростини найкрупніший осколок і незадоволено зазначив:

– Скільки разів я Вам казав, Коров'єв, не купляйте собі окуляри, Ви все одно не можете їх носити.

– Містер Воланд, – проворкував молодий чоловік в шовковій сорочці, округлюючи і без того великі зелені очі. – Я ж давно Вам кажу – пора його гнати геть з очей. Він тільки марно витрачає Ваші гроші. Постійно, як нап'ється, купляє собі ці дурнуваті окуляри, незважаючи на те, що Ви заборонили йому робити і те і інше.

– Іноді мені здається, – ні до кого не звертаючись промовив джентельмен, – що єдине, що я не можу зробити в цьому світі, так це відучити пити алкоголіка Коров'єва і відучити ябедничати цього зухвалого кота.

Молодий чоловік втиснув голову в плечі, і, нібито, притиснув вуха. А Коров'єв зняв окуляри і ніяково озираючись, відшукував урну, але нічого такого на його п'яні очі не трапило.

– Не варто кидати їх просто під ноги. Ми знаходимося в культурній країні, – містер Воланд вказав тростиною на сміттєвий контейнер удалині.

*Згадка про лінзу окулярів, яка лопається, є автобіографічною деталлю. Не зважаючи на дуже поганий зір, Геннадій не міг носити окуляри, оскільки права лінза окулярів відразу лопалася, як тільки окуляри опинялися у нього на переніссі. На лівому оці зору майже не було, краще бачило праве. Саме через поганий зір Геннадій отримав "білий квиток". При цьому в окулярах його ніхто ніколи не бачив.

Поряд проходили двоє підлітків, гучно обмінюючись матюками, які заміняли їм усі інші слова.

– Навіть містер Воланд іноді помиляється, – зауважив Коров'єв.

– Ми просто дуже давно не були в цьому місті. До того ж зараз тут процвітає християнство, а це завжди веде до упадку культури, – демонічні очі джентльмена ковзнули по позолоті Андріївської церкви. – Втім, з них і почнемо.

Коров'єв тут же стрепенувся і побіг слідом за парочкою юнаків, а через хвилину він вже підвів їх до Воланда.

– Панове! – доброзичливо посміхнувшись джентльмен взмахнув тростиною. – Мій помічник вже пояснив вам, що я пропоную вам заробити. Візьміть по 100 гривень

Коров'єв тут же вручив розгубленим парубкам по купюрі.

– А що треба зробити?

– Віднести он в той сміттєвий бак розбиті окуляри.

Коров'єв зняв окуляри (навіть Воланд не помітив, коли він їх вдягнув) і простягнув їх парню, на голові якого була кепка, одягнута задом наперед.

– І все? – здивовано протягнув той.

– Не все. Я ще хочу, щоб увесь тиждень, до вечора наступного четвера, ви обидва не вимовили жодного матерного слова. Зможете? Ось і домовилися.

Воланд потиснув руку кожному підлітку, їм було років 14, не більше, і посміхнувся, оголивши хижі білі зуби.

Парубки пішли викидати окуляри, збуджено перемовляючись між собою. Вони не знали, який тонкий слух був у роботодавців. Якщо виключити усі нецензурні висловлювання, то вони сказали тільки: "В натурі такого лоха не бачив".

Темне око джентельмена став зовсім чорним, а блакитне заблищало синіми іскрами.

– Ви чули, містере Воланд?

– Звичайно.

Взагалі-то по Андріївському спуску проїзд заборонений, але якщо дуже хочеться, причому терміново, до того ж на "Мерседесі", то можна. Тому останнім часом це дуже жвава траса.

У темного "Мерседеса" на мить відмовили гальма і він збив двох парней. Швидкість, правда, була невелика, і вони відбулися легким переляком і кількома синцями, а ось окуляри потрапили під колесо і перетворилися на труху. Не встигли ще юнаки підвестися і сказати водію все, що вони думають про його стиль водіння, як над ними схилився Коров'єв:

– Містер Воланд завжди попереджає тільки один раз.

– До речі про Америку, – молодий чоловік у шовковій сорочці (він був дуже схожий на величезного кота) задумливо почухав за вухом. – Це правда, що один відомий рок-співак, який зараз там живе, Ваш син?

– Я ніколи не питав тебе, чому Оззі Озборн схожий на тебе, – відповів Воланд. – І ти ж знаєш, що мені не подобаються Британські тумани.

– А жінки?

– Ну що за бридкий кіт! До речі, про жінок. нам треба знайти королеву бала, і для цього у нас є рівно тиждень.В цьому році наш бал буде особливим, і жінка нам потрібна особлива, тому я і вирішив відвідати Київ.

– Я думаю, вони більше не будуть, – повідомив Коров'єв, який підійшов.

– Прогуляймося вниз по цій чудовій вулиці, подивимося на місцевих жінок, – запропонував Воланд. – До того ж я відчуваю запах хорошої кави.

2000

ЩАСТЯ

Гори високі, гори,
А Ловчен гора усіх вище;
На ній дрімучі чащі,
Сніга на ній і морози
У всякий час року;
Живуть там гірські віли
Водять свої хороводи.

Поїхав юнак на Ловчен
Шукати дороге щастя
Його побачили віли
І кличуть, манять юнака:
"Сюди йди скоріше!
Тут щастя твоє народилося,
Сонячним світлом повите,
Взгодоване місячним сяянням,
Зоряною пролилося росою".

1991

ПОЗИТИВНИЙ ДЖЕК

Фантастичне оповідання

14 жовтня 2121 року, 6–40 ранку

За дощатими дверима явно хтось є, там, усередині будинку, риплять дошки підлоги, а самі по собі рипіти вони не можуть. І швидше за все це, не кволенький монстр, а людина. Не спиться ж комусь у такий час! Засовую пістолет за пояс і знімаю з плеча старенький автомат Калашнікова. Патрони для АК-47 коштують дорого, але життя ще дорожче. Відходжу трохи праворуч від дверей і знімаю із запобіжника, потім ривком відчиняю двері і завмираю, притулившись спиною до стіни, я вже маю досвід таких несподіваних зустрічей. Десь вдалині завили собаки, усередині будинку – тиша. Дуже мало вільного часу, інакше можна було б ще почекати. Ех, була б зараз уламкова граната! На диких землях влаштовувати вибухи не заборонено. Скрипнули половиці. Нині все вирішиться за лічені секунди. Що це за дивний металевий звук? Я все зрозумів на мить раніше, ніж це сталося, тому встиг вчасно зреагувати. За метр від мене на пісок впала важка бронебійна граната, а мені вдалося відбігти і впасти на землю за рогом будинку, затиснувши вуха руками. Вибух все одно оглушив мене, уламки знесли частину стіни, але руки та ноги були цілі. Я маю ще 14 хвилин, щоб спробувати розібратися з усім цим.

Я перевернувся на спину і побачив небо, чисте, безхмарне, гарне, як саме життя. Не хотілося б мені загинути на світанку, тому я присів і, тримаючи напоготові свій вірний старий ствол, став підбиратися до вікна. У вухах ще дзвенить, нервова напруга на межі, а тут ще якесь тварь викликає мене по фону, контакт мені не відомий, аватарка прихована. Кому взагалі спадає на думку дзвонити незнайомим людям о 6–48 ранку?! Відповідати я не збирався, ясна річ, але цей виклик заважав мені зосередитися.

Стріляти ми почали одночасно, але моя влучність цілком компенсувалася його чудовою дорогою бронею, тому ми були майже на рівних, доки ліве плече не обпалило болем. Я відбіг убік від лінії вогню і ліг за поваленим деревом, намацуючи в аптечці шприц. Він вистрілив ще пару разів не шкодуючи набоїв, а може, просто був збуджений ближнім боєм. Досвідчений і мудрий боєць прямо зараз мав би продовжити бій, добити мене, але той хлопець чомусь зволікав, я навіть встиг не тільки перезарядити автомат, а й перебинтувати плече. Часу в мене залишалося обмаль, треба ж буде потім три хвилини витратити, щоб дістатися місця збереження. І тут він продовжив атаку, стріляючи майже без упину. Тут найголовніше, точно підрахувати, коли в нього закінчаться патрони в дорогому американському стволі...

Коли незнайомий контакт знову почав пробиватися до моєї уваги, я висунувся зі свого укриття і трьома точними пострілами поклав хлопця на землю. Тепер можна було відповісти на виклик.

* Прийняти виклик #

– Доброго ранку! Мене звати Світлана, – приємний жіночий голос,

– Вам зручно говорити?

– Привіт! Ви знаєте, говорити мені не дуже зручно, мені за 7 хвилин потрібно бути в прямому ефірі.

Я вже стояв над поваленим противником, який безуспішно намагався дотягнутися до своєї аптечки, але витратити ще хвилину на розмову я міг собі дозволити, адже він живий.

– Олеже, я зможу поговорити з Вами після випуску новин?

– Голос у дівчини все ж неймовірно приємний ...

– Так, звичайно. Я дуже радий! – відповів я своїм «фірмовим» ефірним баритоном, від якого мої шанувальниці просто божеволіли. – Я наберу Вас, Світлано.

*Кінець зв'язку#

«Не вбивай мене!» – замахав рукою підранок, коли я відібрав у нього ствол.

«Вбивати не буду, я не кровожерливий, але ти почав перший! – це стандартне формулювання початку розборки. – Хіба добре без попередження дорогими гранатами в живих людей кидатися?»

«Дай аптечку!» – захникав хлопець, одразу видно було, що він початківець.

«Спочатку викуп! З тебе три тисячі злотих і все спорядження я тобі залишаю…» – спокійно відповів я, вивчаючи вміст його сумки, в якій нічого цінного, крім патронів, не спостерігалося. Був би час, я б з ним ще довго говорив, але часу в мене майже немає, добре, що він цього не знає.

«У мене зараз немає стільки грошей, візьми тисячу та гвинтівку, вона три тисячі коштує. І дай мені аптечку!»

«Твоє оживлення коштуватиме п'ять тисяч, а гвинтівку я, можливо, й за тисячу не продам. Ти ж перший почав бійку, забув? Адже я можу тебе за це покарати».

«Дві тисячі та гвинтівка, тільки терміново, поки я добрий!» – я відкинув забрало шолома і скорчив злобну мармизу.

«Добре, бери, тільки дай мені швидше аптечку!» Слабак, зовсім не вміє терпіти біль, у дорослих іграх таким не місце.

Був би час, я б його і на три тисячі злотих розкатав, але здобич і так непогана. Увечері можна буде посидіти у пристойному барі та почастувати дівчину. До речі, а що то за дівчина? У такий час дзвонити не заведено. Втім, скоро я й так про усе дізнаюся.

Так, ризиковий я хлопець, залишається лише хвилина до виходу в ефір, а я лише підходжу до точки збереження. Якось я на три секунди запізнився з виходом в ефір, гравці цього не помітили, але начальник мені влаштував такий скандал…

*Зберегти гру #

*Вихід#

Ось я й у студії, знімаю окуляри та кладу їх у футляр. Вмикаю мікрофон. Поруч у чашці охолола кава, але я люблю пити каву холодною. Пару ковтків міцної кави мені зараз якраз перед ефіром не вистачає. Все, поїхали, п'ять, чотири, три, два, ефір!

@ Доброго ранку, дорогі гравці! У Європейських країнах рівно 7 ранку. З вами з Мінську у студії ДжекРадіо Олег Коваль. Я буду з Вами до 16:00. Тим, хто тільки прокидається, щоб поїхати на роботу чи навчання, я хочу побажати бадьорості духу та ясності розуму, раджу вам випити чашечку запашної «ДжекКави». Щоб бути з вами сьогодні я встав набагато раніше, можливо, вас це втішить. Тим же, хто вже збирається закінчувати роботу чи вже їде додому, я бажаю солодких снів! А тим, хто зараз у грі, я бажаю удачі! І не забувайте запрошувати в гру своїх друзів, нагадую, що 12 грудня рівно о 21-21 за Європейським часом буде розіграно найбільший джек-пот в історії дорослих ігор. 12 випадкових гравців із усіх п'яти мільйонів бійців нашого величезного ігрового світу отримають по 21 мільйону гривень. Якщо, звичайно, до цього часу хтось не знайде Золоту Чашу Джека і не забере всі ці гроші собі. Головні новини інформаційних стрічок цієї хвилини: Сейсмологи пророкують можливість руйнівного геологічного надлому на півночі Японії; Міністр закордонних справ Китайської народної республіки розкритикував рішення Спілки Європейських незалежних держав посилити правила в'їзду для громадян КНР; в уряді Мексики назріває найбільший за всю історію країни корупційний скандал; і як завжди неспокійно на Близькому Сході, вчора пізнього вечора на кордоні Ізраїлю та Лівану сталася перестрілка. Докладно про міжнародні новини я розповім вам уже за годину, ділові новини ви зможете почути о 9-й ранку, а про те, які новини сьогодні хвилюють мешканців Білорусі, ви дізнаєтесь о 10-й годині, останні чутки та плітки нашої гри об 11-й ранку. Об 11-11 розпочнеться наш традиційний концерт за заявками, ви вже зараз можете формувати повідомлення, привітання, вигадувати побажання та освідчення в коханні. Надсилайте все це на мою адресу ОК@ДжекРадіо. Прямо зараз, після рекламного блоку, я пропоную вам послухати композицію модного польського гурту «Людвіг 8/2». Нагадую, що концерт «людвігів» відбудеться в Мінську вже через три дні, хто ще не купив квиток, ви можете зробити це прямо зараз і прямо зі своїх ігрових грошей, а якщо ви хочете купити квиток за справжні гроші, то

отримаєте знижку в 5%.

Вимикаю студійний мікрофон. Тепер можна допити холодну каву та зателефонувати незнайомці. Залишиться ще трохи вільного часу, хвилин на 30 у гру можна буде увійти. Потрібно цей будинок краще перевірити, він у всіх під носом, оглядали його, швидше за все, неуважно, а дядько Джек дуже хитрий мужик. Минулого разу Золота Чаша стояла просто у підсобці бару в самому центрі міста. Її п'ять років шукали по всьому світу, поки одному хлопцеві випадково не спало на думку сховатися там від свого кредитора.

*Викликати останній контакт#

«Здрастуйте, Світлано! У мене є кілька вільних хвилин, можемо поговорити… »

«Я перебуваю в сусідньому кабінеті».

«Та невже? – очманіти можна, все це дуже дивно. – Зараз я вийду ... »

*Кінець зв'язку#

Допиваю каву, глянув на себе в дзеркальну шафу, все начебто на місці, тільки ось я з вчорашнього ранку не голився, але виглядаю охайно, а це найголовніше. Черевики непогано було б протерти вологою серветкою, а її під рукою як на зло немає. Зустрічайте мене, міс Незнайомко!

У сусідньому кабінеті нікого не було, та в такий час там нікого і не буває, конторські службовці приходять на роботу лише до дев'ятої ранку. Швидше за все, охоронець провів таємничу незнайомку до кабінету для переговорів. Там у нас м'які зручні крісла, модний овальний стіл із червоного дерева, на який ми ставимо фірмову каву для рекламодавців, а якщо у когось день народження або ще якесь свято, то цей стіл ставав шведським, хоча виготовлений він був у Гомелі.

– Де вона, Стасе? – охоронцеві доводилося цілий день дивитися новини тільки з екрану відеоспостереження, робота у нього важка, зате зарплата хороша.

– Там... – махнув він рукою на кінець коридору.

Я так і думав, а куди ж можна було б її проводити? Але так і досі незрозуміло, хто ж ця дівчина, яка побачень не призначає, але сама приходить до тебе на роботу о сьомій годині ранку. І про що вона хоче зі мною поговорити?

– Доброго ранку! – відчиняючи двері, вітаюся я, а назустріч мені вже йде симпатична панночка в суворому сірому діловому костюмі. Мабуть, почула мої кроки.

– Доброго ранку, Олеже! Ваш люб'язний охоронець вже пригостив мене чудовою кавою!

– «ДжекКава» – це наш стиль! – дивно, я вже розмовляю рекламними фразами…

– Схоже, Олеже, Ви ще не вийшли з образу! – засміялася Світлана, струсивши старомодно довгим білявим волоссям.

– Ні, я вже давно в нормі! Просто я на роботі, – кажу своїм фірмовим голосом і поблажливо посміхаюся, адже мене не взяли б на цю роботу, якби я не вмів гарно говорити в будь-якій ситуації.

– Скільки у Вас є вільного часу? – у неї просто чарівна посмішка.

– До восьмої години я зовсім вільний, – увійду в гру після наступних новин…

– Чудово! Присядемо?

– Звичайно, – відповідаю я, сідаючи у своє улюблене крісло, до речі, і фігура в неї чудова.

– Вас, мабуть, здивував мій візит.

– Мене особливо здивувало, що ви прийшли так рано.

– Просто поїзд рано прийшов, я вирішила спочатку зустрітися з Вами, а потім піти в готель. Мене звати Світлана Удовиченко, я працюю у Комісії з нагляду за реалістичними електронними іграми при Міністерстві культури.

– Дуже приємно, – отак пропадає іноді вся романтика несподіваних знайомств…

– Ви подали заявку про можливість продовження максимального добового терміну перебування у реалістичній грі до восьмої години у зв'язку з професійною діяльністю.

– Так, адже я працюю в компанії «Позитивний Джек», веду новини про гру. Мені це потрібно!

– Заперечень немає, хоча мені особисто здається, що Ваше бажання продовжити максимальний термін більше пов'язане з тим, що Ви хочете знайти Золоту Чашу, аніж із професійною діяльністю, – усмішки вже не було, а сірі очі Світлани стали сталевими.

– Чому Ви так думаєте? – не зміг утриматися від єхидства.

– П'ятого жовтня Ви подали заявку на продовження добового терміну, такі заявки завжди розглядаються індивідуально, оскільки можуть завдати шкоди здоров'ю гравця. Я спостерігала за Вами з сьомого до десятого жовтня.

– Що?!

– Не хвилюйтеся, Ваші права не були порушені, фізіологічні потреби мене не цікавили, я тільки стежила за Вашими переміщеннями і витраченими коштами. Я привезла новий чіп, яким можна буде замінити існуючий, скопіювавши інформацію. Новий чіп має додаткові функції, він робитиме виміри артеріального тиску.

– Я всі ці функції знаю! – нечемно перебив я. - Я ж працюю на ДжекРадіо.

– Але спочатку я маю поставити Вам кілька запитань.

– Невже?

– І перед цим Ви маєте підписати угоду про конфіденційність.

– Тепер зрозуміло, чому таких подробиць навіть я не знаю, – я навіть не намагаюся приховувати, що дуже роздратований. А сенс?

– Не варто так нервувати, Олеже. Адже я не бажаю Вам зла, просто я зобов'язана простежити за тим, щоб продовження добового терміну перебування в грі не завдало Вам моральної та фізіологічної шкоди.

– Дякую…

– Підпишіть, – тепер і вона сердилась, нервово виймаючи з сумочки аркуш паперу з райдужно блискучою захисною голограмою. – Прочитайте і напишіть ось тут своє ім'я та прізвище.

– Добре, підписую…

– Учора Ви захоплено говорили у своїй передачі про те, що дорослі ігри допомогли перемогти багато соціальних хвороб. Алкоголізм і наркоманія вже не такі поширені як у минулому столітті, але Ви, здається, не помічаєте, що дорослі ігри самі стають соціальною хворобою. Кожен третій гравець живе досить скромно у реальному житті, але у грі має розкішні апартаменти, я вже не говорю…

– Я дуже радий, що Ви слухаєте ДжекРадіо, але мою убогу ігрову хатину Ви теж бачили?

– Ви могли б не перебивати мене у розмові?

Шкода, що так все вийшло, треба було стримувати свої емоції, адже вона не винна в тому, що держава бажає мені добра.

– Вибачте… – Спробував вибачитися я, але Світлана не дала мені домовити.

– У нас не дуже багато часу, давайте продовжимо, – голос прямо леденить душу.

– Як скажете.

– Олеже, Вам уже 28 років, але Ви досі не одружені.

– От уже не думав, що заради такого питання треба підписувати папери про нерозголошення! – закидаю ногу на ногу і починаю дико реготати, відкинувшись на спинку крісла. – Моя мама щотижня мені нагадує, що через два роки податок на бездітність підніметься для мене вдвічі і в мене залишилося не так багато часу, щоб одружитися і зробити дитину. Не зустрів я ще ту дівчину, яка стала б моєю другою половинкою. І я не з тих збоченців, які шукають секс у дорослій грі. Я не брехатиму, пробував кілька разів, але мені зовсім не сподобалося.

Хоча іноді буває не так уже й погано, але інспектору це знати не обов'язково, якщо мене не застукали. До того ж, це справді сурогат, у реальному житті все набагато приємніше буває, якщо подруга трапиться

класна…

– Вибачте, Олеже, насправді це було особисте питання. Тепер можна перейти до офіційної частини нашого інтерв'ю.

– А чи можна поставити і Вам особисте питання?

– Так.

– Ви заміжня? – фірмовий голос якось сам собою включився, але це нескромне питання явно збентежило мою нову знайому.

– Я була одружена... Мій чоловік загинув два роки тому...

– Вибачте…

– Давайте продовжимо, у нас залишається зовсім мало часу.

– Я готовий відповісти на всі ваші запитання.

Я міг би відповісти, але нам завадили. Двері відчинилися, на порозі з'явився охоронець, який виглядав так, ніби його збиралися вбити або звільнити без вихідної допомоги, він хотів щось сказати, але не зміг, просто махнув рукою, мовляв, іди за мною.

– Вибачте, Світлано, щось трапилося. Я незабаром повернуся.

Станіслав стояв перед екраном відеоспостереження та перемикав режими.

– Що сталося?

– Косі. Я викликав ментів, але їх дуже багато. Вже сходами піднімаються.

– Якого біса... Їх що, кілька сотень?

– Так, ліфти я відключив, двері в контору зачинив, але вони у нас неміцні, виб'ють з одного удару.

Косі! Це у нас так називають секту православних фанатиків церкви преподобного Йосипа Віссаріона.

Войовничі відморозки до діареї бояться пекельного Сатану в комп'ютерах, а особливо у дорослих іграх, їхній ненормальний ватажок нещодавно пообіцяв вигнати демонів, тобто нас зі Святої Русі і розбити всі пекельні машини, тобто перетворити нашу контору на руїни. Ми всі тоді дружно посміялися з юродивого. У нього справді сильна косоокість, і він вічно обіцяє всім анафему і кінець світу.

– Що в тебе є зі зброї?

– Травматичний пістолет, зможу зробити сім пострілів.

– Не густо…

Дорослі ігри вчать швидко думати. Поки менти воюватимуть з бабусями, які стовпилися під будинком, їхні бойовики увірвуться до нас і влаштують погром. Треба сховати дівчину та протриматися деякий час, доки до нас підійде підкріплення в особі правоохоронних органів. Кімната для переговорів зовсім недоречне місце, вона прямо поруч із входом до контори.

– Ламай стільці, Стасе, і зроби нам хоч дві бойові палиці. Через пару хвилин буде та сама бійка, до якої тебе готували все твоє життя!

Біжу до Світлани, хапаю її за руку, тягну її за собою і по дорозі пояснюю ситуацію:

Люцифер відправив Вас до нас у дуже незручний день. Сьогодні у православних сектантів-фанатиків якесь свято, і вони вирішили цим щастям поділитися з нами. Ми на останньому поверсі і відступати нам нікуди, я забарикадую Вас у нашій студії, а ми спробуємо відбитися до приходу ментів. У разі пожежі Вам нічого не загрожує, двері до студії найміцніші, не лише звуки, а й повітря не пропускають. Окрема вентиляція і таке інше. Якщо виживу, поясню докладніше. Ось ключ, зачиняйтесь!

Заштовхнувши злякану дівчину в студію, я присунув до дверей кволу шафку, а перед нею виставив журнальний столик. Вийшло майже правдоподібно, а як має виглядати цей кабінет, насправді косі точно не знають. Біжу до Стаса, що вже ховає під стіл уламки стільця. На столі лежать дві довгі дерев'яні ніжки з того самого стільця, які стануть нашою бойовою зброєю.

– Відчиняй двері, Станіславе! Щоб виграти час, ми зустрінемо їх на сходах. Якщо переговори не приведуть до успіху, одразу стріляй. Нехай впадуть на сходи, це викличе метушню і завадить їм вломитися до нас усім натовпом відразу.

Ось зараз ми перевіримо, чи є користь від дорослих ігор. Косі в ці ігри не грали, та й рукопашним боєм навряд чи займалися.

Їхня сила зараз лише в їх кількості, і у фанатичній вірі, яку давно варто було б заборонити.

Можливо, нас і вб'ють, але на якийсь час ми їх зупинимо. До речі, невдовзі вже 8 година. Сьогодні розпочнемо випуск новин раніше. Зараз я зроблю те, про що завжди мріяв, але чого ще ніколи не було на ДжекРадіо – прямий репортаж з місця подій. Недаремно функцію репортажу я налаштував на комунікаторі рік тому!

*Викликати останній контакт#

«Світлано! Перед Вами є великий екран студійного комп'ютера. Викликайте всі станції ДжекРадіо, нехай мене чують мої колеги. Впораєтеся?»

«Я спробую ...»

«Дякую!»

*Кінець зв'язку#

Вони вже майже поруч, чути тупіт безлічі ніг, вони, сподіваюся, видихнулися трохи, адже ми на шістнадцятому поверсі. Вимикаю музику, вмикаю мікрофон:

@ Дорогі гравці! Сьогодні новини звучать на півгодини раніше. З вами Олег Коваль зі студії ДжекРадіо у Мінську. Вибачте, що якість звуку гірша, ніж зазвичай. На нашу студію намагаються напасти релігійні фанатики. Втім, ось і вони.

«Боже! Якщо ти є, врятуй та збережи!» – пронеслася шальна думка зі свідомості до підсвідомості.

– Стійте! Іменем Христа Спасителя, зупиніться!

Декілька молодих людей у чорних рясах, з іконами в руках, очі їх палають ненавистю, справді зупиняються на сходовому прольоті, але ззаду на них уже починають тиснути ті, що йдуть слідом.

– Зупиніться, браття! – намагаюся гарячково згадати фрази цих психів, які іноді чіпляються до нас біля станцій метро. – Чи вірите ви в бога, як я вірю в нього? Чи пробачить нам гріхи наш Господь Бог, чи Сатана спокусить вас гріхом, підштовхуючи до вбивств і руйнувань? Помолимося богові єдиному! – мій вроджений, але недорозвинений акторський талант підказував мені, що потрібно в цей момент перехреститися, що я й зробив, і брати «косі» теж стали хреститися двома пальцями, вони беззвучно ворушили губами, а я спішно намагався придумати продовження проповіді, добре хоч правильно «двома перстами» знаменував себе. – Бог наш єдиний все бачить та все чує!

– Не слухайте його! – крізь натовп у перші ряди проштовхується мужик з козлячою борідкою та куполоподібною шапкою, на якій золотою ниткою вишиті жирні хрести. – Він грішник і глаголить єресь! Чи віриш ти в істинного бога?

– Я вірю в єдиного бога Ісуса! – відповідаю я сумно і знову починаю хреститися.

– Ти віриш єдиному дияволу! – верещить він і вказує на мене скрюченим пальцем. – І хрестишся ти праворуч, як слуга диявола! Істинний Господь Бог наш триєдиний в отці Йосипі, і сині його Ісусі Віссаріоні, і в святому дусі Єгові! А ти грішник та слуга Сатанаїла! Ти закликаєш його через пекельні машини і готуєш його прихід цього року! Виженемо ж бісів зі святої Русі! Бийте їх!

Косі кидаються на нас, піднявши над головою свої ікони. Стаса не треба підганяти, він все зрозумів і двічі стріляє, збиваючи двох перших фанатиків із ніг. Православні відповідають на це нечленороздільним ревом і, переступаючи через своїх повержених братів, біжать сходами вгору.

– Стріляй, Стасе! – я відходжу до дверей, а наш мужній охоронець випускає у нападників усю обойму. Вони падають і котяться сходами, інші наступають на них, але просунутися не можуть. Ми відступаємо та закриваємо двері на сходи. Цієї миті мені дзвонить сам Джек! Не скажу, що

дуже вчасно, краще б він зателефонував в інший час...

*Прийняти виклик#

«Доброго ранку, Вадиме Богдановичу!»«Доброго ранку, Олеже! Ми всі зараз слухаємо тебе і молимося всім богам, щоб з вами нічого не сталося. Протримайтесь ще трохи, допомога вже близько!

«Дякую, дядьку Джеку! Ми постараємося...»

*Кінець зв'язку#

@ Дорогі гравці! Я майже забув, що знаходжуся зараз у прямому ефірі. Як ви чули, тільки що мені дзвонив сам Джек, він знає щось таке, чого я ще не знаю. Ми зачинили двері нашого офісу, а зараз у ці двері ломляться «косі», тобто сектанти з церкви святого Йосипа Віссаріона, я хотів сказати. Наш охоронець Станіслав розмовляє з кимось і показує мені великий палець, мабуть, нас справді якось врятують від розлюченого натовпу. До речі, двері «косі» вже вибили…#

Ось вони вбігають, щось кричать і потрапляють під удари наших палиць, чого, схоже, зовсім не очікували. Якось не змовляючись, ми зі Стасом б'ємо їх по ногах, а коли вони падають, то б'ємо вже по руках, щоби остаточно вивести їх з ладу надовго. Їх занадто багато, ми змушені відступати, відбиваючись від багатьох рук, які тягнуться до горла. Ми відступаємо повільно, але невідворотно, скоро вони затиснуть нас у кут і відступати вже не буде куди. Сподіваюся, що менти здогадаються увімкнути ліфти, коли зможуть пробитися до парадного. Якщо вони будуть підніматися сходами, то живими ми їх точно не зустрінемо. Хтось зміг перехопити палицю Стаса, в неї тут же вчепилися ще дві руки, я їх одразу збив своїми ударами, але мене схопили за ліву руку. Оскалена паща і злобні очі того самого мужичка в шапочці з хрестами просто переді мною. Вкладаю останні сили в удар по його обличчю, розуміючи, що він швидше за все буде останнім. Ось уже і на правій моїй руці повисли «косі» і тепер уже б'ють мене, б'ють з усіх боків, по обличчю, по нирках, і жорстокий удар нижче поясу...

Ось він якийсь, справжній біль! Дорослі ігри – це лише легкий укол, а я зараз лежу на брудній підлозі, розглядаючи підбитим оком калюжку крові, ймовірно, своєї. Я, мабуть, був у нокауті, бо погано розумію, чому навколо мене стільки ніг тупцює, але мене не б'ють. Бійка продовжується. Невже Стас їх усіх розкидав? Та ні, ось він лежить поруч, все обличчя – суцільний закривавлений синець.

Намагаюся підвестися і озирнутися. Люди у форменій броні всього за два метри від нас відтісняють сектантів у бік виходу. Звідки вони взялися? Тормошу Стаса, він розплющує одне око і щось говорить, але я не можу розчути. Допомагаю йому встати. Мій комунікатор, звичайно ж, зламаний, репортаж перервався на середині. Мене сильно хитає, але я йду до студії,

щоб звільнити з полону Світлану Удовиченко. Це ж треба, я навіть прізвище запам'ятав. Мізки мені, отже, не сильно пошкодили, хоч голова гуде набагато сильніше, ніж після вибуху гранати у грі. Вікно в кабінеті розбите, в нього спускається по якомусь тросу кілька людей у броні. Ось як вони змогли до нас потрапити – через дах.

– Агов, парень! – кричить мені просто у вухо офіцер. Я, виявляється, дуже погано чую після бійки. – Ти весь у крові, полежи он на тому дивані, через кілька хвилин лікарі зможуть увійти до будівлі.

– Ви повинні мені допомогти, дівчину треба врятувати. Відсуньте цю шафу убік, будь ласка, там за нею двері.

Офіцер відсуває шафу, за скляними дверима я бачу Світлану на моєму робочому місці, а вона бачить мене. У розширених очах читаю переляк, але, на щастя, вона хоч не плаче. Я ненавиджу жіночі сльози.

Але вже початок дев'ятої! Час розповісти новини. Дівчина відчиняє двері до студії, я підходжу до свого столу і сідаю у своє зручне крісло, включаю студійний мікрофон.

@ Привіт! У європейських країнах восьма ранку з копійками. З вами у прямому ефірі знову Олег Коваль зі студії у Мінську. Ми з охоронцем Станіславом Камінським живі та майже здорові, і ми майже встигли відбитися до приходу… підкріплення. Я власне поки що навіть не знаю, що це за підрозділ і до якої служби воно належить, але ці круті хлопці врятували нас від смерті. Хочу подякувати вам усім за підтримку, мою поштову скриньку забито сотнями повідомлень, ось щойно надійшов лист від отця Георгія, настоятеля православного Преображенського храму з Гомеля, він теж засуджує насильницькі дії сектантів «віссаріонівців», я навіть не знав, що й служителі церкви слухають ДжекРадіо. Так само я хочу подякувати за мужність Світлані Удовиченко, яка випадково опинилася цього ранку в нашому офісі і під час конфлікту зайняла моє місце в студії. Мабуть, я попрошу своїх колег змінити мене сьогодні, я трохи не у формі після всіх цих подій, все тіло болить, особливо спина. От і лікарі вже зайшли, оглядають Станіслава. До зв'язку! Вимикаюсь. #

Я справді відключаюся, в очах потемніло, і якби Світлана не підхопила мене, я просто впав би на підлогу.

***

Біль. До нього важко звикнути. Мені дають після операції знеболювальні препарати, які зовсім не допомагають, а можливо, без них було б ще гірше. Згадав останній день на роботі, свою затишну студію, недопиту каву, недочитані новини. Тепер потрібно буде після одужання шукати нову роботу. Стас непогано відбувся, йому просто пощастило – лише зламали ліву руку і два ребра, пару зубів вибили, але в усьому іншому норма. Ось заходив нещодавно до мене, свіжий, як малосольний огірок. Мені ж лікар сказав, що

серйозно пошкоджено спину. Пошкоджено спинний мозок. Швидше за все, я вже не зможу грати у дорослі ігри. Ходитиму нормально, танцювати зможу, бігати і плавати, але чіп вже не дасть гарантії. Це ще точно не ясно, але мені здається, що так воно й буде. Мені ще в останній захід, перед самою стріляниною, здалося, що я дивлюся на світ гри востаннє і знайти Золоту Чашу мені не судилося. Але це не страшно. У реалі є купа цікавих речей, заради яких варто жити. Дядько Джек виписав нам величезну премію. Стас каже, що про нас постійно говорять по усіх каналах, нас весь час згадують, ми стали героями. Хоча насправді, ніякі ми не герої, та й нічого героїчного в наших вчинках не було. Ми просто відбилися від натовпу на якийсь час, ще пару хвилин і нас би тупо затоптали. Все це просто реклама гри "Позитивний Джек", популярність якої після несподіваного штурму "віссаріонівців" зросла на цілих 7%.

Наразі керівників секти судять. Їх визнали осудними, хоча мені особисто здається, що вони хворі на голову. Бачили б ви їхні очі. Добре, що ми нікого не покалічили і не вбили. А вчора до мене заходила Світлана. Ми вже помирилися і потоваришували. Вона зараз взяла відпустку і вирішила побути трохи у Мінську, доки мене готують до другої операції. От незабаром знову має зайти. Вчора принесла мені квіти, чим мене дуже збентежила. Я так їй і сказав – квіти має дарувати чоловік. Сьогодні все.

*Вибрати доступ – тільки для мене#

*Зберегти запис#

2012

ЖИВІ ПІСНІ ГЛИБОКОЇ СТАРОВИНИ

містична повість

Досвітня тиха пісня матері

Ой ви зорі зоряниці, є вас на небі три рідні сестриці, а четверта – донечка моя весною народжена, влітку посвячена, Зореславою наречена. Ви ж зірки сестриці щастя для Зореслави по світу знайдіть, доброго судженого в дім наш приведіть, та здоров'ям не обділіть! Батьком небесним і матір'ю сирою землею молю вас! Дай боже!*

* Цей твір є спробою осмислення слів з родового замовляння Князя Огіна, в якому є слова «… божими словами називала…». Замовляння за покоління існування явно зазнало змін під впливом християнства. В язичництві бог неба і достатку ототожнюється з голосом, в грецькій мові «волос» і «голос» є тотожніми словами, голос=влада. Волос (в значенні «володар»)– це титул бога неба Діа. Під «Дай боже» Огін мав на увазі «Даждь боже», «Даждь бог», в значенні «небо». Крім того порча/пристріт в замовлянні ототожнюються з хибним називанням божими словами, що потребує виправлення відправкою цього пристріту на білий камінь, через який біжить вода.

Встати вдосвіта і першою у всьому селищі запалити вогонь, іншим господаркам на заздрість і на почин, було вже багаторічною звичкою. Можна було б вже цього й не робити, бо вже декілька літ як коханий муж загинув, що так милувався й пишався своєю красивою і роботящою жінкою. Нема вже кому похвалити, і пожалітися нема кому, син один лише був, та й той помер немовлям, старша дочка загинула через родове прокляття свого нареченого і свою необачність. Тяжка вдовина доля, та родичі зі свояками допомагають, не дають голодувати. Доньку молодшу вдало заміж потрібно віддати, отже клопіт! Переїжджій свасі платити треба, а в будинку немає майже нічого цінного. І хлопців немає придатних у всій окрузі, були добрі молодці та полегли минулого літа в лихій січі братовбивчій, мстилися полянам за образу племені та склали голови свої молоді на високу могилу. Ох, біда, біда, сльози гіркі дівам, матерям та дружинам!

– Матінко! Мені сон наснився дівний! – несподівано тихо підійшла до вогнища донька, злякавши господиню. – Наснилося мені, що Радимир повернувся, та прийшов до мене свататися, золоті обручі та золоті каблучки приніс, а на весільну сукню – паволоки!

Зореслава притулилася до матері, заглядаючи їй у очі, у самої ж погляд бешкетний, веселий, світло вогнища в світлих очах відбивається волшебними іскорками.

– Забудь про Радимира, доню! Понад п'ять років минуло, як зник він. Згинув у чужому боці, а серце твоє не відпускає. Мало йому, що сестру твою занапастив…

– Адже він не винен, матінко! Вона сама його попередження не послухала!

– Гаразд, доню, тобі спати вже час, сьогодні багато буде роботи в полі, а мені на молодий Місяць подивитись треба, замовлення заповідне прочитати, ось вів вже скоро з'явиться на небі. Поспи, відпочинь, поки ти в дівках ще!

– Але ж сказав віщий старець, що Радимир повернеться!

– І віщі старці іноді помиляються, доню! Поспи до світанку!

Зореслава пішла досипати, гірко образившись, але хоч сліз не встигла розгледіти в очах материнських. Ох, біда! Радимир той був із знатного роду, сам гарний, статний, розумний і спритний. Сподобалася йому горда красуня, надіслав він сватів з дорогими подарунками, але материнське серце не обдуриш. Ще зовсім малою дівчинкою на весіллі старшої сестри Зореслава від нареченого очей не могла відвести, дорогі заморські страви немовби й не помічала на святковому столі. Вже тоді серце материнське здригнулося, а розум лихо віщував, та не звідти біда прийшла, як подумалося.

Вранці перед вінчанням розповів Радимир своїй нареченій, що після

весілля не можна їй купатися в річці з подругами, їй на глибину запливати не можна, бо пов'язана тепер вона тепер з ним міцними сімейними узами, живою кров'ю кохання. Посварилися в далеку давнину його прадіди з віліями, а ті прокляття на його рід наклали, тепер ні в річці, ні в озері, ні в морі не можна наближатися до глибоких вод. Теж потім говорили і його батьки, коли повіз наречений молоду наречену до свого дому, але вона ослухалася.

Приїхала на кілька днів погостювати до матері, та захотіла погуляти з подружками, і сестрицю молодшу взяла з собою. Вечірній був спекотним, подруги скупатися вирішили, і її звуть, у прохолодній воді плескаючись, вона ж на березі стоїть, лише жартує, вони ж сміялися з неї. Просила молодша сестра не слухати дівчат і до рідного дому піти, але не втерпіла гордовита, скинувши сукню в річку зайшла, а потім і на стремнину запливла. Тут раптом води потемніли, а сонце, котре йшло до закату, померкло, з глибин сміх почувся страшний, від якого кров застигла в жилах у подружок. Злякавшись, вони почали швидко пливти до берега, та не всі змогли вибратися. Почувши крик сестри, Зореслава кинулася у темні води, які раптом забарвилися синім полум'ям, це вілії знак смертний по воді накреслили. Втопилася красуня, і сонце знову засвітило на небесах, і плакали дівки на березі, а Зореслава знепритомніла.

Батько і мати були горем убиті, забули до Радимира злу звістку послати, від чужих людей він дізнався лише другого дня. Одразу примчав на змиленому коні, та тільки не повернути вже було молоду дружину, навіть і поховати не змогли. Всім селищем шукали тіло потопельниці, але не знайшли, батько ж із палицею в руках дев'ять днів уздовж усієї річки ходив, шукав останки коханої доньки. На десятий день ночувати батько додому не повернувся, а вранці знайшли його на березі річки мертвого, а в руці у нього мідний перстень був затиснутий, а на тому перстні Зореслава знак упізнала, що вілії по воді написали. Ох, біда, біда гірка, але продовжилися біди.

Після похорону взяв Радимир той проклятий перстень і поїхав до Здвижова до віщого старця запитати поради, але той не зміг нічим допомогти, а порадив поїхати до чарівника Святодару в славний град Троянів. Адже Радимир сподівався, що все ж таки зможе врятувати молоду дружину, викрадену віліями. З Троянова їхали купці, та передали звістку та низький уклін батькові молодця, сам же він вирушив далеко на захід, у гори Карпатські, там казали жив чародій, що може заговорити духів вод. Але не повернувся Радимир у рідний край, а що з ним сталося так досі і невідомо. Вже й батьки зі своїм сином думками попрощалися, але не може забути його

серце дівоче. Все згадує про нього наяву, та уві сні з молодцем розмовляє. Умовила минулого літа Зореслава матінку сходити до віщого старця в Здвижів, запитати, чи не повернеться Радимир. Старець Ярун сприйняв їх суворо, про перстень проклятий згадав, він же радив його віддати назад у річку віліям, і передбачив, що не побачити вже на білому світлі молодої дружини Радимиру, але не послухав його гордий чоловік. «Живий і здоровий він… – сказав віщий старець на прощання. – Повернеться додому наступного літа, а ви моліться за нього, бо багато небезпек на нього очікує!»

Зраділа юна Зореслава, і тоді ж заговорила про те, чи не захоче Радимир після повернення її саму посватати, адже обличчям та станом у сестру пішла.

І знову здригнулося материнське серце, адже гарною виросла дівчина, красою своєю всіх подруг перевершила, вже незабаром заміж віддавати, а недолугий Радимир невідомо чи повернеться, а якщо й з'явиться, то чи захоче знову з їхнім родом зв'язуватися? Літо минуло, але не повернувся він, і наречених уже нема.

Тонкий золотий серп молодого місяця повис над краєм східних небес, холодні зірки байдуже мерехтіли над ним. Низьким укліном прийнято зустрічати новий місяць.

Як уперше зійде він на небо, то й звернутися до нього можна із чистими помислами.

Ой ти молодий князь місяць Вересень! Ти в світі мертвих буваєш, душі утихомирюєш, вночі світло небесам даруєш! Відведи від серця моєї дочки, весною народженої, Зореславою нареченою, злу любов до молодця Радимира, живого чи мертвого! Батьком небесним і матір'ю сирою землею благаю тебе, молодий князю срібний місяць Вересень! Дай боже!

Ранкова пісня юної діви

Коли Зореслава прокинулась, матері у хаті не було. Свіжий хліб лежав на столі, наповнюючи світлицю ніжним запахом печеного тіста, від якого прямо слинки текли, але дівчина все ще перебувала під владою недавніх сновидінь. Вона знову лягла і вкрилася ковдрою. Підкоряючись соромному бажанню, рука потяглася до лона, торкнулася забороненої квітки. Образ красеня Радимира затуманив розум, солодка млість переливалася по тілу.

«Де ж ти, любий мій? – шепотіли дівочі вуста. – Старець Ярун сказав, що ти живий і влітку повернешся. А літо минуло, але може, бабиного літа?»

Скрипнули двері, мати зайшла до хати. Зореслава притихла, прикинувшись сплячою.

– Вставай, доню! Вже сонце високо здійнялося! Пора вставати, поїсти свіжого хліба та за роботу братися!

– Так, матінко! — ніби прокинувшись, потяглася, встаючи, дівчина.

– Сьогодні капусту квасити будемо, вже місяць на приріст пішов. А завтра всю моркву зібрати треба, незабаром дощі почнуться холодні. Каже баба Кротиха, що віщий старець захворів у Здвижові. А їй учора ввечері про це син розповів, що з купцями їздив на торжище. Зовсім поганий старець Ярун, не їсть нічого вже десяток днів, тільки воду п'є, кажуть, що помре незабаром, а сам він каже, що час його не настав. Три роки, каже, житиму ще, ось як учня вивчу, так і помру. А учня нема в нього! Так буває, що відуни довго страждають, якщо не встигли знання і силу свою учню передати, померти не можуть, тоді над ними дах розбирають, інакше не відійде до предків. Ой, біда, біда гірка!

– Шкода його, матінко! Адже він всю правду знав, цілий вік всьому племені допомагав порадою.

– Зовсім старий і слабий він, доню, йому не вірять люди після того лиха, що того літа сталося. Не зупинив нерозумних, не втихомирив буйні голови.

– Так він же й зупинив біди, матінко! І волхвів межанських він же призвав, і князеві суперечив.

– Не бабам і не дівкам про те судити, доню, то чоловіків розуміння, але люди старцю не вірять. Піди вже на подвір'я, вклонися сонцю.

Зореслава не стала сперечатися з матір'ю, вийшла з дому і низько вклонилася сонцю, торкнувшись правицею землі.

Сонечко ясне красне! Освітлюєш ти гори та долини, і високі могили! Освіти обличчя моє, щоб воно було ясним і красним, як у тебе. І ще, прошу тебе, сонечко! Освіти шлях додому молодця Радимира, сина Ярволода, з роду Радомисла! Убережи його від нещасть, сонечко! Дай боже!

Полуденна пісня втомленого мандрівника

Сонце красне! Ти високо летиш, ти все бачиш, ти все чуєш, освіти своїми ясними променями мою дорогу, убережи мене від біди і напастей! Дай боже!

К полудню прийшов час дати коневі відпочити і води попити, та й самому не заважало б краю хліба пожувати. Вже місяць Вересень прийшов, а сонце в небесах таке спекотне, немов Серпень у розпалі, в сьомий піт пробиває. І самому пити захотілося, настав час флягу наповнити студеною водою. Біля широкого струмка хотів спішитися мандрівник, раптом помітив попереду на дорозі п'ятьох вершників, які неспішно їхали із заходу. Тут уже не до привалу, зустріти серед лісу одному п'ятьох краще верхи на коні, а інший потік по дорозі завжди знайти можна буде.

«*Не пішки я йду, на чорному коні їду, сухою гадюкою поганяю, всім своїм ворогам та супостатам очі та роти затикаю. У гадюки хвіст, у жаби черево, щоб я проїхав між цих людей як між сухим деревом!* – молився про

себе мандрівник, наближаючись до зустрічних, що осадили коней серед дороги, а то є поганою прикметою. Ближче під'їхавши, він побачив, що вершники не озброєні, тільки у старшого, міцного сивого чоловіка, який був у дорогих шатах і високій шапці, на поясі висів довгий меч у багатих піхвах. Сивий чоловік підняв правицю, що означало і привітання, і знак зупинитися.

– Доброго дня, мандрівнику! – сказав старший, притиснувши руку до грудей.

– Доброго дня, добрі люди! – відповів мандрівник, притиснувши руку до грудей і схиливши голову на знак поваги.

– Чи здалеку дорогу тримаєш, і якого ти роду, племені, добрий чоловік?

– Мене звати Вовчком, я син Судислава з роду Громобою, з племені радимичів. Був я в краю древлян, у віщого старця, що живе у Вручеві за велінням свого батька. Тепер ось їду до міста Здвижова, до віщого старця Яруна.

– А мене звуть Ярволодом з роду Радомисла, а зі мною мої племінники. Та тільки не прийме тебе віщий Ярун. Занедужав старець, нікого не приймає, навіть мені відмовив. Баби брешуть, що він помре незабаром.

– Скорботну звістку ви мені повідали.

– Усі ми смертні, мабуть, і його час настав. Все плем'я меничів тужить за старцем Яруном, хоч і живий ще, а учня у старця не було.

– Значить, не доля мені з ним зустрітися, і не зможу тепер виконати батька наказ.

– На те воля богів, і немає в тому твоєї провини, батько тебе не засудить. А чи не чув ти в своїй подорожі про Радимира з племені меничів?

– Це не той Радимир, що вілій перстень знайшов?

– Той самий! Що з ним?

– Чув я про те, що був він у Троянові, а потім у Карпатські гори поїхав. Звідти ж на озеро Світязь вирушив, стрибнув із високої скелі у воду та втопився, а тіло його не знайшли. Коня ж місцеві жителі не змогли спіймати, не давався він їм у руки, навіть найвправнішим наїзникам. Озеро то називають Світязь на згадку про доброго молодця, який так само за старих часів потонув у тому ж озері. Про те у Вручеві гості казали, що прибули з Волина.

Зпохмурнів сивий чоловік і зняв свою шапку. Тільки тепер здогадався мандрівник, що Радимир був його близьким родичем.

– Сумну звістку ти приніс, Вовчко. Тепер тобі треба з нами поїхати, сина мого пом'янемо. У нас і заночуєш.

Вечірня пісня молодого батька

О, могутній дубе! Ти чорний! У тебе дружина береза, у тебе дубочки

синочки, а біля білої берези доньки. З землі ти ростеш, а в небо гілками упираєшся. Як тобі, могутній дубе, міцніти і зеленіти, як травам під тобою цвісти, так і моєму синові, цього літа народженому, Негославом нареченим, спати та рости! Дай боже!

Сонце хилилося до закату і сідало в темні хмари. Щасливий молодий отець Радко співав радісних пісень і промовляв заповідні родові заклинання біля святого трьохсотлітнього дуба, що розкинув свої гілки над дорогою недалеко від в'їзду до села. Сьогодні особлива радість та особливе свято, присвятили і назвали божим словом первістка, здорова дитина не заплакала, вперше побачивши незнайомі обличчя. Добра прикмета! Відсвяткували всім світом, і можна було б молодому батькові і зараз неквапливо сидіти за столом, потягуючи неквапливо хмільне заморське вино, але молодший брат вмовив до дуба сходити на заході сонця. «Як сховається сонце, побачиш знамення!» – каже. Гості вже розходилися, веселощі в душі добром відгукнулися, та й звик Радко прислухатися до слів братика, іноді молодший напрочуд прозорливим був. Пішов Радко до святого дуба, вклонився до землі. Вже сонце зникло, а знамення не сталося. Хотів додому піти, але раптом побачив далеко на дорозі вершника, що їхав до селища. Вирішив почекати про всяк випадок, раптом щось цікаве мандрівник розповість. Може це і є той знак, про який брат говорив? А був молодий мандрівник незвичайний, без шапки, навіть без сорочки, в одних лише ноговицях, але на дорогому й сильному коні з багатою збруєю. Під'їхавши ближче, він спішився і вклонився.

– Добридень, добра людина!

– Вітаю, мандрівнику!

– А де той старий, що рукою мені махав?

Радко здивовано озирнувся на всі боки.

– Я тут один.

– Та ось же він! — показав мандрівник кудись за спину Радко, а коли той озирнувся, то справді побачив удалині, біля підніжжя високої могили, довгобородого старого у світлій одежі.

– Ходімо до нього, – сказав мандрівник, узявши коня під вуздечки. Він пішов до могили, а Радко пішов за ним, але здригнувся, помітивши, що біля могили нікого немає, лише великий чорний ворон пролетів над ними, але мандрівник цього не помічав. Він підійшов до обрядового каменю і вклонився. Вклонився і Радко до могил своїх предків. Підійшли до найвищої могили, де лежав прах волхва Стожара, який був прадідом Радко. І тут раптом подорожній заговорив, звертаючись до когось, хто ніби стояв перед ним. У відповідь пролунав тихий, але владний голос, тільки Радко не зміг розібрати жодного слова. Сутінки згущалися, замовкли птахи, вітер не шелестів листям, проникливий голос лунав у повній тиші.

– Ти чуєш його? Адже він до тебе звертається! – обернувся мандрівник.

– Я чую голос, але нічого не розумію.

– Він каже, що твоєму молодшому братові треба поїхати до Здвижова і піти в науку до старця Яруна.

– А хто ж він?

– Він навій, але він не назвав свого імені, а тепер його вже нема.

– Це імовірно мій прадід Стожар. Якось у молодості мій батько теж розмовляв з ним. Ходімо до мене додому, мандрівнику, гостем будеш! Я покличу свого брата, і ти все це йому теж розкажеш! Та й до столу разом сядемо. Сьогодні у мене велике свято, посвятили мого первістка, Негославом назвали!

Перші зірки з'явилися на небі, коли Радко з гостем увійшли у двір.

– Люба! – крикнув господар молодій дружині, підходячи до будинку. – Піднеси гостю чашу вина заморського! Та візьми чашу не просту, а золоту! І на стіл накривай, неси все найкраще!

– Тихіше, ти, дитя розбудиш! – гарна молода господиня замахала руками на чоловіка, відчинивши двері, але потім уклонилася гостю, притиснувши праву руку до грудей. Мандрівник теж встиг вклонитися, перш ніж вона, блиснувши очима на чоловіка, зникла в будинку. Поки гість напував коня, а господар щедро насипав вівса, Мілка вийшла надвір, несучи обома руками масивну золоту чашу.

– Доброго Вам здоров'я, шановний гостю! – сказала вона, подаючи чашу напіводягненому подорожньому. Щоправда, варто відзначити, що в погляді її, зверненому до чоловіка, читався подив.

– Дай боже, щастя та здоров'я Вашому будинку! Дай боже! – відповів гість, перш ніж осушив чашу.

– Заходь у будинок, добрий гість! Покуштуй хліба та солінь! – метушився Радко, але не забував і похвалитися. – Цю чашу золоту подарував моєму прадіду Стожару сам князь Роден Вовк. Тепер вона у нашому роді передається старшому синові. Ось і Негослав колись найкращим гостям підноситиме її.

Коли мандрівник зайшов у світлицю і вклонився образам біля печі, господиня вже запалила свічку і розставляла на столі частування.

– Не шкодуй свічок, кохана! Сьогодні велике свято у нас, а ми, як могутні пращури наші, за святим столом до світла сидітимемо! Налий нам, Мілко, повні чаші заморського вина! А ти, любий гість, сідай до столу! Зараз вип'ємо з тобою, а доки ти хліба та солі відкушаєш, я за своїм молодим братом схожу.

– А тобі вже не забагато на сьогодні вина, коханий? – з холодом у голосі спитала господиня.

– Ох уже баби нині суворі! – засміявся Радко. – Хіба я гіркий п'яниця? За здоров'я першого сина сьогодні п'ю, а гостя за диво пригощаю! Адже він щойно з моїм прадідом Стожаром розмовляв!

– Ой, святі рожниці! – від переляку Мілка мало не випустила заморський глечик з вином. – Як таке може бути?

– А ось скажи їй... – затнувся Радко, але цієї миті дитина заплакала.

– Сам налий гостю, а собі менше! – мовила господиня, поставивши глечик на стіл, і зникла за ширмою.

Збентежений Радко взяв у руки глечик, налив вина гостю в золоту чашу, а потім і собі у просту глиняну. Від ніжної колискової пісні та від солодких материнських грудей дитина затихла. Десь вдалині почулося скорботне виття вовків, на яке собаки відгукнулися гавканням по всьому селищу, через що дитина знову розплакалася. Радко прочинив двері і насварився на свого смирного пса, що навіть гостя та його коня зустрічав лише глухим гарчанням. Той одразу ж вгамувався, а незабаром і дитина перестала кричати.

– А я навіть не знаю, як звати тебе! – мовив господар, сідаючи до столу, і переломив свіжий коровай, подаючи ароматний край гостю. Про себе і про свій род він уже встиг розповісти дорогою до будинку, але у подорожнього навіть імені не спитав. Так от і можна уславитися невігласом.

– Звати мене Радимир, я син Ярволода з роду Радомисла.

– Чи не той ти Радимир, що вілій перстень знайшов? Казали, що згинув ти… – Радко з жахом відсахнувся від гостя і пересмикнув плечима.

– Живий я, як бачиш, але й справді був за межею нашого світу. А перстень не я знайшов, а покійний батько моєї дружини.

– Пригощайся, Радимире, а я зараз за братом схожу. Ось хто має про твої пригоди почути!

Поки гість відкушував святкові яства, господар ненадовго пішов і повернувся зі своїм молодшим братом, безусим худорлявим хлопцем, чия сорочка була вишита чародійським візерунком. Коли вони присіли до столу, вийшла і господиня, безропотно наливши гостю та чоловікові повні чаші вина, а братові чоловіка і собі налила квасу. Пригубивши вина, Радимир почав свою розповідь. Спочатку він повідав про те, що у давнину його древній предок Радомисл посварився з віліями. Чому це сталося, про те не можна говорити. Потім розповів, як зустрів свою суджену, і як одружився, і як любив свою молоду дружину, і як вона не послухалася його застереження про родову сварку з віліями, і як вона потонула.

– Я так любив її, що не уявляв без неї свого життя! – тихо говорив гість, а господарі слухали затамувавши подих.

Розповів він і про те, як знайшли батька коханої та вілій перстень, як

поїхав до старця Яруна, потім до Трояна, а звідти в Карпатські гори. Там він зустрів чародія, який розповів, як примиритися з віліями і подарував замість перстня чарівний амулет і заговорений турій ріг.

– Вирушив після того я на озеро Світязь, де мешкають найстаріші вилії. Чародійський амулет дозволив мені пройти до їхнього заповідного краю, а турій ріг був требою на примирення. Прийняли його вилії, але молоду дружину не відпустили, бо не було для неї вже дороги до сонячного світла, адже вона не з власної волі в заповідному краю опинилася, дозволили лише на мить побачитися. – Мілка беззвучно змахнула сльози, які потекли по її щоках, але оповідач цього не помітив. – Зустрілися ми лише на мить, але та мить п'ятьма роками виявилася. Попросила вона пробачити її та вклонитися рідній матері, а золоті каблучки та обручі, які їй на весілля були подаровані, передати молодшій сестрі.

Заплакала дитина, Мілка пішла до нього, а чоловіки потяглися до смаженого м'яса та ковбаси. Після розповіді їли мовчки, лише наситившись, Радко знову підняв чашу з вином і випив во славу предків. Тут і розповів Радимир молодшому братові хазяїна про розмову з духом волхва Стожара.

– Я й сам давно думав про це, але боявся, що брат мене не відпустить, адже він після смерті батька старший у роді.

– Їдь, братику, якби й не було знамення, я відпустив би тебе в науку з радістю, а тепер ми вже точно знаємо – такове веління самих навіїв, – відповів Радко.

Коли до столу знову вийшла Мілка, господар попросив її застелити гостеві, але Радимир відмовився:

– Мені тут недовго вже їхати до батьківської хати, до світанку хочу там бути.

– Куди ж ти поїдеш у ніч? Місяця немає на небі, темрява непроглядна! – здивувався Радко.

– Я після того як у заповідному краю вілій побував, уночі бачу як при світлі дня, та й кінь мій незвичайний, вночі бачить дорогу не гірше за сову! – відповів мандрівник.

Північна пісня кохання

День справді видався важким, і не тільки від того, що роботи було багато. Після вечері посварилася Зореслава з матір'ю. Знову заговорила вона про Радимира, а мати її зло облаяла і наказала забути проклятого молодця. Завжди мовчазна і покірна дочка не стрималася і почала суперечити матері, чому та ще більше розлютилася. Після сварки обидві розплакалися, потім обнявшись, примирилися.

Коли мати заснула, Зореслава тихо вийшла з дому і пішла до річки, до

того самого місця на березі, навпроти якого втопилася сестра. Вона часто приходила сюди і розмовляла з потопельницею, як, буває, розмовляють із померлими родичами на могилах. Сюди ж з матір'ю і жертви приносили на Навський Великдень, адже могилки не було. Вперше дівчина прийшла сюди темної ночі. Було страшно, але Зореслава переборола страх. Поглянувши на темні води, вона присіла на вологу від роси траву і розповіла річковим водам про те, що посварилася з матір'ю через Радимира, яка наказала забути молодця, та ще й проклинала його. А серце забути не може. Тут знову дівчина розплакалася, закривши обличчя долонями, а коли відкрила їх, то скрикнула з переляку. У річці перед нею до поясу у воді стояла сестра, її обличчя й руки випромінювали примарне сріблясте світло.

– Не плач, люба сестрице! Матінка любить тебе, бажає тобі добра, тому і сердиться на Радимира.

– Але ж він повернеться?

– Він скоро повернеться, вже вранці ти його побачиш.

– А чи не будеш ревнувати, якщо він захоче одружитися зі мною?

– Ні, не буду ревнувати, будь щаслива з ним. Я ніколи його більше не побачу, і ти мене більше ніколи не побачиш. Мене лише на мить вілії відпустили, щоб попрощатися з тобою.

Примарне світло померкло і сестра зникла. Десь вдалині, на іншому березі, ухав пугач. Серце дівчини швидко так швидко забилося, що мало не вискакувало з грудей. Холодний страх, вогонь кохання та тепло надії переплелися в єдиному хороводі. По небу стрілою пронеслася зірка, що падає. Зореслава знову ледь не заплакала, але змогла втримати в собі сльози, задивилася на небо і стала тихо наспівувати заповідну чарівну пісню.

Зорі зоряниці! Ви мої рідні сестрички! А ви зірки летіть, доброго молодця Радимира знайдіть і в мій дім принесіть! Принесіть його душу, принесіть його тіло, принесіть його обличчя світле, принесіть серце його щедре! Летіть швидше, летіть швидше, як летіла ця яскрава зірка, що впала! Дай боже!

2015

КРИВАВА КОЛЯДА

*Шановному S. E.**
Присвячую і дарую Вам це оповідання.
Геннадій

Гори і долини, і високії могили були посріблені сяйвом повного місяця, який засліплював безліч малих зірок, лише найяскравіші сузір'я мерехтіли на темній безодні зимового неба, а крім того червоне око Ареса спостерігало з вишини за рухами немолодого воїна. Місячний промінь спалахнув по лезу важкого меча, земля здригнулась, далекі зорі наблизились, холодний морок став прозорим, Воїн похитнувся, затремтівши, десниця не втримала меча.

Погляд воїна-чаклуна пронизував темряву, заглиблювався у далечінь степів півдня. Він побачив їх і зрозумів, чому немає спокою. Темні обличчя, безліч коней, у важких казанах готують вечерю, полум'я виблискує на бронзових нашивках шкіряної броні, але хто ж повірить, що степовики прийшли зимою, споконвіку ніхто й не пригадає такого.

Він прокинувся від холоду, темне поле наповнив пронизливий вітер, серед пагорбів височила срібна велетенська постать. Громовим раскатом почулись слова велетня-привида:

– Підготуй ратників!

Старі люди розповідали, що він народився через три тижні після Коляди. Коли йому виповнилось тридцять років, Роден очолив похід проти сколотів, який прославив його, бо він повернувся з багатою здобиччю, а з його дружини ніхто не загинув, не було навіть важко поранених. Родена поважали волхви і кудесники, як рідного батька любили ратники.

Як усі межани, він мав довгі вуса і довге волосся, які були в нього темними, мав також чорні очі, і мабуть від його очей поширилась думка серед межан, що темні очі мають чарівну силу. Стосується це, звісно, не темношкірих греків чи жовтоликих касогів, а своїх же ж межан, серед яких людей з темними очима було завжди дуже мало. Чорні очі чужинців мали ворожу силу, і якщо комусь здавалось, що на торжищі хтось "погано" подивився на нього, зразу ж біг до волхвів пристріт відмовляти. Темні очі своїх мають "справжню" силу, межани вірять у це до цього часу.

* Імовірно, це Смірнов Євген (Євген Сварожич), якого Огін називав пророком „Великого Вогню".

Розповідають як правду, що Роден вмів перетворюватись у величезного чорного вовка. Іноді від уходив з дому і не повертався по декілька днів, тоді жінки пошепки казали, що Роден, мабуть, знову став вовком і рискає десь у полі чи в лісі. Роден став воєводою, коли йому виповнилось 50 років. Він був скупий на слова, і ніколи не говорив багато, але складав дивні пісні, які співають і до сьогодення.

В той рік зима видалась теплою, невеликий сніг випав наприкінці листопаду і зразу ж розтанув. Три довгих сірих тижня небо було затягнуто хмарами, чи дощ накрапував, чи стигла морось пронизувала до кісток. Лише за чотири дні до Коляди хмари розвіялись, морозне повітря наповнилось холодним подихом зими.

З першими променями сонця воєвода Роден повернувся до Зуброва-городища і зразу ж розіслав збирати військо. Важко це було робити за день до великого свята. Багато хто з мужів вже добряче сьорбнув питва, готуючись до Коляди, деякі застрягли на полюванні, а були й такі, що ховалися по домівках, вважаючи, що воєвода шуткує. Навіть Яромисл, князь межан, і той не повірив у можливість загрози, хоч завжди прислухався до слів і порад воєводи. "Роден бо насміхається над нами, які то можуть бути вороги на Коляду?!" – відповів він парубку, який приїхав у Княж-городище.

Коли сонце вже схилялось до обрію, виявилось, що немає навіть трьох сотен ратників, відгукнулись на заклик воєводи переважно жителі Зуброва-городища. Глянувши на них, Роден зрозумів, що брати їх з собою – все одно, що вести на загибель, а коли ж повернуться дозори, які він вислав на південь, все одно військо зібрати не вистачить часу.

– Святкуйте, браття, – суворо промовив воєвода, – але ж не пийте багато, за два дні битися будете.

До ночі повернулись дружинники, яких Роден послав збирати військо, їм було соромно дивитись йому в очі, бо майже не привели ратників. Коли вони всі сіли за довгий стіл, накритий святковою скатертиною, воєвода підняв чашу квасу, який був найміцнішим напоєм вечері.

– Вип'ємо квасу, друзі, бо ж битися будемо через добу. Слава Перуну!

– Навіки слава! – відгукнулись дружинники, підіймаючи свої чаші.

– Всього півсотні нас, але кожен з вас по силі і вмінню як десять рядових. Вирішив я, браття, лише вас взяти до першого бою. На день треба затримати ворогів, за цей час військо збереться.

– Скільки ж їх там? – не втримався наймолодший білявий парубок Дарко.

– Здається, тисяч п'ять, – відповів Роден, і чомусь посміхнувся.

Невелике плем'я межан споконвіку займало землю між річками Рось і Славутою-Дніпром. Славились вони тим, що ніколи не бігли від ворогів, ніколи й нікому не платили данину, але зустрічали ворога із зброєю в руках. Саме тому їх частіше обходили стороною степовики з Дикого Поля, які навіть боялися дивитись туди, де жили межани. Багато хто намагався перевірити гострі їх мечі, а от повернутись живим мало кому вдавалось.

– Не тужіть, браття, Перун допоможе. Не було ще в світі такої сили, щоб межан подолала. Вип'ємо за Коляду міцного питва, по ковтку на кожного. Принесіть срібну чашу мого діда, наповніть її до краю хмільним. Пам'ятаєте, я завжди казав, що має вона чарівну силу.

Дарко підніс воєводі срібну чашу, на якій були зображені дві перехрещені блискавки. Роден підвівся, і всі присутні зробили те ж саме.

– Допоможіть нам, батько Перун! – голосно промовив воєвода, – Всі ми – діти твої. Дай нам сили своєї часточку. Дай силу блискавки! Дай силу грому! Дай міцність дуба! Ворогів же самі повбиваємо. Слава Перуну!

– Слава Перуну! – гаркнули воїни.

– Слава Сварогу! Слава Роду! Слава Перуну! – вже тихіше промовив він, обернувся до печі, що була за його спиною, і подарував вогню декілька краплинок хмільного питва. Зробивши ковток, він передав чашу Істру, немолодому вже дружиннику, який сидів ліворуч від нього, той, ковтнувши, передав далі, і, обійшовши всіх, чаша повернулась до воєводи. Саме тут усі помітили, що Дарко не зайняв свого місця, і ще й досі стоїть поруч їз Роденом. Він випав з кола, погана прикмета.

– Допивай до дна, – сказав воєвода, передаючи йому чашу, – ти залишаєшся з рядовими. Буде допомога Істру, він теж залишається, треба ж комусь керувати ними.

Виспавшись досхочу, Роден поїхав на Перунове капище, яке знаходилось неподалік від Княж-городища, але проїхати вершнику туди було неможливо, бо з усіх боків навколо капища були глибокі яри, непроглядний ліс був перегороджений засіками, так, що навіть пішки чужинець навряд чи туди зміг потрапити, не знаючи дороги, але усі межани з дитинства знали стежки до священного місця, тому воєвода дійшов туди швидше, ніж Дарко, який залишився біля коней, встиг розгорнути сніданок і поїсти.

На галявині, де знаходилось капище, майже не було трави, бо тут часто збиралось багато людей, і людські ноги не давали зелені піднятися. Почорнілі від часу, вирізані з дуба зображення нав'їв дивились на схід. Галявина була оточена правдавніми дубами, одному з них було більше тисячі років. Саме біля нього і знаходилось житло волхва Межислава, якому

було вже за 90 років, але він не втратив ані краплинку мудрості, та й на здоров'я не скаржився. Коли Роден вийшов до галявини, Межислав стояв поруч із зображенням Рода і усміхнувся йому, так, ніби вже довго чекав його. Волхв мав довгу сиву бороду, довге біле волосся було перетягнуто ремінцем із сиром'ятної шкіри.

– Слава Перуну! – привітався воєвода, піднявши праву руку. – Доброго здоров'я!

– Слава Перуну! Бувай і ти здоровий! – відповів Межислав, яскраві блакитні очі якого ніби спалахнули вогнем.

Підійшовши ближче, Роден вклонився перед Сварогом, доторкнувшись десницею до землі. Він подивився на з дитинства знайомі образи нав'їв. Зображення їх було схематичним, навіть грубуватим, бо ж навія не можна собі уявити, як живу людину. Дуже тонкі, як гілочки, руки, розмиті обличчя, може хтось чужий подумав би, що майстер не вмів різати по дереву, але по краю тягнеться переплетіння трав і дерев, квітів, блискавок, магічних знаків.

В центрі стояв Сварог, найперший з нав'їв, його зображення було вищим від інших, а по низу тягнувся візерунок, у якому було сплетіння вогняних пелюсток. Праворуч від Сварога стояв Род, а ліворуч – його сини – Перун, Одін і Водан. Межани більше за всіх нав"їв шанували Перуна, від якого походили їх батьки, декілька сімей готів, які давно вже жили на межанській землі, і їх вже сприймали як своїх, приходили на капище вклонитися Одіну. Позаду від вищих нав'їв стояло багато молодших нав'їв, здебільшого це були наймогутніші пращури межан, які жили у прадавні віки.

– Давно вже не був, – проказав волхв, коли Роден підійшов до нього і потиснув йому руку.

– Давно, а чи зможу прийти ще раз?

– Молоді дівчата вірять у долю. Я розкладав камінці на тебе – але не можу сказати, що на тебе чекає. І моя провина є – не відчув біду, не попередив, може, старий я вже, а хто молодший – ще не відчуває.

– Я піду один з дружиною, може зупиню їх на день. Чи встигнуть військо зібрати, ось що мене непокоїть.

– Встигнуть, я з самого ранку послав молодих кудесників по селах і городищах. Завтра зранку військо буде біля Зуброва-городища, як ти і запланував.

– Я загину?

– Не страшно загинути, страшно безсмертя загубити. Маєш двох дочок, сина і онука. Якщо б не наважився ворога зупинити, що б з ними сталося, страшно й гадати.

– Я приніс дари, – пригадав воєвода і зняв з плеча торбину, – тут свіжий хліб і все інше, а ще срібна чаша мого діда, треба посвятити її Перуну.

– Поклади біля Перуна і поспішай, бо бачу, що поспішаєш. Я зроблю жертву.

Синя смуга хмар над західним обрієм передвіщала сніг. Дозори повернулись під вечір, повідомивши, що не менш, як п'ять тисяч степовиків зупинились на відстані денного переходу. Роден оглянув тих, кого брав з собою, разом з ним сорок вісім досвідчених воїнів.

– Вони ніби-то схожі на касогів, але точно не касоги, – розповідав втомлений Дивовіт, старший з чотирьох дозорних, яких воєвода посилав подивитись на ворогів, – таких я ще ніколи не бачив, озброєні переважно списами, броня слабка шкіряна, на голові хутрові шапки. Дозори свої далеко не відсилають, на п'ять стріл, не більше.

– Сідайте за вечерю, друзі. Ви ж бо свято зустрічали на морозі, попоївши гарячого, може сили більше буде. Спати ви й сьогодні не будете. Дивовіт поїде до князя, розповість йому, що бачив, інші ж скликайте військо.

Роден вийшов з дому, глянув на зорі, може останній раз, хто знає.

Ще до світу зібрались дружинники на березі Росі, кожен провів ніч з жінкою, поцілував дітей, кожен готовий загинути, але зупинити ворогів. Роден повів їх лісом, може, сучії пацюки таки вислали дозори, а головна зброя межанської дружини – несподіваність. Темні хмари затягнули небо, пішов сніг. Воєвода зупинився на горі, звідки відкрівались усі підступи до Росі. Узлісся сховало бійців. Пополудні вони побачили хижих мандрівників, які розтягнули свої загони і зовсім не були готові до бою.

– Наскочимо, коли пройдуть перші дві сотні, – наказав Роден, виймаючи меча, – робимо раптовий удар і повертаємось сюди ж по цьому ж схилу. Пройде не менше години, поки вони прийдуть до тями і самі сможуть напасти на нас, а там вже буде, що буде.

Налетів вітер, почалась справжня хуртовина. Коли вороги проходили під горою, вони не придивлялись, чи не сховались десь ратники, думали більше, як сховати очі від крижаного вітру, саме тому лише в останню мить збагнули, що на них летять озброєні межани. Перша кров ворогів червоніла на снігу, темні тіла впали на землю. Дружина Родена пронеслась як блискавка, побивши і розсявши ворогів. Вони повернулись на гору, залишивши не менш, як дві сотні посічених степовиків, ніхто з своїх не постраждав, навіть воєвода здивувався.

– Добряче ми їм встромили! – чи то засміявся, чи то проголосив він, змахнувши закривавленим мечем.

– Я приніс дари, – пригадав воєвода і зняв з плеча торбину, – тут свіжий хліб і все інше, а ще срібна чаша мого діда, треба посвятити її Перуну.

– Чому б ні, брате! Розгортаємось і вдаримо ще раз!

Другий наступ був жорстокішим. Одар загинув першим, ворожа стріла поразила його в шию, але степовики так і не встигли згуртуватись. Втративши біля трьох десятків, вони розбіглися, а межани знов повернулись на гору. Двоє були поранені, Одар залишився в долині.

– А зараз готуємось до справжнього бою, – воєвода прикрив очі рукою.

Довго готувались вороги до наступу, але знову змушені були відступити. Здавалось, весь ліс був наповнений скаженими межанами. Залишивши мертвими півтори сотні бійців, степовики побігли, навіть не зрозумівши, що з ними продовжують битися лише дванадцять межан. Насправді ж живих ще залишалось тринадцять, але Радивой, син Одара, був важко поранений, він загинув невдовзі на руках воєводи.

– Ми зробили те, що повинні були зробити, – сказав Роден, закривши йому очі., – Істр, мабуть вже й зараз має військо, є кому зустріти це кляте стерво.

Старі люди казали, що під час другого наступу Роден перетворився на величезного вовка, він був такий лютий і страшний, вразив так багато ворогів, що сучі падлюки знову ж таки вимушені були відступити. Межан залишилось семеро і всі вони готувались прийняти смерть, як належить кровним воїнам, але вороги повернулись і пішли геть засніженим шляхом.

Затихнув вітер, м'який сніг засипав тіла загиблих. Ніч темна. Кривава Коляда. Роден розклав багаття, на якому смажили конину ті, хто залишився в живих. Тут їх знайшов Істр з військом межан, саме в цю ніч Родена проголосили князем землі межанської.

Давно це було, нащадки Родена не завжди можуть пригадати ім'я його, але якщо прийдуть лихі часи, кожен з них повинен стати вовком і відвернути біду, якщо, звісно, захоче, і зможе.

ХОРВАТА ДІБРОВА

ЧАСТИНА 1

Гречкосій

Давно це сталося. Багато часу минуло з тієї пори, зараз важко і пригадати… Та є таке, що не забудеш. І хотів би, а не забудеш ніяк – воно з голови не йде.

То ж, коли-но тільки, як війна скінчилась, прийшли до нас з чужинських земель володарі і поставили своїх управителів. Я то сам не воював – малий був, а батько мій – так він, було, і ярами переховувався, а до дому вертався лише глухою ніччю. Мати його нагодує, а зранку – знов по ярах. Та щось не довго так тривало, бо бачили вже всі, що чужинці беруть гору. Вернувся мій батько, а я на той час вже й старшим став. Стали ми робити по господарству, батько мене одружив, поставили новий зруб і оселився там разом з жінкою. Важко було, бо оброки складали та виконували всякі повинності, але ж ворогів – сила, а я один – що я проти них? Були ж, звичайно, в нашому поселі і ще чоловіки, не всіх війна зажерла, але нас всіх – валка невеличка, а у володаря – ціла рать, та при зброї. Так ми від них потерпали, але ж де там! Корилися. Важко було, але жили якось. Жили ми з жінкою в новому зрубі та в родинній злагоді. Єдине, де війна не вщухала – то попід Дібровою. Жили там тоді люті вої, чужинцям не корилися, а де зустрінуть – вбивали їх на смерть. Залізом цих воїв не візьмеш – тільки сріблом, чужинці знали про це. Я і сам бачив в багатьох іноземців срібні ножі за поясом. З лісу нападали на чужинців, а ті давали відсіч. Не раз виряджались вони вигубити лісових воїв та попалити діброву, та кожного разу їх перед самою дібровою било. А все тому, що головним в Діброві був Вулковой – той був великий войовник, а ще й кудесник, на всякі діла здатний. Той знав, хто й що і подумає. Він вночі, бувало, обернеться на Звіра, та й рискає темними ярами та байраками, вивідує все про ворога, а де ворога зустріне – задушить. На ранок же вернеться в Діброву, вийде на галявину, одному йому відому – кувирдь – перекинеться через пень, перескочить через крицю та й знов прийме людську подобу. Так то він усе наперед знав, та й казав своїм воям, що і як робити. Так про нього оповідали… Та було, я й сам з ним зустрівся.

Якось темною осінню проїжджав нашими землями якийсь великий чужинський володар, а при ньому сімсот вершників, а піхоти – багато сотень. Зупинилися вони біля нашого посела і стали табором на ночівлю. Управитель наказав, щоб дівчата всі і молодиці гарні йшли в той табір на

ніч. Я то свою ладу* з дому не випускаю, але ж, як зайдуть до господи, то буде нам лихо. Так і сиділи тихо, без світла, не роздягались і спати не лягали. Розмовляли лише пошепки, щоб, було, не почув ніхто. Аж раптом, серед ночі, чуємо – вовки співають. Та так голосно, що й не пригадати, що б до того коли чув таке. А потім розгавкались собаки по всій окрузі. Сидів я сидів, аж не втерпів. Кажу жінці – піду гляну, що там діється, чого пси лають. Відкрив двері, потроху вийшов на двір.

Аж бачу – стоять в моєму дворі четверо. Я аж похолов. Сіре хутро, гострі вуха – в темряві і не розбереш, чи то люди в вовчих шкурах, чи то вовки на задніх лапах! Один з них, трохи нижчий за всіх, попереду стояв. Дивиться на мене, а мені аж мороз по шкірі. Каже мені:

– Іди сюди.

Тихо сказав, але я аж здригнувся. Але ж, думаю собі, як говорити вміє, то, мабуть, людина. Та все одно страшно! Іти не можу, з переляку ноги не слухаються. Він мені знову:

– Іди сюди.

Я ближче підійшов. Трохи розгледів їх, а особливо того, який до мене говорив – невисокий, в вовчій шкурі, меч при боці, а погляд гострий, як лезо і очі світяться. Так дивився він на мене, що мені аж не по собі зробилося, а потім каже:

–Хто такий?!

– Я Ячмінь, гречкосій.

– Знаєш, хто ми?

Хто вони є, то це я здогадався, яко тільки їх побачив. І відповів би, але сказати страшно. Тоді він мені знову каже:

– Відгадай загадку:

В Сербських Карпатах жили білі хорвати
Добували мед і сіль, пили пиво і кисіль.
Як дійшло мо’ до війни – грім із неба, а вони
Хто у лузі, хто в глуші вміло варять куліші.

– Це про кого?

– Про лісових воїв з Хорватої Діброви – про вас, – відповідаю.

– Правду кажеш, – мовить він мені, – іди до себе в хату. Закрий двері і вікна – до ранку не відчиняй. Як будеш тихо сидіти – житимеш.

Сказав це, і рушив зі своїми бійцями в сусіднє подвір’я. Я ж не живий не мертвий забігаю в хату. Жінка питає, що сталося, а я то і розповісти не можу. Зрештою отямився, та й шепочу стиха до неї, щоб швидко зачиняла двері та лізла за піч. Тільки-но хату закрили, чую – почалося: крики, стогони, лезгіт

* Кохана жінка

заліза, а потім дивлюся – зарево. То Вулковой зі своїми воями напав на табір чужинців. Всю ніч таке діялось, лише на ранок припинилося. Як вже Сонце зійшло – стукають в двері. По крикам чую – чужі. І відкривати боюсь, а не відриєш – двері виламають. Нічого робити – відчинив. А на порозі – чужі бійці, з півтора десятка. Так і увірвались до господи, мене на відлогу штовхнули, бігають, посуд б'ють. В руках у кожного – ножі, сокири, обличчя обпалені, закривавлені. Всі злі, бачу – жартувати не будуть. Де, кричать на мене, де лісові перевертні?! Я їм кажу, що, мовляв, нічого не знаю. Спав собі в своїй домівці, аж тут розпочалося, гармидер якийсь, то я двері наглухо зачинив. А з Діброви, кажу їм, нікого не знаю, і не бачив ніколи, хіба що чув, та й то – плітки. На щастя, повірили вони мені – повибивали вікна і кинулися до сусідніх господ.

Вдень дізнаюся: вбито чужинського володаря в його таборі, а з ним майже всіх його вершників, та й піхоти багато порубано. Управитель наш ледь живий лишився – йому відірвали ногу і вибили око. Так він і ще хто з чужих лишились, кинулись по слідах за лісовими воями навздогін, до Діброви. А що самі боялися в Діброву заходити то попереду себе вирядили нас, всіх місцевих хліборобів з кількох поселень. Зайшли ми до лісу і не знаємо що робити – і позаду смерть нас чекає, бо як не підкоремось, то будемо биті, і по переду смерть чекає. А довкола бій, чужі стали лавою і на Діброву наступають, а лісові з-поміж дерев бороняться. Іду я лісом, руки опустив, аж раптом – шерхіт та гарчання.

Обертаюся – лежить на землі вовк, та ще такий великий, просто величезний. Трава поряд з ним зкривавлена, дихає важко, видно – поранений, а дивиться мені просто в очі! Я так і завмер. Стою, не дихаю, боюся поворухнутись. А він теж з мене очей не зводить – вп'явся в мене хижим поглядом, і здалося мені, що він всі мої думки наперед знає! Тут я взагалі перелякався, тікати треба, але не можу! А він дивиться на мене та й каже:

– Здоров, чоловіче.

Дивлюсь йому в очі – та й пізнав: це він зі мною вночі розмовляв! Лежить, поранений, і не вовк це зовсім, а просто вкритий був вовчою шкурою!

– Пізнав?

– Пізнав, – відповідаю, а голос тремтить.

– Іди, принеси мені води. Та швидко. І ворогам в руки не попади.

Я пішов. Зайшов в гущавину, вийшов на галявину, а тут як побіжу – і де тільки сили взялися? Біжу, дороги не бачу. Вибіг з Діброви, довколи – бій, а я біжу, ніг не відчуваю, і як живим лишився – сам не знаю. Пробіг полем, забіг до свого двору, запригнув в хату, заліз у піч та й сидів там до темряви,

доки бій не скінчився.

От так зустрівся я з Вулковоєм. Багато часу по тому минуло. Знов бої були, знов виходили лісові вої з Діброви на справи. Полювали чужинці на Вулковоя, та тільки кожного разу вдавалося йому вирватися з пастки, ще й ворогів побити. Його вої, кажуть, і зараз в Діброві живуть, а чи сам він ще там – цього не відаю. А як згадаю про ту зустріч – то і зараз мороз по шкірі. Я ж то наказу його так і не виконав – не приніс йому води.

ЧАСТИНА 2

Мандрівник

Великі ріки, які впадають в Румське море, беруть свій початок на півночі. Ці ріки починаються в густих північних лісах, в землях славінів. Ми дісталися гирла Руської ріки, але виявилось, що вона вся вкрита кригою і плисти нею немає ніякої можливості. Через це ми стали табором на березі і стояли там чотирнадцять днів.

Коли пройшов час найсильніших морозів, час почав змінюватись, Руська ріка розтаяла, ми завантажили на човни верблюдів і рушили по ній вгору проти течії. Так ми рухалися сім днів, поки не наблизились до місця, яке не було придатним для судноплавства. Тут були великі підводні скелі, вони утворювали водовороти. В цьому місці ми зійшли на берег і далі прямували вздовж ріки. Наступного дня нас накрила снігова буря, так, що верблюди йшли в снігу по коліна. Всі ми страждали від холоду і труднощів, постійно йшов сніг, холод був таким, що перед ним холоди Хорезму були подібні теплим дням. Так продовжувалось п'ять днів, потім буря припинилася, але мороз був дуже сильним. І через це ми робили часті зупинки, палили вогонь і гріли в казанах воду, щоби зігрітися. Коли морози змінилися на потепління, йти стало набагато легше і ми просувалися швидше. Так ми прямували на північ, доки не дістались однієї з притоків Руської ріки. На її берегах живуть мисливці, які полюють бобрів і річкових птахів. Тут починаються землі славінів.

Коли я прибув в їх край, то побачив, що це простора земля, багата на мед, пшеницю, ячмінь і великі яблука. Славіни живуть в лісах, по берегах річок. В такий холод вони носять льняну одежу, а на деяких з них бувають шуби з бобрових шкір, хутро цих бобрових шкір повернуто назовні. Житла в них зроблені з дерева і мають два поверхи, один з яких знаходиться під землею. Ці житла вони зігрівають за допомогою великих жаровень, схожих на жаро-

вні для випічки млинців, тільки набагато більших, мурованих, або роблених з глини.

В їх лісах багато меду в житлах бджіл, які вони знають, і ходять для його збору. А часто самі прилаштовують на деревах колоди з отворами, в яких селяться бджоли, а потім збирають цей мед. Дійсно, меду там дуже багато, славінські купці продають його в інші країни. Я бачив в цій землі дерево, воно дуже незвичне на вигляд, тому що має білу кору. Мешканці цих земель пробурюють його і прикріпляють під ним сосуд, в який стікає з цього отвору рідина. Потім вони п'ють її, ця рідина дуже приємна на смак.

Мені розповідали, що раніше славіни не мали над собою зверхності ніякого сусіднього народу і нікому не підкорялися. Зараз же одні з них платять харадж туркам і болгарам. Інші, що живуть на заході, підкорені франками.

Верблюди не могли йти далі і ми купили кількох низькорослих коней. І, завантаживши на них наше майно, рушили далі. Так ми йшли два дні і ми дістались ріки, вода якої чорна, як чорнила, але при цьому вона солодка, чиста і приємна. В ній нема риби, тільки великі чорні змії, одна на іншій, їх більше, ніж риб, але вони не завдають нікому шкоди. Місцеві ловлять їх руками, так багато їх в цій річці, а потім смажать на розпеченому камінні і так їдять.

Далі перед нами починався ліс, який має назву Хорват. Місцевість ця дика, і нас попереджали, щоб ми остерігалися нападу грабіжників. Нам порадили обійти цей ліс стороною, але на це треба було витратити більше двадцяти днів. Нам казали, що в цих лісах живуть перевертні, які безжально грабують і вбивають подорожніх, тих, хто наважиться їхати лісом Хорват. Ці войовники сидять між деревами, вдень вистежують всіх, хто прямує крізь їхні землі, а вночі перевдягаються в вовчі шкури і з дикими криками кидаються на подорожніх. Так нападають вони кожного разу, і місцеві славіни вірять, що вночі ці войовники обертаються на справжніх вовків. Ці воїни нікому не підкорюються, і нікому не платять данину, і визнають владу лише свого правителя. Він те ж живе в цьому лісі і звідти віддає свої розпорядження. Два дні ми стояли на місці, і розпитували місцевих мешканців, щоб дістати якомога більше відомостей про войовничі народи, що заселяють цю землю. На третій день я вирішив іти крізь ліс Хорват. Мої супутники намагалися переконати мене обійти цю місцевість, але змушені були погодитись з моїм рішенням.

Таким чином, на третій день нашої зупинки, ми рушили верхи до великого лісу, в якому були величезні дерева. В той день знову став мороз. Почався сильний снігопад і все довкола вкрив сніг. Ми рухалися по лісовій дорозі. Так ми їхали пів дня, коли один з моїх рабів, він їхав попереду, голо-

сно закричав, як було умовлено, подаючи нам сигнал. Ми наблизились до нього і опинилися на місці, на якому було видно сліди бойовища. Тут лежали трупи людей, вбиті коні, були розкидані поламані щити, ратиці ісокири. Наші коні кидалися вбік від трупів і грузли в мокрій землі і снігу. Тоді я наказав всім бути напоготові. Так ми поволі рухалися вперед. Скоро ми побачили якусь постать. Це був чоловік в ведмежій шкурі, він стояв посеред лісової дороги, високо піднявши праву руку. Ми зупинилися, і я наказав приготуватися до бою.

Так ми стояли якийсь час, ми не рухалися вперед, і не рухалися назад, і чоловік в ведмежій шкурі мовчки стояв з піднятою вверх рукою. Несподівано ми побачили ще кількох людей, вони швидко наблизилися до нас. Один з них, їхній старший, сказав нам, що ми заїхали у володіння лісового князя. Потім до нас підійшов той, в ведмежій шкурі, якого ми побачили першим. Він був дуже великого зросту, з густою бородою і довгим волоссям. Він наказав нам слідувати за ним, погрожуючи нам, якщо ми не погодимося, відібрати все наше майно, а самих нас обернути на своїх рабів. Я вирішив підкоритися його наказу і наказав своїм робити, що він каже. Ми злізли з коней і звернули з дороги в ліс, ми йшли за цим чоловіком, ведучі своїх коней за вудила. Позаду нас йшли інші, яких ми зустріли.

Так ми йшли через ліс, поки нам не наказали зупинитись. Потім чоловік в ведмежій шкурі наказав нам залишити коней і йти за ним. Ми вийшли на широку галявину. Посеред галявини знаходилась велика будівля, складена з колод, в її стінах були отвори для метання стріл і ця будівля була схожа на укріплення. З одного боку її оточували частокіл з загострених колод і велика брама. Під частоколом стояли кілька воїнів в звірячих шкурах. Біля брами на дерев'яній лаві сидів літній чоловік, на його плечах теж була вовча шкура. Під лавою, коло його ніг сиділи два величезних пса, але скоріше це були приручені вовки. Цей чоловік і був лісовим князем. Це ми зрозуміли, коли чоловік в ведмежій шкурі привітався до нього, і вклонився йому, і коротко оповів про нас.

Після цього нам наказали підійти ближче до князя. Він сидів, схиливши голову, і дивився собі під ноги, на мокрий сніг на землі, а може на своїх вовків. На нас він не дивився. Тоді він сказав нам:

– Хто такі?!

– Мене звати Хаммад ібн Ібрагім ібн аль Рашид, – відповів я. – Родом з Дамаска. Я купець і торгую металами, міддю, і залізом і торгую хорезмською вовною, і тканинами. А ще торгую сіллю, і ромейським посудом. Це мої супровідники, – вказав я на своїх людей.

– Знаєш, хто ми? – знов запитав князь. Він так само не зводив на нас очей і так розмовляв до нас.

Я не знав що відповісти. Я вирішив ухилитися від прямої відповіді і сказав так:

– Я чув, що ваші воїни називають вас князем, – так сказав я йому. – Нам казали, що в цих лісах багато злодіїв, які безжально розбивають всіх подорожніх. Чи не могли б ви захистити нас від цих грабіжників?

Тоді я побачив, що дехто з них зло засміялись, після того як я сказав останні слова. Але князь підняв праву руку, і всі стихли. Тоді він знов заговорив до нас.

– Мене звати Вулковой. Старі люди переповідали мені, що колись на наших землях були мир і злагода. А потім прийшла війна. Я замолоду взявся за зброю. Було багато кривавих боїв, в війні загинуло багато моїх воїнів, воєвод і моїх братів. Тепер я кажу так…

На мить все затихло, навіть не шерхотіло листя. Вовки, які сиділи під лавою, стали на чотири лапи і підняли вуха, ніби намагались щось почути.

– Я кажу так… – знов заговорив князь. – Якби ти продавав би зброю нашим ворогам, я б наказав відрізати тобі голову. Якби ти торгував би людьми, тоді тобі відрізали би… – і він сказав, що його воїни відрізають тим, хто торгує полоненими славінами. – Ти і твої люди можете бути вільні. Ви повернетесь, звідки вийшли сьогодні вранці, і обійдете цей Священний ліс стороною. Можеш торгувати, і купувати в місцевих мед, і віск за ціною, яку назвуть вони. Можеш вільно проїжджати по славінським землям в своїх торгових справах. Але якщо прийдеш з лихими намірами… – враз князь Вулковой підняв очі на мене.

Клянусь, я ніколи не забуду цього погляду. Він дивився хижо, як звір на поранену лань. Він дивися так, що мені здалося, ніби він знає мої думки наперед. Його вовки люто загарчали, показавши ікла. Подув сильний вітер, ліс зашелестів листям, а велетень в ведмежій шкурі потряс в руках бойовою сокирою. Але князь знов підняв руку, і все заспокоїлось.

– Як прийдеш з лихим – буде тобі смерть. А тепер – іди.

Я і мої люди, не зупиняючись на перепочинок, в супроводі воїнів князя швидко покинули ліс Хорват. Вийшовши з цього лісу, ми почали готуватися до довгого обхідного шляху.

ЧАСТИНА 3

Князь

Темне сталеве небо. Гнуться під товщею снігу гілки дерев. Знов починає хурделиця. Вітер дмухає все сильніше на біле промерзле поле.

Вороже військо розтяглося широкою лавою. Їх багато. Кілька тисяч.

Тепер вони повільно насуваються в наш бік. Попереду суне ворожа кіннота. Коні важко йдуть, по груди провалюються в сугроби і снігові замети. Далі йдуть піші. Лучники в шкіряних свитах. Бійці з самострілами в синіх накидках поверх теплого одягу. Йдуть псярі з бойовими псами. Далі йде суцільна ворожа лава – сокири, щити, шкіряні шоломи. Сині, зелені і жовті накидки... ліс ратищ тьмяно блищить гострими сталевими верхів'ями. .. Вони йдуть, прокладаючи собі дорогу в глибокому снігу. Посередині лави – купа вершників, закутих в бронь. Там палахкотять знамена, дзвенить метал і лунає войовнича чужинська пісня. Грає сурма, б'є бойовий бубон. Б'ють барабани. Іржуть коні. Лають бойові пси. Сині, зелені, сталеві ряди чітко різняться на тлі білого засніженого поля. Вороже військо суне в наш бік.

Я – Вулковой. Лісовий князь. Поряд – всі мої вої.

Ми стоїмо на узліссі між засніженими деревами і поки що ворог нас не бачить. Я дивлюсь в різнокольоровий густий ворожий стрій. Потім оглядаюсь на своїх воїв. Сірі, всі сірі, як крига на замерзлому озері. Сіре звіряче хутро і гострі вовчі вуха. Кольчуги, сталеві рукавиці, широкі шкіряні пояси. Блищать хижі очі. Всі вдивляються в долину, на вороже військо. Звідти лунає сурма, гулко стукають барабани, чути хриплі голоси.

Ворог вже близько... Ми все ще не помітні. Тепер вже можна розгледіти обличчя вершників, які їдуть попереду. І тепер – Я здіймаю руку. Це знак. Вітер враз зривається на віхолу і кидає з неба снігом – ворогам в очі. Наперед виходить один з моїх воїв – він починає свою протяжну пісню. А-у-у-ульк – лунає понад Дібровою. А-у-у-у... А-у-у-ульк – це відкликаються по всій Діброві десятки... сотні голосів. Передня кінна лава ворогів враз здригається. Коні збентежені, крутяться на одному місці... Вершники тривожно оглядаються довкола. За ними заметушились ворожі лучники, але вітер!.. вітер кидає сніг їм в обличчя!.. Тоді відкликаються наші вої – враз холодне повітря розривається звірячими криками!.. зірваним ричанням!.. Передня кінна лава ламає стрій – коні стають на дибки, кидаються в різні боки, завертають назад – вершники марно намагаються стримати їх. Стихає сурма і барабани. Обривається спів. Стихає навіть собачий гавкіт. На мить западає тиша, тільки вітер шалено виє з узлісся в поле. І навіжено іржуть перелякані ворожі коні. Ми все ще непомітні для ворогів. Передня лава вершників намагається вирівняти стрій. Лучники натягують тятиву в своїх самострілах. Тисячи ворожих очей дивляться в наш бік, але – вітер дме снігом їм в обличчя.

Тоді Я здіймаю руку. Діброва, і небо, і долина знов розриваються диким звірячим ричанням... Я здіймаю правицю. Перемога – за нами! Ми йдемо в бій! Я йду першим. Я першим виходжу з-за кряжистих дубів на узлісся. І враз з діброви вискакують десятки моїх воїв. В бій! Сірі, сірі вовчі шкури ки-

даються на передню ворожу лаву вершників. Вдарили! Надірване іржання!.. Хрип, крики... Я бачу, як догори копитами перевертаються бойові коні. Ратища падають додолу, провалюються в глибокий сніг. Вороги збиваються до купи. Тут в снігу вперемішку коні, вершники, поранені. Відбиваються сокирами... Інші рятуються втечею. Деякі, хто втратив коня, біжать пішки. Сірі хутра кидаються в купу ворогів. Шалено кричить зранений кінь з відірваною ногою... він завалився набік... б'ється в снігу... з під нього намагається вибратися ворожий боєць... ще кілька зарились в сніг, закриваючи голови руками. Перелякані і поранені коні топчуть своїх же наїзників... Короткий свист!.. Це стріли!.. крик... когось забито... стогін і гарчання. Але вони не встигнули наново натягнути тятиву. Мої вої кидаються на лучників. Лучники рятуються на різні боки... провалюються ... падають в сніг, розсипаючи стріли. Тут чути гавкотіння. Наші вої ріжуть ворожих псярів. Дехто зчепився з ворожими псами. Б'ються, гризуться, і, зчепившись, – падають в сніг... Сіре хутро – проти чорного... і кров... густо червона кров – на снігу!.. на сірому вовчому хутрі...

Все змішалось... Навіжені крики – оскаженілі пси гризуть своїх же поранених псярів! Гризуть ворожих лучників... кидаються на поранених коней... Вперемішку падають в перевернутий сніг лучники і вершники в сталевих обладунках... падають ворожі піхотинці... Наші вої –сірі вовчі хутра – добивають їх. Проламують голови... наступають на горло...

Надривно ревуть ворожі сурми. Ворожі піхотинці самі вбивають своїх же оскаженілих псів. Довкола розбіглися злякані закривавлені коні... Дзвенять сокири і келепи... Лава ворогів прикрилася щитами. Тут страшенна тиснява. Різанина. Одного воя ворожі бійці насаджують на залізний гак. Іншого звалюють в сніг і відрізають голову. Тут вороги тримають стрій. Ми кидаємось вперед. Я йду першим. За мною кидаються мої вої. Удар! Ще удар!... Тріщать щити. З тріском ламаються кістки... Судомні воплі... Хрипло кричать ворожі провідники... Вороги валяться в сніг – одні перевернуті, інші, з пробитими головами, незграбно осідають... хтось втратив руку, хтось – голову... тепер лава проламана. Піхотинці падають в сніг. В сніг, перемішаний з кров'ю… Одні вбиті, інші поранені, інші – просто падають з переляку... Ми наступаємо по їх головах! Здригнувся ворожий прапор. Він те ж падає – у ворожого прапороносця відривають прапор – разом з рукою!.. Ворожому вершнику відірвали голову в сталевому шоломі!.. Чужинці купами падають в сніг, кидаючи зброю. Наші добивають їх... Знов все змішалось. Сірі шкури зчепилися в снігу з пораненими ворожими піхотинцями. Когось душать... комусь ламають щелепу... Чути хрипи... стогони... гарчання... Вороги тікають повсюди. Лише один кінний загін в злій січі пробивається крізь сніг. Виблискують довгі мечі... Залізні кольчуги...

Темні панцирі... Глухі суцільно сталеві шоломи з вузькими прорізами... Все ж розбивають і їх. Вершники в сталевих латах безладно відступають, коні грузнуть в снігу і знесилено падають...

Битва скінчилась. Хурделиця вщухла. Я посеред бойовища. Тут все перевернуте. Стоптаний, зритий, наче зораний, сніг... в перемішку з червоним... На стоптаному брудному снігу – вбиті... тяжкопоранені... хтось в сталевих латах, хтось – в шкіряних свитах... Протяжно виють вмираючі коні... Заколоті бойові пси... Деякі пси –скалічені, але ще живі – жалісно скавучать... Безладно розкидана зброя... Грудами валяються щити і поламані обладунки... І закривавлені сірі шкури, зі збитим, залипшим від крові хутром... Багато воїв – загинуло. Хто живий – збирає здобич. Густа пара йде з ніздрів і відкритих захеканих ротів... Вони збирають здобич з загиблих чужинців, нагостривши вуха і не зводячи очей з долини, звідки знов можуть з'явитися вороги. А ще час від часу оглядаються – там, за їхніми спинами височіє прадавній ліс – Хорвата Діброва...

Сонце заходить, швидко темнішає і зараз в Діброві вже запали тьмяні зимові сутінки. Тисячолітні дуби розкинули могутні сторічні гілки. Попід ними – товща кучугурів і заметів. Дикі яблуні і горіх під вагою снігу на гілках гнуться, гнуться до самої землі... Вони ніби утворюють арки з гнутих гілок, вкритих білим і шалаші під сніговою покрівлею. Сніг там не стоптаний... і не забруднений ворожою кров'ю. Сніг там незайманий, лежить суцільною товстою ковдрою. Ніяких галасів, криків чи стогонів, що лунали на узліссі, тут не почути. Діброва, вкрита білим холодом, глушить все стороннє... огортає незвичайною тишею. Такою тишею, яку можна почути лише в зимовому лісі...

Сутінки тут завжди раніше, ніж в долині, а зараз і зовсім темно. Тільки з заходу небо ще гаряче... Могутні дубові крони з лапами снігу виглядають чорними тінями проти жовтогарячого... Вище крізь чорні гілки можна побачити темно-синє небо... А далі від заходу небо стає чорним і зовсім зливається з стовбурами, кронами і гілками під снігом... темними в сутінках. .. В сутінках непомітне тихе лісове озеро... воно спить... воно спочиває під товстою кригою. Довкола озера ростуть дикі сливи. І ще тут сосновий бор. Зараз вже не видно, а вдень це єдине місце в цьому лісі, де можна побачити вічно зелені соснові гілки під снігом... побачити зелене – колір життя – зимою... В бору цьому величезні мурашники... заввишки вони в пів чоловічого зросту. В них живуть руді мурахи – володарі цього бору... Зараз вони те ж спочивають під снігом – чекають тепла.

Далі ростуть молоді дуби... Тут є стежина... Вузенька стежина... Зараз її не можна побачити – вона під снігом... і темно... Сніг тут наметений, як всюди в Діброві – на цій стежці жодного сліду. Ця стежина веде на галявину.

Довкола галявини по колу – старезні дуби. Наймолодшому дубу – тисяча літ. .. ці дуби – велетенські... високі... вищі за всі дерева в лісі. Під самим небом вони сплітаються гілками, утворюючи просторе снігове шатро над засніженою галявиною... Ці дуби – непохитні. Вони співають славу Рідному Білому Світу... і Рідному Темному Світу... Вони – охороняють галявину. Посеред галявини – пень. Раніш то не пень був, а був то найстарший серед дубів... Був він велетенський, могутній, а жив він тисячі років. Та літ немало вже минуло, як вдарила в нього блискавка! Громовиця! Дуб-велет за мить обернувся на прах. Та на прах обернувся він – тільки в цьому Світі. Насправді ж, Він – помандрував в Небо! Перуниця-громовиця – забрала його до себе. Так прадавнє Древо відправилось в інший Світ... а по собі залишило спомин – величезний пень з кочевряжним корінням. Наступної весни пень пустив паросток – то відновилося його життя. Його породили велетенський Дуб і небесна громовиця. Зараз, під снігом, пня не побачиш... лише видно посеред галявини великий пагорб снігу – так, наче сугроб... а з того білого пагорба вперся догори – в Небо – дубовий паросток... То він несе в собі силу небесного вогню!.. І не мертву силу – а живу, ярісну... адже сам він – живий!..

Туди, на цю галявину, під відкрите темне небо... приходжу Я, Вулковой, лісовий князь. Приходжу, не залишаючи жодного сліду на засніженій стежині... Спочатку Дібровою дістаюсь озера... тут Я купаюся в ньому... окунаюся, не скидуючи з плечей вовчої шкури... і не проламуючи кригу... і не роблю ополонку. Просто, проходжу крізь лід... занурююсь в крижану воду – до самого дна... так, що дістаю мулистої поверхні. Відсахується в різні боки стайка дрібної риби... блисне круглим оком сполохана щука... і дивлюсь в небо крізь товщу води... крізь лід, крізь сніг... а потім – виниряю, і на мені – жодної краплі води. Потім заходжу в бор... виходжу на знайому стежку... іду по ній, не лишаючи жодного сліду... Підхожу до дубів-велетів... і виходжу на галявину.

Тут Я скидаю з плечей вовче хутро... тут Я скидаю багряний плащ. І босоніж підходжу до Перунова паростка. Тут Я спілкуюсь з Небом. Тут я говорю те, що ніколи не почує сторонній. Тут Я дізнався те, на що очікував... Я стою босоніж... Галявина ця – Світла Хорвата Діброва. Галявина ця береже весь ліс, ліс захищає галявину... ліс цей береже Рідну Землю... Земля дарує життя моїм воям... і мені... Тут, на галявині цій, вирішується все... Чому бути, а чому не бувати...

Тут Небо промовляє до Землі... Небо промовляє до Землі білим пухнастим снігом... Небо промовляє до Землі сірими сутінками і гарячим західним небокраєм... А на весні, коли гряне перша весняна злива і знов гримне громовиця, на цій галявині розквітне Квітка... Ця Квітка – здійснить все заповідане.

МОЛЬФАРІУМ

Глава ПЕРША

Чаклун

– Не віддавай мене їм, не віддавай! – закричав Марлін, притуляючись до маминої спідниці, але мати відштовхнула його. Брудні руки в ту ж мить вчепились в одяг юнака, декілька чоловіків схопили його і потягли через натовп жінок, які вигукували прокляття і намагалися вдарити Марліна по обличчю. – Я не винен! – верещав юнак, але його ніхто не слухав, навкруги були лише злі очі, навіть мати дивилася з огидою на сина. Якби був живий його батько, він б не дозволив їм це зробити, але батько помер, тепер ніхто в селищі не заступиться за малюка.

– Зв'яжіть його! – наказав ватажок, чорнявий чоловік, який був одягнутий у шубу з хутра лисиці. Марліна кинули просто в калюжу і почали зв'язувати його обривками мотузок, до болі заламуючи руки і ноги, щоб він не виривався. – Заткніть йому пельку, бо верещить, як порося! – знову наказав ватажок.

Потворна стара баба запхала юнаку до рота якусь смердючу ганчірку, після чого двоє чоловіків взяли його за ноги і потягли до річки. Багнюка заліпила очі Марліна, який вже нічого не бачив, але ще й досі не міг повірити, що люди, які знали його з малечку, завжди були лагідними і на свята дарували смачні солодкі коржики, тепер хочуть вбити його. Страх скував маленьке серце і він вже навіть не намагався вирватись, хоча ще декілька днів тому викрутився з міцніших пут, коли мати побила малого і прив'язала до ліжка. Несподівано чи то грім вдарив, чи справді пролунав могутній голос, який був схожий на грім. Люди навкруги замовкли, але малого продовжували тягнути. І знову той самий голос, але він став більш виразним, можна було зрозуміти слова: «Зупиніться!»

Настала тиша, можна було почути, як недалеко бурхливо шумить річка, перекочуючи свої хвилі через камінці. До людей, що тягнули юнака до потоку, підійшов високий немолодий чоловік з довгим сивим волоссям і короткою бородою, який був вдягнений у дивовижний сірий плащ, а в руці тримав чудернацький посох з якимись дивними знаками. Поруч з ним був молодий парубок, який теж мав незвичний дорогий одяг.

– Що ви хочете зробити з цим юнаком? – тихо запитав чоловік, вказуючи посохом на Марліна.

– Ми хочемо його втопити, бо він чаклун! – голосно і гнівно відповів ватажок.

– Як же він може бути чаклуном? Йому ще й десяти років нема! – здивувався чоловік, який мав немісцеву говірку, та й так було зрозуміло, що сам він з далеких країв.

– Усі діти бачили, що він чаклував! – голосно закричала одна з жінок і вдарила Марліна долонею по потилиці. – Після того захворіло багато людей, хто їх вилікує?

– Я вилікую усіх ваших хворих… – спокійно відповів чоловік з посохом.

– Може ти і сам чаклун? Навіщо ти заступаєшся за малого? – недовірливо запитав ватажок і підійшов на декілька кроків ближче, ставши перед натовпом. – Не треба нам чаклунського лікування!

– Якщо лікування не треба, то я куплю у вас малого. Він буде моїм хлопом, піде зі мною і ніколи не повернеться у ваше селище. – у правій руці чоловіка блиснула срібна монета.

– Я згодна! – промовила мати Марліна і простягнула руку за монетою, але ватажок відштовхнув її.

– Не треба нам чаклунських грошей, вони зачаровані і до добра не доводять! Ми втопимо малого, як то нам порадили зробити в церкві! Не заважай нам, бо й тебе скинемо у річку!

– Ні, мене ви в річку не скинете! – тихо відповів чоловік і підняв свій посох, якій несподівано спалахнув синім полум'ям. Натовп відсахнувся з жахом, а голос чоловіка знов став лунати як грім:

– Так, я чаклун! І я забираю малого! А якщо хтось захоче заважати мені, на того я накладу закляття, від якого немає порятунку!

З ясного неба просто перед натовпом вдарили блискавка і загримів грім, а очі чоловіка з палаючим посохом у руці засвітилися яскравим засліплюючим сяйвом. Першими перелякано закричали діти, потім заголосили жінки, і натовп розбігся. Нажахані люди бігли до селища і їм здавалося, що небо вмить стало темним і жахливі сині блискавки наздоганяють їх по п'ятах. Старі шкандибали позаду і вигукували обривки захисних молитов, які могли згадати. Так юнак Марлін був врятований.

Глава ДРУГА

Альвіон

На ніч зупинились на узліссі біля дороги, обійшовши сусіднє селище просто полем. От тільки зараз чоловік з посохом заговорив з Марліном. До того він лише наказав йому вмити обличчя, а потім сказав йти за ним. Більше він нічого не говорив, а малюк не наважувався щось запитувати, просто тупцював за дорослими дивуючись, чому не болить його побите тіло.

– Як тебе звуть, юначе?

– Мене звуть Марлін.

– Мене звуть Родегор, а це Крук, – він вказав правою рукою на парубка, який, почувши своє ім'я, вклонився юнаку. – Крук не розуміє поки що мови вашого народу. Він лише у перший раз пішов зі мною в далеку подорож, бо минулого року став моїм старшим учнем. Ми прийшли з далекого краю, який ваш народ називає Дюльвейг.

– А Ви справді чаклуни? – запитав Марлін, бо саме це питання непокоїло його вже кілька годин.

– Так, справді! – засміявся Родегор, приставивши до дерева свій посох. – Але насправді ми не злі чаклуни. Ми звичайні добрі чарівники.

– Як у казках?

– Це залежить від того, які казки ти чув, але ж чому тебе намагалися втопити?

Тут Марлін не витримав і розплакався як мале дитя, хоча насправді він був вже майже дорослим, йому вже було десять років.

– Добре, заспокойся, поговоримо про це після вечері…

Крук витягнув зі своє великої торбини дві ковдри, червону і зелену, червону розістлав на землі, а зелену накинув на гілляку і вона несподівано перетворилась на чарівний намет. Юнак так здивувався, що навіть перестав плакати, а коли в долоні Родегора спалахнув вогник, від якого він підпалив зібрані Круком дрова, то й навіть посміхнувся.

Вечеря видалась надзвичайно смачною. Ще ніколи Марлін не їв такого надзвичайно білого запашного хліба, шматочки якого так і танули у роті, а інші страви він навіть не знав як називаються, але вони були просто дивовижні і їжі було багато, тож юнак наївся досхочу, як не бувало навіть на великі свята. Потім Крук заварив духмяний трав'яний узвар, який розлив у два великі металеві кубки, один з яких простягнув малюку. Марлін несподівано сказав:

– Я теж вмію трави для узвару збирати.

– А хто ж тебе навчив? – усміхнувшись запитав Родегор.

– Поруч з нами жила стара бабця, вона і навчила.

Крук подивився на свого вчителя і той щось сказав йому, але юнак нічого не зрозумів, бо це була не місцева мова, і продовжив свою розповідь:

– Вона лікувала людей, а коли випав сніг, то вона захворіла.

Дивно й затишно було сидіти на ковдрі перед багаттям в чарівному наметі. Страхи жахливого дня наче розтанули і малюк відчув, що засинає. Він заплющив очі, згорнувся калачиком і почув дивну пісню, яку тихо заспівав Родегор.

На світанку його розбудив Крук. Він посміхнувся малому і щось сказав, але той його не зрозумів. По всьому лісу цвіринькали птахи, зустрічаючи

своїми піснями перші лагідні сонячні промені. Марлін виповз з-під плаща Родегора, яким, як виявилось, він був прикритий поки спав. Самого чарівника не було, а Крук вже згортав зелену ковдру, яка за мить до цього була наметом. Він вказав рукою на кубок, з якого юнак пив вчора ввечері. Там був гарячий узвар, приємний, але зовсім іншій на смак. Коли Марлін випив лише один ковток, він відчув надзвичайну бадьорість, йому захотілось кудись бігти, або стрибати, або зробити ще щось неймовірне, але раптом він пригадав вчорашній день і в мить засмутився, аж сльози навернулись на очі.

– Доброго ранку! – почув він голос Родегора за собою.

– Доброго ранку, господарю Родегор! – вклонився юнак.

– Не називай мене господарем, ти ж не хлоп! – засіявся чарівник.

– А як же мені Вас називати? – здивувався юнак.

– Можеш називати мене вчителем, я приймаю тебе до кола своїх учнів.

Марлін був такий збентежений, що навіть не знав, що сказати. За останні кілька днів сталося так багато подій, що він вже майже нічому не дивувався.

– А ще я зустрів на дорозі селянина, який їхав на ярмарок в місто. Він їде повз ваше село в місто, на торжище, то ж йому не важко буде зайти до твоєї матері і передати їй подарунки від твого імені, сказавши, що насправді ти не який не чаклун, а той чаклун, що врятував тебе, пристроїв тебе служити благородному лицарю.

Марлін, згадавши мати, знову ледь не заплакав, але Родегор його заспокоїв.

– У твоєї матері тепер є гроші, які тобі заплатив за службу славетний лицар, і вони з твоєю маленькою сестрою не будуть бідувати. Крім того, тебе й так скоро збиралися віддати в люди, а служити доброму господарю набагато приємніше ніж жадібному корчмарю, який ще й дуже злий, коли на підпитку. Вона радіє за тебе, ще й дякує богам за те, що ти врятувався від смерті.

– Дякую Вам, пане господарю! – знову вклонився юнак, від чого Родегор знову засміявся.

– Тепер нам треба поспішати, бо налякані селяни поскаржилися на мене, а войовничі служники церкви вирішили нас наздогнати і покарати. Я не хочу їх вбивати, тому треба до полудня дійти до лісу Альвіон.

– До жахливого лісу Альвіон, де живуть злі духи і де пропадають люди? – злякався Марлін.

– Альви можуть бути зовсім не злими, якщо з ними чемно привітатися. Не забувай, що ти є учнем чарівника, а добрі чарівники дружать з добрими альвами. В лісі Альвіон живуть добрі альви, якщо, звісно, не порушувати їхні традиції і закони.

– А той селянин, що поїхав на торжище, не привласнить собі Ваші гроші?

– продовжував непокоїтись Марлін.

– Ні, він вже щойно віддав їх твоїй матері. Я ж йому заплатив за цю послугу, ще й наказав нічого нікому не говорити. Якщо хтось спитає його, він відповість, що зайшов віддати старий борг.

– А звідки Ви знаєте?

– Я щойно це почув, а він вже про все забув, і скоро буде дивуватися, звідки в його худому гаманці взялася велика срібна монета.

«Чарівники дуже дивні люди…», – подумав юнак, але не наважився щось ще перепитувати.

Перепочити і поснідати зупинились на краю узлісся, далі шлях проходив через широке неоране поле. Марлін з задоволенням з'їв ще один шматок чарівного білого хліба, а ще скуштував надзвичайно смачного солоного сиру, яким пригостив його Крук. День видався сонячний, теплий, майже спекотний. Скоро травень і вздовж дороги вже цвіли квіти, зелені трави наливалися весняними соками землі.

«Дивно, він здається все знає про мене і мою сім'ю, але я йому ще зовсім нічого не розповідав…», – дивувався юнак, намагаючись не відставати від дорослих, бо йшли вони досить швидко. «Може він вночі ходив до нашого селища і все перепитав?», – розмірковував Марлін, але несподівано Родегор обернувся і пояснив, з посмішкою:

– Я просто чую думки, юначе!

Коли підходили до лісу, чарівник вказав на вершників, які з'явились на дорозі позаду. До них було ще далеко, але вони пустили коней галопом.

– Бачите? Це ті, що нас переслідують.

Родегор і Крук прискорили кроки, Марлін вже майже біг за ними. Дорога обходила заборонений ліс по краю, звертаючи праворуч, ближче до півдня, а до лісу вела ледь помітна стежка, якою вони і попрямували. Дерева і кущі навколо стояли щільно, мов огорожа, а трохи попереду гілля двох великих сосен низько нависало над стежкою, утворюючи ніби браму. В цьому місці Родегор взяв юнака на руки, щось сказав Круку і попрямував праворуч просто крізь хащі. Марлін прикрив личко руками, бо гілляки кущів мали гострі шипи, які боляче ранили шкіру. Через мить вони вийшли на світлу лісову галявину і чарівник поставив юнака на землю.

– Ось ми й прийшли, а наші переслідувачі будуть до темряви блукати по лісу, якщо їх не виженуть звідси господарі лісу ще раніше.

– Це і є страшний заборонений ліс Альвіон?

– Так, це і є ліс Альвіон, але, як бачиш, для нас він зовсім не страшний. Треба привітати його володарів і попросити їх милості прийняти нас гостинно в їх розкішному маєтку.

Родегор голосно закричав, чи може заспівав якусь дивну пісню на незро-

зумілій мові. Відлуння цієї пісні прокотилося лісом, а невдовзі з таємничої далини дубового гаю почувся далекий відгук, а потім ще один. Це

справді була пісня, ніжна, трохи тужлива. Позаду, зі сторони стежки, почулися злобні лайливі вигуки і ржання коня.

– Я так розумію, що наші переслідувачі вирішили не гратися з долею і розгорнули коней. – промовив суворо чарівник.

– Про цей ліс розповідають страшні історії. – прошепотів Марлін озираючись, хоч і не помічав нічого жахливого на цій заквітчаній мальовничій галявині.

– Я думаю, що деякі з цих історій правдиві. Альви не дуже люблять людей, особливо тих, що вторгаються в їх володіння без запрошення.

– А нас сюди запрошували? – занепокоївся юнак.

– Саме тут нам нещодавно спекли той смачний хліб, який тобі так сподобався. Альви самі не вирощують пшеницю, а купують її у чарівників, але дуже смачно вміють готувати. Ось і вони.

На галявину вийшли дивні істоти. Вони були схожі на людей, але були вдягнені у легкий, майже невидимий одяг, та й самі були якісь напівпрозорі, наче привиди. Родегост і Крук низько вклонилися їм, притиснувши праву руку до грудей, теж саме зробив і Марлін. Дуже повільно, але надзвичайно витончено альви вклонилися своїм гостям, заспівавши ту саму пісню, яка була частиною вітального звичаю лісового народу, як пізніше дізнався Марлін.

Все, що відбувалось далі, було схоже на казку. Альви сміялися і співали, по широкій стежці їх провели на іншу галявину, на якій росли незвичайні великі квіти. Там їх зустрів цілий натовп альвів, і знову усі почали кланятися і співати вітальних пісень.

Родегор попросив юнака нічому не дивуватися, але ні на крок не відходити від Крука, а сам кудись пішов з тими альвами, що перші їх зустріли. Поки його не було, їх пригощали різними духмяними напоями, розлитими у срібні келихи, і білим хлібом, який був ще смачніший, та ще й щедро змазаний медом. Виявилось, що Крук може розмовляти з володарями лісу, бо він розумів їх мову, а потім альви почали звертатися до Марліна, їх говірка була не зовсім така, як в його селищі, але він все розумів і відповідав, став запитувати про дивні квіти і трави, що росли на тій галявині, похвастався, що й сам розуміється на травах, знає як і коли їх треба збирати, від яких хвороб вони допомагають. Розповів про стару бабцю, яка вчила його, і як він носив їй їжу, коли вона захворіла, бо так наказав йому батько, хоч мати з ним за це сварилася. Він з величезною шанобливістю розказував про те, що його батько був дуже доброю людиною і хотів віддячити старій

сусідці за те, що вона його вилікувала, коли він важко захворів. Мати все сварилася на батька і на бабцю, що вона ніяк не може померти, але одного разу, коли Марлін приніс їжу, бабця відмовилась, подякувала йому і подарувала мідний хрестик, на якому був зображений дракон, наказала його заховати і нікому не показувати, навіть батьку й матері. Бабця померла в той самий день. Марлін все ж не втримався і показав той хрестик батьку, а батько посварив його і відібрав в нього цю річ, але ж наказав мамі нічого не казати. Потім в селищі почали хворіти і помирати люди, і нікому було їх лікувати, а Марлін був малий і ніхто йому не вірив, що може чимось допомогти, хоч він добре знав, де лежать трави в халупі померлої знахарки, ніхто його навіть не слухав, навіть батько, який теж захворів і помер. Тоді юнак відшукав на горищі хрестик з драконом і сховав його на дворі, закопавши в землю.

Все це він розповідав дуже спокійно, наче не з ним це все сталося, а з кимось іншим. Альви знову заспівали пісень і запросили його піти з ними подивитися на інші квіти, але тут Крук схопив Марліна за руку і не відпустив. Саме в цю мить з'явився Родегор, заспівавши альвам якусь пісню на їх мові, на що вони теж відповіли співом.

– Ти сподобався альвам, це добрий знак. – сказав чарівник.

Лише зараз юнак помітив, що сонце вже зайшло за обрій, місяць і зорі яскраво блищали на чорному небі, але на галявині було зовсім світло, наче самі дерева і трави світилися у темряві лісу. Зачарований альвами він навіть не міг зрозуміти, чи то видіння вже настали, чи насправді сам володар лісу посвятив його у лицарі магічним обрядом, ще й промовив:

– Тепер ти є другом ельфів, господарю Мерлін.

Коли він прокинувся зранку, то спочатку вважав, що все це йому наснилося.

Глава ТРЕТЯ

Печера Бріана

Альви подарували Родегору декілька хлібин білого хліба і цілий кошик усяких смачних страв, які Крук склав у свою торбину, але найчарівніші подарунки вони приготували для Марліна. Юнак отримав білу сорочку з вишитим золотою ниттю складним візерунком, нові сині штанці з тонкої дорогої вовни, дивні зручні черевики, які були прикрашені бісером, ще й невеличкий плащик. Марлін був вражений і все не міг намилуватися своїм новим одягом. Тепер він справді виглядав наче хлопчик заможного лицаря. Все це майстри альвів зшили всього за одну ніч. Юнак все намагався подякувати то альвам, то чарівнику, які лише посміхалися.

Для виходу з лісу Альвіон вже не треба було продиратися крізь хащі, лісова брама відкрилася, хоч всі дерева залишились на своїх місцях. Марлін не міг збагнути, як це відбулося, все наче залишилось так як і було, але з галявини до стежки з'явився широкий прохід. Коли вони вийшли, альви заспівали прощальну пісню і прохід зник так само незрозуміло як і з'явився.

Дорога, що вела по краю лісу, ледь помітно звивалась на захід. До полудню ліс залишився позаду і Родегор вирішив трохи перепочити, а також попоїсти. Марлін наважився запитати:

– А куди ми зараз підемо?

– Ми прямуємо до мого приятеля, чарівника Бріана.

– А він живе далеко?

– Далеко, на півночі, у горах. Нам три дні треба, щоб дійти.

Більше юнак не став нічого запитувати, але Родегор сам вирішив розповісти трохи більше:

– Нам треба потрапити до печери, що поруч з його будинком.

– До печери?

– Це незвична печера. Зараз її називають печерою Бріана.

– А що ж в ній незвичного?

– З тієї печери досвідчений чарівник може потрапити у далекі краї, зробивши всього декілька кроків. Так ми наблизимося до власної домівки, стрибнувши до печери Війдевута.

– Невже таке можливе?

– Можливості людини необмежені, якщо вона сама себе і свою силу не обмежує. От як ти примушував старе листя танцювати в повітрі перед твоїми друзями, за що накликав на себе підозру в чаклунстві.

– А Війдевута теж чаклун?

– Мені приємніше слово чарівник. Війдевут дійсно є молодим чарівником, а крім того, це мій старший син. Але нам вже треба йти далі, до темноти я хотів би дійти до річки, назву якої я забув, але добре пам'ятаю, де зручно перейти на той берег.

Крук швидко склав у торбину ковдру і вони рушили далі.

«Не так вже й погано бути учнем чарівника», – думав Марлін, відчуваючи приємне тяжіння ситого шлунку. «Сподіваюсь, що чарівники люди не жадібні і завжди будуть мене добре годувати».

Йти у новеньких черевиках було дуже легко і зручно, хоч Родегор і Крук йшли досить швидко. Коли проходили біля невеликого селища, всього декілька будинків були праворуч від дороги, їм вклонився немолодий селянин. Родегор побажав йому доброго здоров'я, а потім тихо сказав Марліну:

– Саме він передав твоїй матері гроші, хоч і не пам'ятає…

Без перепочинку йшли аж до того часу, як сонце наблизилось до обрію, тоді Родегор зійшов з дороги, вказуючи на далеке село, що розкинулося біля річки.

– Там нас чекають лихі люди, від яких ми сховалися в лісі.

Пояснення це було не дуже приємним, хоч останнім часом Марлін почав думати, що поруч з чарівником можна було зовсім нічого не боятися. Річка виявилася не широкою і не глибокою, перейти її, перестрибуючи по камінцях, виявилось зовсім не складно, навіть ноги не замочили. Родегору сподобалось, що ніхто їх не побачив. Виглядав він стомлено, але поплескав Марліна по плечу і промовив:

– Пройдемо ще трохи на північ і будемо відпочивати.

Заночувати зупинились в широкому яру, поруч зі струмком, під високим старим ясенем, який вже випустив перше листя. Крук знову почаклував з двома ковдрами, створивши чарівний намет. Марлін намагався не показувати, що він дуже стомився, але коли Крук почав збирати дрова для вогнища, малюк приліг у наметі і несподівано заснув, підклавши руки під голову, навіть вечері не дочекався.

З ранку було прохолодно. Густий туман вкрив все навколо, десь поруч з наметом сюрчав невидимий струмінець. Після сніданку Родегор попередив, що сьогодні теж планує пройти багато, але зупинятися на відпочинок вони будуть частіше, ніж вчора.

Без будь-яких пригод мандрівники знову вийшли на дорогу і протопали нікого не зустрівши аж до полудня. Перед великим селищем, що було попереду, Родегор зупинився, ніби про щось розмірковуючи, а потім попередив, що люди тут можуть бути не дуже доброзичливі, тому вони краще пообідають трохи пізніше, обійшовши село стороною.

День видався знову теплим, як розійшовся туман і сонце зігріло землю своїм лагідним весняним теплом. Після ситного і смачного обіду, який вже навіть не здавався Марліну чимось надзвичайним, вони пішли дорогою, яка заглибилась у ліс. Як і обіцяв чарівник, вони скоро справді зупинились перепочити біля великого каменя, який був на перехресті двох доріг. Родегор і Крук про щось розмовляли мовою, яку юнак не розумів, але він почув знайоме ім'я, яке вони повторювали декілька разів – Бріан.

Відпочивши, пішли тією дорогою, а скоріше навіть, широкою стежкою, що вела на північ. Марлін наважився запитати чарівника:

– А в цьому лісі живуть альви?

– Колись альви жили по всіх лісах вашого великого острова, він навіть так і називався – Альвіон. – відповів Родегор. – Але декілька віків тому альви

посварилися між собою. Була жорстока війна і вони майже знищили один одного. Тепер світлі альви живуть лише в зачарованому лісі, а темні альви заховались у горах, і вони зовсім перестали товаришувати з людьми.

– Чому?

– Бо саме через людей вони і почали ворогувати між собою. Злі люди підговорили гірських альвів напасти на плем'я добрих людей, а лісові альви стали їх захищати, бо там були їх друзі. Лісові альви вигравали, але добрі люди стали злими і несподівано вдарили їх тоді, коли ті не чекали. З того часу альви не вірять простим людям, а товаришують лише з чарівниками, та й то не з усіма. Насправді, альви ї є чарівники, чиї батьки в далекі часи обрали свій особливий духовний шлях. Вони побажали досягти безсмертя, але вийшло не зовсім так як хотілося.

Більше Родегор нічого не сказав, а Марлін нічого не запитував, йому й так було над чим поміркувати.

Знову зупинилися перепочити і трохи попоїсти на великій галявині, яка була рясно усіяна весняними різнобарвними квітами. Сонце вже сідало низько і юнак спочатку подумав, що Крук прямо тут встановить чарівний намет, але Родегор поспішав далі. Марлін дуже стомився, аж ноги гули. Вже третій день вони проходили великі відстані, а часу для відпочинку не вистачало, аби він міг добряче відпочити, але він зовсім забув про втому, коли почув страшний стогін у лісових хащах ліворуч від дороги. В ту ж мить щось велике і важке зашурхотіло праворуч, а Родегор наче й не звернув на це уваги, лише озирнувся. Марлін злякався, аж серце його ніби зупинилось. Стогін повторився, він став голосніший і довгий, а десь далеко в лісі щось завило, але не так як виють вовки чи собаки, кров стигла від цих жахливих звуків, ще й вечірні сутінки ставали все темніше. Прямо над їх головами пролетів кажан і юнак сполохано схопився за плащ чарівника, який спокійно відповів:

– Не бійся, скоро вже зупинимось на ночівлю.

Легко то йому було це сказати, але Марлін аж зовсім не хтів зупинятись у цьому страхітливому лісі, який наче ожив й з усіх боків щось стогнало, скреблося чи вило.

«Не так то вже й добре бути учнем чарівника…», – прошепотів сам собі юнак, намагаючись пригадати якісь замовляння від злих духів, або молитви, але перелякана дитяча голівонька геть все забула від страху, навіть Родегор вже не здавався таким надійним захисником.

– Ми прийшли, ось і захисний камінь!

Чарівник вказав посохом на камінь, схожий на той, який був на перехресті лісових доріг, але трохи більший і стояв на невеличкій галявині праворуч від стежки. Він підійшов до каменя і промовив якесь закляття, від

чого його посох засвітився синім світлом. Навкруги все миттєво стихло у лісі, а на камені проступили таємні знаки, схожі на блискавки. Крук теж промовив довге замовляння і тричі обійшов камінь з права на ліво, після чого пішов збирати дрова для багаття, начебто і не відбувалось нещодавно в цих місцях нічого дивного.

– В цьому лісі живуть духи, які не люблять людей, а особливо світлих чарівників. – пояснив юнаку Родегор. – Вони не можуть зробити нам нічого поганого, але тебе, як я бачу, трохи перелякали.

– А якби ми не встигли дійти до каменя?

– Цей камінь просто допомагає зовсім позбавити їх сили, тому ми не чуємо навіть скиглення ворожих потвор, але загрози все одно не було. Наші духи-захисники не підпустили б їх близько до нас.

– В нас теж є духи? – здивувався Марлін.

– Звісно, вони завжди поруч з нами. Невже ти їх раніше не помічав? Подивись уважно, зараз вони стоять біля каменя!

Як не вдивлявся юнак у темряву, але нічого не побачив, хоч було трохи моторошно від того, що десь поруч знаходяться якісь духи, навіть не ворожі, та все одно було не по собі від цієї думки.

– Не переживай, коли повернемося до Мольфаріуму, я навчу тебе дивитись внутрішнім зором, це зовсім не складно, – заспокоїв Марліна чарівник.

– А що таке Мольфаріум?

– Це твій новий дім в країні Дюльвейг. – відповів Родегор.

Після вечері Марлін зразу заснув і йому наснилися добрі духи захисники, які були схожі на альвів, а на голові у них були баранячі роги. Вони пригощали юнака смачним хлібом з медом, дарували якусь дивну зброю, яка була прикрашена золотом і дорогоцінним камінням.

Коли Марлін прокинувся, був вже пізній ранок. Ліс зовсім не здавався небезпечним, співали птахи, сонячні промені гралися в піжмурки з квітами, що ховалися від них серед трав.

Крук привітався і юнак зрозумів його. Виявилось, що за ці дні парубок вивчав мову, слухаючи розмови Родегора і Марліна, та вже міг багато чого сказати. Чарівника не було, але Крук запевнив, що він скоро буде і приведе коней. Потім вони гралися у гру – показували на різні речі і називали їх кожен своєю мовою. Було весело, але коли з'явився Родегор, а він був надзвичайно напружений і суворий, Марлін навіть трохи злякався.

– Збирайтеся, хутчіш, нам треба поспішати! – наказав він, не сходячи з коня.

– Нам загрожує небезпека? – тихо запитав юнак.

– Небезпека загрожує Бріану, ми повинні негайно допомогти йому, бо до-

вго він не протримається!

Марлін поїхав разом з Круком, сівши перед ним. Хоч він вперше був верхи, але йому здавалось, що коні у чарівників теж надзвичайні, вони неначе летіли над дорогою, аж вітер свистів у вухах. Крук впевнено прямував за чарівником, притискаючи до себе малюка лівою рукою. Дорога різко пішла вгору, потім вони пронеслись над глибоким урвищем, а в далечині Марлін побачив справжні високі гори. Але він відчув щось недобре, дивлячись на них. Він навіть заплющив очі, настільки примарилася йому прихована загроза, яку навіювали далекі похмурі гірські вершини, а коли відкрив очі, ліс вже залишився позаду і юнак побачив, що дорога повертала до тих самих гір. Він знову зажмурився з переляку, а через мить відчув, що кінь зупинився. Чарівник з'їхав з дороги і повільно направив коня до двох великих каменів, що лежали просто у полі, так само зробив і Крук. Родегор підняв свій посох і голосно промовив замовляння на невідомій Марліну мові. Навіть сидячі на коні юнак відчув, що земля під ними здригнулася, а потім вони почали ніби падати у безодню темряви, але через хвилю з'ясувалось, що вони саме там де були і знаходяться, от лише перед ними з'явився похмурий дворець над яким нависла темна хмара. Родегор зіскочив з коня, який перелякано відсахнувся у бік і заіржав. Злетів зі свого коня і Крук, міцно притискаючи до себе Марліна однією рукою, а в його десниці засяяв короткий меч. Чарівник знову підняв над головою свій посох, якій зайнявся синім вогнем і закричав так голосно, наче грім вдарив. Хмара стала ще темніша і повільно спустилася на землю, так що й дому вже було не видно, а з неї вийшли чорні, як ніч, велетні. Ось тут Марлін зрозумів, що таке справжній переляк. Він не відчував такого жаху ні вчора у ворожому лісі, а ні навіть тоді, коли його ледь не втопили у рідному селі. Ноги не тримали його і він би впав, якби Крук не притискав його до себе. Юнак навіть очі не міг заплющити і просто дивився, як величезні страхітливі створіння наближаються до них, підіймаючи над своїми головами химерну жахливу зброю, яка ніби сочилася темрявою.

«Нас може врятувати лише диво…», – подумав Марлін, майже втрачаючи свідомість і в цю мить диво сталося. Родегор несподівано виріс у декілька разів, а його несподівано велетенський посох замерехтів від синіх блискавок. Чарівник хоч і в такому вигляді був набагато нижчим від чорних захмарних велетнів, але він з легкістю відбивав усі ворожі удари, а потім сам почав бити, переламуючи кожним ударом ноги і руки пекельних створінь. Гуркіт від тих ударів був таких, що майже не було чути як виють від болю темні велетні.

Все це припинилось так само несподівано, як і почалося. Пошматовані Родегором потвори зникли, сам він став звичайного зросту, темна хмара

розсіялася, навіть відлуння жахливого бою стихло в недалеких горах. Над ними знову засяяло сонце, а Марлін зрозумів, що знову може триматися на ногах. Відчув також, що рука Крука, яка досі міцно тримала його, тремтить. Мабуть парубку теж було страшно від цієї пригоди. Чарівник підійшов до них і стомлено посміхнувся:

– На сьогодні все скінчено. Підемо ж привітати господаря!

Ворота садиби відкрилися і до них вийшов немолодий рудий чоловік, який низько вклонився гостям.

– Дякую за допомогу! Ви врятували моє життя!

– Слава Сонцю, Бріане! Вибач, десь твої коні зникли…

– Не турбуйся, Родегоре! Я знайду своїх коней. – Твої коні зможуть увійти в печеру?

– Невже ти вважаєш, що мені треба залишити свій дім?

– Завтра вони повернуться і їх буде більше.

– Але ж ми не можемо віддати Перехід ворогам!

– Навіть покликавши на Війдевута, ми не зупинимо їх завтра.

– Мої коні розумні, декілька тижнів самі зможуть погуляти.

– Ми зрозуміли один одного! Це добре…

– Тоді не будемо гаяти час. Все найцінніше я вже сховав.

– Непогано було б трохи підобідати! – посміхнувся Родегор.

– Тоді прошу до столу! Гостям я завжди радий!

А от Марлін розмову чарівників зовсім не зрозумів, хоч вони розмовляли його звичною мовою, але вирішив, що сьогодні не буде набридати чарівнику своїми запитаннями, крім того, він ще й досі не оговтався від переляку.

На порозі великого будинку їх зустріла красива молода жінка, яка була вдягнута в розкішну сукню. Вона низько вклонилась гостям і запросила їх до столу. Вимивши руки, вони зайшли до будинку Бріана. У просторій світлиці, куди запросили гостей, було безліч незвичайних прикрас, через великі вікна сонячні промені потрапляли до різнобарвних чарівних дзеркал, а потім перескакували на стіни, створюючи дивні веселкові візерунки. Масивний стіл був застелений вишитою скатертиною, на ньому вже стояли срібні келихи і тарілки. Навіть стільці були оздоблені сріблом і дорогоцінним камінням. Тепер вже Марлін був впевнений, що чарівники люди заможні, мов королі, та дякував долі, що Родегор взяв його до себе своїм учнем.

Господиня подала до столу білий хліб і смажену рибу, а господар розлив по келихам духмяний узвар. Чарівники розмовляли між собою, але юнак їх вже не розумів, бачив лише, що всі вони, навіть Крук, трохи засмучені. Коли всі поїли, господиня вклонилась гостям, а потім несподівано зірвала скатертину зі столу, але тарілки і келихи не полетіли на всі боки, вони просто зникли. Господар взяв до рук великого меча, якого Марлін до того не помітив

і всі вони вийшли на подвір’я. Потім Бріан вклонився власному будинку, який йому дуже сумно було залишати.

Поруч із домом була невисока скеля, до неї і підійшли. Спочатку до темного отвору печери підійшов Родегор і запалив два смолоскипи при вході. Потім Бріан кожному дав свічку, запалюючи їх, він тихо шепотів замовляння. За мить усі вони вступили до таємничої темряви чарівної печери.

Розділ ЧЕТВЕРТИЙ

Подарунок Війдевута

Свічки були незвичайні, як і все у чарівників. Вони горіли яскравим червоним полум'ям, тому Марлін міг добре роздивитися нерівні кам’яні стіни, де іноді були вибиті загадкові знаки. За півсотні кроків підземний хід, який повільно спускався під гору, роздвоївся. Наприкінці одного з тунелів, що повертав ліворуч, можна було побачити денне світло, але Бріан, а за ним і решта, повернув в інший бік.

Вони почали спускатися сходами і Марлін приготувався до довгої подорожі підземеллям. Але ось всі повернули праворуч – і попереду вже можна було побачити денне світло, а через хвилину вони вийшли на звичайну лісову галявину. Вечірнє сонце вже котилося до закату, птахи співали свої останні пісні, готуючись до сну.

Марлін озирнувся. Вихід із печери був великий, широкий, а над ним нависала висока гора. Все довкола змінилося, перед будинком Бріана не було такої високої гори. Як вони могли миттєво опинитися тут? Він хотів про це запитати Родегора, але той сам звернувся до нього:

– Вітаю тебе, юначе, у моїй рідній країні, яка стане, сподіваюся, і твоїм рідним краєм. Ми подолали величезну відстань. Якби не існувало чарівних печер, нам довелося б витратити багато днів на цю подорож. Тут уже вечір, але незабаром ми будемо у домі мого сина.

– Як же так може бути, що за кілька хвилин уже настав вечір? – здивувався Марлін.

– Тобі ще багато чому треба навчитися, але скоро ти все зрозумієш, – відповів чарівник.

Ледве помітною стежкою, що проходила через узлісся діброви, мандрівники вийшли до великої садиби. Будівлі були огороджені високим парканом, над масивними воротами височіла дерев’яна арка з товстих темних колод. На цих колодах були накреслені такі ж магічні знаки, як на охоронному камені в страшному лісі злих духів. Коли підійшли до воріт, загавкав величезний сірий собака, але не зло, а радісно, якщо так можна сказати про собачий гавкіт. Молодого пса відразу заспокоїв господар, вий-

шовши з дому.

Війдевут, а то був саме він, вийшов зустріти гостей. Високий міцний молодий чоловік із короткою рудою бородою та довгим світлим волоссям, був одягнений у звичайну сорочку, але вона була підперезана дорогим шкіряним поясом із срібною пряжкою. Привітавшись, усі дорослі пішли в будинок, а Крук з Марліном залишилися на подвір'ї грати з песиком, який виявився дуже розумним, як для собаки. Трохи пізніше до них вийшов юнак, який був трохи молодший за Крука, і красива білява дівчина, яка була ненабагато старша за Марліна. Всі разом вони грали в дивну гру з ціпками, в яку звичайні діти грати не змогли б, оскільки потрібно було кинути палицю-биту так, щоб вона пролетіла над собакою (вона в цей час шалено гавкала і намагалася вхопити ціпок зубами), а потім повернулася тобі ж до рук. Коли стемніло, молодь присіла на лаву під будинком і почала обговорювати подорож Крука. Юнак намагався розповідати так, щоб і Марлін хоч щось зрозумів, хоч це у нього не дуже виходило. Опівночі у двір вийшли Війдевут з Родегором і наказали лягати спати.

Рано-вранці Родегор розбудив Марліна і звелів йому підготуватися до незвичайної події.

«Чарівники – це такі люди, у яких щодня буває маса подій, а от чогось звичайного від них марно і чекати...» – подумав юнак, намагаючись згадати, що йому наснилося, але так і не згадав.

Ранок був похмурий, темні хмари швидко пропливали над гірською долиною і обіцяли незабаром пролитися дощем. На подвір’ї не було нікого крім Родегора та Війдевута. Він ошатно вдягнулися, їхньому дорогому парчовому одягу позаздрили б навіть королі, але не це вразило Марліна. У руках молодий чарівник тримав великий золотий посох, прикрашений сяючими навіть у таку похмуру погоду дорогоцінними каменями, а на верхівці посоху був зображений знайомий хлопцеві візерунок з драконом. Такий самий був зображений і на таємному мідному хрестику, який перед смертю подарувала йому стара знахарка. Вони вийшли з садиби та підійшли до діброви, де хлопчик побачив великий охоронний камінь, якого не помітив увечері.

– Коли ти подорослішаєш, Марліне, – сказав Війдевут, зупинившись перед каменем, і вклонився йому, ніби він був дорослою і шановною людиною, – тоді ця магічна зброя стане твоєю. А поки я зроблю тобі інший подарунок, – чарівник простяг руку і вклав у долоню юнака срібний перстень із таким же чарівним знаком.

– То я стану схожим на дракона?

– Не зовсім, – посміхнувся Війдевут, такою ж доброю усмішкою, як

Родегор, – але ти зможеш перемагати тих, хто поклоняється Дракону. Скоро ти все про це дізнаєшся, тому що на тебе чекає навчання в дивовижній школі Мольфаріум. Ти маєш природні здібності, але цього мало, щоб перемогти Дракона. Спочатку потрібно перемогти себе.

Марлін не зовсім зрозумів сказане і наважився спробувати дізнатися більше, але Родегор, який стояв поруч, підняв над головою свою темний дерев'яний посох і заговорив:

– Золото зустрілося зі сріблом, мідь зустрінеться із залізом, бронзовий корд засяє від сталевого меча. Чорна земля та світле небо об'єдналися. Потримпс чує, Перкунас бачить, Патолс відчуває. Бути добре!

Ранок був похмурий, темні хмари швидко пропливали над гірською долиною і обіцяли незабаром пролитися дощем. На подвір'ї не було нікого крім Родегора та Війдевута. Він ошатно вдягнулися, їхньому дорогому парчовому одягу позаздрили б навіть королі, але не це вразило Марліна. У руках молодий чарівник тримав великий золотий посох, прикрашений сяючими навіть у таку похмуру погоду дорогоцінними каменями, а на верхівці посоху був зображений знайомий хлопцеві візерунок з драконом. Такий самий був зображений і на таємному мідному хрестику, який перед смертю подарувала йому стара знахарка. Вони вийшли з садиби та підійшли до діброви, де хлопчик побачив великий охоронний камінь, якого не помітив увечері.

– Коли ти подорослішаєш, Марліне, – сказав Війдевут, зупинившись перед каменем, і вклонився йому, ніби він був дорослою і шановною людиною, – тоді ця магічна зброя стане твоєю. А поки я зроблю тобі інший подарунок, – чарівник простяг руку і вклав у долоню юнака срібний перстень із таким же чарівним знаком.

– То я стану схожим на дракона?

– Не зовсім, – посміхнувся Війдевут, такою ж доброю усмішкою, як Родегор, – але ти зможеш перемагати тих, хто поклоняється Дракону. Скоро ти все про це дізнаєшся, тому що на тебе чекає навчання в дивовижній школі Мольфаріум. Ти маєш природні здібності, але цього мало, щоб перемогти Дракона. Спочатку потрібно перемогти себе.

Марлін не зовсім зрозумів сказане і наважився спробувати дізнатися більше, але Родегор, який стояв поруч, підняв над головою свою темний дерев'яний посох і заговорив:

– Золото зустрілося зі сріблом, мідь зустрінеться із залізом, бронзовий корд засяє від сталевого меча. Чорна земля та світле небо об'єдналися. Потримпс чує, Перкунас бачить, Патолс відчуває. Бути добре!

Хлопчик уже почав звикати до фокусів чарівників, тому не здивувався, коли на сході крізь хмари пробився промінь сонця і впав тільки на нього і на

Війдевута, через що золотий посох засвітився яскравим гарячим сяйвом, а його срібний перстень прохолодно блиснув. Тим часом небо на півночі потемніло і почувся далекий грім, луна якого покотилася долиною.

– Патолс подумав, Перкунас сказав, Потрімпс зробив! – голосно сказав Родегор, і його палиця засяяла срібними іскорками.

Золотий посох яскраво сяяв, переливаючись червоними іскрами, а перстень знову тільки блиснув на мить. Війдевут і Родегор подивилися один одному в очі, потім на Марліна, і хлопчик зрозумів, що сталося щось не так, як вони хотіли.

– Треба знайти ще залізний браслет, – тихо пробурмотів Війдевут, звертаючись до Родегор, який виглядав трохи засмученим.

– Спочатку підемо на Говер і перевіримо ще раз. Можливо, браслет ми ніколи не зможемо знайти.

Дивно, вони явно говорили своєю мовою, припускаючи, що хлопчик їх не розуміє, але він розумів, хоч і чув зовсім незнайомі слова. Він навіть зрозумів, що Говер – це висока чаклунська гора, вершина якої має велику магічну силу. Трохи розгубившись спочатку, Марлін вирішив про всяк випадок не розповідати про це чарівникам. У них же є від нього якісь таємниці, то хай і в нього хоч одна буде. І він закрив свої потаємні думки, немов засунув темну фіранку всередині свідомості. Як це зробити, безмолвно підказав перстень, що лежав у нього на долоні.

Розділ П'ЯТИЙ

Мольфаріум

Повернувшись у садибу, Родегор одразу почав збиратися знову в дорогу.

Йому хотілося вже надвечір опинитися там, де незабаром маленький чарівник мав жити і вчитися. Бріан із дружиною залишалися погостювати у Війдевута.

Дощова хмара обійшла долину. Коли Родегор, Крук і Марлін попрощалися з господарями і знову вирушили в дорогу, на небі засяяло сонце, що пронизувало веселими променями темну лісову стежку. Уздовж дороги іноді росли трави та квіти, яких хлопчик ніколи раніше не зустрічав.

«Вони хотіли, щоб перстень із драконом відгукнувся і подав їм знак, що слухається мене, – розмірковував Марлін, швидко крокуючи за Родегором, не забуваючи при цьому прикривати свої думки незримою завісою, – але перстень вирішив сам поговорити зі мною, приховуючи це від них. Але чо-

му? Це дуже дивно. Можливо, все ж таки треба розповісти про це пану чарівнику?»

Крук тим часом розповідав своєму вчителеві про те, що йому дуже сподобалося подорожувати дальніми країнами, і він хотів би ще раз вирушити в гості до альвів, на що Родегор заперечив, що повернення в Альвіон може бути дуже небезпечним і наступного разу туди вирушать тільки досвідчені воїни.

Дивуючись все більше своїм новим здібностям, хлопчик вирішив все ж таки тимчасово промовчати про те, що перстень навчив його розуміти незнайому мову і приховувати свої думки, але твердо вирішив все розпо вісти, як тільки він обживеться на новому місці. Саме колечко він так і тримав у кулаку, не наважуючись надіти його на свої тонкі дитячі пальчики.

Незабаром дорога залишилася позаду і мандрівники почали підніматися вузькими гірськими стежками. Тепер хлопчику стало зрозуміло, чому Родегор не взяв у сина коней: жоден кінь не зміг би пройти крутими схилами.

– Зараз буде найнебезпечніший відрізок шляху, – попередив чарівник. Вони зупинилися над глибокою прірвою. Десь далеко внизу сріблястою стрічкою звивалася річка, на її зеленому від молодої соковитої трави березі паслися олені, які здавалися Марлінові крихітними кучерями. Долина річки потопала в буянні весни, що прокидається. За синіми високими горами знову клубочилися темні хмари. Ніколи ще не бачив хлопчик такої дивовижної краси природи.

Пробираючись вузькою стежкою над карколомною прірвою, мандрівники зупинилися біля високого охоронного каменю.

– Тут нещодавно були чужинці, – промовив Родегор, окинувши поглядом пройдений шлях. – Далі піти вони не ризикнули, але те, що вони наблизилися до Мольфаріуму так близько, говорить багато про що. Ніколи такого ще не траплялося! Наші вороги сильні як ніколи.

І знову страхи і сумніви стали долати Марліна, але він так і не наважився розкрити свою таємницю чарівнику.

Довго йшли лісом, ще два величезні охоронні камені перегороджували з двох боків стежку в невеликій улоговині, де весело дзюрчав повноводний весняний струмок. У цьому місці чарівник дозволив вперше за цілий день зупинитися і трохи перепочити.

Мольфаріум виявився справжньою фортецею. Він розкинувся на високій горі, з усіх боків був оточений стрімкими скелями, і тільки по одній крутій стежці можна було підійти до окованих бронзою дубових воріт, над якими височіли дві високі круглі кам’яні вежі.

Потемнілий від часу частокіл височів над прірвою, так що пройти під ним не було жодної можливості. Біля підніжжя гори, де закінчувався ліс і почи-

налася відкрита стежка до воріт Мольфаріума, було цілих три охоронні камені. На цьому місці Родегор зупинився і звернувся до Марліна, вказавши посохом на неприступні вежі:

– Ось він – твій новий будинок, хлопче. Немає у світі місця безпечнішого для тебе. До цього захисного каміння ніколи не наближалися вороги. Найбільший із них був заговорений моїм прадідом, який збудував палац Мольфаріум двісті років тому. Інший, що дивиться на схід, був заговорений володарем Альвіона, а третій камінь увібрав силу закляття клану Змієборців. Саме Змієборці викували той перстень, який подарував тобі Війдевут.

Важкі ворота відчинилися беззвучно. За ними був широкий двір, брукований каменем, що одразу впало в очі хлопчику, бо було дуже незвичайно, але тут же його погляду відкрився величезний п'ятиповерховий будинок із білого каменю, з безліччю широких вікон у золотих рамах. «Вони дерев'яні, але справді позолочені», – мовчазно підказав Марліну перстень. Позолоченими були й високі двері, на яких було безліч знаків, а праворуч і ліворуч від дверей на стінах були барельєфи дивовижних звірів. За помахом чарівної палиці двері відчинилися. Родегор, Крук і Марлін зайшли у велику світлу залу, в якій горіло вогнище і, не дивлячись на те, що сутінки ще не ховали денне світло, горіло також безліч яскравих свічок.

У просторій залі виявилося багато молодих хлопців та дівчат, які обступили Родегора та Крука, але майже не звернули уваги на Марліна. Вони сміялися і весело галасували, але чарівник двічі ляснув у долоні, після чого настала тиша.

– Познайомтеся з новеньким! – владно наказав Родегор. – Його звуть Марлін. Він володіє кільцем змієборців.

Посмішки злетіли з обличь, від новенького несподівано відсахнулися як від чумного. Всі погляди молодих людей звернулися до Марліна, але в очах був неприхований страх.

– Не бійтеся, Марлін – хороший і добрий хлопчик, і він не завдасть вам шкоди, принаймні в стінах Мольфаріума.

Незавершено

ОСТАННІЙ МІФ XX СТОЛІТТЯ

Містичний роман-бойовик

Рецензент: Владислав Горанін

ЧАСТИНА ПЕРША

О стогнати Руській землі, пом'янувши праведні часи та праведних князів!
Того старого Володимира не можна було пригвоздити до гір Київських? Цього б із нами не трапилося!

«СЛОВО О ПЛЪКУ ИГОРЕВЕ»

В ЛІТО 1997

Пам'ятаю, як весело виблискувало в моєму дитинстві сонце, життя здавалося таким величезним і прекрасним. У цій проклятій непроглядній пітьмі щохвилини думаєш про сонце. Коли смерть вже зовсім поруч, страх зникає, ти звикаєш до того, що вона торкається твого обличчя, перевіряє, чи не час забирати тебе у свої чорні покої. Чорт, знову їде дах, адже я не хочу вмирати! Не хочу!

Я встаю і повзу далі, обмацуючи дорогу перед собою. Може, я давно помер, тільки не зрозумів цього і продовжую мучитися? Ні, я людина розумна, якщо ще повзу, тобто рухаюся, значить ще живий. Ні, вже ніхто нікуди не йде, сили померли, отже, і мені доведеться вмирати тут. Втім, яка різниця, де мені вмирати, якщо я все одно скоро помру і шансів урятуватися в мене немає. Лежу. Клята темрява, я навіть не бачу те місце, де вмиратиму. Були б сили, я проповз би ще метрів сто. Хтозна, може там померти краще, ніж тут. Лайно! Все довкола і я теж.

В «експедицію» ми вирішили піти втрьох. Точніше, Сашка і Влад запрошували мене приєднатися до походу. Там круто, дах зриває, можна знайти золоті гори, скрині з діамантами так і просять самі в руки, тільки лохи не можуть здогадатися, як треба шукати справжні скарби та пригоди.

Підготувалися ґрунтовно: літр пива, десяток бутербродів, три свічки, дві коробки сірників і у кожного по ліхтарику з комплектом батарейок на зміну.

Пташки співають над дніпровськими горами. Сліпучі хмари вселяють упевненість у перемозі. Задовбаний придурок! Я проміняв світло сонця на похмурі підземелля, в які сонечко ніколи на заглядало.

Перед тим, як спуститися під землю, я глянув на небо. Яскраво-салатове молоде листя дерев махало мені вдогон, бажаючи успіху. Такими гарними вони бувають лише на початку червня.

Шахта зливової каналізації привітно відчинила браму (за допомогою монтировки). Під землю я спускався вперше, якщо не брати до уваги метро й однієї занудної екскурсії по Печерській Лаврі. Сашка та Влад були в цих проклятих підземних лабіринтах уже чотири рази і запевняли, що знають їх як свої десять пальців на ногах. Крайнього разу вони знайшли старовинний золотий перстень, а цього разу сподівалися знайти якщо не тонну скарбів, то хоча б бібліотеку Ярослава Мудрого. «Ти не уявляєш, як це класно обідати під землею при свічках!» – пояснював Влад за день до походу. Товсті лінзи окулярів виблискували фанатичним блиском, а жестами він креслив у повітрі формулу абсолютного кайфу.

«Ми розчистили один завалений хід, він точно з'єднується з Лаврою. А це я знайшов на підлозі. Скажи, старий, якщо золото валяється під ногами, чи бував там хтось у наш час?» – Саня потрясав перед моїм обличчям перстнем. Химерний візерунок печатки тьмяно блищав у світлі настільної лампи.

«Цікаво, якщо там під ногами валяється золото, може і в старі добрі часи там нікого не було?» – обережно запитав я, дивуючись своєї догадливості. Влад знизав плечима, а Саня поважно сказав: «Це знак, він приведе нас до чогось справді серйозного. Якщо це не так – нехай мене пофарбують». Мабуть, його слова були пророчими. Цей знак привів нас до чогось серйозного, а Саню все ж пофарбували, якщо можна так сказати. Принаймні коли він загинув, то був з ніг до голови залитий кров'ю. Власною кров'ю. Я так і не встиг збагнути, що це було.

Потрібно рухатися далі. Я маю знайти інше місце. Тепер я точно знаю, де потрібно вмирати – там, де є вода. Важко сказати, як довго я не їв, але голод уже давно не відчуваю. Спрага набагато болісніша. Потрібно знайти воду. Жага сковує рухи, але якщо я зможу дістатися до води, то вже не буду нікуди йти. Ляжу поруч із водою і чекатиму, коли все закінчиться. Встаю. Після четвертої невдалої спроби підвестися – повзу вперед. Через якийсь час мені здається, що десь попереду – дзюрчання підземного струмка. Мабуть, знову міраж. Якщо ви коли-небудь бували під землею – ви знаєте, що там весь час щось здається. У підземеллях міражі трапляються частіше, ніж у пустелях. Я не був у пустелі, але можу здогадуватись. Я вже ніколи не побуваю в пустелі. Я вже не побачу світла. Знайти б лише воду. Хоч назад повзи за водою. Поняття не маю, де зараз перебуваю, може, вже й назад рухаюся, адже тут не зрозумієш. Пам'ятаю, яким складним мені здавався прохід у ту саму арку, яку відкопали хлопці. Ми тричі повернули ліворуч і двічі праворуч. Після того як Влад з гордістю показав мені якийсь убогий глухий кут, я зміг розгледіти у світлі трьох ліхтариків кострубату дірку, пролом у стіні називався аркою, так сказав Сашко – «Це наша арка».

Мені чомусь дуже не хотілося туди залазити, я злякався. Вперше злякався.

Але не міг же я їм про це сказати. Саня впевнено протиснувся в дірку, і я відразу поліз за ним. За проломом був широкий коридор. Стіни і сферична стеля – у білому вапні.

– Хлопці, ми ж у Лаврі, – я не міг приховати розчарування, – тут, мабуть, кругом будуть черепки та хрестики. Зараз на екскурсовода нарвемося.

– Фіг тобі! – Влад посвітив собі під ноги ліхтариком і тицьнув пальцем у гладку земляну підлогу. – Тут я знайшов цей перстень. На цьому самому місці. Звідки він узявся?

– Мумія загубила. Тинялися мощі, розумієш…

– Не кажіть нісенітниці, маразматики, – перебив мене Саня, – минулого разу ми не змогли оглянути все до ладу. Усе треба обстежити.

Ми почимчикували коридором до великої зали, в якій було лише чорне розп'яття і три відгалуження. У центральний хід Саня з Владом уже ходили – там був довгий перехід із тупиком. Праворуч вів хід із побіленими стінами, а ліворуч – просто земляний вузький лаз. У побіленому переході теж був тупик, і ми повернулися в простору залу.

– Там буде найцікавіше, – сказав Влад, вказавши у вузький земляний лаз.

– Це те, що ми хотіли знайти, – Саня був на сьомому небі від кайфу, але мені чомусь зовсім не хотілося туди заходити.

– Не дрейф, Андрюха, – Влад був майже на рік старший за нас із Санею. – Там буде круто.

Влад пішов першим, я за ним, а Саня замикав ходу. Ліхтарики вихоплювали з темряви уривки глиняних стін. Мені було страшно, я думаю, те ж відчуття було і в них, але важко було зрозуміти, ми всі напускали на себе демонстративну хоробрість.

– Прямо, – сказав Влад, коли ми підійшли до розвилки. – Якщо повернути ліворуч, ми знову опинимося в тупику.

За метрів сто, не більше, ми дійшли до завалу. Трохи осторонь була дірка, промита, мабуть, водою, яка не знайшла іншого шляху.

– Назад, – Влад освітив ліхтариком спуск нерукотворної печери. – Це завал, а печеру промила вода, нам треба йти туди, де рили хід люди.

Повернувшись до розвилки, ми пішли по недослідженому переходу. Чомусь було дуже страшно, але всі рухалися дуже впевнено. Через якийсь час ми знову натрапили на побілений перехід зі сферичною стелею.

– Слухай, Саню, мені тут не подобається, може, ходімо назад? – Влад помітно нервував.

– Ми вже тут, а в тебе штани не просохли? Раз у житті знайшли щось варте, а ти вже захотів до матусі?

Ми пішли коридором далі, але натрапили на бронзові (або мідні) двері. Усім стало страшно – на дверях був величезний багровий диск. У його

центрі, у тьмяному світлі ліхтариків, проступав барельєф жука. На вигляд із чистого золота, а на спині виблискували пластинки з червоного каменю, рубіни, або ще щось.

– Срань господня, – злякано вилаявся Влад.

– Це скарабей, – Саня торкнувся барельєфа, але тут же відсмикнув руку.

– Невже справжнє золото? – Влад поторкав пластинку на спині дорогоцінного жука. – Що ж буде за ним?

Три світлові кола схрестилися на блискучій спині скарабея, але тут ми почули голос. Він був зовсім поруч, але слів не розібрати. Голос чоловічий, немолодий, ніби поруч з нами стояла людина і бурмотіла собі під ніс тупу нісенітницю.

– Що це? – Влад відступив на кілька кроків. – Що це було?

– Я чув голос, – Саня теж відсахнувся, але потягнувся до зображення жука. Шматок явно золота розміром більше кулака притягував увагу до своєї дорогоцінної персони.

– Залиш, час вшиватися звідси, – Влад схопив його за плече. – Мені це не подобається.

І тут ми вперше почули цей звук. Це було схоже на стогін, тільки набагато страшніше.

– Настав час драпати, – Саня перший побіг, ми, звичайно, за ним. У розвилки ми зупинилися.

– Що це було? – Влад освітив ліхтариком усі коридори.

– Не знаю, – Саня повільно пішов у бік виходу, але тут ми знову почули цей звук.

– Що це таке? – Голос Влада тремтів, та ми всі троє тремтіли від страху.

– Пообідаємо нагорі, – запропонував Сашко і впевнено пішов у бік великої зали, але за п'ять кроків він несподівано зупинився і заверещав. Не закричав, а саме заверещав.

– Що сталося? – я не наклав у штани лише тому, що не снідав.

– Щось доторкнулося до мене.

І тут я сам відчув холодний липкий дотик до свого обличчя. Свій крик я не почув лише тому, що Саня кричав набагато голосніше. Мені здалося, що перед нами майнула білява тінь, а потім закричав Влад.

– Тікаймо! – команда Сані прозвучала як постріл, і ми побігли. Він був першим. Влад за ним, а я намагався не відставати. Бліки трьох слабких ручних ліхтариків стрибали по земляному коридору, але тут я несподівано наштовхнувся на Влада і водночас почув крик Сані. Коли я знову міг притомно розмірковувати, ми вже бігли назад, і я знову був останнім. Коли ми забігли до великої зали, Саня впав. Ми з Владом зупинилися як укопані. Страшний хрип злякав нас як останніх сопляків, а мені вже виповнилося 15

років. Саня ворочався на земляній підлозі і хрипів. Його ліхтарик, напевно, розбився, але у світлі променів наших ліхтарів ми бачили його витріщені очі. Несподівано хрип перервався і на всі боки бризнула кров. Повернувши ліхтарик, я побачив потоки крові на побілених стінах. Розкинувши руки та ноги, Саня лежав весь облитий кров'ю. Тільки витріщені очі дивилися кудись убік. Потім закричав я – щось нахилилося над тілом Сані. Я бачив ніби білясту тінь, вона піднялася і рушила до нас.

– Ти бачив? – Влад відступав назад до земляного коридору.

– Воно наближається! – закричав я, але не міг втекти. Безглуздо витріщені очі Сані паралізували мене. Тепер я вже явно бачив перед собою білястий силует. Влад повернувся і спробував бігти, але несподівано впав. Він, здавалося, відбивався від чогось невидимого, розмахуючи руками. Я тупо дивився, навівши на нього ліхтарик.

– Допоможіть! – закричав Влад. Його крик перейшов у глухий хрип і знову бризнула кров. Голова хлопця відкотилася, у той час, коли руки продовжували тремтіти. Я побіг у земляний коридор. За моєю спиною пролунав той страшний стогін. Зупинився я тільки перед розвилкою і знову почув невиразне бурмотіння. Від коридору, який закінчувався зображенням скарабея, наче віяло загрозою. Якщо побігти прямо, буде тупик, але вода там промила печеру, в неї я і стрибнув через пару хвилин, скотився по нерівному спуску, впав у потік холодної води. Ліхтарик згас, але я його намацав під водою і почав трясти. За кілька хвилин він знову спалахнув, але хвилин на п'ять, не більше. Я проклинав усе на світі, але він уже не захотів вмикатися. На той час я вже вибрався на сухий острівець і намагався викрутити одяг й вилив воду з кросівок. І тут я відчув справжній страх. Коли мої друзі вибухали кривавими уламками – було страшно, але не було безвиході.

У повній темряві, в мокрому одязі, переляканий до втрати свідомості, я сидів на нерівних каменях і намагався зрозуміти, що робити далі.

Під землею завжди холодно. Можна тільки дивуватися тому неймовірному факту, що я не застудився. У моїй сумці лежало десять бутербродів, коробка сірників і, як незабаром з'ясувалося, три непотрібні батарейки. Свічки були у Влада, їх все одно не вистачило б надовго, але на початку я б проміняв усі бутерброди хоч на одну свічку. Я майже відразу витратив усі сірники. Опинитися під землею без світла – вірна смерть. Я це добре розумів, навіть плакав, але потім звик до думки, що жити мені лишилося не довго, і заспокоївся. Не те щоб я зовсім не сподівався вибратися з цих довбаних підземель, але від самого початку самостійних пошуків виходу рухався радше зі спортивного інтересу.

Смерть друзів вразила мене, але той факт, що ніхто нас не шукатиме... Ми ж нікому не повідомили, куди йдемо. Ще вранці це здавалося цілком природним. Про те, що сталося, я намагався не думати. Вони загинули. Якщо думати, як це сталося, збожеволіти можна. В тому світі такого не буває, а в цьому діють інші закони. Тільки одне вирішив я для себе – навіть якщо помиратиму, не буду намагатися повернутися тією ж дорогою. Краще померти своєю смертю, а ще краще вибратися туди, де світить сонечко.

Я довго йшов якоюсь вузькою печерою. Іноді доводилося проповзати під низькими склепіннями. Спотикався на кожному кроці – бачити доводилося руками. Надія померла разом з останнім сірником, а трапилося це ще до того, як я заснув перший раз. До цього часу ще жодного бутерброду я не з'їв, але після того, як прокинувся, злопав відразу два. Сон (чи марення?) був дуже неспокійним. Лежав я на холодній сирій глині і постійно мені марилося, що до мене підбираються мерзенні тварі, та й до того ж одяг мій ще не висох.

ЧОРНА СМЕРТЬ

Мій останній бутерброд закінчився після п'ятої ночівлі. У той день, або, можливо, в ту ніч, я виповз на рівну земляну підлогу, а коли обмацав стіни, то зрозумів, що я в рукотворній печері. Радіючи я з'їв бутерброд і впевнено пішов коридором, лише зрідка натикаючись на стіни. З водою тут було, мабуть, гірше, але мені думалося, що якщо вже я перебуваю в рукотворній печері, то знайти вихід – це справа п'яти хвилин (плюс-мінус пару днів).

«Напевно, я таки заліз у Лавру», – мені так хотілося думати про майбутню свободу. Через якийсь час у мене з'явилося відчуття, що я йду під ухил. Я замислився і зупинився. «Е ні, піду-но я краще вгору! Адже мені потрібно виходити на землю, а не спускатися ще глибше».

Я пішов назад і йшов довго, але вперся в тупик. Прохід був завалений так ґрунтовно, що мені знову довелося повертатися. Одне було дивно – коли я йшов промитою печерою, я відчував ледве помітний рух повітря, а в цьому тунелі його чомусь не було. Розмірковуючи про це, я знову відчув, що йду під ухил. Оглушлива тиша вже не лякала мене, як у перші дні. Спочатку, пам'ятаю, весь час намагався прислухатися, але вже давно я не чув нічого, крім звуку своїх кроків, та іноді дзюрчання підземних струмочків. Останній звук мені дуже подобався, він був символом життя. Я завжди напивався холодною водою, вона була смачною і, ймовірно, чистою. Це ж і була джерельна вода, яка зараз вважається такою корисною. Звук власних кроків – теж дуже підземна річ. На тому світі я не думав, що ходжу так голосно. На тому світі я просто не знав, що таке справжня тиша.

Під моєю ногою несподівано щось хруснуло. Опустивши руку, я доторкнувся до чогось круглого, але відсмикнувши руку навіть скрикнув від жаху. Намацати скелет у абсолютній темряві, кошмар якийсь. Радісне збудження залишило мене, а ще через якийсь час на мене обрушилося

приголомшливе розчарування. Я плакав і матюкався одночасно, прохід був завалений і з цієї сторони. Потрібно було повертатися до печери і шукати новий вихід.

– Трясця тебе побери, – повідомив я безіменному скелету, коли він заскрипів під ногами. Правду кажучи, сказав я це для сміливості, боявся я цих проклятих кісток. Згадалися Влад і Сашка, з якими я іноді розмовляв уві сні. Згадував і своїх батьків, мати, напевно, весь час плаче. У цій огидній дірі стаєш егоїстом, я більше думав про себе, ніж про своїх батьків чи друзів. Я не хотів помирати, мені було дуже страшно. Якби я колись вибрався б на світ, ніяка сила не змусила б мене знову спуститися в печери.

Дуже погано пам'ятаю, що було далі. Мене довго мучив голод, і я пив воду. Час тягнувся нескінченно повільно, а я продовжував ходити по невидимих у темряві лабіринтах. Потім голод пропав і в якихось рукотворних печерах я шукав воду. Без води було дуже важко. Смерть повільно наближалася до мене, розум залишав свідомість набагато швидше. Кілька разів я знову натикався на чиїсь кістки, але страху вже не було. Він закінчився, як закінчувалися сили і втрачалася здатність продовжувати боротьбу за виживання. Я довго розмовляв сам із собою і слухав відлуння свого голосу, в деяких місцях луна вичворяла просто дива. Остання розвага перед смертю. Я лаяв Влада і Саню, проклинав їх за те, що вони вмовили мене спуститися в довбані печери. Це несправедливо. Не хотілося мені розкрадати стародавні скарби, не треба мені проклятого золота. Так їм і треба, гадам, не було чого фігнею страждати. Сволота, скоти, виродки, придурки! Я б вас ще раз убив, козли смердючі…

Спрага в тисячу разів страшніша за голод. Від голоду здохнеш і не помітиш, а коли хочеться пити і немає води, дах зриває. А ще було дуже холодно. Я тремтів кожну секунду, зуби стукали як відбійний молоток. Ходити вже не було сил і я повзав, як недочавлений тарган. Потім я вже не міг повзати, і зрозумів, що вмираю. Я лежав у непроглядній темряві і згадував найприємніші миті свого життя. Чомусь я найчастіше згадував, як пив мінеральну воду на Гідропарку з тим самим Владом, а ще лимонад, солодку росинківську крем-соду. Було це дуже давно, точніше, нещодавно, наприкінці травня. Тепле сонце, холодні газовані напої, весна. Мені б хоч ковток води перед смертю, хоч крапельку, губи намочити.

Пам'ятаю, я марив про дівчат. Було прикро, що я вмираю так і не дізнавшись, що таке справжній секс. Худий і нескладний, я не був улюбленцем слабкої статі, а закохувався мало не щомісяця. Смішно. У моєму віці ще може й рано думати про секс, а я думав. Фантазував. Відверто кажучи – майже відчував.

А потім я навіть не думав ні про що. Просто валявся і чекав, коли все закінчиться, і холодно було, так страшно, ще гірше, ніж тоді, коли на мені був одяг мокрий. Зі мною хтось розмовляв. Він казав мені, що я ще повернуся сюди вдруге. Показував якісь дуже важливі та цінні предмети, але я нічого не розумів, намагався пояснити, що я вмираю, і мені все це вже не потрібне. Але хтось змусив мене рухатися і я приповз до води. Точно пам'ятаю, що я довго і жадібно пив, потім став на ноги і йшов заплутаними коридорами, але знав, куди треба йти. Думав, що йду в царство мертвих, що смерть уже прийшла і показала правдивий шлях. Ні, я правда дуже погано пам'ятаю ці останні години. Ґрати пам'ятаю, вони були закриті, і не можу уявити, як я міг опинитися зовні.

КРИМІНАЛЬНА СПРАВА

Коли нормальна людина стикається з чимось незрозумілим, вона насамперед знаходить логічне пояснення того, що відбувається. Кримінальну справу за фактом зникнення трьох підлітків було заведено Печерським РВВС м. Києва, коли один із них знайшовся. Поліцук Андрій Миколайович, 1982 року народження, пішов з дому 3 червня 1997 року, був виявлений вночі 22 червня, приблизно о четвертій годині в районі мосту Патона. Водій патрульної машини звернув увагу на дивну ходу нічного пішохода. У момент затримання, тобто виявлення, не міг сказати нічого, крім імені, прізвища та адреси. Терпіння у старшого оперуповноваженого закінчилося. Він довго дивився в сірі немигаючі очі підлітка, вже не знаючи, як його розколоти. Неповнолітній наполягав на своєму поясненні: спустилися під землю, його друзі загинули під завалом, йому вдалося вибратися. Старший опер не вірив у те, що, спустившись у зливову дренажну каналізацію неподалік метро Арсенальна, можна через 19 днів вийти аж у районі Ботанічного саду.

– Слухай, пацане, а ти не наркоман?

– Ні.

– Я вже казав тобі, у тому місці, на яке ти показав, справді зламаний замок, але звідти ти не зміг би потрапити ні в Лавру, нікуди взагалі. Трупи Ковальчука і Медведєва там теж не виявлені. Жодних бічних відгалужень там немає, завалів немає, а шприців там цілу гору знайшли. Що ти на це скажеш?

– Нічого. Я не наркоман.

«Не колеться, падло», – опер не брехав, там дійсно виявили пару шприців років з два тому, нарики де тільки не знайдуть собі місце для кайфу. Всюди розкидають шприци, але це була зовсім інша справа.

– То де вони?

– Я вже казав.

– Казки розповідатимеш матусі своїй. Не був ти в жодних печерах, а вештався десь. Тож розкажи правду, тобі ж самому легше буде. Ну, не вірю я, що ти під землею був, розумієш?

– У лікарні повірили.

– Гаразд. У лікарні тебе мало потримали. Треба було тебе до Павлівської. Психіатр так і рекомендує – відправити в спеціалізовану клініку. Таким, як ти, в дурдомі саме місце.

– Не говорив він такого.

– Тобі, дебіл, може, й не говорив, а мені казав. На сьогодні вільний, вали додому, але я тебе ще викликатиму, зрозумів?

- Зрозумів.

Насправді оперу вже не хотілося його викликати. Все зрозуміло з цим Поліщуком. Психіатр претензій не має, тільки «нервовий розлад», та й не наркоман він ніякий, так, шваль дрібна. Цуценя нестрижене. Та пішов він… Справ по горло і без двох зниклих неповнолітніх.

Коли Андрій вийшов із РВВС, він відчув майже таке ж полегшення, як у той момент, коли сліпучо яскраві вогні нічного міста повідомили – ти вже на цьому світі. Добре, що вистачило розуму одразу говорити про те, як Сашко та Влад загинули під завалом. Він і так потрапив під роздачу, вже місяць менти тягають – де заліз, де виліз, де трупи. Батьки просто дістали, комендантська година та молоко вранці. А ось хлопців родаки... Їм було б легше, якби я теж звідти не повернувся. А якби розповів, як було насправді – Павлівська лікарня, Фрунзе, 103. А що було насправді? Чому вони кажуть, що там немає відгалужень? Вони там взагалі були чи ні, незрозуміло. Але перевіряти бажання немає.

– Андрюха! Живий! А казали – ти зник.

Гоблін (Вітя Горбунов), однокласник і репер у житті, плескав світлими віями.

– Ось він я.

Гоблін взагалі непоганий хлопець, тільки з головою не дружить – курить марихуану.

– А Саня та Влад?

Не було сенсу довго розповідати про їхню долю, вони знаходилися приблизно під ногами. Гоблін не розпитував, а Андрюха не мав настрою розповідати про свої пригоди. Кожен пішов своєю дорогою, Андрій додому, Гоблін затусуватись.

Душний день закінчився поривами передгрозового вітру. Вночі злива обрушилася на стільне місто Київ, блискавки окрасили небо. Тієї ночі Гоблін вперше спробував ширку. Перша доза виявилася останньою. Його знайшли

у підвалі вже мертвого. Було заведено ще одну кримінальну справу. Насправді Гобліна ніхто не хотів вбивати, просто трохи не розрахували, та й кололи його початківці.

Той же оперуповноважений прийняв справу щодо Горбунова Віктора Олексійовича, однокласника Поліщука Андрія. Ще два однокласники вважалися зниклими. «Я ж знав, що він нарік», – думав опер, роздивляючись жовте обличчя трупа. – Прикидався маминим синком, падло, а сам...».

Андрюха дуже погано спав тієї ночі, коли Гоблін загнувся. Уві сні йому бачилися Влад та Саня. Вони про щось намагалися говорити, але він знав і уві сні, що вони вже померли.

СВІТЛІ ДНІ

Усе літо Андрій відчував на собі увагу батьків, і коли у серпні їздили на море, і коли повернулися до Києва. Мати водила Андрія в церкву і ставила свічки, це було награно і ненатурально, але доводилося змиритися – «ми тебе годуємо» і т. п. Восени почалися заняття у школі, де Поліщука сприймали як прокаженого, але родаки потроху заспокоїлися.

Час йшов своїм неквапливим ходом, підземна одіссея забулася, як забувають страшний сон, а до нового року і в школі від Андрія вже не шарахались, як від привида. Після новорічних свят у хлопця з'явилася подружка, а до кінця зими вони вже встигли посваритися та незадоволені один одним розійшлися. А на початку зими Андрійко закохався. Він випадково познайомився з дівчиною, сестрою свого однокласника, і хоча вона була на два роки його старша (у юному віці це величезна різниця), Андрій до очманіння був закоханий у неї і писав вірші, сповнені романтичних зітхань, правда нікому їх не показував. Сама дівчина ставилася до нього зневажливо.

Навчання, книги, комп'ютерні ігри. Шістнадцятиріччя відзначили пишно. Андрійко вперше у житті напився (горілку пили на балконі таємно від батьків), і мати не могла зрозуміти, як це її син так закосів від двох келихів шампанського. Вранці його знудило, після чого Андрій зрозумів, що алкоголь – це мерзенна річ, яка йому зовсім не подобається.

На початку травня Андрій здружився з Костиком та Пашею (Сашею Пашинським) з паралельного класу. Вони були толкієністами, стругали дерев'яні мечі і намагалися склепати обладунки з листової сталі. Над ними багато хто кепкував, але хлопці були компанійські і веселі, глузування зносили з нордичним спокоєм. Андрійко теж створив собі меч, тренувався фехтувати разом з новими друзями і хотів потрапити на гру, яка має відбутися на початку червня. Толкієністами, до речі, називали молодих людей, що начиталися англійського письменника Толкієна, чиї книги були

насичені гномами, ельфами, злими і добрими магами і особливо доблесними воїнами. Вже кілька років на ігрищах толкієністів збиралися натовпи озброєних дерев'яними мечами лицарів, одягнених у різномасні самопальні обладунки та кольчуги. І хоча з кожним роком все менше хлопців хотіло йти в армію, дух мілітаризму серед молоді посилювався, бо з кожним роком все більше народу готувалося рубатися дерев'яними мечами та гумовими сокирами.

Теплим травневим днем ми кинулися на Гідропарк мечами потріщати. Народу було близько десяти, трьох я бачив уперше. Костик, наш командир, збирав самостійну команду на гру. Екіпірування було слабке, стерпний обладунок був тільки у Костика (тому його і визнали за командира), на щось схожий у Паші, інші – як я, тобто меч і гола хоробрість. Під голою хоробрістю Костик розумів той факт, що одягти нічого. Це було найуразливішим місцем усієї нашої команди, яку Паша пропонував називати гордо – арнорці.

З самого ранку я відчував незвичайне радісне збудження. Щось незрозуміле ворушилось у мізках, я ніби чув чийсь голос. Важко пояснити. Коли почалося тренування і я зійшовся з новим хлопцем (його меч був коротший за мій, але бився він краще), знову з'явилося це дивне відчуття. Голова закрутилася, я побачив як поруч у блискотливих обладунках боролися один з одним Паша і Костя, потім упав. Наді мною схилилися хлопці, але мене в той момент більше цікавили білі фрегати хмар, що неквапливо пропливають по небу. Десь поруч лунали голоси, а мені не хотілося прислухатися. Я споглядав хмари на яскраво-синьому небі.

«Як і того дня», – промайнула думка, і відразу інша: «Якого?» Блискавично промайнуло відчуття, що зі мною вже було те саме. Голоси дещо змінилися, та й крім голосів чувся якийсь гуркіт. Я підвівся і з жахом осягнув, що діялося довкола. Я був у самій гущі страшної битви, справжньої м'ясорубки. Люди в обладунках билися справжньою зброєю. Прямо на моїх очах комусь проломили голову, з якої виливалося криваве місиво, але його одразу ж збили на землю копита моторошної кавалерії. Темнолиці люди, чорнобороді, в одязі з незабарвленої шкіри, сиділи на брудних скакунах, обвішаних всяким мотлохом.

"Мене ж розтопчуть!" – злякався я, але не було сил ворухнутися, я не міг навіть крикнути, тільки дивився. Мою увагу привернув вершник на білому коні, він мав атлетичну комплекцію, на голові – сталевий шолом, довгі світлі вуса, борода коротко острижена. Вершник врізався в натовп темнолицих і почав битися з ними. Меч – ось що одразу вразило мене. Він сяяв у гарди, на якій було видно самоцвіти, але літав меч надзвичайно швидко, тоді як рухи супротивників цього світлого воїна здавалися сповільненими. Там, куди

опускався меч, він досягав мети, розбризкуючи фонтани крові і висікаючи іскри з броні, що розбивається. Темнолиці відхлинули, а вершник, глянувши в мій бік, подивився мені в очі і щось крикнув, звертаючись до мене. Проникливий погляд розширених яскраво-блакитних очей, ніби палаючих божевільним вогнем, привів мене до тями. Я зміг ворухнутися, але відразу впав на траву. Несподівано яскраве світло засліпило мене, у вухах задзвеніло, а коли я знову розплющив очі, то побачив своїх друзів, які буквально трясли мене. На їхніх обличчях читався переляк. Костик, як справжній командир, пояснив, що я довго лежав із заплющеними очима і розмовляв. Він же поставив діагноз: до лікаря мені треба звернутися, а до своєї групи вони мене не можуть взяти. Одним словом, відрахували за станом здоров'я. Я погодився і навіть майже не образився. Втім, після того, що я побачив (привиділося), махати дерев'яним мечем було не дуже цікаво. Мені захотілося мати справжній меч, нехай він буде, можливо, не такий крутий, як у того вершника, але справжній. Так я і не став толкієністом, а дружба з Костіком і Пашею теж якось сама по собі припинилася.

Таких друзів, як Влад та Саня, у мене більше не було. Їхні батьки поступово прийшли в норму і на мене вже не дивилися як на ворога народу. Влад ріс без батька, його мати була ще молодою і привабливою жінкою, незабаром я дізнався, що вона вийшла заміж і чекає на дитину, а у Сані залишився молодший брат. Життя тривало. Я писав вірші та зітхав, але 1 червня дізнався про те, що моя кохана готується до весілля. Я написав прощальний вірш, щось середнє між казками Пушкіна і «Кавказом» Шевченка. 2 червня я помирився зі своєю старовинною подружкою Світланою, а наступного дня ми вже збиралися піти на дискотеку, але похід довелося скасувати. Зателефонував батько Сані, попросив провести їх до того місця, де ми рік тому спустилися під землю. Річниця загибелі, я щиро кажучи, якось і забув про це.

ВІЩІ СНИ

Я йшов довгим темним лабіринтом, ліхтариком освітлюючи шлях. Під ногами валялися уламки глиняного посуду, проржавіли в потерть залізяки, старе вицвіле ганчір'я. На одній з розвилок я побачив побілений коридор, який вів вбік, і згадав, що в кінці нього – двері, на яких зображений скарабей.

«Туди я не піду», – вирішив я і хотів піти геть, але вдалині почув, як хтось кличе мене. Я пройшов кілька кроків углиб страшного коридору. Промінь ліхтарика висвітив скелет, котрий лежав на підлозі в зітлілому одязі. Я ладен був втекти, але поклик повторився, і я побачив, що до мене повільно наближається людина. Він кликав мене, і я стояв, чекаючи його наближення.

Коли він підійшов ближче, я побачив, що то Саня. Його обличчя було заліплене чорною землею і засохлою бурою кров'ю, осклянілі очі, не моргаючи, дивилися трохи вище за мою голову.

– Ви мене вже поховали, – з докором сказав він. Куртка Сані була розірвана і звисала клаптями.

– Ти кинув мене гнити в цій дірі, – голос був хрипким, моторошним, а немигаючі очі лякали мене ще більше.

– Я не знав, – намагався виправдатися я, але він тільки похитав головою.

– Ти все знав, і тепер я залишусь тут назавжди.

– Я виведу тебе!

– Ні, вже пізно. Передай цей перстень моєму братові, – і він вклав мені в руку золотий перстень.

– Я не можу…

– Ти повинен це зробити, – сказав Саня і подивився мені у вічі. Довгий погляд, що леденить душу, погляд немигаючих, мертвих очей. Він усміхнувся, оголюючи чорні зуби, а я закричав від страху і прокинувся. Мабуть, так вплинули на мене поминки. Батько Сані пив горілку з одноразового стаканчика, мати плакала. Малий Денис ще погано розумів обряд, але знав, що підземелля – це могила його брата. Червоні троянди біля входу.

Сонце ще не зійшло, але сірий морок світла вже підсвічував кімнату. Сон зник, дзвінка тиша перервалася криком нічного птаха за вікном. Звідки вони тільки беруться в центрі великого міста. Я перекинувся на другий бік, але тут мурашки побігли по спині. У правій руці я стискав щось холодне, металеве. Слово честі, востаннє такий жах охоплював мене тільки в печерах – це був проклятий золотий перстень.

Увесь наступний день у мене тремтіли ноги. Я думав, що кошмар назавжди залишився в довбаних підземеллях, але він прийшов до мене, забрався в мою постіль, поки я спав, вліз у мій кулак. Мені не хотілося залишати у себе цей перстень, я боявся його, дуже боявся, але ще більше боявся віддати його батькам Сані, не кажучи вже про малого Дениска. Я відчував, що якщо зроблю таке, станеться щось жахливе.

Перстень спочивав у ящику мого письмового столу. Хоча я і провів три тижні під землею без світла, але, по-моєму, все-таки не збожеволів. Те, що сталося, не могло статися. Це неможливо. Цього не може бути, бо не може бути ніколи.

Увечері я наважився дістати перстень і уважно оглянув його. Той самий, він був у Сані в кишені, коли ми спускалися. Але як?

– Андрюша, вечеря готова, – почувши голос матері, я стиснув перстень у кулаку.

– Зараз іду.

Візерунок печатки щось нагадував мені. Та це ж стилізована голова бісового жука! Я пробурмотів про себе щось непристойне, і, закинувши золоту гидоту у шухляду столу, зі злістю засунув її. Скарабей. З нього все почалося. Безсилий холодний піт і руки тремтять. Поколупавши виделкою смажену картоплю, я сказав, що не голодний і пішов у свою кімнату. Я не міг читати, мені було не до телевізора чи музики... Від цієї бридоти треба позбутися. Викидати шкода, краще закопати у надійному місці. Тепер я вже не дивувався тому, що прокляте золото запросто валялося під ногами. Завтра ж я закопаю перстень поруч із могилою Влада та Сані. Це їхня знахідка, нехай вона їм і дістанеться.

Я йшов людною вулицею, а опинився на Дніпрових схилах недалеко від Лаври. Позолочені бані нависали наді мною, хрести церков лякали замогильною порожнечею. Я вирішив піти геть і пішов глухою вуличкою, але зрозумів, що йду печерами. У нішах стояли домовини, мертвий блиск золота на іконах лякав мене. Я почав тікати, але дорогу перегородили два воїни в проржавілих шоломах, що закривали обличчя. Поверх обладунків на них були брудно-білі плащі з червоним хрестом на грудях, в руках вони тримали з'їдені корозією мечі. «Був би у мене меч», –подумав я, відступаючи назад, але чиясь рука лягла мені на плече.

– Ти повинен віддати перстень моєму братові, – сказав Саня, дивлячись мені в очі. Він перехрестив мене і оголив в усмішці чорні зуби.

– Ти скоро станеш одним із нас. Це не страшно.

Мертві немигаючі очі пронизували наскрізь, почорніла гнила рука потягнулася до мого обличчя.

Коли я прокинувся, світанок, як і вчора, ще не настав. І знову цей дурнуватий птах за вікном. Чорт знає що. Мені було страшно. Ці сни, цей перстень, чому цілий рік нічого такого не було? Я намацав срібний хрестик, який мати Сані повісила мені на шию того скорботного дня, на поминках. У бога я не вірив, але цей хрестик... Щось він мені не подобався. З дитинства я боявся хрестів на цвинтарях, потім виріс і ставився до таких речей спокійно. Звук, схожий на скрип підлогової дошки, вивів мене з роздумів.

– Ти повинен.

Я затремтів і спробував увімкнути світло, але настільна лампа була вимкнена з розетки.

– Повинен… – тихий хрипкий голос долинув ніби від дверей. Я нікого не бачив, кімнату заливало сіре передсвітанкове світло.

«Що за чорт…» – я встав з постілі, але тут же впав на ліжко, заверещавши, як недорізане порося. Я відчув на своєму обличчі холодний вологий дотик і почув цей страшний звук – чи то хрип, чи то стогін. За кілька

секунд перед очима спалахнув бляклий силует і стогін повторився. Сказати – злякався, все одно що нічого не сказати. Жах підземель виривався на волю і вимагав мого сприяння.

Двері відчинилися, і перелякана мати ввімкнула світло.

– Що трапилося?

– Нічого, мамо, просто наснився страшний сон.

– Мені здалося, що й учора ти кричав уві сні.

– Та мені й учора снилося щось страшне. Це все через поминки.

– Не треба було тобі туди ходити. І згадувати про це не потрібно. Один мій знайомий порадив хорошого психолога. Наступного тижня сходимо до нього.

– Добре, мамо. Не вимикай світло! – скрикнув я, коли мати потягнулася до вимикача, – вже не хочу спати, трохи почитаю, – наче вибачаючись, пояснив я, бо її брови здивовано піднялися.

Батько мій працює у солідній фірмі і наша родина вважається заможною. Ми маємо машину, але батько її стукнув три роки тому, і з того часу ще не все доробив. «Їздити на таксі дешевше», – вирішив він, підрахувавши, скільки йому коштував ремонт його «Ауді». Скоро я підросту і їздитиму цією машиною, батько не дуже любить сидіти за кермом. Мати сидить удома, а років із десять тому працювала в інституті. У нас трикімнатна квартира на Печерську, незабаром мені обіцяли купити комп'ютер, але останнім часом все якось немає зайвих грошей у батька, і купівля відкладається.

Батьки у мене добрі, але балувати мене кишеньковими грошима не люблять – бояться, щоб чого не вийшло. Напевно, вони мають рацію.

Мій улюблений гурт – «Нірвана», улюблений письменник – Роберт Шеклі, а кохану дівчину звуть Світлана. Може, вона і не дуже кохана, ми просто дружимо, але вона мені подобається, і я їй не огидний. Того дня ми збиралися зустрітися та сходити на пляж. Вранці всі мої нічні страхи розвіялися. Яскраво світило сонце, на небі ні хмаринки, я одягнув світлу футболку, чорні джинси, і добре перекусивши, подзвонив Світлані. Пів дня ми провели на пляжі, потім пішли до мене додому, і моя мати нагодувала нас обідом. Потім ми трохи погуляли і я вже хотів проводжати Світлану додому (вона, власне, жила в будинку навпроти), а сам збирався піти закопати перстень, але моя знайома змінила мої плани. Вона несподівано поцілувала мене і сказала, що не хоче мене сьогодні втрачати. Я був схвильований і вирішив відкласти свій похід ще на один день.

У Світлани довге вибілене волосся, очі сірі і вона не користується косметикою, яка, до речі, не завадила б. Вона симпатична, може, не королева краси, але й не потвора. У неї довгі стрункі ноги і досить пишні груди, що при тонкій талії дуже спокусливо.

– Ти такий милий!

Ну що я міг вдіяти? Ні, мені зараз не до перстнів.

– Андрію, я чула, що в тебе була якась цікава пригода в Лаврі. Ми ніколи не розмовляли з нею на цю тему.

Я розповів їй про нашу «експедицію», про те, що сталося з хлопцями (причому вперше все розповів, як сталося насправді), про те, як залишився без ліхтарика і як поневірявся чорними печерами. Коли я розповів їй про поминки, перстень і про нічні кошмари, її очі були широко розплющені і вона дивилася на мене, як на героя.

– А чи можна подивитися на твій перстень?

– Так, пішли, я думаю це не небезпечно.

Вже вечоріло, коли ми прийшли до мене додому (мама дуже хитро посміхнулася) і я показав перстень Світлані.

– Який гарний, невже ти хотів його закопати? Це ж справжній скарб.

– Від скарбів люди дохнуть.

Світлана вмовила мене провести експеримент – вона візьме перстень на ніч до себе додому. Якщо страшні сни не будуть мене турбувати – значить якась містика з ним пов'язана, якщо ні – настав час звертатися до лікаря.

– І взагалі, треба перевірити, псих ти чи ні. Треба було придумати – закопати! Дурниці це все.

Я думаю, що якби не послухав її тоді і зробив би все, як задумав, сонечко світило б веселіше. Але… Завжди знайдеться своє задовбане «але». Я не дуже вразливий, це навіть психіатр відмітив, коли мене обстежили після підземельних походів. Якби я був вразливий, мені б там ще дах знесло, в перший же день. Кров на стінах, голова, як м'ячик, і таке інше. Та я й не думав про цю муть, плювати я хотів на невидимих головорізів. Все було як уві сні, а уві сні було все як у житті. Якщо замислитися над цим, то з глузду з'їхати можна. Я проводив дівчину додому і спокійно повернувся назад. Вечеря, телевізор, добраніч і відвар валеріани. Мамина подруга порадила. Перед сном я вирішив почитати, але очі заплющувалися.

Вимикаючи лампу, я думав про Світлану, про її поцілунок, про те, що я в неї закохуюся, і вже закохався, мабуть. Світло, я бачу світло в кінці тунелю, я йду на світло. Чим далі йду, то далі від мене воно стає.

– Ти не туди йдеш, – Влад зупиняє мене, ми, виявляється, йшли разом із ним, а я й не помітив. Обернувшись, я побачив, як до мене наближається Саня. Він був у брудно-білому плащі, що був залитий кров'ю, але плями були розташовані хрестом.

– Ти маєш віддати перстень.

– Я нічого тобі не винен. Це ти затягнув мене в цю діру!

– Моєму брату.

– Гаразд, я віддам.

– Ти повинен.

– Та пішов ти...

– Віддати перстень.

– Все, ти задовбав, відвали!

– Моєму брату.

– Відвали, потвора!

І тут я розумію, що розмовляю із трупом. Саня лежить у побіленому залі під розп'яттям, його тіло гниє, а на голові золотий жук перебирає лапками клаптики волосся.

– Ти повинен.

Я піднімаю з підлоги перстень і кидаю в жука, але він зависає в повітрі і, повільно обертаючись, опускається на жука. Дрібні напівпрозорі руді комахи повзають по розп'яттю.

– Моєму брату.

І тут знову цей мерзенний звук. Стогін. Труп Сані підводиться. Мертві очі намагаються знайти мене. Коли я прокинувся, то тремтів, як лист на вітру. Ніч. Темно. Ще світанок і не думає наступати. Знову це лайно. Світлана мала рацію. Я псих закінчений. Мені тільки здавалося, що дах на місці. Завтра ж закопаю моторошний перстень, чи стане мені від цього краще питання другорядне.

Залишок ночі я провів без сну, але коли перші ранкові промені зазирнули в мою кімнату, свідомість попливла хвилями тихих і спокійних сновидінь.

– Андрюша, тебе до телефону.

– А, йду. Хто це, мамо?

– Світлана, здається.

«А ти знаєш, мамо, мені снилися еротичні сни», – думки так і літають нижче поясу, але я не став натягувати штани, яким був (в одних трусах) дістався телефону.

– На дроті (у сенсі – слухаю).

– Андрюша, мені потрібно тебе побачити. Це терміново.

– Дуже терміново?

– Та не приколюйся ти. Це через твою річ.

– А, зрозумів. Я скоро підійду, тільки зараз прокинувся. Десять хвилин.

– Я на тебе чекаю. Мені страшно.

– Та йду я, йду. Три хвилини.

Холодна вода іноді допомагає прокинутися, а якщо на подвір'ї розпал літа, це ще й приємно.

– Що трапилося, Андрійку?

– Домовився зі Світланою на пляж піти і проспав, – я, виявляється, бре-

хати вмію, детектор брехні запросто обдурю.

– Страшні сни не снилися?– Ні, мамо, – так би я і сказав. А що ж там у Світлани трапилося?

– Я знала, що валеріана тобі допоможе, синку.

«А як же, і ще раз допоможе».

– Звісно, мамо.

– Сьогодні я теж заварю.

«Нічого ти не знаєш, мамо. І слава богу, що не знаєш, серце боліти не буде. Твій синочок втрапив у халепу, матусю».

– Ого, вже 11 година!

– Виспався? Знову лазитимеш допізна.

– Та я повернуся до обіду, мамо.

– Вірю. Заплющую очі обома руками і вірю. Обід буде дуже смачним.

– Та правда, я недовго!

– Гаразд, йди.

Спека видалася неможливою, навіть уранці дихати не було чим. По відкритій місцевості йшов, як по потоку розпеченої магми. Хоч у під'їзді сонце не смажить. Двері відчинилися раніше, ніж я встиг доторкнутися до дзвінка.

Світлана розплакалася і (буквально) впала мені на груди. Вона теж бачила страшні сни. Дуже страшні. Я не псих, діагноз не підтвердився. Буде краще, якщо я закопаю його, а ще краще викинути його в Дніпро.

– Я всю ніч не могла спати!

– Ти пам'ятаєш, я був проти.

– Я не могла в це повірити.

– Що ж тобі снилося?

– Хрести, жахливий підземний цвинтар, але найгірше – ці огидні жуки. Вони повзали хрестами.

– Жуки?

– Так.

– І це все?

– Ні. Там був ще страшний урод, вкрита сірою шерстю тварь. Він усміхався та розмовляв зі мною.

– Не зрозумів, яка тварь?

– Маленький урод. Він висів у повітрі, а в руках тримав цей бридкий перстень.

– Щось новеньке. Я цього не бачив.

– Я хочу, щоб ти зараз його викинув. Мені страшно, я навіть торкнутися його боюся.

Так вийшло, що ніхто не став закопувати перстень або викидати його до

Дніпра. Я просто спустив його у сміттєпровід і помив руки пахучим милом.

– Андрію, не смійся, будь ласка, – голос Світлани був такий ніжний, очі просили пощади, – зніми свій хрестик, я його теж боюся після цих кошмарних снів.

Ланцюжок розстебнувся, хрестик упав на підлогу. Світлана поцілувала мене, а потім ... Потім вона втратила цнотливість, ну і я теж. Мене не можна звинувачувати у тому, що сталося. Дівчина роздягає тебе, потім роздягається сама. Очевидно, еротичні сни (а вона була головним персонажем) теж виявилися віщими.

ІНОДІ ВОНИ ПОВЕРТАЮТЬСЯ

Цілий тиждень я не міг думати ні про що, крім своєї коханої. Ми ходили на дискотеки вночі, а вдень на пляж. Світлана була втіленням моєї мрії про прекрасну дівчину. Правда те, що сталося в її квартирі в той день, коли я викинув перстень, більше не повторювалося того місяця, але я думаю, ми обидва тільки виграли від цього. У мене, правда, бували дуже сміливі фантазії, Світлана була бажаною, але наші стосунки були чистими, як квітка свіжої троянди. Інтимні стосунки обмежувалися пристрасними поцілунками.

Того пам'ятного дня я прийшов до Світлани з букетом троянд. Вона повисла на мені і цілувала мене до нестями.

– А знаєш, що я знайшла?

– Що ти могла знайти?

– Ти загубив одного разу одну річ у мене, а я сьогодні робила прибирання і знайшла.

Світлана показала мені ланцюжок і хрестик, вони виглядали такими невинними і простими, що я не міг не засміятися.

– Минулого тижня я злякалася цього хрестика, все через страшний сон. Хочеш, я одягну його на тебе? – які очі були в неї в той момент, ніжні і світлі, вони немов випромінювали щастя, або мої мізки були так затуманені любов'ю, хтозна.

– Спробуй, тільки не схиби.

Її ніжні руки обвили мою шию і замкнули ланцюг. Мене немов струмом ударило, щось неприємне, наче камінь на серце поклали.

Спека цілий день, душний вечір, гаряча ніч, хрестик на шиї, комарі… Довго не міг заснути, а коли спав – увесь час прокидався і ганяв мерзотних кровопивців. Вранці встав втомлений і спітнілий, кожна шкарпетка важила під 10 кг. Замість сніданку випив каву з молоком, поскандалив з матір'ю на тему безладу в моїй кімнаті і взяв слухавку, коли задзвонив телефон. У

Світлани знову істерика страху, хто з нас псих – незрозуміло.

– Перстень знову з'явився.

В це важко було повірити, але я одразу повірив і пообіцяв бути за дві хвилини.

– Приходь скоріше, я дуже боюся!

Коли Світлана відчинила мені двері, на ній були тільки трусики і напівпрозора маєчка, але я був збуджений з іншого приводу.

– Він лежить на моєму столі!

Не знімаючи взуття, я пройшов до її кімнати і побачив золотий перстень. Він лежав на невеликій Біблії, просто в центрі золоченого хреста. Темно-синя палітурка, золотий хрест, золотий перстень, хай йому грець!

– Тепер я його точно закопаю.

– Андрійко, я так його боюся.

– Тобі не снилося нічого... страшного?

– Ні, не пам'ятаю.

– Добре, вдягайся, повернемо його назад.

– Але як він тут з'явився?

– Не можу тобі поки що сказати.

– Не дивись на мене, будь ласка.

У нижній білизні вона, звичайно, виглядала сексуально. Перстень я поклав у кишеню джинсів. Ми дісталися Зеленого театру, спустившись нижче, опинилися біля руїн фортеці. Я показав Світлані на один із входів у підземелля, там колись бували Влад із Гобліном.

– Сюди теж лазять, але тут наркомани збираються. Нам далі.

Ледве помітною стежкою ми пішли над схилами до іншого входу. Бетонний надгробок усипальниці моїх друзів знову був відчинений, підземелля притягують до себе. Завжди знайдуться сміливці, готові ризикнути головою заради сумнівного задоволення полазити по підземних ходах. Краще б у Doom грали, слово честі.

– Ось тут ми й спустилися тоді. Бачиш квіти? Це мати Сані їх поклала на поминках. Зав'яли вже зовсім, може, прибрати їх, не знаю.

– А де ти хочеш його закопати? Прямо тут? Ти ж не полізеш під землю?

– Нема в мене бажання лізти під землю, прямо тут і закопаю, – я вийняв з кишені китайський складаний ножик, але ляснувши себе по правій кишені…

– А де він?

– Ти щось загубив?

– Здається, загубив, – відповів я, досліджуючи кишеню, там була невелика дірка.

– Ти загубив перстень?

– Мені здається, через цю дірочку він не міг просіятись, але при його здібностях зненацька з'являтися…

– Ходімо звідси, мені страшно.

– Та ладно. Немає нічого страшного, прийшли і пішли.

Коли ми повернулися до Світлани додому, перстень лежав на тому ж місці. За виключенням однієї нової деталі – поруч сидів коричневий жук, розміром трохи менше сірникової коробки. Спокійно так сидів, на синій обкладинці Біблії, тільки довгі вуса трохи ворушилися.

Як часто нормальна людина згадує про Стародавній Єгипет? Насправді нам не так багато відомо про ті часи. Фактичними правителями Єгипетського царства були жерці бога Ра, одним з головних символів якого був величезний, сяючий золотом жук. Дуже складно уявити символ бога у вигляді маленького жалюгідного жука-скарабея, який котить по землі кульку гною. Шматок лайна – це сонце, скарабей ним керує. Наступиш ногою – нема бога. Таке може спасти на думку тільки відірваному від життя вченому, який намагається все життя розгадати секрет таємничих ієрогліфів. Важко уявити жука-гнойовика як символ найвищого божества, але можна за бажання.

Магічні обряди жерців Ра вражають своєю грандіозністю. Вони не просто вміли замилювати очі, протягом кількох тисяч років вони тримали в руках потужний державний апарат. Під страхом смерті кожний підданий фараонів мав доповідати, на які доходи він живе. Слід також нагадати, що це було рабовласницьке царство. Сучасній людині складно уявити, що таке рабство, суспільство жахається злочинів серійних убивць, звірств маніяків, а в рабовласницькому суспільстві забезпечений дядько може вбивати скільки захоче жінок чи дітей, просто купуючи їх на базарі. Ґвалтувати та вбивати дітей вигідніше економічно – вони набагато дешевші. Ніхто маніяка не покарає, у кращому разі головою похитають, злий, адже погано так вчиняти.

А ось Карл Маркс чомусь вважав, що поява рабовласництва – прогресивний крок у розвитку людства. Але це вже інша історія, вона не має прямого відношення до магічних містерій Стародавнього Єгипту.

Гидку комаху я викинув у кватирку, звідки вона, мабуть, і прибула, а от з перстнем взагалі фігня виходить, адже пам'ятаю ж, як у кишеню його засовував.

– Може, ти забув його взяти? – запитала Світлана, кліпаючи очима.

– Можливо, хто його знає.

– Але я не хочу, щоб він лежав у моїй кімнаті.

– Постараюся щось вигадати.

Перстень вибивав з мозку поняття про звичний світ. У підручниках фізики нічого не пишуть про золоті предмети, які несподівано з'являються.

– От зараза. Ти знаєш, я напевно ще раз туди сходжу.

– А з тобою можна?

– А ти не втомишся?

– Дійду якось.

– Гаразд, ходімо. Тільки жерти хочеться, я ж сьогодні не снідав.

– Я теж зранку нічого не їла. Хочеш, приготую модний омлет?

Ми пішли на кухню, Світлана не переставала щебетати всяку нісенітницю, потім ми поцілувалися. Модний омлет, який був фаршированим шинкою, трохи підгорів, точніше обвуглився, але для двох молодих і здорових шлунків це не мало значення. Через деякий час я згадав про свій намір поховати перстень. Ми вдяглися (пару годин ми провели без одягу) і наші думки знову повернулися до перстня.

– Понесу його на собі, так надійніше, – я взяв обручку і вдягнув її на безіменний палець правої руки. – Завеликий трохи, але вже донесу якось.

Ми вийшли надвір і рушили тією ж дорогою. Я постійно поглядав не перстень, відчуваючи його присутність на трохи спітнілій руці.

– Мені якось не віриться, що все це насправді з нами відбувається, – Світланка наче прочитала мої думки.

– Знаєш, там під землею, я не надто замислювався над усім цим, а тепер думаю про це щохвилини, але чим більше думаю, тим менше розумію, що відбувається. Дах їде конкретно і дуже серйозно, а може, вже давно я розумом тронувся і мені все це тільки сниться.

Світлана проворкувала щось ніжне, взяла мене за руку і все це мало означати «ти не бійся, я з тобою».

– Слухай, а навіщо ходити так далеко, може, можна закопати десь ближче?

– Там краще.

– Чому?

– Не знаю. Мені так здається. Так буде правильно.

Без будь-яких пригод ми прийшли до того ж місця, я витяг ножа і викопав неглибоку ямку біля коріння немолодого клена, але коли спробував зняти перстень з пальця…

– Що за лайно? Він же був завеликий, коли я тільки вдягав його.

– Сюди б зараз мило і холодну воду, то одразу б зняв.

– Може, збігаєш до метро, купиш мило та пляшечку води з холодильника?

– Та ти ж ще й не спробував толком зняти його, а вже психуєш. Дай я спробую, – Світланка спробувала відкрутити мені палець разом із перстнем, але він не піддавався. Я висловився якось дуже вже непристойно, дівчина навіть образилася.

– Сам знімай, як хочеш, а якщо ще лаятимешся, то так, щоб я не чула, зрозумів?

– Зрозумів, тільки не зрозуміло, що робити. Може, начхати на все, та так і ходити з ним на пальці?

– Не треба! – очі дівчини розширилися від страху. – Він не добрий, я його боюся.

– А я вже нічого не боюся після того, – показавши великим пальцем на вхід у підземне царство, я сів навпочіпки.

– Ну, спробуй ще раз, не може він сидіти там намертво.

Ми з пів години промучилися, намагаючись зняти проклятий перстень з мого пальця, і все без толку. Вечоріло. Світланку вже почали кусати комарі за голі коліна. Я, можливо, з невеликим запізненням зрозумів, що толку не буде і можна звалювати. Хіба що побігти до Дніпра і опустити в нього руку.

– Андрюша, пішли, тут все ж таки трошки страшно.

– Та ладно тобі, страшно і страшно, тобі весь час страшно.

– Але там так темно... і моторошно.

– Ти не знаєш, що таке темно.

– І не хочу знати, ідемо звідси.

– Ходімо, не бійся.

Дивний і тривожний звук несподівано перервав нашу розмову. Немов кілька секунд хтось шелестів сухим осіннім листям. На набережній трасі гули машини, надвечірні тіні опустилися на схили київських гір. Ми затамували подих, коли шелест (чи тріск?) повторився. Озирнувшись, я побачив, як на мене летів жук, такий, як той, що сидів біля перстня.

Бронзові двері, золотий скарабей, перстень, розп'яття, по якому повзають…

– Он воно що! – не зважаючи на огиду, я збив тварь долонею, жук шмякнувся на стежку і підошва кросівка завершила поєдинок, хрускіт твердого хітинового покриву викликав у Світлани напад блювоти, а може, пригорілі омлети погано перетравлюються в шлунках молодих дівчат.

– Якщо поспішимо – встигнемо до вечері. Мати обіцяла приготувати свинячі відбивні з молодою картоплею.

Сказано було недоречно, проте дуже впевненим тоном. Ми дуже поспішали, летіли як на крилах. Безглуздо. Я думав, що якщо звалити звідти, то все закінчиться. А як же! Діти теж думають, що вони круто сховалися, коли очі заплющують.

– Я не знаю, що відбувається, але мені страшно, – заявила Світлана, коли ми вже підходили до мого будинку.

– Починається…

– Прийдеш додому – одразу зніми його.

Коли ми завалилися до мене додому, насамперед пішли мити руки. Мило, крижана вода, ще мило, ціле море холодної води, а це лайно вчепилося в мене мертвою хваткою. Я глянув на себе в дзеркало, що висіло над умивальником. Темні кола під очима. Які сни я побачу? Наді мною провели обряд кільцювання, голоси печер вириваються на поверхню. Які голоси, що за маячня? Ах, я ж маю віддати його Сашковому братові. А що буде після цього, можна собі тільки уявити. У той момент мене вперше відвідала думка відрізати собі палець, якщо я не позбудуся клятого перстня.

ЧАСТИНИ ТІЛА

Осіріс та Сет – близнюки-брати. Сет заздрив Осірісу (хтозна, що за сварка у них була, може, вони з дитинства ковдру перетягували), тому він убив свого брата, розрубав його на шматки, і викинув усе це в Ніл, але Осіріс воскрес і в свою чергу вбив Сета. Той, на мою думку, теж пізніше воскрес. Осіріса в Єгипті вважали богом добра, а Сета – богом зла. Кожен із братів мав свої храми, своїх служителів. Жерців Сета народ побоювався, вони постійно когось убивали, розрізали на частини, намагалися задобрити злого бога.

Коли юдеї вирвалися з єгипетського полону, вони майже відразу потрапили в полон до вавилонян. Вони б, мабуть, і раніше потрапили, але проводником у них був Мойсей, який сорок років водив їх пустелею. Магія жерців Єгипту та чародеїв Вавилону призвели до створення Біблії. З юдаїзму поступово виродилося християнство, перша релігійна доктрина, яка прагнула поневолити весь світ. Крім Священного Писання у християнства існувало і Священне Передання, щось таке, що не можна знати непосвяченим. Священне Передання передавався з вуст у вуста нібито з часів перших апостолів.

Темний коридор, навколо хрести, горять свічки. Я пробираюся, крадучись, до виходу. Світло наприкінці тунелю, але я падаю і сил немає підвестися. Поруч лежить зітлілий труп, у якому копошаться мерзенні комахи. З усіх боків на мене повзуть жуки. Величезні, із золотими пластинками тварі перебирають лапками та розправляють крила. Я знаю, що кожен жук має жало зі смертоносною отрутою. Однієї краплі достатньо.

У холодному поту я прокинувся і відчув, що мені кінець. Смерть була ближче, ніж тоді, коли я повз печерами. Удари пульсу на подушечці безіменного пальця відчувалися всім тілом. Руки тремтіли від липкого безвольного страху. Досвітній час. На столі лежить ніж, я розжарив його на вогні ще з вечора, якщо доведеться розлучитися з перстнем за допомогою хірургічного втручання.

Десь далеко проїхала машина, розбудивши бездомного собаку, який

облаяв усе на світі. Дурість якась – невже я дійсно хочу відрізати собі палець через якийсь паскудний перстень? Може, піти в якусь майстерню, нехай розпилять золото. Я взяв у руки ножа і сховав його в ящик столу. Це все Світлана зі своїми істериками, нічого страшного не сталося. Ну жук, чи мало жуків в Україні, простий збіг.

Я заплющив очі і спробував заснути, важка дрімота навалилася на повіки. Темно. Я знімаю перстень із руки, це виявилося зовсім не складно. Поруч лежить Світлана, а одягу на ній немає. Вона цілує мої плечі, а я кажу, що перстень зняти було зовсім не складно. Ось він лежить на столі. Прокинувся від болю. Безіменний палець правої руки немов обпекло. Я ввімкнув світло, і мало не знепритомнів: на зім'ятому простирадлі повзав чорний жук. Гостре, як шматочок голки, жало стирчало з пальця, якщо через п'ять хвилин його не вийняти – я помру. Ця думка пронеслася у свідомості зі швидкістю блискавки. Коли я біг у спальню батьків, холодний розум нагадував, що у жуків немає жала, не існує, я, може, погано знаюся на біології. Мати не могла спросоння зрозуміти, чого я хочу. Дорогоцінні секунди спливали в небуття, відраховуючи залишок життя. Я кричав і захлинався соплями, палець опухав, кров стукала в скронях. Потім усе попливло і килим на підлозі опинився перед носом. Світло стало нестерпно яскравим, навіть заплющивши очі, я відчував, як воно ріже очі. Батько щось говорив, його слова сповільнювалися, ставали дедалі нереальнішими. Потім світло померкло, тільки тьмяний блиск золота було видно у пітьмі.

Вранці Світлана дізналася, що Андрій у лікарні. Він марив, температура під сорок, його мама плакала і до ладу не могла пояснити, що сталося. Під ранок приїхала швидка і забрала до лікарні, от і все, що могла зрозуміти дівчина.

Світлана теж заплакала. Вона вирішила, що Андрій при смерті. Сльози потоком текли по щоках. Спекотний день, страхи вчорашнього дня, незрозумілий біль у грудях. Жити йому лишилося недовго. «Я мушу відвідати його», – тільки одна думка мучить розум.

Запах медикаментів, краплі поту на обличчі коханого. Він лежав із заплющеними очима, на руці перстень. Здавалося, Андрій уже помер.

Лікарняний дворик, лава з облущеною блідо-зеленою фарбою. Гіркий тютюновий дим. Андрій не дозволяв їй курити, сердився, відбирав цигарки. Він зараз лежить нерухомо на лікарняному ліжку, поряд сидить заплакана мати. Три сигарети поспіль. Поруч присів старик у синій піжамі, годує голубів крихтами білого хліба.

«Він не виживе», – Світлана уявила, як Андрій лежить у труні, світле волосся тремтить у поривах вітру, квіти, вінки, ридання матері. Минулого

року поховали бабусю. Могильна яма досі стоїть перед очима, ніби це сталося вчора.

Жорстока доля подарувала коханого хлопця, щоб одразу забрати його, засипати землею, хрест.

«Проклятий хрест! Коли я повісила його Андрійкові на шию, одразу зрозуміла, що він схожий на цвинтарний. Якщо не зняти з нього хрест, він точно помре». Дівчина побігла назад. Побачивши її знову в палаті, мати Андрія злякано схопилася і спробувала втримати, але Світлана встигла розстебнути ланцюжок і викинула символ смерті у прочинене вікно.

Вони подумали, що у неї нервовий зрив. Нехай думають що завгодно. Андрій виживе, він і не з такого лайна вибирався. Спека, сльози, похмура та порожня квартира. Аби тільки він вижив, дивився на неї своїми сірими очима. Вона хотіла молитись, але не знала, як це робиться. Батьки прийшли з роботи. Та нічого не сталося, Андрія поклали до лікарні, він вмирає, це не заразно.

Спекотно. Білясті тварі відступили, але продовжують обвивати своїми примарними тенетами. Я розумію, що у лікарні. Смерть знову тримає мене за руку і намацує пульс, що слабшає. Ченці зі свічками. Чорні ряси оточують мене. Добре, що мати встигла вийняти жало, але перстень, як і раніше, на мені. Обвившись навколо пальця мертвою хваткою, він притягує тварей, які прагнуть моєї смерті. Хтось зняв з мене хрест, наче відвалив камінь, що придушив душу. Коли встану на ноги, я мушу віддячити цій людині.

Раннього вечора, коли я прокинувся, мати розповіла мені, що в лікарню мене завезла швидка. Не інакше, як алергія на укус комахи, мені вкололи димедрол і ще купу якоїсь погані. Стан був складним, температура була високою, раніше зі мною не траплялося такого, якщо мене вкусить оса чи бджола. І що це за дивний перстень у мене на руці? Звідки він узявся? Він що, із справжнього золота? Знайшов таку дорогу річ і нічого не сказав своїм батькам. Ні, я його не вкрав, знайшов на смітнику.

Мати нічого не сказала мені про те, що мене відвідувала Світлана. Я дізнався про це наступного дня від неї самої, але схоже, що моя мати її не злюбила. Я ж був нескінченно вдячний. Тільки незрозуміло, що робити з клятим перстнем, може, справді ампутувати його разом із пальцем?

ЧУЖІ

Тьмяне холодне небо. Швидко біжать хмари. Сіре випромінення похмурої погоди немовби стало індикатором настрою. З того часу, як Андрійко виписався з лікарні, минуло вже три дні, але ще нічого не сталося. Він сприймав відсутність неприємностей як затишшя перед бурею. Світлана не могла спати, їй снилися кошмари. І тут налетів Ураган. То був Ганс, приятель

покійного Гобліна. Взагалі його звали Володимир, але про це згадували нечасто. Обвішаний ланцюгами, з волоссям нижче плечей, Ганс був втіленням буйного і довбанутого відлуння хард-рок культури. Після смерті Гобліна він кинув палити траву і перетворився на противника наркотиків, причому дуже активного. Романтик і філософ Ганс створив власну теорію світобудови, яка була фантасмагорією, а разом з тим більш логічною, ніж, наприклад, християнська маячня, як він висловлювався. Йому було 19 років і був він студентом університету.

Зустрівши на вулиці Андрія зі Світланою, Ганс затяг їх до себе додому пиво пити. Батьки поїхали тиждень тому на море, не лякайтеся, на кухні страшний срач. Шеренга пляшок з-під пива акуратно розставлена під столом, у мийці гора немитого (з від'їзду предків) посуду, по всіх кімнатах розкидані футболки та шкарпетки, одним словом, творчий безлад.

– Ох і напилися ж ми вчора, – повідомив Ганс, – хлопці принесли літр «Смирнова», ми квасили до третьої ночі. Е, то пішли на балкон, там покурити можна. Ганс вручив Андрію та його супутниці по пляшці пива, вийняв з кишені добряче пом'яту пачку «Бонда» і простяг її молоді.

– Можна, я візьму одну? – запитала Світлана.

– Так, бери, – здивувався Ганс.

– Гаразд, бери, – невдоволено пробурчав Андрій.

– А, ти в нього питала? Нормально. Жінка повинна слухатися чоловіка. А що це в тебе? Дай подивитись ближче.

Ганс узяв Андрія за руку, спокійно зняв з нього перстень і підніс мало не до самого носа – він був трохи короткозорий. Світлана з Андрієм переглянулися.

– Цікава річ. Де ти її відкопав?

– Знайшов на смітнику. О третій годині ночі.

– Припини грузити бідного студента. Це наче золото. Старовинне. Таке барахло на смітниках не валяється. Серйозно, де ти його взяв?

Андрій уважно оглянув свій палець – жодних слідів. Світлана навіть забула прикурити свою цигарку.

– Ну, взагалі-то, це довга історія. І дуже похмура, але якщо ти мене звільнив…

Андрій попросив Ганса нікому не розповідати про це, справа пахне Павлівською клінікою. Він докладно описав все від експедиції у підземелля до укусу та лікарні. Світлана іноді вносила свої поправки, здебільшого емоційні, а не інформативні. Ганс уважно слухав, він жодного разу не перебив розповідь якимось вигуком чи запитанням, але викурив за цей час п'ять цигарок.

– Ось така історія. Ти мені, звісно, не віриш?

– Вірю, – відповів Ганс, викидаючи в квітник під балконом п'ятий недопалок, – ні, правда, вірю. Я теж можу розповісти тобі цікаву історію, довгу. Ти теж можеш мені не повірити, але з сьогоднішнього дня ти є головним свідком у справі.

– У якій справі? – злякалася Світлана.

– Свідок у справі Єгови, – відповів Ганс, показавши непристойний жест.

– Не зрозумів, – Андрій несподівано для себе взяв із пачки передостанню сигарету і покрутив у руках, – яке ще діло? По справі мене п'ять разів опер допитував.

– Це старовинна і довга історія, треба ще раз сходити за пивом, бо в мене горло пересохло, та й цигарки закінчуються. Я збігаю куплю пива та цигарок, а ви можете тут посидіти. Світланка, може, зробиш бутербродів, там у холодильнику ще щось є. Жерти хочеться.

– Ти щось зрозумів? – запитала дівчина, коли за Гансом зачинилися двері.

– Місцями, – відповів Андрій, знизавши плечима, – я тільки зрозумів, що це лайно вже не висить у мене на руці.

Перстень лежав на маленькому балконному столику. Він уже не здавався таким страшним символом незрозумілої загрози.

– Ти вирішив закурити? – запитала Світлана.

– Та ні, не хочу, так просто.

– А мені можна?

– Кури скільки хочеш, – Андрій простяг їй сигарету, яку досі тримав у руках.

– Темна "Оболонь"! – оголосив Ганс, відчиняючи двері. – Що може бути краще для довгої розповіді, ніж три пляшки прохолодного пива? Тільки ще одна пачка цигарок, ось що. Бутерброди вже приготували? Круто, час уже пожерти.

Після легкого перекусу Ганс повернувся до оповіді:

– Мій улюблений письменник Колін Вілсон правильно зрозумів проблему, але не догнав істини, а може, до нього дійшло пізніше. Головне він зрозумів – що вони існують, та всі народи за всіх часів знали чи здогадувалися про їхнє існування.

– Та хто "вони"? Про кого ти говориш?

– Тварі, вони ж злі духи, чи демони. Колін Вілсон називав їх паразитами свідомості, але він не знав, хто вони такі, і звідки з'явилися, а я знаю. Власне, трохи розкутості, і кожна незазомбована стереотипами людина вистежила б їх, вони добряче засвітилися в історії. Плюс елементарний аналіз.

Ганс самовдоволено відкинувся на спинку стільця і сьорбнув пива з пляшки. Відкинувши довге пасмо з чола, він продовжив.

– Ці істоти мають дивовижну здатність паразитувати на духовній енергії. Їх не можна побачити чи помацати, але можна відчути, використовуючи інші способи сприйняття. Ви взагалі врубаєтеся?

Андрій та Світлана вислухали справді довгу історію. Спочатку вони дізналися, як Ганс виявив тварей (саме так він їх називав), потім була лекція про те, як вони «засвітилися» в історії людства, і тільки під кінець Ганс розповів про самих паразитів.

Дуже давно, 30 мільйонів років тому, а може, і 40, ніхто точно не знає, на Землі існувала високо розвинена цивілізація. Це був колективний розум, носіями якого були комахи. Дуже великі комахи, вони були зовні схожі на жуків, але мали сувору ієрархію, як бджоли або мурахи. Їх цивілізація була не технократичною, вони йшли по принципово іншому шляху. Вони багато досягли, фактично досягли вершини, вони вміли відокремлювати духовну частину від свого тіла, жонглювати життєвою енергетикою. Потім самі носії, тобто покриті хітиновою бронею істоти, вимерли, ми знову не знаємо, чому це сталося, але тварі не загинули. Вони переселили свої душі в нову тілесну оболонку, якісь великі тварини стали носіями їхніх духовних тіл. Живленням для тварин служила життєва енергія тварин, яких вони використовували. Фактично вони стали безсмертні, вони розмножувалися, коли збільшували ареал свого поголів'я.

Духовна істота не може жити, не закріпившись на живій органічній основі. Ефірний світ нестабільний, потрібна жива органічна тканина, інакше вихори світового ефіру швидко зруйнують духовне тіло. Так вони жили дуже довго, але приблизно дев'ять тисяч років тому вони виявили появу хомо сапієнс, відбулося перше вселення тварей у людські душі. Люди були найперспективнішою оболонкою для паразитів. Так у районі південного Середземномор'я з'явилися перші рабовласницькі царства. Коли людина носить тварь у своєму тілі, вона відразу змінюється, змінилося і суспільство. Там, де тварі проникли в людей, під час першої (відомої нам) експансії, відразу почала з'являтися жорстка ієрархія. Переселення тварей у людей – один із найзначніших і найтрагічніших елементів людської історії, джерело воєн і завоювань, головне джерело зла як такого, тому що основну свою їжу тварі отримують, коли людина-носій помирає. Вони висмоктують його душу, до крапельки.

Там, де сталося перше вторгнення, люди стали вклонятися тварям, вони стали рабами і обожнювали своїх поневолювачів. Тварі перетворилися на богів, їм приносили людські жертви. Так виник образ Ра, величезний багряний кокон поруч із яким зображували гігантського скарабея. Багряний кокон – це головний осередок сили тварей. Там їхні личинки, зародки нових

паразитів. Примарні монстри не можуть повністю керувати своїми рабами, але можуть показувати основні шляхи і нашіптувати бажання, але є також люди, які перебувають під абсолютним контролем тварей. Зазвичай вони стають жерцями Ра, знаходяться на вершині піраміди, що складається з рабів. Таких людей дуже мало, зламати природний захист людського організму непросто, інколи ж і неможливо. Для знищення імунітету з давніх-давен жерці Ра застосовували наркотик.

– Наркотик? – здивувався Андрій.

– Так, наркотик – ладан, – Ганс допив своє пиво і поставив порожню пляшку під стіл.

– Так ладаном начебто виганяли чортів, всяких там злих духів, – спробувала несміливо заперечити Світлана.

– Справжнє призначення ладану – ввести людину в стан блаженного дебілізму, коли йому вішатимуть на вуха локшину, і він у неї радісно віритиме. Бог вас любить! – проблеяв Ганс, наслідуючи тон молодих протестантів з вулиці.

– Ти хочеш сказати...

– Я хочу сказати, що ЇХ бог дуже любить їх же... під соусом він любить їх ще більше. Він їх так любить, просто жити без них не може. Їхній бог дуже любить, коли вони вмирають. Якби християни могли собі уявити, яким тварям вони вклоняються, вони б померли від огиди. Вкрита сірим слизом напівпрозора комаха, вона ворушить лапками розміром з ківш екскаватора, поїдає душі трупів, що розкладаються. Ось як виглядає всемогутній і всеблагий, а навколо нього повзають тварі подрібніше. Це ангели, вони сидять усередині кожного нормального християнина. До речі, обряд хрещення – це ніщо інше, як магічний ритуал вселення тварі, запрошення до трапези, так би мовити. Пішли на балкон, покуримо.

Усі троє закурили, навіть Андрій. Це була перша сигарета у його житті.

– Християнство походить з юдаїзму, це всім відомо. А звідки взявся юдаїзм? Ізраель, «ель» давньосемітською означає «бог», «Ра» – ім'я цього бога, і «із», на мою думку, показує, звідки взялося це ім'я. Так і звучить – із бога Ра. У будь-якому разі, перша згадка про євреїв пов'язана з їхнім виходом з Єгипту. У їхньому священному писанні сказано, що бог заповів їм правити світом, але насправді їм не позаздриш, адже вони і є раби номер один цього мерзенного скупчення комах. Ра штовхає їх, як і християн, до нових завоювань, тварі хочуть розмножуватися і не хочуть, щоб їм завадили. Недарма ж християни своїм символом вважають знак хреста, який у всі часи символізував повну смерть душі і тіла.

– Як ви тільки курите цю погань? – Андрій не докурив і до половини сигарети, але бажання продовжити не з'явилося. – Лайно!

– Я все зрозумів, краще починати з «Кемела», – зареготав Ганс.

– Краще взагалі не починати, – вставила Світлана, викидаючи недопалок під балкон.

– Ти маєш рацію, Світланка, – Ганс відкинув з очей волосся. – Ти теж маєш рацію, Андрюха.

Розмова після цього перейшла на інші теми. Домовившись зустрітися наступного дня, Андрій зі Світланою пішли по домівках. Перстень залишився на зберіганні у Ганса. Дрібна мряка дощу не злякала парочку закоханих молодих людей. Вони довго не могли розстатися – цілу ніч не бачити один одного дуже важко, якщо по-справжньому кохаєш.

Наступного дня Ганс зник. Він не брав слухавку, не відчиняв двері, мабуть, його таки не було вдома. До обіду сірі вогкі хмари розсіялися і ясне небо засяяло бірюзовою чистотою. Андрій зі Світланою вибралися на свіже повітря. Вони гуляли парком біля Верховної Ради, обговорювали почуте.

– Щось у цьому є, – підбив підсумок дискусії Андрій. – Можливо, в чомусь він помиляється, але щось у цьому є.

Ганс не з'явився й наступного дня. Тривожні думки відвідували Андрія і Світлану, від клятого перстня всього можна чекати. Паразити свідомості – так він їх називав. Чи здатні вони знищувати непокірних? Ганс казав, що від них можна захиститися, тільки не встиг розповісти, як, але якщо він загинув – значить, його спосіб захисту був не найкращим.

В літо 6598 [1090]. Привела Янка митрополита, скопця, люди, хто бачив його, всі говорили: «От, мертвяк прийшов». І, пробувши рік, помер. Був сей муж і не начитаний, і простакуватий, і просторікуватий.

В літо 6599 [1091]. Ігумен [Печерського монастиря] із чорноризцями раду радили і сказали: «Недобре лежати отцю нашому Федосієві поза монастирем і церквою своєю, тому що він заснував церкву і чорноризців з'єднав». І, порадившись, звеліли приготувати місце, де покласти мощі його. І через три дні, коли надійшло свято Успіння Богородиці, звелів ігумен копати, де лежать мощі отця нашого Федосія, його повелінню я, грішний, перший самовидець. От про це і скажу, бо не слухом чував, але сам собі началь. ник. Бо прийшов до мене ігумен і сказав мені: «Підемо в печеру до Федосія». Я ж прийшов із ігуменом, так, щоб ніхто не знав, роздивилися, куди копати, і назначили місце, де копать, поза виходом. Сказав же мені ігумен: «Не смій розповідати нікому ж із братії, щоб ніхто не знав, але візьми, кого хочеш, хай тобі допоможе». Я ж того дня приготував рогалія, щоб копати. Як смеркло, взяв із собою двох із братії, щоб ніхто не знав, прийшов у печеру і, відспівавши псалми, почав копати. І, натрудившись, дав

другому брату, і копали до півночі. І трудилися і не могли докопатися. І я затужив, думаючи, що копаємо вбік. Я ж узяв рогалію і почав запопадливо копати, аж доки друг мій, що відпочивав перед печерою, не сказав мені: «Ударили в било». І я в той же час досяг мощів Федосія. І тому, що сказав мені: «Ударили в било», я сказав: «Я вже докопався». Коли ж докопався, охопив мене жах. і я почав благати: «Господи, помилуй!» У той саме час, коли ігумен ще не сказав, з ким він буде переносити його тайно, сиділи в монастирі два брати і дивилися в бік печери. І коли ударили в било, вони бачили, як три стовпи, неначе сяючі дуги, пересувалися і стали над церквою, де покладений був Федосій. коли докопався, послав до ігумена: «Приходь, візьмемо його». Ігумен же прийшов із двома братами, і я розкопав ширше, влізли і побачили, що лежать мощі його, але суглоби не порозпадалися, і волосся на голові злиплося.

«Повість врем'яних літ»

Ганс з'явився лише за тиждень. Виявилося, що він просто зависав із друзями, а перстень у цей час спокійно лежав у нього вдома, навіть нікуди не пропав. Ганс розбудив рано-вранці (о пів на десяту) Андрія, забіг у передпокій і відразу повідомив, що йому терміново потрібна допомога. Завтра ввечері приїжджають батьки, а в хаті бардак бардаком, і кіт ще не валявся.

– З мене могорич, тільки приходь робити генеральне прибирання, Світлану з собою приведи, зайві руки не завадять у господарстві.

Прибирання видалося грандіозним. Перемили Еверест посуду, Ганс сам поприбирав усі свої речі. Підлоги, килими, сміття та порожні пляшки дісталися Андрію, а от стада тарганів, посуд та приготування обіду випали на долю дівчини.

– Звідки у вас стільки тарганів? – здивувалася Світлана, витираючи стіл.

– Це все через мене, – пояснив Ганс. – Таргани – зброя тварей. Вони проникають у всі щілини, забиваються в найнедоступніші закутки квартири, несуть негативну енергетику. Вони створюють енергетичне поле для проникнення серйозніших особин. Таргани – це робоча худоба тварей, без неї вони як без рук, я навіть думаю, що вони, можливо, і є нащадками тих самих тварей старовини.

– Таргани? – з явною зневагою зморщила носик Світлана.

– Ну, ти можеш собі уявити, що мурашка бігає по твоїй руці?

– Можу, це, мабуть, лоскітно.

– А уяви, що по твоїй руці бігає тарган, – Ганс поворухнув пальцями, намагаючись зобразити рухи лапок потвори.

– Гидота яка! – обурилася Світлана, її навіть пересмикнуло.

– А яка між ними різниця? – удавано здивувався Ганс, – і те, й інше комаха, яка бігає собі по твоїй ніжній ручці.

– Але ж тарган... Він же такий огидний, – дівчина скривилася.

– Ага, ось ти і зрозуміла – це флюїдна, тобто духовна відраза. Ти не сприймаєш тарганів як таких, вони не отруйні, не кусаються, але просто неприємні і тобі гидка їхня енергетика.

– І у такої потвори є енергетика.

– У всіх живих істот є енергетика, тільки не кажи «біополе», бо мене знудить, ці екстрасенси так задовбали своїм примітивізмом.

Після прибирання Ганс з урочистим виразом фізіономії виставив на стіл пляшку журавлинної «Фінляндії» та вакуумну упаковку сирокопченої ковбаси.

– Дякую за сприяння. Батьківщина вас не забуде. Сто грамів? Ага, непитущі, обліко морале, можу запропонувати каву, на пиво грошей вже немає. Ну, може по пів стопочки за успішне завершення роботи?

Після закінчення трапези Ганс зі Світланою викурили по сигареті, а Андрій набовтав ще одну чашечку розчинної кави. Знову заговорили про тварей.

– Вони тупі, обдурити їх дуже просто, – віщав Ганс, вже трохи напідпитку, – достатньо тільки не підпускати їх близько і ти невразливий. Вони роками плетуть свої тенета, які ми розбиваємо одним ударом. За кілька хвилин ми можемо зруйнувати все те, що вони створювали багато років. Це наш спосіб боротьби, ми заспокоюємося, а вони починають все спочатку, і так без кінця. Але наш спосіб боротьби є принципово потужнішим.

Ганс отримав своє безглузде прізвисько ще в третьому класі через дотепний випадок під час шкільної вистави. Насправді його звали Володею.

Після школи батьки хотіли прилаштувати Ганса на юрфак за прикладом більшості золотої молоді, але він був оригіналом і пішов навчатися на географічний факультет. Батьки його лаяли за те, що він курить, за те, що не стригся відтоді, як закінчив школу, за те, що слухає занадто гучну і важку музику, але люди вони були добрі і ніколи не лаяли його без причини, якщо під гарячу руку потрапить. За тиждень спілкування з Андрієм та Світланою, Ганс сильно здружився з парочкою. Тепер вони тусувалися втрьох, збираючись вранці біля Світлани, а ближче до обіду вирушали кудись прогулятися. Ганс перетворився на своєрідного гуру, він вчив «молодь» керувати внутрішньою енергетикою, читав довгі лекції про те, як боротися з тварями і чому слід це робити.

– Вони проникають у людину і руйнують її зсередини, – розповідав Ганс, показуючи жестами як руйнується людина, – і тоді, як у фільмі «Чужі», люди

стають заклятими ворогами всього людського. Вони перероджуються, стають справді чужими. Вони вже не люди, а раби тварей. Таких людей треба лікувати чи знищувати, якщо вилікувати вже неможливо.

Ганс був екстремістом, Світлану це трохи лякало, Андрію це подобалося. Тільки одну проблему троє друзів ніяк не могли вирішити – що робити з перстнем.

У літо 6600 [1092]. Предивне чудо було в Полоцьку: тут вночі з'явилися привиди, стогнали опівночі, як люди, шниряли біси вулицями. Коли хто із хоромів виходив, щоб побачити, відразу ж був бісами непомітно уражений і від того помирав, і ніхто не насмілювався виходити з хоромів. Після цього почали [біси] вдень з'являтися на конях, і не було видно їх самих, але видно було копита їхніх коней. І так уражали людей в Полоцьку і його області. Тому і люди говорили: «Навії б'ють половчан». Почалося це знамення від Друцька. У ці времена було знамення в небесах: наче круг був посеред неба величезний.У це ж літо засуха була, неначе вигоріла земля, і багато лісів самі загорялися, і болота. Багато знаменій було на землі, і нашестя велике було половців звідусюди, і взяли три городи, і багато сіл звоювали.

У ці ж времена багато людей вимерло від різних хвороб; як говорили продавці хрестів, від Пилипового дня до м'ясопусту [продали] сім тисяч [хрестів].

«Повість врем'яних літ»

Якось увечері Ганс заявив:

– Терпіти не можу золото.

– Я його теж не люблю, – зауважила Світлана.

– Так, до речі, мої друзі хочуть злазити до печер! – радісно повідомив Ганс, ніби йшлося про пікнік з шашликами.

– Не раджу, – насторожився Андрій, – на фіг воно їм треба?

– Романтика. Ти в нас фахівець, може, підкажеш, як краще забратися?

Андрій висловився так грубо, що не тільки Світлана, а й Ганс зніяковів.

– Ну ні, так ні, так би одразу й сказав.

– Ти їм так і скажи, можеш навіть від себе чогось додати.

– Та я й сам хотів з ними піти, – зізнався Ганс, почухавши потилицю. На цей раз Андрій висловився настільки грубо, що у дівчини урвався терпець, і вона попросила НІКОЛИ при ній більше не матюкатися.

– Ти знаєш, – Ганс став несподівано серйозним, – мені хотілося б віддати тобі цей перстень на кілька днів.

– Що трапилося? – одразу злякалася Світлана.

– Та все нормально, тільки ночами мені чомусь хочеться його вдягнути на палець.

– Ти Толкієна читав? – запитав Андрій.

– Читав.

– Ну як тобі?

– Вставляє. Є у нього смак, ніде правди діти. А що?

– А мені подобається Толкієн, – зауважила Світлана. – Читала я Муркока…

– Усіх знудило у відкриту книгу, – Ганс захитав головою. – До Толкієна йому далеко.

– Я хотів сказати, що там теж все було про каблучки, – Андрій узяв у руки перстень.

– Ой, коротше… – Ганс недбало змахнув рукою. – Я пожартував, залиш тут це лайно.

– Я за ним скучив.

Вечір, проводив Світлану, додому йти не хотілося. Які ще проблеми з довбаним кільцем? Перший уламок цегли плющить його як пробку з-під пива плющить колесо трамвая. Сірники у кишені, це для багаття. На схилах немає жодної душі. Ось вам ваше лайно, трясця! Жеріть, суки...

Сухий хмиз спалахує як папір, перстень падає в купу палаючих гілок, всі тварі лаврських печер нехай згорять з ним синім полум'ям!

– Не боюсь я вас! Я ще надеру вам дупу, виродки.

Обпалене багаттям кільце викочую з вогню. Гаряче, сволота, нехай трохи охолоне. Ні, це вже не кільце. Вже під цеглою це не було перстнем.

– До скорої зустрічі, уроди!

Не знаю, що вони думали в той момент. Може, вони й не чули нічого, а може їх і немає взагалі. Хтозна, цілком можливо, що Ганс їх вигадав, коли курив траву з Гобліном. Він, правда, каже, що до нього це дійшло вже згодом. Подивимося, але якщо вони і є, то я їх не боюся.

У давнину даньоруські воїни полеглих ратників покладали на похоронне багаття, а над вогнищем насипали курган, чужих просто закопували. Вважалося, що якщо тіла ворогів не віддати землі – то душі їх не відразу загинуть, а ще довгий час блукатимуть по містах і весях, завдаючи шкоди та хвороб, питимуть ночами кров немовлят. Закопуючи чужих, чинили обряд знищення сили, сковуючи душі ворогів.

КЛАДОВИЩЕ ДОМАШНІХ ПІДЛІТКІВ

– Я ж казав, що Скарабей у штани накладе.

– Заткни нору! Ти коли-небудь був у підземеллях?!

– Може, й більше, ніж ти.

– Що ти женеш, у Лаврі ти був, екскурсовода за спідницю тримав, а в глибинних печерах ти одразу обісрався б. Це тобі не на дискотеку сходити.

– Розкажи ще, Скарабей, про золоті перстні і паразитів свідомості.

Кілька днів тому Ганс вирішив пофраєритися перед трьома однокурсниками, він показав їм перстень і розповів історію про Андрюхін похід, додавши до розповіді основні постулати своєї теорії про тварей, але результат виявився протилежним від очікуваного. Замість поваги він став об'єктом глузувань, до нього одразу приклеїли прізвисько «Скарабей» і підбивали сходити подивитися на підземних монстрів. Ганс сердився, але коли через пару днів його побачили без перстня, вибрики дотепності знайомих здалися нестерпними і він погодився піти в підземелля, щоб дізнатися, хто справжній засранець.

Ганс знайшов цей хід за описами Андрійка, а за три години четверо молодих людей уже продиралися бетонними шахтами зливової каналізації у пошуках пригод. Ось і земляний хід, про який було стільки розмов.

– То це тут знайшли золото, Скарабей?

– Зараз самі все побачите, – Ганс відчував неприємне тремтіння в ногах, але не хотів зізнаватися у своєму страху.

– Що це так смердить?

– Може, ті хлопці, яких так і не знайшли, – припустив сутулий Ігор, головний підбурювач. Бажання йти далі зникло у всіх чотирьох, але безглузда юнацька хоробрість штовхала вперед. Ніхто не хотів показати свою слабкість, зізнатися в боягузтві, інстинкт самозбереження був переможений ще перед входом, коли практично без закуски була випита пляшка горілки.

– Може, хтось уже у штани наклав? – зі зловтіхою запитав Ганс.

– Заспокойся, всі знають, що ти герой.

– А скільки вони тут пролежали? – поцікавився Ігор.

– Більше року, – відповів Ганс. Він йшов перший, освітлюючи дорогу єдиним на всю компанію ліхтариком. Огидний запах дійсно посилювався з кожним кроком, у Ігоря здали нерви і він запропонував йти назад.

– Ага, ти ж найбільше хотів сюди потрапити, – Ганс посвітив ліхтариком у вічі Ігорю, але той тільки й міг відповісти, що трупний сморід діє йому на нерви. Ганс хотів сказати щось уїдливе, але з темної глибини коридору почувся глухий крик:

– Допоможіть!

– Не зрозумів... – Ганс посвітив у глибину тунелю, але далі, ніж на десять метрів, все одно ні чорта не видно.

Крик повторився, у ньому чулася безвихідь, туга, молоді люди не могли не відгукнутися, чуючи благання про допомогу, вони майже побігли в тому

напрямку, кожен по-своєму намагався зрозуміти, хто ж їх кличе. Несподівано ліхтарик згас, всі зупинилися, наштовхнувшись один на одного. У темряві Ганс чортихався, проклинаючи контакт, який відійшов в недоречний момент. Ігор запалив сірник, але тут і ліхтарик запрацював.

– Що там таке? – Ганс висвітлив на земляній підлозі, кроків за п'ять від себе, гірку якогось брудного ганчір'я. Підійшовши ближче, молодики виявили дві роздерті спортивні куртки, брезентовий рюкзак, поруч лежав розбитий ліхтарик.

– Тут уже хтось нещодавно був, – Ігор підняв із підлоги рюкзак і відкрив його.

– Порожньо.

Ганс висвітлив трохи осторонь зім'яту носову хустинку з плямами бурої засохлої крові.

– Можливо, таки сходимо вперед, там хтось кликав на допомогу, – невпевнено запропонував Ігор.

– Треба сходити, – Ганс рушив тунелем, не дуже швидко, як для керівника команди рятувальників. Попереду почувся зчавлений крик.

– Щось тут не так, – Ганс зупинився і повернувся до товаришів, – коли ми говоримо, є луна, а в цих страшних воплях…

– Підійдіть ближче! – хрипкий владний голос пролунав зовсім поруч. Навколо Ганса стояли вже не його приятелі, а мерці в білих плащах.

Пробудження тривало кілька хвилин. Дурні сни. Скоро світанок. «Я просто багато думав про цей похід, от і сниться всяка дурня». Через п'ять хвилин Ганс уже видавав хропіння, схоже на дихання молодого дракона.

Андрій, прокинувшись пізно вранці, довго не хотів підводитися. Якби не пронизливий дзвінок телефону, він би ще провалявся в ліжку хвилин сорок, але робити нічого, якщо слухавку ніхто не зняв – отже він удома один і має підійти до телефону. Телефонувала Світлана, питала чи збирається він до неї зайти.

– Так, скоро буду. Я тільки прокинувся. Треба ще поснідати.

– Приходь, я сама приготую щось смачненьке.

У той час, коли Андрій зачиняв двері квартири, Ганс стояв перед пащею підземель, не наважуючись увійти.

– Я ж казав, що Скарабей у штани накладе, – єхидно промовив Ігор, поплескавши себе по тилу.

– Заткни нору! Сам вискочиш за п'ять хвилин, ти і метрів сто не пройдеш.

– Збігай додому, випери джинси і приходь нас зустрічати.

Якби Ганса не зупинили – він би поліз у бійку, але його втримали і він поспорив з Ігорем, що він перший злякається. У підземних палатах він все ж таки опинився, хоч і не хотів туди спускатися. Поблукавши трохи по підзем-

еллях, весела компанія не виявила жодних таємних проходів або хоча б проломів, цей факт викликав нову серію глузувань і уколів, Ганс готовий був вибухнути, але сказати йому було нічого. Він героїчно витримав усі знущання, мовчки вислухав кепкування.

– Я й не очікував побачити нічого вартого уваги, Скарабей обкурився напевно, – прохихотів Ігор, коли вони вийшли на поверхню.

– Від травки таких глюків не буває, тут було щось міцніше. Скарабей, ти чим коловся?

– Не ображайте мого комашного друга, – Ігор сплюнув. – Йому ще штани сьогодні треба прати.

Регіт, бридкий регіт, штовхають у спину. Нема чого відповісти. Вони йдуть, він стоїть як обпльований. Виродки. Андрійко теж молодець, понарозповідав…

– Що сталося? – Світлана злякалася несподівано осклілих очей Андрія, повіки його затремтіли, дихання стало прискореним. – Що з тобою?

– Ганс… – хлопець підвівся зі стільця, закривши долонями обличчя. Він відчув щось недобре, але не знав, що його друг знайшов розпухлу землю неподалік входу в похмурі підземелля і руками розгрібав грудки вологого чорнозему. А ось і він, заліплений землею, зім'ятий майже в млинець перстень, який не втратив свою замогильну силу.

«Андрій не сказав мені, що закопав його тут», – з образою подумав Ганс, дивлячись на те, що ще недавно було дорогою антикварною річчю. Він затиснув знахідку в кулаку, і глянув на сяючий мороком вхід до преісподні. «Я сам спущуся туди, я доведу їм, що я правий навіть якщо мені доведеться винести звідти шматок трупа». Страх зник, поступившись місцем зловтішності. За мить підземелля проковтнуло ще одного шукача пригод.

Про підземні рукотворні печери розповідають багато моторошних історій. Самовпевнені дослідники часто гинуть, бо це небезпечне захоплення. Багато з підземних ходів були вириті більше тисячі років тому, вони готові будь–якої хвилини обрушитися на голови допитливих. Але охочих випробувати долю не стає менше. Коли знаходиться черговий вхід у давні катакомби, завжди знайдеться пара-трійка людей, яких хлібом не годуй – дай тільки полазити по таємничих підземеллях. Іноді зірвиголови знаходять цікаві побрякушки, які обронили хтозна в які часи. Ми знаємо легенди про скарби, коли на одну цінну знахідку припадає по кілька трупів. Кажуть, що не лише під завалами гинуть люди, часто розповідають про страшних чудовиськ, що мешкають у найнедоступніших закутках підземель. Особливо поширені сказання про печерних собак, які і не собаки насправді, а тільки зовнішньо їх нагадують. Зустріч із ними завжди закінчується заги-

беллю одного з членів групи, інші залишаються живими, якщо встигнуть втекти, поки тварі розгризають тіло загиблого.

До таких розповідей складно ставитися без упередження, кожне слово доводиться очищати від фантазій, та й люди, які знають оповідача, завжди скажуть: «Кого ви слухаєте? Він же ненормальний!». Дійсно, багато хто з підземних старателів божеволіє, дуже багатьом легендам не довіряєш тільки тому, що вони не можуть бути правдивими тут, на поверхні. Під землею все бачиться по-іншому, нерви натягнуті як струни на акустичній гітарі, всі відчуття загострені, але людина з міцною нервовою системою ніколи не втрачає голову, а серед дослідників підземель таких більшість. Прикро, що вони рідко доживають до старості.

Ганс дійшов до пролому в стіні і серце забилося частіше.

«Я ж казав, що він тут є, цей клятий таємний хід», – руки тремтіли від незвичайного збудження. Сферичні склепіння стелі були обліплені якимось сірим слизом, нудотний сморід він відчув ще раніше, джерело було тут, за проломом. «Дивно, що ми не знайшли його всім натовпом, адже проходили повз це місце», – Ганс увійшов до коридора, далі йти не хотілося, але ноги самі несли. Стан гіпнотичного трансу поступово відпускав його, і чим більше він приходив до тями, тим більший страх охоплював свідомість. Ганс невпевнено рушив коридором. Промінь ліхтарика вихопив з темряви неясний темний силует. Здригнувшись від несподіванки, Ганс відступив на кілька кроків, пильно вдивляючись у темний простір перед собою. Коридор був порожній.

– Що за чортівня! Гей хто там?

Відгукнулася лише луна. Ганс пішов далі, але одночасно з'явилося бажання розвернутися і втекти.

– Телефон не відповідає, – Андрій поклав трубку і опустився на стілець. Світлана присіла поруч і взяла його за руку.

– Чому ти думаєш, що з ним щось станеться?

– Не станеться, а вже сталося. Він загинув, ми його більше ніколи не побачимо.

Світлана заплакала, їй було шкода дивакуватого Ганса. …Але насправді він був ще живий.

На білій стіні чорне розп'яття та плями крові, на підлозі – все, що залишилося від Влада та Сані. Блювота протверезила Ганса, останні краплі трансу миттєво зникли, перстень випав з тремтячих рук. Стогін, від якого серце холоне, кинув Ганса в паніку, і він готовий був тікати з усіх ніг. Але тікати було нікуди – темна постать перегороджувала вихід. Широкий чорний плащ, а, можливо, ряса, капюшон закривала обличчя.

– Ну і сморід тут у вас, – бадьоро промовив Ганс, хоча серце його тріпотіло десь в районі кульшових суглобів.

Вечір. Помаранчевий диск сонця незабаром опуститься по той бік гори. Бульбашки газу неспішно грають у пляшці джин-тоніка, зелень схилів тремтить у рідких поривах теплого вітерця. Сумно. Ганса немає вже три дні. Ми вирішили влаштувати поминки, купили дві пляшки джин-тоніка та прийшли сюди. Світлана не пошкодувала губної помади, написала на сірому бетоні: «Саня», «Влад», «Ганс». Після цього вона сказала те, що давно вже в мене самого крутилося в голові:

– Можливо, можна спуститися і знайти його, можливо, він ще живий?

Та сама думка відвідала мене ще вчора, але крім того, ще одна дурнувата ідея не давала мені спокою – мені потрібен меч. Я спущусь туди з мечем і розрубаю їх на шматки. Ще місяць тому я почав клепати свій власний клинок, але часу доробити його все якось не було, або, можливо, я просто розлінився.

– Ти тут закопав перстень? – запитала Світлана, вказавши на взрихлений ґрунт.

– Тут, але щось не так.

Я почав руками розгрібати землю, але докопавшись до глибини, перстня не виявив.

– Це Ганс його знайшов, дурень, навіщо він його взяв! Краще б я викинув цю погань подалі у Дніпро!

Вже в сутінках ми поверталися додому, я заявив, що спускатися буду один. Якщо до вечора не повернуся, нехай Світлана повідомить в міліцію, де я перебуваю, нехай роблять, що хочуть.

Одного разу толкієніст Костик начитався «Калевали» (це фінська міфологія) і розповів нам про віковічного коваля Ільмарінена, який тільки з'явившись на світ, того ж дня і кузню побудував. А народився він з молотом і ковальськими щипцями в руках. «Бідна його мама», – сказав я, почувши цю історію. Майже до світанку я доробляв свій клинок і згадував про цього самого Ільмарінена. Меч мій був правда не кований, а просто довга заточена залізяка, перев'язана на рукоятці ізолентою (щоб зручно було тримати), з ебонітовою гардою і ефесом з товстого болта і двох гайок, знову-таки обмотаних чорною ізолентою. Не про такий меч я мріяв, але, як кажуть у наш час, на безриб'ї і сам раком станеш. Чим же я не Ільмарінен, віковічний піснетворець нескінченної Калевали? Ганса мені не повернути на цей світ, але хоча б знайду його, а якщо мені пощастить, то повернусь і сам. Цілком виснажений, я впав не роздягаючись у ліжко і заснув. Спав я міцно, снів не пам'ятаю, підвівся ще до дев'ятої години і добре підкріпився. У чорну спор-

тивну сумку я поклав шість бутербродів з сиром, літр води, ліхтарик, свічку і теплу куртку. Меч обмотав газетами. О пів на десяту я зателефонував Світлані і повідомив, що вирушаю в похід.

Ранок видався безхмарним. Жовтувата, вигоріла на сонці трава, вже не так тішить око, як на початку літа – на ній уже іноді валяється опале жовте листя, а тільки початок серпня. Я впевнено крокував стежкою, страху не було в жодному оці, навіть дивно. Перед входом я розгорнув меч і вийняв із сумки ліхтарик.

– Настав час надерти комусь дупу, – сказав я, поринаючи у вічну темряву.

Поклавши слухавку, Світлана довго не знала, що ж їй робити. Вона не знаходила собі місця, нервувала, курила, плакала. Андрійко наче на війну пішов, чи повернеться назад? Включала музику, пробувала дивитись телевізор. "Не можу я тут сидіти!" – дівчина одягла джинси і приготувалася виходити, бігти до входу в підземелля, бути там, чекати на нього.

«Навіщо я тоді сказала про те, що можна спробувати спуститися за Гансом, чому не відмовила його сьогодні! Яка ж я дурепа!». Світлана дістала з сумки останню цигарку, клацнула запальничкою, вдихнула міцний дим і знову заплакала. Сльози текли по опухлих щоках, вона витирала їх долонею, але не знала, як зупинити.

– П'ять років тому таке життя було... – пробурчав Максимич, нагинаючись за пляшкою з-під пива. Старі кістки нили, спина боліла, а улов невеликий – за пів дня три пляшки. На хліб не вистачить.

Вранці в парку небагатолюдно, ті, що п'ють пиво, з'являться тут ближче до обіду, золоті синки та мамині-татові дочки. Максимич присів на лаву, його клієнти скоро прийдуть, він підходитиме до них і ввічливо запитуватиме пляшечку, іноді можуть послати по матері, але це буває рідко. Спекотне полуденне сонце гріло спину пенсіонера, і він усміхався. Насправді Максимич був оптимістом, він уже забув про сумні думки про життя, пригрівся і задрімав.

Молода дівчина в сірій футболці і чорних вузьких джинсах сіла на лавку поруч. Відкинувши з лоба пасмо довгого світлого волосся, вона вийняла зі шкіряного наплічника пачку цигарок і дешеву зелену запальничку. Її бездонні очі променилися синню серпневого неба, теплом яскравого сонця. Напівпорожня запальничка подарувала дівчині язичок полум'я, самотня сльоза скотилася по щоці і впала на груди.

«Открытая дверь на свежей земле…»*

Світлана оплакувала не Ганса, і навіть не Андрія, втративши щасливі думки вона вирішувала сама спуститися в підземелля. Чомусь вона думала,

* Слова пісні «Трансильвания» групи «Агата Кристи».

що тільки сама зможе врятувати коханого, а якщо він мертвий – вона помре поряд з ним.

«Там внизу твоя могила, до свиданья, милый…» *

Це було дуже безглуздо, і Світлана розуміла, що це безглуздо, але не могла нічого з собою вдіяти. На себе сліз уже не лишилося. Готуючись до смерті (треба бути повною дурепою, щоб туди лізти, розуміючи, що назад не повернешся вже ніколи), Світлана була майже спокійна. На кухонному столі вона залишила записку, в якій було пояснення, де її потрібно шукати. Батьки виявлять лист тільки ввечері. Вони вже не встигнуть її зупинити, і навряд чи встигнуть врятувати. Дівчина не була така запаслива, як, наприклад, Андрій, для підземного походу вона взяла тільки батьківський ліхтарик, і на наявні гроші купила пачку дорогих цигарок. Ось і весь боєзапас.

«До свиданья, милый!»**

Дорога до могильних печер була недовгою. Схили, стежка, вискалена бетонна паща входу, засохлий букетик троянд досі лежить на землі. Напис, зроблений її ж рукою, говорив: «Саня. Влад. Ганс.». Світлана вийняла той же понівечений тюбик помади, який досі валявся в рюкзачку, і дописала нижче: «Андрій і Світлана».

«До свиданья…»***

ПОМИРАЮТЬ ВСІ

Коли я вибрався з тої смердючої діри, я був у шоці, чорт забирай! Мало того, що я там обнишпорив усі закутки і нічогісінько не знайшов, піднімаюся – Світланка назустріч, і відразу в соплі. Цілу годину не міг її заспокоїти. Мене б хтось заспокоїв. Адже я спочатку крепко злякався. Там, у глибині, сморід нестерпний, але я не знайшов той проклятий пролом, почав навіть сумніватися, чи був він там рік тому. Потім ми пішли до Світлани додому і встигли вчасно, бо її мати прийшла хвилин за десять після нас. Якби вийшло навпаки, дівчинка мала б вирвані роки. Ні, треба було додуматися до такого – лізти в прокляті печери шукати труп… мій тобто. Може, вона й не наважилася б, та хто її знає. Дурням закон не писаний, Ганса я теж просив не лізти куди не треба.

"Ганса більше немає, з цим потрібно змиритися", – сказав я Світлані. Загорнутий у газети меч я приніс назад додому, він мені так і не знадобився. Я вже йшов у душ, коли мати мені сказала, що мене питають до телефону.

Вмирають рано чи пізно всі, але деякі кадри іноді самі напрошуються. Ганс і Андрійко були, мабуть, із тієї породи. Деякі скисають, ламаються від неприємностей, інші і в глибокій старості не здаються. А життя любить мужніх, але тільки тих, хто з головою дружить. Коли Андрій підійшов до телефону, він справді очманів. На тому кінці дроту був Ганс.

*, **, *** Слова пісні «Трансильвания» групи «Агата Кристи».

– Андрюха, мені терміново треба тебе побачити.

– Зараз зайду, тільки до Світланки ще заскочу.

Море радості, зрозуміти нічого не можна, але ніби живий – це головне. Ганс сидів на стільці в передпокої, навіть кросівки не зняв, виснажений, одяг обдертий, на обличчі засохла кров. Андрій зі Світланою (вона теж зірвалася проти ночі) так і ахнули.

– Ти там був? – Андрій випромінював нордичну суворість.

– Так, хай їм трясця...

– А я тобі казав – не ходи?

– Ну, казав.

– Я, між іншим, теж там був сьогодні. Шукав тебе по всіх дірках.

– А, ми теж із першого разу не знайшли.

– Коротше, розповідай.

Ганс говорив дуже довго і з жахливими подробицями, які переважно взагалі не мали відношення до справи, але такий був його стиль. Він розповів, як спустилися всією компанією, як йому не повірили (дуже коротко), і як він знайшов, де було закопано перстень, а потім сам став спускатися.

– Я був, як під гіпнозом, не боявся, ні про що не думав. Тільки коли зайшов до тої зали з хрестом, побачив забризкані кров'ю стіни, трупи, тільки тоді прийшов до тями. І мені одразу стало дуже страшно, а тут ще раптом з'явився цей абат, або що то там таке було. У чорній рясі, обличчя не видно, закрите капюшоном і став підходити до мене. Я, хоч і страшно було, розлютився, влупив його ногою – а там тільки ганчір'я, більше нічого немає.

– Як це? – здивувалася Світлана.

– Та не знаю, сам не зрозумів. Було схоже на людину, вдарив… тільки ганчірки полетіли. Я побіг назад тим же побіленим коридором, але потім вийшов начебто зовсім не там, заблукав, потім насилу знайшов дорогу назад – тільки пів години як зайшов, відразу і зателефонував.

– А що ти їв усі ці дні? – Андрійко згадав свої пригоди, його найбільше тоді цікавила їжа та вода.

– Які дні? – Ганс смикнув плечем, наче його намагалися зв'язати. – Я сьогодні туди зайшов, ранком.

Андрій та Світлана переглянулися.

– Сьогодні вранці і я там був, ми вже два дні, як тебе поховали.

– Не зрозумів, ми вчора бачилися.

– Сьогодні п'ятниця, а ми бачилися востаннє у понеділок.

Ганс спочатку подумав, що Андрійко над ним приколюється, але Світлана вказала на газету, що лежала поряд на журнальному столику, її там залишили його батьки ще вчора, мабуть.

– Отакої, я там був кілька днів! Треба годинник із собою носити.

– Добре, хоч живий лишився.

– До речі, щось родаків моїх довго немає, де вони вештаються, цікаво? Вони, втім, звичні, гадаю, не хвилювалися.

Наступного дня Андрій і Світлана дізналися, що батько Ганса лежить у реанімації – у нього інсульт, стан критичний. Увечері він помер. «Замість мене», – сказав Ганс.

ТІНІ ЗАБУТИХ ПРЕДКІВ

У центрі Києва, від Майдану до Бессарабки, дим стояв стовпом – закінчувалася грандіозна епопея капітального ремонту Хрещатика. Рідкісні перехожі пробігали між вибоїнами котловану, ухиляючись від бронетехніки тракторів і екскаваторів. Робітники у фірмових помаранчевих спецівках іноді покрикували на злісних пішоходів, які з усіх сил намагалися потрапити під колеса самоскидів, що повільно повзали в клубах будівельного пилу. Кияни чомусь не раділи оновленню, рахували, у скільки десятків мільйонів усе це обходиться, і розуміли, куди ж потечуть сотні мільйонів, про які занудно бубоніли засоби масової інформації. Тири-пири, в чиюсь бездонну кишеню, куди ж ще?

Вітряний сонячний день 17 серпня Андрій та Світлана провели у Гідропарку. Ганс напився, як свиня, він важко переживав втрату батька, але це навряд чи могло стати виправданням запою, з якого він уже тиждень не міг вийти.

– Треба щось робити з Гансом, – Андрій розгрібав рукою вологий пісок і намагався збудувати з нього хатку. Бліки сонця, що плескалися у воді, стали раптом нестерпно яскравими. Вітер. Андрій похитнувся і впав, щокою уткнувшись у гірку піску.

Навколо ходили люди, які не звертали на нього жодної уваги. Вони були одягнені у старовинний одяг, довгі, мало не до коліна, сорочки були перев'язані широкими яскравими поясами. Острижені коротко, з короткими бородами, а вуси пишні, як у козаків.

"Може, це і є козаки?" – подумав Андрій, але шароварів ні в кого не було, вузькі світлі штани були заправлені в невисокі чоботи зі світлої шкіри. Слабкість у всьому тілі, навіть ворухнутись немає сил. Нереальність того, що відбувається, нагадала подібний випадок, який, до речі, недалеко звідси стався в травні. Тоді толкієністи його відкинули за підозрою в психнепридатності. Тільки того разу гриміла битва, а цього разу нічого не змінилося, і пісок, і Дніпро, тільки ось поряд з берегом трохи погойдується на хвилях великий човен, троє веслярів неквапливо підводять його до затиш-

ної бухти. Люди ці дивні, складають за три кроки від Андрія якісь мішки. Їх, мабуть, складатимуть у човен. Марення наяву припинилося, коли хлопець, зібравши волю, зміг підвестися. Сів. Хвилі, вітер, теплі промені сонця, ніяких човнів і дивних людей. Світлана лежала на підстилці, накривши обличчя журналом. Вона, на щастя, нічого не помітила. Андрій потягнувся до пластикової пляшки з мінералкою.

– Ти не заснув?

Світланка потяглася і сіла. Ніжна посмішка, вона відібрала пляшку і теж сьорбнула води.

– У тебе морда в піску, – зауважила дівчина і спробувала змахнути його рукою. Потім вони купалися, після чого лежали обійнявшись і розмовляли про всякі нісенітниці.

– За два тижні до школи, останній перегін, – Світлана втомилася бути школяркою, і їй дуже не хотілося знову сідати за парту. Вона розповідала про свої мрії і плани після випускного балу, вони зводилися до того, що вчитися все одно доведеться, але здобувати вищу освіту вона хотіла б не напружуючись. Андрій слухав монолог дівчини, але його знову повело, голос Світлани сповільнився, став тихішим, і він начебто бачив її, але за спиною дівчини люди в довгих сорочках витягали на берег човен. Їхні повільні голоси зливалися з мірним шурхотінням хвиль.

– Ти мене не слухаєш! – дівчина готова була образитися, а хлопець повернувся у звичні відчуття простору та часу.

– Задумався.

«Щось вони втратили того дня, щось дуже важливе, можна навіть сказати, цінне. Що?».

– Холодно сьогодні, вітерець не радує, – Андрійко накинув на плечі сіру теніску, дах впевнено зістикувався з тлінним тілом.

Увечері, тільки заради експерименту, ми зайшли до Ганса. Він був удома, і був абсолютно тверезий, і заявив, що він кинув пити, назавжди, взагалі, і наркоту не чіпатиме, і курити теж кинув, загалом – трезвенник.

– Я пару днів пив по-чорному, потім захотів убитися, і друзяк якраз зустрів. Вони мені в пляшку з пивом кинули пару таблеток якихось із аптеки, а справа була в парку, тільки не пам'ятаю в якому. І ці уроди мені щось грузять, а я дивлюся – на все небо рекламна заставка «Метро Голдвін Майєр», та яка з левом, і я їм кажу: «Не чіпайте мене, уроди, зараз кіно почнеться», а собі думаю: «Добре, що тут сферичний екран поставили». Коротше, кіно так і не почалося, а мої, дивлюся, стоять на відстані. Під цією справою взагалі всі своїми здаються, особливо здалеку. Я підхожу до них, кажу: «Кіно, зараза, не показали». Вони відповідають: «Старий, ми тебе не

знаємо». Я придивляюся – начебто б не мої. Відійшов, стою осторонь, курю. А потім глянув – сигарет-то в мене немає, я порожню пачку ще до цього викинув. Ну, думаю, час додому, вже зовсім не тямлю. Поруч хлопці стоять, ось, думаю, мої. Підходжу, мовляв, час уже додому, а вони відповідають: «Ми ж тобі вже сказали, алкоголіку, ми тебе не знаємо». І всі дивляться на мене так дивно, і я розумію, що це ж не мої, і думають, напевно, що я алкоголік чи взагалі якийсь дурень. Мені так шкода стало, я навіть заплакав, а сам кажу їм: «Я не алкоголік, я наркоман. Проведіть мене до метро, будь ласка, мені додому треба». Потім уже нічого не пригадую, вранці прокинувся вдома, гроші на місці. Коротше, я тепер зав'язав.

– Добре ще, що тебе не обікрали, – каже Світлана.

– Ні, я в натурі зав'язав. Більше цієї гидоти бачити не хочу.

У мене самого без наркоти дах літав. Якби почав розповідати – мене б одразу на дурку відправили. Весь час хотілося піти на Гідропарк, може знову щось зможу побачити. Я точно пам'ятаю, що до кінця той глюк не додивився, але в цьому була якась найвища істина. І ще, я відчував, що та погань намагалася вирватися з підземель. Хтось шукав дорогу, вихід назовні, і мені дуже не хотілося, щоб воно вирвалося. Мене б першого замочили, це точно. Тут моїм саморобним мечем не відмахаєшся.

Я проводив Світлану до крайньої точки – перед під'їздом ми розійшлися. Завтра вранці ми знов домовилися піти на Гідропарк. І якщо мені світить дурка – так тому і бути, але я дізнаюся, в чому ж там була справа з цим човном. Вдома була вечеря, мати зітхала про якусь кризу. Це все було дуже далеко, як з іншого світу, чи я був не від цього світу. Плювати мені на гривню та долар. У той час моя сім'я була забезпечена, якби знав, що скоро це закінчиться, я, може, і не пропускав повз вуха всі ці новини про неполадки з курсом національної валюти.

В літо 6601 [1093], індикта в перше літо. Помер князь Всеволод, син Ярославів, внук Володимирів, місяця квітня в 13-й день, а похоронили 14-го. Був тоді страсний тиждень, і день був тоді — великий четвер. У цей день поклали його в гріб у великій церкві святої Софії.

«Повість врем'яних літ»

Вночі я прокинувся від жаху. Нічого такого особливого мені й не наснилося, але сон був моторошний і страшенно правдоподібний, ніби й не сон зовсім. Я знову вмирав від спраги, але до мене прийшов чоловік у світлому одязі, у нього була довга сива борода і довге волосся. Він показав мені, як пройти до води – і я жадібно пив холодну воду, а потім він показав мені виблискуючий дорогоцінним камінням ефес меча, показав мені, де він лежить, і сказав, що настав час забрати його, винести на поверхню. І я впізнав цю людину, я вже бачив її одного разу, коли грохнувся на Гідропарку. Тоді, коли кругом кипіла битва, він був молодим, тепер переді мною був старець, і коли я зрозумів, що це та сама людина – я прокинувся. Ранній ранок, десь на кухні дзвенить посудом батько, збирається на роботу, а він любить щільно поснідати. Спати вже не хотілося, я на подив батьків підвівся і теж пішов на кухню, попросив у матері чайку міцного. Батько сидів за столом уже одягнений, доїдав яєчню зі шкварками, я сів поруч на табуретку і наші очі зустрілися.

– Ти на мене дивно дивишся, – сказав він, і в очах у нього було щось… немов вогник спалахнув.

– Та так, нічого.

– Давно вже не пам'ятаю, щоб ти так рано вставав.

– Виспався вже. Скоро знову ходитиму до школи, так тренуюся заздалегідь, щоб не обламуватись.

Ми випили запашного індійського чаю, батько підхопив свій шкіряний дипломат і, підморгнувши мені, пішов на роботу. Мати, провівши його до дверей, повернулася назад. Вона мене любить, і батька теж. Я встав з-за столу і почав мити посуд.

– Що це з тобою? – здивувалася мама.

– Хочу тобі допомогти.

Я досі не можу забути того погляду. У ньому було торжество, можливо, гордість. Не завжди я допомагав матері, дуже рідко без нагадування, іноді бував грубим, несправедливо прискіпливим, іноді скандалив через дрібниці.

– Чайку ще б, мамо, – сказав я, витираючи руки посудним рушником.

– Сідай, я наллю тобі ще філіжанку.

Щось моторошне намагалося вирватися, вийти з-під землі. Воно напружено шукало дорогу, але вихід було закрито. Зовсім трохи залишалося, але наживка зірвалася. Тварь намагалася знову знайти її, спіймати у свої тенета. З кожним днем, з кожною годиною сила, замурована в давнину в похмурих глибинах, прокидалася.

У той же час прокидалися й ті, хто міг зупинити тварей. Вже наближався час великої битви, світлі душі воїнів давнини звертали погляд до нащадків.

Ось вони ходять галасливими вулицями, безтурботно сміються, зустрічаючи друзів. Вони ще не відчувають, нічого не розуміють, але невідворотний потік часу наближає їх до розплати. Лише небагато хто чекає і готується до цього. У когось це Рагнарек – сутінки Богів, в інших, по той бік невидимих барикад – Апокаліпсис.

Як дивно, що саме тут, на київських пагорбах, почнеться велика битва. Викинута на околицю світової політики, Україна була не готова до найбільшої з воєн.

ДЕНЬ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

Ох, як люблять дівчата перемивати кісточки своїх подружок. Здалеку побачивши Світлану з Андрієм, три дівчини відразу защебетали:

– Дивіться – йде Світлана зі своїм чокнутим Андроїдом.

– Вона й сама з глузду з'їхала, коли з ним зв'язалася, він же, кажуть, лікувався у дурці.

– Та він же наркоман, як і його дружок Гоблін, який загнувся минулого літа.

– А мені казали, що з ними зараз Ганс тусується, той точно ненормальний.

– Та вони всі троє чокнуті.

На честь свята Андрій і Світлана одягнулися ошатно – дівчина красувалася в темно-синій шовковій міні-сукні, Андрійко був у чорних штанях і білій сорочці, сіра краватка з чорними розводами прикріплений прищіпкою, що блищала фальшивим золотом на сонці. Оновлений Хрещатик був ще якимось нежилим, незважаючи на натовпи киян, що висипали на народне гуляння. Навколо прапори натикані, ларьки та лотки понаставлені, але так і хочеться стерти з брівки цементний пил. Пиво та джин-тонік, ром-кола та знову-таки пиво. Народ уже до третьої години був добре піддатий, а попереду ж ще цілий вечір. На Майдані «Воплі Відоплясова» влаштували незапланований концерт, налаштовуючи апаратуру. Тут Андрійко зі Світланою зустріли Ганса, він, правда, курив, але підтвердив, що не вживатиме. Вони вже пропустили по пляшці пива, і пообіцяли підійти через пів години, захотілося повторити, але не хотілося, щоб у Ганса слинки текли.

Ганс зустрів Андрія зі Світланою у закутках над метро «Хрещатик». Усі троє вийшли на майдан, на який усе прибував народ. Починався концерт, довкола стояли пластикові столики, тут же смажили подобу шашликів, продавали бутерброди, пиво, слабоалкогольні напої. Андрій купив третю пляшку пива, а дівчині – бренді-колу. Ганс пив мінералку.

Симфонічний оркестр, козаки в шароварах, на сцені виступав Чорновіл.

– Знову в президенти готується, – пояснив Ганс.

– Та не доживе він до виборів, загине в автомобільній катастрофі, – спокійно повідомив Андрій.

– Звідки ти знаєш?

– Не знаю, просто здалося, що він скоро помре.

Ганс зі Світланою переглянулися.

– Ясновидець ти наш, скажи краще, хто зараз виступатиме, – Ганс закурив чергову цигарку.

– Поняття не маю, – Андрійко допив пиво і тут же скромний дідусь попросив у нього порожню пляшечку. Світлана була вже весела-весела, та й у Андрія голова вже трохи паморочилася. Ганс усміхався, дивлячись на них, молодь явно дійшла до кондиції.

Людей ставало дедалі більше. "Слава Україні!" – повідомляв електронний годинник над будинком профспілок. Рок-концерт гуркотів низькими та високими частотами, сяяв прожекторами та гігантським відео екраном. Молодь відривалася за повною програмою, люди постарше від душі веселилися, всі чекали на феєрверк.

Таємничі завивання Каті Чилі та шляхетна поліфонія “Пікардійської терції”, але коли на сцені з'явився Скрипка, Ганс став пробиватися ближче до ґрат, у перші ряди, так би мовити. Він, хоч і був запеклим металюгою, "ВВ" любив і поважав.

– Я чманію, далі не проб'ємося! – Андрій тяг за собою Світлану, а Ганс розпихував натовп перед ними, але коли до ґрат залишалося метрів десять, не більше, довелося зупинитися. Молоді хлопці та дівчата стояли так щільно, що навіть не зрозуміло було як їм удається в цій тисняві скакати та танцювати. Над натовпом витав важкий дух пивного перегару і поту, дезодоранти і духи не могли його перебити. Динаміки гуркотіли, Скрипка грав на трубі, «Таємні сфери», «Любов» та «Весна». Ганс репетував так, що захрип, втім, вся наповнена людьми площа підспівувала:

"Весна ... Весна ... Весна!"

Світлана смикала за рукав Андрія: «Мені треба до туалету». «Вевешники» пішли зі сцени. Трійця вибиралася з натовпу.

Солодкий запах людського тіла був тією ниткою, що допомагала орієнтуватися. Дурнуватий перстень треба було знову викинути назовні, туди, де він зможе мертвою хваткою впитися в живе тіло провідника. Після пробудження голод мучив нутрощі.

Незрозумілу тривогу викликав поклик підземних тварей у багатьох людей схильних до християнства, але лише один відгукнувся. У той час,

коли Ганс, Андрій і Світлана намагалися вибратися з багатотисячного натовпу глядачів, молодик у сильно зношеному піджаку підходив до воріт похмурих глибин. Василь, так звали цього хлопця, був дуже доброю, зовсім невинною істотою. Ким був його батько невідомо, а мати була алкоголічкою. Прийнято було вважати, що Василь божевільний, мати іноді в злісному чаді лаяла його дебілом і виродком, але насправді він був нормальним хлопцем, тільки дуже сором'язливим. З дитинства Вася соромився своєї вічно п'яної матері, завжди любив і жалів її, але на подяку за допомогу частіше отримував ляпаси і брудну лайку. Йому довелося випробувати на собі приниження злих дитячих глузувань, а іноді й побоїв, нормальні батьки не дозволяли своїм дітям грати з ним, і він завжди був найгірше одягнений, і найгірше навчався, але не тому що був найтупішим, йому не завжди навіть давали домовити, а він ще й трохи заїкався. Він ніколи не мав друзів. Коли він був у п'ятому класі, мати спилася остаточно та перестала працювати. У школі виписали «вовчий квиток» у спеціальний інтернат, але він не пішов туди, а став допомагати матері збирати склотару.

Мати Василя була надзвичайно побожною, майже кожен місяць ходила з ним до Церкви, де купувала дорогі свічки, і він через це іноді пару днів нічого не їв. Мати старанно молилася, замолювала гріхи, а він вдихав дурманливий в'язкий аромат ладану, роздивлявся темні, в тьмяній позолоті обличчя ікон. У такі дні мати була доброю, і не била його, і майже не лаялася. Він і сам почав молитися, тихо, про себе, накладаючи на себе хресне знамення. Він був дуже невибагливий, шматка черствого хліба йому вистачало на кілька днів, може, тому був таким маленьким і худим.

Після п'ятнадцяти років Василь сам уже ходив до Церкви, у матері боліли ноги, суглоби в неї розпухли, і він годував себе та її, збираючи пляшки, молився за її здоров'я.

І ось настав той день, коли йому захотілося піти в печери, це було нестерпне напівмаревне бажання, він не знав куди йти, але чув поклик і йшов, акуратно спускаючись схилом. Вхід був як завжди відкритий, і він пішов по примарних коридорах, наближаючись до найстрашнішого епізоду в своєму житті, а життя його було страшніше за атомну війну.

Хлопець не знав навіщо він туди йшов, йому марилися прозорливі старці, що відчужено моляться над старовинними іконами. Сморід, яким були насичені катакомби, не злякав його, йому були звичні важкі запахи. Самотня свічка оплакувала його швидку смерть, краплі гарячого парафіну сльозами скочувалися на пальці. Шурхіт і стогін супроводжували сумну ходу. Вкриті

сірим слизом щупальця були готові обхопити тонку шию, наситити свіжою кров'ю ненаситне черево.

Насилу пробившись крізь натовп, Ганс, Андрій і Світлана опинилися на початку вулиці Костьольній.

Наша трійця піднялася вище. З'явилася ідея придбати ще по пляшці пива. З новими силами друзі врізалися в натовп, на першому ж лотку купили по пляшці темного. Концерт продовжував гуркотіти, наближався час феєрверку, святковий настрій, підігрітий спиртними напоями, у багатьох переливався через край (жахаючи оточуючих), але в основному панували безтурботні веселощі, тільки Андрія щось турбувало. Почуття тривоги з'явилося раптово, незрозумілим холодним каменем впало на свідомість. У клубах тютюнового диму і гарячих потоків людських випарів немов з'явився привид наближення небезпеки.

Страх, бездонний холод печер виривався назовні, Андрій згадав цей безмовний голос глибин, але тут і зараз… Серед гульбища веселих киян. Маразм, не вірю.

Василь опустився навколішки перед розп'яттям і почав старанно молитися. «Помилуй мене, Господи!» Перстень блиснув у променях догораючої свічки і хлопець підняв його. Ось вона, удача, послана Всевишнім. Холодний вологий дотик до шиї, треба повертатися. Простенький алюмінієвий хрестик став важким як камінь. Підхопивши огарок свічки і міцно затиснувши перстень в кулаку, Василь поплентався до виходу. Йому марилося, що він не один, темні силуети великомучеників йшли п'ятами, вказуючи шлях. Не перестаючи молитися, хлопець дістався до виходу, але тут його зупинили. Точніше, він-то міг пройти, але ті що йшли за ним, наштовхнулися на перешкоду. Вони не могли вийти, бо там хтось стояв дуже сильний, навіть могутніший за них. І тоді гострі клешні зімкнулися на худих плечах Василя, зімкнулися на худих плечах Василя, розриваючи матерію єдиного піджака і живу плоть під нею. Він закричав, спробував вирватися і втекти, але його міцно тримали, і смердючі щелепи вже намацали горло. Гірко-кисле блювання, роздираючи горло, виплеснулося з напівпорожнього шлунку. Борсаючись у калюжі власної крові, намагаючись відбитися від примарних обіймів, він здогадався, що це його останні хвилини.

Несправедлива жорстокість життя. Василь ніколи нікого не образив, нічого не вкрав, завжди молився та постився, а саме його зараз уб'ють. Вб'ють! Прозорливі старці. Жорстокий біль обпалював тіло, там перед розп'яттям теж були два висохлі тіла, з ними сталося те саме, він тільки зараз здогадався. Вмираючи, Василь прокляв хрест, що був на ньому, і прозорли-

вих старців, і Господа Бога, і матір його... Богородицю. І йому вистачило сил викинути перстень у той побілений коридор, звідки він його виніс. Крик розпачу не оглушив хлопця, він уже помер, коли печери здригнулися від зойків тварей, що зазнали поразки.

Коли перші спалахи феєрверку висвітлили небо над Майданом, відчуття небезпеки залишило мене, але горище, по-моєму, з'їхало остаточно. У червоних, помаранчевих, синіх спалахах я побачив велетнів, що схрестили гігантські мечі в неймовірному поєдинку. Вони жорстоко билися, і їхні мечі висікали іскри. Не по собі мені було від усього цього, адже я не наркоман, і не в дошку п'яний, а глюки такі, що тільки одне спадало на думку – час у дурку. Ще один залп, зелені та фіолетові спалахи розцвітають вогняними букетами, ще залп, тепер уже ближче, здавалося, вони вибухають над самою головою і при наступному залпі нас накриє палаючий град. Ганс і Світлана заворожено дивилися в небо, а я заплющив очі, щоб прийти до тями і стати таким, як усі. Пономарьов співає на сцені, надриваючи серця малолітніх шанувальниць, радісний крик багатотисячної юрби супроводжує кожен новий вибух порохового чарівництва.

Ми стояли в самому центрі Майдану, неподалік від центрального спуску в метро. Глюки відпустили мене, і я зміг все ж насолодитися красою видовища. Все хороше має неприємну властивість закінчуватися, закінчився феєрверк, хоч і був він довгим. Народ почекав ще кілька хвилин (а раптом ще разочок бабахнуть), а потім почав розсмоктуватися. Ганс несподівано заявив, що він вип'є одну єдину маленьку пляшечку пива, але ми свідки – це тільки на честь свята і взагалі він не п'є. Світлана мало не луснула від сміху, але попросила те саме. Я був упевнений, що ми з нею вже сьорбнули достатньо, але все-таки вирішив випити за компанію.

Через деякий час народ розійшовся, залишивши на тротуарах гори недопалків, одноразових стаканчиків, пивних банок і пляшок, обгорток з-під морозива та чіпсів, і ще чорт знає якого сміття. Повеселилися, одним словом. Ми купили пиво і гарячі бутерброди, сіли на білі пластикові стільці і розклали на круглому столику свої запаси, зсунувши залишки недавнього бенкету.

– За перемогу! – проголосив Ганс, піднімаючи свою пляшку.

Заперечувати ми не стали, за перемогу так за перемогу, дуже непоганий тост. Ганс осушив залпом відразу пів пляшки і зі стуком поставив її на стіл.

– Я відчуваю наближення великої удачі, – проголосив він, недбало змахнувши цигаркою.

– А я відчуваю наближення великого лайна, – відповів я.

– Чого це раптом?

– Не знаю. Відчуваю – і все.

– Крутий, – Світлана завжди любить вставити свої п'ять копійок.

– І дуже небезпечний, – додав Ганс.

– Не хочете – не вірте.

– Поживемо – побачимо.

Дожувавши бутерброди та допивши пиво, ми пішли додому. Сміттєві машини вже виїхали на Майдан. Очікувалося гігантське прибирання. Світлана реготала і щебетала без угаву, Ганс розповідав вульгарні анекдоти. Але настрій у мене був такий собі, незрозумілі передчуття дістали вже, а ще звідкись з глибин підсвідомості спливла безглузда думка – опуститися в Звіринецькі печери, ніби я там щось забув.

«Ну й дурень ти! – сказав я самому собі. – Невже тобі було мало цього лайна?».

– Мало ... – вголос заперечив я собі, чим сильно здивував своїх друзів.

В ЛІТО 6601

Після Всеволода, Святополк, син Ізяслава, онук Ярослава Хромого, став княжити у Києві.

Одинадцяте століття. Кривавих усобиць – скорботні часи, в ті літа на Русі рідко орачі перегукувались, але часто ворони граяли, трупи собі ділячи, вік людський скоротився. То були роки, коли віра християнська перемагала гордих онуків Даждьбожих, і хрестили чорноризці русичів – вогнем і мечем, і розпеченим залізом, і словами брехливими.

«У це ж врем'я пішли половці на Руську землю, почувши, що помер Всеволод, послали вони послів до Святополка, пропонуючи заключити мир. Святополк же, не порадившися з більшою дружиною батька і стрия свого, але порадився із тими, хто прийшов із ним, схопив послів і посадив у погріб. Почувши про це, половці почали воювати. І прийшла половців безліч, і обступили вони город Торческ. Святополк же, як почув про половців, послав просити миру, а вони пустились по землі воювати. Святополк же почав збирати воїв, щоб іти на половців. І сказали йому мужі розсудливі: «Не спокушайся іти проти них, як мало воїв маєш». Він же рече їм: «Маю отроків у себе вісімсот, які можуть супроти них стати». А другі нерозсудливі почали говорити: «Іди, княже». Розумні ж говорили: «'Коли б ти зібрав вісім тисяч, не було б біди. Наша земля обідніла від воєн і поборів. Але звернися до брата свого Володимира, аби допоміг тобі». Святополк же послухав їх і послав до Володимира, щоб той допоміг йому. Володимир же зібрав воїв своїх і послав по Ростислава, брата свого, в Переяслав, звеліви йому помагати Святополку. Володимир же прийшов у Київ і зустрівся [із Святополком] біля святого Михайла, і затіяли між собою сварки і незгоду,

а домовившись, цілували хрест між собою. А половці продовжували воювать [Руську] землю».

«Повість врем'яних літ»

Молодий Радко не прийняв посвяти воїна, перш ніж йти на рать із половцями, як вчинили багато його друзів. У потаємних переходах печер, за Либіддю річкою, зібралося понад два десятки отроків, стільки ж і мужів. Старий волхв підливав олії у вогонь, що палав у кам'яній чаші-квітці перед образом великого Перуна, покровителя воїнів.

Вставши між двома смолоскипами і прийнявши з рук немолодого воїна важкий сталевий меч, Радко підняв його над головою, але не зміг вимовити заклинання-клятву. Могутній образ грізного Перуна лякав і притягував, сині очі волхва пронизували наскрізь і ніби палили вогнем.

– Не готовий ще, – сказав Радко, опускаючи меч.

– Бережи себе, допоможе Перун! – відповів волхв, подаючи чашу з медом.

Ранній ранок був затягнутий туманом. Від росистої високої трави взуття зволожилося. Сховавши натільний хрестик у заплічний мішок, Радко оголив свій меч.

«Пробач мені, пращуре Перуне!» – подумки взмолився молодий ратник, дивлячись, як із завіси туману піднімається багряне сонце.

Кожен ратник молився перед боєм, були й такі, що хрестились, але тут же піднімали над головою зброю, закликаючи Перуна.

Радко не пам'ятав свого батька, який загинув від половецької стріли, коли він був ще малим. Сьогодні він уперше піде у справжній бій, рубатиме ворожі голови, зрошуватиме землю злою кров'ю. З дитинства він мріяв помститися за батька, маленьким дерев'яним мечем вбивав уявних степняків, примовляючи: «Аж ось виросту я – посічу всіх половців».

«Допоможи мені помститися за батька, великий Перуне! Якщо й судилося мені загинути, дай сили мені зарубати не менше десятка!».

Круглий щит, важкий меч і легкий обладунок. Ні, не це головне у справжнього воїна. Права рука стиснулася в кулак. БАЖАННЯ ВБИВАТИ.

ЧАСТИНА ДРУГА

БУТЕРБРОД З ЗОЗУЛЕЮ

– Я ж казав: не можна їх змащувати вершковим маслом! – додав Капелюшник сердито, розвертаючись до Березневого Зайця.

– Але ж масло було найсвіжіше, – сумирно заперечив Заєць.

– Так, але в нього могли потрапити крихти, – буркнув Капелюшник. – Додумався – мастити кухонним ножем!

Березневий Заєць узяв годинника й похмуро вп'явся в нього очима, тоді вмочив його у свій чай і глянув ще раз, після чого не знайшов нічого кращого, як повторити:

– Але ж масло було найсвіжіше!

Льюїс Керрол, "Аліса в Країні Чудес"

Коли настінний годинник несподівано заторохтів, а чорна пластикова пташка почала цвірінькати своє безглузде "ку-ку", Ярик здригнувся і двічі вистрілив. Перша куля роздробила циферблат, друга рознесла в тріски пташину кватирку, при цьому зозуля випала з годинника і уткнулася дзьобом у недоїдений бутерброд з маслом.

– У тебе модний сендвіч, придурок, – повідомив Ярик короткостриженому типу, тремтячому у кріслі, перевівши на нього дуло пістолета.

– Не треба ... Не стріляй, я ж без понтів!

– Тоді розповідай, – Ярик нервував. Уже три години, а він досі нічого не знає.

– Її відвезли до будинку Пастора.

– Це куди?

– Не знаю я, де він живе, падлом буду – не знаю, – писклявим басом нив бандюк. Виглядав він паскудно – біла футболка просочилася під пахвами потом, блакитні спортивні штани в бруді, опухла небрита морда здригається, очі спрямовані до пістолета Макарова, а волосаті руки мнуть закривавлену носову хустинку.

– Не знаєш, правда? – з іронією спитав Ярик.

– Не знаю.

– А я не маю часу довго з тобою розмовляти, – Ярик навів пістолет на стегно бандюка і натиснув на курок. Пістолет здригнувся в руці, випльовуючи гільзу, гуркіт пострілу боляче вдарив по вухах. Від вистрілу в закритому просторі на пару хвилин майже глухнеш, тому здавалося, що вилупок, що кусає кулаки, виє дуже тихо.

– Правда ж, я добрий? — спитав Ярик, витираючи лівою рукою піт з чола. — Я ж міг розкидати твої мізки по всій кімнаті. Але наступний постріл буде останнім, у мене вже вуха болять, тож згадуй швидше, де живе пастор.

Уявіть, він згадав. Він навіть згадав, що в тумбочці лежать гроші і запропонував взяти їх на дорогу, хоч про це ніхто й не питав.

Насправді, Ярик справді був добрим, але ситуація, в якій він перебував, не давала йому можливості вести сентиментальні бесіди. На початку квітня 1999 року Київ, як і багато інших міст пострадянського простору, був повний бандитів і мерзотників усіх мастей – від дрібних валютних кидал і наперсточників, до жирних мафіозних королів, що мали у своєму розпорядженні цілі батальйони підкуплених ментів. Світ був жорстокий, він уже майже не приховував свого оскалу. З кожним роком виживати ставало все важче, кияни як ніколи стали замкнуті в собі і своїх проблемах. Вникати в чужі проблеми і трагедії вони воліли дивлячись на сторінки газет або втупившись у телевізор. Так легше, набагато легше, та й що тут приховувати, так безпечніше. Колись, у давнину, щастя та нещастя у киян вважалося справою спільною. Тоді проблеми вирішувати було легше, бо люди вміли і бажали допомагати один одному. Газети та телевізор вчать любити смерть. Кримінальна хроніка (як цікаво!), трупи, ще трупи, подробиці згвалтування та вбивства маленької дівчинки, фотографія її трупа (чорний прямокутник прикриває промежину), фото чиєїсь відрубаної голови (ви випадково його не знаєте?), ще п'ять трупів. Це цікаво, правда? Життя дуже змінилося останнім часом. Смерть не змінилася, вона така ж жахлива, як і тисячу років тому.

КРИВАВИЙ ДЕНЬ

Крива половецька шабля блиснула, розтинаючи голову молодого ратника. Біль обпік розум, струмок крові, змішуючись з крапельками поту, скотився по щоці. Радко впав на землю, брязкіт сталі, крики і стогін, хрип коня, що вмирає... Ще не усвідомивши, що життя піде за кілька миттєвостей, Радко хотів пити. Спекотний і душний день несподівано потемнів, ратник згадав красуню дружину, яка проводила його на битву з половцями. На її руках був маленький синочок. "Є кому продовжити рід", - остання думка звучала довго, немов зупиняючись у темряві, що наринула.

Того гіркого дня, не витримавши тиску, побігли наші, і загинуло їх між Києвом та Вишгородом більше, ніж біля Трипілля. Син Ізяслава, який кинув військо на смерть, повернувся до Києва сам-третій.

900 років по тому…

Київ, 23 липня 1993 року.

Бетонні мікрорайони живуть за своїми законами. Якщо ти йдеш увечері вулицею і в тебе в кишені є якісь гроші, але тебе зупиняють кілька бичків, у яких мізків менше, ніж у твоїй дупі, то значить грошей у тебе не буде. А якщо грошей у тебе взагалі немає, то ти отримуєш у морду. Ярослав і Сашко знали, що вечорами таке трапляється, але якщо це відбувається серед білого дня...

Два худорляві підлітки, обом по 14 років, проходили повз метро "Мінська", коли до них підвалила компанія короткострижених гопників. Грошей у Ярослава та Сашка не було. Ярослав добре запам'ятав обличчя того, хто зламав йому носа. Злі карі очі під волохатими чорними бровами, на щоці нерівний шрам. Сашко відбувся розбитою губою, а Ярослав упав на траву клумби, що вигоріла від сонця, зрошуючи суху землю своєю кров'ю. У голові промайнула думка – таке вже траплялося з ним колись. Йому здалося, що тут він уже падав на суху траву, обливаючись власною кров'ю.

Ярослав зміг зупинити кривавий потік із носа. Саша бігав у ванну і мочив носову хустинку в холодній воді, а потім прикладав її до перенісся свого нещасного друга, який лежав на дивані, задираючи голову.

– Слухай, Ярик, а може, нам на карате піти, я вчора оголошення бачив – чорний пояс викладає кіокушинкай, круто?

– Не знаю, я хотів на бокс піти.

Кучерявий рудуватий Сашко округлив очі.

– На бокс? Ну, ти даєш, старий! Та ти щодня там будеш у голову отримувати, а раз на тиждень – у ніс, обов'язково.

– Ох, Саню, я ось думаю, треба якось футболку і джинси запрати, поки родаків немає. Мати як побачить, що все в кров'янці – плакатиме три дні, батько буде бурчати: «Не ходи надвір вечорами».

– По твоїй фізіономії вони й так здогадаються, що ти дістав у морду.

– Щось придумаю, скажу, що впав.

Перше в житті прання у Ярослава та Сашка пройшло успішно, вони в цілому знали, як це робиться. Величезний шмат господарського мила зробив свою чисту справу, завершила операцію праска, хоча возюкати нею по мокрих речах довелося довго. Сашко, який жив у тому самому будинку, пішов вечеряти, а Ярослав почав чекати на батьків, не знаючи, що вже ніколи їх не побачить.

Почувався він огидно, ніс дуже болів, голова була сповнена поганих думок. "Нічого, – думав хлопчина, валяючись на дивані, – я ось накачаюсь, навчуся битися, і ми ще зустрінемося ...". Ярослав уявляв, як він битиме цього гада зі шрамом, спочатку вдарить його ногою в живіт, а потім кулаком по зубах. "Пам'ятаєш мене, придурок? Отримуй!" Заплющивши очі, він добре бачив, як помститься, кулаки стискалися від безсмисленої люті.

Дзвінок у двері. Дивно, батьки завжди відкривають своїм ключем, хто б

це міг бути? Ярослав неохоче встав і поплентався до дверей.

– Хто там?

– Славку, відкрий, це бабуся.

Зазвичай добрий і лагідний голос пролунав дуже незвично. Відчинивши двері, Ярослав побачив бабусю й тітку Таню, їхні очі були заплаканими, його батьки три години тому розбилися на машині недалеко від Московського мосту. У їх старенький жигульонок врізався камаз, водій якого був не зовсім тверезим.

В кінці 1998 року Ярослав, для друзів просто Ярик, вже був міцно складеним хлопцем, світле волосся якого було довшим від звичайного. Після загибелі своїх батьків він жив із бабусею, але у 1995 році вона померла. У тому ж році її молодша дочка, тобто сестра мами Ярослава, розлучилася зі своїм чоловіком, який безпробудно п'є. Окрім неї, інших родичів у хлопця у Києві не було. Продуктами, а іноді й грошима, допомагали батьки батька, що мешкали у Вінницькій області. Грошей завжди не вистачало, але потім тітка Таня почала здавати квартиру, де раніше жила бабуся, годувати маленьку доньку і Ярослава тепер було легше. К 18 рокам Ярик і сам почав потроху підробляти, продаючи газети та журнали у метро. Взагалі-то він збирався піти в армію і після цього піти працювати, але тітка вмовила його вступити до інституту, щоб здобути "вищу освіту". Голова у Ярослава працювала непогано і він зміг стати студентом, а заробляючи пару копійок на день він міг почуватися людиною.

Щоправда, третій рік свого студентського життя Ярослав зустрічав безрадісно – життя катастрофічно дорожчало, до того ж два місяці не вдавалося знайти квартирантів, і цей факт завдав серйозних збитків сімейному бюджету. Тітка Таня з донечкою насправді жили окремо, але господарство з Яриком у них було спільне, та й жили вони недалеко один від одного, теж на Оболоні, хіба дві автобусні зупинки – це відстань для такого міста, як Київ?

На початку листопада квартиру здали двом кавказцям, які Ярославу зовсім не сподобалися. Обличчя у них були злі, ворожі, від них немов віяло якимись неприємностями, але вибирати не було можливості, грошей не залишалося зовсім. Тітка Таня вже чотири місяці не отримувала зарплату, а жили вони лише завдяки продуктам, які Ярик привіз влітку з села та тим копійкам, які він заробляв, продаючи газету "Факти". Як він не любив цю газету, розмова окрема, її добре купували, і це було важливо.

Ну гаразд, кавказці так кавказці, добре ще, що не чеченські терористи, аби платили вчасно за квартиру, і все ж таки неприємний осад у душі залишався.

«Передчуття біди», – написав у себе в загальному зошиті Ярослав, а потім, ніби злякавшись, старанно закреслив страшні слова, у нього і так з дитинства суцільні біди, нема чого собі голову забивати всякою нісенітницею.

«Передчуття біди», – з голови викреслити важче.

НА СХІД ВІД СОНЦЯ, НА ЗАХІД ВІД МІСЯЦЯ

Радість моя, ти пам'ятаєш, ще недавно ми гуляли в плащах, а тепер мороз скрипить під ногами пружним снігом і переливається тисячами сріблястих іскор у світлі вуличних ліхтарів.

Знаєш, іноді мені здається, що я навчений досвідом старий, який усе знає про це життя, у якого вже немає сил, щоб досягти головної мети свого життя. Але насправді я молодий, і все ще попереду, треба тільки розірвати прокляте зачароване коло, що скувала душу і Розум. І для цього теж потрібні сили, адже ти допоможеш мені, правда? А щодо головної мети… Важливий рух, головне в житті – рух, і ніхто ніколи не скаже: «Зупинися, мить, ти прекрасна». Зупинка – це смерть, про це знали і мудреці давнини, щоправда, не всіх мудреців корисно слухати. Зарозумна філософія не приносить користі.

Місто. Воно горить багатьма вогнями і кишить натовпами людей, які вічно поспішають. Ніколи думати, ніколи жити, ніколи любити. Мегаполіс вдихає замість кисню людські душі і відригує гори сміття, засмічуючи все навколо себе звалищами та брудом, пригнічує відстанями, вбиває вільний час людей, які живуть у ньому. Я дуже люблю Київ, і вірю, що це одне з найкрасивіших міст світу, блиск і злидні України, в надрах якого причаїлися злісні тварі, що живуть смертю людської душі.

Втім, не це я хотів розповісти тобі, коли вже почав викладати на папері те, що не завжди можу пояснити словами. Багато моїх друзів думають, що добре мене знають, так думаєш і ти, але насправді, найбільша загадка для мене – це я сам. Все інше про світ я знаю, а те, що мені невідомо, не дуже важливо в нашому житті.

З дитинства я помічав, що я не такий, як мої однолітки. Мене це дивувало. Минали роки, змінювалася епоха, руйнувалися старі ідеали, а нові не ставали міцнішими. Часи мінялися, а я змінювався ще сильніше, і не ставав схожим на людину з натовпу. Тільки не треба думати, що власну особистість мені хочеться протиставити суспільству. Скоріше навпаки. Дух і кров мого народу виховали мене, надали мені сили. Ненавиджу людей, які лають свій народ, це найчастіше зустрічається серед політиків, а мені останнім часом часто доводиться з ними спілкуватися. Народ йому, бачиш, не такий, не розуміє геніальних ідей і не прислухається до геніальних порад архістратигів. Жалюгідні виродки, що уявили себе геніями, заявляють, що народ гідний того уряду, який має. Але я знову відволікся від основного оповідання.

Ти пам'ятаєш сьогоднішній ранок? Мороз і сонце, чудовий був би деньок, якби не проклятий вітер, що пронизує до кісток. Мені довелося виїхати в місто рано, щоб встигнути на важливу зустріч, яка не має жодного відношення до моєї розповіді. Спостерігаючи за промерзлими киянами, що у пів сні поспішають на роботу, я зрозумів, що сьогодні має статися щось важливе. Не в плані бізнесу, він лише є відображенням напруженої духовної боротьби. Коли я почуваюся в добрій формі – все само собою йде як по маслу.

У турботах і клопотах пролетів день. Втомлений Святовид закотився за околицю світу, несучи із собою холодне сяйво зимового сонця. Вузький серп Місяця пронизував морок на темному небосхилі. Робочий день повинен був закінчитися ще однією зустріччю, призначеною на 6 годину. Я стояв на майдані, дивлячись на червоний екран електронного годинника. Коли ж, дідько, я побачу час у цьому нескінченному потоці реклами? Нарешті! Дочекався… Півтори години вільного часу. Повертатися до офісу не хотілося, а каву я пив уже двічі. Чому б не сходити на капище? Влітку на це йде кілька хвилин, тепер же мені довелося долати слизькі тротуари і форсувати кучугури в півлюдини на зріст. Прогулянка легко і невимушено перетворилася на довгу подорож. Круїз «Старокиєва гора – Майдан Незалежності». А на горі – ані душі. Зазвичай тут завжди багатолюдно, гуляють інтелектуали, тиняються туристи. Але зараз туристи сидять у теплих номерах готелів, п'ють гарячий чай із горілкою, а сучасні інтелектуали морозу бояться більше, ніж туристи. Тож мені пощастило. Я підійшов до засніженого капища, вклонився стародавнім каменям, став до центру магічного кола, погляд звернув до зірок. На заході ще видно було світло сонця, що пішло, на східному краю неба піднімався Місяць. А що це за яскрава зірка сяє у північній частині небозводу, немов хтось подає сигнал із глибин Всесвіту. Хвиля холодного вітру накотилася і стихла. Розтанули, розчинилися вогні міських вулиць, зник будинок історичного музею, не стало шуму машин, тільки засніжені камені, оповиті первісною тишею, далеке світло сонця, блиск Місяця, і крижаний промінь незнайомої далекої зірки. Тривожний і радісний, чаклунський промінь... На схід від Сонця, на захід від Місяця...

– Ти кликав нас, – громовим гуркотом пролунав суворий голос в абсолютній тиші. Наді мною височіли Перун і Один, великі пращури, навії, народжені на віки. Кров обох братів майже порівну перемішана в моєму тілі. Двічі рятували вони моє життя, і не раз мене намагалися вбити за те, що я прямий нащадок Перуна і Одіна.

– Я кілька років кличу вас, але ви мене не чуєте, – відповів я, опускаючи очі долу, бо коли говориш з навіями, не можна дивитися їм у вічі, це шкідливо для живих.

– Ми чуємо твій голос, але ти не можеш почути наших слів.

Я це знав, я про це здогадувався, іноді навіть чув відповідь, але не міг розібрати, що ж мені кажуть.

– Зміцни свій дух, візьми нашу силу.

Це я теж знав, але не здогадувався, як це зробити, тим часом громовий голос став тихіше:

– Знайди…

Кілька останніх слів потонули в завиванні вітру і звуках столиці України. Я знову стояв на Старокиївій горі поруч із похмурою сірою будівлею Історичного музею. А ось і щось таке, чого не було десять хвилин тому (згодом з'ясувалося, що я простояв на капищі більше години). Невелика ділянка землі перед кам'яним колом, на якому я стояв, приблизно 3 на 4 метри, була повністю позбавлена снігу. Я підійшов і торкнувся землі долонею, довелося відразу відсмикнути її, кам'яна плитка була ще дуже гарячою. Я дуже довго чекав на цей момент, але я так і не знаю, що ж мені робити далі. Я дуже погано чую своїх пращурів, набагато гірше, ніж треба було б. Кохана, мені дуже потрібна твоя допомога, адже ти допоможеш мені, правда?

І прийшов Рід із земель, де Даждьбог прокидається. І було троє синів у нього – Перун, Один і Водан. І прийшов Рід та сини його, і сіли по річці, що нині Істр (Дунай) зветься. І пішов Рід небесною твердю на шлях повеління Розумом. А синам своїм владу залишив велику – Перун сходом став правити, Водан – заходом, а Один – опівноччю. І від Перуна свій рід ведемо ми. Силу він нам дарує вічну, Розум духу і тіла воздає. Воздай, о Перуне, рукам блискавку, ногам грім! Воздай силу Розуму нашому! Хай піде страх, та з'явиться слава! О Перун, дай Розум. Буде Розум – буде й сила.

ПЕРЕДЧУТТЯ БІДИ

Кінець листопаду подарував гори м'якого снігу та суворі морозні дні. Блідо-блакитне або затягнуте білим серпанком небо, холодно посміхалося київським пагорбам, натякаючи на те, що зима буде справжня, без сльотавих відлиг і дощів. Ще кілька років тому для більшості городян не було б радісніше події, ніж сніговий морозний Новий рік, але з кожним роком ціни на опалення підвищувалися, а тепла ставало все менше, тому жителі погано опалюваних багатоповерхових мурашників не ставали веселішими.

Ярослав йшов по засніженій вулиці, розмірковуючи, що він може подарувати на день народження Ользі, доньці тітки Тані, бо вже незабаром 3 грудня, настав час купувати подарунок. Злощасна клумба, на яку колись Ярослав упав зі зламаним носом, обливаючись кров'ю. Йому завжди було неприємно проходити повз це місце. Зараз тут лежали кучугури, але від цього місця ніби накотило спекотною задухою… і болем. «Зараз би цього не сталося», – подумав він, стиснувши кулаки, минуло вже більше п'яти років, проте біль і образа жили в хлопці досі, і, здавалося, не слабшали.

«Ось продам квартиру, – іноді думав Ярослав, – куплю недорогу машину і поїду жити в село». «Колись», – завжди додавала підсвідомість. Дуже не хотілося думати про те, що дід з бабою теж помруть, а були вони вже не зовсім молоді.

– Сірники є? – хрипкий голос відвернув Ярослава від роздумів про майбутнє. На нього дивилися п'яні тупі очі з-під чорних мохнатих брів.

– Нема, – відповів Ярик, вдивляючись в обличчя, що здалося смутно знайомим. Короткострижений, дорога дублянка навстіж одягнена просто на футболку, на шиї масивний золотий ланцюжок, на щоці ... нерівний шрам! «Це він, той самий вилупок!». Скільки разів, ударяючи кулаком по мішку з піском у дідовому саду, Ярослав уявляв, що б'є в цю огидну харю, і ось він тут, один, п'яний і безпорадний. Ярослав зупинився як укопаний, а той пішов собі далі, не звернувши на нього уваги. «Сволота!» – хлопець ладен був вибухнути, наздогнати його і бити, бити! Але стояв на місці, а ворог, про розплату з яким Ярослав думав кілька років, спокійно йшов.

«І на цьому ж місці!» – справді, за десять кроків звідси їх із Санею тоді й зупинили. Як довго він чекав на цю зустріч! Ну то й що? А нічого. Зустрілися і розійшлися. «Нічого, ми ще зустрінемось», – Ярик штовхнув ногою по крижаній брилі і вона розлетілася на кілька шматків. Чортихаючись, він пішов додому, стиснувши зуби, згадуючи старий біль і терзаючи себе новим – так довго чекав на цю зустріч… і нічого.

Ярослав прокинувся у холодному поту. Він не відносився до тих людей, які страждають від нічних кошмарів, але те, що йому наснилося, було жахливо: ніби лежить він на жовтій сухій траві, а поряд з ним до дерева прив'язана Оленька, красуня племінниця. Той самий вилупок зі шрамом замахується на неї довгою кривою шаблею, а в нього немає сил у ногах, він не може встати, щоб захистити дівчинку, шабля обрушується на неї, і кров тече по білому ошатному платтячку. Ярослав підвівся з ліжка і глянув на будильник, який через 5 хвилин мав вибухнути оглушливим дзвоном. Рука опустилася на кнопку – дякую, я вже не сплю. Поставивши на газову плитку покоцаний чайник, він глянув на термометр, на який світило сонце.

– Мінус три. Вдамо, що я повірив.

Мороз та сонце – день жахливий. Найбільш собача погода – вранці холодно, а вдень спекотно, і взагалі незрозуміло, як одягатися.

– Та пішли ви всі…

День як день, ні спекотно, ні холодно. Звичайний нудний вівторок, вранці навчання, вдень і ввечері – робота, перебіжки між поїздами, копійка до копійки. Поки Ярослав неквапливо одягався, спогади про кошмарний сон вивітрилися з його голови, а коли він випив чашку дешевої розчинної кави, то був абсолютно готовий вийти на мороз і поїхати на політех. До кінця року залишалося трохи більше місяця, а до кінця століття трохи більше року.

Ярослав не вірив у гороскопи, але читав їх регулярно, майже завжди при цьому лаючись. Ця погань весь час лізла йому на очі, адже газети завжди під рукою, знаходимо потрібний розділ…

"Ну, що там пишуть про моє бичаче?"

На цьому тижні вам може не сподобатися те, що відбуватиметься навколо вас. Перш ніж складати план дій, перевірте надійність партнерів, чи можна покластися на них.

«Який ідіот це написав? Не маю ні планів, ні партнерів».

Щаблі ескалатора неквапливо винесли Ярослава з глибини метровських тунелів на світлу поверхню. Морозний асфальт був вкритий брудною кіркою утоптаного снігу, в який влипли недопалки та обгортки від шоколадних батончиків, брудні шматки газет.

– Здорово, Ярик! – старовинний друг Саня курив сигарету і добродушно посміхався.

– Знаєш, кого я вчора бачив?

– Кого?

– Того виродка, який мені ніс тоді зламав. Пам'ятаєш його?

– Пам'ятаю, але смутно, – Саня викинув через плече недопалок.

– Дай цигарку.

– Ти ж не куриш.

– А я і не курю, – Ярослав узяв сигарету, підкурив і втягнув у себе обпалюючий дим, закашлявшись з незвички.

– Знаєш, краще і не кури, кинути потім неможливо. Слухай, Ярику, а що ти робиш завтра ввечері?

– Нічого, працюю – і додому.

– Тут одна тема є цікава, моя Олька дуже хоче відсвяткувати поминки своєї цноти. Сорок днів, так би мовити.

– А я тут до чого? Це ваше особисте…

– Ти не зрозумів, я хотів до тебе завтра на хату попроситись. Години до одинадцятої.

– Ну, ти даєш! Це вже занадто.

– Або хоч до десяти. Ти ж мені друг чи ні?

– Гаразд, умовив, тільки ти робитимеш сьогодні генеральне прибирання і весь посуд помиєш за собою завтра.

– Немає проблем, за годину я в тебе з магаричем.

– Приймаю лише пивом.

«Всі люди як люди – живуть, працюють, закохуються, кохаються, одружуються, а в мене суцільні проблеми та невдачі», – розмірковував Ярослав дорогою додому. «А що там писали про ненадійних партнерів? Може, це про наших чорних квартирантів? Чи, може, про Саню? Ну, вже ні. Та пішли вони до біса, ті гороскопісти ... »

Черга за хлібом, обірваний жебрак простягає руку і щось шепоче. Шеренга горілчаних пляшок на блискучій вітрині, жовті сири та бурі ковбаси, вже скоро будуть новорічні свята, потрібно буде купити хоч пару делікатесів до столу. Значить, треба на всьому економити. Проблеми ... так у всіх проблеми. У цього бомжа справи йдуть набагато гірше, а найстрашніше, що він уже ніколи не вибереться. Так і буде решту років тинятися біля магазинів, поки не помре одного разу від голоду або не замерзне на смерть у морозну ніч. Можливо, він і до завтра не доживе, мороз міцнішає. Несподівано для себе Ярослав кинув у брудну долоню старого жменю мідяків.

Весь наступний день Ярик думав про сенс життя. Якщо брати до уваги той факт, що думав він про це вперше, принаймні у свідомому віці, то роздуми виходили цікаві. Були й інші думки, наближені до дійсності – куди себе подіти ввечері, наприклад. Його власна квартира за взаємною домовленістю з найкращим другом до половини одинадцятої перетворена на будинок побачень, можна було б взяти газет побільше і попрацювати довше, але в середу великого виторгу не буває. Після тривалих нарад і консультацій, права і ліва півкулі дійшли одностайної думки, що потрібно одягтися тепліше і просто погуляти на свіжому повітрі, а потім зайти кудись випити чашку кави. Так Ярослав і вчинив. Він повечеряв у родичів і на початку восьмої вийшов на морозну вулицю, збираючись піти туди, куди очі дивляться. За кілька хвилин з'ясувалося, що дивилися вони у бік метро «Мінська». Тут, як завжди, було жваво. Натовпи пристойно одягнених людей запасалися продуктами та поспішали додому. Декілька тьмяних зірок, ледь помітних при світлі ліхтарів, малювали на тьмяному небі сузір'я Оріона.

– Юначе! Ви не забули купити ковбаску?

Літня жінка продавала напівкопчену ковбасу що лежала перед нею на порожній картонній скриньці. Вона посміхалася і Ярослав посміхнувся у відповідь.

– Купіть, пане, не пошкодуєте!

– Дякую, мені не потрібно.

«Насправді я швидше за все пошкодував би, купив уже одного разу, але ж не міг я її образити. У наш важкий час кожен виживає, як може, комусь доводиться продавати газети, а іншим стояти на морозі та торгувати підозрілими ковбасками. Але я знову починаю думати про сенс життя, а питання зараз у тому, куди мені податися».

Насправді можливості було тільки дві – гуляти по Оболоні або сісти на метро і кудись поїхати. У центр, куди ж ще, тут робити нічого, а вже чашку кави можна собі дозволити і в дорогих центрових точках. Ризик справа шляхетна, якщо нічим не ризикуєш. Ярослав вибрав поїздку до центру.

Проїзний квиток у вигляді магнітної картки, шеренга церберів в образі турнікетів, вони тільки й думають про те, як вкусити когось за ногу. Але вони насправді не злі, просто робота у них така. Напівпорожній вагон і хтось інший пропонує газету «Факти», а ти присів і відпочиваєш, читаєш рекламні плакати, хоч читав їх уже багато разів, розглядаєш пасажирів, мрієш про майбутнє хороше життя, адже майбутнє неодмінно буде хорошим.

Поблукавши Трубою і прослухавши репертуар кількох підземно-музичних виконавців, Ярик вирішив вибратися на свіже повітря. У Трубі було багато молоді, майже всі курили і все було як у блакитному тумані.

– Вибачте, у вас не буде двадцять копійок?

Зовсім молода дівчина, личко простеньке, а прикид хіповий, легкий не за погодою. Не шкода двох монет, гуляти так гуляти.

– Дякую.

Вечірній Київ. Майдан. Ще годину убити потрібно, а мороз вже пробирається під куртку, саме час кави попити гарячої і зігрітися в теплому приміщенні пристойної кав'ярні. Ярослав був одного разу в «Рок-кафе» і знав, що ціни там схожі на земні. У всякому разі, каву він собі може дозволити. Тут теж було накурено і майже не було вільних місць, але тут було тепло і симпатична офіціантка мило посміхнулася, подаючи папку з прейскурантом.

– Дякую, не треба, мені каву, будь ласка.

За сусіднім столиком дві молоді дівчини. Одягнені дорого, але без смаку, п'ють сік і курять «Мальборо». Вони гарні, дуже гарні, познайомитись би з такою дівчиною. «Не щастить мені, – думав Ярослав, дивлячись на них, – он у Сані – є з ким, але нема де, а мені є де, але нема з ким». От і каву принесли, мила посмішка, гучна музика, клуби диму, як над Бородінським полем. «Добре, що я вибрався в місто, тут краще, ніж у кріслі перед телевізором».

Залишок часу Ярик провів у Трубі, слухаючи музику і потягуючи темне пиво «Оболонь». Їхати додому не хотілося, навіть коли домовлений термін

закінчився, там його ніхто не чекав і робити там було нічого. Повернувшись додому на останньому поїзді метро, він довго не міг заснути. Дурні думки і нав'язливі еротичні мрії просто задовбали хлопця. Заснути вдалося лише о третій годині ночі.

Дні проходили за днями, але нічого страшного та жахливого не сталося. Грошей не вистачало, та їх ніколи не вистачає. Відсвяткували новий рік, відзначили складання іспитів. Квартиранти кавказці заплатили за рахунком та з'їхали з квартири. Нові орендарі знайшлися майже відразу, це була просто удача. Молодий хлопець і молода дівчина, молодята громадянського шлюбу. З такими приємно мати справу. Вони були веселі і комунікабельні, і Ярослав з ними потоваришував. Його нові знайомі теж були студентами, любили пити пиво, слухати важку музику та багато курили, але як на квартирантів – це не є недоліком.

Без особливих подій пройшов січень, та й у лютому нічого значного не сталося. Навчання, робота, кожен наступний день був схожий на попередній, але навесні Ярослав збирався розірвати це замкнуте коло одноманітності, тільки ще не придумав як це зробити.

ВЕСНА

Телефонний дзвінок розбудив Ярослава о пів на восьму.

– Привіт! – голос у трубці буквально випромінював бадьорість.

– Привіт, – сонно озвався Ярослав, намагаючись зрозуміти по голосу, хто це дзвонить так рано.

– Ну, що, вже є маршал?

– Який маршал?

– Ну, який рядовий.

– А хто вам потрібний?

– Маршал ... – голос у трубці немов дивувався недогадливості співрозмовника.

– Це що, прізвище таке? – зрозумів Ярослав.

– Так.

– А куди ви дзвоните?

На тому кінці дроту повісили трубку і короткі гудки промовисто пояснили – вибачте, я помилився.

– Урод... – повідомив Ярослав телефонній трубці, – не дав поспати в неділю... – Сон кудись зник, але вставати не хотілося. Взяв у руки книжку – читати неохота. Трохи повертівшись у ліжку, Ярослав таки заснув. Йому наснився дідовий дім, виходить він у двір, а там вершник у кольчузі, повертає обличчя до нього… так це ж батько. Обличчя в нього спокійне, рукою гладить по шиї коня. Він щось говорив, а що – неможливо згадати.

Прокинувшись уже вдруге, Ярослав намагався пригадати, що ж казав батько, здавалося, це важливо. Він взагалі йому снився лише двічі за життя, сьогодні вже третій. Ніколи уві сні не спадало на думку, що він загинув. Дивний сон, чи на добро? Дід із бабусею зовсім заслабли до весни. Ярослав був у них два тижні тому, допомагав у господарстві. Зима видалася важкою, сніг як випав у листопаді, так і лежав майже до березня, і морози були міцні майже всю зиму. Весна, здавалося, вже ніколи не настане, але вона прийшла, розтопила сніг, радіючи теплому сонцю, щебетали птахи. Завтра 8 березня, треба вітати тітку та племінницю, хоча це і пережиток радянщини. А ще... Ярослав позавчора познайомився з однією дуже симпатичною дівчиною, вона теж навчалася у КПІ, тільки на першому курсі. Звали її Наташа, вона була фарбованою білявкою з короткою стрижкою, тонкі брівки над великими сірими очима часто піднімалися, наче дивуючись красі світу.

Ярослав був симпатичним хлопцем, але з дівчатами він завжди мав проблеми. Комунікабельний і заводний серед хлопців – поряд з дівчатами він ставав сором'язливим і боязким, тому у свої 20 років він ще й не цілувався ні з ким. З Наташею наш могутній хлопець теж не познайомився б, якби вона сама з ним не познайомилася. Так вийшло, що дівчина сама до нього підійшла і заговорила. Вона його впізнала, він продає газети вечорами. А це тяжко? А чи заробляє він нормально? Ярослав спитав свою нову знайому, чи не хоче вона випити пива. Непогано б. Купивши дві маленькі пляшечки темної "Оболоні", наша пара години дві тинялася парком, переговоривши, здається про все на світі. Наташа була дівчиною рішучою, вона сама написала свій телефон на уривку якоїсь шпаргалки, вписала телефон Ярослава в акуратний чорний блокнот і попросила не проводжати її – на Хрещатику чекатиме мама, вони йдуть до ЦУМу за покупками. Але в понеділок вона хотіла прогулятися, зустрітися можна на майдані біля Головпоштамту, години о другій. Нормально? Ні, краще о пів на третю, вона може не встигнути – вранці йдуть вітати бабусю, яка живе на Старій Дарниці, сама вона живе на Харківському. Отже, домовились? О пів на третю. До зустрічі!

Дівчина сама призначила йому побачення, причому 8 березня. Ярослав отетерів – ось так історія! Завтра він матиме перше в житті побачення. Вже половина дванадцятої, а він досі валяється у ліжку. Настав час вставати, снідати і бігти за подарунками. Добре, що гроші є, майже сто гривень, останнім часом йому щастило, і він економив. Настрій був чудовий, Ярик навіть пробачив того хлопця, який о 7:30 ранку шукав якогось Маршала.

Весь день серце хлопця збуджено билося, особливо коли він купив на Петрівці подарунок для своєї нової знайомої. Чи сподобається їй збірка оповідань Стівена Кінга? Під час своєї першої зустрічі вони нічого не говорили про літературу. Зазвичай дарують якусь косметику, але він у ній нічого не тямив. Все ж таки книга – це класичний скромний подарунок, а нескромний дарувати навіть безглуздо, адже вони один день як знайомі.

Перша половина дня була дуже важка, і справа не в тому, що 8 березня випадало на понеділок. Двадцятирічний хлопець мав перше в житті побачення. Не те щоб Ярослав ніколи раніше ні в кого не закохувався, ще в школі, за рік до смерті батьків, він тихо закохався в симпатичну скромну дівчинку, але крім нього про це ніхто не знав. У старших класах інший об'єкт зітхань і мрій вразив його серце, але чи то у закріпленого за Оболонню Купідона руки тремтіли, чи взагалі виросли не звідти, звідки треба, висока і стрункa красуня не дивилася в його бік, а відразу після закінчення школи вона вийшла заміж (він про це дізнався через рік). Ось і все кохання, яке було на особистому рахунку нашого героя.

За десять хвилин до другої Ярослав зайняв спостережну позицію біля Головпоштамту. О 14:05 він став трохи переживати (а раптом вона не прийде?), о 14:35 він почав нервувати, а о 14:38, коли остання надія вже була при останньому подиху, Наташа з'явилася. Яскраве сонце виблискувало на її світлому обличчі, вона посміхалася, блакитні очі говорили: "Я така рада, що ми зустрілися!". Сяючі червоною помадою губи промовили просто:

– Привіт!

– Привіт! Я вітаю тебе!

Ярослав незручно простяг спочатку книгу, а потім букетик першоцвітів. Дзвінко розсміявшись, дівчина взяла з його рук і те, й інше. Велике спасибі, вона любить "ужастіки", квіточки чудові і він дуже добре виглядає. По темно-синьому небу пропливали сліпучо-білі хмари. Так, погода чудова, вона не відмовиться від джин-тоніка, це чудова ідея. Наталя попросила потримати квіти і сховала книгу до своєї елегантної сумочки. Ярослав купив дві пляшечки слабоалкогольного шипучого напою і вони присіли на гранітний бордюр, який служив на Майдані посадковим майданчиком для маси киян та гостей столиці. Ярослав намагався демонструвати свою дотепність, а Наташа сміялася. Вони говорили про все та ні про що. Навколо були святкові натовпи, люди, які сміялися, цілувалися, пили пиво, розмовляли, іноді кричали, походжали, пробігали повз, але Ярослав із Наталкою не помічали їх. Не помітили вони і як пронизливо-синє небо затягнуло нудними сірими хмарами і почав накрапувати дощ.

– Ой! Дощ іде! – вигукнула дівчина хвилин через п'ять після падіння перших крапель. Ярослав глянув на світле волосся дівчини, на якому застигли крапельки небесної води. Довгі вії перетворювали очі Наташі в чудові ворота в казковий світ, хоча до чого тут вії?

Ярослав струснув головою, наче прокидаючись і, глянувши на небо, погодився:

– Справді, дощ.

– Пішли до Труби.

Підземний перехід на Майдані, який є ще й входом у метро – це не просто перехід, це ціле підземне царство з лабіринтом підземних бульварів, магазинчиків і лотків і якоюсь неймовірною кількістю виходів на поверхню. Злякавшись дощу, народ повалив у "Трубу", так називають кияни це місце. Опинилися там і Ярослав із Наташею. Втім, дощ через півгодини скінчився, але купивши ще дві порції джин-тоніка, вони вибралися на свіже повітря ще раніше. Погода насправді того понеділка була не такою вже гарною. Сонце блиснуло ненадовго, і хоча опадів не було, день видався сірий і похмурий, але на погоду молода пара не звертала уваги. Буває.

Ярослав провів свою дівчину до самого будинку, але й тут вони довго не могли розлучитися, усе ходили навколо та біля під'їзду 9-поверхівки, сміялися, жартували один над одним.

– Мені чомусь здається, що я тебе давним-давно знаю, – сказала Наташа, коли вони все ж таки вирішили прощатися.

– І я теж. Наче знаю тебе все життя, – Ярослав торкнувся долонею її щоки.

– Я тебе кохаю! – Наталка несподівано обхопила хлопця за шию і поцілувала у губи. М'які та теплі дівочі губи, смак помади, запах ніжних парфумів, голова Ярослава запаморочилася від захоплення.

– До завтра! – сказала вона і зникла у темному дверному отворі під'їзду. А він нічого не встиг сказати, тільки подумав: "І я тебе теж люблю, люба!"

Зворотний шлях, якого Ярослав і не помітив, коли їхав разом із подругою, виявився несподівано довгим. Моторошно голодний, але шалено щасливий, він дістався додому тільки о пів на дванадцяту. Нашвидкуруч приготувавши холостяцьку вечерю, Ярик не міг спати, він також не міг читати, дивитися телевізор чи слухати музику. Та фігня це все! Є такі кадри, які, перебуваючи у стані романтичної закоханості, навіть поїсти не можуть, але у Ярослава з апетитом, на щастя, все було добре.

Наташа була чудовою дівчиною, Ярослав до нестями закохався у неї. Після 8-го вони бачилися ще тричі, але хвилин по 15, не більше. Хотілося, звичайно, набагато більше, але все щось не складалося, і на вихідні вона була зайнята, її чимось завантажували батьки.

– Тебе батьки сильно вантажать? – спитала якось Наталка, коли вони зустрілися на Політеху.

– Ні, – Ярослав завжди уникав у розмовах цю неприємну для себе тему.

– Щастить тобі, – усміхнулася вона, – у тебе, видно, чудові родителі. Ти ніколи мені про них не розповідав.

– Мої батьки загинули.

– Вибач, – настала незручна мовчанка.

– Та це давно було, – спокійно сказав Ярослав, – я тоді був ще пацаном.

– І ти зовсім один?

– Ну чому, у мене є бабуся і дід, старенькі вже, а ще тітка, вона з донькою живе недалеко від мене.

Наталка стиснула його руку, подивилася в очі. Крім співчуття там було ще щось, мабуть, кохання. Принаймні так йому здалося.

Ярослав зайшов надвечір до своїх квартирантів (вони самі запрошували його помилуватися ремонтом), і застав їх у дуже похмурому настрої.

"З нашим другом нещастя", – пояснення хоча і не дуже конкретне, але хлопцеві було зрозуміло, що він тут сьогодні зайвий.

– Не йди, Ярославе, – попросив Володя, який завжди був втіленням оптимізму і безпричинних веселощів. – Якщо у тебе є пару хвилин, сідай і випий зі мною. – Він відразу поставив на стіл ще одну склянку і налив у нього трохи горілки з напівпорожньої пляшки. Це був високий худорлявий хлопець, темне волосся довше, ніж у його дівчини, одягнений він був завжди в щось чорного кольору, такий уже був його стиль.

– Та я взагалі-то горілку не п'ю, – сказав Ярослав, сідаючи на табуретку. Розмова відбувалася на кухні, закуски на столі не було, а попільничка була забита недопалками.

– Я теж востаннє пив горілку ще влітку, але сьогодні… Розумієш, мій друг пропав, я думаю він загинув, він уже не повернеться звідти… Ти розумієш, чудовий парень, просто найкращий…

«Він добряче налакався, не вистачало ще вислуховувати п'яне марення. Потрібно звалювати потихеньку».

– Це знову почалося, він сказав мені позавчора, але я не повірив ... Я не думав, що він знову полізе туди, він залишив записку на столі в своїй кімнаті ... – Володя налив собі горілки і випив, його сірі очі були каламутні, а руки трохи тремтіли. Він вийняв цигарку з пачки, але курити не став, просто м'яв її в руках. Дзвінок телефону вивів його зі стану трансу, а для Ярослава це був хороший привід піти.

– Та я взагалі-то ненадовго зайшов, мені вже час.

– Вибач, ми просто сьогодні в жалобі, – відповів Володя, знизуючи плечима. – Заходь завтра, якщо буде час, приходь…

ВТОРГНЕННЯ

У чварі кривавий брат губить брата.
Множиться зло, сповнений мерзоти світ.
Вік сокир, віч мечів, вік
Щитів розсічених.
Вовчий вік перед смертю світу.
Прорицання вьольви, "Старша Едда".

Це сталося рано вранці. Не скажу, що я перебував у здоровому глузді та тверезій пам'яті, швидше навпаки. Я написав на чистому аркуші паперу: «Якщо до вечері я не повернуся, не шукайте мене». Накривши записку газетою, поклавши в сумку флягу і добрий запас провізії, я вийшов із дому і пішов у бік мосту Патона. Якщо мені одного разу вдалося там вийти, то увійти всередину це пара дрібниць. Учора ввечері я мав розмову з Гансом, я сказав йому, що лайно просочується назовні, що скоро воно вирветься і ми вже не зможемо зупинити цей процес, що ключ знаходиться там, усередині. Він відповідав, мовляв, вони дуже повільні і гальмівні за своєю природою, а поховавши перстень, їх ми теж поховали, але я в це не вірю. Перстень – дрібниця, просто нісенітниця, страшно подумати, що перебуває за тими бронзовими дверима. І вони рвуться назовні, вони вже не хочуть сидіти під замком. І я не знаю, хто вони такі, чи що це таке, але це щось жахливе, страшніше за всі фільми жахів разом узятих. Як дико загинули Саня і Влад, що діялося з кільцем, неможливо це забути. Я людина розумна (не з вчинків, звичайно, тут все навпаки), я розумію – все що зі мною відбувалося в принципі не могло відбуватися. Зазвичай намагаєшся про це не думати, восени й узимку, наприклад, жодного разу й не згадав, але я раптом знову перестав спати по ночах, здригався від кожного шороху. Знову ці дурнуваті сни.

Страху не було, тільки образа на самого себе. Раптом мати знайде цю записку? Додому вона повернеться тільки ввечері, до того часу я вже розірву цей аркуш паперу. А якщо ні… Я там уже був, після тих подій дворічної давнини мене вже не можна назвати нормальним, з'явилися проблеми з почуттям страху, точніше, з його відсутністю. Тоді я чекав на смерть і перестав боятися її. Я не мав шансів вижити, їх практично не було, але «хтось» вивів мене звідти. Мені подарували життя, а тепер мене звали назад. Або мені все це здалося.

Як робот, без думок і емоцій, я йшов туди, звідки вийшов якось уночі. З того часу мені й на думку не спадало побувати на цих схилах. Справжній зомбі! Ноги привели мене до потрібного входу.

«Привіт печери! Давно не бачилися...»

– Годі пити, Гансе! – Світлана вдарила кулаком по столу і з презирством відвернулася. – На твоєму місці він би щось зробив.

– Не лай мого Вовчика, він у мене такий гарний котик, – сексапільна Ірочка притулилася до Володі і поцілувала його. – Ти ж більше не питимеш, котику?

– Гаразд, я піду, не заважатиму вам...

– Стривай, Світлана, не йди... Ірко, відчепись від мене!

Ганс відсунув подругу, яка тут же на нього образилася, встала і пішла до кімнати. Ірочка була дівчиною симпатичною і ненаситною в коханні, але розумом не блистала і Гансу іноді було соромно за її вчинки.

– Ну що ж мені зробити, Світко? Хочеш, я піду в печери, перекопаю їх лопатою... Я ж бачив його за день до цього і він нічого не сказав мені. Не сказав нічого особливого.

Ірочка ввімкнула в кімнаті музику, гучність наближалася до максимальної. Ганс закурив ще одну цигарку.

– Мені він навіть не подзвонив... – Світлана теж взяла сигарету.

– Так у вас це... розлучення, одним словом.

Світлана посварилася з Андрієм одразу після нового року і з того часу вони не зустрічалися, навіть жодного разу не подзвонили один одному. Привід був дрібний, але обидві сторони демонстрували твердість характеру. Зараз дівчина частково відчувала себе винною в тому, що сталося.

«Якщо він вийде звідти, я благатиму його пробачити мені, я ніколи більше не буду суперечити йому або сваритися з ним».

Позавчора ввечері мати Андрія зателефонувала їй і розповіла, що знайшла в його кімнаті записку. Можливо, це був просто невдалий жарт, але ночувати він не прийшов. Сумнівів у тому, де він може перебувати, вже не було. Ганс нічого не знав, але бачив його за день до зникнення.

– Він уже був там колись і вийшов живим. Я думаю цього разу буде те саме, – сказав Ганс і знову налив горілки у свою склянку.

Я спускався у темний провал, освітлюючи дорогу ліхтариком. Якби тоді був такий! Зараз у мене два запасні комплекти батарейок, дві свічки та десять коробок сірників, а ще купа жратви (майже на тиждень) та два літри води. Знайома вже тиша, абсолютна, гробова. Я несподівано подумав про те, що мені тут по суті подобається.

«Ого, це вже поганий ознак!»

Все далі і далі, глибше і глибше, до того моменту, коли зміг вийти в явно рукотворний широкий коридор. Я знав, куди треба йти, треба спуститися ще глибше, ухил навіть був помітний. У колі світла від мого ліхтарика промай-

нув дивний зигзагоподібний знак, але я не зупинився навіть поглянути на нього. Хотів повернутися і розглянути краще, але замість цього вимкнув свій світоч і продовжував йти в темряві, що обрушилася на мене. Мені хотілося включити ліхтарик, але я не міг цього зробити, а потім думки стали сповільнюватися, як старовинна платівка на грамофоні…

«Свідомість покид-а-а-є-є-є м-м-е-е-е-н-н-е-е-е»

– Я боюся, Світлана, просто боюся, я не вийду звідти, – Ганс курив одну сигарету за іншою. – Там страшно, страшніше за саму смерть.

– Але ж щось робити треба!

– Я не знаю, що робити.

Телефонний дзвінок змусив Ірочку приглушити звук, а потім вона зазирнула на кухню і повідомила єхидно:

– З міліції зателефонували, тебе питають.

Ганс пішов до телефону, але невдовзі повернувся.

– Викликають у РВВС завтра на ранок з питання зникнення Андрія.

У Печерській лаврі багато глухих закутків, якими не ходять туристи та ченці. Весь комплекс підземель до кінця ще не вивчений. Монастир тихенько витісняє музейних працівників зі своєї споконвічної території. Фінансування досліджень ще за старих часів занедбаних та завалених відгалужень з кожним роком незалежності України зменшувалося, поки не припинилося зовсім. Жахливі печери зберігають багато страшних таємниць. Не тільки ті, якими ходять екскурсії, розглядаючи черепи людей, яких нібито з власної волі живцем замуровували в підземеллях і тримали на хлібі та воді аж до смерті. У надрах дніпровських схилів з давніх часів таївся жах, що чекає свого часу.

Дуже давно, під час великої війни, ісполіни давнини розгромили орди перших хрестоносців, випалили вогнем сіру слиз, вщент зруйнували палаци і храми тварей, але їх володарям вдалося уникнути смерті. Вони пішли в заздалегідь підготовлений підземний бункер, а у героїв уже не було сил вибити їх звідти. Вони заблокували виходи і відклали останню битву до найкращих часів. Нащадки виявилися слабшими і не ризикнули вступити в бій на ворожій території. Замкнені під товщею землі твари не небезпечні, так вирішили діти і онуки героїв, які перемогли в найжахливішій війні. Пройшли тисячоліття і про ті часи можуть розповісти лише відлуння сказань.

Поховані твари весь цей час шукали вихід, вони лише почасти могли втручатися в те, що відбувалося там, нагорі. Духовна броня занепадала, з'являлися лазівки, в які просочувалися примарні посланці. Вони готували вихід, шукали живу плоть, прагнули вирватися на волю і встановити свою

владу над світом. Час тягнувся нескінченно повільно, але це мало значення. Вторгнення буде жахливим та переможним. На землі немає й слідів витязів давнини, а сучасна зброя не завдасть шкоди безтілесним зграям природжених хижаків.

Старовинна кам'яна кладка з гуркотом впала. З пролому вийшов забруднений глиною юнак, який тримав у руках золотий ларець, на кришці якої рубінами було викладено зображення жука.

Знявши з себе куртку, він загорнув у неї свою ношу і озирнувся на всі боки. В його очах була бездумна порожнеча, вони ніби були скляними, а може, це були очі мерця. Він не звертав уваги на те, що на його сорочці були личинки якихось комах, що у волоссі заплуталося павутиння. Обережно, ніби крадькома, він пішов до виходу з печери, але за кілька кроків натрапив на невидиму перешкоду. Сірі тіні промайнули повз нього, вгризаючись у невидиму броню. Десятки і сотні примарних створінь гинули під ударом у відповідь для того, щоб випустити цю людину. Він ступив уперед, виставивши перед собою скриньку, але не зміг йти далі. Сіра вируюча слиз накотилася шквалом з-за його спини і пробила на мить перешкоду. Він пройшов ще кілька метрів, а потім упав. Ще кілька секунд його ноги здригалися в агонії, ворушилися закривавлені губи.

Місію було успішно виконано. Дорогоцінний ларець опинився по той бік бар'єру, і тепер хтось його підбере. Він чекатиме свого нового тимчасового власника, він безмовно кликатиме його, а коли такий знайдеться, брама відчиниться і воїнство вирветься з тісної пастки. Нижчі чини провели непогану підготовку, за останні дві тисячі років вони підготували чудовий плацдарм. Люди, здатні протистояти вторгненню, якщо й існують, то в малій кількості.

НА МЕЖІ

Ганс був на межі нервового зриву. У РВВС його піддали справжньому допиту, про який він раніше знав лише з чуток. Дві людини в цивільному, на вигляд більше схожі на представників злочинного світу, ніж на працівників міліції, спочатку довго пояснювали йому, ким він насправді є. Матюки вони вимовляли якісь особливо каверзні, а посадити в клітку до бомжів обіцяли кожні п'ять хвилин. Особливо відрізнявся невисокий опер із нульовою стрижкою та золотим ланцюгом на шиї.

– Бачив я цього Поліщука рік тому. Наркоман, падло, одразу зрозумів, трясця його матір. Гонить про якісь печери, сука, як і ти. Кому, сука, ці печери… потрібні? Тільки нарікам, б…

Ганс нічого такого особливого й не розповідав, у ненормальні подробиці не заглиблювався. Знає, мовляв, що Андрій заблукав у печерах одного разу,

він може показати той вхід. Йому не повірили (може, його неформальна зовнішність цьому сприяла?), до того ж, біля того самого входу вони вже були, там нетронутий замок висить з осені. Промуривши хлопця години дві, його відпустили, точніше сказати – послали подалі.

– Дружок твій, сука, коли з'явиться – побачиш, сука, ні в яких він не в печерах був, а вештався десь.

«Дуже важкі люди – ці менти», – думав Ганс, вийшовши з похмурої будівлі РВВС. Теплий весняний вітер ворушив молоде листя, вулицями ходили дівчата у міні-спідницях. «Навіщо він пішов туди? Хіба ж тут так погано? Ні, я туди більше не сунуся. Одного разу мені вистачило».

Цигарки закінчилися. Нерви ще тремтять, але з кожною хвилиною все слабше. Пляшка пива допомогла заспокоїтися.

«Він уже не повернеться звідти. Я буду наступним».

Що за безглузді думки? Весна вирує і кров грає гормонами! У метро і додому скоріше, там завжди готова Ірочка вже зачекалася. Геть паршивий настрій!

«Але він уже ніколи не повернеться звідти».

Наступний день був особливим. Ярослав запросив у гості свою кохану дівчину, провів найгенеральніше прибирання у своєму житті і приготував вишуканий обід, використовуючи як посібник «Книгу про смачну і здорову їжу». Вони мали зустрітися на виході з метро, куди Ярослав прийшов ще за годину до призначеного терміну. Він купив одну ніжну білу троянду, пишна упаковка з кількома стрічками відтіняла анемічність квітки. Очікування як завжди було жорстоким нестерпним катуванням, але дівчина з'явилася хвилин на десять раніше, чим врятувала Ярослава від найболючіших останніх хвилин екзекуції. Погода була дуже симпатична, тепле дихання весни, здавалося, вже наближається, а те, що листя ще немає на деревах – це просто незначна помилка.

– Привіт! – Наталка поцілувала хлопця, ще до того, як прийняла квітку, що давало невиразну надію.

– Привіт, я радий тебе бачити.

– Я теж. Показуй, де живеш.

Дорогою вона встигла повідомити про те, що батькам сказала ніби йде до подруги і буде пізно, і її ще ніколи не запрошували на обід чоловіки, тому вона дуже хвилюється.

«Я ще більше хвилююся. Ніколи не запрошував дівчат до себе у гості».

Скромна двокімнатна квартира Наташі сподобалася. Тут дуже комфортно і відчувається стиль. Ярослав не знав, що й відповісти на це (чи не плакат зі Шварцем-Термінатором визначає стиль його житла?), і запропонував гості сісти, поки він накриватиме стіл.

– От дурненький, я тобі допоможу!

На білосніжній скатертині столу самотньо стояли пляшка «Совєтського шампанського» і висока порожня ваза із синього скла, в ній і знайшла свій притулок самотня троянда. Потім на столі з'явилися високі келихи, столові прилади, холодні закуски та гордість молодого кухаря – смаженина у горщиках.

– Як чудово! Ти сам усе це приготував?

– Так, я люблю куховарити.

Ярослав увімкнув касету з популярними класичними мелодіями і галасливо відкрив пляшку шампанського, при цьому пробка врізалася в стелю, після чого впала в тарілку з салатом, а більша частина вмісту виплеснулася, пузирячись, на стіл і довгу наташину спідницю.

– Ой! Вибач, я… – хлопець ладен був провалитися крізь землю.

– Дрібниці, я вже звикла, мене батько двічі обливав шампанським, він теж не вміє його відкривати. Думаю, до вечора висохне.

Від цього «теж» Ярославу стало соромно за себе, але що вона робить?! Дівчина спокійно зняла з себе спідницю, блиснувши атласною білизною трусиків, яку не могли заглушити навіть темні колготки.

– Ти не збентежишся, якщо я буду в супер-міні? – кокетливо спитала вона, натягнувши на стегна поділ короткого чорного светрика.

– Ні, – зніяковіло відповів хлопець, наповнюючи келихи, а потім схаменувся і побіг на кухню за ганчіркою.

В іншому обід пройшов без пригод. Наситившись дійсно смачним обідом і допивши залишки шампанського, молоді люди разом прибрали посуд, при цьому Ярослав намагався не дивитися на струнке ніжки і заборонену білизну трусиків.

«Схоже, вона дівчина без комплексів, а я закомплексований на всі сто відсотків».

– Ти любиш класичну музику? – запитала Наташа, розглядаючи касети біля магнітофона.

– Я різну музику слухаю.

– Я теж, – вона підійшла до Ярослава і ніжно притулилася щокою до його грудей. – Ти мені відразу сподобався, як я тебе побачила. Ти не звертав на мене уваги, а я закохалася в тебе як дурна. Одного разу їду в метро, і раптом ти заходиш у вагон із газетами, пройшов повз і не глянув навіть у мій бік, а я про тебе якраз думала в цей момент. Зі мною трохи істерика не трапилася, я думаю про те, як з тобою познайомитись, а ти продаєш газети. Хотіла навіть наздоганяти тебе, ледь втрималася. Парубок один до мене залицявся, так я з ним того вечора посварилася і загадала – якщо побачу тебе наступного дня, сама підійду до тебе.

– Ти мені раніше цього не казала.

– А ти хотів, щоб я того ж дня тобі в коханні зізналася?

– Ні, вибач, я теж... я в тебе закохався з того самого дня... з першого ж дня, одним словом.

Це зізнання далося важко, вимовити таке було просто подвигом у певному сенсі, але ще складніше було подолати боязкість і поцілувати дівчину в губи. Відповіддю був ніжний порив пристрасті і Ярослав подумав про те, що, може, і не дарма купив сьогодні упаковку презервативів. Він правда і сподіватися не міг, що вони знадобляться, але про всяк випадок – мріяти не шкідливо. Хлопець мав тільки теоретичне уявлення про те, як ними потрібно користуватися і трохи побоювався відсутності практичного досвіду.

«Якщо облажаюсь на цьому, вона розлюбить мене так само швидко, як і полюбила».

Поцілунок тривав близько двадцяти хвилин. Коли молоді люди все ж таки вирішили перевести дух, з'ясувалося, що вони напівлежать обійнявшись на дивані. Як вони тут опинилися, Ярослав згадати не міг, він сп'янів від ніжного аромату якоїсь парфумерії, вологої ніжності її губ, близькості її тіла. На щоках Наталки проступив яскравий рум'янець, а на лобі мікроскопічні краплинки поту.

– Ще ніколи я так довго не цілувалася, – прошепотіла вона, знімаючи свій чорний светр. Під ним була тільки напівпрозора маєчка, що відкрила погляду Ярослава невеликі грудки з яскравими сосками.

– Яка ти гарна!

Дівчина хотіла ще щось сказати, але не встигла, її губи знову зав'язли у довгому гарячому поцілунку. З кожною миттю Ярослав ставав сміливішим і рішучішим. Ось його рука вже обмацує її груди, гладить стегно, талію, проникає під трусики.

– Не треба, – дівчина відсахнулася. – Вибач, я не хочу прямо так відразу. Я не можу…

– Це ти мене вибач…

Настала незручна мовчанка, під час якої вони намагалися не дивитися один на одного. Паузу першою змогла перервати Наташа:

– Знаєш, у мене вже був хлопець до тебе. Я його не дуже хотіла, але… коротше, дала йому… і мені не сподобалося. Він був дуже грубий і в нього тільки одне було на думці. А за кілька днів він знову почав мене вмовляти, коли я відмовилася – просто змусив. Я плакала, сказала, що не хочу його більше бачити, а він тільки засміявся і сказав, що й так уже взяв від мене, що хотів.

Ярослав притис до себе тендітне тіло дівчини і зрозумів, що таке ревнощі. Він убив би цього козла, розірвав би на шматки, змусив би землю гризти! Кончений недоносок…

– А в тебе були дівчата до мене?

– Не було. Хотілося, та не було.

– Дивно, адже ти такий красень. А груди мої тобі подобаються? – Тепер уже і маєчка злетіла, відкриваючи всю панораму. – Якщо подобаються, можеш поцілувати їх.

Після чергового пристрасного поцілунку, обидва опинилися під гарячим душем. Ініціатива належала Наталці. Дівчина несподівано почала роздягати Ярослава, потім звільнилася від залишків свого одягу. Після еротичних водних процедур, парочка завалилася на диван, компенсуючи нестачу практичного досвіду ніжністю та бажанням.

– Я люблю! – це слова були чистими та світлими. Захоплення справжнього кохання і перша насолода, гаряче дихання, п'янка новизна відчуттів.

Непомітно підкрався вечір. Невтомні коханці вирішили по-вечеряти. Вони не стали одягатися, тільки жартували один з одного.

– Тобі салат не потрібний, ти мене пожираєш очима!

– А тебе я взагалі добре погодував.

– Який пошляк! Тобі що не сподобалося?

– Дуже сподобалося, я й не очікував такого.

– Я й сама від себе такого не чекала. Я взагалі хотіла тобі сказати, що ніякого сексу не буде.

– Чому ж ти передумала?

– Не питай мене про це.

Близько одинадцятої Наташа зателефонувала додому і повідомила матері, що залишається ночувати у подружки.

На межі століть люди стають забобонними, на межі тисячоліть у багатьох дах зриває. Незначні події здаються доленосними, тисячоліття закінчується, годинник відраховує час, календар – дні. Золотий вік для астрологів та віщунів. Це їхні жнива, час заробляти гроші. Великим попитом користуються похмурі передбачення – на межі тисячоліть деякий відсоток людства чекає на кінець світу.

Дата тисячоліття дуже умовна, та й закінчується воно насправді приходом 2001 року, але магія чисел заворожує. Не знаючи минулого і погано розуміючи сьогодення, люди бездумно дивляться у майбутнє, очікуючи відповіді на запитання. Ярослав був одним із небагатьох, хто проходив крізь темряву століть, відкривав невідомі сторінки історії. Його окоченіле тіло було розпростерте на холодній підлозі безіменної печери, душа заблукала в лабіринті видінь. Він не міг сконцентрувати свою увагу на

окремих епізодах, споглядання було новою реальністю.

Невелике плем'я межан здавна займало землі між річками Рось та Славутою-Дніпром. Славилися вони тим, що ніколи не тікали від ворогів, ніколи й нікому не платили данину, але зустрічали ворога зі зброєю в руках. Саме тому їх обминали степовики з Дикого Поля, які навіть боялися дивитись туди, де жили межани. Багато хто намагався випробувати їхні гострі мечі, а ось повернутися живими мало кому вдавалося.

ЗАПОВІТНИЙ МЕЧ

ОПОВІДАННЯ ПРО МЕЖАН

Князь Роден, якого ще називали Вовком, прожив сто п'ять років і помер того дня, коли народився, в дев'ятий рік Місячного Круга, тоді ж почав Щек княжити в Києві граді. І було у Родена двоє синів – Істр і Ратібор. Вони поховали батька на горі, яку називають Княжою, де зливаються річки Рось та Славута-Дніпро, там, де зараз Роден-городище.

Цього ж літа прийшли гуни з півдня, почувши про смерть князя Вовка, якого вони боялися, і було їх безліч. Межанські мужі захищали свою землю, і загинула їх як ніколи до того, була страшна війна і межани ледве трималися, а ще гуни палили городища, вбивали та забирали в полон жінок та дітей, і якби не прийшла допомога від полян – знищили б плем'я. Залишивши мало не третину свого війська по берегах Росі, гуни відступили, почавши на наступне літо війну з готами, але втрати межан були жахливі, тільки три городища залишилися непошкодженими, більшість чоловіків загинули або стали каліками, один тільки Одар, онук Родена, не був поранений, хоча в мужності та доблесті був незрівнянним. Загинули Істр та Ратібор, сини Родена. Поляни допомогли межанам поховати загиблих. Одара назвали межани своїм князем, був він мудрим правителем, тому межани його любили і шанували, а коли він помер – дуже сумували.

Після Одара княжив його син – Святодар Німий, а назвали його так тому, що він був скупим на слова. Був він хоробрим воїном і мисливцем, з малою дружиною постійно виїжджав у поле, стежив за південними кордонами. Він же почав будувати місто на Княжій горі, і, хоч не любив багато говорити, умів добре торгувати з греками та сколотами, дружив також із полянами та венедами. Під час його князювання межани стали багатшими, були добрі врожаї і вороги десятою дорогою обминали їхні землі. Святодар одружився з донькою князя венедів Ратиславі, яка подарувала йому двох синів – Святослава та Межислава. Помер Святодар від хвороби у землі венедів, там і був похований. Князем назвали його старшого сина – Святослава Сивоусого. За нього вперше прийшли обри, і була битва біля Високих могил, і межани перемогли.

Межислав, син Святодара, був майстерним ковалем. Був він високий на зріст і могутній тілом, волхви ж дали йому особливу силу. Того року, коли народився його син, названий Святогором, Межислав викував меч дивної краси, прикрасивши його сріблом та самоцвітним камінням, поклав під колиску немовляти і сказав: «Ось твоя спадщина».

Коли прийшли обри на межанську землю, Святогору було шістнадцять років. Разом із дорослими воїнами, він бився в урочищі Високі могили, випробувавши меч, викуваний батьком.

На третій рік знову прийшли обри, а з ними угри та хазари, і зустріли межани ворогів на березі Росі, біля Зуброва городища, і була люта битва, і гинули багато межан. І прийшли волхви, і билися в перших рядах, вражаючи ворогів. І відступили обри. На ранок знову була жорстока битва, загинув Святослав Сивоусий і всі сини його, загинув Межислав Високий, його брат, Святогор був поранений, але продовжував битися, підбадьорюючи воїнів. І бігли угри та хазари, а обри відступили. Воєвода Ярун очолив межан, він і вирішив напасти на ворогів після заходу сонця. Почалася гроза, і, як блискавка, налетіли на обрів, і побили всіх, хто втікти не встиг. Воєвода Ярун загинув у тому бою, а Святогор був тяжко поранений, але прославився силою та відвагою своєю, а ще чарівним мечем, ім'я котрому Агрік. Інші ж кажуть, що Агріком звали воїна, який підібрав чудовий меч, коли Святогор упав, ворожим списом уражений.

Святогора назвали своїм князем межани після тієї битви. Він же заговорив меч Агрік на могилах Перуна і Рода, пророкуючи, що цей меч буде прокляттям для ворогів. Святогор багато мандрував. Він відвідав багато сусідніх племен, пропонуючи об'єднатися і знищити обрів, що прославилися своєю жорстокістю. Одного разу, буваючи в північних країнах, він зустрів воїна з варязького роду на ім'я Норік. Він запросив його гостем на Коляду і той, пробувши до весни, посватався до старшої дочки князя. Весілля призначили на Купала. Святогор мав трьох дочок, а син його потонув шість років зроду. За своєю дочкою князь дав Норику багатий посаг, а ще меч Агрік. Це був незвичайний подарунок і багато хто був здивований, але молоді залишилися жити в Родені-граді, а Норік був славним чоловіком і його незабаром перестали приймати як чужинця.

Того ж літа Святогор поїхав у західні землі, пообіцявши повернутись до осені, але не приїхав і взимку. Волхви ж сказали, що Святогор пішов небесною твердю до Перуна та братів його. Межане ж казали, що кращого князя ще не бувало з часів Родена Вовка і чекали його повернення. Воєводою був Отрар, син Ратибора, онук Святослава Сивоусого.

Святогора назвали своїм князем межани після тієї битви. Він же заговорив меч Агрік на могилах Перуна і Рода, пророкуючи, що цей меч буде прокляттям для ворогів. Святогор багато мандрував. Він відвідав багато сусідніх племен, пропонуючи об'єднатися і знищити обрів, що прославилися своєю жорстокістю. Одного разу, буваючи в північних країнах, він зустрів воїна з варязького роду на ім'я Норік. Він запросив його гостем на Коляду і той, пробувши до весни, посватався до старшої дочки князя. Весілля призначили на Купала. Святогор мав трьох дочок, а син його потонув шість років зроду. За своєю дочкою князь дав Норику багатий посаг, а ще меч Агрік. Це був незвичайний подарунок і багато хто був здивований, але молоді залишилися жити в Родені-граді, а Норік був славним чоловіком і його незабаром перестали приймати як чужинця.

Того ж літа Святогор поїхав у західні землі, пообіцявши повернутись до осені, але не приїхав і взимку. Волхви ж сказали, що Святогор пішов небесною твердю до Перуна та братів його. Межане ж казали, що кращого князя ще не бувало з часів Родена Вовка і чекали його повернення. Воєводою був Отрар, син Ратибора, онук Святослава Сивоусого.

Було свято, яке межани називали днем Перуна. Цього дня вже багато років прославлений меч приносили на капище, бо зброя Святогора була гордістю всього племені, а межани вірили, що меч наділений могутньою волшебною силою.

– Розкажи про діда, – попросив семирічний хлопчик у свого батька, воєводи Норіка.

СЛІД ЙОРМУНГАНДА

САГА ПРО ЕРІКА ХОЛОДНОГО

«Одін часто являвся шведам перед великими битвами. Деяким він давав тоді перемогу, а деяких кликав до себе. І те й інше вважалося благом».

Сага об Інглінгах

Одну людину звали Ерік Холодний. Про нього говорили, що його серце холодніше за камінь у зимову ніч. Він народився того року, коли загинув конунг Ендунд Дорога. Батьком Еріка був Грам Еріксон із Готладна, нащадок Торвальда Звіра.

Кажуть, що Ерік був дуже гарний, але в його блакитних очах було видно лише холод його душі. Рано одружившись з красунею, яку звали Аса, він того ж літа пішов у свій перший похід у дружині Інгвара Берсеркера. Аса ж розповідала своїй матері, що грубі ласки її чоловіка нагадують пориви північного вітру.

Ерік здійснив багато славних подвигів, коли плавав разом із Інгваром Берсеркером. Кажуть, що це Інгвар назвав його Холодним, тому що спокійний і завжди незворушний Ерік був зовсім не схожий на гарячого і запального Інгвара, і разом з тим вони завжди були добрими друзями. Після перемоги над Аргудлейвером Хрестоносцем, а в тому бою Ерік особливо відзначився у доблесті, він попрощався зі своїми морськими друзями. Разом із сім'єю Ерік переїхав до двоюрідного брата своєї матері, Торстейна Бездітного, який помер від хвороби того ж літа. Вмираючи, Торстейн заповів Еріку свою багату садибу і попросив подбати про свою немолоду дружину. На той час Аса подарувала своєму чоловікові сина та двох дочок.

Торстейн Бездітний збудував свій будинок недалеко від Трондхейма, в тихій долині, яка називалася Слід Йормунганда. Багато років тому, коли Торстейн приплив у цю землю, він зустрів стару вьольву, яка жила в глибині долини біля руїн стародавнього кам'яного замку.

Вьольва розповіла йому, чому долина звалася Слід Йормунганда. Давним-давно, казала вона, у цьому замку жив мудрий Норі, у якого були дочка, золотоока Совуаен. Прекраснішою за неї не було дівчини в ті роки, і саме сонце милувалося тоді її красою. Її полюбив Магні, син Тора. Але подобалася також вона і Локі, найпідступнішому серед асів, який заздрив дітям Одіна, пізніше вступив у змову в тварями Елля, щоб занапастити асів. Знаючи про кохання свого сина, Тор приїхав до Норі, і просив його віддати Совуаен за дружину Магні. Норі спитав згоди своєї дочки, і та з радістю погодилася, бо теж любила сина Тора. Все було готове до весілля, і коли аси пливли на лодьї Тора до замку Норі на весілля, Локі лютуючи на Норі, що не віддав йому свою дочку, підговорив світового змія Йормунганда напасти на замок Норі, і викрасти його дочку. Совуаен стояла на високій вежі, і дивилася на море, чекаючи на прибуття Тора і Магні. Коли вітрило човна Тора вже з'явилося вдалині, біля берега піднялися високі хвилі, і з бурхливого прибою піднялася жахлива голова Йормунганда. Ударом хвоста він розбив гори, другим – замок, через що загинули всі, хто був в ньому, крім золотоокої діви. Але Йормунганд обдурив Локі, він не викрав Совуаен, а проковтнув її, і його рев, змішаний зі сміхом, убив усіх, хто не був убитий жахливими ударами. Локі втік, і аси не довідалися про його задуми, і не здогадалися про те, що він зрадив асів, допоки через його підступи не загинув найпрекрасніший з усіх синів Одіна – Бальдер.

Побачивши те, що відбувається, Тор люто метнув свій молот у змія, але промахнувся. Його молот, що розбився об гори біля руїн замку Норі, залишився скелею, яку вьольва називала Молот Тора. Зайшовши в долину, що утворилася від ударів Йормунганда, Тор поклявся помститися змію. Бачачи горе асів, плакало небо, проливаючи краплі дощу, і заплакав у руїн

замку син Тора Магні, і зараз досі бурхливий потік води зривається з гір, і той водоспад називають плачем по золотоокій дівчині Совуаен. Двічі приходив сюди Тор, говорила вьольва, і прийде ще втретє, навіщо – не кажуть ще аси, а настане час, і Тор помститься Йормунганду.

У той рік, коли син Еріка Холодного одружився, його дочкам було 17 і 15 років. Вони були дуже красиві, і багато молодих хлопців говорили, що красивіших дівчат немає у всьому Трондхеймі. Молода дружина Торвальда, сина Еріка, теж була красунею. Аса дуже любила свою невістку, кажуть, що навіть Ерік був з нею ласкавим.

Того ж року повернувся з-за моря Карі, недолугий син Харальда Крука. З кількома волоцюгами він хитався по окрузі, грабував бондів, залякуючи їх, називаючи себе берсеркером. Тронди намагалися зловити його, але він зі своєю ватагою ховався десь у горах, завжди вислизаючи від переслідувачів.

Коли у сім'ї Еріка Холодного святкували Йоль, до хати зайшла стара вьольва. Аса тепло вітала гостю. Пива, хліба та м'яса було достатньо, щоби прийняти і сотню гостей.

– Завтра ми хочемо піти на полювання, – сказав Торвальд вьольві, – спитай у асів, чи буде у нас багата здобич?

Торвальд був дуже схожий на батька, але блакитні очі з-під тонких брів світилися гарячим вогнем. Він ніжно привернув до себе молоду дружину і вона притулилася до нього, поклавши голову на чоловікове плече. Усі погляди звернулися до пророчиці.

– Ви повернетеся з багатою здобиччю, – сказала вьольва, глянувши на своє намисто з самоцвітного каміння, – але Еріку Холодному аси радять залишитися завтра вдома.

Завжди незворушний Ерік здригнувся, але потім усміхнувся.

– Добре, – сказав він, піднімаючи пінисту чашу з пивом. – Слава Одіну!

Наступного ранку Торвальд з усіма людьми пішов на полювання. Ерік, який завжди любив звірині лови, справді вирішив залишитися вдома. Він провів сина до воріт садиби, побажавши удачі, і довго дивився услід сімом молодим мисливцям, поки вони не зникли в лісі. Погода була славною, на блакитному небі сяяло яскраве сонце, від чого сніг засліпював очі. Мороз був не міцний, а сніг не глибокий, краще для полювання і придумати неможливо. Ерік сів на колоду біля воріт, роздивляючись кілька хмар, що повільно пливли над бірюзовим морем. Так він сидів довго, коли побачив, що з лісу йдуть до його садиби люди. Їх було десять осіб, і вони були озброєні. Досвідчений вікінг міг це помітити і за чотири сотні кроків. Ерік зайшов у будинок і зняв зі стіни свій важкий меч. Жінки та дівчата злякано глянули на нього.

– Що сталося? – притиснувши руки до серця, запитала Аса.

– Зачиніть двері міцніше, – сказав Ерік, скинувши з себе шубу, залишившись в одній полотняній сорочці. Він оголив меч і пішов до воріт. Вони вже були близько. Попереду йшов високий рудий громила у вовчій шубі. "Це, видно, і є Карі Непутьовий", – подумав Ерік, ховаючи меч за колоду біля воріт. Він умів спокійно дивитися Смерті у вічі, але зараз він був один проти десяти, а за його спиною були лише беззахисні жінки та дівчата. Вони підійшли до воріт і зупинилися. Карі посміхнувся, оголюючи щербату щелепу.

– Доброго дня, хазяїне, – промовив він, простягаючи руку, не знявши рукавичку. – Тебе ж звати Ерік Холодний?

– Так, а ти Карі Непутьовий?

– Мене звуть Карі Берсеркер! – він насупив волохаті руді брови і поклав руку на ефес меча.

– Я знав лише одного берсеркера, його звали Інгвар, – спокійно відповів Ерік.

– Я не лаятися з тобою прийшов, – посміхаючись, промовив Карі, – я хочу тільки мирно домовитися з тобою.

– Про що?

– Ми бачили, як твої люди зранку пішли на полювання.

– Ну то й що?

– Я чув, що в тебе дуже гарні дочки та красуня невістка. Ми хочемо потішитися з ними, і якщо ти не заважатимеш нам, ніхто тебе не вбиватиме.

Сказавши це, Карі засміявся, а його люди підтримали свого ватажка гучним реготом і похабною лайкою. Ерік нахилився і взяв у руку меч, дивлячись у вічі Карі, він сказав:

– У мене є інша пропозиція – нехай твої люди потішаться з тобою, і ніхто не стане тебе вбивати.

– Убийте цього пса! – Карі вихопив меч, а двоє його бійців стрибнули на Еріка, який відступив на крок і присівши, відрубав ногу першому з нападників.

Гучний крик пораненого відвернув увагу другого нападника і Ерік у стрибку з розворотом відтяв йому голову. Фонтан крові обагрив сорочку досвідченого вікінга, обезголовлене тіло тремтіло в агонії, а Ерік відтяв голову тому, чию ногу відрубав ще раніше.

– Тепер, можливо, ваш ватажок захоче битися зі мною віч-на-віч? – спокійно запитав Ерік, і його спокій налякав супротивників. – Адже ти називав себе берсеркером. Невже ти побоїшся поєдинку? Ти ж доведеш своїм людям, що ти – найсильніший?

– Я тебе уб'ю! – загарчав Карі, піднімаючи меч.

– Якщо тільки твій меч працює краще за твій язик.

Влада ватажка тримається на його силі та сміливості, молодому слід її постійно доводити. Ось у чому була пастка, його бійці відступили. Кілька миттєвостей вони дивилися один одному в очі, а потім Карі закричав і побіг на Еріка, але не було сили в цьому крику. Він не був берсеркером. Задзвеніли мечі, висікаючи іскри. Карі сердився, нападаючи, а Ерік здавався спокійним, ухиляючись від атак. Можна було подумати, що сили рівні, доки бувалий вікінг не відсік праву руку Карі.

– Ось тепер ти кричиш добре, і я вже вірю тобі.

Ерік одним ударом відрубав йому голову і подивився на його людей. Втративши лідера, вони були не здатні на бій.

– Перед моєю брамою лежить уже три голови. Їх буде більше, якщо хтось залишиться стояти після того, як я дорахую до трьох.

Тронди багато говорили про те, що сталося в долині сліду Йормунганда. Вони називали Еріка Холодного могутньою людиною і багато хто з бондів хотіли мати з ним дружбу. Спокійно і неквапливо йшли роки, але одного разу, коли Ерік мав уже семеро онуків (найстаршому з них виповнилося шістнадцять років), у морі з'явилося червоне вітрило з білою блискавкою. То був корабель Інґвара Берсеркера. Старі друзі бенкетували три дні, а потім пообіцяли зимувати у них, інакше Ерік відмовлявся їх відпустити. Навесні Інгвар вирушив у дорогу, а з ним і Норі, старший із онуків Еріка.

– Ти дізнаєшся, мій хлопчику, як страшно завиває північний вітер під час шторму, як сяють мечі і гуркочуть сокири, розбиваючи щити ворогів, – такі настанови давав старий вікінг. – Ти повернешся до рідної домівки могутнім чоловіком, розповідатимеш молодшим братам про далекі країни і славні битви, а потім зможеш одружитися і спокійно жити в цій долині, знаючи, що немає нічого кращого від будинку. І нехай допоможе тобі Одін!

Слова Еріка Холодного були віщими лише частково: через рік Норі повернувся зміцнілим і змужнілим, але його знову потягло мандрувати, а наречену він знайшов у заморських країнах. Там він став великим героєм і здійснив багато подвигів, слава яких досягла і північних земель.

До глибокої старості Ерік відрізнявся міцним здоров'ям, лише очі послабшали, коли він дивився зблизька. Вранці любив він виходити до моря і слухати шурхіт прибою, сидячи на камені. Всі його діти знали – Ерік виглядає вітрило, в таємній надії побачити найулюбленішого з онуків. Норі кілька разів передавав подарунки через купців, але вже років десять не був удома, ніхто вже й не чекав його крім Еріка Холодного.

Якось восени причалили купці, які розповіли про смерть Інґвара Берсеркера. Ця звістка засмутила старого, і він занедужав. Лежачи на м’якому ліжку біля вогнища, Ерік думав, що смерть скоро прийде за ним. Ось розпахнуться двері і ... двері відчинилися і увійшов могутній воїн, а з ним хлопчик років семи.

– Діду! Я приїхав показати тобі твого старшого правнука!

– Я одразу впізнав тебе, Норі. Тепер я можу спокійно померти.

– Та ну, діду! Ти тепер проживеш ще сто років.

Ім'я у старшого правнука було незвичайним, і хоч Ерік багато разів перепитував, все одно забував. Ярицлейв хвалився перед предком коротким дитячим мечем, Норі ж показав дійсно могутній меч Агрік. Старий вікінг розумівся на зброї, але такого дива не бачив ще ніколи. Правнук говорив малознайомою говіркою, але Ерік зрозумів його.

– Він каже, що коли ти помреш, цей меч дістанеться йому?

– У цьому немає нічого образливого, хоч він і малий, але все розуміє.

– Я не хочу, щоб він чекав моєї смерті. Зніми зі стіни мій меч і подаруй його своєму синові. Мої руки слабкі, але голова на місці. Скажи йому, що то подарунок. Ще скажи, що від цього меча загинуло більше сотні людей. Я бачу його вперше, але люблю її всім серцем. Цей меч – його спадок.

ЧАСТИНА ТРЕТЯ

Ах, дамы, господа,
Позвольте нам начать
И пьесу показать
Про смерть и про любовь.
Рок-група «АГАТА КРИСТИ»,
з альбому «МАЙ КАЙФ»

ВЕСНА 1999

Вологе дихання теплого вітру обрушилося на Київ і змило брудні залишки снігу. Пишна весільна процесія, розкішна сукня, багаті подарунки, помпезні букети, батьки влаштували вінчання у церкві. Красива пара, голосні слова та стіл на сотню гостей.

"Яка ж я все-таки дурепа, адже я його не люблю!" – думала Світлана, приймаючи обручку. Самовдоволений Ганс поправляв зачіску і явно хотів бути красивим перед об'єктивом відеокамери. Де він тільки знайшов цей безглуздий коричневий смокінг... Він уже давно забув про бунтарські ідеї недавньої молодості, запросто наплював на власні переконання і вважав себе крутим і дорослим. Коли він почав хреститися, Світлану мало не знудило. Цей закінчений придурок у парчовому платті вже дістав своїми молитвами. Чорні мерседеси з рожевими стрічками, п'яні гості з дурними посмішками, обкурені свідки і зневажливі погляди родичів Ганса. А чи не пішли б ви всі на …

– Я більше не можу, давай підемо від них, – попросила Світлана, але її суджений був уже під газом і не міг зрозуміти її слів. Він пив дорогу горілку і запивав її французьким шампанським.

«Гірко!» – кричали родичі і доводилося цілуватися, але після третього разу їй стало гидко і вона пішла курити, всі вже дійшли до кондиції, тому відсутності нареченої ніхто не помітив.

Недороге кафе, в якому вже давно час зробити ремонт. Батьки Світлани, як і мама Ганса, переживали не найкращі часи, хоча все ще трималися на плаву і хотіли влаштувати весілля не гірше, ніж у «людей». Вульгарна кабацька музика, гірлянди з повітряних куль, бутерброди з червоною ікрою та безліч ящиків коньяку, вина, горілки та шампанського. Все це було ненатурально, вульгарно та примітивно, але Світлана сама захотіла цього. Якби був живий Андрій… Боже, навіщо він туди пішов… Все було б інакше…

«Навіщо я зрадила йому з Гансом? Мені хотілося, щоб мене заспокоїли, приголубили, мені хотілося сексу, але я не хотіла цього весілля…»

«Ти дуже хотіла цього, дівчинко, ти хотіла порадувати маму і пустити пилюку в очі подружок. Так, не забувай, дорогенька, що ти вагітна, батько твоєї дитини одружився з тобою».

«Я просто кінчена сука, я не повинна була цього робити, я не хотіла цього ...»

«Ти хотіла, дуже хотіла, тільки забула про те, що треба оберігатися».

Підійшла подружка свідок та п'яна двоюрідна сестра. Вони наговорили купу пошлостей з приводу шлюбної ночі, викурили папиросу з травою і відвалили. Мама з папіком зайняті святом та гостями, наречений не може стояти на ногах, наречена нікому не потрібна.

«Ненавиджу цих скотів»!

Випити на весіллі – справа свята, зазвичай менше п'ють молодята, але звичаї предків зараз не в пошані. Ганс налакався як свиня і до ліжка його вели під руки тверезіші родичі, відпускаючи при цьому похабні жарти. Світлана прийшла до матері і повідомила їй радісну новину – вона передумала виходити заміж. Відповіддю була істерика: стільки грошей витратили, пристойний хлопець із доброї родини, не те що той придурок (це про Андрія), який їй заморочив голову всяким лайном. Та де ти, дурепа, кращого знайдеш у наш час?

У наш час можна знайти все, аби були гроші. Купити можна секс, будь-який і дуже багато, але кохання не продається, як і тисячу років тому. Кохання – це інше, це не просто вулкан гормонів. Та взагалі не зрозуміло, що це таке. Безліч поколінь складає вірші, говорить у прозі про кохання, більшість людей здатні відчути її, але ми досі не знаємо нічого про природу цього явища. Це порив вітру, іноді він може затихнути, а іноді посилюється, і ми не знаємо, чому це відбувається. Прорахувати любов неможливо, математика та фізика безсилі, хімія та психологія теж.

У Світлани з Гансом кохання не було, розрахунку теж. Це був шлюб по матері (Світлани), скільки сліз, істерик, скандалів, але справедливість іноді тріумфує.

"Твоїй дитині потрібен батько!!!"

Аборт робити було пізно.

Гроші. Як багато в нашому житті означає це слово, але хрусткі купюри значать ще більше. Еквівалент благополуччя, виконання бажань, дуже чесно зароблені, або при нагоді відхоплені. Ярослав розумів значення цього слова і раніше, але тільки влаштовуючись на гарну роботу, зміг відчути повний зміст цього поняття. Вже третій місяць він заробляв понад двісті доларів на місяць (за курсом). Це були не дуже великі гроші, але раніше і таких не було. Інститут довелося залишити, роботи було багато.

Дивні дні. Він працював з ранку до ночі торговим агентом, відчував себе вичавленим лимоном, пропихуючи в магазинах і на базарах хрін його знає що за товар. Після приходу додому жував бутерброд і випадав на нічліг. Вихідні дні хлопець присвячував прибиранню та подрузі, а ще він готував обід. Смачні овочеві супи, смажене м'ясо, зелений горошок на гарнір. Пляшка дорого вина доповнювала вишуканий стіл. Ярослав купив її два місяці тому, але й досі не випив і половини. Крапля за краплею, лише на дні келиха, звичайний тонізуючий напій.

Все було б добре, якби не стосунки з батьками коханої дівчини. Вони його ненавиділи. Вони не злюбили його з першого погляду. Неперспективний, невдалий і взагалі.

– Родаки терпіти не можуть все, що мені подобається, – пояснювала подруга. Зустрічалися вони таємно, в обстановці глибокої таємності, на щастя, це було не важко.

Ярославу одного разу це набридло і він подзвонив її батькам, сказав їм усе, що думає з цього приводу. Вийшов грандіозний скандал, який закінчився тим, що Наталка пішла з дому. Йому було легко наговорити гидоту її батькам, а їй довелося за все віддуватися. Вона не образилася. Тиждень вони жили як у раю, але одного разу на порозі з'явилися батьки. Вони хотіли укласти мирну угоду (як пізніше з'ясувалося), але натомість знову підняли крик. Ярослав нагрубіянив їм у відповідь на їхнє хамство, а якби навіть цього не трапилося, він все одно був би по життю винний. Коротше, огидні стосунки були зіпсовані остаточно, батьки «вигнали» Наташу з дому і образилися на її слова про те, що вона пішла з дому ще раніше.

– Ці козли мене вже дістали! – прошипів Ярослав, коли нарешті вдалося випроводити несподіваних гостей.

Весна. Час кохання та тихої психоделічної музики. Прокидається природа після зимової сплячки. Прокидаються трави та дерева, навіть бурі ведмеді вилазять із барлоги. Прокидаються старі образи та нові надії. Прокидається розум.

Сухість у роті. Пісок та пил на зубах. Це вже було зі мною в іншому житті, дуже давно. Так, я вже давно помер і бачив гарні сни. Дивно. Спрага не дає спокою. Я просто заснув, довго спав і дуже змерз, а ще хочу пити. Десь була фляга, у цій темниці не видно, але можна намацати. Хо! Є ще ліхтарик, він розсіє темряву і… Як закоченіли мої руки! Жага і холод, трясця його. З якими зусиллями я знайшов ліхтарик, але він чомусь не працює. Потім розберемося, попити б водички, цей довбаний пісок на зубах дістав. Ось вона фляга, а вода в ній… Ні, зійде і така, але як я налив таку погань і не помітив, що вона смердить лайном… До речі, що це так смердить? Чорт із

ним з ліхтариком, у мене є сірники та свічки. На дотик знайшов у торбинці коробок сірників, спалахнула тільки п'ята. Засвітив свічку і озирнувся. О боже! Куди це я потрапив? Не пригадую. Не розумію. Це не продовження сну, уві сні не буває так холодно, але наяву не буває того, що я зараз бачу.

У повітрі пахло не просто скандалом. Це було схоже на порохову бочку, встановлену в центрі кратера вулкана, що прокидається, коли глибокі зітхання землі і безперервні поштовхи повідомляють про те, що виверження ось-ось почнеться. З іншого боку, було зовсім неважливо, на чому сидіти під час виверження, на пороху, або на кріслі-гойдалці. Кінець один. Але ось затишшя, кілька хвилин мовчання і помчало. Світлана затулила обличчя руками. Батьки висловили всі найгірші слова, на які тільки були здатні. Вони рятують від ганьби цю опущену шльондру, витратили останні гроші на весілля, тепер подихатимуть з голоду заради неї, а вона, виявляється, передумала. Та краще б ти здохла, повія! Вимітайся і не смій з'являтися в нашому будинку! Завершилося виверження декількома ляпасами, після чого мати дійсно випхала Світлану, що плакала, з квартири, голосно зачинивши двері.

«Куди йти? Що робити?».

Доросле життя має особливості. Спотворені ненавистю очі матері, сердита гримаса батька. Дорослі проблеми, прощавай дитинство. Стукає серце в грудях, а під ним ще одне крихітне серце. Запаморочення і нудота, гострий біль, непритомність.

«Мені боляче, значить існую…».

Ярослав готував обід. Сьогодні у нас телячі відбивні з грибним соусом. Мариновані огірки з часником та майонезом, плюс грінки із сиром – модні закуски. У меню значився ще один цікавий пункт – пшенична горілка. За своє життя Ярослав уже кілька разів вживав цей напій, але ще жодного разу не купував, але сьогодні його осяяло. Він довго розглядав вітрину виногорілчаних напоїв і, зрештою, вибрав саме цю пляшку. Не найдорожча, не найдешевша, просто горілка фірми «Немирів».

Наташа сиділа в кріслі та читала детектив. Очі в неї були сумні.

– Сьогодні у нас на обід – особливий напій, – повідомив Яро-слав. – Особливість у нього чисто національна. Що з тобою, люба?

– Я хотіла б помиритися з батьками. Вранці мама дзвонила, сказала, що істерик більше не буде. Каже, треба приїхати до них і поговорити спокійно.

– Спокійно вони не вміють.

– Нічого, навчимо поступово. Вони мене насправді люблять, лише по-своєму.

– Гаразд, спробуй. Ну, а ночувати ти де будеш? Тут чи там?

– Взагалі я хотіла з тобою поїхати. Якщо я буду одна, вони мене знову пресуватимуть, а разом якось відіб'ємось.

– Спробуємо. Ось навіщо я купив горілку, виявилося. Після твоїх родаків справді – хоч горілку пий.

Дорога до виходу знову залишила дуже невиразні спогади, як і дорога додому. Пам'ятаю ніч, хмарне небо, жовте світло ліхтарів. Пам'ятаю, як заходив у під'їзд і як натискав на кнопку дзвінка. Потім мене знову повело. Далі пробіл, провал у пам'яті.

Прокинувся на лікарняному ліжку. Крапельниці якісь. Поруч мати сидить на стільці із заплющеними очима. Заснула, значить. Я вирішив її не будити, а сам думаю – якого біса вони мене в лікарню поклали? Ага, значить, прочитали мою записку і запхали мене у дурку, закололи заспокійливими. Неправильно зрозуміли, думали я їм про суїцид написав, ось мати і чергує біля ліжка – "як би чого не вийшло". Ех, люди…

А де мій кинджал?! Мені ж його…

Спогади приходили не відразу, поступово відновлюючи пам'ять про події недавніх, і про справи давно минулих днів, переказах старовини глибокої.

МОЖЛИВО

Неприємний осад у душі. Спілкування з батьками Наталки завжди було важкою справою для Ярослава, але коли вони захотіли «поговорити по душах» – це було просто жахливо.

Вона залишилася на ніч у батьків, він їхав додому в переповненому вагоні. Завтра вона обіцяла приїхати, але йому здавалося, що її не буде. Похмурі думки переповнювали свідомість. Несподівано для себе Ярослав вийшов на «Майдані». Іноді потрібно дозволити собі розвіятися, особливо після спілкування з майбутньою тещею. На годиннику – 18:22. На Хрещатику як завжди багатолюдно.

Модний місяць травень, хмарно. Довгоногі дівчата в міні-спідницях і малолітки в кислотних балахонах, бритоголові пацани та хіпові репери, тут усім вистачає місця, тут у кожної тусовки своя екологічна ніша. Тут ходять солідні чоловіки в дорогих костюмах і брудні циганчата просять милостиню. Тут незабаром зацвітуть каштани. Прохолодно.

Ярослав купив пива і відразу побачив знайоме обличчя. Ганс був нетверезий, але впевнено тримався на ногах. Взагалі-то, Ярик хотів пройти повз, але не вийшло.

– А! Привіт! Давно хотів побачити тебе! Чому ти не прийшов до мене на весілля? Я запрошував…

– Вибач, Гансе, роботи було по горло.

– Все було у найкращому вигляді. Крім мене, звісно. Я трохи перепив, а вона все зіпсувала.

– Хто? – здивувався Ярослав.

– Ну, Світлана, хто ж ще? Не встигли одружитися, а вже розлучаємося, так її... Дурдом! Розумієш мене?

– Взагалі-то важко.

– І я не розумію! Чого цій сучці не вистачало? Бабки є, хата є, я на місці, ну скажи…

– Все правильно, тільки дуже заплутано. Ти вибач, мені тут треба зустріти людину.

– Гаразд, йди зустрічай свою людину. Я тут теж декого хочу побачити.

«От же ж козел!» – беззлобно подумав Ярик, відчуваючи полегшення від припинення спілкування. Останнім часом Ганс почав дратувати його, причому він не міг зрозуміти чому.

Після уколів, крапельниць та неприязно-недовірливих поглядів лікарів мене таки відправили до дурдому. Ніхто не міг повірити, що минулого року я пішов з дому до печер і там… заснув. Цього не може бути, в нашому світі так не буває, а в тому підземному вони ніколи не були. Мені не вірили лікарі, не вірили батьки, а з іншими людьми я ще у тій клініці не спілкувався.

У психіатричній лікарні все було інакше. Дуже худий старик з величезними фанатичними очима виявився цікавим співрозмовником. З головою у нього справді були проблеми, іноді він скоромовкою починав щось пояснювати про дослідження елементарних частинок у мікрокосмі, при цьому ні на кого не звертав уваги і чув тільки себе, але це тривало зазвичай не більше п'яти хвилин, а потім він замовкав і продовжував розмову, як ні в чому не бувало. Колишній скульптор взагалі був нормальним, як на мій погляд, але я себе психом теж не вважав. Обслуговуючий персонал також цікавий. Вони всі, від няньки до лікаря, дивилися крізь нас, не особливо помічаючи пацієнтів. Мабуть, така у них захисна реакція, щоб самим не того… дахом не поїхати. Я їх розумію, у нашій палаті був один екземпляр із зовсім кінчених, але я не хочу про це згадувати.

Загалом я погано пам'ятаю той період мого життя. Мені давали ліки, від яких якщо я і не спав, то був у напівсні. Брудно-біла реальність клініки сприймалася як марення, може, і правда я вже давно... Одного вечора я відчув, що по щоках течуть сльози. Весь світ проти мене, якщо й випустять мене з цього дурдому, тавро залишиться на все життя. Мені стало шкода себе, а ще того хлопця із сусіднього ліжка. Він косить від армії, але, схоже, вже сам шкодує про цей шлях.

– У мене ще є трошки того печива, яким ти мене пригостив, – побачивши мої сльози, сказав Скульптор. – Хочеш поїсти?

Убогий раціон клініки. Його ніхто не відвідував, хоч у нього був старший брат, який, власне, сюди його і прилаштував. Тут багато таких, хто взагалі не відчуває голоду, їм все одно що їсти, вони б і взагалі померли від голоду, якби їм не нагадували. Усі «нормальні» підгодовували Скульптора, особливо я. Він дуже щиро дякував за продукти і завжди ховав трохи у своїй тумбочці, залишаючи заначку на чорний день. Брудно-сірі дні тяглися нескінченною чергою, брудно-білі халати.

– Дякую, не треба. Це все від наркоти. Вони ж наркоту нам дають? Я знаю, я чув. Вони так дивно лікують нас.

Скульптор завмер на мить, а потім його очі теж стали червоними, і в них були сльози.

– Насправді вони добрі. Вони не винні. У них робота важка. Коли я був на волі, мій старший брат бив мене щодня, обзивав, проклинав. Мені там було дуже погано, але в мене більше нікого немає. Одного разу я втік на волю і просив людей поїсти, але вони тільки сміялися. Це через халат. Вони розуміли, що я втік, а потім один молодий хлопець мене побив, я думав, він мене вб'є, але лікарі прийшли за мною і вилікували. Вони мене нагодували.

«Якщо я колись виберуся звідси, я відвідуватиму його. Можливо, я стану на ноги і витягну його звідси».

Скульптор був вразливим і ніжним. Він був зовсім не пристосований до жорстокої дійсності нашого світу. Не знаю, чому його так називали, можливо, він справді щось ліпив «на волі», але в дурдомі ліпити нема з чого, але якщо йому в руки потрапляла ручка і клаптик паперу, він малював. Я в цьому погано розуміюся, але бачив кілька разів картини Пікассо. У Скульптора, на мою думку, виходило краще.

Наступного дня мене випустили, тобто виписали, але ще кілька днів я «відходив». Якщо чесно, у довбаних підземеллях не так страшно, як у справжньому дурдомі.

Може, мені все це здалося. Можливо – я ненормальний. Я погано мислю останнім часом.

МІЙ ДІМ – МОЯ ФОРТЕЦЯ

Моя улюблена кімната. Іншої у мене немає, але цю я люблю. Мені подобається наш будинок та наша квартира. Мої улюблені книги. Мій стіл і мій… кинджал. Ножни із самоцвітами. Він лежав у книжковій шафі, чорт забирай, на найвиднішому місці. Я глянув на родаків, а вони опустили очі. Вони розглядали свої капці. Мені не хотілося ставити зайві запитання. Я не спитав, а вони не відповіли. Весь цей дурдом, ця довбана клініка... Кинджал лежав на найвиднішому місці...

«Вони знали правду. Вони знали, що я там був. Вони прикидалися ідіотами, ні, вони прикидалися, що їхній син ідіот. Чи я ще не відійшов від тієї наркоти? Мої любі тато і мама, трясця їх візьми, відправили синочка на дурку, а кинджал лежить собі спокійно на книжковій полиці. Ви б не були такі добрі до мене, якби хоч раз Скульптор запропонував вам печиво, яке ви приносили мені».

Німа сцена. Я лягаю на ліжко і розкриваю першу книгу, що потрапила під руку, тато і мама стоять біля дверей. Вони хотіли щось сказати, але в них трохи горло пересохло. Я вдаю, що читаю, але насправді рядки розпливаються та стрибають. Мовчимо. Та й про що говорити, всі все розуміють. Вони хотіли щось сказати, але в них мужності не вистачило. Мовчання – золото. Дурдом…

Тим часом, справи у світі творилися найнезвичайніші. Рано чи пізно – це мало статися. У працівників «Метробуду» дуже важка та небезпечна робота. Легко їздити підземними тунелями, які хтось уже проклав і зміцнив. В вагоні метро можна читати газету, або тупий детектив, розглядати пасажирів, просто мріяти.

Двоє чоловіків у засалених комбінезонах і касках з ліхтариками підійшли до потрісканої стіни технічного приміщення станції, яка була розташована начебто в самому центрі міста, але з різних причин ніяк не могла бути відкрита для користування. Підземні річки та озера, несподівані порожнечі іноді тяжким тягарем лягають на плечі печерних будівельників, але була й ще одна небезпека, з якою вони раніше не стикалися. Жива членистонога маса, закута в хітинові панцирі.

Бетонна стіна несподівано тихо розвалилася і сотні комах вирвалися на волю. Вони накинулися на того, хто стояв ближче, обліпили його живим коконом, встромили в його шкіру смертоносні жала. Їх було дуже багато, щоб він міг відбитися. Петрович закричав. Це був крик розпачу та бойовий клич в одному флаконі. Можливо, в ньому прокинулася жива кров пращурів. Лише кілька кроків відокремлювало його від агонізуючого товариша, але несподівано стіни з гуркотом обрушилися. Вмираючий метробудівець був похований разом зі своїми вбивцями. Уламки бетону та шматки глини. Це було схоже на вибух. Петрович відлетів на кілька метрів.

«Царствія тобі підземного», – промайнула шальна думка.

Мій дім – моя фортеця, дев'ятиповерхова неприступна твердиня. Моя квартира на третьому поверсі, вони не дістануться. Про що я? Знову почалося ... Немає ніяких ворогів, я просто трохи збожеволів від підземних пригод. Незабаром напад закінчиться. І кинджал цей довбаний я викину, і все забуду, і стану нормальним. Стану таким, як усі. Буду сліпим та глухим. Ну,

мать моя, жінка. Так мій батько лається, коли його сильно дістануть.

Несподіваний шурхіт перервав потік затуманеної свідомості. Через відчинену кватирку влетів великий жук. Він завис над письмовим столом, але його довгі вусики рухалися. Втому як рукою зняло. Може, це і марення, але я одним рухом розплющив хітинового броненосця, при цьому мене мало не вивернуло від огидного хрускоту. Я вдарив його книгою, яку тримав у руках. Гидкий звук. Безбарвна рідина. Мені все це набридло. Ще декілька секунд, і мене виверне.

Герберт Уеллс. Моя улюблена стара книжка – моя надійна зброя. «Війна світів» і «Людина невидимка» розплющили мерзенну тварь. Війна світів – цікава думка. Щоб вижити у цій війні, мені треба стати невидимим для ворогів. А хто мої вороги? Гарне питання, тільки шкода немає відповіді. Потрібно запитати Ганса. До речі, адже я так давно не бачив своїх друзів. Прикривши кватирку і відклавши книгу, я поплентався до телефону, на ходу одягаючи капці. Татко дивився телевізор, матуся шаруділа на кухні. Я набрав номер, але на тому кінці дроту ніхто мене не впізнав, а коли пояснив, порадили не дзвонити більше.

"І взагалі він уже тут більше не живе, і давно виріс із цього дитинства".

Оце номер. Ну не біда. Я пам'ятаю ще телефон моєї коханої, а вона досі не знає, що я насправді живий.

"Вона вийшла заміж і тут більше не живе".

Короткі гудки. Не встиг спитати, що до чого, а там уже слухавку повісили. Схоже, все ж впізнали по голосу. Оце справи.

– Твоя подруга вийшла заміж за твого друга Ганса, – повідомила мати, виходячи з кухні з посудним рушником в руках.

Якщо ви думаєте, що я так і впав на підлогу з розбитим серцем, то глибоко помиляєтесь. Жодна кровинка не заворушилась у душі. Занятна новина, не більше. Я тільки повідомив матері, що не сумнівався в тому, що тепер мене будуть «прослуховувати».

– Якщо ти не хочеш, щоб тебе чули, говори пошепки, а не кричи на весь будинок, – повідомив батько, висунувшись із вітальні.

Дивно, мені здавалося, що я говорив не дуже голосно. Добротний мій дім, моя улюблена фортеця, тільки тили слабенькі. Така доля, мабуть.

– Кажуть, у них там не склалося з сімейним життям ... – поспішила повідомити матінка, але мені насправді було начхати. Я несподівано відчув у собі страшну силу. Наближаються нові часи. Час струсонути це містечко, і всі його гори, і все, що під ними.

ПЕРЕДЧУТТЯ ВІЙНИ

Наближаються нові часи. Холодний блиск сталі заворожує мій отупілий розум. Срібло на гарді, самоцвіти на ефесі кинджала. Чомусь немає іржі, але лезо неможливо назвати ідеально рівним. Якісь довбані виїмки, зазубрини. Скільки він пролежав під землею? Більше, ніж я – це точно. Рукоятка легко лягає у мою руку. Це – знак долі, а можливо, простий збіг. Незвичайна річ привертає мою увагу. Спогади стають явою. Невелика дерев'яна скринька захована за моїми улюбленими книгами.

Ярослав уже кілька днів чекав на вирок не своїх батьків. Він заздалегідь знав усі фрази та аргументи:

– ви неповноцінна пара;

– спочатку потрібно здобути освіту;

– і взагалі, ти нам не підходиш!

Вже кілька днів хлопець чекав на новини, але їх не було. Тьмяний екран старого телевізора передає рекламні блоки та новини вчорашнього дня. Прогноз погоди на завтра, короткочасні дощі. Телефонний дзвінок. Це вона, все гаразд, приїде ввечері. Значить, потрібно зробити прибирання, приготувати вечерю. Настрій відмінний, потрібно включити музику. Займатися прибиранням під музику завжди легше.

Приготування вечері розтягнулося години на дві. Ярослав вирішив показати усі свої кулінарні здібності. Випатрав найкращі запаси, тричі перечитував рецепт у новому журналі. От і все готово, запахи наповнюють квартиру, стіл на двох накритий.

«Запалю свічку, коли вона подзвонить у двері», — подумав хлопець, роздивляючись своє відображення у дзеркалі. Магнітофон повільно перемотує плівку касети. Ярослав відкоркував пляшку і налив собі келих вина. Вже північ наближається, а дівчати все немає. Занепокоєння приливними хвилями переростає у хвилювання.

«Ні, все добре, нічого поганого просто не може статися», – заспокоює стривожену свідомість холодний голос розуму.

«Ні, все дуже погано, сталося щось жахливе».

«Спокійно, лише спокійно, відставити панічні настрої. Вона просто затрималася в дорозі».

Легко, звичайно, себе заспокоювати, але нелегко чекати і щохвилини дивитися на циферблат годинника. Ярослав випив ще келих вина та його рука потяглася до телефону. Довгі гудки були відповіддю. Її батьки вже давно сплять, напевно, отже вона зовсім скоро з'явиться. Навіть якщо поїде на останньому поїзді метро, то буде хвилин за двадцять, або тридцять. Ні, все буде добре, ми спочатку повечеряємо, а потім впадемо в ліжко і закохаємо

один одного до непритомності.

До першої години ночі хвилювання змінилося істерикою. Вона давно вже мала приїхати, раптом якісь виродки схопили її на темній вулиці, та мало що може статися з дівчиною в наш час?! Перше бажання – бігти до метро та рятувати кохану від невідомої небезпеки, а раптом вона прийде та побачить, що його немає, чи подзвонить – скаже, що не змогла приїхати. Ні, треба сидіти та чекати.

Ярослав так і не повечеряв того вечора, так і не ліг спати тієї ночі. Думки і фантазії, одна страшніша за іншу, переповнювали поранену переживаннями свідомість, доводили до божевілля молодий розум.

Холодний блиск сталі, тонка рукоятка. Я змахнув кинджалом і приготувався до атаки. Ось він я! Підходьте по одному, кидайтеся всім кагалом, я готовий до війни.

Дуже багато я спав останнім часом, якщо й о третій годині ночі не можу очей заплющити. Вийшла заміж за Ганса. Наплювати.

«Дівчинко моя, чому ти не змогла мене почекати…»

Плювати я хотів на обох, вони мені байдужі. Ось цей меч – це річ. Всі події часу, що минув, відходять на задній план, точніше, йдуть у задній прохід. Я не найнормальніший на світі пацан. Я просто один із найненормальніших. Несподівано світло померкло, стіни наче стали прозорими. Неясні образи смутних спогадів. Схоже на світло наприкінці тунелю. Передчуття війни. Лише я зможу їх зупинити. Кого, власне, ще не зрозумів, але якщо не я, то хто? Рукоятка надає сил своєю вагою. Кров закипає у жилах і шумить у вухах. Руки готові до бою. Відсутність страху. Не кожен дорослий чоловік пережив те, що я у свої роки. Вони хочуть вирватися на волю? Я влаштую їм гідну зустріч. Чекаю.

БРАТ

Ярослав познайомився з Андрієм зовсім випадково. Вони одночасно зайшли в під'їзд, разом піднімалися сходами, проігнорувавши ліфт. Андрій першим підійшов до дверей, натиснув кнопку дзвінка. Ярослав стояв майже поруч. Не дивно, що його в різкій формі запитали: «Шо треба?!» Так і розговорилися. На дзвінок ніхто не відповів.

– Взагалі я не збирався приходити, – зізнався Андрій, несподівано розкрившись перед незнайомцем. – Він хріновий друг, якщо я правильно розумію.

– Він ще й хріновий квартирант, – додав у серцях Ярик, який уже третій місяць не отримував належне і збирався круто переговорити з Гансом.

Вийшли надвір, не змовляючись, присіли на лавку біля під'їзду. Тьмяне похмуре небо віщувало істотні опади. Безтурботні діти ганяли червоний м'яч

по брудному асфальту. Самотній бомж проходив уздовж сміттєвих контейнерів.

– Я, коротше, сам не знаю, що робити… – зізнався Андрій.

– Чув я про цю історію. Від нього й чув. Що я тобі можу сказати? – Ярослав розвів руками. – У мене зі своєю дівчиною теж проблеми, але інші. Час зараз такий – проблемний.

– Час тут ні до чого. Проблеми завжди були і будуть. Різні, звісно. Я ось, наприклад, мав померти давно, але не помер. У трупів проблем немає. Їх обмиють, одягнуть, поховають, а я вже двічі був у могилі. Живий звідти повертаюся. Проблема, однак.

Зовсім несподівано для себе, Андрій розповів про свої печерні пригоди, про віщі сни, навіть про дурдом згадав незлим тихим словом. Іноді, кажуть, буває таке – треба виговоритись перед незнайомою людиною, висловити, вилити з себе весь біль. Іноді це допомагає, але частіше біль повертається. Згадуючи, переживаючи все те, що намагався забути, несподівано розтривожив душевні рани. Наприкінці сповіді раптом поперхнувся, замовк на півслові. Ярослав слухав дуже уважно, жодного разу не перебив. Блідне небо тим часом готувалося надвечір. Засвітилися перші вікна у багатоповерхових будинках, що нависають над ними. З'явилися перші зірки.

– Я знаю, що бувають дивні сни. Я сам бачив такі.

Поява Ганса перервала розмову. Його чекали, але з іншого боку, начебто був і невпору. Здивування, що переходить у ворожість. Найбільше здивувався сам Ганс, мало не випустивши недокурену сигарету.

– Ого... Вся банда в зборі, – непривітно промовив він, відкидаючи недопалок. – Ходімо, поговоримо…

Додому потрапив після опівночі. Родаки одразу ж виставили претензії. Мої скромні спроби порозумітися, сприймалися в багнети. Особливо розлютився батько. Вони мають рацію, звичайно. Я з розумінням поставився до інформації про домашній арешт. Сам винен.

"Міг би хоч подзвонити!"

Мені це чомусь і на думку не спало. Мабуть, справді, з головою щось. Просто забув про це. Запізніла вечеря, повна справедливого бурчання. Виправдання бути не може. Мене люблять, дійсно переживають. Сказати нема чого.

Впав у ліжко і заснув, як убитий. Не було тягучих нав'язливих сновидінь, важкого опівнічного нездужання, але рано-вранці мене розбудив дверний дзвінок. Я схопився, випередивши батьків, в одних трусах кинувся до вхідних дверей ... На сходовому майданчику стояв хлопець, якого не відразу і впізнав. Він промовив фразу, від якої я відразу прокинувся:

– Ти маєш віддати перстень…

ТЕМНА ПОЛОВИНА

Новини були прямо скажемо безглузді. Так давно загинули мої друзі, вже й думати забув про цей жах, але тут раптом з'являється хлопчисько, якому його брат наснився. Нерви. Він просить, скоріше, навіть вимагає віддати йому перстень, який насилу вдалося поховати в проклятих печерах.

Після сніданку батько вручив мені мобільний телефон. Шкода, хотілося б, щоб це був подарунок і його вручали б урочисто, але це була просто мітка. Мене могли знайти будь-якої хвилини і в будь-якому місці, а якщо мені знадобиться стрибнути в метро – я маю зателефонувати і доповісти про це. Та ладно і так уже справ накоїв, буду зразковим хлопчиком… можливо.

Молодший брат, ось хто не дає мені спокою. Тобто він більше мене не турбував, не був видінням і не говорив страшних слів, але тема неприємна, в натурі. Цей чортовий перстень, ці довбані підземелля, цей ненормальний світ, чи я в ньому ненормальний? Я згадав своїх товаришів по нещастю. Як вони там? Вилікували їх? Тяжкий випадок. Я все-таки ненормальний, мабуть.

Тонкі стіни старої в'язниці готові обрушитися будь-якої хвилини. Сотні тисяч працьовитих створінь підточують їх кожну хвилину. Вони не мають розуму, є лише наказ. Їх господарям недостатньо духовного панування, вони хочуть вирватися на волю. Стара броня все слабше з кожним днем. Незабаром друге пришестя. Раби будуть падати в ноги повелителів, благати про пощаду, але це їх не врятує. Страшний суд тим і страшний, що страчують винного і невинного, тих, хто чинив опір і тих, хто допомагав пришестю. Остання грань уже надламана.

1997–2008
Незавершено

БАЖАННЯ ВБИВАТИ

ФАНТАСТИЧНИЙ БОЙОВИК

(логічне продовження твору „Останній міф XX століття”)

Князь Огін писав переважно такі твори, які, можливо, важко суміщаються з сучасним уявленням про «духовну особу», але це саме те, чого шукають пошукачі таємничої заворожуючої тьми. Єдність з Тьмою – це єдність з духовною суттю предків, котра перебуває поза часом і є всепроникною, це сила укоріннення в суті крові родичів. Світле – це наносне, штучне, швидкоплинне, подібне до листочку, який ганяє по землі вітер і який не здатен за щось зачепитися, бо така його примарна суть.

Іже живущі в нас родичі бдят,
Вам же слухати глас внутрішній
І діяти по совісті вашій для блага вашого
А ми не йдемо і не приходимо знову! (Князь Огін)

Коли мова заходить про стан берсеркера, люди уявляють образ тварини з його тваринними повадками, при цьому не розуміється реальне вживання в цей тваринний стан інтуїтивного тваринного відчування небезпеки, швидкості реакції, вибору способу реагування. Незавершений твір «Бажання вбивати» якраз яскраво описує спосіб мислення і реакцій людини у стані берсеркера. Можливо, моторошно, можливо, мрачно, але як інакше це може працювати?

Взагалі, стан берсеркера є безперервним, якщо вже вдалося зайти в цей стан. Він триває навіть при спокійному побуті і проявляє себе активно епізодично, по мірі необхідності.

По дорозі до продуктового бункера молодий негр почув за ящиками з дротами голос Біллі – управляючого шахтою:

– Його тут багато хто добре знав, – говорив Біллі людині в поліцейській формі. Це був не місцевий інспектор поліції, а, імовірно, хтось вище. Фараон дуже неприязно оглядав стіни шахти і явно відчував себе незатишно. Можливо, тому що на боку у нього не було кольта?

– Багато хто боїться працювати, продовжував Біллі. – Міцний він був, хоча його пару разів били ледь не до смерті. Не вмів показати характер…

Негр відразу зрозумів, що мова йде про Божевільного Джонсона, і, зачаївшись, вирішив послухати.

– Не вмів!.. – перебив поліцейський товстуна Біллі. – Дев'ять людей зіжрав, а ти кажеш – не вмів характер показати!..

– Ну так він же не в собі вже був. Ну, гаразд. Ми його газами труїли – нічого не вийшло. Там протигаз є, на випадок обвалів, схоже, він ще трохи метикував…

– А чому б не вимкнути вентиляцію? Не було б проблем.

Біллі подивився на фараона зі зневагою, ніби, думаєш, ти тут найрозумніший, і відповів:

– Не вийде, сер. Та там і немає ніякої вентиляції. В старих печерах у нього все своє було, і кисень, і вода, і жрачки трохи, по закону щодо гуманності.

– Чому ж він людей їв?

– Хто ж його знає. Та там і не набагато і вистачить. Ну а хлопці злякалися. Один молитися став. Джонсон, каже, з дияволом сплутався. Та тут вони усі на чортів схожі.

Поліцейський оглядав стіни, рейки, ящики. Біллі зрозумів, що тут фараону не дуже подобається і він хотів би вибратися на свіже повітря. Раптом за ящиками щось зашаруділо, луна посилила звук. Поліцейський ляснув себе по стегну, де у нього зазвичай висів кольт, але зараз зброї при ньому не було – управляючий довго вмовляв залишити кольт на поверхні. Гладкий Біллі витягнув ніж такого розміру, що навіть поліцейський заспокоївся.

– Агов! Хто там?! – вигукнув Біллі хриплуватим басом.

– Це я, сер, – негр вийшов з-за ящиків. – Я йду за пивом, а так дорога коротше. – він повернувся і швидко пішов по напівтемному коридору.

Біллі хотів пояснити йому у дуже доступних виразах, що він про нього думає, але згадавши про присутність сторонньої людини, передумав. Негр зник в одному з бокових поглиблень. Біллі повернувся до поліцейського і помітив, що той якось дивно дивиться на нього і на його ніж.

– Знаєте, сер. Ту не один наш Джонсон збожеволів. Коли я ще дитиною був, а в старих шахтах ще іноді працювали, схожі випадки траплялися. Ті,

правда, нікого не їли, але народу купу перерізали. Я тому і забороняю брати з собою пістолети, раптом один одного постріляють. Ви вже бачили, як тут нерви смикаються. Але нічого, зараз усі виходи і входи в старі шахти забиті такими дверями, що йому звідти не вилізти. Ходімо, я покажу. Але в старих шахтах треба вести себе обережно, там по стінці хлопнеш – і все це гепнеться на голову…

– Де тебе носить, Майкл?! У мене у роті, як вогнем пече. Дай сюди! – Гаррі вихопив у негра ящик і дав стусана. Холодні банки з пивом володіли думками Гаррі, і він спробував зробити так, щоб вони заволоділи і його шлунком.

До ящику з пивом байдужих не було. Ось підійшов велетень, білявий і блакитноокий. Це був Іван, росіянин, хоча зараз він був більше схожий на негра – і обличчя, і тіло все було у чорному липкому пилу. Без поспіху він дістав дві банки і присів біля Гаррі.

– Що у вас з навантажувальним автоматом? – поцікавився Гаррі.

– А хто його знає. Пил, як з гармати йде, і маніпулятор погано ходить. Треба зупинити і глянути, у чому там справа.

Гаррі підвів голову і прислухався.

– Що там волає цей кореєць? Майкл, піди, дізнайся, чого він хоче і дай йому ось це, нехай заспокоїться.

Майкл взяв дві баночки пива і пішов по довгому коридору до автонавантажувального комплексу. Тут, як туман, висів пил і було достатньо шумно. Назустріч вискочив маленький кореєць.

– А Майкл! Послухай, там шумить, – він показав рукою на стіну.

Майкл прислухався. Точно був якийсь сторонній звук. Приклавши вухо до лівої стін, негр почув сильний гуркіт, стіна тремтіла від страшних ударів. Там не велася ніяка розробка, там взагалі нічого не було.

Майкл сказав, що дізнається, у чому справа і пішов назад. Гаррі і Іван сиділи і базікали про мотори для машин.

– Там ліворуч щось шумить і стіна трясеться, – сказав Майкл.

– Ага, тепер я розумію, чому тебе так довго не було, – сказав Гаррі. – Ти випив стільки, що для тебе вже стіни трясуться і качаються…

– Там в стіні хтось довбає, – перебив Майкл. – Можеш піти і подивитися.

– Ти йолоп, з лівої сторони нічого немає.

– Там старі шахти. Це, напевне, Джонсон пробивається. – Іван провів руками по колінах. – Ти сходи, Гаррі. Я зараз вмиюся і теж піду.

– А я доп'ю пиво і піду.

– Лопнеш.

– Не лопну. Якби ти знав, скільки я можу випити пива.

Поки вони сперечалися, Майкл вибрав лом поважче і вирішив піти дивитися на Божевільного Джонсона. Повз нього на невеликій швидкості їхав автовізочок. Майкл стрибнув у нього і під'їхав. Кореєць вовтузився з маніпулятором навантажувального автомата.

– Майкл, піди увімкни запасний автомат. З цим зовсім погано, – прокричав кореєць, відсовуючи заслінку керування і настройки програми.

– Вже не шумить?

– Перестало.

Майкл кинув свій лом і пішов шукати запасний автомат навантажувача. Він був недалеко, за ящиками з запчастинами. Знявши з автомата чохол, Майкл почав налагоджувати програму. За його спиною почувся вибух, підлога здригнулася, хвиля повітря повалила негра на землю. Він озирнувся і побачив над самою стелею лопаті пробійного апарату, котрі оберталися. «Невже справді Божевільний Джонсон?» – подумав негр. Пробійний апарат нахилився і звалився на підлогу. В грохоті майже не чувся крик корейця. В проломі з'явилася людина в обдертому одязі і касці з автономним освітленням. Це був Джонсон. Якось він вбив двох робочих, і, як казали, підсмажив їх на вогні і з'їв. Як здавалося без особливих причин. Його хотіли спіймати, але він ховався у старих шахтах і знайти його було непросто. Потім у старих шахтах почалися обвали – і пошуки припинилися. Але Божевільний Джонсон не заспокоївся. Він не збирався помирати від голоду. Ловив робочих, вбивав, тягнув у свою нору і їв. Так загинуло ще сім людей. Останній – тиждень тому.

– Допоможіть! – волав кореєць.

Джонсон зістрибнув униз, у його руках була сокира з довгою рукояткою. Майкл бачив свій лом у ніг Джонсона і не хотів вилазити. «Тільки б він мене не помітив!» – подумав Майкл, накрившись чохлом від навантажувального автомата.

Кореєць лежав на підлозі, його живіт був причавлений опорою, яка обвалилася. Побачивши Джонсона, він почав махати ногами і закрився руками від його сокири. Удар прийшовся по тулубу корейця, він коротко скрикнув і перестав рухатися. Джонсон відкинув бетонну опору і побачив людину, яка стояла у входу в навантажувальний цех. Це був переляканий і неозброєний Гаррі. Вони хвильку стояли і дивилися один на одного. Джонсон підняв свою сокиру, загарчав і зробив крок вперед. Гаррі повернувся і з криком побіг по тунелю. Джонсон відрубав корейцю ноги і щезнув в нещодавно зробленому ним проході.

Трохи перечекавши, Майкл виліз зі своєї схованки і побіг слідом за Гаррі. Позаду почувся величезної сили вибух, який оглушив Майкла і звалив його з ніг. Впавши на землю, він втратив свідомість.

В самих тільки трусах Іван біг за Гаррі. Він був увесь мокрий і пил осідав на його мокрому тілі. В руках він тримав кирку і ніж і був дуже схожий на суперменів із телесеріала «Боги Тартара». Несподівано світло в тунелі згасло. Гаррі дістав з кишені ліхтарик-брелок і освітив простір на витягнуту руку від себе. Далеко світло сувеніру не поширювалося.

– Ну, хоч щось, якщо ми без касок.

– А я взагалі без усього. Пішли назад. Я думаю, коли рвонуло, то він угробився. Негр і кореєць також.

– Корейця він у мене на очах зарубав сокирою, кров так і бризнула. Якби у мене була хоча б палка, я б на нього накинувся.

– А з пістолетом ти б на нього точно накинувся б.

Повернувшись на проміжну станцію, Іван і Гаррі увімкнули аварійне живлення і зв'язалися з центральним комп'ютером.

Уільям Таккер і інспектор поліції прибули раніше аварійної бригади. Вдягнувши каски і озброївшись довгими ножами, вони пішли обстежувати тунель. Іван і Гаррі приєдналися до них. Зрідка траплялися електричні лампочки, які намагалися розсіяти пітьму, освітлюючи пильну імлу блідо-жовтим світлом.

– Треба було взяти маски і протигази, – кашляючи сказав Біллі.

Він увесь обливався потом і постійно перечіплювався об колії.

В кінці тунелю вони виявили тіло негра. Він був живий, але не повертався до свідомості. Далі не було куди йти, все було завалене.

– Навряд чи вдасться зрозуміти, що там відбулося, – сказав Біллі, – але будемо сподіватися, що Божевільного Джонсона більше немає. Можливо, негр нам розповість, що сталося. Якщо, звичайно, виживе.

Довга машина Уільяма Таккера, збивши рекламний щит фірми «АВМ», зупинилася в кількох сантиметрах від залізобетонної стіни якоїсь вілли.

Біллі вилаявся.

– Ідіот! Вилітає на зустрічну смугу на такій швидкості! Пігулок наковтався може, трясця…

Біллі озирнувся на свого пасажира. Той сидів так спокійно, ніби нічого не сталося. «Набиває собі ціну», – подумав Біллі.

– Нічого, далеко не поїде, – сказав Біллі виводячи машину на середню смугу. – В крайньому випадку розориться на штрафах.

– Поговоримо про справу. Я думаю, з Детройта ви мене викликали не через дрібниці.

– Так, справа серйозна, – прицмокнувши, сказав Біллі. – Тебе рекомендували як найкращого приватного детектива по дивним справам.

– Хто це мене рекомендував? – насупився «новий Пінкертон», як висловився власник фірми.

– Е-е-е. Яка різниця, тебе вже все одно розсекретили.

– Що від мене вимагається, знайти вбивцю? Доставити його у поліцейський відділок, чи до твого хазяїна? Справа заплутана?

«Еге, парубче. Хочеш виглядати холоднокровним, а сам так завертівся», – подумав Біллі:

– Забагато запитань. Справа не така вже заплутана, усім все ясно. Треба знайти вбивцю і прихлопнути…

– Стоп! Чому Ви раніше мене не попередили? Це не по моїй частині…

– Та ти не бійся. Все в порядку, дозвіл на нього є. Це прояв буйної параної. Один парень збожеволів, став жрати людей. Зараз ховається в старих шахтах. Ну, місце таке. Закинуті шахти, там не ведеться розробка. Наші хлопці не можуть його там дістати, бояться. Старі шахти з'єднуються з тими шахтами, в яких ми зараз працюємо. Ще один негр був. Його оглушило вибухом, а як опритомнів – задушив лікаря. Він би іще справ наробив, але я його зупинив, – Біллі похлопав по своєму кольту.

– Теж параноя?

– Так, принаймні, дуже схоже. Отже, Рональде Райс, ви згодні працювати?

– Я ще не знаю, що треба зробити. Мені треба більше інформації.

– Ти її отримаєш.

Вони під'їхали до величезних воріт, вроблених в десятиметрову стіну. На зустріч вийшов чоловік з кольтом на стегні. Біллі махнув йому рукою – і ворота відкрилися. Райс зазначив про себе, що ворота не такі вже і неприступні, як здається зі сторони і їх дуже легко збити машиною, причому машина майже не постраждає.

Біля невеликого затишного котеджу Біллі пригальмував. Вони вийшли з машини, Біллі дістав з кишені ключ, відкрив двері і віддав його Райсу.

– Ось тут будеш жити, – сказав Біллі, розводячи руками.

«Не поскупився, це добре», – подумав Рональд, оглядаючи дорогі шпалери і м'які крісла.

– Гаразд, відпочивай. Робота почнеться завтра о дев'ятій годині. Я за тобою заїду, – сказав Біллі і пішов, гойдаючи важким тілом.

Двадцятип'ятирічний Рональд Райс сидів у кріслі і розмірковував про своє життя. Він був красивим, розумним, але завжди ризикував своїм життям. І не тільки через гроші, хоча його професією були пригоди. З юнацтва щось тягнуло його друга і його самого до чогось незвіданого. Можливо, це пов'язано з тим, що такими їх виховав Вчитель, а можливо, тому, що Вчитель свідомо відібрав саме їх двох, коли вони були дітьми, за якимись своїми, тільки йому одному відомими, прикметами.

Вони були сиротами, Рональд і Олаф, і майже не пам'ятали своїх загиблих в автокатастрофах батьків. Вони не були родичами, але проживаючи разом в будинку Вчителя, називали один одного братами. Виховання було строгим, але Рональд і Олаф любили і поважали свого вчителя набагато сильніше, ніж це буває у рідних батьків і дітей. Він вчив їх філософії, іноземним і давнім мовам, математиці, фізиці, хімії, ботаніці, стрільбі, прийомам бою з холодною зброєю і без, і, можливо, найважливіше, важкому і цікавому особливому баченню, іншому розумінню життя.

Вчитель був більш, ніж забезпечений. Його знали як одного з кращих приватних детективів, і користувалися його послугами в основному найбагатші люди. Але Вчитель зневажав своїх клієнтів, хоча і казав, що це, імовірно, найбільш вдала професія для вільної людини. Він рано почав привчати до роботи і їх з Олафом. Вперше, коли їм було 17 років, він доручив їм одну справу. Вони повинні були самостійно вистежити і знешкодити вбивцю, після чого доставити у поліцію. За 3 тижні Рональд і Олаф зробили те, що поліція не могла зробити 2 роки. Вчитель похвалив їх, сказавши, що не сумнівався, що вони зможуть зробити таку нескладну справу, але, щоб займатися серйозними справами, треба ще дуже багато дізнатися.

Коли їм виповнилося 19, Вчитель виїхав у Європу, і з тих пір Рональд і Олаф його не бачили. 2 роки вони чекали повернення Вчителя, вірили, що він повернеться. Але незабаром перестали сподіватися. А оскільки вони вже жили самостійно, самі заробляли собі на життя, то і нічого поганого з ними не сталося. Вони завжди згадували і вшановували пам'ять Вчителя, жалкували лише, що мало чому він їх встиг навчити.

Пару років тому Олаф виїхав у Європу у зв'язку з важливими справами. До того часу вони вже працювали нарізно. Рональд зазвичай був світським шпигуном, Олафу така робота не підходила, він шукав для себе щось поцікавіше.

Але полювання на пригоди, як гра у рулетку, не завжди бувала для Рональда вдалою. Він досяг майже повного банкрутства і несподівано отримав пропозицію вполювати людину, якого зробила небезпечним параноя. І не тільки його.

«Що він там казав? – промелькнула в свідомості Рональда тривожна думка. – Там ще був якийсь негр, нібито там ще хтось був. Чому вони божеволіють? І самі не хочуть братися за таку легку справу. Може, бояться тієї ж участі? Так, це небезпечно, але відмовитися не можна, треба виправити фінансове положення. Соромно буде просити гроші у Олафа».

Коли Таккер заїхав за Райсом, Рональд вже чекав на нього, сидячи у вітальні з чашкою чаю. Біллі теж випив чашку міцного ароматного чаю, і з великим апетитом з'їв кілька гарячих бутербродів.

– Ну, як тут у нас спиться? – пережовуючи бутерброд, спитав Біллі.

– Нормально.

– До роботи готовий?

Рональд тільки посміхнувся і качнув головою.

«Все ж нервує…», – зі злорадством подумав Біллі.

Вони сіли у машину і під'їхали до тренувальної зали. По дорозі Біллі коротко переповів історію о Джонсоні, про те, як треба вести себе у старих шахтах, а під кінець почав говорити про те, що програми по телебаченню стали скучними і взагалі там нема чого дивитися.

В тренувальній залі їх зустріли п'ятеро накачаних парубків в білих кімоно. У порівнянні з ними худорлявий Райс виглядав не так ефектно.

– Про тебе кажуть, що ти непогано кулаками махаєш, – сказав Біллі. – Покажи нашим парубкам, як ти це робиш. Який з них тобі більше подобається?

– Та ладно, що ж я буду з кожним окремо вовтузитися, – сказав Райс, знявши куртку. – Нехай нападають усі відразу.

– Ну добре. Якщо ти сам напрошуєшся… Хлопці, нападайте на нього.

Рональд подумав, що якби його суперників так ганяли з дитинства, як його, йому було б чого остерігатися. Але зараз був не той випадок.

Райс відійшов у центр зали. Його суперники охопили його щільним кільцем і одночасно кинулися у атаку. Один з них зробив високий стрибок і летів на Райса з витягнутою ногою. Рональд відійшов у сторону і коли його противник пролітав поряд, відкинув його поштовхом ноги. Потім він несподівано для нападників сам кинувся вперед і повалив їх на підлогу поштовхами у груди. Рональд не бив своїх суперників, він зіштовхував їх один з одним, валив на підлогу, одним словом, бавився від усієї душі.

– Досить! – вигукнув Біллі і його хлопці відійшли від Райса.

– А ти непоганий каратист, – звернувся він до Райса.

– Я не каратист.

– Це було кунг-фу?

– Та ні. Я не займаюся східними єдиноборствами.

– А чим же? – здивувався Біллі.

– У європейців бойове мистецтво було не гірше, ніж у мешканців Сходу. Найкращі воїни жили на Заході. Хоча зараз мало хто про це пам'ятає.

– А, це щось на кшталт лицарських турнірів?

– Ті люди, які виходять на ристалище лицарських турнірів, меч в руках тримати не вміють. Я б на їх місці не соромився б. Правда, це не моя справа…

Поєдинок зі зброєю виявився ще дотепніше. Рональд і його супротивники взявши у руки пластикові мечі, завертілися у центрі зали.

Білі кімоно порхали навколо Райса, як метелики, але нашкодити йому не могли, як не старалися.

Два дні Біллі намагався підготувати Райса. Він водив його в шахти, розповідав, як себе в них треба вести.

– А що ви видобуваєте? – поцікавився якось Райс. – Щось небезпечне для здоров'я?

– Ні, навпаки, – засміявся Біллі. – Це сировина для медичної промисловості. Між собою ми називаємо його вугіллячком. Воно дуже чорне, але структура у нього зовсім інша, і запах специфічний, хоча і дуже слабкий, треба довго принюхуватися.

Ввечері Райс довго дивився телевізор, в основному комедії і мультфільми. Потім добре поспав. Коли пізнім ранком до нього зайшов Біллі, він ще спав.

Вони поїли, випили чаю і Білллі повіз Райса до шахт.

– Користуватися своєю пушкою ти там не зможеш, я вже казав багато разів. Якщо виникне бій, старайся не зачепити стіни, можуть рухнути. План у тебе є, води, їжі вистачить дня на два, якщо доведеться довго вистежувати. Так ти нібито все знаєш. Ну, давай. Якщо все буде в порядку, ввечері вже будемо святкувати в ресторані.

Біллі похлопав Райса по плечу. Вони стояли у великій залі, з дома рядами колон в центрі.

– Йди, я думаю тобі пощастить. Хлопці тебе відведуть і почекають.

До старих шахт було зовсім недалеко. Вони пройшли пішки, і менше, ніж за хвилину були вже перед масивними, оббитими залізом дверима. Двоє помічників Біллі вимкнули сигналізацію і відкрили двері у темноту.

Дивлячись на затилок Івана Гаррі подумки намітив місце для удару. У пошуках, чим би стукнути, він озирнувся і побачив кирку, прихилену до залізобетонної опори. Потягнувшись за киркою, Гаррі випадково зачепив алюмінієві смуги. Впавши, вони наробили немало шуму, і Іван обернувся до Гаррі, який з киркою в руці стояв біля стіни.

«Чому мені захотілося його вдарити?», – подумав Гаррі і відкинув кирку подалі. Голова запаморочилася, він похитнувся і впав на підлогу. Іван нагнувся над ним і потрусив.

– Хочу Еліс… – прошепотів Гаррі.

– Ти б хоч перед роботою не вживав. Тобі пощастило, що ми вже закінчили, а то б я зателефонував Біллі.

Майже кожний третій тунель був завалений і Рональду доводилося обходити, подовжуючи собі шлях, і відмічаючи на карті зміни курсу.

Ліхтарик ковзав по тунелях, не знаходячи слідів чиєїсь присутності. Темні галереї службових приміщень доводилося обстежувати більш ретельно, хоча Рональд не вірив, що Джонсон ховався десь тут.

Райс подивився на годинник. Вже три години він крокує по цьому лабіринту, а йому все кінця не видно. Скоріше б вибратися на світло, хтозна, може, тут чорти водяться? Рональд намагався уявити собі Джонсона-вампіра. Десь дуже далеко почувся грохот, луна повторила його багато разів. Був це обвал, або щось інше, Рональд не знав, але йти треба було у будь-якому випадку. Під променем ліхтаря мелькнув проломлений череп, який лежав на підлозі. «Ось так і череп Джонсона буде валятися в цій чорній дірі», – подумав Рональд. Дуже хотілося швидше закінчити роботу, отримати свої гроші і поїхати.

Зловісні тріщини не було видно, але Рональд відчував, що вони є. Йому здавалося, що уся ця громадина тільки і чекає, щоб впасти на нього, розчавити, знищити…

Приблизно через годину Рональд дійшов до місць, де стіни не так сильно лякали тріщинами, а завалів було дуже мало. Але з'явилося відчуття нової небезпеки. Він витягнув меч. Його холодна рукоятка надавала впевненості в собі. Рональд безперервно озирався, ніби хтось міг йти позаду.

«Цікаво, що ж тут все ж таки видобувають? – думав Рональд. – Що можна видобувати під землею для медичної промисловості? Правда, глибина тут невелика, ліфт злітає за хвилину, але все ж таки? Я ні про що подібне ніколи не чув».

Рональда не залишало відчуття, що він знає щось дуже важливе, що дає відповіді на всі питання, треба тільки згадати… «Управляючий шахтою казав, що ця речовина має специфічний запах», – Рональд підійшов до стіни і спробував понюхати мінерал. Справді, був якийсь солодкуватий, специфічний запах. На що ж він був схожий? Кров! Він чимось нагадував запах свіжопролитої крові.

«Ну, Джонсоне, тримайся! Ти так любиш вбивати? Я йду до тебе!» – хижо посміхнувся Рональд, ще міцніше стискаючи рукоятку меча.

В кінці тунелю, далеко-далеко показалося світло. Вимкнувши свій ліхтарик, Райс почав повільно рухатися до світла, намацуючи ногою дорогу, щоб не наробити шуму.

Божевільний Джонсон відчув наближення людини. Сховавшись за автовізочком, він почав шукати свою сокиру. В купі усякого непотребу, куди він зазвичай його клав, сокиру ніяк не вдавалося знайти. В тунелі почулися обережні кроки і тут людоїд згадав, що сокира далеко звідси, в боковому проході, біля пробійних апаратів.

Чоловік з довгим кинджалом в руці вийшов з тунелю в залу і почав озиратися, жмурячись від яскравого світла плафонів. На боку у нього висів кольт.

Джонсон не наважився кинутися на нього без зброї, хоча й був дуже голодним. Вчора він доїв усе, що у нього залишалося з минулого полювання, а залишалося небагато.

Людоїд скочив на ноги і кинувся у інший тунель, за його спиною почувся постріл. Зараз треба загубитися і втекти, знайти сокиру і підстерегти цей шматок м'яса.

Взявши в руки сокиру, Джонсон заспокоївся. Тепер все буде добре, він поїсть, протримається ще трохи, а там побачимо…

Дві людини полювали один на одного.

Райс бігав по лабіринту західної частини старих шахт. Тепер, коли він вже один раз бачив Божевільного Джонсона і так налякав його, страх і злоба минули. Азарт полювання сп'янив Райса. «Добре, що тут освітлюється. Вдруге я вже не промахнуся», – думав він, легко пробігаючи довгими коридорами, сходинками і залами.

Попереду почулися обережні кроки і водночас хвилею прокотився тупіт, який віддалявся. За поворотом тільки що знову мелькнув Божевільний Джонсон і знову вислизнув! Райс кинувся за ним, спустившись по довгим пологим сходинкам до нового довгого коридору з рейками для старовинних вагонеток. Попереду було багато відгалужень, в яких не горіло світло. Він повільно і обережно почав підходити до них.

Озирнувшись після третього бічного відгалуження, Райс побачив чоловіка з сокирою, який безшумно підкрадався до нього ззаду. Звукова хвиля пострілу боляче вдарила по барабанних перетинках. Джонсон кинувся на нього, замахуючись сокирою, яку тримав обома руками. Після другого пострілу Джонсон впав. Райс встромив свій кинджал в тіло людоїда. Тепер він покаже скривавлений клинок Біллі як доказ виконаного завдання.

Тепер можна повертатися. Райс дістав з легкого наплічника план шахт і банку тушкованого м'яса. Поївши, він вирушив в зворотній путь. Швидко пройшовши освітлену частину, Рональд знову потрапив у темний тунель, тому увімкнув ліхтар. Коли він йшов тут в перший раз, його ліхтар був вимкнений, тому він не помітив, що підлога була усипана кістками. Це нагадало йому, що попереду ще дуже довгий і небезпечний шлях.

Дійшовши до останнього тунелю, з якого почалася мандрівка по старих шахтах, Райс знову відчув небезпеку. На нього обрушилася тягуча втома, радісне відчуття швидкої і легкої перемоги змінилося злобою. Райс і сам не знав чому, але йому хотілося відшукати зараз жирну свиню Біллі і пристрелити його, як Джонсона.

В чорних тунелях неосяжних шахт згущувалася агресивність. Біль, котрий пронизував саму шахту, шукав виходу. Злоба була у самому повітрі. Що може бути страшніше злоби безсилля?! Бажання вбивати…

– Він повертається, сер. Може, випустити його? Навряд чи він здогадається.

– Можливо, не він, а інші.

– Та вже скільки років я тут працюю, і то не розумію, що ми таке видобуваємо.

– Тобі погано платять?

– Ні, сер. Я задоволений. Але не розумію, на які потреби йде наше вугіллячко.

Джентльмен у чорному костюмі явно починав злитися. Схоже, він і сам цього не знав.

– Я роблю бізнес. Сировину для медикаментів у мене купляє відома фірма. Вони, напевно, знають, що купляють, як ти думаєш?

– Гаразд, прихлопнути його не так вже важко, – Біллі провів рукою по своєму животу. – Вже підійшов, прямо в камеру дивиться.

Дійшовши до дверей, Райс побачив прикріплену до неї відеокамеру. Посвітивши ліхтариком у себе за спиною у пошуках предмета, яким можна кинути, і нічого не знаходячи, Рональд поміняв обойму і вистрілив прямо у об'єктив. Мініатюрна камера розлетілася на друзки. Двері відкрилися. Парень, який відкрив її, підняв пістолет і вистрілив в Райса. Але він недооцінив Рональда, у нього краще було б стріляти зі спини. Рональд, хоча і був засліплений світлом, але, побачивши пушку, яка дивилася йому прямо у лоб, інстинктивно відхилився і вистрілив сам. Парень відразу присів, а потім перекинувся горілиць.

«Нехай знають, як зв'язуватися з професіоналом», – мелькнуло в голові Рональда. Другого він застрелив раніше, ніж той встиг вихопити кольт.

Рональд чудово пам'ятав, як треба йти до виходу. У дальньому кінці коридору показався Біллі. Він щось кричав, але оглушений пострілами Райс його не чув. Товстун вихопив свій пістолет, але для хорошого стрілка Біллі був занадто хорошою мішенню.

«Мабуть, забагато на сьогодні», подумав Райс. Дивлячись на лежачого Біллі, він пошарив по кишенях і дістав зв'язку ключів. Рональд знову змінив обойму і побіг далі. У виходу з зали з колонами він побачив увімкнений телефон. Якийсь джентльмен у чорному костюмі щось говорив, дивлячись з екрану трохи нижче Райса. Мікрофон був вимкнений, але не важко було здогадатися, що він хотів, щоб Райса відвідали ангели смерті.

Підійшовши до ліфта, Райс почув пронизливий свист сирени. Так, імовірно, передавався по шахтах сигнал тривоги. Райс забіг у ліфт і ліг біля порогу. Одного разу він потрапляв у схожу ситуацію, тоді йому вдалося вибратися.

«Я впевнений, що ці ідіоти намагатимуться мене пристрелити раніше, ніж відкриються двері ліфта» – думав Райс, повернувши пістолет до виходу і готуючись вистрілити у будь-яку мить.

Справді, ліфт загудів і зупинився, не відкриваючи двері. Автоматні черги полоснули по протилежній стіні ліфта. Райс нарахував два автомата, дивлячись на стіни, на яких вимальовувалися вигадливі візерунки. Працювали на совість – поміняли три-чотири обойми, перш ніж ризикнули відкрити двері. Після цього Райс дав два влучних постріли, більше не знадобилося, їх справді було тільки двоє.

«Дуже добре, що вони мають мене за селюка з пушкою», – подумав Райс, спокійно відходячи до автостоянки і сідаючи в машину Біллі. Тільки зараз засвистіли сирени, передаючи загальну тривогу. Але Рональд вже їхав на великій швидкості до воріт. Машину Біллі добре пам'ятали, а про те, що в ній знаходиться Райс, здається, ще ніхто не знав. «Якісь вони тут усі тормознуті», – подумав Райс, коли перед воротами вийшов чоловік і махнув йому рукою, щоб він зупинився. Через пару секунд від відстрибнув, бо Роланд не думав скидати швидкість.

«Зараз перевіримо якість фірми BMW», – подумав Райс, мимоволі втискаючись в крісло перед ударом. Ворота загуділи і, розчиняючись, впали по боках машини. «Непогана машина була у товстуна», – промелькнуло в голові у Рональда. Він збільшив швидкість на максимум. Здивовані охоронці тільки зараз отямилися і прогарчали вслід машині, що мчалася від них, запізнілими автоматними чергами, хоча для спеціально облаштованої машини Біллі це була дурничка, аби по колесах не влучили. Схоже, в цей день удача була на стороні у Райса, крім скромно подряпаного куленепробивного заднього скла особливих пошкоджень машина не отримала.

«Треба доїхати до лісу, а там я їх перехитрю», – думав Райс. Однак він все ж помилився, думаючи, що у охоронців шахти реакція, як у паркана. Вже через п'ять хвилин Рональд, озирнувшись, побачив у далині два вертольоти, які піднімалися над землею.

Сотня метрів до лісової дороги, яка завертала направо від траси. Байдуже, що вона веде невідомо куди, головне, що вона пряма, поворотів не видно, та й лісом прикрита.

Райс пригальмував, вийшов з машини, а потім перемкнув її на автомат і пустив вперед по дорозі.

Свист пропелерів вже був зовсім поряд. Райс кинувся у ліс і впав у кущі, накривши себе гілками. Дві тіні промелькнули у небі і зникли слідом за машиною, яка віддалялася.

Райс вскочив і кинувся бігти, перестрибуючи через низький чагарник і відбиваючи на льоту колючі гілки, котрі були готові виколоти очі необережному спринтеру.

Недалеко почувся свист ракет і вибухів.

«Ну, це зовсім добре, – пронеслося в голові у Рональда. – Тепер, коли вони спалять машину, то дуже не скоро зрозуміють, що мене в машині не було. Ось тоді вони завиють, але буде пізно. Сподіваюся.»

Хвилин через десять бігу, Райс вирішив зупинитися відпочити біля мальовничо розкиданих коренів старої сосни, котрі стирчали як щупальця чудовиська. Сосна розташовувалася на невеликому пагорбі, вкритому лісовими травами і заростями папороті. Під коренями в схилі пагорба був невеликий грот, трохи нижче людського зросту. Майже пряма стінка грота була вкрита пишним яскравозеленим мохом. Райсу здалася трохи незвичайною ця красива картинка. Він би зовсім не звернув на неї уваги, якби не опустив очі трохи нижче. Земля біля грота була витоптана і здавалося, в грот вела стежинка. Правда, не більше п'яти кроків, але все ж досить незвична річ. Стежка ніби звала зайти в грот, погладити пишні моховиті стіни. Райс так і вчинив, стоячи під коренями сосни, він подивився на блідо-блакитне небо, на стройні силуети сосен. Якими приємними були їх зелені асиметричні крони! Ще пів години тому він був у жахливих шахтах смерті, де міг би залишитися назавжди. Що ж там все ж таки сталося?! Чому його раптом захотіли вбити? Не через теж, що він підстрелив камеру?

За останні пів години відбулося стільки подій, що не було жодної вільної секунди, щоб подумати про те, що відбувається і чому.

«Маразм! – думав Рональд. – Дивно, що я залишився живим і здоровим…»

Райс давно не був у хорошому лісі, де пахло живою хвоєю, співали птахи і ріс такий дивовижний яскравий мох. Він провів рукою по моховитій стіні – і ледве не з жахом відсмикнув її. Під пальцями він відчув огидну колючу синтетичну нежить штучного покриття, яке так часто можна побачити на стінах дорогих отелей, власники яких люблять, щоб дорогі гості заради комфорту відчували «єдність з природою». «Схоже, я збожеволів в цих клятих печерах, – подумав Райс. – Не може все це відбуватися насправді».

Він ще раз перевірив. Мох справді був синтетичним. Ретельно оглядівши стіну грота, райс помітив невелику кнопку зверху.

«Знову встряну в якусь історію», – подумав Райс і натиснув на кнопку.

Вкрита мохом стіна повільно відкрилася, перетворившись у міцні з залізною набійкою двері. «Яка легковажність! Хазяїн цієї каморки не запирає її навіть на ключ! – обурився Рональд. – Я не злодій і мені там нічого не треба, але зайти всередину, здається, можна».

Він зайшов у темний коридорчик, що спускався униз, відразу за яким було приміщення побільше. Хазяїв явно не було вдома по ледь вловимим запахам Райс здогадався, що тут хтось живе, а не просто використовує незвичну землянку під склад, чи в інший спосіб.

Навіть якби Рональд знав, як увімкнути світло, він би все одно цього не зробив би – хтозна, що після цього станеться. Він відстебнув від ременя свій ліхтарик і посвітив навколо себе.

«Ну ось, знову я заліз в якусь печеру, – з тугою подумав Райс. – Тепер довго ще світло цього ліхтарика буде викликати в мені спогади про лабіринт шахт, божевільних шахт! А може, і тут живе якийсь параноїк? Дуже навіть схоже – втік собі у ліс, викопав землянку, яку навіть на ключ не закриває. А зараз, імовірно, бродить десь між сосен і виє. Щастить мені останнім часом на божевільних».

Райс присів на крісло, вирішивши трохи відпочити і помандрувати далі.

«А може, тут перечекати пару днів. Звичайно, може повернутися хазяїн, але на дорогах не менш небезпечно. З хазяїном я домовлюся», – вирішив Райс, проводячи рукою по пістолету. Він сходив наверх, перевірив, як запираються двері, захлопнув її зсередини і став чекати на повернення хазяїна.

Незавершено

| СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ РОБОТИ

Джордж Старк косив під крутого. Той голосив, кликав на допомогу, плакав і матюкався. Носа, вух і брів у нього вже не було. Гостра коса зрізала їх так само легко, як сікла траву.

– Цікаво, щоб зараз сказали ті, хто називав тебе крутим? – сказав Старк, виймаючи пачку цигарок «Бонд стріт» з нагрудної кишені сірої теніски.

– Візьми собі все, що у мене є, тільки не вбивай, – нив стікаючий кров'ю качок, руки якого були зв'язані за спиною.

– Вони б сказали, що ти звичайний засранець, – продовжив свою думку Старк, закурюючи від дешевої металевої запальнички.

– Я скажу тобі, де я ховаю свої бакси.

– Гроші мене мало цікавлять. Хоча, звичайно, пригодяться, але вони і так вже мої, – Старк випустив хмаринку диму, спостерігаючи, як хрипить і звивається його жертва.

– Не вбивай, не вбивай, не вбивай!

– Ті дівчата, яких ти ґвалтував і вбивав, вони ж теж просили пощади, пам'ятаєш? А їх же було п'ятеро. Не забагато для одного?

– Звідки ти все знаєш?

– Так. Ти ж думав, що ніхто не дізнається, ніхто не покарає за смерть цих дівчат. Навіть якби я сказав звідки я все це знаю, тобі б не стало легше.

Старк загасив недопалок на лобі покидька, що стогнав, і змахнув косою…

Пішки він дійшов до того місця на дорозі, де самотньо стояв темно-сірий трьохсотий «Мерседес». Дверцята були трохи відкриті.

Старк побачив покидька вперше в нічному клубі, його думки можна було читати як книгу, надруковану крупним шрифтом. Старк відразу про себе виніс вирок. Але над покидьком були тварі покрупніше. Він повинен був завести до них на дачу трьох дівчат. Дача знаходилася в десяти кілометрах від того села, в якому Старк купив будинок, а разом з будинком двох коней і симпатичний візок. Рано зранку шофер завіз Старка в село та поїхав додому.

Коні легко дозволяли себе запрягати. Холодне повітря їх підбадьорив. І Старк, легко поганяючи, повільно поїхав до паршивої дачі. Він був вдягнутий у сіру теніску, грубі чорні вовняні штани і коричневі туфлі з чорними шнурками. На дні повозки лежала недавно куплена гостра коса.

До дачі залишалося не більше ніж пів кілометра, коли він побачив попереду «Мерседес», котрий летів по дорозі на величезній швидкості. Старк зупинив коней, заліз у повозку і, прикривши косу мішком, почав чекати, поставивши з краю порожнє емальоване відро. Коли «Мерседес» був поряд, він ніби ненароком перекинув відро, і воно злетіло на дорогу просто під колеса машини і загриміло по асфальту, вдаряючись об бампер. Покидьок різко загальмував і вискочив з машини, в якій нікого крім нього не було. Коли він підбіг до Старка, на його мармизі була написана така комічна злоба, що Старк зареготав…

– Ти ще насміл… – встиг прокричати покидьок, перш ніж могутній кулак позбавив його свідомості. Старк без поспіху зв'язав виродку руки і кинув його на дно повозки як мішок з сіном. Інших машин на дорозі поки ще не було, але вони могли з'явитися у будь-яку хвилину. Тому він прикрив тіло двома мішками і поїхав через поле до затишної улоговини, по якій протікав дрібний струмочок. Сьогодні Старку щастило – в улоговині теж нікого не було.

Повернувшись туди знову, тепер вже за кермом «Мерседеса», він поставив машину на скривавлене тіло.

«Не скоро сюди хтось наважиться підійти, – подумав Старк. – У цієї машини погана репутація в тутешніх краях».

Знову опинившись в повозці, він погнав коней на дорогу, а по дорозі – до дачі.

Під'їхавши до масивних металевих воріт, починаючий фермер виліз з повозки і два рази натиснув кнопку дзвінка. Високий глухий паркан приховував від очей будинок. Можна було побачити тільки фруктові дерева. Хвилини через дві відкрилася металева хвіртка і визирнув високий парень в блакитному спортивному костюмі, чорне волосся якого було дуже коротко острижене.

– Шо треба? – поцікавився він не найпривітнішим тоном.

– Ну... це... траву покосити на четвер домовлялися, – сказав Старк, наслідуючи вимову своїх сільських сусідів.

– Хто домовився?

– Ну... це... хазяїн будинку... У нього і спитай.

Хвіртка з глухим скреготом захлопнулася.

Старк не став чекати, поки йому пояснять, що він помилився, і пошлють подалі. Як тільки через кілька хвилин прочинилася хвіртка, він стукнув по смаглявій морді ребром долоні і зайшов всередину, переступаючи через тіло в блакитному костюмчику. В його лівій руці була коса – сільськогосподарські роботи розпочиналися.

ВИСОКІ МОГИЛИ

Зіпсоване свято

За два дні до Купайла парубки Зуброва-городища зійшлися під вечір на березі Росі. Скинувши одяг, вони пострибали у воду, яка приємно прохолоджувала тіло після гарячого сонячного дня. Польопавшись досхочу, вони розпалили вогнище і підсмажили великий шмат вепрового м'яса. Після вечері спати ще не хотілося, а тому вони сиділи, зібравшись у коло, передавали з рук в руки дубові жбани з міцним квасом, слухали розповіді старших парубків, які ще не встигли справити весілля, хоч вже й час прийшов. Крім Святогора, якому було вже 18 років, такими були Зорислав і Одар (обидва мали по 17 років), а також Борислав, син Крикуна, якому було вже за 20. Спочатку говорили про слаботу, що вони вже щось вміють, але все одно слабуваті, і до нас їм далеко і, мабуть, їхні не будуть такими, як наші. Потім розмова перейшла на наступне свято, а після нього сушили собі голови, кого ж це любить Снежана, яку між собою вже давно вважали найгарнішою дівчиною Зуброва-городища. Вона була висока, струнка, мала зовсім біле волосся і великі сині очі, а від її чарівної посмішки серце вискакувало чи не в кожного дорослого парубка. Та що парубки, всі дорослі

«сирі бураки» милувалися Снежанкою, і казали, що такої красуні немає в жодному племені.

Поминаючи про Снежану, парубки посміхалися, дивлячись на Бориславa і Одара, бо коли навесні дівчині виповнилося 16 років, вони по черзі посилали сватів до неї, а Снежана їх відвернула. Відвернула вона сватів також і від Владислава, сина воєводи Яруна (всі «сири бураки» сміялись, коли пригадували, якими роздратованими повернулись свати до Княж-городища).

– Що не кажіть, Снежана – найгарніша дівчина усієї землі межанської, – підвів підсумок Борислав, розуміючи під цим, що Снежана – найгарніша дівчина у світі, бо зрозуміло, що межанські дівчата кращі за інших.

– А яка ж вона гарна без сорочки… – прошепотів малий Владко, але Борислав його почув.

– Звідки ти знаєш? – запитав він, суворо здвинувши брови. Владко сказав, що нічого не знає, але коли Борислав схопив його за чуприну, визнав, що бачив її тиждень тому без сорочки, а разом з нею інших дівчат, коли вони заходили у воду.

– Як же тобі не було соромно?! – промовив Святогор, після того, як п'ять чи шість рук вдарили його по черзі по потилиці юнака.

– Я не винний, – стримуючись, щоб не заплакати, відповів Владко. – Я був біля річки і побачив Гіцура з готського роду. Він стояв, сховавшись у кущах, і я хотів подивитися, що він там робить. Коли я підійшов до нього ближче, то побачив, що у річці наші дівчата, а Гіцур на них дивиться.

– То ти повинен був покликати нас, а ми б навчили його, як треба себе поводити! – Борислав розпалився, але загальна лють перейшла вже на молодого гота, якому було 19 років, але він був чи не найсильніший з усіх готських чоловіків. Справжній велетень, він був схожий на бика, такі у нього були м'язи. Гіцур неначе граючись підіймав кам'яні брили і жбурляв їх на таку відстань, що і готи, і межани лише головами хитали. Парубки чули від старших, що Гіцур мав стосунки з трьома дівчинами свого роду (готи не поважали закон Сварога так, як межани, тому вони дивилися на готів, як на якихось дикунів).

– Я не міг цього зробити, – заплакав Владко. – Гіцур сказав, що якщо я колись скажу, де я його бачив, він відірве мені голову.

– От собака! Він ще думає, що може нам погрожувати, і ми його провчити не зможемо! – Борислав був такий лютий, що зламав у руках дубовий жбан, квас пролився на землю, збіг до багаття, і вогонь зашипів.

– Але ж він скаже, що Владко бреше, – спокійно сказав Одар. – Треба буде викликати його на двобій. Тоді нав'ї скажуть, правий він, чи ні.

Готи, як і межани, мали закон поєдинку, якщо хтось звинувачує когось і

немає свідків злочину, справу вирішує двобій чоловіків без зброї. Вважають, що якщо ти правий, то зможеш подолати у двобії сильнішого за себе, а якщо совість заплямована, то нав'ї відберуть в тебе силу і ти не зможеш подолати у двобії навіть вдвоє слабшого.

– Якщо хтось і буде битися з Гіцуром, він мене після цього скалічить, – перелякався Владко.

– Нічого він тобі не зробить, будемо ходити з тобою завжди разом, а то і всі гуртом, – сказав Одар. – А хто ж викличе Гіцура на двобій?

Усі подивилися на Святогора. Нав'ї, звісно, допоможуть, але ж і свою силу треба мати. Гіцур – справжня гора м'язів. Святогор був навіть трохи вищим, виглядав хоч і не таким могутнім, але ж був сильнішим від усіх парубків Зуброва-городища. Він же ж до того колись поборов Яна Товстого, і бився з обрами в урочищі Високі Могили.

– Я буду битися з Гіцуром, – сказав Святогор.

Усі межани, крім парубків Зуброва-городища, готувалися з ранку до свята. До сходу сонця пішли жінки і деякі дівчата за цілющим зіллям, за травами, які потрібно було збирати за день до Купайла.

У парубків були свої справи. Вони зійшлися знов коло річки, і хотіли вже попередити старших, що Святогор викликає на двобій Гіцура гота. Саме тоді вони і побачили, а скоріше, спочатку почули жінок, які бігли до городища. Жінки голосили так, ніби вороги, чи якісь дикі звірі нападали на них. Побачивши парубків, жінки наказали їм бігти по чоловіків, і хай вони беруть зброю, бо Гіцур з готів викрав Снежану, під'їхавши до галявини, де збирали трави.

Все, що було після цього, Святогор запам'ятав уривками. Парубки побігли до городища, щоб вирушити разом із своїми батьками до селища готів, тобто на північ від Росі. Туди, як казали жінки, поїхав Гіцур. Лише Святогор залишився стояти над річкою, а потім, не довго думаючи, він переплив Рось і побіг лісом на південь. Він погано розумів, чому він це робив, але не тому, що боявся двобію з Гіцуром готом. Якийсь голос всередині нього керував діями. Невеликий струмок зливається з Россю, а по його долині є стежка, якою ходять межани пильнувати, чи не йдуть вороги з півдня. Швидко біг Святогор по стежці, перестрибуючи через повалені дерева і відхиляючись від важких гілок. У тому місці, де струмок омиває корені великого здвоєного дуба, він почув, як кричить Снежана. Шалена лють охопила Святогора, за якусь мить він подолав відстань чотирьох пострілів (стріли) і вибіг на галявину, де побачив Гуцура і дівчину. Руки Снежани були прив'язані до молодої сосни, довгобородий рудий гот сидів поруч з дівчиною і розривав її сорочку. Снежана проклинала Гіцура, тіло дівчини тремтіло, як пелюстки вогню… все це відбувалося якусь мить, коли

Святогор вистрибнув з лісових хащів, Снежана перша озирнулась на Святогора і в її очах він побачив пробудження надії на порятунок. Гіцур спокійно подивився на межанського парубка, потім глузливо посміхнувся і хрипло промовив:

– Ти не маєш зброї, а я озброєний. Я бачу, ти один, і я думаю, що тобі краще покликати своїх на допомогу, а не заважати мені бавитись з дівкою. Коли ви прийдете вдруге, я буду вже далеко, бо вирішив мандрувати по світу, а її заберете собі, може, ще й самі з нею…

– Бери свою зброю, собако, будемо битися, – урвав Святогор і зробив крок уперед. Поруч із Гіцуром лежав довгий важкий меч, а ще короткий спис. «Треба було відразу на нього стрибнути, він би не встиг схопити зброю», – подумав Святогор, але він відчував таку силу і жадобу покарати злочинця, що був готовий битись із голими руками проти всієї зброї світу. Гіцур теж зробив крок, але не взяв зброї, сказавши зі сміхом:

– Мені не треба меча, щоб вбити тебе, межанське стерво.

Святогор стрибнув на гота і вдарив його десницею у живіт, після цього він влучив у вухо Гіцура, але той ніби і не помітив. Він схопив межанина за плечі, і підбивши ноги, намагався кинути його на землю. Святогор вистояв і ліктем знизу стукнув гота в шию, а коли той відступив, хапаючи розкритою пащекою повітря, святогор вдарив в око, відкинувши Гіцура ще на крок, але той теж тримався на ногах, і коли межанин хотів завершити двобій наступом, нога Гіцура влучила у живіт парубка. Удар був дуже сильний і тепер вже подих був збитий у Святогора. Якусь мить обидва не рухалися, але першим прийшов до ладу гот. Його важкий кулак звалив Святогора на сиру землю. Гіцур вдарив межанина ногою в живіт, після цього нахилився і, ніби забиваючи цвяхи, бив Святогора по ребрах. В цю мить парубок почув, як хруснуло, зламавшись, ребро, і одночасно побачив залиті сльозами очі Снежани. Він не чув болю, який був у тілі, гарячий вогонь прокинувся у серці, подарувавши силу ненависті. Правою рукою Святогор перехопив руку Гіцура, яка повинна була вдарити його у груди, у те саме місце, де одне ребро вже було зламаним. Гіцур намагався звільнити руку, він розчепірив кулака, і тоді Святогор схопив його за пальці і зламав їх. Він не почув хрусту, бо гот заревів як поранений ведмідь, свідомість покинула Святогора, але бій продовжувався, парубок рухався і наносив удари, не задумуючись, відхилявся від ударів Гіцура, у якого ліва рука не працювала, але й без того гот залишався страшним супротивником. Коли рудий бородач відходив від наступу межанина, то перечепився за стовбув поваленої вітром трухлявої берези і впав на землю. Але замість того, щоб скористатися становищем і бити лежачого на трав'яній ковдрі Гіцура, Святогор подивився на дівчину, яка стиснувши зуби стежила за поєдинком.

Після того, що два роки тому Святогор побачив біля урочища Високі Могили, він гнав від себе думки про дівчат і кохання. Його батько, Межислав Високий, тому й був сердитий на себе і на свого старшого брата, бо знав, чому Святогор не хоче одружуватися. Не беруть ніколи межани до раті парубків, не тому що руки слабкі, а тому що важко сприймати молодому розуму смерть. Страшну, несправедливу смерть. Зараз видовище напівоголеного дівочого тіла зворушило у парубка такі почуття, яких у нього ще не бувало, велику жадобу бути коханим і ніжним. Але становище було непридатним для того, щоб мріяти про кохання. Схопившись на ноги, Гіцур повернувся до Святогора спиною і побіг до своєї зброї. Межанин кинувся за ним. Гот схопив здоровою рукою свій короткий спис, і підніс його вгору, розвертаючись, але в цю мить важкий удар ноги прийшовся на його потилицю. Гіцур впав на коліна, а рожон списа увійшов у землю біля самої шиї Снежани. Святогор схопив лівою рукою гота за чуприну і поставив його на ноги, а кулаком правої руки він з розмаху так вдарив Гіцура в зуби, що той відлетів на декілька кроків і непритомний покотився по землі. Побачивши під своїми ногами добрий шмат мотузки, Святогор схопив його і зв'язав Гіцуру за спиною руки. Губи і вуса готського велетня були закривавлені, а двох верхніх зубів не вистачало.

– Добре я його вдарив! – радісно проказав парубок і відчув, що хоч його власні зуби і були на своїх місцях, але ребро дуже сильно болить. Сил чомусь не стало, і Святогор сів на м'які лісові мхи.

– Милий, тебе послав сам Сварог! – почув парубок дівочий голос, в якому разом поєдналися радість і сьози. Озирнувшись, парубок подивився на Снежану, і в голові трохи помитилося. Великі груди з рожевими горками, продовгуватий пупок, ще нижче – трикутник ніжного волосся, «…а її заберете собі, може, ще й самі з нею…», – пригадав він образливі слова Гіцура.

– Собачий син! – Святогор підійшов до дівчини і звільнив її руки від мотузки. Снежана встала, а розірвана сорочка залишилась на землі.

– Ти врятував мене, – поклавши руки на плечі парубка, Снежана поцілувала його в шию. – Тепер ти, мабуть, хочеш, щоб я вийшла за тебе?

Святогор не знав, що й казати, подивившись у великі сині очі дівчини, він тихо промовив:

– Я ніколи не думав про це … Що хтось вийде за мене… – він замовк, сівши на землю. Снежана прикрила тіло залишками сорочки, але парубок скинув свою сорочку, простягнув дівчині, і знову на мить побачив її оголеною.

– Ти найкращий від усіх парубків Зуброва, – Снежана зав'язала свій яскравий пояс, сіла поруч із Святогором. – Що, болить? – спитала вона,

побачивши, що він тримається рукою за лівий бік.

– Він нібито зламав мені ребро, – спокійно відповів парубок.

Снежана дуже злякалася, сказала, що негайно буде бігти за кудесником Родимиром, але Святогор наказав їй сісти на коня і їхати негайно до садиби готів, аби чоловіки не встигли посваритися, а ще, може, й поб'ються.

– Потім, як свару припинеш, повернешся. І хай візьмуть коня для цього падала, – сказавши це, парубок посміхнувся, а дівчина, поцілувавши його у губи, скочила на готського коня і черезх мить Святогор чув лише затихаючий стукіт копит.

«Які в неї м'які і приємні губи!» – подумав парубок, пригадуючи стрункe тіло Снежани. «Я і не думав, що це так приємно, коли дівчина цілує тебе. То не такі-то вже і дурні наші парубки, що хочуть поскоріше одружитися і кохатись кожного вечора». Святогор несподівано для себе захотів негайно (якраз на завтра) одружитись із Снежанкою. Свято Купайло вважається найкращим днем для весілля. «Якщо прямо сьогодні про це повідомити, якраз вистачить часу приготуватись, – думав собі парубок. – Прийнято сватів посилати, але я сам скажу, сам! Мені сьогодні можна, бо я переможець. Снежанка нібито любить мене. Сказала ж, що я найкращий…»

Почувся стогін Гіцура. Молодий гот сів, поворушивши зв'язаними за спиною руками. Він глянув на Святогора, і відразу відвернувся, а парубок побачив в його очах страх. Вони не промовили жодного слова, аж поки не приїхали межанські чоловіки, яких привела Снежана. Першим їхав батько дівчини, Горват Білий Ворон (Білим вороном його прозвали ще в дитинстві, а чому – вже ніхто не пам'ятає), а останнім батько Гіцура – Торвальд. Горват привітав Святогора з перемогою, подякував за спасіння доньки, за розум та мужність. Торвальд дав сину по потилиці, щось сказав йому готською мовою і спитав Святогора, чи той дозволить розв'язати Гіцуру руки. Отримавши від парубка дозвіл, Торвальд звільнив сину руки і допоміг сісти на коня. Тут на галявину виїхав батько Святогора – Межислав Високий, а за ним кудесник Родомир.

– Поїхали скоріше додому. Мати хвилюється, – сказав Межислав, дивлячись з посмішкою на Гіцура. Всі межани засміялися, так кумедно виглядав батько переможця, пишаючись сином.

– Йому краще піти пішки, – промовив Родомир, оглянувши бік парубка.

Після обіду Святогор вийшов з дому і пішов до Снежани, але йому сказали, що вона пішла на святкове поле з подружками. Святковим називали поле між городищем і пристанню для човнів на Росі. Назавтра готували Купайло, а ще ж буде весілля. Одар з Зуброва-городища одружувався з дівчиною з Княж-городища. Тому Святогор і хотів скоріше побачити Снежану, щоб сказати їй про свій намір і оголосити його. Він побачив її

відразу, як вийшов з городища, вона стояла біля старої верби, аж коло пристані і розмовляла із своєю найкращою подружкою Ар'яною. Парубку чомусь здалося, що вони сваряться. На полі кипіла робота, чоловіки ставили столи і лавки для завтрашніх святкових трапез, дівчата покрили їх великими скатертинами з обрядовою купальською вишиванкою.

Коли подружки побачили, що до них наближається Святогор, Ар'яна чомусь відвернулася і пішла до лісу. «Вона, мабуть, не хоче заважати нам побути разом», – подумав парубок, дивлячись, як уходить Ар'яна. Вона теж була дуже красива, волосся мала темно русяве і була трохи нижчою від Снежани. До речі, батьком Ар'яни був Крикун, тобто вона була молодшою сестрою Борислава, друга Святогора.

– Чому це Ар'яна не захотіла мене бачити? – запитав парубок, роздивляючись святкове плаття Снежани.

– Та ні… Це ми просто посварилися…

– Чому?

– А дівчата у парубочі справи не лізуть!

– Зрозумів, – Святогор доторкнувся до намиста із самоцвітних каменів. – А чого це ти вже у святковому вбранні?

– Так Купайло завтра. А ти чого святкове одягнув, парубки так не роблять.

– А мені працювати Родомир заборонив. На цілий місяць.

Сонце вже перейшло на західну сторону безхмарного неба.

– Завтра найдовший день року, – пригадав Святогор, аби якось продовжити розмову, а сам думав, як же перейти до головного діла.

– Коли я дивилася на сонце вранці, коли Гіцур схопив мене, то думала, що заходу вже не побачу, думала, втоплюся, як він мене сплюндрує. А ти врятував мене і я тобі дуже вдячна, але… скажи, це правда, що ти не хочеш, щоб я вийшла за тебе?

– Ні. Ти мене не так зрозуміла… Я взагалі до сьогоднішнього ранку не думав про одруження, але коли побачив тебе… Я ще й досі не можу забути твій поцілунок.

Снежана відвернулася до лісу і трохи помовчавши сказала:

– Я знаю, ти врятував мене і я повинна стати твоєю, якщо ти побажаєш. Так і мій батько сказав, але… Ти ж прийшов, щоб сказати мені про це, вірно?

– Ти два рази хотіла щось сказати після «але», та так і не сказала, – нагадав Святогор, спостерігаючи, як над річкою літає чайка.

– Я люблю Тараса Мовчуна, – тихо проказала Снежана, соромлячись ще більше, ніж коли парубок бачив її оголеною.

– Дуже добре, що ти це сказала, – мрії Святогора про Снежану розсіялись, як ранковий туман. У серці залишилась лише болюча темрява. Це було най-

сильніше в його житті розчарування, бо парубку чомусь здалося, що Снежана його любить.

– Ти правда так думаєш? – запитала Снежана, дивлячись у його очі.

– Дивне запитання, – Святогор посміхнувся, але посмішка вийшла не дуже відвертою. – Як ти гадаєш, чи потрібна б мені була дівчина, яка любить іншого? – святковий настрій покинув парубка, але запал терміново одружитись, мабуть, посилився, хоч він зовсім не знав, якої дівчини добиватися.

– Тобі все одно неприємно було почути, що я люблю іншого. Але я тобі скажу і щось таке, від чого ти будеш радіти. Ти взагалі дуже подобаєшся всім дівчатам, але я знаю одну дуже добру красуню, яка давно за тобою сохне.

– Що ти кажеш? – слова Снежани доходили до свідомості Святогора дуже повільно, неначе з запізненням.

– Якийсь ти нетямущий. Чому, думаєш, ми посварились з Ар'яною? Тому що вона вже два роки лише на тебе дивиться, і знає, що я Мовчуна люблю. Просила мене, аби я відмовилась вийти за тебе. Я їй сказала, що все тобі розповім, а ти щоб вирішував. Вона ж думає, що цього не вистачить.

– Ар'яна, кажеш…

– Ар'яна. А як тобі, сподобалося моє тіло? – зовсім не соромлячись, запитала Снежана.

– Дуже сподобалось…

– Ар'яна, думаю, ще більше сподобається.

– Думаєш?

– Я впевнена, якщо, звісно, побажаєш, аби вона стала навіки твоєю. І з одного боку, і з іншого, все одно Святогор почував себе дурнем. А може, Снежана насміхається над ним? До неї вже разів 20 сваталися за чотири місяці, а вона всіх відвертає. Був лише єдиний вихід перевірити правдивість її слів.

– До речі, я тобі теж зробила непогану послугу, розповіла про Ар'яну. А ти б мені теж допоміг, аби підштовхнув якось Мовчуна. Він же твій родич, – Снежана зірвала маленьку квіточку і вплела її в зачіску.

– Вибач, не сьогодні. В мене ще є одне діло, ти не знаєш, куди вона пішла?

– Ар'яна? Не знаю. Піди на ту саму стежку і побачиш її…

Хвилин через п'ять Святогор справді побачив Ар'яну і вона зовсім не була схожа на дівчину, яка чекає на найвеселіше літнє свято. Ар'яна сиділа під калиною і плакала.

– Бувай здорова, дивна красуня! – голосно привітався парубок і присів поруч. Дівчина подивилася на нього майже, як на вепра, який несподівано вибіг із кущів і люб'язно привітався.

– А я от якраз весь день тиняюсь по лісі, зустрічаю гарних дівчат, –

Святогор посміхнувся, витріщивши при цьому очі. Обличчя Ар'яни закам'яніло, і вона відвернулась, проказавши:

– Ти б не шукав так часто дівчат по лісах, а то скоро живого місця на тобі не буде.

– Та невже? – Святогор засміявся.

Ар'яна встала, збираючись уходити, тоді парубок запитав:

– Послухай Ар'яно, а чи правду про тебе Снежана казала?

– Яку ж правду ти почув від цієї брехухи? – дівчина кинула ворожий погляд на Святогора.

– Брехухи? – це парубка збентежило. – Ну, вона сказала, ніби ти мене любиш.

Ар'яна хмикнула і повернувшись, пішла по стежці до городища. Але Святогор наздогнав її і, ніби розмовляючи з лісовими деревами, сказав:

– Дивно, як хочеш сказати дівчині «виходь за мене», вона тебе і слухати не хоче.

– А кому ти хотів таке сказати?

– Тобі, дивна красуне.

– Чому ж тоді не сказав? Засоромився? Чи, може, щось страшне в животі загуркотіло, а ти забув, що хотів сказати?

– Та я ж не встиг, ти ж не захотіла послухати.

– То я зараз тебе уважно слухаю, – дівчина зупинилася, дивлячись у очі Святогора. Дубовий гай був гарячим від спеки, але парубку здавалося, ніби дівочий погляд обпалює його обличчя.

– Ар'яно, виходь за мене, якщо я тобі любий.

– Вийду, – просто відповіла вона і, нахиливши Святогора до себе, стала цілувати, пестити його губи язиком, а потім, пригортаючись до могутнього торса парубка, ніжно промовила:

– Це найщасливіший день в моєму житті!

– А твої поцілунки – це найприємніше відчуття у моєму житті.

Коли Святогор і Ар'яна повернулись до городища, вони хотіли оголосити, що завтра справлятимуть весілля. Громада ж зустріла їх тривожною новиною. П'ятдесят степовиків були зранку у слабожанській землі. Побачивши земляний вал і частокіл нового городища, вони здивувались, але зажадали отримати данину. До них вийшов Морозко, який був старший в тім городищі, він сказав, що слаботи тут вже немає і не буде, а живуть в цій землі межани, а також попросив передати іншим, щоб забули сюди дорогу, бо в межан гострі мечі. Степовики повтікали, як побиті собаки, але ніхто ще не знає, може, їх більше прийшло, а це був розвідувальний загін. Чоловіки пригадували, як багато прийшло ворогів два роки тому.

– Сьогодні ввечері з Княж-городища приїде посланець князя, він розпо-

вість нам, що скаже розвідка Борислава, – казав сину Межислав Високий.

Незважаючи на тривогу межан, Святогор з Ар'яною повідомили про своє рішення. Батько Ар'яни був настільки здивований, що не спромігся щось сказати. Але мати швидко зрозуміла почуте:

– От часи настали! – вигукнула вона, притуливши дочку до себе. – І сватів не засилають, самі приходять! Та ще й на завтра весілля. Буде вам весілля, якщо, звісно, війни не буде.

А батько й мати Святогора дуже зраділи. Аж Межислав полегшено прошепотів: «Нарешті», але почула його тільки жінка.

Після цього Ар'яна пішла до Снежани і подружки увесь вечір про щось гомоніли.

Купальський день найдовший, а ніч найкоротша, тож ви зрозумієте, як пізно приїхав парубок з Княж-городища, якщо я скажу, що це було тоді, коли сонце заходило за обрій. Як повідомив князь Борислав своєму батьку – межанському князю Святославу Сивоусому, степовиків справді було лише п'ять десятків, тобто ніякої раті не буде. Тож почувши це, жителі Зуброва-городища заспокоїлись і коли сон підходів до свідомості, всі думки були навколо завтрашнього свята.

Перед Купальським святом треба добре виспатись. Всі, в кого не було маленьких дітей, повставали після полудня. Ярило безжалісно обпалював землю своїм гарячим сяйвом. На небі ані хмаринки, та цей й добре – Купальська ніч буде теплою, не буде дощу.

Святогор із своїми найближчими родичами, а Ар'яна із своїми, їздили на Капище, яке знаходилось недалеко від Княж-городища. П'ять весільних човнів Святогора і Ар'яни, а ще шість човнів пливло без нареченої. Святково одягнутий Одар був на першому.

Старий волхв Дивовіт зустрічав усіх на капищі. Приїхали поздоровити наречених і князь Святослав із жінкою, що було дуже почесно. Волхв Дивовіт підвів святогора і Ар'яну до зображення Сварога. Перед ним родичі поклали рушник, на який молоді преклонили коліна. Волхв сказав:

– Любі мої! Я поєдную вас силою, яку отримав від Перуна, я поєдную вас законом Сварога. Не забувайте його розум. Та поєднайте сьогодні вночі свої душі!

Коли під вечір весільні човни повернулись у Зуброве-городище, усі столи були вже накриті, треба було починати святкування. Якби я став перелічувати усі смачні страви, які були подані до святкового столу, то моя оповідь ніколи б не скінчилася. Коли усі посідали до столу (тобто жителі цілого городища, бо Купайло – громадське свято), Межислав Високий повинен був сказати перше привітання молодим, бо ж батьки на Капише не їздять, чекають дома, такий звичай…

....

Сторінки рукопису загублені

....

Коли Святогор приїхав у княж-городище, йому повідомили, що князь на Перуновому капищі. Капище знаходилося неподалік від городища, але пройти вершнику туди було неможливо, бо з усіх боків навколо капища були глибокі яри, непроглядний ліс, перегороджений засіками, так, що навіть пішки немісцевий навряд чи зміг би туди пробратись, не знаючи дороги. Але усі межани з дитинства знали таємні стежки до свого капища, а тому Святогор, дуже швидко пробігши, дістався туди швидше, ніж його коня відвели у стійло.

На галявині, де знаходилося капище, майже не було трави, бо сюди завжди приходило багато людей, і людські ноги не давали зелені піднятися. Почорнілі від часу, майстерно вирізані з дуба зображення нав'їв дивились на південь, поруч – три високі могили, на яких росли дивні, рідкісні трави. Вся галявина була оточена прадавніми дубами, деяким з них було більше тисячі років. Посеред галявини стояв Чорний Камінь, який мав майже кубічну форму. Цей дивний камінь був обточений і відполірований. Якщо дивитися на камінь, можна було побачити безліч зелених і синіх іскор, які загоралися на чорних гранях дивного каменя.

Поруч з чорним каменем сидів князь Святослав Сивоус, воєвода Ярун, декілька старших дружинників, а також старий волхв Дивовіт, який відрізнявся від інших довгою сивою бородою і довгим волоссям, які були перетягнуті на чолі ремінцем із сиром'ятної шкіри. Прості межани завжди були коротко острижені, лише чуб мали довгий, а також довгі вуса, бороду мали звичай голити.

Підійшовши до чорного каменя, Святогор низько вклонився, доторкнувшись рукою до землі. Йому відповіли, поважно кивнувши молодому.

– Розповідай, – наказав князь, – я вже давно чекаю на тебе.

Святогор, відчув, яку відповідальність поклав на нього старший дозорний. Його розповіді чекають найповажніші з межан. Святогор розповів з усіма подробицями все, що бачив і чув сьогодні. Сонце вже підійшло до заходу, кинувши червоні промені на обличчя князя, воєводи і волхва. Закінчив святогор проханням слабожанина визволити його плем'я з полону незнаних ворогів. Князь похмуро зиркнув на Святогора з-під білих кушуватих брів:

– Ми не знаємо, хто їх захопив і наскільки їх багато, – суворо відповів князь, поклавши десницю на чорний камінь. – Чим відплатять вони за кров тих, хто може загинути, їх визволяючи з полону? Свого хліба у нас більше,

ніж у них, бо вони завжди комусь свій віддають. Слабожани такі сусіди, від яких немає ніякої користі. Вміють лише ворогів приваблювати до нашої сторони.

Глянувши на образ Перуна, над яким червоніла вечірнє сонце, пробиваючись крізь дубові гілки, Святогор знов ніби побачив залите кров'ю обличчя дівчини.

– Я згоден, у слаботи нікчемні чоловіки, але ж там жінки, дівчата, діти. Чи не соромно нам їх не визволити?

Від гарячих слів Святогора брови присутніх здивовано піднялися, але князь невесело засміявся:

– Добрий у мене рідний племінник, сміливий, не боїться сказати князю – «чи тобі не соромно». Але подумай, Святогоре, якщо їх і наступного літа захоплять в полон, ми ж не можемо завжди оберігати їх, як батько дітей. Після війни з гунами нас, межан, небагато лишилось, ще й досі вчетверо менше, ніж було у давнину.

– А якщо ми примусимо звільнених слабожан взятись за розум? Навчимо їх ратному ділу, нехай самі себе захищають, – проказав Святогор.

– Не знаю, чи це можливо. Слабота споконвіку битись не вміє. Вони не захочуть, – відповів йому воєвода Ярун. – Нема в них воїнського духу.

– А ми виженемо того, хто не захоче зброю в руках тримати. Підіть, скажемо, на південь, ставайте рабами у греків, а підлітків навчимо мечем володіти. Вони захочуть, я впевнений. Може, тому вони і є слабота, що князів не мають? Так хтось з межанського княжого роду стане князем над ними. Може, і з слаботи буде якась користь.

Запанувала тиша, несподівано почувся глухий голос волхва Дивовіта:

– Здається, почули б тебе слабожани, то обрали б тебе своїм князем.

– Піди зараз у городище, – сказав князь Святогору, – бо я так розумію, що ти зранку нічого не їв.

– Я трохи поїв хліба в дорозі, – відповів юнак.

– Ну, гаразд. Піди прямо до моєї жінки, хай вона тебе нагодує, – з несподіваною ласкою у голосі промовив Сивоусий Святослав.

Перед тим, як піти, Святогор ще раз подивився на знайомі образи нав'їв. Зображення самих нав'їв було схематичним, навіть грубуватим, бо ж навія неможливо собі уявити, як живого чоловіка. Дуже тонкі, немов гілочки, руки, розмиті обличчя. Може, хтось чужий подумав би, що майстер не вмів різати по дереву, але по краю тягнеться надскладний візерунок, переплетіння трав і дерев, квітів, блискавок, магічних знаків. Навіть греки, мабуть, не змогли б створити нічого подібного.

Праворуч стояв Сварог, найперший з нав'їв, його зображення було вищим за інших, а по низу тягнувся візерунок, у якому було сплетіння вогняний

пелюсток. Ліворуч, біля ближчої з могил, був образ Рода, а в центрі стояли його сини – Перун, Одін, Водан. Межани більше за всіх шанували Перуна, декілька сімей готів, які довго жили на межанській землі, і їх вже сприймали за своїх, приходили на капище поклонитися Одіну. Позаду від вищих нав'їв стояло багато молодших, здебільшого це були наймогутніші нав'ї межан, які жили у прадавні віки.

Приблизно 1992 рік

ЗУСТРІЧ

Коли вона прийшла до нього у гості, нічого не змінилося. Все в його кімнаті було так само, як і сім років тому – напівпорожні книжкові полиці, той самий бурий диван у кутку, такі ж потьмянілі від часу та пилу репродукції, нерівно повішені десь під стелею.

З балкона були видні дахи, вони купалися в літі. Дерева белькотіли про кохання, легковажні хмари бігли наввипередки. Все так само, тільки вона вже не несла якусь романтичну нісенітницю, не задихалася від щастя. Колінки не підкошувалися від його поцілунків.

– Ти стала зовсім інша, така легка та впевнена. Я не можу повірити в це.

– Ти теж змінився. Став мужнішим.

Ніби все її життя промайнуло над цими дахами. Ось він, зовсім поруч, такий же ніжний і легковажний. Вона вже спокійна, без тієї рвучкості та категоричності. Тепер вона навчилася слухати, і він розкрився перед нею. Вона побачила його щирість, побачила те, чого так довго чекала.

Його як і раніше тягнуло до неї, він поставив мету, будь-що заволодіти нею. Гладко поголений, високий, повненький, світле волосся модно підстрижене. Вона помітила, що його жести стали більш плавними і виразними, нічого спільного з колишнім боязким незграбним парубком. У його глузливих сіро-зелених очах з'явилася теплота і трохи смутку. З роками до нього прийшов досвід, і він перестав боятися жінок, як раніше. Він і її боявся тоді, її заплутаності, складних роздумів уголос. Колись вона надто багато говорила, намагалася все пояснити, хотіла ясності та якихось доказів. Тепер усе було інакше, але нічого не змінилося. Знову плакалися в жилетку один одному – двоє маленьких людей під гарячим дахом великого міста.

Вчорашній вечір був такий же гарячий і задушливий, як сьогоднішній ранок. Телефонний дзвінок Забезпечений і не найстрашніший у світі чоловік запропонував руку та серце. По телефону. Кожна дівчина, кожна жінка чекає на ці слова, особливо якщо їй уже за тридцять. Якби він зустрів її біля будинку з букетом квітів, вона погодилася б не роздумуючи, але боягузливий

телефонний дзвінок... Вона не відмовлялася, сказала тільки, що їй треба подумати. Вихідний день сприяв роздумам. Найлегше сховатися за роботою, самій собі пояснюючи щось і виправдовуючись за зайнятість. Телефонне освідчення в коханні. Як це пошло, після кількох ночей взаємної пристрасті.

Час подумати про майбутнє. Не можна відмовлятися від такої привабливої пропозиції, немає такої жінки, яка не хотіла б мати сім'ю, але й виходити заміж за нелюбимого чоловіка якось прикро. Кинувши самотню квартиру, забувши про традиційне прання та прибирання, вона вирішила побувати в тих місцях, які викликають приємні спогади.

Вона не вибирала маршрут, не думала, куди хоче поїхати. Сама доля привела її до цього будинку. Піднімаючись на останній поверх, пояснювала собі, що двері ніхто не відчинить, але потайки сподівалася, що побачить того, кого так давно прозвала «парень вітер».

Того літа, сім років тому, були випускні іспити. Вони познайомились у бібліотеці. І пішли до нього додому за якоюсь книжкою. Голова була забита екзаменаційними білетами та масою питань перед майбутнім.

– Я вже знайшла собі чотири роботи, – похвалилася вона.

– А я нічого не знайшов. Як буде, так і буде, – легковажно озвався він.

Декілька зустрічей у нього вдома. Два тижні спільної підготовки у бібліотеці. Багато слів та вимог, її правильність та його невизначеність.

Він сказав:

– Дзвони.

А потім вона образилася, навіть незрозуміло на що, не дзвонила. Її захопила робота. Він, зіткнувшись із реальністю, переходив із роботи на роботу. І їхні шляхи розійшлися. Якось не траплялася людина, з якою можна було створити сім'ю.

Він іноді згадував те спекотне екзаменаційне літо. Було багато розмов та закидів, але було весело. Вони сміялися зі всякої нісенітниці. Він любив її шокувати, таку розумну та цілеспрямовану. Йому подобалося до неї залицятися, тягати оберемки квітів з ботанічного саду.

Вони багато мандрували. Часто потрапляли в ті самі місця, тільки з малою різницею в часі (і не дивно). Вражає, що вони навіть займалися однією і тією ж справою. Їхні шляхи не перетиналися, а йшли ніби паралельно. Як сказав один поет: «Дві паралельні скуштували смутку».

У нього було багато жінок, але він не бачив у них те, що одного разу відчув у ній. Прокидаючись в одному ліжку з ними, почував себе спустошеним і самотнім. Він думав: «Чому все не так?». Жодна жінка не могла утримати його увагу більше, ніж рік. Часто те, що він знаходив, було поверхневим. Як і всі чоловіки, він був ласий на зовнішнє, його не важко

було зачарувати. Але довго захопитись він ними не міг. Йому потрібні були глибина та новизна відкриттів.

Знайомився він у дорозі чи у відпустці. Йому вистачало рішучості та інтуїції, щоб зупинитися.

Іноді він їй дзвонив і мовчав у слухавку. Вона думала, що дзвонять її шанувальники. Але коли питала їх, ніхто не зізнавався. Якось вона почула знайому мелодію того літа... Це навіювало спогади про нього. Але вона сумнівалася, як завжди, знову багато думала. Замість того, щоб підняти трубку і зателефонувати йому. Їй не вистачало дії та простоти, як завжди, вона ускладнювала і не наважувалася. Коли їй було вже за тридцять, вона озирнулася на прожиті роки, і не побачила нікого, з ким їй було б легко. Вільно та радісно.

Цей вітряний парень, вже чоловік, давав їй дивне відчуття перспективи – що все ще попереду і все – загадка.

Він відчинив вхідні двері одразу після дзвінка, наче чекав гостей, але не одразу впізнав її. Інша зачіска і волосся набагато світліше, зовсім інший стиль макіяжу, до того ж у молодості вона була пампушкою, а в останні роки сильно схудла. Пройшло кілька довгих, як життя, секунд. Потім його брови помітно піднялися, а світлі очі засвітилися здивуванням та радістю. Він розсипався в компліментах, поцілував їй руку, вибачився за відсутність у будинку чаю (колись, ми ж пили чай) і на секунду вислизнув з дому, залишивши її наодинці з давно знайомими і майже забутими запахами. Вона здивувалася, що так само, як і раніше, у неї зрушилися рамки навколишнього світу. Все поїхало праворуч і вгору – будинки, дерева, балконні двері. Вчорашній дзвінок видався настільки незначним. Цілу ніч вона не спала, мучила себе, а треба було лише вийти на метро «Дружба народів».

Увірвавшись у кімнату, він розставив на столі блюдця та чашки. Пляшка коньяку, шоколадка та свіжа полуниця були додатком до чаювання.

– Хочеш полуницю зі сметаною? У мене свій рецепт, адже ти знаєш, як я обожнюю готувати, – сказав він.

– А я так і не полюбила готувати, адже для себе ліньки.

Він дбайливо годував її полуницею зі сметаною з ложечки.

– Мене сто років ніхто не годував із ложечки, – сміялася вона.

Зелень дерев розмитими смарагдовими плямами злітала по косій до неба, слова, як стиглі яблука, падали на підлогу. Вони говорили прості речі, але все було осяжно та зрозуміло. Його зворушливі розповіді про маму, сестру та кішку перетворювалися на частинку чогось рідного та близького їй. Вона згадала, як раніше не могла переносити візити до родичів своїх шанувальників та розповіді про них.

Він просто описував історію їхнього кохання, як довго він ішов до неї. Під впливом своєї піднесеної натури їй здавалося, що він узагальнив її життя, все це нагадувало раннього Зощенка, а дещо пізніше Ніцше.

«Як чудово, – подумала вона. – Ми чудово виглядаємо. Він, загалом, давно став героєм мого роману. А зараз, він у справжньому житті веде мене новими сторінками».

Він ніби читав її думки, він завжди був чудовим медіумом, варто було їй подумати, як він вигукнув:

– Про наше життя давно час писати мемуари та книги. Я так хочу тобі одразу розповісти все. У нас із тобою особливі стосунки і ні на що не схожі.

Справді, стосунки не були схожі на жодний напій. Якщо раніше вони нагадували молоді ігристі вина та почуття їх були хмільні та незрілі, то з роками вони стали схожі на витримані вина чи благородний коньяк.

До речі, коньяк так і стояв недоторканим. Запах полуниці, шоколаду та тягучого коньяку танув під розпеченим дахом. Вони п'яніли один від одного без причини. У її голові ніби промайнув тайфун і його образ уже не міг залишатися лежати на правильно розташованій полиці її пам'яті. Все змінювалося кожну секунду.

– Як добре, що ти мене не забула. Я весь час думав про тебе ці роки і сподівався, що ти подзвониш. А зараз ти поряд і я дуже хочу з тобою танцювати!

Він не знав ще, що вона чудово танцює. А вона чомусь була впевнена, що він, як і більшість чоловіків, не вміє танцювати.

Старий магнітофон проковтнув не менш давню касету. Хрипи та шуми динаміків не мали значення. Ніжна мелодія пролилася над ними, заворожуючи та притягуючи тіла одне до одного. Вона лунала над іржаво-червоними дахами Печерської глибинки, танцювала гарячий танець кохання, опадала пелюстками квітучих лип. Це була їхня улюблена пісня в минулому житті. Минуло вже сім років. Життя не змінилося, але їхні лінії життя одного разу перетнулися на кілька тижнів, потім знову розійшлися. Може, це було неправильно? Їхню зустріч із великою натяжкою можна було назвати випадковою. Якби не вчорашній дзвінок, якби не відчуття порожнечі та самотності.

Вона почала збиратися. На високих підборах вона майже зрівнялася з ним на зріст.

– Знаєш, я одягла ці підбори, цю червону блузу, хоча ношу все чорне, для тебе. Мені не дуже зручно в них ходити, але мені хотілося щось змінити у своєму житті. Хотілося, щоб ти побачив мене по-новому.

– Дивно, я й не знав, що жінки так страждають на підборах. Але тобі у них дуже гарно, я постійно ловлю погляди чоловіків на твоїх ногах. Але дивно. Мені завжди дуже подобалися твої руки, вони такі пластичні і водночас хижі.

Вона приїхала додому і весь час згадувала його слова. Вона недооцінювала свої руки та ховала під довгими рукавами.

Вона набралася рішучості та зателефонувала з відмовою своєму шанувальнику.

– Ми не будемо разом. Але я все одно пам'ятатиму твоє кохання, – закінчила вона.

Цілу ніч їй снилося, як вона зі своїм коханим піднімається вгору. А нагорі вони побачили різнокольорові феєрверки, салюти. Надзвичайні фарби вражали своєю яскравістю та плинністю. Рожевий плавно переходив у салатовий, червоний у срібно-крижаний. Радісно та вільно було на цій вершині.

Наступного дня він прокинувся рано. Вставати не хотілося, скинувши душну ковдру, він поринув у роздуми. Сьогодні було заплановано черговий візит до батьків дівчини, з якою зустрічався останнім часом. Там його вже давно вважали «нареченим», обходжували, напували чаєм та розповідали історії з життя. Сам не знаючи чому, він уже давно відчував роздратування. Адже це була дуже інтелігентна родина, на обід подавали ножі та виделки. Нескінченні воркування мами та бабусі, притчі про гідних і знаменитих у минулі часи родичів, робили несмачними страви сімейної кухні.

Згадалася важка кришталева ваза, вічно позбавлена квітів (ті, які він приносив, завжди поміщалися у скромну склянку на журнальному столику) поміщена в помірно пильний сервант. Вона стояла там. Серед дорогих сервізів на правильному місці.

«Якщо я одружуся з нею, то теж опинюся на правильному і продуманому місці. Часом припадатиму пилом, і вестиму нудне і раціональне життя».

Дівчина була гарна та слухняна. Хотіла вийти заміж і мати дитину, ось тільки кохання не було. Їхній зв'язок був приречений на весілля, але чи хоче він цього? Вона хоче весілля, навіть більше, ніж кохання.

Не встаючи, він простяг руку до телефону і набрав той номер, по якому вже сім років не міг сказати ні слова.

«Якщо я одружуся з нею, то теж опинюся на правильному і продуманому місці. Часом припадатиму пилом, і вестиму нудне і раціональне життя».

Дівчина була гарна та слухняна. Хотіла вийти заміж і мати дитину, ось тільки кохання не було. Їхній зв'язок був приречений на весілля, але чи хоче він цього? Вона хоче весілля, навіть більше, ніж кохання.

Не підводячись, він простяг руку до телефону і набрав той номер, по якому вже сім років не міг сказати ні слова.

Зранку простір розірвав телефонний дзвінок. То був він.

– Як добре, що ти вдома. Я зрозумів, що мені потрібна лише ти. Коли ми зустрінемося? Тільки відповідай швидше.

– Завтра, – нерішуче відповіла вона.

– Я не можу завтра. Давай зараз. Я їду до тебе.

У його квартирі наступного ранку вони прокинулися. Сонце висвітлило її обличчя. Вона ще спала. А він розглядав її як подарунок. Ніжно гладив її волосся і цілував обличчя. Вона посміхалася своїм снам та майбутньому.

2003

| ПОБІЧНИЙ ЕФЕКТ

Любителям космічної фантастики присвячується

Глава І
ЗВОРОТНІЙ БІК МІСЯЦЯ

До кінця третього тисячоліття вже не було сумнівів у тому, що людство не зможе подолати надсвітлову швидкість і розселитися по Всесвіту, але колонізація Сонячної системи продовжувалась. Поселення на Марсі та Місяці процвітали, на Венері бідували, а Земля все ще страждала від перенаселення.

– Гей ти, чорнодупа скотина, підійди сюди і прибери зі столу, – капітан Джі був расистом і не приховував цього.

– Кому ти це сказав, виродок? – мулатка з фігурою фотомоделі і долею офіціантки в дешевому кафе, образилася і образилася не на жарт, її чорні очі блищали, як два нейронні промені.

– Тобі, крихітко, за що я плачу гроші?

– За жратву, недоноску!

– Поговори мені ще!

– Може ще відсмоктати в тебе?

– Краще прибери зі столу, я гидливий!

Дівчина прибрала зі столу посуд, але зуби її так рипіли, що чути було на Марсі. Всі місячні забігайлівки схожі одна на іншу – сірий брудний пластик і вітражі, що світяться замість вікон, на вітражах буйство тропічної зелені і сині водоспади, в пів стіни екран з новинами, дві третини зали завжди заповнені різношерстою публікою, всі місцеві і всі небагаті, майже всі мало їдять, але ковтають багато таблеток, після чого тупо дивляться в екран новин або розглядають фотопейзажі. Капітан Джі принципово не ковтав «лайно», як він висловлювався, і віддавав перевагу старому доброму алкоголю, недоступному більшій частині колоністів через дорожнечу.

– Ще одну велику порцію! – наказово сказав він, відкидаючись на спинку стільця.

– Із задоволенням! – мулатка зловтішно посміхнулася і, підійшовши до стійки бару, навіть закинула в рот таблетку. «Він уже випив 200 мілілітрів, ще 50, і він відкине копита!» З почуттям глибокого задоволення вона налила смертельну дозу темного смердючого (як їй здавалося) рому. Це був не найдорожчий напій у їхньому закладі, але одна маленька порція за вартістю перевищувала її денний заробіток. Поки вони нагорі сперечаються про те, чи варто забороняти подавати клієнтам смертельну дозу алкоголю, вона провчить цього білого дегенерата.

Місяць – це три великі поселення, розташовані недалеко один від одного, загалом 150 квадратних кілометрів тунелів, залів, житлових відсіків та технічних приміщень, включаючи виробничі площі та дорогі готелі та клуби для туристів. Останні, між іншим, займають десяту частину загальної площі. Сто років тому вважалося, що кожна людина, що народилася на Місяці, повинна хоча б раз побувати на Землі, викупатися в справжньому екологічно чистому морі, дізнатися, що таке небо і вітер, але від цієї ідеї вже два покоління тому довелося відмовитися. Туристи обов'язково чимось занедужували, але крім інфекції була і більш серйозна небезпека. Людина з Місяця, яка все життя провела у закритому просторі і сміялася над словом «клаустрофобія», потрапляючи на Землю, відчувала шок, як тільки виходила з корабля, і перебувала у стані істерії доти, доки не потрапляла у звичну атмосферу закритого простору. Жодні віртуальні симулятори, або навіть прогулянки в скафандрах Місячною поверхнею нічого не могли змінити. Тому всі місячні туристи літали на Марс чи Венеру, а ті, у свою чергу, літали на Місяць (вони теж стикалися зі схожою проблемою), усі були задоволені і це навіть було дешевше, ніж відвідування матері-Землі.

Головною соціальною проблемою колоній були нелегальні наркотики. Вони були доступнішими за ціною (з них не стягувався акциз), та й вставляли вони набагато сильніше, ніж розрекламовані таблетки «Блюз», або, наприклад, «Місячна тінь». Кожна друга смерть (за статистикою – кожна двадцята) була пов'язана з передозуванням нелегальною наркотою. Все це були нещасні випадки, а якщо хтось хотів вчинити самогубство – пили алкоголь. У середньостатистичного колоніста смерть наставала від 225 мл сорокаградусного алкоголю, але траплялися смертельні випадки і від 200 мл. Для того, щоб упитися до кайфу, який можна порівняти з трьома таблетками «Синього океану», достатньо було випити до 100 мл.

Блондин випив келих, блиснув явно п'яними очима, навіть підморгнув дівчині, але залишився живий і здоровий, а за кілька хвилин попросив кави

без вершків. Коли вона готувала каву, страшна підозра випливла з одурманеної свідомості і засвітилася синіми літерами на кубику цукру: «Він не з Місяця. Був би він місцевим, уже впустив би харю на стіл і заплював все блювотиною». Цей мужик часто заходив у їхнє кафе, але він завжди був

Блондин випив келих, блиснув явно п'яними очима, навіть підморгнув дівчині, але залишився живий і здоровий, а за кілька хвилин попросив кави без вершків. Коли вона готувала каву, страшна підозра випливла з одурманеної свідомості і засвітилася синіми літерами на кубику цукру: «Він не з Місяця. Був би він місцевим, уже впустив би харю на стіл і заплював все блювотиною». Цей мужик часто заходив у їхнє кафе, але він завжди був не схожий на нормальну людину, щось було в очах ... «Та він просто не ковтає таблетки, урод, кінчений!».

Виглядав капітан Джі років на сорок, але насправді був молодший, просто хронічна неголеність робила його набагато солідніше. Капітан Джі був космічним водилою, він працював за контрактом з «INTERMARS», доставляючи різні вантажі з Венери та Марса, якщо звичайні постові чи вантажні рейси були переповнені, таких приватників було близько сотні і жили вони не бідно, але й багатіями теж не були.

З того часу, коли відеозображення вже неможливо було відрізнити від комп'ютерної мультиплікації, відтоді, коли кожен телекомп'ютер став створювати з готових блоків фільми з елементами гри, епоха духовної експансії Землі до трьох основних колоній завершилася. Технічний прогрес встиг дуже вчасно, на матері Землі була повна плутанина, етнічні та релігійні війни розривали планету на частини та спільне засідання урядів Місяця, Марса та Венери проголосили про незалежність. Керівники основних блоків, у яких у прямому значенні цього слова земля під ногами горіла, не звернули на це уваги, а за кілька років, коли війни завершилися, вплинути на ситуацію було вже неможливо, та й без колоній проблем вистачало.

Наразі Місяць, Марс та Венера готувалися відсвяткувати своє 200-річчя незалежності.

Найбільш численним і заможним було інтернаціональне населення Марса. Вони були дуже зарозумілими і найбезкультурнішими мешканцями Сонячної системи. Колоністи з Місяця і Венери називали їх зневажливо «марсіанці», а Земляни їх взагалі терпіти не могли. Вони досягли певних успіхів у забезпеченні продовольством та енергоносіями, як висловлювалися деякі земні політики, «зажерлися уроди».

Капітан Джі був родом з Марса, але вітчизну не любив, особливо після того, як банда наркоманів-африканців зарізала його батьків. У цей час він

навчався в Університеті Землі. Коли хлопець повернувся на батьківщину, він продав все майно батьків, купив уживану вантажівку та ліцензію «Інтермарсу». Через тиждень він полетів, а вбивці його батьків, відпущені через недоведеність доказів, загинули. Поліція Марса двічі допитувала його після прибуття в черговий раз, але Джі тільки відповідав: «Я був у жалобі, хіба мав час застрелити сімох здоровенних негрів?» Слідчий був вихідцем із Європи і теж недолюблював чорних, це й урятувало хлопця від судових розглядів. Минуло кілька років, і капітан Джі знайшов свою нішу у вантажному бізнесі. Якось він зізнався тому слідчому (за пляшкою, зрозуміло), що це він зробив решето з тих самих скотів, на що йому відповіли, що в цьому ніхто не сумнівався.

Вже три роки капітан Джі постійно ошивався на Місяці, тут він мав квартиру та офіс із секретуткою, симпатичною молодою дівчиною, яка вміла так добре замолажувати клієнтів, чиновників та менеджерів з представництв, що вантажівка капітана ніколи не залишалася без замовлень. Це був середніх розмірів корабель, що гордо іменувався «Пресвята Діва», сам Джі називав його, між іншим, «Стара Шльондра».

Цікавий парадокс, що розумнішим стає людство, тим витонченішими стають засоби отуплення свідомості. Коли на початку тисячоліття на Землі були легалізовані легкі наркотики, відразу почався рух за дозвіл «важкої артилерії». Зрештою, старий добрий алкоголь стали доповнювати важкими «колесами», від яких мізки на першій космічній швидкості виходили за орбіту, але був і побічний ефект – кожен другий представник виду Homo sapiens перетворився на олігофрена, що перебуває в стані постійного блаженного кайфу і здатного виконувати тільки нескладну механічну роботу.

До середини тисячоліття галюциногени та стимулятори вже рекламували по ТБ та телекомп'ютерам, а до 2900 року 90% людства були системними наркоманами, причому від народження.

Скільки разів я просив тебе не ковтати це лайно! – капітан Джі оскаженів, його блакитні очі налилися кров'ю, він вихопив з рук дівчини пачку «Блюзу» і викинув у сміттєзбірник.

– Але всі це роблять, шефе, – блондинка готова була заплакати.

– Ти не всі, ти працюєш у компанії «Пресвята Діва – космічні перевезення», у статуті компанії заборонено вживати наркотики під час виконання службових обов'язків. Вийдеш за двері – хоч усю пачку проковтни, здохнеш від передозу – я принесу у крематорій віночок зі справжніх квітів.

– Я більше не буду ... – дівчина таки розрюмсалася.

– Звичайно, не будеш, наступного разу я тебе просто звільню! Підеш у бордель і будеш підставляти всі свої дірки старим лунатикам. Так, все заспокоїлися. Що там у нас із замовленнями?

– «Інтермарс» за тиждень, – витираючи кулачком сльози, відповіла Діана. – Сто кілограмів дорогих антибіотиків із Землі та стільки ж стимуляторів активної дії.

– І все? Перекинемо на «Менестреля», якщо інших вантажів не буде, він матиме рейс при завантаженні 70%. Що ж так не щастить, уже місяць сидимо без роботи.

– Є ще одне замовлення, сер. Завантаження на 90%, але дуже дивний покупець, вимагає особистої зустрічі з Вами.

– Знову якась срань з Венери?

– Точніше, на Венеру, сер. Він залишив свій телефон у готелі.

– Я знаю, що він хоче мені запропонувати, послав би його одразу, якби не така дупа. Ще два тижні без замовлень, і ми збанкрутуємо, з'єднай мене з цим недоноском.

– Ви говоритимете своєю лінією?

Капітан подивився на дівчину і зітхнув:

– Ти б зрозуміла, дурепа, якби не ковтала це лайно тонами. По автономній лінії. Зрозуміла? Ідіотка…

Зустріч була призначена у барі дорогого готелю «Лунар Стейшн». Інтер'єр там був досить оригінальний, переплетення металевих конструкцій та живі рослини, столи та стільці з справжнього дерева. Замовник, немолодий усміхнений китаєць у дорогому костюмі, сидів за столиком і пив пиво.

«Гроші в нього є», – відразу зрозумів капітан, а вголос промовив:

– Ласкаво просимо на Місяць.

Присівши на стілець з грацією людини, що виросла на Марсі, він повідомив офіціантці в рожевій прозорій білизні, яка тут же підбігла до нього:

– Дві порції пива.

– Здрастуйте, капітане, я багато чув про вас і компанію.

– Давайте без пустих слів, друже, я хотів би почути, що треба, і скільки платять. У мене й так роботи вистачає.

– Як вам завгодно, – закивав головою клієнт, не перестаючи посміхатися, але дівчина, що підійшла, зупинила його слововилив. Качнувши бюстом, офіціантка поставила на стіл дві склянки з пивом, і, неприродно виляючи стегнами, пішла до барної стійки.

– Оплата готівкою, потрійний тариф, – продовжив замовник. – Потрібно доставити вантаж із Землі, з Південної Америки, на Венеру. За накладними

оформлені тропічні рослини та біосировина.

– А не за накладними?

– Контейнери запечатані й опломбовані, всі митні документи в нормі, навіть… – китаєць нервово озирнувся на барну стійку і майже пошепки сказав:

– Вантаж під особистим контролем Президента.

– Знаю я ваш контроль! Вже троє хлопців погоріли минулого року через Венеру.

– Але вони возили ризиковані вантажі взагалі без документів, просто контрабандисти пропонували їм ризикувати, і вони ризикнули, тут зовсім інша річ. Просто ми не хочемо афішувати перевезення. Ви ж знаєте, кляті журналісти стежать за кожним вантажем до Венери і потім вигадують усілякі дурниці про корупцію тощо.

Капітан засміявся, голосно і відверто:

– Я бував на Венері, друже. Хоч мені локшину не вішай, вони нічого не вигадують, я навіть сказав би, вони дуже багато недоговорюють, не хочуть лякати громадськість.

– Я не політик, я просто посередник, пропоную вам легальну угоду, якщо не хочете…

– Гаразд, пункт завантаження?

– Приватний аеродром Паса де лос Торрос, 200 км від Буенос-Айреса.

– Коли?

– Завтра потрібно вилітати, щоб укластися у строки.

– Аванс?

– Після укладання договору.

– Пройдемо до мого офісу.

Офіс – це, звичайно, було надто голосно сказано, комірка три на чотири метри була трохи більше середньої місячної квартири (3 на 3), але знаходилася в престижному районі і головне – недалеко від космопорту. Договір відповідальності, договір перевезення, договір страхування, кейс із великими купюрами. Капітан Джі та замовник посміхнулися один одному, і потиснувши руки, розпрощалися.

– Ну, крихітко, збирай замовлення, завтра вилітаю в дальній рейс.

– Щасливого путі, сер.

– І дивися мені, не смокчи це лайно, останнє попередження вже було.

– Слухаюсь, сер!

– Повідом екіпажу, я чекаю на борту «Шльондри» через три години. Потрібно провести тестування системи, а то завжди щось глючить.

Екіпаж «Діви» складався з трьох осіб: власне капітана Джі, техніка та інженера. Капітан здійснював загальне керівництво, інженер наглядав за роботою програмного забезпечення, а технік дбав про те, щоб усі контакти контачили. Інженер був високим, атлетичної статури чоловіком років сорока п'яти. У нього було темне волосся, сірі очі злісно виблискували з-під волохатих брів, а ще він завжди мав такий вираз обличчя, наче всім був незадоволений. Звали його Нік, його предки переселилися звідкись із Європи. Невисокий лисуватий технік був наймолодшим членом екіпажу. Капітан зазвичай називав його «Викрутка» або «Болтик з ногами», але хлопець був гуморний і на прізвиська не ображався.

– Що там у нас? – запитав Джі, з'явившись в рубці «Діви».

– Хріново, – відповів інженер, що розвалився в кріслі перед моніторами. – Я вирішив переставити систему, знову навігація конфліктує з автопілотом. У Лисого ще гірший – він щось там розібрав в акумуляторній, і як завжди зібрати не може.

– От же підар! Я ж просив його не чіпати резервний блок, гарантія ще три місяці діє, ми поміняли б його на Марсі, і діло з кінцем.

– Не вийде, капітане, – технік з'явився безшумно, але коли про нього заговорили – змовчати не зміг. – Діло з кінцем, він просто на шматки розсипався, треба брати новий.

Блимсь! «Неможливо встановити папку № S 3.51. Переконайтеся, що правильний шлях.» Це був суворий механічний голос центрального комп'ютера, відображений на моніторі червоним шрифтом і великим знаком оклику.

– Що ти мені грузиш, трясця твою матір! – закричав інженер, однією рукою відчайдушно жестикулюючи, а іншою скасовуючи завдання.

– Дістали ви мене! – лаявся вже капітан. – За три години стартувати треба, а тут бардак розгромлений!

– Він мені хоче сказати, що не бачить папки з «Навігатором»! – продовжував репетувати інженер.

– Хто ж винен, що у нас руїни замість корабля? – розглядаючи черговий знак оклику на моніторі, розмірковував технік.

– Ти встигнеш встановити новий резервний блок до старту? – капітан готовий був когось убити, але під рукою був лише екіпаж, а без нього теж далеко не поїдеш.

– Якщо добре постараємося... – технік почухав лисину. – Маємо встигнути.

– Знову одні витрати! Нахрін ми купили це ліцензійне марсіанське лайно, я ж казав – дорожче коштуватиме! Ось тобі картка, швидко рухайся за новим блоком! Чого ти стоїш? Часу нема!

Блимсь! «Неможливо встановити папку № S3.51…»

– Твою ж матір! – хором закричали інженер та капітан Джі.

Три години нервів, напруженої роботи та найбруднішої лайки, а в результаті – старт пройшов нормально, всі системи працюють. Переконавшись, що шеф благополучно вилетів, симпатична Діана вийняла з сумочки ще одну упаковку «Блюзу» і поклала на язик одразу дві таблетки. Пальчики з блискучим манікюром впали на кнопки відеофону.

– Приходь до мене, любий. Офіс вільний, мій дід уже на орбіті.

У цей же час у номері 311 готелю «Лунар Стейшн» усміхнений китаєць потонув у справжній водяній ванній. Він тільки на вигляд здавався мініатюрним і невинним, але двом громилам африканського походження довелося як слід попрацювати, щоб зняти з нього одяг, запхати з головою у воду, і щоб при цьому не залишилося жодних слідів на його тілі.

– Ненавиджу цю роботу, – висловився один із орангутангів, притримуючи серветку так, щоб кров із розбитої губи не капала на підлогу. Його напарник витирав калюжі води своєю власною сорочкою, нічого іншого під рукою не було, а використовувати речі китайця було неприпустимо.

– Ну, начебто все.

– Може, мило намочити?

– Не треба, він ще не встиг помитися, ліг у теплу ванну, розслабився і заснув.

– А я б намочив мило. Я завжди спочатку миюсь, а потім розслабляюся.

– Ну і дурень, я завжди роблю навпаки.

– Може, спитаємо начальство?

– Ось сам і питай.

– Ні, краще ти, телефон у тебе.

– Знаєш що, нічого ми питати не будемо! І мило мочити не будемо! І якщо я ще раз почую від тебе такі дурниці…

Пронизливий зумер телефону перервав наростаючу напруженість. Громили завмерли і навіть затамували подих.

– Шкода, що немає автовідповідача, – прошепотів той, що з розбитою губою.

– Хто б це міг бути? – пробурчав глухим шепотом його напарник.

– А чого ти шепочеш, тут же все звуконепроникне.

– А ти чому шепочеш? Ти перший почав.

– Час вшиватися звідси, ось чому.

Закинувши в пащу по таблетці, обидва вийшли з номера.

– Не відповідає, скотина вузькоока, – капітан Джі все ще шкодував грошей, витрачених на новий резервний блок, і тому перебував у мрачному настрої. – Сам же просив зателефонувати після старту.

– Напевно, наковтався «лайна» до одурі і хропе десь у ванній кімнаті свого номера, – спробував пояснити поведінку замовника Нік.

– Хропе, а як же, – вставив своє слово технік. – У ванній і потонути недовго під цією справою. Я ось чув одну історію.

– Тихо! – перервав капітан. – Насправді мені це не подобається. Ну на який хрін йому потрібно було обов'язково почути нас відразу після зльоту, причому не через секретаря, а особисто? І чому він не знімає трубу у такому разі? Дивно це все. Взагалі якесь безглузде замовлення, з самого початку повна дурниця. Нічого не розумію.

– А тут і розуміти нема чого, – розвів руками Нік. – Гроші платять – отже, все гаразд. Нехай вони хоч повні ідіоти, мені особисто байдуже.

– Так, мені теж, – капітан почухав бороду.

– І мені, – підтвердив технік.

– Тільки щось мені не подобається, сам не знаю, якісь передчуття.

Екіпаж вибухнув істеричним сміхом.

– Погані твої справи, шефе! Пора тобі «Блюз» ковтати, – пояснив причину сміху Нік.

– Не бачу нічого смішного, – образився Джі, чим ще більше розвеселив підлеглих.– Алкоголь у невагомості вкрай небезпечний, – нагадав технік.

– Сам знаю, ідіоти! І взагалі, ковтніть по пігулці снодійного і вирушайте ловити храпуна. Я перший чергуватиму.

Перші три доби політ протікав нормально, пригод не було, члени екіпажу змінювали один одного у відсіку управління. Під час вахти інженер як завжди бавився комп'ютерними стрілялками, технік коротав час за віртуальною порнухою, а капітан перебував у мрачних роздумах.

– О… Яка дівчина… – двоє орангутангів заповнили офіс «Вантажних перевезень такоїсь діви». Стовпившись на порозі, вони були досить кумедним видовищем.

– Слухаю вас, панове, – доброзичлива Діана посміхнулася найпресвятішою порноусмішкою, на яку тільки була здатна побачивши двох уродів.

– Ви… Це… Вантажні перевезення?

– Ми раді запропонувати свої послуги, – блондинка сексуально облизнула губи, а двоє громил зайшли всередину та зачинили за собою двері.

– Ми ... того ...

– Я чудово вас розумію, сер.

– Ну… вантажні перевезення, коротше.

– Який обсяг вас цікавить, панове?

– Ну... це... – змахнув руками найбільш балакучий.

– Багато, – пояснив інший.

Обидва були в однакових чорних костюмах, у кожного на обличчі ознаки спадкового дебілізму, навіть дурненька Діана відчула, що щось не чисто.

– Звідки й куди? – запитала вона без особливої надії отримати зрозумілу відповідь.

– На Марс.

– З Венери.

– Чудово. Які терміни?

– А коли повернеться ваша вантажівка?

– Скоро, – Діана непомітно натиснула каблучком на кнопку виклику служби охорони. – То який обсяг вас цікавить?

Орангутанги переглянулись і наблизилися до дівчини. Несподівано двері відчинилися і на порозі з'явився охоронець у чорній уніформі.

– Що ти хотіла, кішечка?

Статура у нього була як у цих двох, IQ приблизно того ж рівня, тільки він був симпатичнішим.

– Ах, дорогенький ... – блондинка млосно зітхнула, але ім'я згадати не змогла, та яка власне різниця. – Ти знаєш, забула купити «Блюз», не пригостиш таблеткою, а то я не можу відійти, чекаю на важливий дзвінок ...

– Звичайно, крихітко, – охоронець відтанув, як морозиво, що розтануло, і дістав з кишені пачку «Синього Океану». – У мене, правда, тільки міцні…

– Це навіть добре, – Діана випурхнула з-за столу і ніжно поцілувала свого рятівника.

– О… – простогнав той і спробував обійняти її, але вона вислизнула і повернулася до клієнтів.

– Ох, вибачте, просто без цієї дурі голова паморочиться, – дівчина розкрила пачку і витрусила одну блакитну пігулку на долоню. – Слухаю вас.

– Ми… це…

– Ще уточнимо.

– Так ... завтра.

Олігофрени вклонилися і, насилу протиснувшись повз охоронця, вийшли.

– Дякую, любий, ти просто врятував мене від цих двох уродів.

– Може, повечеряємо завтра?

– Звичайно, дорогенький, йди працюй.

– Зайняти свої місця! – командував капітан Джі.

«Побажання до екіпажу – краще зайняти свої місця», – нагадав комп'ютер.

– Усі готові?

– Так, капітане, – відповів Нік.

– Секундочку, капітане, – технік завжди трохи запізнювався.

– Мені-то що, якщо коли-небудь трусоне, а ти гальмуватимеш – це будуть твої проблеми.

– Якби можна було закинутись пігулкою – я б не гальмував, шефе.

– Якщо я ще раз почую це від тебе – на «Шлюсі» буде інший технік.

– Вже й пожартувати не можна.

Блимсь! «Автопілот не може здійснити посадку, оскільки координати вказані неправильно. Перевірте правильність…»

Після двох хвилин емоційної лайки капітан прокричав:

– Перевести грьобану систему на ручне управління та з'ясуй, що цьому підару не подобається!

– Та він задовбав! Координати правильні.

– Одне з двох: або я маю неправильну систему, або неправильний інженер. Я думаю, що друге, довбай його як хочеш, але мені не хотілося б самому ризикувати. Ми вже в атмосфері, як ви думаєте – я зможу сам посадити «Шлюху» так, щоб хоч хтось вижив?

– Але в іграх… – спробував сказати технік.

– Зараз у нас не гра, у нас зараз лайно! І якщо ця педерастична система не запрацює за десять хвилин – ми всі будемо трупами.

Незважаючи на всі зусилля інженера та лайку капітана, система не прийшла в норму і посадка проходила в режимі ручного управління. Найцікавішим був той факт, що Джі посадив вантажівку навіть із кращими показниками, ніж це робив зазвичай комп'ютер. Після радісних криків Ніка та щенячого захоплення техніка – адже всі троє добряче злякалися – капітан витер піт з чола і зізнався, що йому треба випити, і взагалі він усіх пригощає одразу після митного огляду.

Два антропоморфні неандертальці уважно спостерігали, як офіціантка наближається до їхнього столика, ставить на нього піднос із напоями, розстібає блискавку своєї кофточки і, похитнувшись, падає на підлогу.

– Пора піти відпочити, мені вже здається, що офіціантки падають.

– О! І я такий же глюк упіймав.

Громили встали, кожен поклав на столик по великій купюрі, синхронним рухом поправивши краватку, вони вийшли, акуратно переступивши через простягнене тіло дівчини.

Митний огляд закінчився, офіцери вклонилися та дозволили екіпажу вийти з корабля. Першими вийшли інженер та технік, їхні сині комбінезони засяяли на трапі вантажівки, останнім залишив борт капітан. Його чорний

мундир із золотими гудзиками мав підкорити місцевих дівчат, але Джі зараз хотів тільки напитися.

Пасо де льос Торрос був невеликим містечком, яке годувалося за рахунок космопорту. Тут можна було знайти затишний бар, класичний ресторан, казино, розкішний громадський будинок, одним словом, все, що завгодно душі зоряного мандрівника. Вживання наркотиків офіційно заборонене, але всі ковтають пігулки, а дим від наймічнішої марихуани охоплює околиці.

– Всі живі, відзначимо цей факт, – промовив капітан, розблокувавши вантажні відсіки для завантаження.

– Я вперше в Південній Америці, – зауважив технік.

– А я вже бував, дівчата тут що треба, – наголосив інженер.

– І випивка недорога, – підсумував капітан. Відкритий простір, блакитне небо – все це бентежило лунатиків, але Джі на повні груди вдихав розпечене літньою спекою повітря.

– Відвідаємо злачні місця, поки вони вантажаться. Десять годин до старту, протверезіти встигнемо. А ти, Ніку, постав систему, поки ми питимемо – ти пропускаєш кожну другу порцію. Ми з Болтиком завалимося на «Шлюху» і впадемо п'яні, а ти працюватимеш.

– Слухаюсь, капітане.

«Зоряний пил» – так називалася пивна, до якої зайшли хлопці з «Пресвятої Діви». Вони замовили по подвійній порції рому на кожного, а за десять хвилин – ще дві – для капітана та техніка. Нік жував лимон із сіллю, сьорбав мінеральну воду і курив товсту сигару. Забігайлівка, на щастя, зовсім не була схожа на брудні заклади колоній. Столи та стільці з плетеної деревини, фаянсовий посуд, живі рослини просто довкола. Їх обслуговував хлопець у білій сорочці, який реагував навіть на рух брів відвідувачів.

– Приємне містечко, – пробурчав Нік, затягуючись димом своєї сигари.

– Ти почував би себе краще, якби довбана система не відмовила в найвідповідальніший момент.

– Залізо вже сиплеться, шефе. Я давно казав вам, що потрібно купити новий співпроцесор. Звичайно, система глючить, якщо вже двадцять років залізо не змінювали.

– Ти повинен був мені сказати – не полечу, доки не поміняєте залізо. Через таку дрібницю ми мало не вбилися. Ось Болтик наполіг – я купив резервний блок, хоч і шкода було грошей.

– Лисому добре, у нього відразу видно, працює, чи ні, а в моєму випадку хрін його знає, що система відколе за хвилину. Ось давайте купимо новий співпроцесор прямо зараз, тоді я ручаюся за роботу системи.

– Відповідаєш за свої слова?

– Відповідаю, шефе.

– Гей, латиносе! Ще рому всім трьом. Ну, дивись – якщо і після цього будуть неполадки – уб'ю тебе. Ти знаєш мене.

– Ну я ж не підар, капітане.

– Вирішено, я купую тобі твій грьобаний співпроцесор. А ось і ром, дякую, хлопче.

Офіціант розставляв усім по келиху рому, відразу ж прибираючи порожній посуд. На його обличчі світилася усмішка, можливо, трохи натягнута, але клієнти напідпитку навряд чи могли звертати увагу на такі дрібниці. Залпом осушивши свої склянки, всі троє вийшли з бару, залишивши на столику щедрі чайові.

Коли Діана прийшла до тями, робочий день уже закінчувався. Дівчина поправила зачіску, прослухала автовідповідач та переглянула електронну пошту. Нічого цікавого. Вона підхопила сумочку, розблокувала двері і хотіла вже йти додому, але тут несподівано двері відчинилися і в офіс увірвалися вже знайомі їй олігофрени. Єдине, що Діана встигла зробити, то це широко розплющити очі.

– Може, перепочинемо, капітане? Не можу ж я його тягти всю дорогу, – благав Нік.

– А хто ж його тягтиме, я, чи що?

– Говорив я, не треба було Лисому пиво наливати.

– Спокійно… я сам уже можу, – озвався технік.

– Спробуй поставити його на ноги, – попросив Джі й інженер виконав наказ, але Болтик відразу впав горілиць, розкинувши руки і ноги.

– Ось це називається лайно, – емоційно промовив Нік, язик якого теж помітно заплітався.

– Засранець, – підтвердив капітан, – доведеться тобі тягнути його далі.

– І в таку спеку... – простогнав інженер, звалюючи собі на плече нетранспортабельне тіло техніка. До космопорту залишалося ще не менше двох кілометрів, а до старту не більше семи годин, благо новий співпроцесор лежав у капітана в нагрудній кишені. Ще метрів через сто Нік разом зі своєю ношею впав, пробурмотівши щось нечленороздільне. Це сталося якраз на порозі невеликого відкритого кафе. Декілька відвідувачів, що затишно розташувалися під широкими білими парасольками, від душі зареготали, а стривожений офіціант підбіг до капітана.

– Чим я можу вам допомогти, синьйоре?

– Один подвійний джин з лимоном і дві міцні кави для цих паразитів.

Смерть Діани настала внаслідок передозування таблеток «Синій Океан»,

але був побічний ефект – на правій руці дівчини були помітні синці.

– Напевно, судини слабкі, – прокоментував один із орангутангів.

– Судини тут ні до чого, придурок! Не треба було їй так міцно стискати руку.

– А ти бачив, як вона брикалася? У мене, між іншим, досі яйця болять, а ти ще сміявся.

– Може, не помітять?

– Яка тепер різниця – час дати тягу.

Дивлячись у неживі сірі очі блондинки, орангутанги закинули в рот одразу по дві таблетки, і вийшли з офісу.

Білий крислатий капелюх, біла сорочка, білі штани та білі туфлі – так був одягнений представник фірми-відправника. Немолодий повненький чоловік, у крові якого були змішані всі раси людства, кожні три хвилини витирав обличчя білою хусткою з натурального шовку. Він уже три години стояв під трапом «Пресвятої Діви», і якби тут були стіни, він би вже на них заліз. Вже менше години залишалося до старту, а екіпаж все ще не з'явився на борт вантажівки, але коли він побачив, ЯК вони наближаються, то спочатку не повірив своїм очам. Інженер і технік вели капітана під руки, точніше, тягли, бо він сам не рухав ногами.

– Панове! Ви впевнені, що він зможе керувати кораблем у такому стані?

– А навіщо йому керувати, комп'ютер із цим впорається ще краще, – спробував заспокоїти агента Нік.

– Йому треба підписати документи.

– Немає проблем, – усміхнувся технік і закричав так, що представник відправника здригнувся:

– Шеф! Папір підписати треба!

Капітан розплющив одне око, вийняв ручку з нагрудної кишені і в правому нижньому кутку підставленого йому агентом документа нерівно намалював свій підпис.

– Дякую, ось ваші митні накладні, – відповів той і хотів уже йти, але інженер буквально вирвав папір із його рук.

– Так не піде, – заявив він, – спочатку я маю переконатися в наявності вантажу. Лисий, потримай шефа.

– Будь ласка, дивіться, – злякано відповів агент.

– Заспокойтеся, все буде нормально, – говорив йому тим часом технік, акуратно всаджуючи капітана на сходинку трапа, – просто у шефа був важкий день, ми мало не розбилися під час посадки, бо у нас відмовив автопілот. Шеф посадив корабель у ручному режимі, причому робив він це вперше у житті. Капітан трохи розслабився, але за десять хвилин він буде в нормі, запевняю вас.

Агент зняв свій капелюх, і, перехрестившись, пробурмотів:

– Спаси та збережи.

Південна Америка була континентом, де зберігався вплив християнства.

– Все в повному порядку, – повідомив інженер, виходячи з вантажного відсіку. – Тридцять контейнерів, усі опломбовані. Ось ваші документи, сер, можете йти.

Агент одягнув капелюх і пішов, по дорозі щось повідомляючи, мабуть, керівництву, телефоном.

– Ну що, тягнемо капітана? – запитав технік.

– Сам його тягни, – Нік подивився на годинник. – У нас сорок дві хвилини до старту, а мені ще потрібно встановити співпроцесор і систему поставити. Взагалі повинен встигнути.

Діана була дуже вродливою дівчиною, охоронець ніяк не міг забути її ніжний поцілунок. Він хотів би ще перекинутися з нею кількома словами, але вона затримувалася. «Напевно, багато роботи», – думав хлопець, але коли пішов службовець останньої контори, він вирішив відвідати красуню. У його свідомості вже розгорталися сміливі еротичні фантазії. Двері не були заблоковані і охоронець спокійно зайшов усередину офісу, але за мить вискочив і побіг дзвонити до поліції.

– Ох, як же в мене голова болить, – стогнучий капітан посів своє місце. Інженер і технік не звертали на нього уваги, оскільки були поглинені грою, вони боролися один з одним на різних комп'ютерах, розбризкуючи тонни напалму і випускаючи по тисячі ракет із гримучою ртуттю, благо динаміки були на мінімальній гучності.

Блимсь, тринь-тринь! Отримано термінове повідомлення. Гравцям, зрозуміло, це до одного місця.

– Подивіться, що там за пошта, – попросив Джі, наказувати не було сил.

– Секундочку, – відповів Нік, не відриваючись від монітора, – хвилинку, капітане, уб'ю Лисого і гляну.

– Зовсім не пам'ятаю, як ми злітали, пам'ятаю тільки, що потім мене нудило.

– І не кажіть, сер, – обізвався технік, – прибирати блювотину в невагомості – моторошна справа. Природно, що я цим займався, цей змій сказав, що це розплата за транспортування мого тіла до космопорту.

– Ну ясна річ, знаєш, яка спека була? Краще було кинути тебе в цьому Пасо де лос Торросе, ти був гірший, ніж капітан на зльоті.

– Хіба я обригав когось? – обурився Болтик.

– По-моєму, обригав, – задумливо почухав потилицю Нік.

– Трьох, – підтвердив капітан, – офіціанта, але це дрібниці, він все одно

дякував за чайові, а ще двом відвідувачам. Вони курили марихуану, і ти пішов до них попросити затягнутися.

– І як?

– Затягнувся і обригав обом їхні білі штани, а потім ще впав у басейн із рибками. Офіціант намагався ловити тебе, щоб ти не втопився, а ти тим часом намагався рибок ловити.

– Про рибок я не пам'ятаю, – озвався інженер, знищуючи ракетні та радарні установки Болтика.

– Я щось теж не пам'ятаю, – вставив технік.

– Мені дуже хріново, – зізнався капітан, – знайдіть щось полегшуюче і подивіться, що там за повідомлення.

– Секундочку, ну давай, готово! Відпочивай, Лисий.

– Як завжди, – пробурчав технік.

– Зараз рятуватиму, капітане. Однієї таблетки вистачить? Лисий, глянь на повідомлення.

– Вже дивлюся, це з Місяця. Трясця його за ногу! Наша Діана загнулася.

– Що?

– Повідомлення від кримінальної поліції, наша дівчинка померла від передозу таблеток «Синій Океан».

– Нічого собі, дівчинка очманіла.

– Вона ж ніколи не вживала «Синій Океан», ковтала цей довбаний «Блюз», – капітан намагався щось згадати, але голова страшенно боліла.

– Тут ще написано, що розглядається версія про насильницьку смерть.

– Хто ж це з нашою Діаною так невдало переспав? Хтось дасть мені, до речі, таблетку?

Глава II
ТЕМНА СТОРОНА ВЕНЕРИ

Політ пройшов нормально. «Пресвята Діва» увійшла на орбіту Венери. Нік як завжди лаявся, але система працювала. Навіть посадка пройшла без збоїв. Після перевантажень капітан заявив:

– Я думав про Діану, уявляв, що це погана прикмета, але клянуся промежиною своєї матері – це була найнебезпечніша наша подорож, щоб у Ніка задниця порвалася...

– Капітане, всі ж живі та здорові!

– Заткни пельку, недоносок. Так ось, я думав – це погана прикмета, думав, що всім нам доведеться смоктати клітор Венери, але зла доля не протрахала нас у дупу, вашу мать. Одним словом, щоб ви здохли, сучі діти, всі ми живі та здорові, але якщо ще раз повториться щось подібне – всім вам…

– Капітане! – Нік готовий був порвати на грудях формений комбінезон. – Ну чому я завжди крайній? Я ж налаштував систему, відколи змінили співпроцесор, збоїв не було…

– Ти маєш рацію, старий, але чому, твою мать, мені довелося садити «Шлюху» в ручному режимі?!

Перепалка зайняла близько тридцяти хвилин і закінчилася б бійкою, якби технік не вмовив інженера і капітана заспокоїтися і вийти до митників, які вже давно чекали їх під трапом. Брудні шлюзи Венери зустріли екіпаж дуже демократичним обходженням митних псів, які навіть не обтяжували себе перевіркою вантажу та одразу підписали та проштампували митні документи. Космопорт «Троянда кохання» цілком відповідав своїй назві, відразу після спецзони розташовувалися борделі, які мали славу найкращих у конфедерації, принаймні збоченці могли знайти тут (неофіційно) дівчаток та хлопчиків від семи років. Ціни були помірні, повна конфіденційність гарантувалася і засвідчувалась окремим страховим договором, коротше – секс-рай гарантований, але, як це часто буває, для когось він обертався пеклом. Особливою популярністю у багатих клієнтів користувалися одноразові жертви, яких гвалтували, терзали і вбивали. Усе це було незаконно, але працювало практично легально.

Після того, як усіх митних формальностей було дотримано, екіпаж вирішив відвиснути в одному з найближчих закладів веселої планети, але там було дуже брудно і вони вирушили до центру. Капітан Джі пригощав, у той час, коли одержувачі розвантажували трюм і перераховували фінанси на рахунок компанії «Пресвята Діва».

– Дітей трахати не будемо! – заявив капітан, потягуючи ром з високого зеленого келиха. – Дістав, сучий син, сутенер довбаний! Піди трахни свого тата в дупу, урод! Їй навіть п’яти років немає... Що ти сказав?!

Нік зміг утримати шефа тільки після того, як той звалив на підлогу голубуватого сутенера і ламав йому ребра важким чоботом місячного хіпі. Не було нічого дивного в тому, що Джі розлютився, і справа навіть не в алкоголі, їм просто привели показати дівчаток на ніч (найстаршій було не більше дванадцяти років), а до того ж педик сутенер грубо відповів на грубість капітана, ну як тут не проломити йому перенісся?

– Заберіть це тіло, – попросив інженер двох оголених офіціанток, що збіглися на шум бійки. – Коли він у такому стані – навіть я його довго втримати не можу. Ви мене чуєте, повії, щоб вам спермою захлинутися!

– Відпусти мене – це наказ! – кричав у цей же час капітан, відкинувши техніка, який намагався прийти на допомогу до Ніка.

Дівчата заверещали і розбіглися, офіціантки заверещали ще голосніше і теж втекли. Джі вирвався зі сталевих обійм інженера і з одного удару ноги

проломив недобитому сутенеру череп. Убогі скривавлені мізки потекли по килимовому покриттю підлоги. Нечисленні відвідувачі, окрім двох похмурих типів у дальньому кутку бару, з криком покинули помешкання.

– Ну що це за лайно, капітане? – Нік готовий був і сам убити шефа, такий був злий. – Ну на хріна ти замочив цього підара, і стільки свідків було…

– Руки за голову! Ви заарештовані! – громили, що спокійно сиділи в кутку бару, несподівано вихопили величезні великокаліберні стволи і направили їх на екіпаж «Трахнутої Шлюхи».

– Спокійно хлопці, маю купу грошей! – спробував погасити конфлікт капітан Джі.

– Заткнися, білий дегенерат! Перед тобою офіцери кримінальної поліції вільної планети Венери.

– Нас не купиш, недоноску!

– Ви просто не знаєте скільки у мене грошей, дивіться… – Джі вийняв свій «Тронгер» просто на очах у парочки ідіотів і спокійно прострелив їхні черепні коробки, офіцери навіть оком моргнути не встигли, не кажучи вже про курки своїх стволів.

– Ну, твою ж мать, шефе, це вже серйозно! – закричав Нік.

– Спокійно, інженере, я знаю що я роблю.

– Це ж довбані поліцейські, мать твою! Ну, що нам тепер робити з цим лайном?

– Засунь його в очко і пострибай! Ти думав тут усе так просто? Швидко вшиваймося через другий вихід! Клянуся дупою «Старої Шлюхи» – нас там уже чекають.

Два правоохоронці в чорних уніформах справді вже чекали на втікачів. Вони тільки не чекали, що капітан стрілятиме першим, краще було б їм опустити забрала своїх шоломів. Перестрибуючи через їхні повалені тіла, брати-водили поспішили до злачних районів веселої планети. Капітан при цьому лаявся, інженер злився, а технік молився, найцікавіше у цій ситуації – у маніяка бога-батька він не вірив.

– Як це розуміти – «їм вдалося втекти»?! Нахрін я годую стільки поліцейських, бля, народні гроші витрачаю? Знайдіть їх і знищіть, бля, оточіть весь район, бля, та що я вам наказувати ще повинен, бля, виконуйте і доповідайте! – президент Венери відключив телефон і вийняв з-під столу пляшку горілки. – Покидьки, бля ..

Після третього дрінку до нього привели гарну дівчинку і вона зробила президенту мінєт, голографічні екрани вивергали при цьому віртуальну сперму і розривали на шматки відеотіло малоліток. Після п'ятого дрінку президент випав в осад і якийсь час не турбував своїх помічників.

.– Дідька! – сказав Джі, коли йому довелося пристрелити ще двох тупорилих поліцейських. Вони були не винні в тому, що їм наказали вбити екіпаж «Діви», але хіба можна засуджувати капітана за те, що йому довелося робити попереджувальні постріли? Були б вони трохи розумнішими – не змогли б хлопці захекавшись бігти нескінченними коридорами венеріанської колонії №1. Поселення Ерос взагалі відрізняється своєю заплутаністю.

– Тепер вони нас точно не пробачать, – простогнав технік, витираючи піт з чола рукавом комбінезону.

– Вони б і так нас не пробачили, повір мені, а тепер уже не має значення, скільки там трупів, – розштовхуючи натовп повій, пропихкав капітан.

– А куди ми біжимо, шефе? – запитав інженер, хапаючи начальство за рукав.

– До корабля, звісно, – відповів капітан, вимушено зупиняючись.

– Нам до корабля навіть підходити небезпечно, – Нік озирнувся на техніка, але той тільки плечима знизав. – Вони нас там уже чекають, капітане.

– Хто вони? Про що ти говориш?

– Я говорю про тих хлопців, які хочуть нашої смерті. Адже нас чекали на виході, хіба не зрозуміло? Це підстава була від початку.

– Ще раз, я не зрозумів.

– Потрібно менше пити, капітане, може, мізки працюватимуть.

– Хвилинку, я начебто розумію, я ж не зовсім кінчений.

– Це ще не відомо, – вставив технік.

– Потрібно згадати все. Пірнаємо у таксі, – капітан опустився на переднє сидіння барвистого кабріолету.

– Куди вам? – ввічливо спитав водій.

– До клубу, як його, там де фонтани...

– У «Промежину Венери»?

– Точно, весь час забуваю, як воно називається.

У той час коли поліцейські збилися з ніг розшукуючи особливо небезпечних злочинців, екіпаж «Діви» ковтав міцну каву в одному з найдорожчих ресторанів планети. На сцені розігрувалося еротичне шоу, грудасті довгоногі мулатки пронизували величезними фіолетовими фалосами геніталії мініатюрних китаянок. Легкий передзвін південно-американської музики заглушали крики та стогін танцівниць.

Капітан Джі вважав, що все зло сучасного світу походить від наркотиків та падіння нравів. Він був не самотнім у своїх судженнях, але більшість людиноподібних громадян Сонячної системи про це не думали, вже не було чим. Ковтати таблетки і трахати будь-кого – це звичне заняття сучасної людини. Ви думаєте, що наркота дає можливість розслабитися та прочистити

звивини? Ви думаєте, що побічний ефект у вигляді напівдебілізму вас омине? Помиляєтеся, недоноски, це велика помилка, вашу мать, лайно робить із вас кінчених придурків. Лайно відбиває вам мізки і перетворює вас на шматок лайна. Це частина політики щодо перетворення вільних громадян на залежних ідіотів. Ось вам правда життя та побічний ефект довбаної загальнолюдської цивілізації.

Щоразу, коли капітан Джі доходив до кондиції, він читав лекції на тему подальшого розвитку, тобто дегенерації суспільства та людства. Екіпаж «Шлюхи» вже давно до цього звик, залишалося тільки підтакувати шефу. Агенти державної служби безпеки планети Венера вже заарештували понад два десятки схожих на нього осіб, але капітан тільки читав моралі своїм людям і малими ковтками відпивав ром з келиха. Йому було на все начхати, він думав. Справді було про що подумати. Секретутка загинула від передозу, китайоза зник, вашу мать, на екіпаж «Шлюхи» полюють грьобані бандити, а може, спецслужби, вашу мать так-перетак.

– Я довго думав – я все зрозумів, – нарешті вимовив капітан і відкинувся на спинку дорогого стільця. – За нами полюють люди Рачми, вся справа у контейнерах, які ми доставили на цю довбану Венеру.

– Ми з Ніком не сумнівалися в цьому, шефе, – технік з інженером переглянулись і той кивнув головою. – Питання в тому, як нам тепер вибратися з цієї халепи.

– Ці козли не відпустять нас живими, капітане, – похмуро додав Нік.

– А ми їх і питати не будемо. Думаєте, я не думав про те, як вибратися з цієї колотнечі? Тільки про це й розмірковую. Є тільки один вихід, але він дуже важкий і небезпечний, якщо у вас штанці не промокнуть – сядемо на корабель і гудбай.

– Щоб я здох, якщо я щось зрозумів, – інженер присунувся впритул до капітана і, обдавши його доброю дозою алкогольного перегару, прошепотів: – Ми всі небіжчики, шефе.

– Лайно не тоне, Нік. А ми з тобою розумніші, ніж шматок лайна. Думаєш, ми не зможемо перехитрити цих кінчених олігофренів? Вони ж тупі, вони ще гірші за банду придурків, вони щодня ковтають колеса, а ми випили по келиху, трохи розслабилися і готові до бою. Ви обидва бачили – я перестріляв цих недоносків як дітей малих, вони що були готові до бою? Вони навіть не врубалися, не зрозуміли, що з ними сталося. Ось що я вам скажу, хлопці, не народилися ще ті виродки, які змогли б перемогти мене та мою команду.

Сказано все це було дуже переконливо, але особливого оптимізму не додало, інженер продовжував дутися, технік перебував за межею нервового зриву, один тільки Джі хижо посміхався. Він попросив рахунок і додав щед-

рих чайових, після чого з високо піднятою головою вийшов із закладу. Ідучи, інженер глянув на сцену. Три білі дівчини ґвалтували негритянку. Для переконливості, вони били її різками по спині та сідницях. Шоколадка пищала і облизувала їх промежини.

Президент незалежної планети Венера мав важку репутацію. Деспот і самодур – Іоанн Елвіс Рачма – вже тричі перемагав на виборах і збирався залишатися на відповідальній посаді ще двічі стільки ж. Він був низеньким, зморщеним дідком зі слабким здоров'ям, огидним характером і параноїдальним синдромом підозрілості. Декілька унікальних пластичних операцій ненабагато скрасили його потворність, яка, мабуть, була його єдиною видатною якістю. Рачма був фактичним власником нелегальної наркоторгівлі та проституції на Землі, Місяці та Марсі, а щодо Венери, то він був фактичним власником усієї планети. Усі неугодні президентові люди (які не змогли втекти на Землю чи Місяць) загинули за загадкових обставин: трьом із них відрізали голову, двох застрелили грабіжники, але здебільшого це були транспортні катастрофи. Багато політиків і журналістів Землі любили поговорити про порушення прав людини на Венері, але це були лише розмови. Палац президента, що був неприступною фортецею осторонь власне столиці, був обладнаний за вищим класом, мав власний космопорт, підземний бункер із запасом повітря та продовольства років на сто і цілу дивізію особистої охорони. Підземні сади та басейни забирали грошей у бюджету планети більше, ніж охорона здоров'я, соціальна допомога та система навчання разом узяті.

Найдорожчим та найулюбленішим Рачмою механізмом палацу була охорона. Доблесні громили завжди хвацько віддавали честь президенту, стріляли без промаху та грізно хмурили брови під час перевірки документів відвідувачів. Бракувало їм лише однієї риси, яка надміру була присутня у їх президента, підозрілість була в дефіциті. Ну кому б на думку спало атакувати таку потужну цитадель, як палац президента?

Коли до центрального під'їзду підкотив лімузин представницького класу, охоронці анітрохи не здивувалися. Таке траплялося кілька разів на день, вони не звернули уваги на те, що лімузин був узятий напрокат, і тут же від'їхав, коли з нього вийшли троє дорого одягнених джентльменів. Вони навіть не подумали блокувати ворота, коли трійця нахабно ввалилася всередину із бурчанням: «Перевірте, нас викликали». Четверо охоронців – троє нападників, власне, нападав взагалі-то капітан, технік та інженер були скоріше свідками, ніж співучасниками. Декілька секунд і тиша. Трупи охоронців не були видними спрямованій назовні відстежуючій апаратурі. «Нам просто пощастило», – пояснив Джі, вручаючи своїм людям особисту

зброю, колишню табельну зброю колишніх охоронців президента Венери.

– Подивіться на себе, недоноски! – кричав начальник служби безпеки спец об'єкта № 1, тобто палацу Рачми, на двох орангутангів, які смиренно опустили голови і знизували широкими плечима.

– Це… того…

– Ви провалили операцію!

– Ні, ми це…

– Ви кінчені придурки! Вас потрібно відправити до лікарні, для дослідів, а ще краще до публічного будинку для підарів, щоб старі гоміки-туристи порвали вам ваші брудні дупи!

– Ні, ми того...

– Та ви тільки подивіться на себе, уроди! Дзеркало за спиною, оберніться і подивіться.

Громили обернулися і глянули на себе в дзеркало. Морди як морди, нічого особливого, щодня такі. Подумаєш, якісь лунатики втекли з-під носа. Далеко не втечуть, тікати особливо нікуди.

– І взагалі нас там не було, ми спали.

– У нас вихідний був.

– Так, після відрядження...

– А я вам кажу – ви кінчені придурки! Ви особисто відповідаєте за операцію, хто може спати в такий момент? – начальник плюхнувся в крісло і проковтнув відразу дві таблетки «Синього Океану», а потім ще й запив їх дорогою горілкою «Спіріт». Злість потроху відійшла, на її місце прийшла лють чиновника, якого особисто вилаяв САМ. Добре ще, що ці два олігофрени дійсно спали під час проведення спецоперації, а то своєю дупою довелося б відповідати за провал перед САМИМ. – Гаразд, хлопчики, ви й так затрахали мене своєю тупістю, офіцери служби безпеки і не повинні бути дуже розумними, але ви всі рекорди з ідіотизму побили, – начальник вийняв з-під столу гумовий кийок і кілька разів ударив підлеглих по голові. Обидва скривилися, після чого один почухав маківку вказівним пальцем.

– Ми все зробимо, шефе.

– Все буде нормально, шефе. Ну куди ж вони подінуться з космічного човна?

– Коротше, уроди, якщо за годину вони не намалюються – ви обоє покійники.

Шеф закинув до рота ще одну таблетку, після чого закинулися й підлеглі. Кодовані двері з легким шарудінням відчинилися. До кабінету начальника служби охорони увійшли троє людей зі зброєю наголо. Вони були одягнені в дорогі костюми, а не у формені комбінезони, але два недоумки знали їх в обличчя.

– Що вам тут треба, панове? – розгублено спитав господар кабінету.

– О… вони намалювалися, шефе…

– Нам треба зустрітися з президентом Рачмою, – впевнено сказав капітан, наводячи дуло свого «Тронгера» на чоло начальника служби безпеки спеціалізованого об'єкта №1.

– Терміново, – додав інженер.

Хазяїн кабінету різко смикнувся, і це була велика помилка. Якби він не вихопив із внутрішньої кишені свій іменний «Магнум», швидше за все, залишився б живим. Його можна було поважати за відданість кінченому начальству, але в будь-якому разі це було безглуздо, дуже безглуздо. Він міг би знайти більш вдалий момент для контратаки, а натомість його мізки разом із шматками черепа влипли в стінку за його спиною, але що ж взяти з кінченого наркомана…

– Я буду кратким: або ви мене проведете до вашого президента, або я вас пристрелю, – повідомив капітан Джі двом орангутангам, що застигли перед трупом безпосереднього начальника.

– Ми того…

– Проведемо…

– Без проблем…

– Дуже добре, тільки без дурниць. Здайте зброю!

Робити нічого, довелося вийняти з потаємних кишень табельні «Кобри» і повністю коритися наказам цієї дивної людини, адже жити хочеться навіть кінченим недоумкам. Що було добре в цій парочці – вони були дуже слухняними та дисциплінованими виконавцями.

Все доросле населення Землі та планетарних поселень ділилося на дві частини: «наркомани», тобто ті, хто ковтає парочку пігулок увечері після роботи, і «кінчені» – ці закидалися цілодобово. «Кінченими» були насправді майже всі, глюки та безглуздий сміх супроводжував людину, цю нерозумну тварину, куди б її ноги не понесли. Адже навколо продають гарні кольорові коробочки, а в них кольорові капсули, пігулки, кульки та кубики. Одним словом, лайна вистачає на світі, але все це справді лайно, його і називають так тому, що до повного ідіотизму цією поганню не вб'єшся. Справжні «кінчені» вживають ще й порнуху, нелегальні засоби в ампулах і порошках, їх не ковтають, а шприцом, або нюхають, або закапують у ніс. Вставляє порнуха дуже сильно, просто безмежно, але є побічний ефект – організм може здохнути, не дарма цю гидоту ще називають «швидкою смертю».

Глава III
ЗЛІТ І ПАДІННЯ КАПІТАНА ДЖІ

Капітан Джі дуже любив співати, чим постійно дратував своїх мимовільних слухачів. Він вічно муркотів забійні рок-хіти двовікової давності, але за повної відсутності слуху і дуже слабкого (якщо співати) голосу – це було просто жахливо. Його голос звучав добре, якщо він віддавав команди, розмовляв із замовниками, або просто балакав про життя… Коли капітан Джі співав, нудило навіть комп'ютер, звичайне злісне гарчання (манера розмови) перетворювалося на надзвичайно бридке блеяння, до того ж він фальшивив на всіх нотах. «Досить, шефе, система повисне!» – часто промовляв Нік, але цього зазвичай вистачало хвилин на десять. У герметичній капсулі космічного корабля до співу капітана можна було ставитися з гумором, але в нервовій атмосфері президентського палацу в інженера і техніка терпець урвався.

– Годі співати! – хором закричали вони, через що їхні провідники здригнулися.

Вони стояли в темному коридорі, чекаючи на ліфт на нижній ярус. Їм належало подолати сотню охоронців і тисячу охоронних систем, а тут ще гидке виконання пісні, яка ще тисячу років тому всіх задовбала.

– Не розумію, як ти взагалі можеш співати у такій ситуації? – прохрипів Нік, витираючи піт рукавом дорогого піджака.

Капітан і сам нервував, від того і співав, але глянувши на свою команду...

– Заспокойтеся, ніхто вже не співає. У нас сьогодні дуже важлива та дуже відповідальна робота. Нам потрібно вижити і якось потрапити на свій корабель, а потім вшитися подалі від цієї довбаної діри. Нам ще пощастило, що у нас такі добрі помічники. Їм також треба вижити. Правильно я кажу? Де ваш венеричний президент? Ви мене чуєте?

Ліфт безшумно відчинив дверцята. Це був один із секретних запасних виходів, доступ до якого мали небагато людей. Благо парочка дегенератів мала півтори звивини на кожного, і вони вчасно зрозуміли, що центральною галереєю вони не пройдуть з такими попутниками.

– Він там…

– Так, унизу…

– Гаразд, я вам вірю, але дуже добре стріляю. Запам'ятали?

Обидва кивнули й одночасно доклали до пульта свої магнітні картки. «Доступ до пульта відкритий, введіть, будь ласка, код», – заспівав милий жіночий голос. Громили переглянулись і подивилися на капітана.

– Трясця! – прошепотів технік.

– Це що, пастка? – піднявши ствол, прогарчав інженер.

– Ви що, не знаєте коду? – майже спокійно спитав капітан.
Обидва знизали плечима і знову переглянулись.
– Я спробую, – сказав Нік, виймаючи з кишені сірий тестер.
– Якщо він помилиться, ми всі покійники, – додав технік.
– Якщо він помилиться – вони покійники, а ми ще повоюємо.
Капітан направив свій «Тронгер» на скроню одного з провідників.
– Та тут просто потрібно ввести номер ярусу, – захихотів інженер.
– Слава господу нашому... – прошепотів той, який був мішенню.
– Дякую, Ніку. Поїхали!

З особистим життям у капітана Джі були суцільні проблеми. Коли він ще навчався в університеті, одна симпатична дівчина пообіцяла стати його дружиною і за тиждень офіційно вийшла заміж за іншого. Швидше за все, і перший і другий вчинок був здійснений під кайфом, але для хлопця це стало страшною трагедією. Він присягнувся сам собі, що ніколи не вживатиме наркотиків. Він і до цього ними не балувався, але тут уже було тверде рішення. З тих пір капітан Джі шукав дівчину, яка не ковтала б це лайно. Він знав, що такі дівчата існують, але на шляху вони не траплялися. Кількох намагався відучити, але всі спроби були невдалими. Ще в нього була фантастична мрія зустріти дівчину незайману і одружитися з нею. Він про це нікому не розповідав.

На землі таблетки дозволено продавати особам не молодше 16 років, на Місяці – не молодше 18 років, але хто звертає увагу на такі дрібниці... Згідно з сухими статистичними даними, близько 80% місячних дівчаток втрачали невинність до дванадцяти років, зазвичай це траплялося після першої чи другої дози. На Марсі та Землі офіційні дослідження з цього питання не проводилися, але ситуація була приблизно така сама. А на Венері, як завжди, все було набагато гірше. Незайману можна було взяти в кожному тризірковому борделі, найдорожчі – двадцятирічні, молодші десяти років – в два рази дешевше, незаймані дівчатка від 12 до 14 років були найдешевшими, але в будь-якому разі дороге задоволення. За ті ж гроші можна було забити на смерть десяток тридцятирічних повій. Такі задоволення не рекламувалися, але в кожному барі венеричної колонії ви завжди можете зустріти потрібного сутенера. Він сам підійде і запропонує, у крайньому випадку, можна спитати у таксистів.

У капітана Джі була ще одна мрія, або, швидше, фантазія – одного чудового дня злітають в повітря всі фабрики з виробництва «лайна», разом з усіма своїми складськими приміщеннями та торговими представництвами. В університеті він здобув освіту хіміка, тому добре знав, як виготовити пристойну вибухівку та куди її потрібно закласти для максимального ефекту.

Був і побічний ефект – такі жарти дуже дорого коштували, а якщо тебе спіймають та підвісять за яйця, то ще дорожче.

«Колись я зароблю грошей і переверну до бісової матері всю цю систему», – казав він собі інколи.

Тільки через тридцять хвилин після того, як Джі переступив через позолочений поріг прохідної, надійшла перша скарга про те, що центральний під'їзд заблокований, ворота зачинені і охоронці не відповідають на виклик. Керівник адміністрації палацу, до якого додзвонився скаржник бізнесмен, пообіцяв зв'язатися з начальником служби безпеки та з'ясувати в чому справа. Але той чомусь (нечуваний скандал!) не відповідав ні з внутрішнього зв'язку, ні з мобільного. Начальник адміністрації попросив одного зі своїх заступників піднятися на два яруси вище, зайти до кабінету «цього осла» та запитати у чому справа. У той же час, ярусом нижче, президент прокинувся, потягнувся до клавіші виклику референта і наказав йому терміново викликати міністра внутрішньої політики, тобто головного поліцая планети. Броньовані звуконепроникні двері безшумно відчинилися і до кабінету зайшли п'ятеро.

– А де ж Рачма? – розчаровано спитав капітан.

– Ось він, – хором відповіли орангутанги, дивуючись питанню. Вони неодноразово живцем бачили президента і знали, як він виглядає насправді.

– Ось цей? – здивувався технік.

– Хто ви такі? Як ви сюди увійшли? – Іоанн Елвіс уже давно забув, що в житті трапляються такі речі: щось відбувається, а він цього не наказував. Він розгубився і не знав, як вчинити у такій нестандартній ситуації. Натиснув лише на клавішу виклику референта.

– Ти ж хотів з ним про щось поговорити, шеф, так кажи! – Нік нервував, після перестрілки перед приймальною у нього тільки два патрони залишилося. Розмова вийшла дуже короткою.

– Ти і є Рачма? – спитав Джі.

Президент зміг лише кивнути. Капітан натиснув на курок «Тронгера», але замість гуркоту почулося легке клацання.

– Патрони скінчилися, – здогадався Джі, – Болтік, твою мать! Дай мені свою залізку! Не бачиш, у мене патрони скінчилися.

Поганий той президент, який не має секретного виходу зі своїх апартаментів. Ось уже про що ніколи не думав Іоанн Елвіс, так це про те, що доведеться колись цим користуватися. Запобіжник був встановлений як центральний апарат внутрішнього зв'язку, зрушуєш його вправо, натискаєш на велику синю клавішу і стрибаєш у секретні двері, що відкрилися за спиною. Тільки був побічний ефект – Рачма ніколи не тренувався терміново залишати свій кабінет. Він стрибнув до секретних дверей на три секунди ра-

ніше, ніж вона могла відчинитися (книжкова шафа неквапливо йшла в підпілля), а коли стіна розкрилася, усередину впав його бездиханний труп, точніше, все, що від нього залишилося. Капітан був повним профаном щодо палацових таємниць, він не чекав такого жвавого ривка. Натиснувши на курок багатозарядної автоматичної гаубиці, він думав про одне – як би не схибити. Двадцять сім куль (все, що залишалося в обоймі) дуже великого калібру розірвали старенького козла на три самостійні частини. Стулки знову зімкнулися, але народ бачив, як привести систему в робочий стан.

– Ну, ось вам і вихід із безвихідного становища! – зрадів Джі. – А я весь час думав про те, як ми після цього зможемо звідси вибратися.

– Дурень, – ні до кого не звертаючись, сказав Нік. – Я думав, у нього крутий план був.

Центральний космопорт планети Венера мав одну цікаву особливість, у ньому було десять туалетів для туристів (не рахуючи трьох безкоштовних для персоналу), і у кожному були свої ціни. У найдорожчому (клас супер люкс) унітаз змащували спиртом у присутності клієнта.

Товстий чорношкірий марсіанин спостерігав за тим, як симпатична біла дівчина протерла сідло і зупинилася, чекаючи на його накази.

– Іди, суко, дай мені спокій.

Дівчина його дратувала, він узагалі прилетів на Венеру малолітніх хлопчиків потрахати. У кабінці, крім унітазу, був ще умивальник та невисокий столик, повний порножурналів. Присівши на м'який круг, турист переглянув стос і вибрав два. «Хлопчики – добровільний секс» та «Хлопчики – примус». Розглядаючи величезні члени, що до крові роздирають дитячі попки, він облизав свої пухкі губи і тильною стороною долоні витер з підборіддя слину. З'явилася ерекція, мета приходу майже забулася. Відчувши за спиною якийсь рух, він обернувся й одразу просрався. Стіна за його спиною повільно піднімалася.

Секретний тунель вів до центрального космопорту. Оточення там було вже знято, всі сили поліції та служби внутрішньої безпеки терміново були перекинуті до президентського палацу.

– Як мене сьогодні задовбали ці підари! – лаявся капітан, виходячи з туалету.

– Ти забув після нього черевик помити, шефе, – нагадав технік.

– Нічого, зараз на «Діві» підмиємося.

Дівчина, що сиділа на виході, ледь не знепритомніла. Вона не помітила, що б три джентльмени заходили всередину, але ясно побачила, як вони вийшли. Найвищий із них, незважаючи на дорогий костюм, ніс на плечі ве-

личезну спортивну сумку. Дівчина вирішила нікому нічого не говорити, адже за відвідування туалету супер люкс, кожен із них мав заплатити грошей більше, ніж вона заробляє за тиждень. Через дві доби вона зізнається поліцаям, що бачила дивних людей, але думала, що це – глюки.

– Може, якийсь попутний вантаж візьмемо до Місяця? – запитав Нік. – Не хочеться порожняк ганяти.

Розділ IV
КОСМІЧНИЙ ДИЯВОЛ

П'яний у стельку старий зоряний волоцюга сидів у недорогому барі і лакав ром з дешевої одноразової склянки. Його каламутні світлі очі блукали по обличчях роботяг, що сиділи поруч, і вже закинулися і пили каву, тупо втупившись у стінку відеоекрану з тухлими новинами. Неголений зоряний вовк підвівся з-за столу і підняв свою напівпорожню склянку, він відкинув довге сиве пасмо з чола і хрипко прокричав:

– Послухайте мене, вислухайте мене, чортові наркомани! Ви знаєте, чому я п'ю сьогодні такий дорогий напій? Ви не можете знати цього, ніхто з вас цього не знає і знати не може. Сьогодні одинадцяте вересня, колись на Землі вважали саме так, крім чисел були ще й місяці, ви цього не чули, не знаю, хто на Місяці ще може згадати назви місяців старого земного календаря. Ви слухаєте мене, сучі діти?!

Відвідувачі відвернулися від екрану новин і подивилися на п'яненького дідуся, та їм за великим рахунком було все одно куди дивитися.

– Я розповім вам... Я розповім вам те, що нікому ніколи не розповідав, розповім вам про космічного диявола. Багато хто про нього чув, але ніхто його не бачив, а я бачив, я бачив цього чорта і залишився живим. Сьогодні рівно двадцять років з того часу, як загинули мої друзі і я залишився зовсім один. Ви всі самотні, але не знаєте, що така самотність, тому що ви всі заковтуєте це лайно, а я п'ю алкоголь і ніколи не ковтаю лайна, я не хочу бути тупим, як робот-асенізатор. Зрозуміло? Я бачив його і він був страшний, очі його світилися як прожектори, а роги були з титанової сталі. Усі мої друзі, всі, хто бачив його того дня, всі вони загинули. Я був тоді капітаном вантажівки. Це зараз я живу на пенсійні пайки і лише раз на рік можу дозволити собі випити рому, але тоді я був багатієм. Ви чуєте мене? Я мав такі гроші, які ніхто з вас у житті не бачив.

Відвідувачі, більшість яких вже відвернулась від старого, знову озирнулися на нього, почувши слово «гроші». Затуманена свідомість повільно реагує на те, що відбувається, але підсвідомість сучасних колоністів швидко реагує на слово «гроші». Старий допив свій ром і викинув склянку через спину, благо там був лише вітраж із водоспадом.

– Я був тоді капітаном вантажівки «Пресвята Діва». Ми провернули одну ризиковану справу на Венері і поверталися звідти лише з п'ятьма контейнерами попутного вантажу, коли інженер розбудив мене і повідомив, що є якісь неполадки у вантажному відсіку, комп'ютер виявив там якусь срань і не міг встановити причини неполадок. З цими комп'ютерами завжди одні проблеми, нічого вони не можуть. Я, звісно, розбудив техніка і послав його у вантажний відсік, це ж по його частини, вашу мать. Він подався туди, а ми з Ковальським, тобто нашим інженером, вирішили випити кави. Технік довго не повертався. Я почав викликати його по рації, але він не відповідав і ми з Ковальським занепокоїлися та вирішили самі навідатися у вантажний відсік, глянути в чому справа. Коли ми вже дісталися туди, то побачили, що вхідний люк відкритий, а потім ми почули якийсь жахливий нелюдський хрип. Я ніколи не був боягузом, але почувши цей звук я злякався, Ковальський, ясна річ, теж.

Мулатка офіціантка зупинилася поруч зі старим. Широко розплющивши очі вона слухала його розповідь, навіть забувши поставити на піднос брудний посуд із сусіднього столика. Інші роззяви теж наблизилися ближче, розповідь ставала цікавішою за тупуватий екран новин.

– Ми дуже злякалися, але все ж таки проникли всередину відсіку і відразу побачили тіло техніка. Це він хрипів, бо був ще живий. Очі його були витріщені, руки й ноги тремтіли, але нас він уже не бачив. Лампочки миготіли і між сірими контейнерами, здавалося, причаїлася якась тварь, а потім Ковальський закричав, чи, може, засміявся. Вже двадцять років минуло, але в мене досі мороз по шкірі, я досі не можу забути цей крик, у ньому був розпач і божевілля, а ще подих смерті. Технік захрипів і помер, його язик вивалився з рота, витріщені очі стали скляними і безжизненими, як цей грьобаний водоспад, а інженер продовжував вити і мені стало зовсім страшно.

Хтось виронив вилку на брудний пластик підлогового покриття і всі відвідувачі здригнулися.

Був вечір, робота закінчилася, всі вже закинулися, а під цією справою хочеться сміятися з найпласкіших анекдотів, страшні ж історії здаються ще страшнішими.

– Я був наляканий і не знав, що мені робити – чи то заспокоювати Ковальського, а може, витягнути труп із відсіку. Сльози потекли з очей, я подумав про швидку смерть, а потім побачив ЙОГО. Він причаївся між контейнерами, але я виразно побачив його вишкірену пащу, очі та ікла. Він дивився на мене, його кігті вже тяглися до мене, а Ковальський захрипів, затремтів усім тілом і помер. Я хотів утекти, але не міг. Ці диявольські очі не відпускали мене, і я згадав усе, що чув про це чудовисько. Його називають

зоряним дияволом, космічним чортом, та як не назви його, вашу мать, це був і є найнебезпечніший і найстрашніший ворог усіх пілотів. Його мертві очі випромінюють смерть, сам я вижив лише тому, що зміг розвернутися та втекти. Я закрився в командному відсіку і ледь не збожеволів, доки автопілот не посадив цю консервну банку. Налий мені ще, люба…

Відвідувачі сиділи, затамувавши подих. Екран новин тихо муркотів, повідомляючи про подробиці похорону президента незалежної Венери. У цей момент двері бару відчинилися і капітан Джі переступив поріг свого улюбленого закладу.

– Ти прийшов, мій хлопче! – зрадів старий, побачивши його.

– А ти знову напився, старий, – посміхнувся Джі.

– Я чекав на тебе, хлопче, я знав, що ти прийдеш. Адже сьогодні двадцять років, як вони загинули. Ти ж вип'єш зі мною?

– Ні, капітане, я кинув пити з минулого тижня.

– Невже ти почав ковтати це лайно?

– Ні, капітане, я просто вирішив взагалі нічим не труїтися, адже від цього суцільні проблеми. Я питиму тільки каву сьогодні, але можу замовити ще порцію рому. Красуня, принеси капітану темного в кришталевому келиху.

Незабаром до бару зайшов немолодий чоловік атлетичної статури з довгим темним волоссям і густою бородою. Його суворі світлі очі блиснули, коли Джі з усмішкою підвівся йому назустріч. Чорна шкіряна куртка бородача була обвішана сталевими ланцюжками та якимись свастикоподібними амулетами. Вони потиснули один одному руки і замовили ще дві кави. Допивши свою порцію рому, старий задрімав, упустивши голову на стіл.

– Хто цей дід? – запитав бородач, підкурюючи білу (без марихуани) сигарету.

– Це капітан «Діви», зараз його називають Космічним дияволом. Він був найкращим водилою системи. Двадцять років тому він віз пару контейнерів з концентратом для лайна і відбулася розгерметизація одного з контейнерів. Екіпаж загинув, дивно, що він залишився живим, адже вдихнув десятикратний передоз. Він прокляв свій корабель, назвав його «Старою Шльондрою», і почав усіх запевняти, що бачив космічного диявола. «Тільки ця брудна шльондра могла підчепити таку заразу. Будь проклята ця консервна банка», – ось що сказав він мені, коли ми підписали договір. Він продав свій корабель дуже дешево, я тоді зовсім молодий був і не розумів цього, а потім зрозумів і допомагаю йому постійно. Адже виручку від продажу корабля він за два роки пропив. Його визнали осудним, але насправді він тронувся умом того дня. Хоча, між нами кажучи, він і в такому стані розумніший за цих кінчених.

Капітан Джі розвів руками і похитав головою. Бородач попросив ще кави і закурив ще одну сигарету.

– Після того, що я влаштував на Венері, водилою я працювати вже не зможу. До того ж «Стара Шльондра» вже цілком відповідає своїй назві, з неї пісок сиплеться. Я хочу пожити на Землі кілька років і хочу попросити тебе доглянути цього старого. Чесно кажучи, я б і не жив на Місяці, якби не він.

«Пресвята Діва» була готова до своєї останньої подорожі. Після прибуття на Землю її мали розрізати на шматки і кинути в пащу плавильної печі. Коли вона стане рідким місивом, її розділять на метали і, хто знає, може, якась частина корпусу знову полетить у космос, але в будь-якому випадку це станеться вже після смерті старої консервної банки. Космічні човники, вони ж, як люди – народжуються і вмирають, тільки їм від цього не боляче, люди ж, які віддали їм шматок своєї душі, відчувають втрати. Це можна порівняти з болем. Корабель – це не автомобіль, який несе тебе автобаном, а ти думаєш, купити б новий. Корабель – це твій дім і твоя фортеця, це захист та притулок у холодній смертоносній пустелі, яка називається космічним простором.

– Жаль стареньку, – інженер ніжно провів рукою по гладкому бежевому пластику головної панелі. – Я вже так звик до цієї довбаної системи… І взагалі мені здається, що шеф удесятеро більше виручив би грошей, якби продав її як уживаний корабель. Віддавати в брухт майже нову консервну банку – це просто неетично.

– Розумний ти хлопець, Нік, а кажеш такі дурниці, – обізвався технік. – Хіба ти не розумієш – це вже кінчений корабель. Продавати його все одно, що вивісити оголошення: «Я ось він де». Ну, нічого, на новій посудині тобі теж сподобається. Може, хоч система глючити не буде. А щодо грошей – так ти загнув, стільки витягти зі столу Рачми і ще про гроші думати... Та нам і так на все життя вистачить!

– Так то воно так, але все ж таки я мало не обісрався, коли шеф застрелив цього дегенерата. Це ж не якийсь сутенер, навіть не поліцейський, президент планети все-таки. Нам ще пощастило, що ці дві мавпи поводилися так смирно. Без них ми б не впоралися.

– Тому вони і живі залишилися, але я б на місці шефа і їх таки пристрелив. Адже хто все бачив, головні свідки, можна сказати.

– Не просто свідки, а й співучасники. Я думаю, вони теж п’ятами накивали ще швидше, ніж ми. Адже хто нас завів до Рачми? Ці два дегенерати, авжеж, а вони ж працювали в службі безпеки. Ні, вони вже дуже далеко, напевно, сидять десь у барі на африканському узбережжі, ковтають лайно та п’ють каву.

– Це все добре, але де ж шеф? Адже сам сказав – беріть тільки найпотрібніші речі і швидко на корабель. Знав би я, що його ще півтори години не буде, взяв би шмоток побільше.

– Не гони на шефа, він не з Місяцем прощається, а з Космічним дияволом. Ось нам нема з ким попрощатися, і це хріново насправді. Ти ще молодий, а мені скоро стукне сороковник, – Нік невесело посміхнувся і відкинув волосся з чола. – Іноді повертамося ми, а я думаю – ну нахрін мені йти додому? Немає дружини, немає дітей, взагалі ніхріна немає крім цієї «Старої Шлюхи». От здохну я, що після мене залишиться, окрім рядка в архіві та шматка м’яса в довбаній тушонці?

– Ти віриш у ці казки про білкові концентрати з трупів та м’ясні консерви з власної бабусі?

– Ні, хлопче, я вірю у статистику. Якщо вони кажуть, що наша колонія забезпечує себе м’ясними продуктами на 30%, то я починаю думати, а звідки ж вони їх взяли. До того ж, ти знаєш, спалювати трупи дорожче, ніж закатувати їх у бляшанки, і консерви можна ще й продати. Як би ти вчинив на їхньому місці?

Технік прикрив рота рукою, але потік блювоти це не зупинило. Залишаючи за собою гірко-кислий слід із залишків недавнього сніданку, він побіг у туалет. У цей момент у командний відсік зайшов капітан Джі.

– Якого біса не закрито вхід і хто це заблював всю рубку?! Я так і знав, що я оточений дебілами, але ж має бути елементарне відчуття…

– Спокійно, шефе, це Болтик уперше дізнався, з чого на Місяці м’ясні консерви роблять. Нерви у нього міцні, але, схоже, травлення слабке.

– Теж мені новина, з трупів їх роблять, усі це знають. Він що, газети читати не вміє? Але командний відсік у цьому не винен.

– Три хвилини, шефе, він усе це знає, тільки думав, що це журналісти придумали. Він зараз буде в нормі, за кілька хвилин, слово честі.

– Терміново прибери все це лайно. Не вистачало ще, щоб за невагомості все це плавало в мене перед носом. Зліт через десять хвилин, поспішай.

Після того, як інженер прибрав з підлоги блювотину, двигун виригнув потік газоподібних залишків палива, вантажівка рвонула на орбіту, а технік знову простругався.

– Він що, все життя тепер ригатиме? – поцікавився капітан Джі, відстебнувши ремені безпеки.

– Ні, шефе, тільки доти, доки не звикне до думки, що консерви «М’ясо по-трансильванськи» зроблені з його бабусі, – відповів Нік.

Черговий потік блювотини і купа нецензурної лайки від капітана були йому відповіддю. Вантажівка вийшла на орбіту і назавжди залишила навколомісячний простір.

Коли на фармацевтичній фабриці «Синій Океан» пролунали два потужні вибухи, федеральні агенти після ретельного розслідування вирішили, що це терористичний акт, здійснений професіоналами, а не фанатиком-одинаком. Швидше за все, це була справа рук конкурентів з «ARD@Interplanet», оскільки були знищені всі складські приміщення (разом з продукцією, зрозуміло), найдивовижніше – жертв серед персоналу не було, кілька оглушених охоронців не беруться до уваги. Рада директорів «Синього Океану» вже збиралася зробити офіційну заяву з цього приводу, коли кілька ще крутіших пристроїв перетворили на руїни виробничі та складські приміщення «ARD@Interplanet» в Ізраїльській частині Аравії. При цьому понад два десятки робітників загинули, а кількість тяжко поранених перевалила за сотню. Виробники «лайна» вживали безпрецедентні за своїми масштабами заходи безпеки, кількість охоронців була збільшено вдвічі і їм навіть було заборонено закидатися під час роботи. Екрани новин уже не здавалися такими нудними.

– Настав час вшиватися, – повідомив технік, відключивши запобіжник.

– Тисни на газ, Ніку, ми вже біжимо, – по рації наказав Джі.

З Болтика вийшов непоганий підривник, а з інженера – відмінний автогонщик та найкращий зломщик охоронних систем.

– Мені чи здалося, чи я когось бачив на п'ятому моніторі, – один із охоронців протер очі рукою і викликав по внутрішньому зв'язку начальника служби безпеки.

– Підозра на вірус, сер! Система мовчить, але особисто сам двох бачив на п'ятому.

– Ти їх бачив? Бойова тривога! Я викликаю підкріплення. – Слухаюсь, сер! Бойова тривога! Оточити п'ятий сектор!

Вихоплюючи на бігу стволи, охоронці кинулися до п'ятого сектору, але двері чомусь виявилися заблокованими. Розстрілявши замок, вони її вибили, але вибухова хвиля одразу ж закинула їх назад.

Чим далі, тим більше нахабні терористичні акти вражали фармацевтичні заводи та фабрики, кожен вибух ніс з півсотні життів, мало того, відповідальність брала на себе таємнича організація «Вовки з Марсу». Журналісти, захлинаючись слиною, викладали перед публікою факти та гіпотези, політики вивергали заяви, а поліцейські шокували біцепсами, на жаль, на більше вони були не здатні. Крім цього, хтось убивав торговців нелегальною наркотою, причому не лише на Землі, а й на всіх трьох колоніях. До кожного трупа додавалася пояснювальна записка, в якій пояснювалися причини вбивства, роз'яснювалися зв'язки вбитого з правоохоронними органами (без цього бізнес неможливий), а також висвічувалися банківські рахунки, через які відбувалося перекачування фінансів. Буквально за три-чотири місяці запаси легального лайна були знищені, виник гострий дефіцит препаратів розслаблюючої дії, у народа почалася ломка.

Бірюзові хвилі теплого екологічно чистого моря омивали п'яти капітана Джі та його друзів, гарні дівчата розносили дорогі напої, високі пальми помахували віялами з довгого зеленого листя.

– Не можу повірити, що нас досі не зловили, – Нік зручніше сів у шезлонгу і замовив ще одну каву.

– Нічого дивного, адже за нами полюють кінчені придурки, – капітан сьорбнув з келиха ковток дорогого натурального томатного соку і закурив товсту сигару.

– Ми в цьому не сумніваємося, шефе, але їх дуже багато, чорт би їх узяв, – технік, позіхаючи, пив пиво і насолоджувався життям. Гарячий пісок і прохолодний вітер, теплі хвилі та холодне пиво, жити на Землі добре, а комфортно тут жити ще краще, це вам не довбаний Місяць, де постійно смердить гумою та соляркою. Якби за ними не полювали спецслужби всіх чотирьох планет… Добре ще, що ці олігофрени не знають, за ким вони полюють.

– Та ці дегенерати бояться нас більше, ніж ми їх, – Джі струсив попіл з сигари і ляснув по дупі офіціантку.

– Про що ви кажете, мужики, подивіться, яке море і які тут дівчата... Коротше, заспокойтеся і будьте щасливі, – Нік підвівся і, потягаючись, загарчав.

– Сам перший почав, – зауважив капітан.

– Усе задоволення зіпсував, – додав Болтік.

– І взагалі, час приходити в норму, – Джі викинув майже цілу сигару в сміттєзбірник і відправив туди ж пачку цигарок Ніка.

– Що з тобою, шефе? То ж був справжній «Зоряний Фюрер»! – обурився інженер. – Я за нього віддав стільки грошей, а ти просто так узяв – і викинув…

– Ти від цієї погані все одно кашляєш, а нам потрібні круті бійці без вад.

– А я тоді хто?

– Хто тебе знає, майбутнє покаже, – капітан допив сік і підвівся. – Від сьогодні всі кидають палити, навіть я. Ми маємо виконати велику місію – звільнити людство від кінченої наркотичної залежності. Якщо це не зможемо зробити ми, то вже ніхто ніколи не зробить, а отже, і майбутнього не буде, всі здохнуть. Тому нам потрібно бути найкрутішими і найсильнішими.

– А з куревом не вийде зробити те саме? – невинно запитав технік.

– Можливо й вийде, але це буде не так круто.

– Слухай, капітане, може не по темі, але якщо вже ми кидаємо курити, скажи – що було в тих довбаних контейнерах, адже нас через них мало не вбили.

Джі примруживши глянув на Ніка і подумав про те, що, ймовірно, недооцінював свою команду останнім часом.

– А чому ти думаєш, що я знаю, що там було?

– Так я так, просто запитав і все, – відповів Нік, але очі у нього хитро блиснули.

– Добре, я вам скажу, я навіть сам дивуюся, чому раніше не розповів вам про це. Під час своєї зміни я справді глянув на контейнери, дістався до вмісту. Там були заморожені тіла п'яти-шестирічних хлопчиків і дівчаток, їх дешево купують у Південній Америці та везуть на Венеру, де їх трахатимуть багаті туристи. Це вигідно, начхати, що при розморожуванні не виживе кожна п'ята дитина, все одно надприбутки. Чому я не говорив про це раніше? Складне питання, я й сам не знаю, чому я про це не говорив. Просто ці кінчені мене дістали, я вирішив із цим боротися. Нехай ці підари називають нас терористами, та мені начхати, чи ми їх задавимо, чи майбутнього не буде.

Бомби вибухали, пігулки закінчувалися, капітан Джі плескав у долоні, а кінчені мешканці Сонячної системи подихали від ломки, але залишалася надія. Ціни на «лайно» злетіли до небес, але начитавшись підривних листівок, багато людей спробували жити без пігулок. Кінчені поліцаї так і не могли зловити банду, їх мізки давно вкрилися вапняним нальотом. Для допінгу бідолахи вживали порнуху, і від цього тупіли ще більше.

– Ще кілька місяців – і кінчені передохнуть, – заявляв капітан Джі, переглядаючи електронну пресу. – Туди їм і дорога, засранцям. Якщо виживе десять відсотків, я вважатиму, що життя прожив не дарма.

Гарний він був хлопець, суворий, але справедливий. Він навчив людство жити без наркоти, при цьому загинуло не більше ніж п'ятдесят відсотків людиноподібних дегенератів. Так почалася нова епоха, реальне життя без дурману, як би не було це складно, вашу мать. Коли зміни стали очевидними, Джі зустрівся з Космічним Дияволом. Вони випили по останній, а потім ще по одній. Час не поспішаючи перетікав з пустого в порожнє, після п'ятого дрінку старий помер на руках Ніка. «Пресвята Діва» на той час все ще стояла на причалі. Корабель став останнім притулком свого першого капітана, Джі задав програму постійного супутника Землі, і ця купа металу, як я розумію, досі висить на орбіті.

– Шкода старого, – після похоронного старту Нік мало не заплакав.

– Ще недавно, він випивав і більше, – немов виправдовуючись, промимрив Джі.

– Хіба в цьому справа? Він був духом нашого першого корабля.

– Тепер він їм буде на віки вічні.

Часи змінюються, змінюється і людство, одні вставлялки змінюють інші, але є побічний ефект і з ним треба боротися. Усміхнись, дурню, це про тебе сказано. Хочеш – вір, а не хочеш – помри. Від тебе залежить, чи буде майбутнє.

Жалобний політ. Сріблястий корпус вантажівки був вимащений чорною фарбою в тому місці, де зазвичай малюють назву корабля, а трохи нижче було написано: «ТУТ ЗНАЙШОВ СВІЙ СПОКІЙ КОСМІЧНИЙ ДИЯВОЛ – КАПІТАН РОБЕРТС». Років сто радіопередавач подаватиме жалобні позивні, а потім сонячні батареї вийдуть з ладу. Років через триста остаточно згаснуть бортові вогні, але доти, доки Земля літатиме навколо Сонця, якщо хтось не почне чистку навколоземного простору, склеп «Пресвятої Шльондри» пронизуватиме космічний вакуум по своїй широкій еліптичній орбіті.

2006

КРИМІНАЛЬНЕ МИСЛЕННЯ

Глава перша
ВЕЧІРКА

У своєму житті він ненавидів три речі: блатні пісні, бісквітні пироги з яблуками та серіал «День народження буржуя». Взагалі він ненавидів усі телесеріали і всіх буржуїв, але при слові «рогоза» хлопця просто трусило.

Його звали Микита, абсолютно безглузде (як він думав), морально застаріле ім'я. «Чому ви не могли мене назвати, як усіх нормальних дітей?» – часто питав він своїх батьків у дитинстві, але батько лише знизував плечима, а мати намагалася переконати хлопчика в тому, що ім'я у нього гарне, старовинне та майже неповторне. Легше від цього не ставало, і він вигадав собі нове ім'я – Ураган. Йому було лише 12 років, він ще не знав про те, що таємне краще тримати при собі. Коли він розповів однокласникам про своє нове ім'я, його підняли на сміх, неприємна кличка «Пурга», яку йому одразу приклеїли, переслідувала хлопця до кінця шкільних років. Потім почалося доросле життя, а за кілька років почалася перебудова. Україна здобула незалежність, почалися експерименти з реформування економіки (чомусь усі невдалі), можливість кар'єри для людини з вищою гуманітарною освітою була близькою до нуля. Настала велика епоха погоні за шматком хліба.

Знаменитий польський поет Достоєвський описав одного разу одного хлопця, який спеціалізувався на пограбуваннях ювелірних магазинів. З сокирою. Він розколював черепи стареньким, як яєчну шкаралупу, тому його так і прозвали – Раскольніков. Чоловік був такий крутий, що ніхто не міг його спіймати на місці злочину, але одна повія вмовила його покаятися, що він власне й зробив, створивши явку з повинною, після чого загримів на каторгу на двадцять років, а могли ж і вишку дати. Якби продовжував займатися пограбуваннями та вбивствами – став би згодом поважною людиною, солідним бізнесменом, чи статським радником, чи навіть паном митним інспектором. Адже недаремно говорив великий український майстер трилерів Гоголь, що в наших краях митниця найдохідніше місце.

Іноді такі думки спадають на думку… Краще б вони відвідували чужі мізки, слово честі.

– Привіт! – хтось плескає мене по плечу. Обернувшись, я бачу неголену морду, половину якої закривають надто великі, чорні, як вугілля, окуляри. Я не мав бажання спілкуватися з випадковими перехожими.

– Привіт, – автоматично відповів я, і вже збирався повернутись і піти своєю дорогою, але цей тип буквально за рукав мене схопив.

– Не впізнаєш мене? Крисьониш – ось ти хто.

Мене вже давно ніхто так не називав, а в ті часи, коли до мене прилипла ця безглузда кличка, ох як вона мене дратувала, але тільки одна людина могла мене так назвати…

– Так, недоумку, це я і є. Ти завжди був тугодумом, так нічому й не навчився за всі ці роки.

Отак я зустрів старого друга. Він зареготав і зняв окуляри, очі були ті самі – великі, сині, тільки потужним павутинням розповзлися глибокі зморшки.

– Що ти тут робиш, Пурга?

– А ти пам’ятаєш, як я ображався, коли ви мене так називали?

– А ти пам’ятаєш, як я ображався, коли мене називали Крисьонишем?

– А ти пам’ятаєш…

– Все я пам'ятаю, то що ти тут робиш?

– Живу я тут, ось у цьому будинку на третьому поверсі.

– Ти непогано влаштувався. Як твої справи останнім часом?

– Чесно кажучи, справи мої дуже паршиві.

– Щастить тобі, у мене все набагато гірше. Тобі завжди щастило, Микито.

– Тільки не останні три роки, але ти все одно потрапив до мене у гості.

Давно я не був у гостях у своїх однокласників, чесно кажучи, взагалі жодного разу не був відтоді, як закінчив школу. Розкидало нас життя за різними місцями та професіями. Пурга став студентом, я пішов до армії. Дівчата, яких ми любили, вискочили заміж. Коли я відкинувся, він кудись

переїхав, нові господарі квартири були небалакучі, а я не цікавився. Слід загубився, та я й не намагався шукати.

Двокімнатна квартира в панельній дев'ятиповерхівці, скромні меблі та нескромний безлад, на підлозі стопка газет та батарея порожніх пляшок. Запилені шийки спрямовані доверху.

– Отак я й живу, – прокоментував Микита обстановку.

– Схоже на мій барліг, тільки він набагато менший і пляшок у мене стільки не набереться.

– Пляшки справа наживна, зараз ось ще одну пристосуємо.

– Знаєш, Микито, я взагалі не п'ю.

– А я що, один пити повинен? Адже ми років п’ятнадцять не бачилися. Ти ж зустрів старого друга?

Ми обоє засміялися. Тільки ідіоти можуть сміятися над дуже тупою, принизливою рекламою горілки для олігофренів, але нас з Микитою ніхто і не вважав дуже розумними, а самі ми були без комплексів.

Микита був гарним хлопцем, у класичному розумінні цього слова. Він був одним із небагатьох у нашому класі, хто не пив, не курив, заступався за слабких, а крім цього добре вчився, точніше, намагався. Вчителі рідко люблять правдивих та чесних. Школа є школа. Оцінки Микита зазвичай отримував погані, у цьому ми були дуже схожі. Я теж більше трьох балів у Йосипа Абрамовича (фізика) та Ісака Соломоновича (алгебра та геометрія) не заробляв.

– Слухай, Крисьониш, я тут одну справу задумав, давно б уже сам зробив, тільки співучасник мені потрібний.

– Співучасник? Звучить якось дивно. Слухай, давай домовимось. Я назавжди забуваю про твоє безглузде прізвисько, а ти про моє забудь.

Ми випили пляшку на двох, мій язик заплітався химерними морськими вузлами, але ясність думки я не втратив, може тому, що ми салом і часником закушували. Насправді алкоголь мене зазвичай вставляє дуже сильно, тому намагаюся не пити в будь-якій компанії.

– Та ти п'яний, друже. З ким ти взагалі розмовляєш? Часнику на столі немає і не було.

Я глянув на стіл, нема часнику. Велика цибулина нарізана, а часнику немає. Дивно, пам'ятаю...

– Ну ти даєш, давно я такої комедії не бачив, – Микита підхопив мене за комір, бо я несподівано впав зі стільця.

– Я зазвичай… не п’ю…

– Я з тобою теж більше не питиму.

Це були його останні слова, які я запам’ятав. Далі в пам’яті зяяла чорна діра.

Є такі люди, яким протипоказаний алкоголь. Організм не сприймає. Вони стають поганими, або хворими, або й те й інше одразу. Я про це не з чуток знаю, сам такий. Сто грамів – і готовченко. Коли наступного ранку я прийшов до тями, точніше повернувся до свідомості, Микита розповів мені про те, що насилу зміг мене заспокоїти. Всю ніч я буянив, поривався кудись бігти і постійно намагався битися з ним. Добре ще, що вагові категорії у нас приблизно один до двох.

– Це не мене, а тебе треба було «пургою» назвати. Ти тут такий ураган влаштував...

Голова. Краще б її взагалі не було. Невидимий садист здавлює скроні лещатами, а по потилиці б'є молотком. Випивши хвилин за десять літри дві води, я насилу зміг погасити сушняк у спраглій утробі.

– Дружина… Мені своїй дружині зателефонувати треба! Вдома не ночував, вона напевно хвилюється, – несподівано згадав я і мені від цього стало ще гірше.

– Ось із цим допомогти не можу. Мені телефон за несплату тиждень тому відключили, треба понад сотню грюндиків, а в мене зараз вітер у кишенях гуляє.

– У мене картка є, котра година? – я почав ритися в кишенях і знайшов свою потерту телефонну картку.

– Якщо вірити моєму будильнику, то вже половина першого, але я йому ніколи не вірю, він китайський. Думаю, ще немає одинадцятої.

– Добре, що сьогодні субота. Пішли знайдемо найближчий телефон. Я навіть не знаю, що вона скаже мені.

– Я здогадуюсь. Вимагатиме розлучення і дівоче прізвище. Я ніколи не був одружений, але я собі уявляю.

Накаркав, скотина. Саме цього вона і зажадала, точніше, заявила про це. У нас і так стосунки не складалися останнім часом. Із самого початку в наших відносинах було закладено бомбу з годинниковим механізмом, рано чи пізно мав пролунати вибух. Трах-трах-тарарах, ось як звучить формула нашого кохання. Бездітна сім'я приречена на розпад, а ще та, у якій чоловік слабко заробляє. Наше кохання остаточно і взаємно згасло ще минулого року, але для того, щоб відбувся повний розрив, потрібен був лише привід. Детонатором стала моя зустріч зі старим другом.

Вона говорила зі мною крізь сльози, вона справді очі не стулила, вона закінчила свій монолог словами: «Краще б ти здох, сволота, додому можеш не повертатися». Я був неправий, сам попав у ПРИВІД. Коротше, попав.

Кохання, як багато в цьому слові, в цьому звуку... Та де ви таких слів набралися, папуги чортові? Яке на хрін кохання?! Де ви її бачили це кохання, макаки грьобані…

Емоції. Мене переповнюють емоції. Я винний лише в тому, що неправильно народився. Мені треба було зробити аборт на другому місяці від зачаття, мать моя жінка. Пурга, придурок, напоїв мене в дрібадан, уклав мене на підлозі, а завтра була війна.

– Я повішуся, Микито, я більше не можу… Це кінець.

– Спокійно мужик, все буде нормально.

– Яке там нормально?

– Тобі просто потрібно мізки провітрити і прийти до тями.

– Сенсу немає, життя закінчилося.

– Тобі потрібна хороша встряска, я тобі її скоро влаштую.

Він узяв мене за комір і гарненько струснув, але, як з'ясувалося через деякий час, під «встряскою» він розумів щось інше.

Розділ другий
РАНОК

О пів на дванадцяту ми вирушили до моєї дружини. На останні вісім гривень я купив пляшку пива і букет дешевих червоних троянд. Так він мені порадив.

«Довірся мені, я вмію розмовляти з жінками!»

Ми живемо в обласному центрі, розташованому у родючих, але безгрошових степах України. У столиці нашої матері, України, народ, кажуть, живе краще. Там у них у Києві зарплати та робота, грошей кури не клюють, бо продаються лише в випотрошеному та обскубаному вигляді. У нас, у провінції, з грішми гірше, до простих людей вони не доходять, губляться десь на півдороги. Я ось зарплату чекаю третій місяць, а є ж у нас і такі, хто вже три роки її не бачили, але продовжують на щось сподіватись, бідолахи. Ми з дружиною хотіли мати дітей, але де ж я грошей візьму? Ми й самі насилу викарабкуємося, я казав їй, може спробуємо, а вона в крик – піди грошей додому принеси і т.д.

Так і живемо. Оптимізм Микити мене не заводить, швидше навіть дратує. І так голова болить, а він ще поради дає, але від кількох ковтків пива мені стало трохи краще.

– Ти вже на людину схожий, настав час і грошей заробити.

Насилу вірилося, що я схожий на людину, але зовсім уже не вірилося, що можна ще й грошей заробити.

– Все, що від тебе потрібно – зателефонувати у двері та сказати: «Я від Стаса». Далі я сам все зроблю, ти тільки стій та мовчи, зрозумів?

– Нічого я не зрозумів. Який ще Стас, щоб тебе... Що ти таке задумав?

Микита замість відповіді махнув рукою і повів мене до якогось під'їзду

старенької хрущовської п’ятиповерхівки. На сходах брудних запльованих сходів валявся маленький пластиковий шприц, я струснув головою, намагаючись збагнути, що це задумав мій чокнутий друг, але голова все ще боліла, думки розповзлися по всіх кутках черепної коробки, сконцентруватися ніяк не міг, а ми вже стоїмо перед броньованими дверима і Пурга шепоче: «Ти від Стаса».

Він сам натиснув на кнопку дзвінка, і тут я здогадався, що це він пожартувати з когось хоче. По той бік почувся слабкий шорох і загув неприємний злий голос:

– Кого це чорти принесли?

Тембр і тон мені відразу дуже не сподобалися, мені захотілося розвернутися і піти без пояснень та коментарів, але Микита несподівано схопив мене за руку з букетом, напівпристойним жестом показав мені – кажи.

– Я від Стаса, – вичавив я з себе.

– Задовбав мене твій Стас! Провалюй звідси, зрозумів?

– Зрозумів, – відповів я, але Микита з несподіваною силою до болю стиснув мою руку і показав мені свій величезний кулак, і знову натиснув на дзвінок.

Моторошні матюки були мені відповіддю. Той придурок, який був по той бік броні, пропонував мені піти подалі, або буду мати великі неприємності. Голова у мене працювала відсотків на десять, але ж я не повний ідіот. Втім, я так і виглядав – стою на порозі невідомої квартири з букетом у руках, посилаюся на якогось Стаса, який тут усіх задовбав, а я навіть не знаю, хто це такий.

– Я йду, – мої слова призначалися взагалі Микиті, але з-за дверей мені відповіли:

– І не приходь сюди більше, козел, а то в голову отримаєш!

Микита замахав на мене рукою, типу, йди давай, приклав палець до губ, а потім ще й кулак показав. Мені залишалося тільки знизати плечима, розвернутися і йти, розмірковуючи над психічним здоров’ям свого друга. Вже спускаючись сходами, я ще раз озирнувся. Пурга стояв ліворуч від дверей і показував мені щось рукою.

– Дурень ти, Микито, – сказав я голосно, але він тут же замахав рукою і приклав палець до губ, очі його при цьому були дуже злі.

«Дивна людина», – промайнула думка в моїх уражених похміллям мізках. Зупинившись на сходах, я вирішив почекати, поки у цього типа не закінчиться бажання дуріти, а він знову натиснув на кнопку дзвінка. Йому потрібно було лікуватися.

– Задовбав ти мене! – почувся з-за дверей істеричний крик.

– Ходімо звідси, – тихо попросив я Микиту.

У цей момент проскреготів замок і броньовані двері відчинилися. На площадку сходів вискочив невисокий лисуватий чоловік у синьому спортивному костюмі, якого мій ненормальний друг обхопив своїми клешнями, з одного боку закриваючи йому рота, з іншого прихопивши трохи нижче потилиці. Вони почали боротися, і той матюкальщик, ймовірно, намагався кричати, але в нього виходило якесь тихе мекання: «миі». Це вже нікуди не годилося. Мало того, що мій колишній однокласник псих, так він ще й буйний. Я розгубився, мені треба було або йти їх рознімати, або кликати на допомогу, що загалом обезсмислено в наш час, або тікати подалі, дуже швидко і не оглядаючись. Те, що я потрапив у неприємну історію, сумнівів уже не викликало, а після того, як Микита став бити цього типа головою об брудно-синю стінку, останні надії на те, що це такий жарт, зникли. Від переляку, а може, з іншої причини, мої руки затремтіли і обгорнутий у прозору плівку букет упав на сходи.

– Козел! – пробурчав Микита, опускаючи на поріг свою жертву. Той чоловік уже не чинив опір, а може, був уже мертвий, адже його разів десять з усього маху влупили черепушкою об стіну.

– О, боже… – тільки й зміг простогнати я.

– Візьми квіти та швидко йди сюди! – тихо наказав Пурга.

– Іди в дупу, – прошепотів я, відвернувшись.

Він явно був налаштований дуже рішуче. Підбіг до мене, підхопив букет і схопивши мене за руку, завів у незнайому квартиру, після чого затяг туди ж і чоловіка, зачинивши двері.

– Все нормально, старий, все йде за планом.

Ну й плани в нього, однак. Якби знаття заздалегідь, ноги б моєї тут не було. Адже це, наскільки я розумію, справжнісінький кримінал, кримінальний злочин, розбійний напад або як там він правильно називається. Ось як цей псих збирався грошей заробити. Від усвідомлення того, що відбувається і в чому я взяв безпосередню участь, з голови вивітрився весь вчорашній хміль, разом із сьогоднішнім похміллям, тільки дуже хотілося з малої потреби сходити.

– Нас обох посадять, – тихо сказав я, відчувши, як на очах з'явилися сльози. Мені було шкода себе, дуже шкода, і цього чоловіка, що лежав на темному килимку перед дверима, і навіть психа Микиту.

– Спокійно, я все тобі поясню за кілька хвилин.

– Не треба мені нічого пояснювати, ти вбив людину.

Несподівано людина голосно застогнала, розплющила очі і спробувала підвестися, але Микита одразу ж обрушив на нього страшний удар кулака,

зверху вниз, як цвяхи забивають. Він ударив його прямо в перенісся, але, крім глухого звуку удару, чути було ще й дуже неприємний хрускіт, а з носа хлинула кров, дуже яскрава й відразливо достовірна, зовсім не така, яку в кіно показують.

– Якби я міг і хотів убити цю мерзоту, я був би щасливий.

Пурга переступив через знову непритомне тіло і насамперед зайшов на кухню, а потім почав ходити по кімнатах, ніби щось шукав. Після пива, переляку та ненормальної поведінки мого старого друга, мені довелося бігти (у прямому розумінні) до туалету. Квартира була трикімнатна, з шикарною обстановкою, навіть модна сантехніка і, напевно, дорога.

«Тепер час уносити ноги, якщо Микита справді серйозно хворий. Адже він і мене ось так з одного або двох ударів відправить у труну».

Я твердо вирішив – сполосну руки і потихеньку вислизну, поки цей псих нишпорить по кімнатах, але відчинивши двері ванної, я злякався по-справжньому. На біло-блакитних клітинках плитки лежала гола дівчина, її сірі очі були розплющені, руки якось неприродно розкинуті в сторони, обличчя було молоде, гарне, тільки смертельна блідість робила його страшним.

– Микито! – закричав я, кидаючись у кімнату. – Там труп! Дівчина мертва.

Його обличчя миттєво змінилося, він ніби постарів на кілька років, з рук випала пачка доларів (десь він уже встиг їх знайти), нарешті він зрозумів у яке лайно ми вляпалися!

– Це була моя сестра.

Микита був хорошим хлопцем, ще коли ми ходили до школи, він завжди няньчився зі своєю двоюрідною сестрою, яка була на шість років молодшою за нього. Батька дівчинка не мала, навіть не пам'ятаю чому, але мати її виховувала сама, а старшокласник Микита, мабуть, намагався його замінити. Адже я запам'ятав її маленькою дівчинкою з бантами, не дивно, що не міг впізнати в такій ситуації.

В його очах блиснула лють, він підвівся і потрясаючи стиснутими кулаками перед обличчям, прошепотів, або прошипів:

– Я вб’ю його...

У мене було перше бажання терміново викликати міліцію, але мої мізки вже були більш ніж у нормі. «Ми увірвалися до хати і Пурга побив господаря, тепер, якщо він його вб’є, на нас повісять його труп та дівчини». Я навіть не здогадувався, що моя свідомість може працювати у такій кримінальній площині.

– Микито, нам час змотуватися, поки нас ніхто не бачив.

Він рвонувся з кімнати і я вже думав, що він справді зараз уб'є того чоловіка, але він підбіг до відчинених дверей у ванну і брудно вилаявся. Обернувшись, дивлячись кудись убік, але точно не на мене, Микита скорботно промовив:

– Вона жива, просто вбита до краю.

Сенс цієї хитромудрої фрази дійшов до мене набагато пізніше, а тепер я бачив як він бере дівчину на руки, несе в кімнату і намагається одягати. Сестричка почала подавати ознаки життя, її очі стали безглуздо рухатися, з горла виривалася нероздільна мова. Мені стало гидко і я відвернувся, але в цей момент чоловік знову застогнав і заворушився. Микита стрибнув на нього як розлючений тигр, схопив за шию і підняв до рівня свого обличчя.

– Наступного разу я тебе прикінчу!

Було дуже неприємно дивитися, як він бив кулаком по залитому кров'ю обличчю, якби мене так, я не вижив би.

– Підбери гроші, а я візьму сестричку.

Він відпустив закривавлене тіло і натягнув одяг на не менш безчувственне.

– Квіти не забудь.

Ну, які можуть бути квіти в такій ситуації? Хто з нас з’їхав з глузду, хотів би я знати. Гроші ці кляті довелося підібрати…

Микита ніс її на руках до дверей своєї квартири, але одразу грубо кинув дівчину на підлогу, щойно переступив поріг.

– Сука... Я ж їй казав!

Мені всю дорогу ввижався загін беркутівців, які нас зупинять, поб'ють, перевірять документи.

– Наркоманка, мати її через дупу!

І навіщо мені букет квітів у такій ситуації? Психований однокласник, сестра його наркоманка, побиття якогось мудака, але ж у мене свої проблеми…

– Востаннє її рятую, задовбала…

Моя хата на самому краю міста, час звалювати звідси, поки цей псих не вчинив чогось ще гіршого.

– Мені вже час йти, Микито, дружина чекає ...

– Почекай, Крисьониш, бабки поділити треба і ...

– Які бабки? – злякався я. – Забирай собі це лайно!

Кинувши в нього пачкою баксів, я спробував бігти, але був наздогнаний і зупинений.

– Я ж казав тобі, що все поясню, послухай мене три хвилини.

За кілька хвилин він пояснив мені правду життя. По-перше, гроші мені потрібні, щоб відновити в будинку спокій, по-друге, цей барига обібрав його

сестру і ще чорт його знає скільки народу, а без мене він би просто не впорався.

– Мені б він двері не відчинив, розумієш?

– Але ж нас зловлять...

– Слухай, ментам подонок платить, щоб вони його не чіпали, а не для того, щоб вони його охороняли. У крайньому випадку твоя хата з краю, тебе там взагалі не було, ти до дружини йшов, квіти ніс, а мене вже десять років не бачив. Якщо хтось за цього … і підпишеться, то тільки бандити, але вони до мене прийдуть розбиратися, а ти тут ні до чого. Зрозумів? Поміняй всі бакси на грюндики і розслабся.

Дивно і страшно було все це чути, адже колись він був таким добрим хлопцем. Моя вроджена законослухняність не дає мені насолодитися плодами розбійного нападу. Микита має рацію звичайно, але ж його методи бандитські.

– Поведи дружину в ресторан, купи їй нових шмоток і забудь про це.

– Про що забути?

– Є такий фільм – "Забути все" називається. Дивився його?

– Ні, не дивився.

– Я теж. Тільки одне запам'ятай – нічого не було, тобі здалося.

Дві тисячі триста доларів у мене в руці, хрумкі сотені банкноти нового зразка.

– У мене там було ще, але я залишив йому на ліки.

Микита грюкнув мене по плечу і підвів до дверей, підфутболивши по ходу порожню пляшку з-під пива.

– Іди додому і порадуй дружину. Я подзвоню тобі ввечері.

Розділ третій
ОБІДНЯ

Двері відчинилися відразу після дзвінка, ніби вона там і стояла. Її очі були опухлими від сліз, але виблискували з люттю дикого звіра.

– Ну, де ти вештався?! – емоційно прошипіла дружина.

– Я зустрів старого друга.

– Знову твої безглузді жарти! – вона ось-ось мала розплакатися.

– Я приніс твої улюблені квіти, люба.

– Можеш їх викинути, скотина! – це вже голосно і зі сльозами.

– Сама викидай, якщо хочеш!

Сказано було, можливо, різко, ще й наслідуючи інтонації Микити, але за темою. Я вийняв величезну пачку гривень та вручив їх дружині разом із квітами. Я думав, що зроблю це крутіше, але вийшло теж непогано.

.– Звідки це у тебе? – емоції здивування, ймовірно, сильніші за ненависть

– Бог послав за труди праведні.

Мовчання. Пауза. Німа сцена. Твої улюблені квіти – гроші, то візьми їх, люба. Я обміняв лише триста доларів, але купюрами по двадцять гривень вони виглядали величезною пачкою. Ось тобі букет, люба, подавись ним, якщо не любиш мене.

– Хочеш пообідати у ресторані? Я особисто хочу. Працював усю ніч.

Майже без закуски, люба, але тобі краще не знати.

– Міг би таки зателефонувати…

Не міг, люба, я був не в тому стані…

Я іноді думаю, чому нормальні люди стають злочинцями? Це в них така карма, або життя дістало… «Хіба ревуть волі, як ясла повні?» – запитував класик, тільки не пам'ятаю який, я щось читав про це в школі.

Сьогодні, зовсім несподівано для себе, ставши злочинцем, я мрію про те, щоб не було покарання. У мене немає комплексів із цього приводу, тільки страх покарання. Я завжди сміявся над Достоєвським, разом з його розкольницькими мареннями.

Взагалі я не читав у нього нічого, крім “Злочину та Покарання”, але й цього з мене було достатньо.

Станіславський не повірив би Родіону.

Християнство в одному місці заграло, пішов покаятися. Не вірю. Якщо вже він і був таким кінченим християнином, то каявся б у гріхах по-іншому, свічки ставив би і милостиню бомжам кидав. Адже у чому кайф християнства? Гріши, але не забудь покаятися! Не зігрішиш – не покаєшся. Яка аморальна релігія, слово честі…

2003

ПЛАГІАТОР

Шкіряна поверхня завжди труситься, як у ознобі, коли на неї наступаєш. Між грядками шкіра товста як у слона, по ній можна бігти підстрибом, нічого їй не буде, а по самих грядках ходити потрібно акуратно, ніжно, а то можуть з'явитися синці. Пояснюй потім начальству, звідкіля взялися! Можуть і премію зрізати, бо під шкірою ростуть гриби. Найнезвичайніші та найдорожчі гриби у світі – генномодифіковані організми мають вигляд людських нирок та печінок, сердець та селезінок. На самому нижньому рівні повзають і бігають спеціально вирощені щури-мутанти, які під'їдають все сміття, яке не змогла прибрати очисна техніка.

Сонце смажило немилосердно, Маріо навіть зняв перуку зі справжнього густого волосся, що блищало модною цього сезону сивиною. Волосся було вирощене на цій же плантації, але перука, що прикривала лисий череп з безліччю роз'ємів на маківці, була куплена в дорогому магазині. Чого не зробиш заради моди! З центральної будівлі пересадки органів, а за сумісництвом – центру управління плантацією, було видно химерні смуги шкіри всіх кольорів та відтінків, від вугільно-чорного до білого. По периметру вся зона плантації була захищена стилізованим під скелі бар'єром безпеки. Маріо придивився уважно. Чорна шкіра явно блищала у променях сонця. Спітніла, значить. Це не є добре! Непорядок, шкіра перегрілася, а автоматичні датчики чомусь не спрацювали, але він тут і поставлений, стежити за технікою дуже умною, але нерозумною. Їх називають біоплантаторами, але самі себе на службовому жаргоні давно вже звуть плагіаторами, адже нове серце чи рука можуть бути сильнішими, красивішими, ніж справжні, але вони менш надійні, це лише плагіат, пародія на природні частини організму. Штучні руки іноді спонтанно можуть видати непристойний жест, або раптом з'являється гострий біль без будь-якої причини, і ще багато недоліків буває. Зірки квадроекранів іноді все тіло по кілька разів на рік змінюють, але крім того, що це дуже дорого, злі язики подейкують, що при штучних органах і кінцівках мозок працює поганенько.

Маріо вибрав на екрані браслета управління системою функцію охолодження і тицьнув у неї нігтем. Під шкірою щось чхнуло, захрустіло, потім з каркасів по краях грядок висунулися навіси, прикривши шкіру від сонця. Тепер можна приступати до ранкових процедур.

Плагіатор ішов темною стежкою, м'яко ступаючи форменими білими тапочками по тремтячій шкірі. Ось у канавці з'явилася потрібна грядка. Шкіра в цьому місці немов пухирями пішла. Безліч бульбашок прикривали підростаючі очні яблука. Маріо зупинився і хлопнув віями кілька разів. Нічого не сталося. Маріо знову захлопав очима, навіть заплющив очі кілька разів, але бульбашки не розкрилися. Тоді він клацнув себе по скроні вказівним пальцем правої руки і налаштувався на образ начальника зміни. У лівому вусі тихо заграла ніжна мелодія очікування виклику. Потім почувся сонний голос Луїджі:

– Салют, Маріо! Що там у тебе?

– Доброго ранку, шеф! Бездротовий зв'язок з очима зовсім перестав працювати, треба техніка зв'язку викликати.

– Маріо, ти просто супер! Поки я дочекаюсь пробудження синьйора Карбонарі, поки він замовить у головному офісі техніка зв'язку, поки той зволить приїхати – буде вже глибока ніч!

– То що мені робити?

– Маріо! Іди – застрелись! Але спочатку зайди до мого кабінету і візьми в шафі сірий дріт зі старовинним, як із кам'яного XX століття, плоским роз'ємом. Один кінець застроми в роз'єм, який знаходиться під синюватим бугром на початку стежки, а інший кінець, знаєш, куди ти маєш засунути?

Маріо захихотів і показав незрячим недорозвиненим очам язик.

– Ні, не туди, ідіот! Ти його маєш засунути в найнижчий роз'єм на твоїй тупій голові, у той, що прямо біля потилиці! Зрозумів? Виконуй, потім мені доповіси!

Бідолашний Маріо! Усі його ображають із самого дитинства! Він не знав своїх батьків, виріс у притулку святого Йосипа, освіту здобув завдяки допомозі держави та благодійному фонду корпорації, в якій працював його далекий родич. Учнем він був старанним, але не дуже здібним. Навчальні програми давалися йому з великими труднощами, як одного з студентів, що відстають, його перевели в навчання до живих викладачів, яким коштувало великих зусиль постійно будити його на лекціях. Маріо постійно засинав на заняттях, заколисаний монотонним голосом професорів. Бу-бу-бу-бу, модифікація, бу-бу-бу, дезінфекція.

Плагіатор повільно брів стежкою, розглядаючи штекери старовинного кабелю і згадуючи про те, як один із викладачів відправив його до лікаря перевіритись на предмет нарколепсії, яку не виявили, але все одно було дуже соромно. Після зарядки для очей Маріо передзвонив Луїджі і доповів, що все пройшло успішно, процедури можна проводити і по дротяному зв'язку з грядками. Задоволений начальник зміни послав його нахрін, хоча знав, що спочатку плагіатор повинен спуститися в печінкову яму, а профілактика на грядці з пенісами за розкладом проводиться опівдні.

Залишалося ще трохи часу для сніданку. Поклавши кабель на місце, плагіатор зайшов у свій особистий кабінет, дістав із холодильника смакову губку та живильний коктейль. Справжня їжа коштувала дорого, щодня харчуватися натуральними продуктами можуть дозволити собі лише багатії, а для скромного плагіатора м'ясо з салатом буває лише у великі свята, втім, скаржитися гріх. Робота хороша, зарплата непогана, рахунок у банку та рахунок соціального страхування приємно збільшуються, і плагіатором бути набагато престижнішим, ніж барменом у запльованому нічному клубі, наприклад.

У печінковій ямі завжди холодно, так печінка краще дозріває. Двері ліфта м'яко згорнулися гармошкою, і Маріо пройшов до архаїчного пульта управління, на панелі якого підморгували йому древні лампочки - світлодіоди. Інструкція на стіні свідчила, що у разі ворожого нападу на плантацію або падіння метеорита, шахта вирощування грибів печінки переходить на автономне енергопостачання та блокує вхід. Запас поживного

коктейлю на випадок того, що хтось із плантаторів випадково виявиться закупореним у печінковій ямі, знаходиться у холодильнику просто під інструкцією. Дивлячись на цю інструкцію, Маріо завжди сміявся. Який метеорит? Очевидно, у начальника безпеки об'єкта була параноя.

Блакитна поживна кров із підвищеним вмістом кисню пульсувала у сітках судин, якими були обплутані «пляшки» з печінкою. Це були зовсім не пляшки, звичайно, але плагіатори тільки так і називали індивідуальні пакети з печінкою. Їх тут були тисячі. Несподівано тонкий нюх плагіатора вловив сторонній запах. Він підозріло озирнувся і виявив під холодильником дупку щура, що підгоріла від плазмового променя системи безпеки. Маріо гидливо взяв за довгий хвіст рештки трупа і з огидою їх роздивився. Як вона сюди потрапила? І чому не спрацювала сигналізація, яка мала негайно повідомити про порушення герметичності об'єкта?

«Не до добра це, ох не до добра! Бути біді ... », – пробурмотів плагіатор і викинув все, що залишилося від щура, в портативний сміттєспалювальник.

2011

DOOM 3.II

Малотиражний сценарій
для популярного телесеріалу

ПЕРЕКЛАД ГОБЛІНА

РІВЕНЬ І
ДВА ГРАВЦІ

За кадром звучить тема «ВОЛОДАРЯ ПЕРСНІВ». У похмурій напівтемряві невідомих лабіринтів стоять два юзера – ПУХ (Федя Пухальський) та П'ЯТАК (Сеня Потапчук). Зловісний скрип віндовсів, що захлопнулися, лякає їх. Десь вдалині чути несамовите виття програмістів, а десь зовсім поруч страшно гарчать хакери.

П'ЯТАК: Що це було, Пуху?

ПУХ: Це глючна вінда зависла, але якщо ти не боїшся почути ці слова, скажу як є – матриці кватирок як завжди обісралися!

П'ЯТАК: Тут усі стіни кольору… одним словом, коричневі, а цей фрагмент світло-синій… блакитний, коротше…

ПУХ: Точно підстава, але краще перевірити.

П'ятак прорубує стіну трьома пострілами з пістолета ТТ.

ПУХ: Ну, ти дебіл! Звідки ж ти взявся такий? Ти що, в ігри не грав? Заощаджуй патрони! Схованки потрібно черевиками відкривати, або монтировкою, ми її десь пізніше підберемо.

П'ЯТАК: Федю, коротше… Тут цих патронів… І два ящики! Обидва квадратні, значить, усередині щось кругле…

ПУХ: Це або броня, або запаси манної каші, вона магічну силу підвищує, якщо вірити Варкрафту, але він брехун ще...

П'ЯТАК: Коротше, братику…

П'ятак розбиває кирзовими чоботями обидва ящики.

П'ЯТАК: Тут якісь яйця…

ПУХ: Це не яйця, придурок, це артефакти! Ти відчуваєш різницю?

П'ЯТАК: Якщо чесно, не дуже.

ПУХ: Я в цьому не сумнівався, свиня ти лоховська, тобі б тільки траву підрізати під парканом, а в мистецтві ти нуль із мухомором переплутаєш.

П'ЯТАК: Ще жодного разу колеса з грибами не плутав…

ПУХ: Мовчи дурень, за розумного згодишся. Тут два артефакти є. В одному – сила ведмедя, це я собі візьму, а в іншому – безстрашність кабана, тобі знадобиться. Тільки пам'ятай, олігофрен хренів, півтори хвилини допінг діє, а після цього життя зменшується, якщо манної каші нестача.

П’ЯТАК: У мене зроду недостачі не було, я ж ніколи в торгівлі не працював, матрицю так...

Замогильне виття програмістів переривається на напівзітханні, стіни починають обсипатися, а хакери стогнуть. За кадром знову звучить тема «ВОЛОДАРЯ ПЕРСНІВ».

ПУХ (*притискаючи щось до горла*): Адже я скільки разів просив тебе – тільки без матюків! Занапастити мене хочеш, село незаасфальтоване?!!!

П’ЯТАК: (*злякано*) А що я таке сказав?

ПУХ: Зараз сам дізнаєшся…

Одна зі стін обвалилася, з-під уламків цегли виповзає кудлатий чорнявий пацан у затемнених круглих окулярах, брудна сіро-буро-малинова мантія чаклуна висить на ньому як на вішалці.

П’ЯТАК: (*злякано*) Хто це такий?

ПУХ: Це Гаррі Хакер, найлютіший ворог матриці, але як кажуть добрі чарівники: ворог мого ворога – ворог мій. А цей Гарік ще й фанат, кажуть, у нього є чарівна палиця.

Звідкись з-за спини Хакер витяг коряву палицю, утикану іржавими цвяхами і підняв її над головою, демонструючи своє маглівське виховання.

П’ЯТАК (*спрямовуючи пістолет у лоба несподіваному противнику*): Щось він мені не дуже подобається…

ПУХ: Свинцеві кулі його не беруть, неокомуністи накачали його магічними алкалоїдами у Хренгвордсі. Його можна перемогти лише у рукопашному бою. Ти поки десь сховайся і не забудь мені соломки підстелити.

Звучить тема з «МОРТАЛ КОМБАТ», Гарік та Пух високо підстрибують, б’ють один одного ногами та кулаками, але постійно промахуються.

ПУХ: Послухай, П’ятаче, я майже не думав, але я все зрозумів – це зовсім неправильний Хакер, у тебе є рушниця?

П’ЯТАК: У мене є двостволка, але якщо я вистрілю, я все зіпсую!

ПУХ (*Зовсім не захекавшись*): Якщо ти не вистрілиш – він усе зіпсує сам, нас обох зіпсує!

П’ЯТАК: Щас, одну хвилиночку…

Двічі натиснувши на курок, П’ятак обидва рази потрапляє Пуху в дупу, той падає як підстрелений і гучним шепотом проклинає матрицю. За кадром звучить трагічна тема із «Термінатора».

П’ЯТАК: Щось я часто промахуюсь останнім часом…

Хакер спрямовує на П’ятака свою палицю і вимовляє заклинання мордорською мовою, але теж промахується.

ПУХ: Увімкни друге дихання!

П’ЯТАК: А як його увімкнути?

ПУХ: ЙОПРСТ ЕНТЕР!

П’ЯТАК: Ага, зараз спробую! (*включає безстрашність кабана*)

ГАРРІ ХАКЕР: Моя чарівна палиця е трофей троля оф печерного, якого я замучив до смерті!

П’ЯТАК: А приклад моєї рушниці ти нюхав? Я його не мив три роки!

Знову звучить тема з «МОРТАЛ КОМБАТ», П’ятак завдає тридцять ударів по харі Хакера, в кінці він розсипається, з його уламків виповзає зелена змія і ховається в уламках цегли.

ПУХ (*вмираючи*): Сеня, дорогий мій друже, я вмираю, ти повинен закінчити гру і до того ж перемогти, а то всім кранти. Візьми мікрочіп, що висить у мене на шнурку від мобілки. Його треба знищити, але є лише один спосіб – спочатку потрібно вбити ворога.

П’ЯТАК: А хто він, цей Ворог?

ПУХ: У нього багато імен, його називають Темним Лордом, він же Саурон, він же Мелькор, він же Володар Матриці, він же Біл Гедзь. Він практично невразливий і вбити його можна лише одним способом.

П’ЯТАК: Відрубати йому голову?

ПУХ: Ні, потрібно розбити йому яйця, вийняти з них колдовську голку, вставити її в цей мікрочіп, від цього вона зламається, а потім підірвати головний сервер матриці. Він знаходиться у ворога в голові, тому так і називається.

П’ЯТАК: Отакої! А як же до нього потрапити? І взагалі, у чому сенс гри?

ПУХ: У цій грі, як і у всіх інших, немає жодного сенсу, а Ворог засів на Горі Віртуального Часу. Дорога до нього важка і небезпечна, безліч монстрів зустрінуться тобі на шляху. Найнебезпечніший із них – Термінатор.

П’ЯТАК: Це ще що за урод?

ПУХ: Це робот із червоної ртуті, його взагалі неможливо знищити.

П’ЯТАК: Оце лайно. А що це ще за червона ртуть?

ПУХ: Це такий рідкий метал, його розробили у секретних підвалах НКВС, а потім німці вкрали секрет та наробили цих термінаторів, але лише один із них був нормальним працездатним механізмом. Коли Ворог створив Матрицю, він перепрограмував Термінатора на себе. І тепер, любий мій друже, ти повинен перемогти в грі і врятувати світ від Білла Гедзя. Ось помру я, Сеню, любий мій друже, і йди рятувати світ.

П’ЯТАК (*розмазуючи кулаками сльози по щоках і голосно рюмсаючи*): Так, Фродо, я буду з Вами до останньої хвилини, сер, потім піду рятувати світ, а аптечку я, імовірно, собі залишу, сер, вам то вона не потрібна, якщо Ви і так вмираєте.

ПУХ (*обурено*): Так у тебе аптечка є, козел?! Дай сюди, урод, я краще сам

світ врятую, щоб тобі здохнути, скоту!

П'ЯТАК: Так, сер, візьміть. Я знайшов її у схованці, під дошками валялася.

ПУХ: Тут тільки транквілізатори та шматок бинту із зеленкою. Ух! Зате у мене тепер сто відсотків життя і ще кілька коліс залишилося. Можна рятувати світ.

Пух і П'ятак успішно просувалися вперед, вони легко перестріляли пару неокомуністів, ухилилися від зустрічі з бандою здичавілих програмістів і нарешті дісталися виходу. Брама Рівня була окована залізом і пофарбована дешевою підлоговою фарбою.

П'ЯТАК: Мені іноді здається, що за нами змія повзе.

ПУХ: Це Гаррі Хакер, він, схоже, вирішив йти з нами до самого кінця. Цей гад вміє перетворюватися на змію під час смертельної небезпеки і до того ж має здатність переходити з рівня до рівня. Гаразд, переходимо на наступний ярус, там уже буде пустеля. Я у скріншотах бачив.

Брама виявилася зачиненою, смолоскипи починали гаснути і темрява згущалася в задушливих підземеллях.

ПУХ: Нам потрібен ключ, він має бути десь недалеко.

П'ЯТАК: Можливо, в тій скриньці? Он, під стіною стоїть.

ПУХ: Точно там, рішення мають бути простими, у Темного Лорда проблеми з фантазією. Ось і монтировка поруч валяється.

П'ятак розбиває ящик, на дні якого лежить коричневий ключ. Обернувшись до воріт, друзі бачать Гаррі Хакера, що помахує чарівною палицею, як віялом.

ПУХ: Ага, а ось і ти, гад повзучий... Я знав, що ти вижив.

ГАРРІ ХАКЕР: Ти тільки не знаєш, що на моїй е чарівній дубині є е підствольний патронус.

П'ЯТАК: Я не врубаюся, що він базарить, у нього, тіпа, патрони закінчилися?

ПУХ: Та я сам не в'їхав, а ще називається українська версія. Відійди, Сеню, я з ним сам розберуся.

Звучить патріотична тема «ЧЕРВОНА КАЛИНА». Пух пересмикує затвор кулемета та активізує «силу ведмедя».

ГАРРІ ХАКЕР (*направляючи на Пуха палицю*): Інспектор патронус!

З палиці вилітає блакитний олень і бодає Федю рогами.

ПУХ: А-а-а!

ГАРРІ ХАКЕР: Ага!

П'ЯТАК (*убік*): Дядя Федір як завжди – починає і програє, а мені потім рятувати його доводиться і переробляти все, що він зіпсував.

ПУХ: Ти що, оглух, свиня невдячна? Забери цього козла!

П'ЯТАК: Слухаюсь! Буде зроблено, сер!

Перші три постріли з двостволки потрапили в Пуха, а два наступні – в оленя, але втім не завдали йому жодної шкоди.

ПУХ: Та не в оленя стріляй, а в цього козла Хакера!

П'ЯТАК: Все зрозумів, виконую!

ГАРРІ ХАКЕР (*знов перетворюючись на змію*): Гуд бай, пацани!

Пух лежить розкинувши руки та ноги, з його повного живота стирчать блакитні уламки оленячих рогів. Він голосно стогне і ще голосніше плаче П'ятак.

ПУХ: Якщо зустрінеш Божевільного Програміста біля сухого струмка, не вбивай його, він мій… друг…

РІВЕНЬ II
ОДИН ГРАВЕЦЬ

Кам'яниста пустеля усипана піском, банками з-під кока-коли і недопалками. Під гігантським валуном стоять кілька ящиків з маркуванням «МАКРОСОРТ». Температура у тіні близька до закипання води.

ПУХ: Як же я тепер без вас, люб'язний дядько Федір? Ви були таким розумним, двічі вступали в політех і знали все про найновіші ігри. Один я тепер лишився, як… чорт знає що. А ще поспішаю повідомити Вам, що знайшов я сто відсотків броні та базуку у дуже хорошому стані, але без зарядів. Тут кругом повзають змії і я підозрюю, що в обличчі однієї з них ховається гадина Хакер, але перестріляти їх усіх немає жодної можливості, до того ж патрони до кулемету у мене закінчуються, а гвинтівка стріляє через раз.

Довго тупав П'ятак, не зустрічаючи на своєму шляху нічого живого, крім змій та скорпіонів, але в якомусь глибокому каньйоні на нього напали волохаті механічні гномики. Він уже хотів здаватися і просити про помилування, але звідкись зверху з'явилася довгаста постать, закутана в чорний пуховик з капюшоном. Гномики з жахом розбігаються.

П'ЯТАК: Ну, дякую, я вже думав – кранти мені. А чи не жарко в курточці?

НЕЗНАЙОМЕЦЬ (*скидаючи з голови каптур, виблискуючи божевільними очима і вириваючи довгі сиві косми волосся*): Ніколи не говори про мій одяг! Що ти розумієш у житті, молокососе? Якби не я, тебе вже приготували б на обід здичавілі дроїди!

П'ЯТАК: Все зрозумів, батьку, не треба так нервувати! Узбеки по пустелі теж, тіпа, у ватниках пересуваються, ще й гарячий чай хльостають. Ось що конопля з народом робить! До речі, а де тут у вас ворота у новий рівень?

Десь поруч пищать дикі дроїди. Незнайомець довго буравить П'ятака поглядом шалених очей, потім починає дико вити і рвати на собі волосся. За кадром звучить тема з фільму «НАЗАД У МАЙБУТНЄ».

НЕЗНАЙОМЕЦЬ: Я то старий дурень сподівався, що ти залишишся зі мною і ми разом побудуємо машину для переміщення в часі, просторі та рівні, а тобі треба тільки знайти вихід? Бісів зрадник! Проклятий недоносок! Ти все зіпсував! Ти знищив мій гарний настрій! О, бідолашний я, нещасний!

Тікає.

П'ЯТАК: Так, із цим все ясно. А ще хочу повідомити Вам, любий Федоре Івановичу, що люди мені трапляються на шляху ввічливі та виховані, до усяких психів і уродів це, зрозуміло, не стосується.

НЕЗНАЙОМЕЦЬ (*прибігаючи назад*): Гаразд, скажу, щоб ти здох, скотина! Бачиш ту скелю на горизонті? Та не цю, ідіот! Он ту, далеку! Там перехід у наступне рівняння часових вимірів. Не зрозумів? Типовий олігофрен! Говорю по складах – вихід там! Іди, поспішай, тебе уб'є Термінатор, як тільки ти будеш за тими воротами.

П'ЯТАК: А його якось можна вбити?

Незнайомець: Ага, ха! Його неможливо вбити! Його сам Саурон відлив із червоної ртуті ще в першій епосі! Ну, чи пізніше, точно ніхто не знає, але вбити його не можна. Він ще старший за Матрицю. Спочатку Темний Лорд відлив Термінатора, а вже потім зародив Матрицю. В обох випадках він використовував два кільця та два кінця, а потім усе це закріпив цвяхами з нержавіючої сталі. Розумієш?

П'ЯТАК: Ну, так, подекуди…

НЕЗНАЙОМЕЦЬ: Ха! У тому ж й річ! Ніхто нічого не розуміє! Якщо Термінатора не можна знищити, що з ним можна зробити?

П'ЯТАК: А що з ним можна зробити?

НЕЗНАЙОМЕЦЬ (*підстрибуючи від радості*): Ха! Його можна і потрібно перепрограмувати! Але для цього потрібне чарівна монтировка!

П'ЯТАК: Я там знайшов одну, така підійде?

НЕЗНАЙОМЕЦЬ (нажаханий): Ні! Ні, ні та ще раз ні! Негайно, чуєш, негайно викинь цю іржаву гидоту!

Вихоплює з рук П'ятака стару монтировку і кудись далеко її викидає, потім трохи заспокоївшись, хитро посміхається.

П'ЯТАК: Ну, і що мені тепер робити?

НЕЗНАЙОМЕЦЬ: Ти цього не заслужив, але я подарую тобі лазерну монтровку, яка раніше належала батькові одного мого друга. Він правда трохи скидався на джидая і прізвище у нього було підозріле, але він уже давно обіцяв відвідати мене, а раз не прийшов – його проблеми.

П'ЯТАК: Ну, дякую, не чекав, слово честі!

НЕЗНАЙОМЕЦЬ: Ха! Та ти ще не знаєш секретного коду, по-вашому, заклинання! Я б сказав тобі, але, розумієш, у мене останнім часом проблеми із фінансами… Мікросхеми дорого коштують. Каравани торговців у наших

краях бувають дуже рідко, а з контрабандистами я останнім часом на ножах. Ще тиждень тому обіцяли мене зарізати.

П'ЯТАК: Оце зрозумілий базар! Скільки з мене?

НЕЗНАЙОМЕЦЬ (*підозріло озираючись*): Сто тисяч думбаксів!

П'ЯТАК: Ого! Стільки бабок у мене нема. Я ось знайшов у попередньому ще рівні півтори штуки в схованці, може, якось домовимося?

НЕЗНАЙОМЕЦЬ: Я поборів не беру, мені за пустелю прикро! Гаразд, спершу вистачить і цього. Будеш винен, якщо виживеш.

Шепче на вухо секретний код і показує непристойні жести.

П'ЯТАК: Ну, тепер я все зрозумів. А до мене вже хтось мав термінатора?

НЕЗНАЙОМЕЦЬ: Так був один, тільки він жив не в наш час і не в нашому вимірі.

П'ЯТАК: Гаразд, спробую. Прощавай, незнайомцю!

НЕЗНАЙОМЕЦЬ: Мене звуть Убиван Канабіс! Успіху тобі і нехай прибуде з тобою великий… коротше, Термінатор. Так, до речі, ось тобі ще ключ від тих воріт до рівня. І запам'ятай найголовніше – не купуй пиво за брамою! Вони там всі шахраї, а пиво у них прострочене.

РІВЕНЬ III
ПІВТОРА ГРАВЦЯ

За кадром звучить тема з фільму «НАЗАД У МАЙБУТНЄ». Пейзаж є постіндустріальною зоною після перебудови. Під руїнами стін лежать купи черепів і якісь проржавілі шматки роботів. Біля підбитого танка стоїть пошарпаний кіоск з вивіскою: «Завжди свіже пиво».

П'ЯТАК (*підбираючи один із черепів і уважно його розглядаючи*): Як пива хочеться! Але пити його чи не пити – ось у чому питання. Мене попередили, що воно протухло, проте старий може помилятися. Чи йому вірити, чи цим торгашам? І чому вимерли всі ці люди? Ех, пива хочеться, але життям ризикувати не варто, повірю краще старій фляжці.

Викидає череп і робить кілька ковтків із фляги. З черепа непомітно виповзає змія і перетворюється на Гаррі Хакера.

П'ЯТАК: Знову ти, гад? Ти як завжди недоречний! Через тебе не випити, не п...

ГАРРІ ХАКЕР: З останнім все буде нормально! Я приготував тобі подарунок.

П'ЯТАК: А, ну, спробуй, довбаний хвалько!

Десь на сусідній вулиці чується металевий гуркіт. Гаррі Хакер злякано присідає, прикриваючи голову руками, потім починає перетворюватися на змію.

ГАРРІ ХАКЕР: Ой! Це він. Його не знищиш. Ось хто насправді не вчасно!

П’ЯТАК (*замислено*): Ну, ось, ще один герой всрався, а що ж робити мені, простому юзеру з Конотопа? Дістану монтировку!

Гуркіт наближається. Термінатор з’являється з-за рогу і стає ясно, чому він робить так багато шуму - за ним тягнеться по землі три консервні бляшанки і розбите оцинковане корито. Все це прив’язане мотузкою для білизни до правої ноги. Сам Термінатор схожий на Конана Варвара у відроподібному шоломі тевтонського лицаря.

ТЕРМІНАТОР: Я буду краток - смерть твоя прийшла!

П’ЯТАК (встромляючи лазерну монтировку в шолом): Форматцео!

ТЕРМІНАТОР: Хр-р-р… хр… хр… (*падає*).

П’ЯТАК: Дивись, як глючно вмирає Хрюша, в такій високорозвиненій машині!

З кіоску вибігає немолода жінка з фігурою грізної баби.

ЖІНКА: Ви наш герой! Ви звільнили нас! Я – Шара Коннарман із Шепетівки, вже сім років у вигнанні. Бажаєте пива? Почастую на шару!

П’ЯТАК: Ну ні, дякую, я хочу бути тверезим, ще вінду вантажити на цей чайник, а я такого ніколи не робив. Будь проклятий Саурон, і Матриця, і вся ця вінда, і всі комп’ютери від малого до великого!

ШАРА: Мовчи, сміливець! Вона тебе покарає! Я б не стала згадувати їх на заході сонця такими ось словами.

П’ЯТАК: Все це правильно, але що мені тепер робити? Я монстра вирубив, потрібне перезавантаження, а я до такого не здібний з дитинства.

Порив вітру піднімає цілі хмари пилу, багряні хмари стають сірими, перед П’ятаком постає напівпрозора постать, обмотана з ніг до голови закривавленими бинтами. Звучить тема «ВОЛОДАРЯ ПЕРСНІВ».

ПРИМАРА ПУХА (*замогильним голосом*): Не плач, мій друже. До тебе прийшов я з того світу. Мій амулет тобі допоможе, у ньому всі завантажувальні файли.

ШАРА (*з жахом в очах тікаючи у свій кіоск*): Жахлива примара вилізла з могили!

П’ЯТАК: Не чекав на тебе, ти вчасно з’явився.

ПРИМАРА ПУХА: Візьми мій чіп, що на шнурку бовтався і встав йому в потиличну область голови. Там десь порт є юесбішний. Про це говорила Відбивна, коли ми пиво пили з ним у пустелі. Тоді був я живий, що вже неважливо.

П’ЯТАК: Виконаю в точності! А як Вам на тому світі?

ПРИМАРА ПУХА: Паршиво там. Немає доступу до мережі, програми виснуть та вінчестер перевантажений.

П’ЯТАК: Так от, яке воно – пекло!

ПРИМАРА ПУХА: Ні, це – рай, у пеклі немає компів, кістками там народ грає!

П’ЯТАК: Ось це глюки! Спаси і збережи, і матір божу в Матриці клоаку! Тепер я точно вмирати не буду, раз і в раю відстій!

ПРИМАРА ПУХА: Тримайся друже, адже з тобою Термінатор. Тепер порвеш ти Волдеморта на шматки!

П’ЯТАК: Мене хоча би не порвало!

Наступний порив вітру розвіює примару, П’ятак перезавантажує Термінатора, Шара Коннерман скиглить і голосить у своєму кіоску. Машина подає ознаки життя. Звучить саундтрек завантаження Windows 2000.

П’ЯТАК: Дві тисячі чортів! Краще було б «98»!

ТЕРМІНАТОР (*піднімаючи голову*): Я чекаю наказів, новий пане!

П’ЯТАК: Іди ти в дупу, чортова залізяка!

ТЕРМІНАТОР (*встаючи*): Я слухаюсь і слухаюсь!

П’ЯТАК: Ні, стривай. Скасування! А чи правда, що ти з червоної ртуті?

ТЕРМІНАТОР: Так, пане.

П’ЯТАК: А чому ти весь такий ось чорний?

ТЕРМІНАТОР: Це маскування.

П’ЯТАК: Все зрозумів, немає більше запитань. Пішли зі мною, але тільки відв’яжи мотузку! Я ненавиджу цей чортовий гуркіт.

П’ятак за допомогою Термінатора без особливих зусиль проходить рівень. Термінатор по дорозі відстрілює всіх радіоактивних тарганів, вампірів і перевертнів, ловить джидаєв і робить їм обрізання голови. Коли вони доходять до брами рівня, П’ятак б’є себе кулаком по лобі.

П’ЯТАК: Нам потрібен ключ! Як я міг забути?

ТЕРМІНАТОР: Я є ваш ключ, мій пане. Пролізу я у будь-яку дірку.

П’ЯТАК: Тоді давай, працюй!

Термінатор перетворює свою руку на відмичку і легко відкриває замок, але несподівано починає червоніти і розвалюватися на шматки.

ТЕРМІНАТОР: Я відчуваю втрати, замок був змащений олією.

П’ЯТАК (*обурено*): А хтось казав – його не знищити!

ТЕРМІНАТОР: …оливковою. Мене не кінчиш, але я паралізований, на якийсь час.

П’ЯТАК: Як довго це триватиме?

ТЕРМІНАТОР: Рік чи два, але навряд чи більше. Мої здібності…

Не закінчивши фразу, Термінатор перетворюється на неприємну коричневу калюжу. Брама рівня розкривається і П’ятак швидко пробігає їх

РІВЕНЬ IV
ДІВ’ЯТЬ З ПОЛОВИНОЮ ГРАВЦІВ

Звучить тема «РОЖЕВОЇ ПАНТЕРИ». П’ятак знову опинився у підземеллі. На стінах намальовані незрозумілі ієрогліфи. Насправді, для

нього всі ієрогліфи незрозумілі, але ці здаються ще гіршими за інших. Тьмяні лампи густо увиті павутинням. Розбивши вісім ящиків, П'ятак знайшов три аптечки, бронежилет, заряди для базуки та хімічну зброю індивідуального ураження.

П'ЯТАК: Ну і рівень був, трясця… Там що, всіх на поезію пробиває?

ГОЛОС ЗГОРИ: Ні, просто Гобліна переглючує на тому рівні.

Звучить п'ята симфонія Бетховена.

П'ЯТАК (*злякано*): Хто тут?

ГОЛОС ЗГОРИ: А в цьому рівні Матриця збої дає.

П'ЯТАК: То ти і є – вона?

ГОЛОС ЗГОРИ: Ні, я - Саурон, король Матриці і Мордора, пан Вінди, великий і жахливий володар кілець і кінців.

П'ЯТАК (*збуджено*): Я твій кінець!

ГОЛОС ЗГОРИ: У цьому я не сумніваюся, саме тому тебе зараз порвуть на шматки мої вірні слуги.

П'ЯТАК (*пересмикуючи затвор кулемета*): А сам не хочеш вийти?

ГОЛОС ЗГОРИ: А сенс?

Звучить тема «МОРТАЛ КОМБАТ». Далекі стіни підземелля обрушуються і звідти вискакують орки з величезними ятаганами. Їх приблизно сотень п'ять – шість. Гучно завиваючи напівбеззубими ротами, орки кидаються в атаку і валяться з ніг, убиті кулеметом П'ятака. Через кілька хвилин орки закінчуються, а П'ятак переможно трясе зброєю і брудно лається, використовуючи найкаверзніші мордорські вирази.

ГОЛОС ЗГОРИ: Рано радієш, це тільки початок, на всіх моїх бійців у тебе патронів не вистачить.

П'ЯТАК: Подивимося, у цьому рівні призів море.

З проломів стін вистрибують ніндзі у чорних масках і борці сумоїсти у брудно-білих памперсах. Озброєні вони нунчаками та самурайськими мечами. Кулемет П'ятака косить їх так само легко, як і орків.

ГОЛОС ЗГОРИ: А ось зараз я радітиму!

Далекі стіни остаточно перетворюються на гори будівельного сміття. Через хмари цементного пилу виїжджають німецькі танки «Тигр», на вежах у них знак Саурона: око в центрі кола та хрест усередині ока.

П'ЯТАК: І ти хотів мене цим налякати?

Декількома короткими чергами з гранатомета Сеня розстрілює всі танки. Ніша в одній зі стін здається йому підозрілою, вона замурована свіжою силікатною цеглою, яка сильно виділяється на тлі старовинної кам'яної кладки. Розбивши стіну, П'ятак виявляє дивний прилад, щось середнє між модемом та мобільним телефоном. Нерівно наклеєна етикетка повідомляє, що це – «допомога друга», і дрібними літерами внизу – «MADE IN CHINA».

ГОЛОС ЗГОРИ: Що це ти там таке знайшов? Знову цей придурок Убиван Канабіс розсував своїх призів на підступах до царства. Тобі ця фігня не допоможе, познайомся з моїми гвардійцями!

З замогильного мороку підземних глибин виїжджають дев'ятеро вершників у чорних прогумованих плащах з капюшоном, і їдуть вони на моторошних мотоциклах з коляскою. Звучить тема «ВОЛОДАРЯ ПЕРСНІВ» з дуже серйозними вкрапленнями «Shine On You Crazy Diamond» від Пінк Флойда. Мотори гудуть, мотоциклісти виють, П'ятак відбігає за ріг, щоб сховатись і спокійно спустошити сечовий міхур.

ГОЛОС ЗГОРИ: Від моїх пацанів не сховаєшся, молокосос восьмибітний, це ж кільценосці-назгули, дебільні ментори по-вашому. Вони тебе швидко доведуть до кондиції, у них же підствольні самонавідні кондиціонери за пазухою!

П'ЯТАК: Як же ця хреновина працює? Мені зараз дуже потрібна допомога друга, а краще кількох.

ПРИМАРА ПУХА: Тобі треба сховатися хвилин на десять, довго ще говоритимуть – «абонент недоступний», або – «мережа перевантажена».

П'ЯТАК: Звідки ти знаєш, тобто звідки ти взявся?

ПРИМАРА ПУХА: Божевільний Убиван викликав мене з іншого виміру, сказав – незабаром кінець П'ятачку. Я, до речі, сидів у туалеті. Дуже паскудно з його боку.

П'ЯТАК: Дуже люб'язно з твого боку.

ПРИМАРА ПУХА: Ти давай, викликай «мережеву гру», дружбани скоро прибудуть, тільки дай мені пару хвилин, мені потрібно ...

З-за рогу вилітають мотоциклісти-де-менти з величезними кондиціонерами в шипастих рукавицях.

ПРИМАРА ПУХА: Так… мені вже нічого не потрібно, труси потім виперу, викликай допомогу, ідіот! Ці чортові примари і мені... дадуть!

ГОЛОС ЗГОРИ: Наздоженуть, і ще раз дадуть! Навіть в іншому вимірі…

ПРИМАРА ПУХА: Та викликай допомогу швидше!

П'ЯТАК: Тут пише ця хреновина, що немає доступу!

ПРИМАРА ПУХА: Натисніть «F 1», а потім введи три заповітні літери – S O S!

ВАТАЖОК НАЗГУЛОВ: Я мав три персні ельфів, і сім перснів гномів, і ще одне, всесильне – Володаря Мордора…

ГОЛОС ЗГОРИ: Про це не потрібно, дебіл, про це взагалі непотрібно говорити, трясця матір твою - Матрицю!

П'ЯТАК (*з радістю*): Повідомлення надіслано!

ПРИМАРА ПУХА: Пізно радієш, поки вони ще зберуться і просруться. Всі ці геймери гальма, ти ж знаєш ...

ГОЛОС ЗГОРИ: Мені набридли ці юзери, вбивай їх!

ВАТАЖОК НАЗГУЛОВ: За короля мертвих!

Виблискують синьо-блакитні іскри, з підпростору з'являються вісім витязів. Луска (200% броні) як жар горить (90 секунд невразливості) і руки сверблять від бажання (пострілати).

ВАТАЖОК НАЗГУЛОВ: Твою матрицю!

ГОЛОС ЗГОРИ: Це була велика помилка!

П'ЯТАК: Це навіть не допомога друга, це допомога залу!

ПРИМАРА ПУХА: Світло дає мені силу! Бий гопників!

П'ЯТАК: Я краще поки полежу в окопі.

ГОЛОС ЗГОРИ: Ви за це відповісте!

МЕРЕЖЕВІ ГРАВЦІ (*хором*): Смерть Матриці та Мордору!

ВАТАЖОК НАЗГУЛОВ: Рятуйся хто може!

Кривава битва закінчується повним розгромом дементорів, крім цього, знайдено три аптечки, два бронежилети та шістдесят чотири ключі від Воріт Рівня.

МЕРЕЖЕВІ ГРАВЦІ (*хором*): Один з них точно справжній!

ПРИМАРА ПУХА: Тепер все залежить тільки від тебе, за мордорською брамою ми не зможемо тобі допомогти.

ГОЛОС ЗГОРИ: Я йому допоможу!

П'ЯТАК: Не підведу! Матриці – капут!

ПРИМАРА ПУХА: Себе не бережи, бережи мій чіп!

П'ЯТАК: Хотів би я сказати, але цензура не пропустить.

РІВЕНЬ V
ТРИ ЧВЕРТІ ГРАВЦЯ

За кадром звучить тема «ВОЛОДАРЯ ПЕРСНІВ». Короткими перебіжками П'ятак пробирається до Мордора. Запасів навалом, але через посилену броню рухається він насилу. Це гіперреалізм ігор нового покоління. Небо затягнуте багряними хмарами, здається, кислотний дощ збирається, але витривалість гравця зросла завдяки новітнім стимуляторам. Замогильний чаклунський голос змушує П'ятака намочити штани. Це Гаррі Хакер. В одній руці він тримає мітлу, а в іншій – моргульський кинджал. Він щось белькоче, але слів не розібрати.

П'ЯТАК: Це ти, трясця. Я вже думав – небезпека попереду.

ГАРРІ ХАКЕР: А я вже і не небезпечний для тебе? Та ти пошкодуєш…

П'ЯТАК: Чуєш, братику, ну дістав уже… Якщо ще раз побачу – замочу, реально!

ГАРРІ ХАКЕР: А тут реально не замочиш. Матриця копії робить та

бекапи плодить!

П'ЯТАК: Мені це по барабану, а по гарбузу отримаєш у натурі!

Після нетривалої бійки П'ятак втрачає всю броню і ліву руку, а у Хакера на лобі з'являється страшний кровоточащий шрам у вигляді серпа з молотом.

ГАРРІ ХАКЕР: Тепер я дійсно злий!

П'ЯТАК: Допоможіть, вбивають!

ГАРРІ ХАКЕР: Тихо, дурню, бо зараз так допоможуть.

За кадром звучить моторошний хрип шаблезубих скунсів, завивання назгулів та інші звуки, що видаються різноманітною мордорською сволотою.

ГАРРІ ХАКЕР: Ну ось, догрався? Зараз точно допоможуть, трясця, уб'ють. Час вшиватися звідси (*сідає верхи на мітлу і відлітає*).

П'ЯТАК: А як же я?

ГАРРІ ХАКЕР: А тебе і без мене прикінчать!

П'ЯТАК (*розмовляючи сам із собою*): Так, догрався! Останній рівень, зараза! І броні немає, зараза! Навіть однієї руки немає, зараза! Тисяча зараз! Як же я тепер темному лорду вуха надеру?

Перед П'ятаком з'являються три постаті в якомусь дивному одязі, з антикварними кинджали на поясі та автоматами АК-47 у руках. Один із них, ймовірно, лідер, увінчаний золотою короною з рубіновими трояндочками та смарагдовими бантиками. Він говорить із явним кавказьким акцентом.

ФІГУРА В КОРОНІ: Не переймайся, дорогий, вуха ми йому вже відрізали!

П'ЯТАК: То він глухий?

ФІГУРА В КОРОНІ: Коли ми з тебе шашлик зробимо - він почує. Про решту не турбуйся.

П'ЯТАК: Я все зрозумів, я швидко все розумію! Може якось домовимося?

ФІГУРА В КОРОНІ: З богом будеш домовлятися. Саїд, починай!

Одна з фігур, мабуть, Саїд, піднімає автомат і пересмикує затвор. П'ятак падає на коліна і намагається швиденько згадати, як треба домовлятися з богом, але тут несподівано зі страшним гуркотом до нього під'їжджає мотоцикл з коляскою, яким керує Термінатор. Перестрілка. Погоня. Аварія. Вибух. Перезапуск гри.

ЕПІЛОГ

Два геймери сидять перед компом. На столі біля монітора попільничка, повна недопалків, під столом кілька порожніх пляшок з-під пива.

ПУХ: Так ось вони які, ігри нового покоління…

П’ЯТАК: Та ну їх до біса, трясця, підемо краще пиво купимо.

ПУХ: Тобі б тільки пиво хльостати, а мене на жрачку пробило.

П’ЯТАК: І пожерти купимо. У тому самому магазині.

Вони все ж таки виграли, тільки з третьої спроби, але це вже зовсім інша історія. Трясця.

ВЕЧІР ПОМІЩИКА

I

Молодий граф Карачаєв прибув до батьківського будинку вранці першого дня літа 1847 року, через тиждень після похорону свого батька Івана Васильовича, єдиною дитиною і спадкоємцем якого він був. Петро Іванович виріс і змужнів далеко від батьківського дому, і приїжджав до батька не часто. Мати його померла від хвороби, коли він був ще хлопцем, після чого Петро виховувався в пансіоні, потім навчався в університеті, після закінчення навчання його застала звістка про раптову смерть свого батюшки. Високий, худорлявий, з темним довгим волоссям і зеленими веселими очима на усміхненому обличчі, він більше був схожий на різночинця, ніж на сина заможного дворянина.

Близьких родичів у Карачаєвих не було, а далеких родичів Іван Васильович не шанував, бо вони були бідні. Успадкував Петро Іванович Карачаєв чималий статок, півтора десятки сіл, сім тисяч душ і знаменитий на всю губернію кінний завод.

Зустріли в рідному домі спадкоємця буфетник отця Єгор і злякані дворові дівки, одягнені цілком пристойно в сукні майже за останньою модою, і волосся їх було покладено в зачіски зовсім сучасні. Молодий граф зазначив, що всі дворові дівчата вельми симпатичні, особливо наймолодша. Скільки пам’ятав Петро Іванович по колишнім приїздам до батьківського будинку, його покійний батюшка завжди оточував садибу гарними дівчатами.

Станційний ямщик зніс поклажу в терасу великого будинку з колонами, а отримавши плату, попросив на горілку, згадати батька-батюшку. «Налийте йому склянку горілки…», – розпорядився Карачаєв, сідаючи в дороге батьківське крісло у вітальні біля каміна, куди ніколи не наважувався сідати за життя батька. Буфетник увів ямщика, що безперервно хрестився і шепотів: «Господи, господи ...».

– Накажете обід подавати, пане? – запитала після традиційних причитань висока брюнетка, яка видно була у них за головну. Інші дівчата, а всього їх було п’ятеро, немов ховалися за нею.

– Подавайте, – дозволив молодий граф, починаючи відчувати солодку владу над цими симпатичними лялечками. – Але ти залишся, розкажи мені, як помер батько.

Насправді йому було зовсім не цікаво слухати про несподівану хворобу та раптову смерть. Він не відчував особливих споріднених почуттів до батька, бо знав, що й сам не був батькові по-справжньому цікавим, але того вимагали пристойності. Непристойно було в цей момент думати про те, що якщо він прямо зараз накаже цій молодій красуні роздягтися, то вона беззаперечно виконає його наказ, адже вона є його власністю, і молодий граф обсмикнув себе.

– А на третій день Іван Васильович помер, і Сава Тимофійович тут же надіслав Вам листа.

– Як тебе звати? – несподівано перервав Карачаєва розповідь.

– Катерина…

– Давно тут служиш?

– Уже третій рік, пане... – дівчина сором’язливо опустила очі.

– Іди, Катерино, розклади мої речі, як слід. А втім... Хай розкладуть інші. Ходімо разом обідати, згадаємо батька мого грішного! Нехай подадуть ще прилад.

– Як скажете, пане... – Катерина здивовано підняла гарні чорні брови.

«Всіх залякав тут старий деспот, при мені все інакше буде…», – думав молодий граф, сідаючи до столу і вказуючи рукою Катерині, щоб села біля нього. Карачаєв знав, що батька його сусіди не любили, характер у нього був важкий, і жив він у своїй глушині нелюдимо, гостей приймав рідко, ні з ким близько не дружив, проте сусіди поважали його за багатство і змушені були лебезити при зустрічі з навіженим поміщиком. Керівника батько теж не тримав, бо нікому не довіряв, сам керуючи господарством, безпосередньо керував старостами сіл і кількома прикажчиками на кінному заводі.

Наймолодша дівчина подала до столу закуску і одразу втекла на кухню. У шанобливому поклоні схилився буфетник:

– Що накажете налити до обіду, Петре Івановичу? Є торішня медова наливка, французький коньяк, батько Ваш і власну горілочку любив до обіду відкушати. Я її на травах настоюю, та ще й на горіхах настойка є…

– Давай свою спробуємо, ту, що на травах... І Катерині налий чарочку, і собі теж! Згадаймо батька мого грішного...

– Царство йому небесне! – промовив буфетник, принісши до столу ще дві срібні чарочки і наливаючи в них горілку з товстостінного графина. Було йому років під п’ятдесят, одягнений він був неохайно, біла сорочка давно потребувала прання, а набряклі повіки і вилиці красномовно вказували на той факт, що після смерті Івана Васильовича він уже не раз поминав його

панською горілкою.

– Упокоїть господь його душу! – видавив з себе доречні до ситуації слова молодий граф і випив пекучий гіркий самогон, відмітивши про себе, що свою горілку він більше пити не буде. Катерина, випивши, закашлялася і скривилася, а буфетник тільки крякнув і, не закушуючи, одразу ж затараторив хрипким баритоном:

– Що ж ти, Катько, не дякуєш пану? Петро Іванович зробив тобі честь. Ти вже їм у ніжки вклонися, ручки щедрі поцілуй! Скажи: годувальник ти наш, вічно молити...

– Годі, Єгоре! – перебив Петро буфетника, мало не додавши: «Сам-то не подякував…». – Вже й так збентежилася дівчина. Принеси-но ти нам краще своєї наливки.

– Слухаюсь, Петре Івановичу! – знову схилився в поклоні буфетник і, не розвертаючись, позадкував до дверей, несучи з собою графин з горілкою.

– Дякую, ба… – почала говорити Катерина, але граф тільки махнув на неї рукою і посміхнувся.

Принесли гарячі щі. Єгор підійшов з новим графином, налив медовухи молодому пану і шанобливо відійшов від столу. Петро зголоднів у дорозі, але, крім їжі, краєм ока поглядав і на дівчину, що сиділа поруч. Вона справді була гарна, але явно почувала себе не у своїй тарілці, тому граф вирішив трохи розрядити обстановку.

Сава Тимофійович Лушкін був одним з небагатьох людей, яким старий граф довіряв. Про це він і сам говорив синові три роки тому, коли Петро був у нього востаннє. Одягався староста по-купецькому, бороду стриг коротко, ходив завжди в начищених чоботях. Насамперед він уточнив, чи завгодно Петру Івановичу прямо зараз підшукати грамотного керуючого, але дізнавшись, що Карачаєв хоче трохи пожити в селі і самому розібратися в господарстві, посміхнувся змовницьки, і сказав, що молодій знатній людині побути трохи в селі навіть корисно. Запитав, чи хоче молодий пан віддати дворових дівок заміж та знайти нових, і тут же повідомив, що наймолодшу дівчину, біленьку таку, її Машка звати, можна залишити.

– Батюшка Ваш нещодавно її до двору взяв, та доки її підготували, вивчили та одягли, він уже захворів і преставився. А дівка гарна! Приїжджав на Великдень наш сусід, князь Килдибаєв, так великі гроші за неї пропонував, але Іван Васильович не продав її, самому, каже, пригодиться.

Не одразу зрозумів Петро, про що говорить йому староста, а коли зрозумів, то йому раптом стало соромно.

– Пізніше про це поговоримо. Втомився я з дороги.

II

Молодий граф Карачаєв не був спокушеним у коханні. Якось пару років

тому захопився він симпатичною молодою вдовою, що була на пару років старша за нього, але зв'язок їх був недовгим. Про інші епізоди молодого життя й говорити не варто, йому й самому не хотілося про це згадувати.

Після уходу Сави Тимофійовича Петро попросив постелити йому в його маленькій дитячій кімнаті. Там він завжди зупинявся після приїзду до батька, і саме ця кімнатка асоціювалась у нього з поняттям рідного дому. Стелили ліжко Катерина і Машка, а він стояв поруч, спостерігаючи за ними, і мимоволі згадувалася йому розмова зі старостою. Невисока світленька Машка справді була напрочуд красива, але була дуже юною, зовсім ще дівчинка. Петру вона подобалася більше, ніж Катерина, хоч і та була молода. Навряд чи їй було більше двадцяти років, але в неї були витончені жіночні форми, великі груди привабливо проглядалися крізь сукню. Молодий чоловік уявила собі, як вона виглядає без одягу, але одразу поруч із образом оголеної дівчини, немов привид Шекспіра, виникло огидне видіння його оголеного батька. Петро відразу згадав пропозицію старости віддати дівчат заміж, але від цієї думки йому стало зовсім не по собі.

«Всі вони були наложницями, їх до цього готували та навчали. І навіть юну Машу навчили, але хтивий деспот захворів і помер, інакше і вона побувала б у його ліжку. Як їх навчають і хто? Гріх навіть думати про це, а не те, що користуватися беззахисністю рабині. Адже вона зовсім дитя, але... яка ж вона гарна! Ні, не можна віддавати цих дівчат заміж за грубих мужиків. Їх наблизили до панського дому, навчили витонченим манерам, а тепер їх віддати в хату, що покосилася? Бог простить, але як собі це можна пробачити? Як не соромно було Саві Тимофеїчу пропонувати мені взяти на душу такий гріх? Сам випробувавши на собі гірку долю сироти, я не пам'ятаю материнських ласк, лише строгий холодний голос гувернантки і нудні повчання батька, який і сам сумував, коли вимовляв їх. Він не любив мою матір, а може й любив, але забув про це. Він любив своїх наложниць, але не так, як люблять жінок, а так, як любив своїх дорогих скакунів. А може, скакунів він любив навіть більше. Ні, не буду їх виганяти з дому, можна дати їм вольну, подбати про їхню долю. Чесні люди так і роблять завжди, прикладів багато особисто знаю. Але я не думав, яку ціну заплатили молоді панночки за свою свободу. А Машу можна і в домі залишити, доки я не одружений. Але ж ні! Навіть думати про це грішно! А втім, її навчили, доля Маші вже зламана і можливо... Ні, ні! Я просто п'яний, хоч і випив зовсім небагато. Мені треба поспати, адже я майже не спав два дні і дві ночі. Геть думки грішні! Мені потрібен відпочинок…»

Тим часом постіль була вже постелена і Маша вийшла з кімнати, а Катерина стояла поряд з ним, не наважуючись піти без наказу. У її очах був страх, і благання, і стільки почуттів, що Петро знову засоромився своїх

таємних думок.

– Ти не віриш, Катю, але я людина хороша і добра. Ти, мабуть, боїшся, що я вас вижену з садиби? – очі, що знову розширилися, підказали молодій людині, що саме цього вона і боїться. – Здогадуюсь, були розмови поки я не приїхав, але я вже тут, і я подбаю про вашу долю. Іди, Катенько, та іншим дівчатам скажи, що я їх не скривджу. Я щось придумаю.

Несподівано гарне обличчя дівчини спотворилося гримасою, а з очей таки бризнули сльози. Вона кинулася до ніг молодого чоловіка і крізь ридання намагалася дякувати, притискаючись до його колін. Змішане почуття огиди і жалю нахлинуло на нього, він спробував відсунутись, але Катерина ще міцніше пригорнулася до ніг.

«О боже! Що вони всі подумають? – панічні думки переповнювали свідомість і раптом молодий граф грубо вигукнув, сам собі на подив:

– Все! Досить! Замовкни!

Як не дивно, але це подіяло. Катерина замовкла. Петро посадив її на низький дитячий стільчик, а сам відійшов до вікна. Свіжість зелені в саду була приємна погляду, а схлипування дівчини були неприємні. Спати вже зовсім не хотілося, і романтичний настрій зустрічі з вітчизною було зіпсовано. Не обертаючись, він тихо промовив:

– Іди, Катерино…

III

Побувавши на цвинтарі біля свіжої могили батька, куди він вирушив замість денного сну, Петро вперше зазнав почуття безповоротної втрати. Яким би холодним не був до нього Іван Васильович, але це була єдина рідна для нього людина на світі. Батьки матері померли після того, як вона померла. Сестра та батьки його батька загинули в пожежі ще до того дня, як він народився. Більшість університетських друзів, однолітки Петра, виросли в селі. Вони завжди були оточені цілою купою родичів та їхньою увагою, батьківською любов'ю. Їм подобався шум столиці і строкатий натовп, бо вони по-своєму вирвалися на волю з-під батьківської опіки. Він же мріяв про усамітнення в рідній хаті, згадуючи чарівну зелень саду та красу яру біля річки, куди з батьком він лише іноді виїжджав на прогулянку.

«Їм подобається столичне життя, бо їм не вистачало свободи, а мені не вистачало уваги батька. А ця дівчина, Катерина, навіть добре слово у житті не часто чула. Треба їй сказати; чи, може, хай краще інші скажуть, а то раптом вона знову розрюмсається, що я не ображений на неї. І був непробачно грубий, адже вона зовсім беззахисна, її єдиний можливий захисник поводився негідно. Саме негідно! І тепер відчуває муки совісті. Ох, як мені соромно і гірко! Адже я відповідаю за цих людей і перед небесами, і перед совістю. Я попрошу, щоб Маша їй про це сказала. Вона дуже мила дівчинка і її душа була поранена моїм грішним батьком, тобто нашим жорстоким світом…».

Молодий граф, занурений у роздуми, вже виходив із села, але раптом почув за спиною злий жіночий крик і дитячий плач. Це було дуже неприємно, але він вирішив повернутись і розібратися в тому, що відбувається в його селі. Третій будинок праворуч від дороги. Коли він підійшов до огорожі і, відчинивши хвіртку, увійшов на подвір'я, плакала навзрид і молода баба, і маленька дівчинка поряд з нею. Дівчинка була голенька, і молодий чоловік відвернувся. Скільки разів соромив себе Петро сьогодні, але тілесний потяг, що несподівано спалахнув, до малої худенької дитини був страшніше усього. З'ясувавши причину трагедії, а вся справа полягала в тому, що дитина з'їла крадькома хліб, яким треба було нагодувати ще меншу дитину, пан пообіцяв, що зараз хтось принесе хліба. І знову ридання і голосіння: благодійник, годувальник. Як же це пішло і бридко! Проклинаючи свою протиприродну хіть і починаючи тихо ненавидіти сільське життя, Карачаєв повернувся до садиби і відразу відправив Єгора віднести свіжоспечений до вечері хліб у третій будинок праворуч від дороги. Потім покликав Машу і попросив передати Катерині, щоб вона на нього не ображалася. Проклинаючи все на світі, а особливо свою чутливість, молодик пішов прогулятися до річки і повернувся, коли вже почало темніти.

Під час прогулянки він довго міркував про всі події важкого в усіх відношеннях дня і дійшов висновку, що в неприродному тілесному потягу до маленької дівчинки усьому виною його тривале статеве утримання. Про те, щоб спокусити Машу, яка йому подобалася більше за всіх дівчат і була незаймано чиста, не могло бути й мови, адже вона теж, по суті, мала дитина. З Катею теж стосунки не склалися, і він уже не відчував до неї потягу, але були ще троє дівчат, до яких треба було придивитися. Усі вони гарненькі. Адже він влаштує їм долю, і якщо всього кілька разів він скористається їхньою беззахисною доступністю, то вони вибачать його. З ними таке відбувалося вже багато разів. І в цьому не буде нічого поганого. Честь і совість шляхетної людини не постраждають, адже це найважливіше! І він зможе виправити мирські гріхи батька, який, можливо, і сам хотів виправитися незадовго до смерті, але просто не встиг.

За вечерею граф Карачаєв попросив налити йому коньяку, а відкушавши, пішов у свою кімнату і нарешті заснув.

IV

Пробудившись пізно вранці, Петро попросив заварити кофій, послати за старостою і вийшов у сад. Зараз він здавався крихітним, а в дитинстві для нього це був цілий світ, сповнений різними чудесами. У дальній же частині саду, за яблучною алеєю, де в балці протікав невеликий струмок, у нього був

влаштований секретний курінь, в якому можна було грати в розбійників, коли він приїжджав до батька. Дитячі витівки майже зовсім забулися і навіть спогади про них не тішили душу.

Молодий чоловік відчував себе дорослим і хотів присвятити себе служінню людям, він хотів боротися з мужицькою дрімучістю та злиднями, нести серед людей просвітництво. Але для початку треба було розібратися в господарстві, у всіх його тонкощах, інакше сільські старости та заводські прикажчики обманюватимуть його і крастимуть, як часто буває у недбайливих поміщиків. Для цього задумав Карачаєв хитрий план, недарма ж він був спадковим дворянином! Зайва м'якосердість може обернутися лихом, і хоч не планував граф бути таким жорстоким, як батько, але вирішив бути справедливим і суворим.

Але хіба можна довго думати про справи у цьому зеленому буянні природи? Думки Карачаєва поступово перемикалися з практичного боку життя до романтичного. Непогано було б потоваришувати з сусідами, з якими посварився покійний батько, а ще було б пристойно одружитися та завести дітей. І в наречені взяти гарну чесну дівчину, можна і без посагу, адже він сам багатий, а якщо господарство вести з розумом та без надмірностей, то буде ще багатшим. Ось у князя Килдибаєва, мабуть, єдиного з сусідів, з ким дружив покійний батюшка, дві чарівні дочки. Він пам'ятає їх ще зовсім маленькими дівчатками в білих мереживних сукнях, але зараз вони вже на виданні, якщо не встигли вийти заміж. Після належного часу, коли жалобний вигляд пристойно змінити на веселощі, можна буде запросити гостей і влаштувати бал. Наречені з матусями з усього повіту самі прибіжать, тільки вибирай!

Тим часом прийшов Сава Тимофійович і молодий граф усамітнився з ним у кабінеті батька. Спочатку поговорили про погоду, про посіви, і про те, що торішній урожай мізерний був, а позаминулого літа хороший. Говорив більше староста, бо Карачаєв зовсім майже не знався на сільському господарстві.

– Я, Сава Тимофійовичу, повністю Вам довіряю, – говорив Петро, перегортаючи навмання видаткову книгу батька. – Мій покійний батько Вам довіряв єдиному, про те і мені повідомив в останньому листі, але просив на майбутнє бути з Вами уважніше.

Староста насторожився і тут же запевнив молодого пана у своїй вірності дому та благородному прізвищу Карачаєвих. Він не знав, що молодий граф хитрує, батько йому взагалі ніколи листів не писав.

– Ми, Лушкіни, люди прості. Батько мій ще вашому дідові служив, царство їм небесне! Грамоті я навчений, а більшого Вам і не треба, Петре Івановичу. Дивитися б порядком, щоб мужик не лінувався. Мужику тільки

дай волю, то він буде байдики бити. Ось з ким строгішим треба бути! На те я й приставлений був вашим батюшкою. І себе образити не дам, і за панщиною догляну, і що тільки побажаєте.

– До речі, про вчорашню розмову, Сава Тимофійовичу, хочу Вам сказати, що дворових дівчат я залишаю як є. Нових шукати не треба. Ці хороші, а в належний пристойністю термін я одружуся, так що мені без потреби.

– Золоте у Вас серце, Петре Івановичу, благодійник Ви наш! Покійний Ваш батюшка казав, що особливо Катька гарна! Так прямо й шкода було таку дівку за лапотника видавати. Адже любимицею була, у шовках ходила. А Вам уже хто сподобається, справа молода.

Розвиток розмови був Карачаєву неприємним, і він попрощався зі старостою, попросивши його прийти зранку в понеділок. Провівши Саву Тимофійовича до дороги, і вислухавши при цьому безліч компліментів, граф розпорядився щодо обіду і повернувся до кабінету, але видаткові книги зовсім не були йому зараз цікаві.

«Любимиця, значить. Як же я одразу не здогадався? Але мені треба вже вирішити це особисте питання. Нестерпна плоть жадає задоволення і заважає зосередитися на роботі. І не соромно мені про це думати! Бо в мої роки зазвичай молоді люди хваляться досвідом, а мені так і згадати майже нічого. Насолодити плоть треба і розум сам зажадає роботи. Адже я не чернець, врешті-решт!»

Карачаєв вийшов з кабінету і як би ненароком став прогулюватися по кімнатах, бажаючи випадково зустріти когось із дівчат, але тут з ним стався невеликий конфуз. Адже він не знав, як звати всіх дівчат. До молоденької Маші Петро вирішив не чіплятися, але попросив її покликати до нього в кімнату Катерину. Вона відразу з'явилася, і молодий чоловік знову прочитав переляк у її очах.

– Присядь, Катенько! Я хочу порозумітися. Ти щось хочеш сказати?

– Вибачте мене, пане! Я з роду горілки не пила, а Ви мене вчора напоїли, і я не стрималася. Не губіть, годувальник Ви наш! – в очах її знову проступили сльози, так що Петру знову довелося її перервати:

– Ах, дрібниці, голубонько! Я зовсім не це хотів обговорити з тобою. Чи бачиш, я чоловік молодий і поки що неодружений... – говорив він, дивлячись убік, але раптом запнувся, сором'язливість скувала вуста. Настала незручна пауза. Поглянувши на Катерину, він побачив, що страх у її очах відступає, а на обличчі незабаром навіть заграє посмішка.

«Немає в цьому нічого ганебного, і тим паче благородній людині не годиться соромитися в таких питаннях своєї служниці!», – відвернувшись до вікна, підбадьорював себе спадкоємець, але знайти потрібних слів так і не міг. Пауза затягнулася, і він уже починав злитися, але Катерина врятувала

становище.

– До Вас Машеньку привести, пане?

– Чому ж Машеньку? – обернувшись до дівчини, здивувався Петро.

– Ви на неї так дивилися.

– Ні, ти неправильно витлумачила мої погляди, – почав виправдовуватися молодик. – Машенька занадто молода, зовсім ще недосвідчена дитина. Я хотів би іншу дівчину…

– А хто Вам сподобався? – усміхнулася Катерина, і граф відчув деяке полегшення, але відповісти прямо все ще не міг.

– Я тут тільки другий день, навіть не знаю, як окрім тебе та Машеньки звуть інших дівчат. Усі ви красуні, але навіть не знаю, кого й вибрати.

Катерина засміялася.

– А може, накажете, пане, надвечір баньку затопити?

– Ми Вас помиємо, а Ви вже на нас подивитеся та оберете, хто миліший!

«Гарна думка, але чи варто чекати до самого вечора, коли моє тіло знемагає? Сміливіше, пане Карачаєве! Наважуйтесь!»

– Так, лазня є здоров'я тілесне! Але приведи когось із дівчат до мене прямо зараз.

– Я до Вас Анютку приведу. Досвід у неї невеликий, але красивішої за неї дівку важко знайти.

Катерина вийшла, а юнак знову поринув у сумніви, не відчуваючи радості від того, що все так легко вирішується.

V

«Грішний я і слабкий духом…, – розмірковував Карачаєв. – Спокуси плотські керують мною, а я сам цьому потураю. І жалоби пристойної не дотримуюся, сором-то який. Хіба можна те вважати виправданням, що грішний мій батько спокусив цих дівчат? Все ще можна обернути на жарт, сказати подячне слово Катьці за те, що готова вона виконувати будь-які мої накази. Але ні, надто пізно. Та й чи варто мені засмучуватися? Адже я молодий, і не завдаю їм зла, і вірно ж стану благодійником! І не буду я часто захоплюватися грішними помислами. А баня – це вже занадто. Помитися варто, але не з усіма дівчатами відразу, ось, можливо, тільки з цією Анюткою. Яка ж із них Анютка?»

Молодий чоловік уявив собі одну з дівчат голяка в лазні і відчув, що чоловіче тіло його наливається пружністю, яку сковував одяг.

Цієї миті двері відчинилися і ввійшла Катерина, а з нею ще одна дівчина. Невисока, худенька й тендітна, вона сором'язливо посміхалася. Губи її були червоними, наче пелюстки маку, на щоках теплився рум'янець, темні вії здригалися, русяве волосся було розпущене. Не кажучи ні слова, Катенька почала роздягати дівчину, іноді поглядаючи на пана, при цьому видно було,

що очі її грайливо блищать, і вона намагається приховати посмішку. Карачаєв стояв як укопаний, не знаючи, що йому треба робити. Коли блиснула білизною і акуратними темними сосками оголені груди дівчини, тіло його налилося до краю, але тут несподівано до нього підійшла Катерина, дозволивши Анютці самій звільнитися від останніх шат. Вона встала перед ним на коліна і, так само мовчки, почала роздягати пана, звільняючи знемагаючий чоловічий орган від кайданів нижньої білизни та панталон. Молодий чоловік поклав руки їй на плечі і стиснув їх, не в змозі відвести погляд від темно-рудого трикутника ніжних волосків Анюти, що повністю оголилася. Дівчина несміливо зробила крок до нього, нахилилася до подруги і поцілувала її в губи, після чого теж вставши на коліна, стала цілувати і лизати його оголені стегна. Катерина раптом обхопила вологими губами ніжну плоть.

«І в раю не може бути такої насолоди!» – промайнула шалена думка, і тут раптом молодий чоловік відчув, що його насіння готове викинутися в солодкі вуста вмілої дівчини. Він не зміг стримати хтивого зітхання, коли життєдайна волога вилилася. Лише стиснув ще сильніше плечі Катерини, вона ж, не розкриваючи рота, провела язиком по тремтячому члену. Анюта підвелася і потяглася губами до лиця пана. Йому ж довелося нахилитися, щоб поцілувати її вуста, що пахли медом. Голова паморочилася від солодкого захоплення, коліна тремтіли, і коли Катерина відпустила його плоть, він просто впав на вузьку лежанку, уволікаючи за собою Анюту, що притискалася до нього.

– Від тебе пахне медом... – промовив Петро, переводячи дух.

– Катька спеціально мені губи медом намазала! – захихотіла дівчина, притискаючись щокою до плеча пана. – Як тільки поцілує тебе пан, каже, так відразу і скінчить!

– Це не страшно, що Ви так швидко звільнилися від семені, пане, – проворкувала Катенька, облизуючи губи. – Для першого разу молодому чоловіку важко стриматися. Але незабаром у Вас знову з'являться сили. Чи до вечірньої бані зачекаємо? – грайливо засміялася вона і показала язик, але відповісти молодик був не в змозі.

– Допоможи мені, Анютко!

Поцілувавши ще раз Петра, Анюта встала з ліжка і не поспішаючи почала роздягати подругу, яка в цей час дивилася в дзеркальце і поправляла гребенем зачіску.

«Покійний Ваш батюшка казав, що особливо Катька гарна!», — згадував слова старости Карачаєв, роздивляючись, немов уві сні, затуманеним поглядом прекрасну постать високої дівчини, що оголюється. Великі груди з маленькими червоними сосками, тонка талія, повні стегна, чорне густе

волосся внизу живота... Чоловіче тіло знову почало наливатися соками, і молодого чоловіка охопило тваринне бажання оволодіти красунею, але вона знову припала губами до його тіла, ніжно пестячи. Анюта ж цілувала його руки, плечі та груди. Любострасна оргія тривала довго, або ж молодцю це лише здалося, але коли сем'я знову виверглося, він відчув відчуття повного блаженства.

IV

Обідав Карачаєв із двома дівчатами, які нещодавно побували у його вузькому юнацькому ліжку. Воно було явно замале для дорослих забав, тому молодий граф вирішив облаштувати собі іншу простору кімнату, в якій стояло велике ліжко іноземного майстра. Ця кімната призначалася для гостей, але постіль у цій кімнаті ніколи не використовувалася, бо гостей покійний Іван Васильович приймати надовго не любив. Обідали мовчки. Дівчата іноді переглядалися і посміхалися одна одній, а молодик несподівано впав у меланхолійний настрій.

«Які ж розпусні їхні ласки, як вульгарно вони повели себе зі мною! — думав він, крадькома поглядаючи на Катерину та Анюту. – Не я їх спокусив, а вони мене! Гріх той лежить не на них, а на моєму покійному батькові, а отже, на мені, як на його спадкоємці. І вони дуже хотіли сподобатися мені, щоб влаштувати свою долю, щоб їх не віддали гріховно заміж в ізбу. Варто чесно зізнатися самому собі, що своєї мети вони досягли, а моя гріховна плоть насолодилася їхніми соромницькими втіхами, але душа не отримала задоволення. Ні, я не винний, це лише гріх молодості. Я скоро одружуся, а їхня доля буде влаштована. І я не винен у перелюбстві, і вони не винні, бо не знали, що творять, а батенько мій покійний уже перед небом за це відповість. Баньку все ж таки можна ввечері влаштувати і запросити туди всіх дівчат, крім Машки. Уж це невинне дитя служитиме мені опісля вірою і правдою, згадавши мою милість і моє благородство ... »

А тим часом і гості пожалувати зволили відразу після обіду. Троюрідна сестра Петра, уроджена Карачаєва, а нині вдова Карамзилова, з'явилася із сусіднього повіту разом із молодою сиріткою, племінницею покійного чоловіка, яка була в неї на вихованні та опіці. Це була їхня перша зустріч. За життя Івана Васильовича Петро не мав нагоди познайомитися з княгинею Карамзіловою. Він так само не міг не відзначити про себе, що буфетник Єгор дуже часто кланявся вдові і постійно повторював тихо: «Вассіяство». Чи не підкупила його княгиня, щоб першою з бідних родичів дізнатися про приїзд спадкоємця? Проте особливого гріха в цьому не було.

«От і першу наречену на оглядини привезли!» – весело подумав молодий граф, розглядаючи молоду смагляву княжну, що скромно опускала погляд темних очей, коли їхні погляди пересікалися. Але, потрібно було дотримувати

тися пристойності та жалоби, вдавати, що смерть покійного графа – це непоправна втрата, про що більше ніж півгодини намагалися переконати один одного далекі родичі. Випивши чаю і відмовившись від вечері, Карамзілови поїхали, як тільки Карачаєв запросив їх погостювати трохи наступного тижня. Прощання було недовгим.

Розпорядившись затопити баню і замовивши на вечерю запекти гусака, молодик вирушив на прогулянку до річки.

«Недурна собою молода княгиня і невинна, але почуттів у мене до неї поки немає ніяких ... – розмірковував граф, оглядаючи з високої гори над річкою свої володіння. – Ось, можливо, погостять вони у мене, та я з нею поговорю, вийдемо при місяці в сад, а там і подивимося. Є й у сільському житті своя романтика. А справами вже займусь із понеділка. Багато чогопотрібно осмислити!»

Краса природи рідних місць, передчуття нового перелюбства, а особливо впевненість у своїй невинності повністю вигнали меланхолію і до вечері граф з'явився у свій маєток у відмінному настрої. Вечеряв Карачаєв у гордій самоті, розмірковуючи про користь народної освіти та мріючи влаштувати школу для кріпаків.

VII

Не всі поміщики однакові. Буває, що й майже збанкрутілі поважні батьки сімейств дівок водять на сіновал, а іноді й найшановаиніші заможні молоді дворяни живуть у суворому дотриманні моральних устоїв, гидуючи осквернити гріховну плоть не тільки з кріпаками, а й одружившись, не упадатимуть за чужою благородною дружиною, чи красунею співачкою. Теж можна сказати і щодо жіночої статі, бо буває, що й найпобожніша літня бояриня кличе двох конюхів до свого ліжка, тільки-но чоловік ступить за поріг, але іноді й молоді вдови не тріпочуть, побачивши бравих гусарських офіцерів. Церква вчить і навіює, що всі люди грішні за своєю природою. Але чи бачили ви старосвітських поміщиків, які прожили в любові та праведності весь свій вік? Якою любов'ю горять їхні погляди, яка щира ніжність ховається у їхніх простих словах, коли вони розмовляють один з одним! Любов істинна – це божий дар, який не купити навіть за мільйон золотих червінців. Як шкода, що боженька скупий у своїй волі на такі дари, а мати божа і зовсім не пізнала насолоди любові, можливо, тому, вона лише засуджує тілесний потяг, віддаючи природні гріховні пориви молодих душ на відкуп Лукавого.

Спокусу доступністю рабині молодий граф Карачаєв не витримав, але чи варто в цьому звинувачувати бога чи чорта? Кожна людина сама у відповіді за себе та свої вчинки, але відповідь вона тримає часто перед собою, а бог завжди простить, особливо якщо замовити дорогий молебень, а потім піти

по святих місцях. Адже якщо мають рацію святі отці, то на все воля божа, і на перелюбодіяння ця воля поширюється. Святим отцям треба щедро відсипати золота та срібла, а вже гріхи відмолити, то їхній святий після подаянь обов'язок.

2013

ПОХІД СКАЛЬДА

Казкова повість

Початок записування - 27.11.1993 р.

Пролог

У місцині, де зливаються дві невеличкі річки, в скалистій долині річки, яка зараз називається Кам'янкою, стояв великий будинок. Жили у ньому три брати: Гердарик, Скальд, Видибор. Вони були дітьми Горива, того самого могучого древлянського волхва, який сокрушив у Останній битві полчища обрів і сам помер від ран на краю ратного поля. Будинок, в якому жили брати, славився тим, що був викладений з каменю. Він був величезним, його оточувала висока стіна з кам'яних плит. Однією своєю стороною будинок примикав до гори, і в цьому місці висока кам'яна башта піднімалася над будинком. З башти було видно усю округу на багато тисяч кроків. Великий кам'яний будинок, оточений високими стінами, хотів побудувати Горив, але не встиг. Його старший син – Гердарик, почав будувати цей будинок відразу після смерті батька. Тоді його молодші брати – Скальд і Видибор були ще малими.

Неймовірний дім дуже прославив Гердарика. За це його прозвали Гердариком Кам'яним.

Коли будівництво закінчилося, Гердарик об'явив своїм соплеменникам, що у випадку приходу ворогів, усі сім'ї повинні, узявши найбільш цінне з майна, сховатися в його будинку, який був найкращою фортецею у тих краях. Але після останньої війни з обрами, коли давній, і найбільш страшний, ворог був знищений, мир встановився на землях русинів. Багата земля давала щедрі врожаї, тепер вже не боялися землероби дивитися на південь, звідки довгий час приходили жорстокі обри, несучи смерть на вістрях копій і стріл своїх. Народжувалося багато дітей і знову множилися міста і села.

Після загибелі обрів ніякі інші вороги не наважувалися більше випробовувати силу русинських мечів.

Гердарик, Скальд, Видибор були дуже майстерними у всьому. Гердарик вмів будувати з каменя, Скальд був найкращим ковалем у своїх краях, він кував не тільки зброю і робочу утварь, але і створював предивні прикраси з дорогих металів і дорогоцінних каменів.

Молодший з братів – Видибор, також вчився ковальському мистецтву, але його більше тягнуло до створення зброї. Усі три брати були чудовими воїнами, добре володіли ратною майстерністю, знали властивості цілющих трав, а Гердарик володів і тим мистецтвом, яке могутніше за інші. Від свого

батька, Горива, він навчився волшебству, за що користувався загальною повагою.

Все було б добре, але дещо не давало спокою Скальду і Видибору. У їх краях було мало дівчат, а ті, що були, не приглянулися братам.

Коли Гердарик був вже 10 років одруженим, і у нього вже підросли син і дві дочки, Скальду виповнилося 18 років, а Видибору – 16, але не було милих їх серцям дівчат. Видибор був молодше, тому не так сильно переживав, а Скальду було несила чекати, так хотілося обзавестися дружиною. Він питав поради у своєї матері, але вона пропонувала покраще придивитися до місцевих дівчат і описувала принади сусідок, яких була б не проти мати за невісток. Але Скальда це не задовільняло. Він питав поради у старшого брата, і той відповідав, що оскільки немає по сусідству таких дівчат, то їх треба шукати трохи подалі. Скальд так і зробив, він об'їздив усі найближчі міста, побував навіть у Києві граді, але так і не знайшов собі наречену. Зустрічалися йому дуже гарні дівчата, але не тягнуло душу Скальда до жодної з них. Гердарик після цього ходив на вершину своєї башти. Він намагався проникнути Розумом в майбутнє Скальда. До світання горів вогонь в його вікні, а зранку Гердарик сказав брату:

– Збирайся в дальню дорогу, завтра ти вирушиш у путь. Наші пращури велять тобі шукати дружину в Західних землях. Думаю, що там ти знайдеш свою долю.

Було це наприкінці весни. Рушаючи в дорогу, Скальд взяв з собою шкіряний мішечок, в який він склав свої найкращі прикраси – бронзові і срібні браслети, і перстні, усипані самоцвітними каменями, височні кільця і ланцюжки, які вражають своєю красою. Але найцінніше, з того, що Скальд брав з собою у дорогу, була магічна зброя його батька. Велика кам'яна сокира з довгою рукояткою, створена Горивом ще в молодості. Вона була замолвлена, пробивала майже усе, надавала силу і невтомність рукам, і її неможливо було зламати. Ім'я цієї сокири було Грім. Скальд прив'язав до сідла чохол сокири. Він був зроблений так, що Грім завжди було легко вихопити.

Скальд взяв також легкий лук для полювання, великий бойовий ніж, який висів на широкому шкіряному поясі. Бронзову пряжку цього поясу він відлив сам, прикрасивши її топазами. А найкращу сиром'ятну шкіру в тій місцевості приготовлював його родич – Родомир, чия садиба знаходилася недалеко від кам'яного будинку. Саме з цієї шкіри і був зроблений пояс Скальда. Поверх сорочки Скальд вдягнув дорожній плащ. Матінка зібрала йому в дорогу їжі.

Зранку Скальд разом з усіма поїв, далі за звичаєм трохи посидів біля вогнища, в якому полихав добрий домашній вогонь. Потім Скальд підвівся,

до землі вклонився вогнищу, що був пристанищем домових пращурів, вклонився своїм родичам. Матір, Гердарик, Видибор побажали йому щасливої дороги.

У дворі на Скальда вже чекав вірний кінь дуже рідкісної масті. Кінь був сірий, з чорними плямами, що надавало йому схожості з каменем, з якого Гердарик побудував будинок. Скальд звав свого коня Гранатом, пишався своїм дуже сильним і витривалим другом.

Опинившись у седлі, Скальд зрозумів, що більше чекати нема чого. Він махнув рукою своїм родичам і поскакав уздовж річки на захід. Починалася перша в його житті довга мандрівка.

Спочатку Скальд їхав по знайомих йому місцях. На ніч він зупинявся у знайомих і дальніх родичів. Декотрим він давав подарунки – перстень, або браслет хазяйці у вдячність за хороший прийом. Йому завжди пропонували взяти їжі в дорогу, Скальд не відмовлявся. Так вже прийнято у русинів – закон гостинності був і залишається священним. Гостям треба віддати краще, і тобі повернеться – підеш сам у гості – найкраще віддадуть тобі.

Скальд був високим, худорлявим парнем. Його русяве волосся було коротко острижене, крім одного довгого пасма, яке спускалося до правого плеча. Борода, як у більшості русинів, у Скальда була короткою, тільки вуса (пшеничного кольору) були довгими і пишними.

Через кілька днів Скальд вже їхав по незнайомим місцям. Поселення стали попадатися рідше, пару разів йому довелося заночувати просто неба. Скальд проїхав по землях кількох племен, перш ніж дістався гір. Гори звалися Карпатами.

Плем'я, яке жило в горних долинах, теж так називалося. Скальд ніколи не був у великих горах. Він був вражений їх величними висотами, величезними долинами. В Древлянській землі, звідки він був родом, теж були свої гори, але вони були зовсім маленькими у порівнянні з Карпатами.

Без особливих пригод Скальд здолав перевал, по якому йшла дорога на захід. Можна було, звичайно, піти північним шляхом, не заходячи в Карпатські гори, у моря Балтів пройти в західні країни. Але Скальд не просто мандрував, він хотів знайти наречену. В кожному поселенні, де він зупинявся, він задивлявся на дівчат. Але не знаходив того, чого хотів. А чого він хотів, він і сам би не зміг сказати.

Відразу за перевалом було невеличке містечко, обнесене високим земляним валом і міцним частоколом. Скальд помітив стражників, котрі сиділи біля воріт. Кілька міцних високих молодих чоловіків, озброєних секирами і списами, здалеку помітивши Скальда, підвелися і ледь не до боюприготувалися. Коли Скальд під'їхав ближче, вони перегородили йому

дорогу і не дуже привітно спитали, хто він і для чого їде у місто.

Це дуже здивувало Скальда, він відповів їм без злоби:

– Я – коваль з Древлянської землі. Їду в Західні країни. Хочу зупинитися на ночівлю у вашому місті.

– Якщо ти і справді коваль, то намарно ти обрав цю дорогу. Нею зараз дуже рідко хто користується. А в одиночку так і взагалі ніхто не їздить, – сказав один зі стражників, імовірно, старший. – Гаразд, ми пропустимо тебе у місто, але я не впевнений, що хтось візьме тебе на ночівлю.

Сонце хилилося до закату. Скальд не особливо довіряв словам стражника, став проситися на ночівлю у перший же двір. Хазяїн з пересторогою дивлячись через тин на Скальда, сказав, що прийняти його не може – у нього нездорова дружина. Інший городянин відповів, що діти плачуть, якщо є хтось чужий у домі. Щось подібне відповіли йому ще кілька людей.

Скальд був здивований зміні. Тут жили свої, такі ж русини, як і усі інші племена. Говорили тою ж мовою. Хіба їм не був знайомий закон гостинності?

Скальд перейшов на іншу вулицю, почав пропонувати плату за ночівлю, як робилирусини, коли опинялися в чужих країнах. Але хазяї не хотіли ні брати плату, ні брати на ночівлю постояльця. Це розізлило Скальда, він почав сварити хазяїв, говорив, що вони забули закон гостинності. Але хазяї тільки погрожували, що покличуть стражників, якщо він буде ще і буянити. Тоді Скальд спитав, де живе коваль. Йому вказали на інший кінець міста. Юнак пустив коня вскач, направившись до будинку коваля, міркуючи собі дорогою, що коваль з ковалем завжди домовиться.

На відміну від інших дворів цього міста, ворота кузні були відкриті навстіж. Чулися удари молота по ковадлу.

Ковалем виявився немолодий, але міцний бородань. Його довге до плечей з сивиною волосся було перетягнуто ремінцем сиром'ятної шкіри.

– Що сталося з конем? – спитав коваль.

– З конем нічого не сталося, – відповів Скальд. – Усі підкови цілі. Але з містом щось сталося. Я теж коваль, їду з Древлянської землі в Західні країни. Хотів на ночівлю зупинитися у вашому місті. Але ніхто не хоче впускати мене в дім. Вже думав їхати в ліс спати, але подумав ще до коваля зайти. Я заплачу за ночівлю.

– Плати мені не треба, але якщо хочеш допомогти, зайди в мою кузню, допоможи доковати підкову. Старим я став, важко працювати.

Скальд погодився на цю умову. Він зліз з коня, скинув з себе плащ, зайшов у кузню і швидко доковав підкову. Старий задоволено кивнув головою:

– Ну, тепер я бачу, ти справді коваль. Заходь у дім, моя дружина наллє тобі пива. Мене кличуть Бородань. Я з племені трондів, це в Північній землі. Там, де я народився, мене звали Гаральд Сигурдарсон.

– Мене звати Скальд. А бороду і волосся ти справді не по-нашому носиш. Та і вимова у тебе чужа.

У дворі стояла бочка з водою, Скальд вимив руки і вмився.

– Мій батько знав одного чоловіка з північної землі, він був його хорошим другом. Його звали Скальд, а був він свейського племені. По його імені і мене нарікли Скальдом.

Бородань засміявся:

– Його звали тільки скальдом?

– У нас його звали так. Але, здається, мій брат казав, що його повне ім'я – Скальд Стіггі.

– Скальд – це не ім'я, так в північній землі називають тих, хто складає пісні, – відповів Бородань, чим дуже здивував свого гостя.

Вони зайшли в будинок. Дружина Бороданя налила їм пива. На столі з'явилися скибки хліба, намазані маслом, головка сиру, у печі доварювалася юшка з кропиви.

Дружина Бороданя виявилася русинкою. Вона була хорошою хазяйкою і дуже любила погомоніти.

– Ви вже не ображайтесь на нас, – говорила вона Скальду. – Містяни просто дуже налякані. У нас тут таке відбувалося – сказати боязно. Рік тому якийсь приблудний південець попросився переночувати у сім'ю Свистуна. На ранок за південцем і слід пропав, а самого Свистуна, його дружину і двох дітей знайшли в домі зарізаними. А з дому південець усе цінне забрав. І куди тільки сторожа міські дивилися! А місяців через два ще один південець погостив у Боромира Самотнього. Боромир купцем був, багато дивовижних речей в його домі було. І добро пропало, і його самого зарубали, а південець ніби крізь землю провалився. З тих пір містяни вирішили південців до себе не пускати. А зовсім нещодавно ще один гість до нас у місто пожалував. Увесь рудий був, з хрестиком на шиї. Чи то з заходу, чи то з півдня приїхав. На коні був, тому його і впустили до себе переночувати старі Дулеби. Рудий обіцяв добре заплатити. Сусіди усю ніч не спали, дивилися за домом Дулебів і за конем. У Дулебів нічого не сталося, а рудий пропав. А к полудню стало відомо, що молодого Борислава з Гончарного валу і його дружину знайшли вдома вбитими. А кінь у Дулебів так і залишився. Вони його зі злості зарізали і спалити. З тих пір у нас тільки свояків і родичів пускають на ночівлю.

– І так ніхто і не знає, куди ж вони пропадали? – спитав Скальд.

– Зрозуміло, через частокіл навчилися перелазити. Тому в нашому місті

зараз сторожей втричі більше, ніж раніше. А всі ці вбивства – справа рук розбійників з західної дороги. З того часу, як по Пустоші народ їздити перестав, вони і на місто нападати почали. Вже двічі вночі намагалися перелізти через частокіл, але сторожа тривогу піднімали – вдалося відбитися. Тепер кожний містянин перед сном поряд з собою не тільки дружину, але і сокиру кладе.

Бородань спитав у Скальда, куди і навіщо він їде. У цей час хазяйка подала на стіл кропивну юшку, налиту в гарні глиняні миски, вкриті зображеннями плетива, яке символізує воду. Скальд вже тримав у руці велику дерев'яну ложку. Він попросив дозволу з'їсти юшку, перш ніж почне говорити про себе. Завернувши доверху довгі світлі вуса, Скальд почав їсти пекучо-гарячий суп, розмірковуючи тим часом про те, що сказати про мету свого походу на Захід. Він не хотів казати, що їде шукати собі наречену, остерігаючись здатися смішним. Раніше він казав, що їде відвідати своїх родичів по ту сторону Карпат. Тепер так говорити було не можна. Скальд вже сказав про те, що їде в Західні країни. Поївши, Скальд все ж придумав, що сказати:

– Я їду в Західні країни. Особливих цілей у мене немає, хотів би побувати у полабів, ободритів. У нас багато говорять про красу святилища Перуна над рікою Лабою, і про силу волхвів з Аркони на острові Руяні. Мій батько колись бував в тому місті, був знайомий з волхвом Родегастом.

– Імовірно, твій батько був знатною людиною, якщо бував у самого Родегаста, – сказала хазяйка, збираючи посуд.

– Моїм батьком був волхв Горив.

– Той самий, який разом з Родегастом сокрушив обрів? – здивувався Бородань.

– Так, той самий.

– Так ось чому ти не побоявся їхати на захід коротким шляхом через Пустош. Я аж дивувався, чому тебе не відмовили від такого небезпечного путі в тих землях, де ти проїжджав.

Для Скальда це було новиною. Він не знав про те, що короткий путь небезпечний. Він навіть не знав, що таке Пустош. І тепер вперше в житті він пожалкував, що не прислухався до заповіту про те, що друзів обманювати не можна. Скальда не попередили про небезпеку тому, що він по ту сторону Карпат не казав про свій шлях на Захід. Деякі тільки зітхали, говорячи, що людям за Карпатами жити важче.

– А правду кажуть, що старший син Горива побудував величезний кам'яний дім? – з цікавістю спитала хазяйка.

– Так, мій старший брат побудував дім з каменів і оточив його кам'яними стінами. Тепер, якщо буде війна, з усієї округи сім'ї можуть зійтися у наш

дім і укритися у ньому. А чому ж дорога через Пустош така небезпечна?

– Пустош вона і є Пустош. Житла хороших людей у ній немає. Розбійників розвелося так багато, що вони чутно вже тільки тим і займаються, що вбивають один одного, оскільки по дорозі на Захід давно ніхто не їздить. А тепер ось на міста нападати почали. Нам ще не дуже важко. Там далі на Західній дорозі тільки одне місто – у ньому живе князь Вадемир. І син наш, Ерік, теж там живе. Так ось, на те місто розбійники нападали вже багато разів. Але князь і його дружина поки відбивали усі напади. Між нашими містами давно вже не можна проїхати в одиночку. Стільки народу загинуло – сказати страшно. І почалося це зовсім нещодавно – рік тому.

– А чи довго проїжджати по Пустоші? І чому вона так називається? – спитав Скальд.

– По Пустоші до землі захопленої хрестоносцями десять днів шляху. А до русинських земель днів дванадцять буде, – відповідав Бородань, відсьорбуючи пінистого пива, яке ще раз розлила хазяйка по кружках. – А називається вона Пустошшю тому, що по ній за кілька днів до Останньої битви пройшли обри. Їх каган наказав вбивати всіх місцевих: і жінок, і дітей, і старих. Вони спалили п'ять великих міст, багато малих поселень. Вбили більше трьох сотен людей. Живими обри залишали тільки молодих дівчат. Вони впрягали їх по п'ять-шість дівчат в повозку з награбованим добром і, поганяючи батогом, везли награбоване. З тих кривавих днів ці місця і звуться Пустошшю. Дивно, що син волхва Горива не знає про це.

– Я знаю про злодіяння обрів, – відповів Скальд, – але про Пустош в наших краях не чули. Гердарик, мій брат, імовірно, все знає про Пустош, але мене він не попереджав про небезпеку. Навіть не говорили ми про те, якою дорогою я поїду у Західні країни. Але у будь-якому випадку, я поїду через Пустош. Було б соромно мені боятися розбійників, бо ж з дитинства навчався я воїнському мистецтву. А Гердарик в мої роки вже бився з обрами в Останній битві. У тій великій битві пав друг мого батька – Скальд, і сам батько помер від рани, нанесеної йому колдуном обрів. Але Гердарик вийшов з битви навіть не пораненим, хоча бився у перших рядах.

До пізньої ночі засиділися Скальд і Бородань розмовляючи. Після полуночі у двері постукав сусід. Тримаючи сокиру в руці він зайшов у дім і спитав, чи все в порядку. Бородань засміявся і подякував сусіда за увагу, сказав, що його гість – хороша людина. Після уходу сусіда Бородань розповів Скальду про свою долю. Він народився і провів молодість в північній землі, в місцевості, яка завлась Трондхейм. Його батько був вільною людиною з поважної, але небагатої сім'ї. Він навчив його мистецтву коваля. А ще у Довгобородого була сестра. Після смерті батька до сестри заходив вождь тих місць – хьовдинг. Його звали Торфінн, йому дуже подобалася сестра Довго-

бородого, але вона не захотіла стати його дружиною, тому він силою взяв її. Дівчина не витримала сорому і кинулася зі скель у море та потонула. А Довгобородий, тоді його ще звали Гаральдом, вирішив помститися. Він пішов у дім Торфінна і вбив його і його слуг. Брати Торфінна захотіли вбити Гаральда. Вони були дуже сильними і багатими. Родичі Гаральда допомогли йому перебратися в Гаутланд, оскільки інакше між їх сім'ями почалася б війна. А потім в Гаутланді з'явилися брати Торфінна, розшукуючи Гаральда. Йому більше не можна було залишатися в Гаутланді. Гаральд сів на торговий корабель і поплив в землю русинів. Тут він довго ходив по містах, розпитуючи, де не вистачає гарного коваля. Так він і потрапив у Карпати, осів у цьому місті. Тут його прозвали Бороданем, оскільки плем'я Карпат носило короткі бороди. А Гаральд носив бороду і волосся більш довгими, як це роблять у Північній землі. Тут йому припала до душі дівчина, яка незабаром стала йому хорошою дружиною. У них з'явилися діти: син Ерік, який також став ковалем, і дві дочки, які вже вийшли заміж.

Прокинувшись зранку Скальд зібрався в путь. Він дістав зі свого мішечка срібну каблучку з топазом і протягнув хазяйці, подякував її за нічліг і смачну їжу. Дружина Бороданя замахала на нього руками, сказавши, що вона вже стара для таких подарунків. Тоді Скальд попросив подарувати цю каблучку її молодшій дочці. Хазяйка погодилася і запросила Скальда до столу. Бородань вже їв хліб з сиром. Коли Скальд сів поряд з ним, хазяйка налила їм квасу. Відпивши квасу, Довгобородий спитав, чи не готова риба.

– Не їжте її зараз, а то гість наш втратить усякий інтерес до їжі, – сказала його дружина.

– Ну, гаразд, – з жалем відповів хазяїн.

– А про що мова? – спитав Скальд. – Мені дуже важко відбити бажання пожувати.

– Та моя улюблена риба, як її готують у Північній землі. Вона, бач, дуже не до смаку її родичам.

– А як же її готують? – не угамовувався Скальд.

– Добре. Я зараз принесу, але тільки не ображайся, ти сам захотів, – сказала хазяйка і вийшла на двір. Повернувшись з діжкою, від якої йшов дуже дивний і не дуже приємний (як здалося Скальду) запах, вона сказала:

– Ось, якщо хочеш – спробуй. Це квашена риба. Бородань потягнувся за рибою, бурмочучи собі щось під ніс від задоволення, але у Скальда чомусь не виникло бажання спробувати квашеної риби. Втім він не втратив інтерес до іншої їжі. Хазяйка дала ще йому на дорогу хліба, солоного сала, пару цибулин і трохи сиру.

– Ще до вечора будеш у місті, – сказав йому коваль. – Відразу їдь до Еріка, мого сина. Ось, передай йому від мене звістку. Скажи, що здорова

матір, і я здоровий.

Він дав Скальду дощечку, на якій були надряпані письмена. Сенс надпису Скальд не зрозумів, і більшість букв виглядали незвично. Імовірно, напис був північною мовою. Сусід, який заходив вночі, під'їхав верхи і запропонував поїхати зі Скальдом та показати йому дорогу за містом.

Зранку місто здалося Скальду більш привітним. По вулицях бігали діти. Побачивши його здалеку, вони підбігали до його коня і здивовано роздивлялися вершника. Багато містян, які вчора ввечері гнали Скальда від своїх дворів, тепер виходили вибачитися. Він усім посміхався і казав, що ні на кого не сердиться. У міських воріт вже стояв цілий натовп народу, видно було, що вони чекали від'їзду Скальда.

– Дивно, чому я їх так зацікавив? – здивувався він.

– Просто усім хочеться подивитися на сина волхва Горива, – незворушно відповів Бородань.

Скальд здивувався тому, наскільки швидко поширилися про нього слухи по місту. Посміхаючись, Скальд проїхав крізь натовп містян і, попрощавшись з усіма, виїхав за ворота. Місто стояло на горі, тому дорога на захід звивалася, переповзаючи з глибоких долин на порослі лісом пагорби і гори, змієм вилася між скелястих обривів. В кількох місцях видно було, що вона розгалужується.

– Якщо їхати по тій дорозі – буде ближче, – сказав сусід Бороданя, махнувши на праве відгалуження. – Але кінь твій втомиться і на розбійників майже точно нарвешся. А по лівій дорозі трохи далі, вона веде повз місто князя Вадемира прямо в Пустош. Але вона легше дається. Коли вже будеш у тої гори, – він вказав рукою на найдальшу з тих гір, які було видно, – буде ще одне відгалуження в обхід гори на північ. Поїдеш по ньому і незабаром побачиш місто князя Вадемира.

Скальд попрощався зі своїм провожатим і поїхав вниз. Дальні гори застигли синіми хвилями, ніби в очікуванні. Скальд не боявся того, що йому, можливо, доведеться битися з розбійниками. Правда, трохи засмучував той факт, що цієї зими він закінчив роботу над кольчугою і дуже пишався своєю майстерністю, а тут в бій йти, а на ньому немає ні кольчуги, ні шолома. Стріла, чи вміло кинутий спис можуть уразити його і на цьому безславно закінчиться його мандрівка. Але коли Скальд виїжджав з дому, він же не на війну збирався. І брат його не попередив про можливу небезпеку.

«Ну і дорогу ж я обрав, – сам на себе злився Скальд. – Буду шукати собі наречену в Пустоші». Але більше, ніж загроза нападу, його хвилювало те, як він скаже дівчині, яка приглянеться, що вона йому подобається. Скальд дуже боявся опинитися у смішному становищі.

По яскравому блакитному небу швидко бігли світлі хмаринки, зникаючи

за горами. Скальд озирнувся. Пройдений шлях був зовсім невеличким. Місто було добре видно. За ним дорога губилася, потім знову виповзала на схилі гори. Далі виднівся перевал, пройдений Скальдом. Але незабаром дорога, по якій йшов кінь Скальда, опустилася в глибоку долину. І місто і перевал зникли з виду.

Скальд ще ніколи не бував у справжньому бою. Навчальних двобіїв, полювання на крупних тварин було в його житті багато, але не було справжньої бійки.

Після полудня сонце почало припікати. Скальд зняв з себе свій плащ і поклав його уздовж сідла. Потім він кілька разів перевірив, чи легко виймається його сокира з чохла. Хтозна, можливо, за поворотом дороги його вже чекає лучник, що затаївся в кущах. Але поки що він не відчував присутності можливих ворогів.

Зголоднівши, Скальд спішився. Він сів на повалене дерево поряд з дорогою. Навкруги росли сосни, чи ялини, з дивовижними синьо-зеленими голками. Юнак чув про них від брата, але побачив вперше тільки в Карпатах. Гранат бив себе по боках хвостом і перевіряв смак гірської трави. Судячи з того, як він задоволено схропував, вона була не гірше древлянської.

Поївши, Скальд відв'язав від сідла глиняний глечик з двома ручками. В ньому плескався прохолодний світлий квас, яким Скальда забезпечила на дорогу дружина Бороданя.

Незнайомий запах весняних гірських трав і ніжне цвіріньканння заспокоїли Скальда. Він не відчував небезпеки в цьому лісі і міг довіряти своїм почуттям. Його батько був могутнім волхвом, хоча і Гердарик славен тим же. Ні, Скальд не боявся ворогів. Навіть якщо він зустріне на своєму шляху банду південців, він пригостить їх добрячою кашею з сокири. Посміхнувшись своєму жарту, Скальд поклав долоню на рукоятку Грома.

Як сказав проводжатий, потрібна дорога йшла уздовж річки до самого повороту. Коли Скальд виїхав до широкого швидкого струмка, який шумно котився по долині, він зрозумів, що це і є та сама річка. Поки до гори було далеко, Скальд не хвилювався, що зіб'ється зі шляху. Багато доріжок і стежок відходили в ліс, але струмок був найкращим вказівником. Його вода була незвичайного яскраво-блакитного кольору. Чи гірське небо так відбивалося в струмку, чи, проходячи крізь гірські надра, його вода вбирала в себе цей колір, Скальд не знав. В Древлянській землі річки були темні і каламутні, тільки річка Славута несла по дуже широкому руслу чисту прозору воду. Коли Скальд відчув спрагу, він вирішив спробувати на смак воду незвичайного струмка. Зістрибнувши з коня, Скальд нахилився і, зачерпнувши рукою воду, випив її. Красива чиста вода на смак виявилася не дуже приємною, її запах нагадував запах тухлих яєць. Гранат теж посмакував

водички з гірської річечки, але йому вона сподобалася, чи принаймні здалася терпимою. Він жадібно пив, фиркаючи явно від задоволення. Скальд же вирішив, що квас буде більш доречним напоєм. Він відстебнув від сідла глечик, зробив кілька ковтків і… миттєво вихопив сокиру з чохла – під чиїмсь кроком хруснули гілки. Це було зовсім недалеко від нього, кроків в десяти, але густе гілля високих кущів не давали розгледіти того, хто скривався за ним. На кілька митей Скальд застиг, тримаючи у лівій руці глечик з квасом, а у правиці – сокиру. Гранат теж насторожився, він припинив пити, підняв голову, рухаючи вухами. Його налякав своєю тривогою Скальд.

Тільки дзюрчання струмка і трепетні пташині голоси порушували тишу. Скальд напружено вдивлявся у зелені віти, намагаючись роздивитися за ними хоч що-небудь. Перше напруження минуло, Скальд опустив глечик на землю і, міцно стиснувши обома руками свою зброю, почав безшумно наближатися до кущів. «Напевне, це не вороги, інакше б вони вже напали», – мелькнуло в голові Скальда. Він почув тупіт, що віддалявся, тріск гілок під важким кроком. Серед товстих стволів промелькнула сіра тінь крупного звіра. Скальд мимоволі засміявся, бо ж в перші миті він відчув страх.

– Так, Гранате, заради такої дрібнички пожалуй було не варто припиняти пити такий смачний квас, – сказав Скальд, розкуйовдивши рукою кінську гриву.

Розповіді про розбійників після цього випадку знову згадалися Скальду. Він тривожно вдивлявся в зелені хащі, часто озирався назад – але поки що люди на його шляху не попадалися. Коли дорога вже підходила до тої гори, яка, як і струмок, була путівною. Скальд ще раз поїв. Сонце вже починало хилитися до землі.

Поворот, про який говорили Скальду, впізнати було не важко. Основна дорога йшла уздовж струмка, а в бік гори піднімалася добре утоптана широка стежина. Проїхавши по ній, Скальд незабаром виїхав на відкрите безлісе поле. На крутому пагорбі він побачив частокіл, над яким височіла дозорна башта. Дорога по якій їхав Скальд, упиралася у міцні оббиті бронзою ворота, біля яких сиділи стражники. Побачивши вершника, вони взялися за зброю. Під'їхавши ближче, Скальд підвів до верху свою праву долоню, показуючи, що він їде з миром. Один з охоронців опустив на землю великий круглий щит з зображенням громового знаку.

– Хто ти? – спитав він, суворо дивлячись на Скальда.

– Я з Древлянської землі, їду в Західні країни. Хочу зупинитися в домі коваля Еріка, сина Бороданя.

– А звідки ти знаєш його? – спитав охоронець.

– Його батько, коваль Бородань, порадив мені зупинитися у Еріка, свого

сина.

Стражники пропустили Скальда, розповівши, де живе Ерік. Син Бороданя жив недалеко від міських воріт. Коли Скальд під'їхав до його двору, Ерік вийшов з кузні. Він був високим на зріст, міцної статури, вуса і бороду носив традиційно для тутешньої місцевості, перетягнуте ремінцем волосся було довгим, як у його батька. Ерік дуже здивувався і зрадів приїзду Скальда. Він прийняв з рук гостя дощечку і, прочитавши її, посміхнувся.

– У нас сьогодні у гостях шляхетна людина, – сказав він своїй дружині, ще зовсім молодій красуні, яка тримала на руках малу дитину.

Ерік запросив Скальда зайди в дім. Його дружина принесла чоловікам міцного квасу.

Поки Ерік і Скальд спілкувалися, дружина Еріка вийшла з дому і повернулася з немолодою жінкою, своєю матір'ю. Вони почали готувати вечерю. Дуже смачні запахи витали в будинку. Імовірно, готувалося щось незвичне.

Дружина Еріка поставила на стіл дерев'яне блюдо з редискою, глиняні чаші з пінистим квасом. Далі подала житній хліб і соковиту гарячу свинину з гречкою.

Першим свою чашу підняв Ерік.

– За славу пращурів! – пролунали слова. Скальд з великою насолодою їв жирне гаряче м'ясо, майстерно запечене хазяйкою. Він був в дорозі вже багато днів, тому з'явилася втома. Хотілося відпочити, один день побути в місті, можливо, пройтися по вулицях, глянути на дівчат. Ніби почувши думки Скальда, Ерік запропонував йому залишитися погостити на пару днів. Після їжі затопили баньку. Коли Ерік і Скальд розпарені вийшли з бані, постіль для гостя була вже готова. Від чистого лляного простирадла пахло свіжим весняним вітром. Скальд швидко заснув.

***

Зранку, після того, як Скальд разом з хазяєвами поснідав, до нього підійшла дружина Еріка і спитала, чи він одружений. Скальд якраз розмірковував про те, як би пройтися по місту, подивитися на місцевих дівчат. Він дуже зніяковів, коли молода жінка задала йому це питання.

– Я не одружений. В Древлянській землі багато парней і менше дівчат, і немає серед них такої, до якої б потягнулося серце моє.

– А у нас молодих незаміжніх красунь багато! – засміявшись, вигукнула хазяйка. – І тобі зможемо наречену знайти, якщо хочеш.

– Не знаю, захочу, чи ні, ви спочатку познайомте мене з цими красунями.

– Підемо тоді в дім моєї матері. У мене є менша сестра, вже підросла, їй 16 років. Струнка, красива, до неї вже багато парней сваталися, але жоден їй не сподобався. Раптом приглянеться древлянський витязь.

– Якщо твоя сестра схожа на тебе, то вірно, що вона красуня, – сказав Скальд. Він дуже здивувався, що його назвали витязем. Він сам поки ніяких подвигів не здійснив, тільки гучні імена батька і брата давали йому самому славу.

Скальд слідом за хазяйкою вийшов з дому. Вони пройшли по саду, в якому зацвіли вишні, і підійшли до невеликого, дуже затишного будиночку.

Дружина Еріка прослизнула в двері, попрохавши Скальда трохи зачекати. З дому вийшла її матір, з якою Скальд вже був знайомий, а за нею молода дівчина в красивій білій сукні зі складною вишивкою. Її волосся було заплетене в косу і перетягнуте у чола шовковою пурпуровою стрічкою, на якій висіли майстерно виготовлені срібні скроневі кільця.

Дівчина справді була дуже вродливою, у неї були правильні ніжні риси обличчя, біла шкіра, рум'яні щоки і яскраво-червоні губи. Великі блакитні очі дівчини трохи злякано вивчали обличчя і фігуру Скальда. Він теж зніяковів, не знаючи, ні що казати, ні що робити. Все ж, згадавши правила пристойності, Скальд низько вклонився. Поклоном відповіли і йому.

«Що ж треба робити? – напружено думав Скальд. – Я ж не свататися прийшов, тільки познайомитися». Становище врятувала дружина Еріка.

– Це – Скальд, син Горива, з Древлянської землі, – представила вона гостя. – А це моя сестра – Аріна. Вона покаже тобі наш сад. А нам з мамою треба працювати.

Дружина Еріка і її матір пішли. Скальд і Аріна залишилися вдвох. Сад був невеликим, його можна було пройти за 20 кроків. Дружина Еріка попросила показати сад тільки тому, що взагалі щось треба було сказати.

– Вишні почали зацвітати тільки вчора, – сказала Аріна. Її голос був ніжним, ніби плескіт струмка.

– Чудний запах, – сказав Скальд. Справді, сад був наповнений вишневим ароматом.

Аріна пройшлась по саду до скам'ї, що була у самому центрі. Вона присіла і рукою провела по лавці, запрошуючи сісти і Скальда. Він сів і, зірвавши травинку, теребив її правою рукою. Якийсь час вони сиділи мовчки. З вулиці чулися дитячі веселі крики, зовсім поряд у кузні стукав молот Еріка.

Волосся у Аріни було темно-русяве, такого ж кольору були тонкі брови і густі вії.

– А в Древлянській землі саджають вишневі сади біля дому? – спитала Аріна.

– У мого дяді Родомира біля самого дому росте яблуневий сад, – відповів Скальд. – А вишневі сади дуже люблять саджати біля самого дому наші східні сусіди – поляни.

Вони ще трохи помовчали. Скальд думав: «Хороша красива дівчина. Але я вже всім сказав, що їду у Західні країни. Пожалуй, це та, яку я шукав. Не можу ж я прямо зараз сказати їй про те, що шукаю наречену. Я все ж поїду на Захід, відвідаю острів Руян. А потім повернуся в це місто і посватаю Аріну».

– А для чого ти їдеш у Західні країни? – спитала Аріна, перервавши мовчанку, яка затягнулася.

– Мені вже 18 років, а я досі сидів у домі, працював у кузні, але не бачив дальніх і ближніх країн, і досі не вчиняв нічого такого, про що можна було б згадати. У моєму віці мій брат вже гримів мечем на полі Останньої битви. Він здійснив і багато інших славних справ. А що я буду розповідати своїм дітям, якщо нічого, крім молота і горнила, толком не знаю? Ось і поїхав я на Захід. Хочу відвідати Святилище в Арконі і інші славні місця.

Аріна і Скальд ще довго розмовляли.

Перед обідом дружина Еріка покликала їх до столу.

Після щедрого і дуже смачного обіду Ерік і Скальд сиділи у тому ж саду і пили прохолодний ароматний квас. По саду проходили Аріна і її сестра. Скальд попросив зачекати хвильку, пішов в дім, де лежали його речі, і зі свого шкіряного мішечка дістав два срібних браслета, прикрашених гранатами. Повернувшись в сад, він попросив Аріну і дружину Еріка прийняти його подарунок в знак подяки за гостинність. Браслети були дуже красиві і дуже сподобалися хазяйкам. У цей час через плетень хазяїна покликав високий сутулуватий чоловік. Ерік запросив його зайти в сад та попрохав дружину принести ще квасу.

– Здравствуй, Ерік! – вигукнув гість. Він був набагато вище за Скальда і такий же тонкокістний. У нього було худорляве з правильними рисами обличчя. Під густими зрослими бровами виблискували великі сірі очі.

– Це – князь Вадемир, – представив Ерік чоловіка. – А це – Скальд, син Горива з Древлянської землі.

Вони сіли на скам'ю. Дружина Еріка принесла ще одну чашу для князя. Поговорили про погоду, а потім брови князя суворо здвинулися.

– Коли я почув про те, що син Горива їде в Західні країни коротким шляхом, я зрозумів, що це не просто так, – сказав Вадемир, дивлячись на Скальда. – Вже давно час навести порядок. Багато західних рутенів живуть під владою південців, і ніхто не хоче допомогти їм звільнитися. Після загибелі обрів багато воїнів хотіли добити і інших ворогів, але найкращі ватажки пали, і не було кому очолити військо. В Пустоші хороші землі, а поселень немає. Ось і розвелося там усякого зброду, а йдуть вони всі з південно-заходу. Я б сам пішов у бій, але однієї моєї дружини не вистачить, щоб перемогти усіх південців.

Вадемир замовк, очікуючи, що скаже Скальд. Для Скальда слова князя були несподіванкою. «Імовірно, він вважає, що я їду на Захід з якоюсь особливою метою», – подумав Скальд, а вслух промовив:

– Мій брат Гердарик порадив мені зробити мандрівку у Західні країни, але він не казав мені, що я повинен їхати для виконання якоїсь особливої місії.

– Значить я помилився, – Вадемир не зміг приховати свого засмучення. – Немає духу і у древлян.

Ці слова Вадемира зачепили патріотичні струни душі Скальда:

– Я б не став так говорити про незнайоме плем'я, – злобно відповів він Вадемиру. – В моєму племені немає боягузів, немає і слабаків. І я готовий битися з будь-якими ворогами для того, щоб звільнити своїх сородичів. Але ж ми далеко живемо. У нас ні про південців, ні про Пустош не згадують. Та і ви не надсилали в наші края ратну стрілу.

– Я не хотів образити тебе, чи твоє плем'я, Скальде. Рутени справді не просили допомоги, і це здається мені дуже дивним. Ти будеш проїжджати через землі рутенів. Подивись – чому вони не просять допомоги для війни з південцями?

– Постараюся розвідати. А ви не пробували самі дізнатися, в чому справа? На місці вам би було видніше.

– Минулої весни я посилав свою людину через Пустош на Захід. Він побував в землях рутенів, говорив з людьми, з кудесником з Західного Ізборська. Але я не повірив тому, що він говорив мені.

– Він казав неправду?

– Не знаю. В кінці літа я послав в землю рутенів кращого із своїх дружинників – Яна Лучника, але він так і не повернувся з Пустоші.

Ерік, який сидів мовчки під час цієї розмови, поставив на землю чашу і сказав:

– Розкажи йому, княже, про шлях через Пустош.

– А коли ти виїжджаєш? – спитав Вадемир.

– Завтра вранці.

– Я поїду з тобою до Ведмежого урочища, заодно і розповім про дорогу.

У той день зі Скальдом не відбувалося нічого значного, про що варто було б згадати у цій оповіді.

***

Коли Скальд прокинувся, виявилося, що небо затягнуло сірими хмарами і, певно, ось-ось мав піти дощ. Поснідавши і зібравшись у дорогу, Скальд вивів з двору коня. У цей час до нього під'їхав князь Вадемир, а з ним ще двоє чоловіків. Вони були в кольчугах і шоломах, озброєні мечами і великими луками. В колчані кожного – бойові стріли. Щитів князь і його дружинники не взяли.

Коли вони всі вчотирьох виїхали за ворота, почав накрапувати дощ.

– У таку погоду ми навряд чи зустрінемо південців. Вони, певно, забилися у свої нори і у дощ свої величезні носи не покажуть, – сказав князь Вадемир.

– Південці живуть у норах? – здивувався Скальд.

– Та ні, не знаю, як вони живуть. Але розбійники в Пустоші будинків не будують – ліньки. Минулої осені ми вивідали, де було лігвище однієї їх банди, це два дні шляху на південь звідси. Так ось, вони жили у печері. Було їх осіб 40. Ян Лучник відзначився у тому бою – вбив вісьмох південців.

По сірому небу швидко пробігали рвані сірі хмари. Дощ посилився. Плащ Скальда був змащений особливим маслом, отриманим з лісових трав. Вода скочувалася з нього, як з гусака, а плащ не намокав. Цим же маслом був змащений і капюшон, що прикривав голову Скальда від небесний струй. Одіяння князя Вадемира і його супутників швидко промокло. Видно, в тутешній місцевості цієї хитрості не знали, бо Вадемир іноді здивовано поглядав на непромокальний плащ Скальда. Коли дорога знову почала підніматися вгору, князь Вадемир почав детально розповідати про дорогу через Пустош. За десять днів путі Скальд мав дістатися до верхів'їв річки Бистрої і переправитися через неї. За річкою Пустош закінчувалася. Ще день шляху – і Скальд мав дістатися ще однієї річки, за якою були вже землі рутенів. Найважче в цій мандрівці – не збитися з курсу і не заблукати у Пустоші. Князь також розповів Скальду про основні прикмети потрібної дороги.

Слова князя виявилися правдою – по дорозі до Ведмежого урочища мандрівники нікого не зустріли. Після полудня Вадемир сказав, що їм вже час повертати назад. Вони потиснули один одному руки, Скальд поїхав далі, а князь Вадемир і його дружинники поскакали додому. Про свій подальший путь у той день Скальд запам'ятав тільки те, що під вечір дощ закінчився. Перед заходом сонця, зупинившись у невеличкої скелі, Скальд заснув, навіть не намагаючись запалити вогнище.

Він прокинувся на світанку від того що замерз. Особливо холодно було ногам. Скальд підвівся і спробував зігрітися. Він розім'яв м'язи рук, пробіг по дорозі кроків зі сто, сів на коня і поїхав далі на захід. Нічого цікавого в той день з ним не сталося. Сильний східний вітер розігнав хмари і до вечора сонце настільки зігріло долину, по якій проходила дорога, що Скальд навіть на якийсь час знімав свій плащ, підставляючи сонячним променям свою сорочку.

Коли згустилися сутінки, Скальд зупинив коня в невеличкому зарослому кущами яру. Розклав хмиз і запалив вогнище. Потім він вийшов зі свого тим-

часового пристанища і, переконавшись, що зі сторони долини вогонь не видно, заспокоївся. Розігрівши на багатті свою вечерю – житній хліб і сало, юнак поїв. Дружина Еріка дала йому в дорогу так багато продуктів, що кінь відчув зміну ваги поклажі і став швидше втомлюватися, тому Скальду іноді доводилося зупинятися, щоб дати коню відпочити. Але зате припасів мало вистачити до кінця путі через Пустош.

Вночі Скальд кілька разів прокидався від нічних шурхотів. Але це були лише дрібні безневинні звірятка, а кровожерливі південці, схоже, не помітили вогнище. І взагалі невідомо, чи були вони поблизу. Але сторожкий Скальд і уві сні не випускав з рук свою бойову сокиру.

Прокинувшись зранку від яскравого світла, Скальд знову розвів багаття і, перекусивши, поїхав далі. В цей день він також не зустрів південців. Не зустрів і на наступний. Навіть звірі не перебігали йому дорогу. Тільки пташки щебетали, радіючи теплій весняній погоді. Синиці перелітали з гілки на гілку, веселим свистом оглашаючи округу. Високо в небі парив орел, видивляючись здобич. Тільки на п'ятий день путі Скальд побачив крупних звірів: оленя, що спокійно переходив дорогу; суворого вепра, який ладен був накинутися на вершника, але передумав; дурні лані зацікавлено спостерігали за тим, як Скальд пив воду зі струмка, а могутній величезний ведмідь копирсався в мохові, імовірно, шукав смачні корінці.

Скальд не відчував присутності в лісі людей. Та і що робити розбійникам в Пустоші, якщо по дорозі перестали їздити? Про всяк випадок вогонь він старався розводити тільки у темряві, щоб не було видно диму. І в таких місцях, щоб здалеку ніхто не бачив полум'я багаття.

На шостий день путі погода знову зіпсувалася. Знову йшли дощі, щоправда, недовгі. Скальд не боявся дощу. В його плащі було легко зустрічати і в дорозі непогоду. Він знав, що на сході, в Древлянській землі, на дощ чекають і радіють кожній краплині, яка орошає плодючу землю.

Коли Скальд ще був маленьким, його матір розповідала йому про сивовусого доброго старого Даждьбога, який жене по небу гарячих золотих кобил. А якщо землю треба оросити вологою, то древляни просять Даждьбога зробити це. Вони кидають у вогнище ложку каші і говорять: «Даждьбоже! Допоможи нам і Матері Сирій Землі! Нехай родить Земля жито і пшеницю і всяку пашницю!» Темні дощові хмари вкривали небо і йшов Даждьбож, осипаючи Землю срібними стрілами води. Діти раділи, кричали: «Дощик, дощик пуще, дамо тобі гущі!» Ласкавим весняним сонцем – Горсом і палючим літнім сонцем Ярилою зігріється земля, зроситься Даждьбожими стрілами, приносячи багаті врожаї. А ще говорила матінка Скальду, що Даждьбож – брат пращура Сварога. А значить і усі діти русинські – внуки Даждьбожі. Коли Скальд підріс, він дізнався, що Даждьбож – це не жива лю-

дина-велетень, так було прийнято називати силу неба, яка не була істотою. Старший брат пояснив, що Сонце – це не золоті кобили Даждьбожі, а величезна палаюча куля, яка набагато більша за Землю, а такою маленькою вона здається тільки тому, що знаходиться дуже далеко. І срібні стріли Даждьбожі – це теж красива казка. Насправді дощ ллється з туч, величезних хмар небесної води. Але навіть дізнавшись, що це все казка, Скальд не припинив любити сивовусого Старого Даждьбожа,
яким він уявлявся Скальду в дитинстві.

На дев'ятий день мандрівки хмари розвіялися і на ясному темно-синьому небі засяяло сонце. Знову стало тепліше. Лісові пташки продовжували співати свої веселі пісні. Дорога багато разів розгалужувалася і Скальд подовгу зупинявся на кожній розвилці, намагаючись зметикувати, куди йому треба їхати, щоб не збитися з курсу.

Густа зелень лісу була наповнена ароматом весняних квітів і трав. Сп'янений їх пишною красою, Скальд на якийсь час забув про небезпеку, але під вечір він побачив удалині над лісом легкий струмінь диму. Скальд відразу з'їхав з дороги – вона могла проглядатися здалеку. Він знаходився у Пустоші, а тут, наскільки він зрозумів зі слів князя Вадемара, путні люди не трапляються.

Залишивши коня біля найвищої сосни, щоб не загубити його в незнайомій місцевості, Скальд почав обережно йти туди, звідки піднімався дим. До заходу сонця було ще далеко і він встиг би до темноти дістатися до незнайомого вогнища і повернутися назад. Вогнище горіло в семистах кроках від високої сосни, у якої Скальд прив'язав коня.

Крадучись так, щоб жодна гілка не хруснула під ногою, Скальд пробирався по звіриних стежках в бік, де хтось розвів багаття. У руках він тримав свою важку сокиру, і готовий був у будь-який момент нанести удар. Коли, як йому здалося, до вогнища залишалося кроків сто, він зупинився і довго прислухався. Але тільки звуки лісу долинали до його чутких вух. Тоді він знову почав рухатися вперед. Тіні згустилися, непомітно підкралися сутінки. Скальд часто подовгу завмирав, вслухаючись і вдивляючись у чащу. Незабаром він вийшов на край великої поляни, посеред якої димилися вуглі багаття. Ні на поляні, ні поблизу нікого не було. Скальд почекав, чи не покажуться люди. Йому здавалося дивним, що хтось кинув багаття під вечір і навіть не намагався приховати сліди свого привалу. Імовірно, це були розбійники, які постійно тут живуть, інакше б вони боялися залишати непогашене вогнище. Хоча і розбійникам було нерозумно видавати свою присутність димом непогашеного багаття. Так і не знайшовши відповіді на цю загадку та не наважившись вийти на поляну, Скальд почав обережно повертатися назад. Іноді, не видячи в темряві землі, він ступав на сухі гілки

і завмирав кожного разу, коли вони хрустіли.

Коли Скальд відшукав високу сосну, де був прив'язаний Гранат, сонце вже сховалося за горизонт. Юнак зайшов глибше у ліс, ведучи коня на поводу. У величезного поваленого дерева він зупинився. Про те, щоб розпалити вогнище, він навіть і не думав. У майже повній темряві Скальд розстелив свій плащ і приліг, пожувавши перед сном хліба з салом та часником. Але спати не хотілося. Напружений слух вловлював найменші шурхоти лісу. Долоні, які тримали рукоятку сокири, спітніли. Скальд ледь не сердився на свого коня за те, що той іноді бив себе хвостом, чи схропував. Йому здавалося, що увесь ліс прокидався від цих звуків. Уява парубка малювала лютих південців, які, побачивши сплячого мандрівника, підкрадаються до нього, щоб встромити клинок в тіло.

Перші весняні комарі гули над Скальдом і впивалися в обличчя та руки. Якби було хоч трохи світла, він би порився у своєму дорожньому клумаку і знайшов би шкіряний мішечок з пахучим зіллям, здатним відігнати маленьких кровопивць.

Світанок Скальд зустрів без сну. Хотілося їсти і спати, але заснути він не зміг би, навіть якби змушував себе спати. Пожувавши сухар і запивши його водою з глечика, юнак підвівся на ноги і, взявши коня за поводдя, став дальньою дорогою обходити те місце, де бачив дим. Коли, як йому здавалося, він вже достатньо далеко був від поляни, на якій горіло багаття, Скальд вскочив у сідло. Ні свіжість весняної трави, вкритої росою, ні аромат ранішнього прохолодного повітря не могли відволікти юнака від думки про те, що вороги можуть бути поряд.

Коли сонце піднялося високо, Скальд був вже далеко від тих місць. Але напруження не полишало його. Вийшовши з широкої стежини, по якій він їхав, на дорогу, древлянин став ще більш уважним. Він намагався проникнути крізь зелену стіну придорожніх кущів, час від часу озирався, піднімав очі до гілок листяних дерев, на яких могли зачаїтися вороги.

Зупинившись після полудня у чистого струмка, Скальд випив води і напував коня. Хоча він не їв увесь ранок, їсти не хотілося. З'явилася сонливість. Скальд вмився холодною водою, але це не допомогло – очі злипалися, дуже хотілося спати. Тоді Скальд зрозумів, що краще справді поспати. Він піднявся на невисокий пагорб, подалі від дороги, в затишній улоговинці під пагорбом прив'язав коня, а сам заснув на килимі темно-зеленого моху. Проспавши до вечора, юнак ще трохи проїхав у той день, зупинившись на ніч в тихій долині, яку після заходу сонця заволокло туманом.

Древлянин боявся запалювати вогонь, але ніч виявилася холодною. Зайшовши у невеличкий яр, він вирубав у глинистому обриві нішу для вогнища. Тепер він не боявся, що хто-небудь з розбійників побачить полум'я, якщо у цьому лісі вони взагалі були. Назбиравши хмизу, він розпалив багаття.

Купа сухих гілок лежала поряд, щоб було чим підтримувати ненаситне полум'я. Відігрівшись, Скальд підсмажив на гілочці солоне м'ясо. З провізії у нього залишалася тільки невелика буханка житнього хліба, маленький шматок сала і два зубчика часника. Поївши, Скальд почав розмірковувати про те, коли ж він під'їде до річки, за якою, як відомо, кінець Пустоші.

«Якби я не затримався і не спав сьогодні вдень, то ми б вже, напевне, переправилися б через річку», – пояснив він Гранату, який тикався мордою в плече хазяїна. Цієї ночі Скальд спав набагато спокійніше, але час від часу прокидався і вслухався у дихання нічного лісу.

Недалечко від яру, в якому вони розташувалися, тихо дзюрчала вода струмка. Ласкаво, ніби з-за стіни дому, наспівував свою пісеньку цвіркун, що жив у трухлявій поваленій сосні. У небесні висі подекуди виглядали з-за клоччів туману яскраві зірки.

Прокинувшись зранку, Скальд спершу подумав про те, що він буде їсти ввечері, а там і на наступний день треба буде щось вкусити. Сала вистачить тільки на сніданок і обід, хліба трохи на довше, а до обжитих місць все ж таки 2 дні дороги. Тому Скальд не став їсти залишки сала, а взяв лук і колчан стріл і пішов по лісі, виглядаючи, кого б це підстрелити на сніданок. Сірий голуб хоча і малий, але його вистачило. Скальд випотрошив нутрощі своєї скромної здобичі, обрубав голубу голову і обмазавши сирою глиною, закопав у гарячі вуглі новозапаленого вогнища. Щоправда, димок звивався над привалом, але це було неминуче, але парубок і не думав тут затримуватися. Поївши соковитого ніжного м'яса, він поскакав далі на захід. Туман швидко розсіявся, сонце гарячими променями зігрівало спину Скальда. Дорога, що проходила по долині, здавалася такою, що йде у потрібному напрямку. Юнак сподівався, що струмок, котрий перерізав у давні часи скали, виведе його до річки, за якою кінець Пустоші, бо він точно буде направлятися до великої річки. Але струмок несподівано повернув на південь. Скальд не здивувався – у гірських струмків він бачив немало різких вигинів і сподівався, що дорога, яка йде по долині струмка, знову вирівняється й знову поверне на захід.

Він проїхав доволі довго, але струмок не хотів повертати на захід. Потім Скальд побачив, що удалині долина вигиналася, але не можна було зрозуміти, в яку сторону. Він сподівався, що на захід, а проїхавши трохи більше, зрозумів, що долина, а значить і дорога, повертає на схід. Під'їхавши до початку вигину долини, Скальд в'їхав по звірині тропі на круту гору, де лежали величезні зарослі мохом валуни. Між ними росли рідкі низькі сосни.

Під одним з валунів юнак помітив людські кістки. Трохи в стороні лежав проломлений череп. Це нагадало древлянину розповіді про розбійників. Долина безіменного струмка йшла скільки вистачало погляду на схід. Мабуть, до вечора Скальду прийшлось би віддалятися від кінця Пустоші, якби він поїхав по дорозі, що йшла у струмка.

– Ні, Гранате. Не туди ми їдемо, – сказав юнак своєму коню. – А давай поїдемо по цій тропі на захід. Все ж краще по бездоріжжю їхати, куди треба, аніж кружляти без толку.

Крізь зелені гілки дерев посміхався Горс, променями тепла і світла ласкаво торкаючись лісової чащі. «Вдома вже всі поля засіяні, – думав Скальд. – Один я глупо тиняюся по Пустоші. Ні, не знайду я наречену, це вже ясно. Але можна побувати у Славних місцях західних земель, Святилище в Арконі треба відвідати обов'язково».

Тропа була важкою для Граната і вершника. Низькі гілки раз у раз намагалися зачепити наїзника. Обходячи зарості ліщини, стежка вилася між давніх буків і молодих кленів. Якби не гілки дерев, сонце, що спускалося до заходу, засліплювало б очі.

Необережна нерозумна косуля вийшла на тропу і задивилася на вершника. Скальд повільно взяв у руки лук і натягнув тятиву – гілочка смерті полетіла в косулю. Уражена стрілою тварина впала, жалібно скрикнувши. Зіскочивши з коня, юнак підбіг до неї і перерізав горло. Тепер буде їжа на кілька днів. Проїхавши ще трохи, юнак зупинився у невеликого тихого озерця. Тут він розпатрав тушу косулі. Червоне сонце пішло за гори. У сутінках Скальд зібрав трохи дров для багаття. Склавши купку сухого хмизу, він викресав іскру і розпалив трут, від якого загорівся і хмиз. Перед тим як запалити вогонь, древлянин за традицією вспомянув пращура Сварога, щоб вселити живу душу у вогонь багаття.

Спочатку юнак злегка обпалив вогнем печінку косулі, посипав її сіллю. Майже сиру, стікаючу кров'ю, він жадібно з'їв її, бо в сирій печінці більше сили, ніж в смаженій. Потім на обточених гілочках він засмажив великі шматки м'яса, і наївся настільки досхочу, наскільки зміг в себе запхати. Запивши рясну вечерю водою, Скальд заснув.

Прокинувшись ще до світанку, юнак знову розпалив багаття. Він засмажив м'ясо, що залишилося, щоб воно могло зберігатися ще кілька днів, поки він буде в путі. На сході небо стало світло-сірим, потім рожевим. Після вчорашнього рясної вечері їсти не хотілося. Скальд випив води і, коли сонце визирнуло з-за гір, він вже був у дорозі. К полудню зголоднівши, юнак з'їв ще теплого смаженого м'яса. За його підрахунками, він вже мав вийти до річки, тому при кожному просвіті лісу думав, що виходить в долину річки Бистрої. Але день наближався до вечора, а річки все не було.

«Напевне, я трохи збився зі шляху, – подумав Скальд. – Але це не страшно, я ж їду на захід. Річка все одно перегородить мені дорогу, вона ж тече з північного сходу на південний захід. Навіть якщо вийду не в тому місці, все одно не зіб'юся з дороги. Але, пожалуй, краще завтра поїхати трохи північніше, а то через клятий струмок я вчора сильно загнув на південь».

Вечірня трапеза Скальда була не менш рясною. Юнак вирішив не розпалювати багаття і з'їв м'ясо засмажене зранку та ліг спати. Бойова сокира так само постійно була поряд, юнак тривожно вслухався у шурхоти лісу. І хоча він дуже добре бачив у темряві, він постійно переживав, що не помітить ворогів, якщо ті будуть підкрадатися. Залишалося сподіватися на чуття, подароване йому старшим братом, який навчав його воїнському мистецтву з раннього дитинства.

Новий ранок зустрів юнака холодними хмарами. Горс і к полудню не нагрів лісове повітря. Від поривів вітру дерева шуміли зеленими кронами, скрипіли деревні стовбури. Скальду вже страшенно набридла ця безкінечна дорога. Тепер він був впевнений, що збився зі шляху набагато раніше і завернув на південь сильніше, ніж йому здалося.

К вечору небо прояснилося. Коли стемніло і на небі з'явилися зірки, Скальд спробував визначити, наскільки сильно він збився з дороги. Якщо і збився, то незначно, тому що, судячи з зірок, його шлях був вірним.

Ранок зустрів юнака свіжістю. Прокинувшись, він побачив, що над ним стоїть Гранат, фиркаючи їсть мокру від роси траву. Втомлене довгою дорогою тіло Скальда вимагало відпочинку. Він перевернувся на бік, відклав у бік свою сокиру і задивився на мураху, яка повільно просувалася по листу папороті, вивчаючи обстановку і обходячи краплинки роси. Сонячний промінь перетворював росу на розсип самоцвітів, які переливалися усіма кольорами райдуги.

«Ось так і я повільно і обережно рухаюся вперед», – подумав Скальд, дивлячись на мураху.

Вдосталь відпочивши, древлянин вирішив, що вже час поїсти. Він вмився росою, поїв м'яса, якого мало вистачити і на наступний день, ще трохи посидів розслабившись, а потім повільно піднявся у сідло. Його кінь відпочив і набрався сил, та й сам Скальд відчував себе набагато краще.

К полудню попереду з'явилася долина, по якій текла невеличка річка, поряд з якою проходила широка, добре утоптана дорога. З високої скали, на якій стояв древлянин, було добре видно округу. Вкриті лісом гори, простягалися скільки вистачало погляду, з півночі йшли хмари. Долина, по якій проходила дорога, спускалася вниз, а там, удалині, входила у ще одну долину, набагато ширшу.

«Це, напевне, і буде долина річки Бистрої», – вирішив Скальд і став шукати зручне місце, щоб спуститися з гори на дорогу. Незабаром таке місце знайшлося.

На рівній дорозі Гранат жваво поскакав вперед. Удалині вже була добре видна широка долина великої річки.

«Ось тут я повинен був їхати, якби не збився з дороги, – подумав Скальд. – Пустош закінчується, грабіжників я на шляху, слава нав'ям, не зустрів. Незабаром вже підуть обжиті місця».

Розмірковуючи так, юнак побачив, що попереду на дорозі, кроків за сто, з'явився чоловік. Він був вдягнутий у шкіряну куртку, у руках тримав лук, за плечем висів колчан зі стрілами.

«Південець, – відразу зрозумів юнак. – Може, мисливець?» – спробував заспокоїти себе древлянин, поклавши про всяк випадок руку на рукоятку сокири. Але відразу зрозумів, що це не простий мисливець – з придорожніх кущів вийшли ще двоє: у одного з них в руці була крива коротка шабля, у другого – довгий спис. Один з них владно підняв уверх правицю і вказав униз до краю дороги. Скальд притримав коня і зупинився, роздивляючись південців – він бачив їх вперше в житті. Південці були низькі на зріст, з темними обличчями і чорним волоссям, у одного з них волосся вилося кучерями, як у барана. Вони були вдягнуті у шкіряні куртки на голе тіло.

– Шо у тебе є? – спитав кудрявий південець у Скальда, який не відразу зрозумів питання, настільки неправильно говорив південець.

– Золото є? – знову спитав південець, не дочекавшись відповіді. Скальд промовчав.

Південець, у якого був лук, щось прокудахтав своєю мовою, вказуючи пальцем на торбинку, яка висіла позаду сідла Скальда.

– Шо там? – спитав кучерявий південець і, схопивши за мішечок, намагався відірвати його від сідла.

– Не чіпай! – юнак ногою відштовхнув південця. Той щось злобно вигукнув і спробував ударити Скальда списом у живіт, але древлянин, миттєво вихопивши сокиру, зарубав кучерявого південця. Тут же йому довелося пригнутися до шиї коня – над його головою пролетіла стріла. Ще один південець підскочив до Скальда зі спини, тримаючи над своєю головою криву шаблю. «Невже їх тільки троє?» – промелькнуло в голові юнака, коли він махнув сокирою в бік південця з шаблею. Зрозумів, що влучив – почув волання. У ворога, який щось перелякано кричав, ще одна стріла була готова до вистрілу. Гранат різко стрибнув з місця. Стріла не влучила в ціль, зате південець опинився на відстані удару сокирою. Він пригнувся, думаючи, що Скальд не дістане до нього, але древлянин, нагнувшись, рубанув його по спині. Гранат поскакав по дорозі настільки швидко, наскільки міг.

Озирнувшись, юнак побачив, що на дорогу вискочило ще кілька чоловіків. Один з них був на коні, але переслідувати деревлянина не став.

Вперше в житті Скальд побував у справжньому бою. Більше за все його здивував той запах, який йшов від південців. Його серце збуджено билося, руки спітніли.

«Їм і в голову не прийшло, що я буду чинити їм опір», – думав Скальд. Через тисячу кроків він притримав коня. Гранат пішов кроком. «Добра сокира була у мого батька», – подумав юнак, розглядаючи обагрене кров'ю кам'яне лезо. Він зістрибнув з коня і кілька разів встромив Грім в землю, очищуючи його від крові. – Чув я від брата, що південці смердять гірше собак, але не думав я, що настільки сильно, – сказав Скальд, ховаючи сокиру у чохол біля сідла. – Дякую, вірний мій друже, що врятував мене від стріли, – юнак ласкаво потріпав рукою кінську гриву.

Збудження, яке охопило деревлянина після першого бою, пройшло. Він відразу відчув, що хоче їсти. Скальд з'їхав з дороги, дістав шматки м'яса косулі, розпалив невелике багаття і ще раз підсмажив м'ясо та з'їв його. Потім, притушивши вогнище, юнак виїхав на дорогу і поскакав к долині річки Бистрої.

Незабаром Скальд побачив, що попереду ліс закінчується.

Гранат пройшов ще трохи і, покірний волі хазяїна, зупинився. Очам юнака відкрилася величезна долина. Його кінь стояв на горі, дорога плавно спускалася вниз по широкому полю. Річечка, яка текла ліворуч від дороги, прорізавши глибокий яр, зливалася удалині з великою річкою, в якій Скальд впізнавав річку Биструю з описів князя Вадемира. Високі кручі, скалисті береги, широка долина… Але Вадемир нічого не казав про міст через річку Биструю. Дорога, по якій їхав юнак, упиралася удалині у вежу, за якою був добротний міст, зроблений з колод. А за мостом, на тому березі річки, розкинулося велике місто, обнесене високими кам'яними стінами. Древлянин спробував ще раз згадати розмову з князем Вадемиром. Той казав, що через річку треба перебратися в брід, а ще через два дні путі знаходиться град Ізборськ.

– Зараз з'ясуємо, у чому тут справа, – сказав Скальд, похлопавши коня по шиї.

Під'їхавши до вежі трохи ближче, юнак побачив, що до неї прив'язано п'ятеро коней.

У воріт колом сиділи люди в блискучих обладунках. Їх було більше десятка.

Коли Скальд наблизився до них на відстань польоту стріли, кілька чоловіків піднялися йому назустріч. На поясі у них висіли короткі мечі. Один з них тримав в руці прямокутний бронзовий щит, на якому був намальований

великий чорний хрест. Древлянин відразу помітив, що серед чоловіків є один південець. Він мав більш дорогі обладунки, на його шиї висів масивний золотий ланцюжок.

Скальд під'їжджав до воріт вежі, відразу за якою починався міст.

– Стій! – сказав один із стражників. – Плати за проїзд по мосту.

– За що? – здивувався юнак.

– Гроші давай! – прикрикнув на нього конопатий стражник, який тримав щит.

– Що давати?

– Ти що, не знаєш, що таке гроші? – спитав його конопатий стражник.

– Не знаю, – чесно зізнався Скальд.

– Цей дурень не знає, що таке гроші! – зареготав конопатий, бризкаючи слиною. Регіт підхопили і інші стражники. Південець щось прошипів своєю мовою.

– Тоді давай, що у тебе є, – пояснив конопатий. Він був дуже некрасивим, руде волосся, що давно не милося, звалялося і стирчало з-під шолома, як віник, нерівні зуби були в неяких місцях чорними, щоки були поїдені віспою. Його руки потягнулися до торбинки Скальда.

– Нічого я тобі не дам, потворо! – Скальд дуже розлютився, його ще ніколи в житті не називали дурнем.

– Що?! – конопатий вихопив з ножен меч і замахнувся на Скальда, але древлянин набагато швидше вихопив з чохла сокиру і відбив удар. Стражники повскакували з місць і вихопили зброю. Скальд розвернув коня і поскакав назад.

– Я уб'ю тебе! – кричав йому услід конопатий.

Озирнувшись, Скальд побачив, що йому навздогін скачуть четверо стражників. Попереду нісся конопатий, розмахуючи мечем і вигукуючи залякуючі слова. Скальд загальмував біг коня. Переслідувачі витягнулися в одну лінію, конопатий вже наздоганяв Скальда. Несподівано розвернувшись, Скальд поскакав назустріч переслідувачам. Взмахнувши сокирою, він зарубав конопатого, спритно увернувшись від ворожого меча. Переслідувачі не встигли зрозуміти, що сталося, Скальд вихорем пронісся поряд з ними, розсікаючи їх тіла і обладунки сокирою.

– Славлю Перуна! – прокричав Скальд, потрясаючи Громом над головою. Стражники, які стояли біля мосту і спостерігали за боєм, закричали від жаху. Юнак повернув коня на північ і поскакав уздовж річки до лісу. Треба було шукати підходяще місце для переправи через річку. Думки, ніби блискавки, проносилися в його свідомості.

«Імовірно, я так далеко заїхав на південь, що попав у землі, захоплені ворогами. Тепер треба їхати подалі від цих місць, а то місцеві вояки такі ж

грабіжники, як і лісові розбійники. Чого вони, цікаво, від мене хотіли?»

Скальд справді не знав, що таке гроші. В русинських землях візантійські срібні і навіть золоті монети не цінувалися. Русини вперто не визнавали їх корисності, через що південці сміялися над ними. Русини ж кепкували над південцями за їх любов до золотих кружечків. «Як прийдуть скрутні часи, південці будуть своє срібло гризти і золотом закусувати», – зневажливо говорили русинські купці. Обмінним засобом у русинів були натуральні продукти: сіль, хутро білки і куниці, або дороге соболине. Тому і називали русини обмінні засоби кунами (від хутра куниці). Слово «гроші» взагалі не було відомо тим, хто жив у вільних русинських землях. Не знали також грабіжників, розбійників, по дорогах можна було їздити спокійно, не остерігаючись грабежів і лихих розбійничих стріл. З цими речами були знайомі тільки ті русини, які жили на прикордонних територіях.

Взагалі-то, русинські землі були багаті, народ жив добре. Більшість сімей була заможна, а погано жили в мирні роки тільки ледарі. Гостинні русини завжди були раді друзям, чи навіть просто незнайомим мандрівникам, якщо вони хороші люди. З приходом гостей завжди накривали столи найкращою скатертиною, а гостям подавали найкращі страви, що були в домі. Якщо ж доводилося з якоїсь причини покидати свій дім, то двері завжди були відкриті, а в особливому місці залишали вони трохи добротної їжі. Раптом хтось в гості зайде і захоче перекусити під час подорожі…І знову довелося Гранату скакати без дороги по лісових хащах. Гілки боляче хльостали Скальда по обличчю, колючі кущі дряпали торс коня. Але вже краще так, ніж по дорозі, де не знаєш, якою небезпекою загрожує наступний поворот, і, де причаїлися вороги.

Небо затягнули густі щільні хмари, які насунулися з півночі. Ліс притихнув, потім крони дерев заколихалися від поривів вітру. Знайти зручний для переправи спуск було важко, берега річки Бистрої були оточені скалами, по яким не тільки вершнику, пішоходу було б дуже важко спускатися. Все ж Скальду вдалося знайти більш-менш зручну тропу для спуска до річки, а кроків за сто вниз по течії, на тому березі річки, був зручний для підйому яр.

«Так мене і знести може, коли буду пливти», – подумав юнак, дивлячись на стрімку течію гірської річки.

Холодний потік збив Скальда з ніг, бризки намочили обличчя. Недовго поборсавшись у воді, юнак перебрався на інший берег. Гранат все ще стояв не наважуючись увійти у бурну річку. Побачивши Скальда, який, вийшовши на тверду землю, намагався вичавити свій одяг, жеребець стрибнув у воду. Дуже легко, ніби він плив по спокійній річці, Гранат здолав стрімкий потік студеної води. Скальд пригорнувся до могутніх грудей свого скакуна.

– Ні у кого більше немає такого вірного і хорошого друга! – Скальд провів рукою по гриві коня.

***

День наближався до вечора. Скальд сподівався проїхати дотемна ще трохи. Гранат впевнено скакав на північний захід. Сутеніло, хоч до заходу сонця було зовсім далеко. Насунулися ще густіші хмари, а незабаром почався дощ. Скальд не зрадів дощовій погоді. Перед тим як перепливти річку, він скинув з себе плащ і прив'язав його над сідлом Граната, і довго потім докоряв себе за те, що не здогадався так само вдіяти з усім іншим одягом. Плащ був сухим, а сорочка і штани на Скальді, зрозуміло, що промокли. Та і змінний одяг, який був у торбі юнака, промокла, коли кінь пересік річку. Скальд скинув з себе мокру сорочку, сподіваючись, що вона підсохне до заходу сонця, і вдягнув плащ на голе тіло, а коли почався дощ, зрозумів, що йому не вдасться лягти спати у сухому одязі.

В цих місцях ліс був густіше, аніж в Пустоші. Подекуди давні чащоби були перегороджені не менш стародавніми засіками, на щастя, вони в багатьох місцях обвалилися від часу. Скальд намагався видивитися, чи немає в лісі стежинок, але, чи сутінки заважали оку, чи людських стежок тут і справді не було – тільки звірині низькі стежки бачив Скальд. Але в цьому дрімучому лісі по звіриній тропі вершник проїхати ніяк не міг. З наближенням заходу сонця стало прохолодніше. Скальд, який ще не встиг до ладу зігрітися від студеної річної води, остаточно замерз. Дорога була дуже важкою, Гранат не міг пролетіти над непролазними заростями підліску, час від часу доводилося обходити безліч перешкод. Ще до темноти Скальд спішився, і унило пожувавши холодного м'яса, спробував заснути. Закутавшись у свій теплий плащ, він все ж не зміг зігрітися. Надовго в його пам'яті залишилася ця холодна сира ніч.

Світанок зустрів Скальда сірою похмурою стужею. Відсирілі гілки дерев роняли крупні краплі на мокру траву. Чорні стовбури понуро обступали невелику полянку, на якій заночував древлянин. Недалечко стояв Гранат, пощипуючи траву.

«Добре, що ця безкінечна унила дорога незабаром закінчиться», – подумав юнак.

Дощу не було, але він не збирався залишати ці краї, обіцяючи ось-ось піти знову. Підвівшись на ноги і вдивившись у лісові нетрі, Скальд здригнувся від несподіванки. Між стовбурами, менше, ніж за сто кроків від себе, він побачив високу почорнілу від часу башту з брусів. Поряд з нею були ще якісь будівлі теж з дерева, якими їх зазвичай роблять русини. Рука сама схопилася за ручку сокири.

«Напевне, там ніхто не живе, – подумав Скальд, пробираючись ближче

до будівель. – Я не чув жодного звуку ні вночі, ні зранку. Не гавкає собака, не співають півні, не мукає скотина, та і людських голосів також не було».

Хутір стояв на краю невеликого поля. Він справді був безлюдним, хазяї, видно, давно вже залишили його разом зі своїм скарбом. На південний захід від хутора вилася по лісі дорога, давно заросла травою.

«Певно, вона йде до того міста біля річки», – подумав Скальд.

На північ, в ліс, уходила в ліс ледь помітна тропа. По ній юнак і поїхав. Недалечко показався струмок, біля якого Гранат зупинився попити води. Скальд спішився, напився сам і обмив водою тіло Граната.

Хмари потроху розсіялися. Сонячні промені пронизали мокрі гілки могутніх деревних велетнів. Хоча к полудню дощик все ж покрапав, але день був теплим, і Скальд був радий цьому, згадуючи холодну минулу ніч. Тропа ставала все менш помітною і, вийшовши ще раз до струмка, який прагнув перетворитися на дрібну річечку, зовсім зникла. Скальд поїхав уздовж струмка. Незабаром у струмок влилося ще кілька рукавів і його вже можна було назвати річкою. Прорізавши доволі широку долину, річка, огинаючи лісисті пагорби, побігла в цілому в потрібному напрямку. До самого заходу сонця їхав юнак уздовж річки, яка ставала все ширшою. Він сподівався, що у річки знайде житло добрих людей, і хоча б спитає, куди це його занесло. Коли день почав згасати, Скальд зупинився на високому пагорбі, поросломy рідкими соснами. Він вже почав збирати хмиз для багаття, коли побачив далеко на півночі, у повороту річки, світло. Сутінки згустилися, тому не могло бути сумнівів – світло пробивалося з віконця дому.

Спочатку Скальд розсудливо подумав про те, що йому туди сунутися не варто. Але потім він сам собі заперечив – адже саме це, тобто житло, він і хотів зустріти. І вже краще підкрастися і подивитися, що там таке, вночі, коли його і не побачать хазяї, якщо він сам не захоче їм показатися. А от вранці у нього такого вибору не буде.

– Гаразд, їдемо туди, – сказав юнак Гранату і вскочив у сідло.

Темрява накрила долину ріки, на нічному небі розсипалися мерехтливі зірки, коли древлянин опинився на краю невеликого поля, що оточувало самотню садибу.

Скальд спішився і розкуйовдив гриву Граната, промовивши йому неголосно:

– Веди себе смирно, а я піду подивлюся, що там.

Сокиру юнак не взяв – якщо люди тихі і мирні, а такі, імовірно, і повинні були жити у гущі лісу, то вони злякаються, побачивши у руках мандрівника бойову сокиру, а вже якщо Скальду садиба не сподобається, то ніхто і не дізнається про те, що вночі тут був незваний гість. Розмірковуючи так, він підійшов до садиби, залишивши Грім у чохлі біля сідла, про що незабаром

він сильно пожалкував.

Двір огороджував плетень, щоправда, старий, і в кількох місцях він навіть розвалився. Але він був високим – по плече Скальду. Будинок був високий, великий, видно було, що побудований він був так, як будували на батьківщині юнака. У дворі ще було кілька господарських будівель, найбільша – напевне, хлів, була не менше будинку, тільки набагато нижче

Підходячи до огорожі, Скальд почув голоси, а потім грубий регіт.

«Що це їх там так розвеселило? – подумав юнак. – Ех, сподіваюся, тут немає собаки, а то як би вона не видала мене».

В будинку горіло світло, звідти лунав неясний гул голосів, але аж занадто вони були різкі. Скальду здалося, що хазяї сваряться. Постоявши трохи біля огорожі, він зайшов у двір, перемахнувши через плетень, і, крадучись, підійшов до будинку. Собака не загавкав, очевидно, у садибі собак не було. Коли древлянин був вже поряд з будинком, він почув, як з будинку хтось злобно вигукнув:

– Де?! Кажи!

Голос Скальду дуже не сподобався, насторожившись, він прислухаючись зупинився у трьох кроках від будинку. Старечий голос щось промовив, потім почувся звук удару, ніби батогом, і важкі стогони. Ще удар, злобний голос прокричав:

– Я навчу тебе говорити, стара скотина!

Скальд підійшов до вікна, ставні були навстіж відкриті, і зазирнув у дім.

Доволі просторе приміщення освітлювалося яскраво плаючим каміном і кількома факелами, які висіли біля стіни. Юнак побачив стіл заставлений усілякими стравами, поряд зі столом на лавці лежали блискучі залізні обладунки, до стіни була прихилена зброя. Знову пролунали звук удару і стогони. Людей не було видно, але юнак чув їх грубі голоси, знаходилися вони у лівому кутку біля самої стіни. Для того, щоб побачити їх, Скальду треба було просунути голову у вікно, але тоді і його могли помітити.

«Можливо, і там є вікно», – подумав древлянин і перебіг за ріг дому. Справді, ще одне вікно відкрило очам Скальда таку картину: троє південців в брудному, але дорогому одязі, стояли над прив'язаним до скам'ї старим чоловіком. Це був русин, в простій полотняній сорочці, котра просочилася кров'ю на спині. Один з південців час від часу бив його батогом по спині, питаючи:

– Шо, будеш говорити?

Старий тільки здригався при ударі, голосно стогнав і бурмотів:

– Немає, нічого у нас немає…

Тут-то Скальд і пожалкував, що залишив Грім у чохлі. Йому хотілося увірватися у будинок і врятувати старого, а до краю поля кроків зо двісті,

якщо не більше. Поки добіжиш, старого могли забити до смерті.

«Нападу на них як є! – вирішив Скальд злобно посміхнувшись. – У мене є ніж, а їх тільки троє». У цей момент південець, який тримав у руці батіг, відступив від старого на крок і, зухвало посміхаючись, сказав:

– У тебе таке велике господарство, і ти кажеш, шо за усе своє життя не приховав десь з десяток монет? Побачимо, шо ти скажеш, якщо ми пограємося з дівкою. Веди її сюди! – наказав він одному із своїх.

Скальд хотів бігти до дверей, хотів увірватися… але лише зняв свій пояс і витягнув ніж, та не міг зрушити з місця. Один з південців, смаглявий, з величезним носом, вийшов і через кілька миттєвостей повернувся. За руки він тримав зовсім молоду дівчину, яка ридала і безуспішно намагалася вирватися. Той південець, який тримав батіг, зареготав:

– Дивись, старий, на свою дівку!

Другий південець підійшов до дівчини і схопив її за волосся. У заціпенілого Скальда пронеслося у голові: «Яка вона вродлива!». Дівчина справді була дуже вродливою, у неї були густе довге біле, як хмара, волосся, прекрасне обличчя було спотворене стражданням. Південець захилив голову дівчини, а другу руку поклав на комір її сукні – і різко смикнув униз. Дівчина скрикнула, її сукня з тріском розірвалася, відкривши хтивим очам південців зовсім ще маленькі дівчачі груди. А південець продовжував рвати на ній сукню. Але Скальд цього вже не бачив, заціпеніння відпустило його – і він побіг до входу у дім, полихаючи від люті. Різко відкривши двері, що рипнули, юнак увійшов у темний прохід і опинився у тісному неосвітленому приміщенні. Прямо перед ним були нещільно прикриті двері, з-за яких лилося світло. Він вдарив по дверях ногою і ускочив всередину. В правій руці юнак тримав ніж, а в лівій – свій пояс, масивну пряжку якого він хотів використати як зброю. Південці озирнулися на нього, і той, який тримав дівчину, одразу впав – з його грудей стирчала рукоятка ножа, кинута вмілою рукою. Другого Скальд вдарив пряжкою поясу по голові, після чого звалив його ударом правого кулака. Дівчина відскочила до стіни і, підхопивши обривок своєї полотняної сукні, намагалася прикрити ним своє оголене тіло. Перед Скальдом залишився один південець, який тримав в руці батіг. Він вже встиг отямитися і коли Скальд спробував наблизитися до нього – спритно вдарив древлянина батогом по нозі трохи нижче коліна. Болі Скальд не відчув, але його права нога підкосилася і він присів на одне коліно. Розмахнувшись, південець спробував нанести йому удар по обличчю, імовірно, сподіваючись влучити по очах, але юнак встиг вчасно пригнутися, і батіг з гучним свистом розрізаючи повітря пронісся над його головою. Скальд зміг підвестися на ноги і відстрибнути від наступного удару батога, в цей момент другий південець піднявся, тримаючись за голову, і зробив

крок в бік скам'ї, де лежала зброя. Скальд махнув поясом – і бронзова пряжка вдарила південця по скроні. Він впав і більше не піднімався. Але на мить древлянин випустив з поля зору другого противника. Батіг просвистів у повітрі і вдарив юнака під ліве коліно. Ноги древлянина підкосилися – і він рухнув на підлогу, після чого батіг ворога ще раз полоснув його, в цей раз трохи вище коліна. Тільки зараз Скальд відчув гострий біль, трохи підвівшись на ліктях, він побачив, що його рани стікають кров'ю. Він спробував підвестися, але ноги не слухалися – батіг розрубав сухожилля. Південець зареготав:

– Де ж ти раніше ховався? Думав вбити нас, коли ми заснемо? Отримуй!

Батіг вдарив Скальда по стегну, бризки крові полетіли в усі боки. Дівчина спробувала вибігти за спиною південця, але він розвернувся і встиг схопити її за волосся.

– Куди так поспішаєш, дівко? Я ще з тобою побавлюся! – прошипів він і вдарив дівчину по затилку. Вона впала поряд з лавкою, на якій лежали обладунки, шоломи і зброя південців. У цей момент Скальд сів і, розмахнувшись поясом, спробував вдарити південця під коліно, але не дістав – пряжка тільки легенько чиркнула того по стегну. Південець миттєво розвернувся – і його батіг розсік до кістки кисть правої руки Скальда.

«Намарно я не взяв з собою Грім», – тільки і подумав древлянин. Він перехопив пояс в ліву руку. Південець відступив на один крок і поклав свій батіг на закривавлену спину старого.

– Я не буду тебе довго мучити, – сказав він злорадно і відійшов до скам'ї зі зброєю. Взявши у руки довгий спис з широким наконечником, південець підійшов до Скальда і спробував заколоти його, думаючи, що вже поборов свого ворога. Але древлянин не хотів вмирати легкою смертю, він миттєво, розвернувшись плечами, перекотився по підлозі, а спис південця, спрямований в живіт Скальда, встромився в підлогу. І від другого, і від третього колотого удару юнаку вдалося увернутися таким чином.

«Надовго мене не вистачить, – подумав Скальд. – Ось так безславно і закінчилася моя мандрівка». Наступний удар майже влучив в ціль – рожон подряпав спину Скальда.

– Так довго у мене ще жодна недобита скотина не чинила опір, – зареготав південець. – Але я знаю, як тебе добити!

Він встромив спис у стегно деревлянина, потім підняв спис над своєю головою, готуючись кинутися на здобич. Сили покинули Скальда, рани нестерпно боліли, він відчував, що не зможе увернутися від наступного удару.

«Невже я зараз помру? – гірко подумав Скальд. – Ех, послав мене братик на смерть». Південець скривив губи, злорадно посміхнувшись, по його губах

потекла слина, скотившись на куцу руду бороду. Він відвів руку для удару, але несподівано захрипівши, впав на коліна. З його спини стирчав дротик.

За ним стояла дівчина, яка тримала в лівій руці коротку криву шаблю. Вона замахнулася і хотіла вдарити південця, але робити це вже було необов'язково, через мить він виронив спис і повалився на підлогу. Перед очима Скальда все попливло, ніби в тумані бачив він оголене тіло дівчини, по якому пробігали відблиски вогню. Вона стала на коліна перед лавкою, до якої був прив'язаний старий і, розрізавши мотузки, плачучи, покликала його:

– Дідусь! Дідусь!

Скальд закрив очі, він перестав відчувати біль, свідомість помутилася.

***

Коли Скальд прийшов у себе, факели погасли, тільки тусклі вуглі каміна світилися у темряві. Десь зовсім поряд схлипувала дівчина. Перше, що відчув Скальд, це незвичайну слабкість. Одного разу в дитинстві після хвороби він відчував щось подібне, але і тоді такого не було. Юнак спробував підвестися на ліктях, але не міг навіть поворушити руками. Важкий ниючий біль тиснув на свідомість, крім того юнак сильно замерз. «Що ж дівчина не допоможе мені? – здивувався Скальд. – Рани мої не смертельні, але і рухатися я не можу. Вона, певно, думає, що мене вже вбили і забула про мене. А було б добре, щоб все ж вона мені допомогла. Може, покликати її? Ні, якось соромно». Так він і лежав на підлозі, в калюжі власної крові, якої натекло, відчував, вже дуже багато. «А де зараз мій Гранат? Що з ним? – затурбувався Скальд. – Там же уся моя поклажа і зброя. На напали б на нього вовки. Він правда не прив'язаний, зможе врятуватися у випадку небезпеки, але чи знайду я його потім?»

Зовсім поряд з домом заржав кінь. Скальд впізнав голос Граната і відразу заспокоївся – його друг тут, не покинув його. Чекає, як йому було наказано.

«Але дівчина врятувала мені життя, – продовжував розмірковувати древлянин. – Ну і я, правда, її врятував. Коротше кажучи, ми один одному допомогли. Яка вона красива! Я, правда, і розгледіти не встиг, але і не до того було. Чому вона схлипує? Напевне, старий помер».

Скальд звернув увагу на те, що стало помітно світліше, з вікон лилося слабке сіре світло, і незабаром юнак вже розрізняв обриси предметів, побачив дівчину, яка досі стояла на колінах перед скам'єю і, схлипуючи, проводила руками по плечах старого. Постать білої оголеної дівчини ставала все чіткішою. Скальду було дуже соромно дивитися на неї, він розумів, що це недобре, але відвести погляд не міг. Вона була усього в трьох кроках, її форми були такими прекрасними… У ньому прокинулося невідоме до цього часу бажання.

«Як було б добре, якби вона стала моєю дружиною! Саме таку дівчину я

і шукав. Але чи покохає вона мене?»

Рівне сіре світло лилося з вікон. Ось-ось мало зійти сонце. Дівчина піднялася з колін і повернулася до древлянина, правда, на нього вона не дивилася, її очі були закриті. А Скальд невільно любувався її тілом, ніжні волоски внизу живота були зовсім світлими, соски маленьких дівчачих грудей були рожеві, округлі стрункі стегна, тонка талія, гарні плечі… Юнак пару разів бачив оголених дівчат під час купання, давно це було, і не було тоді у його душі такого полум'я, як зараз. Скальд підняв очі до обличчя дівчини, воно було дуже красивим – тонкі риси, рельєфні світлі брови, червоні тонкі губи. Хоча обличчя було трохи опухлим від сліз.

Дівчина відкрила очі і її погляд зустрівся з поглядом древлянина. Вона скрикнула, прикрилася руками, потім присіла і підхопивши обривок своєї сукні притиснула його до грудей і живота.

– Боже! Ти живий! – злякано вигукнула вона. Її голос був високим і ніжним.

– Живий, тільки рани болять, – відповів Скальд.

– Хто ти і звідки ти взявся?

– Мене звати Скальд, я родом з Древлянської Землі, їду у Західний Ізборськ, але на шляху збився з дороги…

– Потерпи, я зараз повернуся! – вигукнула дівчина і, задкуючи, вийшла за двері.

Вона справді незабаром повернулася. На ній була довга, нижче колін, сорочка, в руках дівчина тримала глиняну миску з водою і шматок полотна. Переступаючи через трупи південців, вона підійшла до каміну і роздула полум'я, підкладаючи хмиз і поліна. Потім вона нагріла воду і повернулася до Скальда.

– Ой, та ти увесь поранений! – промовила дівчина. Вона відірвала шматок матерії і промила у теплій воді кисть правої руки Скальда. Рана почала кровити, і дівчина щільно перев'язала її. Потім вона оглянула залиті кров'ю ноги юнака і ніяково сказала:

– Штани треба якось зняти.

– Що зняти? – здивувався Скальд.

– Штани. Ну, кажуть ще портки.

– А, це… – юнак теж зніяковів. – Я спробую трохи піднятися, а ти якось зніми їх сама.

Скальд трохи підняв стегна, що вартувало йому величезних зусиль, а дівчина відкинула поділ сорочки парня, розпутала зав'язки і, відвернувшись, стягнула штани зі стегон юнака. Після цього вона, дивлячись в бік, опустила поділ сорочки і уся червона від збентеження подивилася у обличчя Скальда.

Той посміхнувся:

– Не соромся, що поробиш…

Дівчина промила і перев'язала інші рани парня.

– Якби не ти, не знаю, який би жах не мене очікував, – з вдячністю сказала вона.

– Якби не ти, то і я б загинув, – відповів їй древлянин.

Якийсь час вони сиділи мовчки. Порушив мовчанку Скальд:

– Там я залишив коня, – промовив він, важко підводячись на ліктях, – його б у двір завести…

– Я зараз… – дівчина підвелася.

– Тобі він в руки не дасться, – сказав Скальд. – Якби я вийшов з дому і покликав його… Ти мені допоможеш?

– Допоможу, але тільки… ти зможеш дійти? Тобі б краще полежати, – дівчина озирнулася на трупи південців. – Не тут, звичайно. Я приготую для тебе лежанку.

Дівчина вийшла. Незабаром повернулася і, присівши до Скальда, допомогла йому сісти, а потім, обійнявши за плечі, допомогла піднятися на ноги, але парень не зміг стояти, а у дівчини не вистачило сил його утримувати, і вони разом впали на підлогу.

Скальд повалився на спину, а дівчина, скрикнувши, впала йому на торс. Швидко піднявшись, допомогла юнаку сісти.

– Що ж робити? – засмутилася дівчина.

– Знайти мені міцну палку, щоб я зміг на неї спиратися. Та ось і цей спис підходить.

Дівчина подала Скальду спис, яким його ледь не вбив південець, і знову поставила його на ноги. Ногами юнак ледь пересував, але впевнено спирався об спис. А дівчина дуже міцно тримала його за плечі. Так добрели вони до дверей, вийшли з дому, і там юнак сів на поліно біля порогу. Дівчина, яка теж втомилася від цієї мандрівки до двору, присіла поряд.

– Я би ще випив чого-небудь, – сказав древлянин.

Дівчина принесла велику дерев'яну кружку пінистого квасу. Він був дуже смачним. Після кількох ковтків Скальд відчув себе набагато краще.

– Звати тебе як, красуне?

– Аннушкою мене нарекли.

– В наших краях таке ім'я і не почуєш, але дуже красиве, лагідне.

– І я ніколи раніше не чула такого імені, як у тебе.

– Так звали друга мого батька. Вони обидва загинули в Останній битві, коли я ще був маленьким.

Сонце стояло вже високо, вранішня прохолода почала відступати. Скальд раптом усвідомив, що сильно зголоднів, але спочатку треба було попіклуватися про Граната. Юнак довго гукав, підзиваючи коня, і почав вже

переживати, коли почувся відгук. Гранат прискакав і, коли Аннушка відкрила ворота, – зайшов у двір та, підійшовши до свого хазяїна, поклав голову на його плече.

– Знайшов ти мене, вірний друже, – говорив Скальд, обнімаючи його за шию. – Аннушка – добра дівчина, вона відведе тебе в стійло, довірся їй.

Гранат справді довірився дівчині і дозволив відвести себе в стійло, зняти збрую і поклажу.

– Добрий у тебе кінь, – сказала Аннушка, повернувшись. – Тепер давай я тебе відведу.

– Зачекай трохи, – попросив Скальд. – Не дивись на мене якийсь час. Мені треба зробити дещо, а я не знаю, як я це там буду робити. Адже не скоро я знову вийду з дома.

Аннушка відвернулася, а потім, коли Скальд вже був готов йти в дім, допомогла йому піднятися і відвела його в невелику затишну світлицю, в якій не було нічого крім широкої лежанки і великої скрині поряд з нею, а по стінах були розвішані вишиті рушники. Лежанка була застелена свіжою білизною. Дівчина вклала Скальда і присіла поряд з ним.

– Тут спав мій дідусь, – сказала вона і по її обличчю знову побігли сльози.

Скальд лежав мовчки. Він не став заспокоювати дівчину. Та й як? Аннушка плакала, закривши обличчя долонями.

«Ось і зустрів я дівчину, яку хотів би взяти у дружини. І зустрів я її зовсім не так, як уявлялося», – подумав Скальд. Він раптом зрозумів, що кохає Аннушку, хоча вчора ще і не знав, що є на світі ця дівчина, а зараз відчуття, ніби кохає її усе життя. «Але як сказати їй, що я кохаю її? Прямо зараз говорити не можна. Вона може подумати, що я вирішив скористатися нагодою. Та і все одно, поки я з нею один на один, їй не можна говорити про кохання. Цікаво, а що вона збирається робити далі? Не буде ж вона одна жити у лісі. Я, імовірно, вмовлю її, коли одужаю, поїхати разом зі мною в землю рутенів. А коли дістанемося до доброї землі, запропоную їй йти за мене заміж. Може, за цей час вона покохає мене. А, Велика Ладо! Допоможи мені! Зроби так, щоб серце Аннушки кохало мене! Нехай її душа так само палає, як моя душа! Їй же не буде погано з таким чоловіком, як я».

– Треба тебе нагодувати. Ти дуже багато крові втратив. Вибач, що я відразу не здогадалася. Дідусь мій помер. Адже він виховував мене замість батька і матері. Дідусь був моєю єдиною родимою людиною. Моїх батьків вбили південці, коли я була ще маленькою. Тепер я повна сирота, немає у мене рідні у всьому світі. Як я жити тепер буду? Хто мене захистить? Хто допоможе? – вона знову заплакала.

– Я розумію твоє горе. Але ти не пропадеш. Послухай, це вже землі рутенів?

– Так, але хазяї тут хрестоносці. Там, на півночі, кажуть живуть вольні рутени, це за Серебрянкою річкою. Але туди два дні їхати, і пробратися туди неможливо. Хрестоносці охороняють дорогу. Якщо вони когось зустрінуть біля дороги, то відразу вбивають. А ще на дорозі багато розбійників, кого зустрінуть – пограбують, замордують до смерті. Багато людей намагалися втекти у вольні землі, та чули, що ніхто не дістався.

– Не бійся, Аннушка. Ось заживуть мої рани, поїдемо у вольні землі. Довезу я тебе до Ізборська, не загинемо по дорозі. Я от усю Пустош пересік, і нічого зі мною не сталося, а про неї розповідали ще страшніші історії. Я тобі в усьому допоможу. Поїдеш зі мною в Ізборськ?

Блакитні очі дівчини на мить загорілися від радості, але потім знову згасли.

– Ти думаєш до вольної землі можна дістатися? – з недовірою спитала вона.

– Звичайно, можна! – впевнено промовив Скальд, хоча слова Аннушки про дорогу у вольні землі йому зовсім не сподобалися.

Аннушка вийшла, надовго залишивши юнака, якому тільки і залишалося, що розглядати рушники. В мереживах, які прикрашали рушники, частіше інших спостерігалися знаки блискавок Перуна і знаків сонця. Не обійшлося і без знаків Лади.

Коли дівчина повернулася, вона тримала в руках підніс, заставлений глиняними мисками. В одній був нарізаний скибками пшеничний коровай, в іншій – димилися смажені шматки м'яса, і в найменшій – редиска і пучок петрушки. Аннушка поставила підніс на край лежанки і присіла поряд.

Швидко орудуючи гостро відточеною гілочкою, Скальд з'їв смажене м'ясо в прикуску з петрушкою, а потім з великим задоволенням з'їв редиску з хлібом, запивши все це квасом.

Юнак подякував дівчину за частування і запитав, чи не могла б вона принести йому шкіряний мішечок, який висів ліворуч від сідла Граната.

Аннушка пішла і незабаром повернулася, віддавши Скальду те, що він просив. Він відкрив його (не показуючи дівчині вмісту), і витягнув намисто з самоцвітів, оправлених в срібло. З усього свого запасу коштовностей це намисто Скальд любив найбільше і не хотів з ним розлучатися. Він планував подарувати його своїй нареченій.

– Прийми, Аннушка, за свою доброту ці камені! – сказав він, простягаючи намисто дівчині.

Вона взяли у руки намисто і з захопленням стала розглядати камені і виту срібну оправу.

– Як красиво! – промовила Аннушка, вдягаючи на себе намисто. – Я ніколи не бачила нічого прекраснішого.

– Зате я бачив! – вигукнув Скальд.

Аннушка здивовано поглянула на нього.

– Я хотів сказати, – посміхаючись сказав юнак, – що ти набагато красивіше за ці камені.

Аннушка зніяковіла і з великою вдячністю дивлячись на Скальда, унесла підніс.

Потім вона ще раз повернулася і поставила на скриню поряд з лежанкою велику глибоку миску.

– Це якщо тобі знадобиться щось зробити, а на двір ти вийти не захочеш, – пояснила вона. Після її уходу Скальд занурився у сон.

***

Спалося Скальду неспокійно, він пару разів з жахом прокидався – йому снилося, що південець не загинув, а тільки прикинувся мертвим, і тепер встає і підкрадається до нього з батогом у руці.

Аннушка не з'являлася до самого вечора. Коли вона зайшла в світлицю, де лежав юнак, сонце вже хилилося до заходу. Обличчя дівчини було виснаженим і заплаканим. Вона віддала Скальду його ніж і пояс і, присівши поряд з ним на лежанку, сказала, дивлячись ніби крізь нього:

– Я поховала дідуся, насипала над ним могильний пагорб. А цих чорних закопала недалеко від купи гною, і всю їх зброю і обладунки разом з ними. Залишила тільки це, – Аннушка показала древлянину короткий бойовий ніж, рукоятка якого була оправлена у срібло. На лезо був нанесений тонкий візерунок – вовк розриває спійманого барана. Ще на рукоятці Скальд помітив рунічний напис, смисл якого йому залишився незрозумілим.

– Напевно, відібрали у когось, ніж-то русинський, – сказав древлянин, повертаючи його дівчині, – правда, я не можу зрозуміти, що тут написано. А руни, здається, русинські. Візьми його собі – добрий клинок.

Потім Аннушка принесла обід. Знову було багато смаженого м'яса.

– Корову забили, – пояснила дівчина, подаючи Скальду миску з паруючою кашею, на якій лежали великі шматки м'яса. – У нас це залишалася остання худоба. Минулої осені хрестоносці увели все, що у нас було, залишили тільки одну корову. А ці хотіли забрати останнє.

Присівши поряд зі Скальдом, дівчина разом з ним поїла. Потім вона унесла посуд, а повернулася з мискою теплої води і горщиком трав'яного відвару, від якого повіяло свіжістю. Змазавши відваром рани юнака, Аннушка перев'язала їх новим полотном.

– Зніми свою сорочку, я її виперу. А ти, я думаю, і так зможеш полежати. Спи, а я тут недалеко, за стіною моя світлиця. Якщо треба буде моя допомога – поклич, чи навіть просто постукай кулаком в стіну.

Скальд, закутавшись у ковдру, зняв свою сорочку і віддав її Аннушці. Дівчина дбайливо прикрила ковдрою плечі юнака і пішла.

«Як їй зараз важко, – подумав древлянин, засинаючи. – Хоронить родича, доглядає за мною, цих мерзотних південців їй одній довелося тягнути і закопувати. А вони і при житті були нудотними. Уявляю, наскільки огидніші їх трупи. І я нічим їй зараз не зможу допомогти».

***

Уві сні Скальд знову їхав по лісі, пробирався крізь глухі буреломи, об'їжджав невідомі урочища. Вже стемніло, коли він виїхав на край поля і побачив самотню садибу.

«Я тут вже був колись», – згадав юнак, під'їжджаючи до садиби. Він спішився і зайшов у двір. Підійшовши до дому, зазирнув у вузьке віконечко. В невеликій світлиці стояла оголена дівчина з довгим білим волоссям.

«Це ж Аннушка, – зрозумів Скальд. – Як же це я ось так за нею підглядаю? – жахнувся він. – Вона образиться на мене, якщо дізнається». У цей момент за спиною він почув грубий регіт і удар батога.

– Південці! – злякано вигукнула дівчина і закривши обличчя долонями, заплакала.

Юнак прокинувся. Поряд з ним сиділа Аннушка. Коли він відкрив очі, вона посміхнулася йому.

– Доброго ранку, – сказала вона, встаючи. – Ти голодний?

– Дуже, – відповів древлянин, потягуючись здоровою рукою.

– Ще б пак. Зараз вже полудень, а ти все спиш, я вже встигла поїсти сама. Але твій сніданок не захолов, не бійся.

Аннушка вийшла і повернулася з підносом, на якому були дві глиняні миски і маленький горщик з вузьким горлечком, прикритим білою хустинкою. В одній мисці був хліб, намазаний маслом, в іншій – свіжа зелень. Коли Скальд поїв, дівчина зняла хустинку з глиняного горщика.

– А тепер випий ось це, – сказала вона, подаючи горщик в руку юнака. В ньому був теплий м'ясний відвар з укропом.

– Все було дуже смачно, – сказав древлянин. – І нехай допоможуть тобі нав'ї за твою доброту.

– Гаразд. Вдягай свою сорочку, я її підшила і випрала, а потім вона на сонечку швидко висохла.

Аннушка допомогла юнаку вдягнути сорочку, потім присіла поряд з ним на лежанку і розчесала йому гребнем волосся. Скальд і уявити собі не міг, що це принесе йому стільки задоволення. Ліва рука дівчини підтримувала його голову під затилок, а в праві руці Аннушка тримала простий дерев'яний гребінь, яким дуже ніжно проводила по волоссю і бороді юнака. При цьому вона розповідала про те, що зранку нагодувала вівсом і проводила до річки

Граната, де кінь напився води, і вона його ще й викупала.

– І від твоєї сорочки дуже сильно смерділо кінським потом, – говорила дівчина. – Але я добре її віділрала. А ти, імовірно, давно у дорозі, тобі і самому викупатися не завадило б, та поки не можна – твої рани ще не зажили.

Скальд лежав мовчки. Його п'янили дівочі руки, він не відчував болю, по тілу розлилося гаряче відчуття щастя. Він роздивлявся Аннушку – на ній була прикрашена тонкою вишивкою біла сукня, волосся було перетягнуте у лоба червоною стрічкою, на якій висіли невеликі бронзові скроневі кільця. Голос дівчини здавався йому дивовижною піснею. Юнак любувався її обличчям, переливами самоцвітів, які висіли на її грудях, і згадалися йому її прекрасні зовсім маленькі оголені груди з ніжними рожевими сосками. Він уявив, як цілував би їх, якби у нього була така можливість. Серце Скаль- да прискорено забилося, ліву руку він невільно поклав на стегно дівчини. Дівчина здригнулася, юнак відсмикнув руку, ніби обпікся.

– Пробач, – промовив він зніяковіло. – Я не думав тебе образити. Ти так ніжно піклуєшся про мене. У тебе така добра душа…

– Не треба дякувати мені. Ти ж зберіг мене від страждань, які гірше самої смерті.

– Я зробив те, що повинен був зробити.

– І я роблю те, що повинна робити, – відповіла дівчина і, поклавши гребінь на скриню, вийшла. Скальд не бачив її до обіду.

Усі його думки були приковані до Аннушки. Він мріяв про весілля, про те, як привезе її в великий кам'яний дім, а якщо бути до кінця правдивим, то ще більше він думав про першу ніч після весілля – про те, як згідно з древнім обрядом він оголить тіло дівчини, а вона зніме одяг з нього, і що буде після цього.

Обідали дівчина і юнак разом. Очі дівчини знову були червоними від недавніх сліз. Вона пояснювала, що обкладала стернею могилу свого дідуся, та не могла стриматися і заплакала.

Після обіду вони до самого вечора сиділи разом. Скальд розповідав про Древлянську землю, про те, який будинок побудував його брат, про загибель свого батька. Аннушка уважно слухала його, дивуючись деяким його словам, задавала різні питання. Пізніше вона принесла вечерю, після якої ще раз протерла рани Скальда трав'яним відваром і перев'язала їх. Побажавши спокійної ночі, дівчина пішла до себе.

Увесь наступний день Скальд пролежав, не встаючи з лежанки. Він тільки те і робив, що їв і розмовляв з дівчиною, якщо у неї був вільний час. Їм обом здавалося, що вони вже давні знайомі.

– Ну, Аннушка, – промовив Скальд після вечері, – зважилася ти виїхати

звідси разом зі мною, коли я одужаю?

Аннушка зблиснула блакитними очима і, помовчавши, відповіла:

– А що я буду робити там, в незнайомій землі, без дому і майна? Для всіх я там буду чужою. Ти от довезеш мене до Ізборська і там залишиш, а раптом ніхто мене не прийме?

– Але і тут тобі залишатися не можна. Усе життя будеш у боязні жити, що прийдуть південці і зроблять з тобою, що захочуть, а тобі і на допомогу покликати нема кого. Не переживай, якщо і не знайдеться в Ізборську сім'ї доброї вдачі, ти можеш помандрувати разом зі мною в Древлянську землю. Там у тебе і житло буде, і родичі мої приймуть тебе як рідну, і нестачі не буде ні у чому. Я буду про тебе піклуватися не менше, ніж ти зараз про мене.

– Адже у тебе там, імовірно, наречена залишилася. Вона тебе дожидається і не дозволить тобі сильно про мене піклуватися.

Скальд засміявся:

– У нас кажуть – діва коли про себе думає, то суперницю поминає. Не бійся – немає у мене в древлянській землі нареченої. Дівчат у нас мало, а ті, що є, мені не любі. А молоді парні у нас красиві, і багато їх. Заміж забажаєш – у дівках не залишать. Будеш у нашому краю першою красунею.

Аннушка позіхнула і відвернулася. Скальд замовк, подумавши: «Коли я сказав про те, що у нас багато парней – їй це не сподобалося. Можливо, тому що вона очікувала слів – «Ти станеш моєю нареченою?». Чи не марно я вирішив так довго чекати зі своєю пропозицією? А може, мені здалося і вона не любить мене. Ні, зараз я не можу їй це сказати».

– Я не можу прямо сьогодні тобі відповісти. Мені треба поговорити з нашими сусідами, вони живуть трохи нижче по річці. Вони єдині близькі мені люди у всьому світі. Що ще вони мені порадять. А зараз тобі час спати.

***

Рано зранку розбудила Аннушка Скальда. Спів птахів лунав з відкритого навстіж віконця, сонячні промені озолотили волосся дівчини, яка схилилася над своїм підопічним. Її голос продзвенів, як весняний струмок:

– Прокидайся, Скальде. Мені треба буде йти до сусідів, Зорянчиків. Ось твій сніданок.

– Послухай, Аннушка, довго пішки будеш йти. Їдь на моєму коні. Домчиш скоріше вітру.

– А твій кінь мене буде слухатися?

– Буде, якщо я йому скажу. Підведи його до дому, до цього віконця, а сама заходь у світлицю.

Аннушка вийшла, трохи здивована проханням древлянина. Незабаром Скальд почув, як заржав його кінь під вікном. Зайшовши в світлицю, дівчина присіла на лежанку.

– Я зробила так, як ти просив.

– Гранат, – прокричав Скальд, підвівшись на ліктях. У віконце протиснулася голова коня, який, фиркаючи, водив очима, оглядаючи світлицю, дівчину і свого хазяїна.

– Який розумний, – вигукнула Аннушка.

– Ще б пак, – відповів з гордістю Скальд. – Він розуміє мою мову не гірше, ніж ти.

– Вітаю тебе, друже! Аннушці треба швидше дістатися до своїх сусідів. Відвези її неспішно, бережи дівчину. Зараз вона тебе осідлає, слухайся її як мене.

Гранат схрапуючи закивав головою.

– Тепер в путь! – сказав Скальд. – Ти на коні їздити вмієш, Аннушка?

– У Зорянчиків є коні, вони навчили мене їздити на коні ще в дитинстві.

– От і добре. Їдь!

Дівчина принесла і поставила на скриню – так, щоб Скальд міг легко дотягнутися – миску з холодним м'ясом і корчагу квасу.

– Якщо я затримаюся і запізнюся к обіду, – сказала вона, повернувшись до дверей, – ось тобі їжа. Не скучай без мене.

І посміхнувшись, Аннушка пішла. Незабаром Скальд почув за вікном її голос, перестук копит Граната, потім настала тиша, тільки пташки щебетали та лунало дзюрчання річечки, яка була недалеко. Поснідавши, древлянин вирішив, що наймудріше в цій ситуації – поспати до приїзду Аннушки.

К полудню юнак прокинувся, йому снилися тривожні похмурі сни. Ніби-то Аннушка зустріла по дорозі південців і вони її схопили і почали катувати, а він все це бачив і не міг допомогти, бо сил не було піднятися з землі.

– Ну і насниться ж муть така! – сказав він подумки. Потім пожував м'яса і запив квасом. Не лежати ж без діла.

Довго Скальд прислухався – чи не почується удалині стукіт копит? Його свідомість потонула в мріях про те, як він зізнається Аннушці, що він її кохає, запропонує їй вийти за нього заміж, а вона з радістю погодиться, і він увезе її у Древлянську землю…

Скальд пообідав трохи пізніше, ніж зазвичай, думаючи – раптом повернеться Аннушка і вони зможуть поїсти разом. Але день почав хилитися к вечору, а його коханої так і не було. Юнак почав хвилюватися. Страхи, які він гнав від себе, раптом ожили і затьмарили усі його помисли.

Думки одна жахливіша за іншу проносилися в його свідомості. Скальд завмирав і прислухався, але не чув перестуку копит. Сонце хилилося до заходу.

«Де ж ти, ладо моя, що тебе затримало? – думав Скальд. Йому уявилися брудні південці і його серце стиснулося від болю. – Невже сни були віщими,

невже тільки зустрівши і покохавши Аннушку, я її втрачу?»

Юнак сів, ворушити ногами лежачи він міг ще вчора, але не знав, чи будуть впевненими його кроки. Опустивши ноги з лежанки, Скальд спробував підвестися. Пронизливий біль обпалив коліна, але древлянин міг стояти і навіть кроки його були набагато впевненіше, ніж він думав, правда, він накульгував.

Скальд узяв сокиру, підперезався і зробив крок в напрямку дверей. Куди саме він зібрався, і сам до ладу не знав – вниз по річці, рятувати Аннушку, або хоча б помститися за неї.

І в цей момент почувся довгоочікуваний стук копит. Древлянин побіг до виходу з дому, від чого рани заболіли ще сильніше. Він побачив Аннушку, яка під'їжджала до воріт. Побачивши хазяїна, Гранат заржав.

Під'їхавши до дому дівчина спішилася і з тривогою поглянула на юнака – в руках він тримав сокиру, ліва нога знову в крові у коліна, правда, з-під вус він стримано посміхався.

– Що з тобою? – спитала Аннушка.

– Все добре. Я от ніяк не міг тебе дочекатися, переживав, навіть вирішив йти тебе зустрічати.

Аннушка посміхнулася, Скальд помітив, що її очі були заплаканими.

– Так, я трохи затрималася у Зорянчиків. А чому у тебе кров на нозі?

– Кров? – здивувався юнак. – А я і не помітив.

Перед вечерею Аннушка знову обробила Скальду його рани. Поїли, как і зазвичай, – юнак лежачи, а дівчина, сидячи поряд з ним. Аннушка розповіла, що Зорянчики схвалили її рішення виїхати у вольні землі.

– Зорянчики дають мені доброго коня. Старий Горемир казав: «Бери, все одно пропаде – хрестоносці заберуть, а так – хоч їм не дістанеться». І ще з нами попросився Доріслав, молодшенький Зорянчиків, йому 12 років і він дуже кмітливий. Можна йому з нами? Зорянчики згодні відпустити його. Він буде на своєму коні.

Скальд посміхнувшись відповів:

– Можна і взяти. На волі виросте – потім визволить і свою рідню. Тягарем в дорозі, я думаю, він не стане.

Зранку, після ситного сніданку, Скальд без допомоги Аннушки піднявся з лежанки і вийшов у двір. Ноги трохи боліли при ходьбі, але слухалися. Присівши на колоду у порога, він спостерігав за дівчиною, яка займалася безліччю господарських справ. Проходячи повз Скальда, Аннушка посміхалася.

Гаряче сонце блякло сяяло на блідо-блакитному небі. Повітря було душним і вологим.

«Прикро, що не дме вітер, – подумав Скальд, витираючи рукавом спітні-

лий лоб. Помацавши бороду, він намагався згадати, скільки днів тривала його подорож. – П'ятнадцять діб я був у Пустоші, а ще до цього 24 дні пройшло, як я рушив в дорогу. Усього значить пройшло півтора місяці, як я виїхав з дому. Виїжджав я за три дні до Зеленої Неділі, а незабаром вже Перунів День. Так, подовжилася трохи моя борода».

Аннушка підійшла до юнака, в руках вона тримала маленький плетений кошик.

– Я зараз піду в ліс. Не бійся, не далеко. Я ж на тебе усе зілля цілюще витратила, більше немає. Треба ще нарвати.

– А яким зіллям ти мене лікувала?

– Не знаю, як у вас в Древлянській землі говорять, мій дідусь називав кров-трава, а інші, казав, інакше називають.

– Так, знаю я цю траву. І у нас так її називають.

– А в твоєму роду, вірно, всі знавці трав? – поцікавилася дівчина.

– Не всі, – засміявся Скальд. – Я от юність в кузні провів і на скелях, а ще видобував болотну руду. Але мій брат, моя матінка і сестра – усі трави

відають і усі властивості трав.

Дівчина пішла, а древлянин залишився сидіти. Незабаром небо на півночі стало темно-сірим, настало повне затишшя, навіть яскраво-зелена трава, здавалося, принишкла, причавлена до землі невидимою важкістю. Мертву тишу порушував іноді тільки Гранат, якого Аннушка вивела поїсти соковитої трави біля паркану.

– Скоро буде гроза, – вигукнув Скальд своєму коню, який обернувся на його голос.

Як завжди несподівано налетів сильний порив вітру. Спочатку зашуміли верхівки сосен по ту сторону річки, потім захвилювався ліс там, куди пішла Аннушка. По двору садиби пронісся вихор пилу, в якому закружилося кілька сухих листочків, що невідомо звідки з'явилися.

«Крила Симаргла вітер приносять. Чуєте, Перун важким кроком йде до нас», – згадалися Скальду знайомі з дитинства слова, почуті ще від батька. Удалині почулися глухий гуркіт грому. Душу охопило радісне збудження – русини завжди радіють грозі.

Погляд юнака чомусь звернувся до дряхлого дерева, єдиному серед поля. Колись це був могутній дуб, він стояв майже біля самого тину, ближче усіх дерев до садиби. Древлянин роздивлявся верхні гілки дубу, коли почувся жахливий тріск, стовп золотого небесного вогню вдарив в дерево. Потім повітря здригнулося від громового удару.

– Слава Перуну! – закричав Скальд, піднімаючи руки над головою. Тільки зараз він помітив, що з неба обрушився цілий потік води, який накрив

його. Древлянин за кілька митей промок до нитки. В потужному плескоті дощу потонув радісний крик парня. Блискавки били одна за одною, безперервно рокотав грім.

Дзвінка пісня перекрила шум грому і дощових струменів. Аннушка пританцьовуючи йшла по полю, її накривали небесні хвилі, а вона лише сміялася і співала. Сухий дуб перетворився на велетенський факел. Навіть злива не могла загасити яре полум'я.

У двох кроках від Скальда з'явилася величезна калюжа, дощові струмені били по ній, утворюючи бульбашки. Гранат підійшов до будинку і сховав голову від дощу під дощатим навісом перед порогом. Дивовижний запах грози і земної живої свіжості сп'янили юнака, який слухав спів Аннушки. Слів, правда, розібрати він не міг, чувся ясно тільки приспів: «Гой я Даждьбоже».

Не встигла дівчина і поле перейти, а злива вже закінчилася так само несподівано, як і розбушувалася. Рвані клоччя хмар полетіли на південь, сонячні промені освітили пишний яскраво-зелений килим, омитий небесною вологою. Закінчилася і пісня Аннушки, вона зайшла у двір і дзвінко розсміялася. Засміявся і Скальд. Небезпеки грядущого путі, важкість ран і горе втрат забулися, ніби змиті дощем.

Дощі лилися сім днів майже безперестанку. Грози теж не бажали полишати затишну долинку. А Скальд за цей час зміцнів, його рани зажили і не боліли. Імовірно, у Аннушки був хист цілительки. Усі ці дні вони майже безперервно були разом, балакаючи без упину, і переговорили, здається, про все на світі, тільки про кохання ніхто жодного разу не заговорив.

Коли погода прояснилася, Аннушка і Скальд приготувалися до від'їзду. Рано зранку, відразу після світанку, дівчина обійшла усю садибу і посиділа над могилами діда і батьків. Вона не плакала, але в її очах читалося горе.

Дівчина залишала садибу Зорянчикам, а все те майно, яке вона забрала з собою, умістилося в одній невеликій заплічній торбинці – кілька полотняних вишитих суконь, нехитрі прикраси і прикрашене самоцвітними камінчиками святкове взуття, зроблене з гарно вичиненої шкіри.

До садиби Зорянчиків юнак їхав на коні, який йшов так повільно, що крокуюча поряд дівчина, без зусиль за ним встигала. Тропа вилася поряд з річечкою, а потім завернула на невелике поле. На краю лісу, по ту сторону поля, виднілася велика садиба.

– Ось тут і живуть Зорянчики, – сказала дівчина, поправивши стрічку, якою було перетягнуте її волосся.

Зустрічали їх дуже привітно. Годемир – високий худорлявий старий з довгими сивими вусами і яскраво-блакитними променистими очима, міцно

потиснув Скальду руку, подякував його за порятунок Аннушки і попросив подбати про молодшого його сина Доріслава, або просто Дорі, як він його називав. Доріслав виглядав трохи старше за свої 12 років, очі у нього були яскраво-блакитні, як у його батька, а обличчям він більше скидався на свою матір. Біле, як пшеничні колоски, волосся парня було дуже коротко острижене. Старший син Годемира вивів з конюшні коня Аннушки. Сірий з білою грудницею жеребець звався чомусь Лелека. А строкатого кіня Доріслава називали Соколом.

«Певно, у них заведено називати коней пташиними іменами», – подумав Скальд.

Відразу після зустрічі прийшов час розлуки – Скальд і Аннушка не хотіли довго залишатися, а Дорі так аж поривався у дорогу.

Аннушка взяла в дорогу великий запас їжі, а Зорянчики підготували ще більше. До Чорногориці, найближчої фортеці вольних рутенів за Серебрянкою, по прямій дорозі було три дні путі. А запасу їжі у них було на два тижні, якщо не більше.

«От і добре, – думав Скальд. – В дорозі усяке може статися, запас їжі не завадить».

К полудню троє вершників покинули садибу Зорянчиків і в'їхали у ліс. Першим по лісовій стежці їхав Дорі, за ним – Аннушка, а останнім – Скальд. Як пояснив Дорі, до вечора вона повинні були досягти великої дороги. А на глухій лісовій тропі ні розбійників, ні хрестоносців боятися не варто – вони в цих краях майже не бували.

По тим землям, що були Доріславу знайомі, вони проїхали швидко, потім рухалися повільніше, обережніше. Коли Дорі сказав, що на його думку дорога вже близько, Скальд наказав зупинитися. Він спішився і, суворо оглядівши Аннушку і парубка, сказав:

– Я піду пішки, подивлюся, що там у нас попереду і чи далеко дорога. У випадку небезпеки галасуйте голосніше, я прибіжу і виручу. Хоча я не думаю, що буде яка-небудь напасть.

Узявши з собою сокиру, Скальд пішов вперед по тропі. Ліс був не дуже густий, рідкі високі сосни, могутні дуби, уздовж тропи – яскраво-зелені зарості папороті.

«Якщо на них нападуть – вони, звичайно, відбитися не зможуть. Що може зробити в бою парубок з мисливським луком і дівчина з бойовим ножем? Але їхати по тропі без розвідки ще небезпечніше. Я і сам-то проти десятьох чи зможу протриматися? Розбійники, я думаю, поодинці по лісі не ходять».

Тропа була часто переплетена павутинням, в одному місці у павучих тенетах тріпалася бджола, а до неї вже поспішав павук-хрестоносець, хижо

перебираючи лапками.

«Не поспів би я вчасно, – подумав Скальд, – билася б Аннушка в руках південців як бджола в лапах павука. Хоча путь наш ще не добіг кінця, треба усі ворожі тенета і пастки обійти, а їх, відчуваю, немало попереду».

Дорога справді виявилася недалеко – три сотні кроків. Скальд вийшов з тропи на придорожну поляну, обережно розглянувся, але не відчув нічого підозрілого.

Повернувшись до своїх супутників, він сказав:

– На дорозі нібито спокійно, але вогнища у нас не буде. Ночувати будемо тут, незабаром захід сонця. А завтра зі світанком перейдемо дорогу і рушимо далі. По дорозі не підемо – небезпечно.

Аннушка дістала і розмістила на рушнику мандрівну трапезу – хліб, сир, копчене м'ясо. Після їжі Дорі закидав питаннями про його дорогу, бої, про Останню битву. Дівчина мовчки слухала, завернувшись у теплу ковдру. Засинаючи, вона чула голос Скальда, який розповідав про те, як його брат Гердарік переміг на полі Останньої битви могутнього обра Ісака. Аннушці снилося, що йде вона по безкрайньому полю, удалині були натовпи людей, які билися – одні високі світловолосі, озброєні мечами і сокирами, інші – темні, з батогами і списами. «Є серед них і Скальд, – думала вона, – допоможи йому, о великий Перуне, вберегтися від ворожих стріл і списів!». З бою виїхав на коні Доріслав і поскакав до Аннушки. Він був поранений, кров просочила його білу сорочку на плечах і грудях. Вона хотіла допомогти йому – перев'язати рани, але він прокричав, що має повернутися у бій і помститися за смерть Скальда. Небо потемніло. Дівчина впала на коліна, ридаючи від горя, Доріслав розвернув коня і поскакав, а з пітьми, яка згустилася, виплили жахливі величезні жуки, по тілу яких переливалися багрові спалахи. Аннушка закричала від огиди і страху – і прокинулася.

Було темно, тільки зірки мерехтіли між гілками. Аннушці стало страшно – вона ніколи ще не ночувала просто неба. Праворуч від неї спав Доріслав, а ліворуч – Скальд. Дівчина помітила, що поверх ковдри вона ще вкрита плащем Скальда. Страх пішов, коли вона згадала, що поряд є воїн, наділений лютою силою, але відразу їй заснути не вдалося. Їй уявився далекий чужий світ, де її ніхто не знає і не чекає. Чи знайде вона в ньому щастя, чи їй до смерті судилося відчувати тільки втрати і горе?

Ще до світанку Скальд розбудив Дорі і Аннушку. Небо було сірим, холодне повітря пробиралося крізь одяг к тілам, що розігрілися від сну, а до горла підкочувалася грудка тягучої сонної слини. Скальд сказав, що він тепер поїде першим. Зібравши свої речі, Аннушка і Дорі сіли на коней і поїхали слідом за Скальдом. Життєрадісний ввечері зрання Дорі опечалився. Вчора йому здавалося, що до вольних земель вони доберуться легко і швид-

ко, а якщо і будуть якісь напасті, то вони їх легко здолають. Тепер же його долали важкі думи.

Тропка, пересікаючи велику дорогу, знову уходила в ліс. По ній і поїхали, часто пригинаючись від низьких гілок густого підліску. Від світання і до полудня Скальд жодного разу не зупинився, не дав відпочити мандрівникам. Хоча і потім, після недовгої перерви, вони знову без відпочинку скакали і скакали до самого вечора. Яким чином Скальд орієнтувався на незнайомій місцевості, Дорі і Аннушка не знали. Він здавався їм не просто провідником у вольні землі, але і казковим могутнім кудесником, якому самі нав'ї вказували шлях.

Зупинку для ночівлі зробили в стороні від тропи, в невеликому лісовому яру. Прихилившись до замшілого валуна, Скальд ніби прислухався, а потім сказав, що вечеря буде гарячою – ніякої небезпеки не відчувається і можна розвести багаття.

Після трапези Дорі і Аннушка відразу заснули. Скальд не спав. Небезпеки він не відчував, її не було. Древлянин спокійно сидів біля багаття, підкидаючи вогню сухі крихкі гілки ліщини. У вогні жила душа Сварога, з ним Скальд намагався поговорити. Сварог – найсильніший серед нав'їв. Він першим став вічноживучим, укріпивши свій дух настільки, що залишився жити і після смерті своєї плоті. Сварог був першим ковалем і першою людиною, яка поєднала силу полум'я і живу силу душі. Так виник Великий Вогонь – полум'я, що має душу. Було це давно, більше десяти тисяч років тому. Безліч поколінь змінилося з тої пори, але русини досі понад усе вшановують Сварога. Душа найвеличнішого з нав'їв горить у полум'ї, тому, перш ніж розпалити багаття – русин згадує Сварога, просить дати йому часточку своєї сили.

– Прийди, пращур Сварог! – шепотів Скальд, дивлячись на жовті пелюстки вогню. – Дай мені силу і Розум свій! Пошли мені удачу в дорозі! Відведи від нас очі ворогів! Допоможи, Великий Сварог! Пам'ятаю я тебе! Не забувай і ти про мене!

***

Вже високо піднялося сонце, зігріваючи сире вранішнє повітря, коли Аннушка прокинулася. Недалечко від неї сиділи Скальд і Дорі, збираючи їжу для сніданку.

– Скучнувато без зелені, – сказав древлянин, поглянувши на хлопчика. – Пішли, знайдемо смачної трави.

Поки Аннушка вмилася холодною водою швидкого струмка, Дорі і Скальд вибралися з яру і нарвали цілу купу зелених приправ, з яких дівчина знала тільки дикий часник і щавель.

Дорі показав Аннушці красиву травку з жовтими квітками на мохнатому стеблі.

– А цю траву їсти можна? – спитав він, любуючись своєю знахідкою.

– Їсти можна, – сказав Скальд, – ковтати не можна. Рідкісна трава, красива, але отруйна.

Після трапези вони швидко зібрали речі і, сівши на коней, поїхали в північному напрямку. Тропа була зручною, просувалися мандрівники швидко.

К полудню дорогу перегородив глибокий байрак з крутими схилами. Подолати його коні не змогли б, треба було об'їжджати уздовж перешкоди, шукати зручний спуск.

– Їхати на захід мені не хочеться, – сказав Скальд, пригладивши довгі вуса. – І так вже далеко забралися. Давайте повернемо на схід.

Аннушка і Дорі заперечувати не стали. Насправді вони взагалі погано розуміли, де вони знаходяться і куди треба їхати.

Спочатку вони швидко поскакали уздовж байраку, але через якийсь час Скальд різко притримав коня. Його супутники теж відразу зупинилися.

– Якщо очі мене не підводять, – промовив Скальд, пильно вдивляючись у далину, – то там попереду через байрак видніється перекинутий колодяний міст.

Добре придивившись, Дорислав і Аннушка також його помітили.

– Я поїду до мосту один, – сказав Скальд, знявши з сідла мішечок з коштовностями. – Збережи поки у себе Дорі. Якщо я не повернуся до заходу сонця, пробирайтеся на північ самі. Тільки обережно, щоб не натрапити на південців. І не по мосту, а повернете назад, і відшукаєте там потрібну тропку, що приведе на ту сторону цього байраку.

Побачивши, що у Аннушки по щоці збігла сльоза, Скальд засміявся:

– Не засмучуйтесь, друзі! Я ж не на загибель їду, а усього навсього на розвідку. А кажу це вам просто про всяк випадок. Ви поки сховайтесь у лісі, он у ті хащі. Не стояти ж вам на відкритому місці. Не бійтеся, незабаром повернуся!

До мосту було більше трьохсот кроків. Скальд швидко поскакав вперед, сподіваючись, що якщо біля моста і зачаїлися вороги, то вони не помітили усю групу і приймуть його за самотнього подорожнього. Кроків за сто до мосту у велику балку врізався яр поменше, на дні якого юнак помітив розсип каменів. Древлянин спішився і підібрав плаский важкий камінчик з гострими краями.

«От вже не знаю, для чого він мені треба», – промайнуло в свідомості Скальда. Затиснувши камінь в правій руці, а в лівій – вуздечку, він наближався до мосту. В цьому місці велика дорога пересікала балку, а міст,

очевидно, був поставлений для зручності.

«Найзручніше місце для засідки», – думав Скальд, оглядаючи невеличку поляну, оточену заростями ліщини. Нічого підозрілого на перший погляд не було видно, але древлянин відчував звернені на нього ворожі очі.

Через міст Гранат пройшов кроком. Занепокоєння юнака з кожною миттю зростало. Переправившись на іншу сторону балки, кінь зупинився, очікуючи наказів. Низькі гілки нависали над дорогою, що йшла удалину.

«Ех, немає на мені кольчуги, а сталася б у пригоді. Від стріли верхи ухилитися майже неможливо», – подумав древлянин.

Від пориву вітру закачалися дерева, зашелестіло яскраво-зелене листя. Скальд скоріше відчув, ніж побачив, що серед густої крони старої високої груші, яка була від нього в десяти кроках, сидить людина. Не встиг юнак обдумати своє становище, як його права рука, ніби без наказу голови кинула камінь. Услід за цим він різко нагнувся до шиї коня. І не марно – дві стріли просвистіли над ним. Одну з них пустив той, хто сидів на дереві, інша вилетіла звідкись ліворуч і подряпала спину древлянина. Тут же показався і той, хто її пустив – смаглявий кудлатий південець вистрибнув з заростів шипшини, натягуючи тятиву для нового пострілу. Але Скальд випередив його, блискавично вихопивши ніж і кинувши у серце ворога. Краєм ока він помітив, що той розбійник, який сидів на дереві, звалився на землю. Чи то древлянин і справді в нього влучив, а може, від несподіванки. У наступну мить Гранат стрибнув, порівнявшись з противником, що вскочив на ноги. Скальд вдарив його сокирою по голові. Розвернувши коня, древлянин поскакав до мосту. Він не став зупинятися для того, щоб витягнути свій ніж з тіла південця.

Проминувши міст, Скальд озирнувся. Його переслідували три вершники, озброєні довгими шаблями. Дві роз'їжджені колії великої дороги не завертаючи уходили удалину. Ліворуч, на схід від дороги, йшла невелика тропа. На неї Скальд і повернув, очікуючи відірватися від погоні, або, якщо вийде, заманити ворогів у пастку.

Гранат скакав швидко, переслідувачі трохи відстали. Древлянин їх не бачив, але чув їх крики. Погоня не припинялася. Ліс удалині тропи став густіше, непролазні зарості шипшини і ліщини стискали тропу. І тут Скальд згадав, який захист ставили раніше древляни від степняків. Лісову чащу перегороджували засіками, які і пішому здолати дуже складно, а вже кінному немає ніякої можливості.

Якщо південці все ж хотіли здолати лісовий кордон і намагалися розчищати завали і засіки, древляни нападали на них, і степняки гинули і відходили, оскільки в лісовій чащі русинські воїни вміють битися краще інших народів, а воїни древлянського племені ще й до засічного бою призвичаєні.

– Скачи по цій дорозі, Гранате, – сказав Скальд, подавшись уперед, – а я подивлюся, чи вміють ці собаки битися в лісі на рівних з русином. Повернешся, коли я тебе покличу.

Зістрибнувши на землю, юнак сховався за кущами ліщини, ставши під древнім дубом. Торкнувшись чорної шершавої кори правою рукою, він подивився уверх, де крізь переплетення гілок проглядалося яскраво-синє небо. Легкі хмаринки повільно рухалися по тверді (небес – ред.).

– Допоможи, великий Перуне! Дай мені сили своєї, я сам уб'ю їх! Допоможи, о Перуне!

Наростав шум погоні, тупіт кінських копит, перегукування верескливих голосів грабіжників, які побачили здобич і втратили її. Скальд підняв сокиру і замахнувся, готуючись нанести удар.

Перший переслідувач загинув не встигнувши навіть побачити, що принесло йому смерть. Другий скакав відразу за першим і побачив його смерть, але не встиг зупинити свого коня, а звернути на тісній тропі не було куди. Довга крива шабля зрубала гілки кущів. Удар був нанесений навмання і не досяг цілі. Зате Скальд добре бачив ворога, не уберегла і кольчуга – сокира пробила лівий бік – і другий, скрикнувши, звалився з коня.

«Залишилося тільки одного завалити! – зрадів Скальд. Він й гадки не мав, що вдасться з такою легкістю розібратися з двома переслідувачами. Третій відставав і, побачивши, що сталося, притримав коня. Юнак обережно визирнув з-за куща – і відразу відскочив, бо його ледь не уразила стріла, яка пролетіла так близько від голови, що навіть зачепила волосся. На відстані приблизно 20 кроків на рябому коні сидів смаглявий чорноволосий південець, готовий вистрілити у будь-яку мить.

«Він хороший стрілок», – подумав Скальд, обережно крадучись по кущах уздовж тропи, до того місця, де стояв південець. З дитинства древлянські діти осягали науку полювання і війни. Для початку научаються безшумно ходити. Скальд рухався, намагаючись не наступити на жодну суху гілку, не зачепити жодного прута. Зараз саме від цього уміння залежало його життя, результат бою.

Зупинившись у трьох кроках від ворога, парубок розмірковував над тим, що робити далі. Тепер південця можна було добре розгледіти. Тятива його великого луку була натягнута майже повністю. Він оглядав ненависну для народженого у степу стіну зелені. Чорні злі очі, хижа посмішка, рідка борода клоччями покриває пів обличчя. Скальд нагнувся, піднявши з землі товсту соснову гілку, кинув її в гілки ліщини позаду південця. В напруженій тиші несподіваний шурхіт кущів за спиною збив з пантелику південця. Він, обернувшись у сідлі, вистрілив по гілках, які качнулися, та швидко потягну-

вся до колчану за новою стрілою. Але не вистачило часу натягнути тятиву – світловолосий воїн зі страшними блакитними очима був вже поряд. Він з'явився зовсім ні звідти, і помах сокири зупинити було неможливо.

Гранат тут же примчався на гукання, сполохавши ворожих коней, які втратили своїх сідоків. Скальд повернувся до мосту, спокійно переїхав його – відчував – ворогів більше немає. Тільки два трупа лежать на дорозі, дві чорні плями на світлій пильній дорозі. Витягнувши ніж з грудей поверженого південця, Скальд скрикнув від хвилі ненависті і жаху, яка на нього накотила, – на грудях південця висіло намисто: на золотий ланцюжок були нанизані срібні і бронзові скроневі кільця, схожі на ті, які носила Аннушка, але страшніше було інше – у самому центрі ланцюжка юнак побачив вухо з масивною золотою сережкою.

Вскочивши у сідло, Скальд помчав до своїх супутників. Він не став їм розповідати, що йому довелося побачити і вчинити, хоча набридливий Доріслав і приставав з розпитуваннями. Сказав тільки, що вдалося вдало здихатися засідки, яку відчув ще здаля. Коли вони проминули міст, Дорі і Аннушка скрикнули, побачивши трупи південців.

«Вони злякалися б ще більше, якби побачили те намисто», – подумав Скальд. Страшний трофей, не зважаючи на огиду, він зняв і викинув у яр під мостом.

Нічого більше не трапилося того дня. До самого вечора вони їхали мовчки, без зупинок. На привалі Скальд не дозволив розпалити багаття, вечеря була холодна і скучна.

Коли Аннушка прокинулася, був пізній ранок. Дорі спав, мирно похропуючи. Скальд сидів, прислонившись спиною до сторічного дубу, і розглядав темні хмари, що бігли по сірому похмурому небу. Було холодно, сирий дух дощу вологою просочив полянку, на якій вони зупинилися.

– Буде дощ? – спитала Аннушка.

– Не буде, він нам не потрібен, – відповів Скальд, подивившись в очі Аннушки. Дівчина здригнулася від його погляду. У ньому була туга, ніби ним оволодівали погані передчуття.

Аннушка дістала останню булку хліба, подарованого Зорянчиками. Хоча і давній, він досі був свіжим і м'яким. Хліб вона розділила на три частини, один шматок поклала перед обличчям хлопчика, другий піднесла Скальду і сіла поряд з ним. За увесь той час, який пройшов з моменту від'їзду з рідного для дівчини дому, вони майже не розмовляли один з одним. Адже коли вони жили вдвох під одним дахом, вони постійно розмовляли. Дівчині багато чого хотілося спитати у Скальда, але він чомусь став суворим, холодним і не заговорював з нею першим. Можливо тому, що Дорі вертівся увесь час поряд, а Скальд соромиться хлопчика?

– Ти плакала вчора вночі? – порушив мовчанку Скальд.

– Ні, – відповіла Аннушка, але жорсткі очі Скальда не дозволяли збрехати, вони ніби заглядали у душу, у глибину, і дівчині здалося, що юнак чує усі її думки.

– Так, я… було те, про що ти говориш.

– Чому? Адже усе складається вдало, – він поклав руку на плече дівчини, а потім обійняв і притиснув її до своїх грудей. Аннушка поклала голову на плече юнака і заплакала.

– В землях вольних рутенів у мене немає ні родичів, ні знайомих. Нікому я там не потрібна, ніхто мене не знає…

– Не переживай. Ми поїдемо у Древлянську землю, мої родичі приймуть тебе як свою кровну.

Аннушка схлипуючи сиділа, притиснувшись до Скальда і витираючи сльози кулачком. «Зовсім як маленька дівчинка, – подумав древлянин і провів рукою по волоссю дівчини. Йому згадалося намисто південця, тремтіння пробігло по тілу. – Щоб з нею було, якби я не встиг вчасно, якби пройшов повз, чи на один день пізніше. Не побачив би я цього ніжного обличчя, цього стрункого стану». Скальд згадав, як виглядає оголене тіло Аннушки – і биття його серця прискорилося – ніколи ще він не обнімав кохану, не притискав до своїх грудей. Полум'ям незвіданого бажання обпекло серце, обличчя палало, захотілося поцілувати дівчину у червоні вуста, відтягнути сорочку і поглянути на ніжні груди. Права рука ніби сама потягнулася…

«Не можна! – зупинив себе Скальд, рука стиснулася у кулак. – Я злякаю її, вона образиться. Можливо, навіть віддасться мені, але потім усе життя буде поминати, що я без обряду, по своїй волі узяв її. А що подумає цей хлопчик, якщо він зараз прокинеться?»

Скальд позіхнув, відсторонив від себе Аннушку і, з трудом піднявшись на ноги, підійшов до Дорі і потрусив його за плече.

– Вставай, соня! Сніданок вже проспав, проспиш ще й обід!

– Ви вже все з'їли? – сонним голосом спитав Дорі, намагаючись відігнати сновидіння.

В путь зібралися тільки к полудню. Хмари розсіялися, сонце швидко наповнило ліс теплом. Проїхали, може, кроків зі сто, як попереду побачили великий просвіт. Несподівано навіть для Скальда, густий ліс розступився і вони виїхали на крутий обрив, за яким була долина великої річки. Праворуч, в 15 сотнях кроків, у самої річки стояло невелике городище, обнесене частоколом. На високій привратній башті висів великий золочений хрест.

– Ось вона, Серебрянка! – сказав Скальд. – Приїхали ми до неї, і нічого дурного з нами не сталося.

– Тобі ж битися довелося, – сказала Аннушка.

– Не страшно. Була б голова на плечах ціла. Нам зараз на ту сторону – і ми на волі. Зараз ось стоїмо на видноті, хтозна, хто нас помітить. Треба швидше переправлятися.

– Як же ми переправимося? – захвилювався Дорі, озираючись по сторонах. – Нам треба хоча б якось спуститися з кручі.

Круча і справді виглядала серйозною перешкодою. Протилежний берег був більш пологим. Поріслий яскравою соковитою травою підйом закінчувався темним сосновим бором. Але мандрівникам він здавався навстіж відкритими воротами гостинного хазяїна, у якого вони могли сховатися від усіх напастей.

– Плавати вмієте? Переправимося уплав, – сказав Скальд, закрутивши донизу довгі вуса. – І з кручі спустимося. Тільки не в ту сторону, – він махнув рукою на ворожу фортецю.

Ріка текла зі сходу на захід. На північ від ріки була земля вольних рутенів, південний берег був підвладний південцям. Рушивши на захід, вони справді незабаром побачили зручний спуск, по якому було не складно проїхати коню. Через сотню кроків від спуску ріка круто завертала на південь.

Спустившись до берега мандрівники зупинилися, не наважуючись відразу увійти в воду. Навіть Скальду не хотілося отак відразу переправлятися, але він вирішив підбадьорити супутників своїм прикладом.

– Ну, готові? – спитав він і зістрибнув з коня. – Якщо щось буде заважати пливти, тоді краще зняти і прив'язати на сідло, – взявши за повід Граната, він повів його у воду. – Сміливіше! Йдіть за мною.

Дорі і Аннушка потягнулися за древлянином.

– Ну, і намокнемо ж ми, – пожалівся хлопець дівчині.

– У таку спеку не страшно. Знайдемо на тому березі тиху полянку і підсушимо одяг. Коли я переправився через річку Бистру, був вечір, а ніч видалася холодною і дощовою. Так промерз, що досі тремтіння проймає. – Скальд стояв вже по пояс у воді, коли його слух вловив дивні звуки. – Чуєте? Нібито весла риплять знизу по річці.

Скальд не помилився, з-за рогу виплила велика лодія, по борту якої висіли круглі щити. Квадратний білий парус був прикрашений зловісним червоним хрестом.

– Пливіть скоріше! – вигукнув Скальд.

– Вони не встигнуть нас перехопити, зате потім не знаю, як і переправимося.

Ріка була не широка, швидка течія зносила ближче до лодії, на якій відразу помітили трьох людей. Коли вони вже були біля берега, з лодії полетіли стріли. Одна з них влучила в шию Сокола, коня на якому їхав Доріслав. Жеребець схрапнув і перекинувся у воді. А лодія вже причалювала до берегу, кроків за 40 від того місця, де вийшли мандрівники.

Ще кілька стріл пронеслося повз, одна засіла у стегні Дорі. Хлопець скрикнув і впав, по мокрих полотняних штанях потекла кров. У свідомості Скальда виникло обличчя його батька, сивовусого Годемира. На берег з лодії вистрибнуло п'ятеро південців у сяючих бронзових обладунках. Скальд підхопив Доріслава і усадив його на свого коня.

– Скачіть! – вигукнув він, вихоплюючи сокиру. – Скачіть у ліс, я зможу їх зупинити.

Стріли зі свистом пролітали повз, не досягаючи цілі. Дорі і Аннушка поскакали уверх по схилу, а Скальд трохи відбіг назад, зупинився, очікуючи ворогів. Південці бігли брязкаючи бронею. В руках у них були короткі списи, біля пояса – короткі мечі, важкі бронзові прямокутні щити закривали половину тіла. Стріли перестали летіти, коли південці були у десяти кроках від Скальда. Древлянин побачив їх очі – злі, хижі, жадібні до здобичі.

«Дурні, – подумав юнак, коли південці у різнобій кинули списи, від яких легко було увернутися. – Вони думають, що якщо я без броні, з однією сокирою, то я не воїн».

Південці зібралися у кулак і, виставивши вперед щити, повільно наближалися до Скальда.

«Їх короткі мечі мене не дістануть, а про свої щити вони, імовірно, думають, що ті захистять їх від будь-якої зброї». Та і звідки південці могли знати, що в руках Скальда – чарівна сокира Грім, виготовлена і замовлена самим волхвом Горивом. Древлянин не став чекати на усю купу, він підбіг до крайнього південця, і з усією силою рубанув його по щиту, який той поспішив підставити під удар. Гучний металевий тріск перекрив крик пораненого південця, щит тріснув трохи навскіс від центру. Скальд не став обтяжувати себе різноманітністю ударів. Другий удар відбувся слідом за першим, тільки тепер дзвенів не щит, а пробиті обладунки – південець впав під ноги своїх соратників. Не зупиняючись Скальд вже бив крайнього південця, а той знову підставляв під удар щит, і з тим же результатом. Третій південець не став повторювати помилок полеглих, він ухилився від удару і спробував зробити випад, змахнувши своїм коротеньким мечем. Але Скальд навіть не став ухилятися від ворожого удару, він, не зупиняючи руху своєї страшної сокири, наніс удар, розвернувшись усім тілом. Південець впав, його шолом був проломлений, череп, звичайно, теж.

– Гой! – закричав Скальд. Він несподівано згадав намисто, яке носив той південець, який ховався перед мостом. Усе тіло його затремтіло від люті, руки ніби набули потрійної сили, вагу Грому він перестав відчувати. – Гой!

Південці позадкували, у їх очах вже не було жадоби, тільки страх. Жах скував їх. Вони вже не були воїнами, вони вже не могли битися. Розвернувшись, вони спробували втекти, але важкість щита і обладунків не давала їм швидкості. Скальд за кілька митей наздогнав їх і двома помахами Грому позбавив ворогів життя.

Мокра сорочка липла до тіла, у взутті хлюпало. Вигуки розчарування почулися з лодії. Вигук радості – звідкись зверху. Скальд підняв очі вверх. На краю лісу стояли Доріслав і Аннушка. Дорі захоплено розмахував руками, дівчина ж притиснула руки до серця. Древлянин обернувся до лодії.

«Зараз полетять стріли», – блискавкою пронеслася думка. Перекинувши сокиру в ліву руку, правою долонею Скальд ніби послав у лодію усю свою лють.

– Смерть! – прокричав, чи то проричав син Горива. Від його голосу ніби струсонулися гори, а може, саме небо. Стріли справді полетіли в Скальда, але усі зі свистом пронеслися повз нього. Древлянин обернувся і підбіг до південця, якого він вбив першим. В гарячці бою він все ж встиг помітити, що у цього меч був краще, ніж у інших. Відстебнувши від мертвого тіла широкий пояс, на якому були шкіряні піхви, обсипані самоцвітами, Скальд вклав у піхви меч і побіг до своїх.

– Здорово ти їх побив! – із захопленням сказав Дорі, коли Скальд піднявся на гору. У стегні хлопця стирчала стріла, але очі його блищали скаженою радістю. Аннушка посміхалася крізь сльози. Її очі сяяли яскравіше сонця. Скальд посміхнувся.

– Ось компенсація за твого Сокола, – сказав він Доріславу і подав меч.

Лодія відчалила і попливла до міста, грубі вигуки, імовірно, прокляття Скальду, перекочувалися долиною Серебрянки.

– Час допомогти Дорі позбутися стріли, – нагадала Аннушка.

– Зараз допоможемо, – відповів Скальд і обережно опустив хлопчика на землю. Дорі, схоже, тільки тепер згадав про свою рану і прохи зблід. Аннушка спішилася і присіла поряд з ним. Скальд насварив себе подумки, але не зміг відірвати погляду від грудей дівчини. Тканина, яка намокла, повнісю підкреслювала форми.

– Дай мені свій ніж, – попросила Аннушка, але поглянувши на Скальда, зніяковіла і почервоніла. Зніяковів і древлянин. Він вийняв свій ніж і, подаючи дівчині, шепнув: «Пробач».

Зрізавши накінечник, Аннушка обережно витягнула стрілу, потім наклала тугу пов'язку.

– Тепер – у путь. До Чорногориці зовсім недалеко, – сказав Скальд.

– Не можемо ж ми там з'явитися такими, як зараз, – заперечила Аннушка. – Треба заїхати глибше у ліс, знайти полянку і висушити одяг.

Так і вчинили. Затишна полянка була оточена заростями ліщини, а в центрі стояла стара дряхла груша. Скальд і Дорі скинули сорочки і так і залишилися оголеними до поясу. Аннушка ненадовго уходила у ліс, і повернулася у сухій сорочці, а мокрий одяг розклала на траві. Не зважаючи на спеку, усім дуже хотілося їсти. Під час їжі Дорі без упину говорив про свої враження. Після трапези йому чомусь дуже захотілося спати, він позіхнув і спитав, чи можна йому подрімати.

– Гаразд, спи, – сказав Скальд. – Ти ж у нас все ж таки поранений.

Коли Дорі заснув, Аннушка відійшла на край поляни і присіла у затінку, граючись з лісовими квітами.

«Вона образилася на мене, – вирішив Скальд і підійшов до неї. Присівши поряд, він не знав, як почати вибачатися. – Може, сказати їй, що я її кохаю? Ні, не можна, ще зарано. Вона образиться ще сильніше».

– Пробач мене, Аннушка. Я вчинив недобре, – все ж вичавив він з себе.

– Про що ти? – спитала дівчина і опустила очі до квітки, яку теребила у руці. – Ти такий сильний, сміливий. Сьогодні ти був такий страшний у бою, – вона помовчала. – А якщо ти про те, як ти подивився на мене, то чого вже мені соромитися, коли ти і так мене бачив усю оголену, – щоки Аннушки почервоніли, як налиті полум'ям. – Такому красивому, відважному парню давно вже, напевне, підшукали наречену, – сльоза скотилася по щоці дівчини.

– Тобі так важливо це знати?

Замість відповіді Аннушка відвернулася.

– Я не казав тобі раніше. Я не зміг знайти дівчину у рідній землі, а мій старший брат передбачив мені, що я зустріну свою долю в Західних країнах.

Аннушка зацікавлено слухала, з надією дивлячись у вічі Скальда. Він помітив, що її губи були трохи відкриті, а дихання прискорене. Яскраво-блакитні очі світилися напруженою увагою.

– Ось я і зустрів тебе, моя кохана Аннушка, – наважився Скальд.

Аннушка довго нічого не могла відповісти, її очі розширилися. Нарешті вона прошепотіла:

– Я теж покохала тебе. З першого дня, з першого погляду, тільки про тебе і думала, коханий!

Скальд обхопив її плечі лівою рукою, пригорнув до себе і поцілував у губи, ніжні, як пелюстка квітки, гарячі, тремтячі.

– Я люблю тебе Аннушка! Коли ми виберемося з цих нетрів, приїдемо до мене додому, чи станеш ти моєю дружиною? Я ладен усе життя кохати тебе і у всьому допомагати тобі, і не порушувати заповіт Сварога. Ладо моя! Усього себе віддаю.

– Я буду твоєю.

Вони довго сиділи, мовчки роздивляючись один одного. Гаряче сонце заливало лісову поляну. Яскраво-зелена трава випаровувала солодкий аромат літа, а птахи співали віковічні пісні.

– Час рушати в путь, – сказала Аннушка. – Піднімай нашого постійно сплячого Доріслава.

Скальд звелів Аннушці їхати на Гранаті, а Дорі – на своєму коні – Лелеці, сам же пішов пішки. Хлопчик забув про свою рану, коли згадав, що у нього тепер є свій меч. І не просто меч, а справжній скарб – гарда срібна, ефес золочений. Чотиригранне коротке лезо було широким, і сам меч не можна було назвати легким. У основи клинка був вибитий такий малюнок – лютий змій бореться з риссю.

Їхати до Чорногориці довелося недовго. Лісова дорога вивела подорожніх до широкого поля. Праворуч від поля вилася срібна річка, ліворуч був ліс, а в кінці, кроків за двісті – високий зелений пагорб, ніби увінчаний чорно-сірим попелищем. Самі собою напрошувалися слова:

– Чорногориця… – сказали в три голоси мандрівники.

– Згоріла… – промовила з гіркотою Аннушка, прикривши очі долонями.

– Два чи три дні тому, не більше, – додав Скальд. – Димок ще в'ється подекуди.

Наблизившись до чорних руїн фортеці, вони побачили сліди битви, що нещодавно вирувала: з землі стирчали стріли, у багатьох місцях трава була залита бурою кров'ю. Трупів не було, але були помітні свіжі могили: високий курган, обкладений стернею поряд з лісом, а під горою ще одна могила, просто завалена землею.

– Що ж тут сталося? – спитав Дорі.

– Хіба ти сам не бачиш – Чорногориця спалена, але хтось поховав полеглих рутенів за нашим звичаєм. Значить хтось залишився живим. Тільки, де ж їх шукати – не знаю, – Скальд закрутив донизу свої вуса. – Он та дорога, яка уходить лісом до півночі, повинна вести до інших міст. По ній і поїдемо, до заходу сонця встигнемо до якогось житла рутенів. Аби не зустріли по дорозі південців.

– Я то думав, що вже за Серебрянкою ми південців не зустрінемо, – промовив з сумом Дорі.

– І я так думав. Але тут вони нещодавно побували. Хтось же спалив городище. А хто ще це міг зробити? На мою думку, тільки південці. Значить йде війна, і допоки ми не дістанемося до міцного міста, розслаблятися не можна.

Скальд поглянув на Аннушку, і йому здалося, що вона ось-ось заплаче.

– Не засмучуйтесь! На цій стороні Серебрянки все ж більше можливостей зустріти рутенських воїнів, ніж ворогів.

Затримуватися на попелищі не стали. Вже не прихованими тропами, а по прямій дорозі повів Скальд своїх супутників. Дорі здалося, що путь їх буде безкінечно довгим і не скоро ще доберуться вони до земель, де можна без перестороги дивитися по сторонах. Його рана ще сильніше заболіла після того, як він поглянув на спалену фортецю. Аннушці ж навпаки здалося, що проїхали вони дуже швидко. Ще сонце було високо, коли дорога завернула ближче до заходу і вивела втомлених мандрівників на широке поле, в центрі якого розкинулося велике місто. Високі земляні вали увінчував міцний частокіл, а по обидві сторони воріт піднімалися до неба високі колодяні башти.

– Ось ми і прийшли, – сказав Скальд, втомлено покуйовдивши гриву Граната. – Знаття б куди.

Наблизившись до воріт, друзі помітили трьох стражників, що мирно сиділи у затінку башти. Вони були високі, широкоплечі, в кольчужних сорочках.

Але коли подорожні підійшли ближче, стражники встали, підібрали з землі довгі списи. Один з них спитав, суворо нахмурившись:

– Хто такі? Звідки йдете?

– Мене звати Скальд, я – коваль з Древлянської землі, а це мої друзі – Аннушка і Дорі. Ми їдемо від Чорногориці, хотіли там зупинитися, але застали лише свіже попелище.

– Так, спалили південці Чорногорицю, – промовив стражник суворо. – А ви, значить, до нас? Ну, що ж, постоялий двір у нас добротний, хазяїн візьме недорого. Платіть збір і заїжджайте. По дві малі монети з кожного.

– Це за що платити треба? За постоялий двір? – не зрозумів Скальд, здивований словами стражника, а ще більше тоном, яким він розмовляв.

– За постоялий двір хазяїну заплатите. А зараз в'їзний збір платіть, за те, що ми чужинців в городище впускаємо.

– Отакої! – розлючено вимовив Скальд, хлопнувши себе кулаком по грудях. – Половину русинських земель я проїхав, ніде такої ганьби не бачив, щоб просили плату за те, щоб у місто заїхати!

– Ти шибко не галасуй, – хрипко пригрозив другий охоронець, провівши рукою по древку списа. – А то ж ми вас і не пустити можемо. Інші, може, і не беруть, а наш князь звелів з усіх чужих стягувати збір за в'їзд, а в Рутенграді так ще раніше за нас робити стали.

Скальд оглядів своїх супутників, а потім сказав:

– Ну, який князь, такий і порядок.

– А якщо не подобається тобі порядок наш, їдь туди, звідкіля приїхав, і суку свою з собою забирай! – охоронець зухвало посміхнувся, зробивши непристойний жест.

– Що ти сказав? – Скальд стиснув кулаки.

– А що чув, дурнику, – відповів той, і отримавши удар у зуби відлетів в бік.

Списи охоронців різко повернулися до тулуба древлянина, але він спритно перехопив їх за держаки і, притягнувши стражу до себе, вдарив обох ногами в живіт. Вояки присіли на землю, випустивши з рук списи.

– Пішли, – спокійно сказав своїм Скальд і пройшов у ворота. Невеликий натовп містян, які спостерігали за його сваркою з вартовими, перелякано розступився перед ним.

– Де живе коваль? – древлянин вирішив скористатися випробуваним прийомом. Йому вказали дорогу і ось вже троє мандрівників в'їжджали у двір коваля, коренастого високого мужика з величезними сивими вусами. Звонимир (так звали володаря ковальського молоту) радо прийняв несподіваних гостей. Він розреготався, дізнавшись, яким чином потрапили його гості у місто. Це, до речі, був Західний Ізборськ, про який згадував князь Вадимир. Молодий парень з русявим волоссям виніс Скальду квасу. Він був вище за Звонимира, але не був таким широкоплечим.

– Це мій син, Мршко, а прозвали його Зубчиком, – сказав коваль, потираючи руки.

– А завтра якраз його весілля. Будете у нас почесними гостями.

Уся сім'я коваля вийшла у двір. Підходили сусіди, глянути на того, хто побив трьох вартових. Звістка ця облетіла місто, схоже, швидше, ніж Скальд і його друзі допили квас.

Мандрівники присіли на лавку і древлянин почав свою розповідь про те, як їхав через Пустош і звільнив Аннушку. У дворі коваля у цей час зібралося більше сотні людей. Коли Скальд розповів, як вони втрьох пробиралися в землі вольних рутенів, у дворі з'явилися шестеро озброєних мечами дружинників князя. Вони були в кольчугах, а один – з невеликим круглим щитом, той самий, якому древлянин дав по зубах.

– Ось вони! – закричав він, вказуючи мечем на Скальда. – Тримай злодіїв!

Меченосці пробилися до будинку, розштовхуючи натовп, але Звонимир перегородив їм дорогу.

– Що ж це ви, гридні, до мене в гості зі зброєю прийшли? – спитав коваль і суворо глянув на сина. Той зайшов у дім.

– У нас наказ від князя схопити злодіїв, які порушили порядок і образили княжу сторожу, – відповів один з дружинників. Він був у золоченому шоломі і сильно скидався на південця, як здалося Скальду.

– От я і дивуюся, у минулому році ще сторожа була міська, а тепер стала княжою, – Звонимир пригладив долонею вуса і прийняв з рук сина величезний дворучний меч. Сам же Зубчик у лівій руці тримав бойову сокиру. – А от гостей моїх схопити вам не дам. Немає на те моєї волі, а після учорашнього дня так я Казимира і князем не вважаю.

Гридні стояли роззявивши роти, не знаючи, що їм робити, натовп містян (а їх вже зібралося під дві сотні) дивилася на них ворожо. Власник золоченого шолома сховав меч у піхви, інші гридні наслідували його приклад.

– Йдіть до Казимира, і скажіть йому, Звонимир коваль скликає Віче.

Гридні розвернулися і вийшли з двору. Зубчик гучно засвистів їм услід, на що містяни розсміялися.

– Слухайте мене, браття рутени! – Звенимир, розкинувши руки, обвів поглядом натовп. Містяни мовчки чекали слів коваля. – Скільки ще терпіти будемо самовладність Казимира? Учора у острог кинули нашого славного воєводу Доброгаста. А за що, пам'ятаєте? За те, що він Казимира зрадником називав і критикував привселюдно. Дружини княжої менше сотні, нас містян дві тисячі міцних мужиків. Ніхто за воєводу не заступився, хоча і правий він. Усі ми це знаємо. Та хоч і сьогодні. Що не день, нема без сорому. Мандрівників княжі гридні хіба мають право словом образити? А збір за в'їзд? Де ж звичай наш, де закон гостинності? Йдіть по місту і кличте усіх! Скажіть – Звонимир скликає вічову нараду, та бере з собою меч, щоб говорити з Казимиром на рівних.

Рутени грізно зашуміли і натовп рушив до княжого терема. Перед ним зібралося усе місто. Мужи з сокирами і мечами – ближче до дружини князя, яка вишукувалася перед народом. Жінки і діти – за їх спинами.

Між княжою дружиною і містянами стояли Скальд і коваль Звенимир з сином. Зубчик підняв праву руку і грізне ремствування стихло. Одягнені в обладунки або кольчуги дружинники тривожно перешіптувалися.

День хилився к вечору.

– Ми вимагаємо Казимира! – хрипко прокричав сивовусий коваль, трясучи над головою величезним мечем. – Нехай вийде на віче той, кого Ізборськ князем назвав!

Останні слова потонули у шумі грізного натовпу. У цю мить з воріт терема виїхав Казимир. Він був у золоченому шоломі і блискучих обладунках, на плечі був накинутий дорогий синій плащ. Дружинники розступилися і красивий білий кінь зробивши кілька кроків, опинився перед ковалем. Смаглявий некрасивий чоловік не був схожий на князя у розумінні Скальда, тому древлянин спочатку не зрозумів, хто це такий, а рутени йому не пояснили. Казимир ворожо оглядів народ злими карими очима і зверхньо простягнув праву руку.

Ремствування не затихло, і йому довелося кричати, щоб його почули:

– Хто той зухвалий чоловік, який образив вартових міських воріт?

До Казимира підбіг один з побитих вартових воріт і вказавши пальцем на древлянина, промовив, запинаючись:

– Ось той зухвалий чужоземець, що образив стражей міських воріт.

Казимир поглянув на Скальда. Шум затих. І він негучно спитав:

– Отже, ти і є той зухвалий злодій?

– Я не злодій. Зухвалими були стражі воріт. А ти, південцю, погукав би краще князя.

Зубчик, що стояв поряд, засміявся.

Потім регіт пронісся над натовпом.

Несподівано Казимир вихопив меч і замахнувся на Скальда. Сталь ледь не пробила лоб юнака, але Зубчик встиг перехопити зап'ястя Казимира. Древлянин із запізненням відстрибнув від навислого над головою меча, а сильна рука молодого коваля з хрускотом переломила кістку Казимира. Його дорогий меч впав на землю, а сам він завив від болю.

– Не встиг би я, загубив би ти совість свою, княже, – промовив неголосно Зубчик, але чули його слова усі, хто був на віче, оскільки у цей момент рутени завмерли.

– Та давно він загубив її! – закричав Звонимир, і стягнув Казимира з коня, ніби той був хлопчаком, який зробив шкоду. – Не князь ти більше! Немає віри тобі!

Рутени підтримали коваля схвальними вигуками, а дружинники мовчки спостерігали за падінням свого ватажка.

Коваль кинув Казимира під ноги коня і нахмурившись звернувся до дружинників.

– Приведіть Доброгаста. Він – воєвода і вождь ваш. Він, а не цей виродок. Правду сказав чужоземець, який прийняв його за південця. Він південець, проклятий ромей, як і матір його була південкою. Головою повинен був думати його батько, не одружився б на південці. За рутена ми Казимира сприймали, а він… зрадив нас! – містяни знову зашуміли, особливо жінки, а Звонимир продовжував, підвищивши голос. – Хто повів нас до Рутенграду? Хто сказав, що туди пішли вороги? Поки ми дісталися до Рутенграда, вороги спалили Чорногорицю. А дозорні ж казали, що вороги обложили Чорногорицю. Він відправив їх назад, а нас повів до Рутенграду. Дозор ми знайшли мертвим у Чорногориці, а той, кого ми назвали князем, повинився, що помилився. Але мертвих до життя не повернути! Коли Доброгаст воєвода запідозрив зраду, то опинився у острогу. Хто його туди відправив? Ось він!

Казимир, що стогнав, підвівся, його права рука безсило обвисла. В очах був страх і лють, зла безсила лють.

Поява воєводи Доброгаста була зустрінута радісними вигуками рутенів. Це був величезний широкоплечий чоловік з яскраво-блакитними очима і

світлим волоссям. Коротка борода і довгі вуса були трохи темнішими. Сорочка на ньому була розірвана і забруднена землею. Благородне горде обличчя Доброгаста здалося Скальду дуже красивим. Воєвода, зневажливо посміхнувшись, поглянув на Казимира.

– Чи це не ти мені сьогодні казав, що я не побачу сходу сонця наступного дня? – спитав Доброгаст.

Вічева нарада тривала до сутінок. Звонимир запросив Скальда і його супутників погостювати у його домі. Але вечеряти мандрівникам довелося в домі воєводи, якого віче Ізборська проголосило князем. Він був двоюрідним братом Казимира, батько якого, князь Бронислав, одружився на південці із знатного роду, що було підкріплено рішенням про мир і можливі спільні дії хрестоносців і рутенів проти сильного в ті часи Каганата обрів. Тоді це рішення молодого Бронислава багатьом поважним рутенам здалося розумним, хоча подейкували, що це не к добру, а хрестоносці не набагато краще за обрів. Але у подальшому обри були винищені, і з хрестоносцями якось відразу зіпсувалися відносини.

Після смерті Бронислава князем обрали його єдиного сина Казимира. Ніхто і не згадував про те, що у ньому є південна кров, але от тільки вже через пару років не стало толкового порядку в землі рутенів, а після падіння Чорногориці воєвода зібрав віче, щоб заявити про те, що Казимир зрадив рутенів. Доброгаст був сином сестри князя Бронислава, і Казимир у свою чергу звинуватив воєводу у зраді і заздрості, він звелів своїм гридням схопити Доброгаста і кинути у острог. Жителям Ізборська це не сподобалося, але дружинники, які схопили воєводу, були озброєні, а народ неозброєний. Казимир об'явив рутенам, що віче закінчилося, і він – їх обранець, попередив змову.

****

Зранку наступного дня Скальд, Зубчик і князь Доброгаст їхали до волхва Радивоя, який жив на Перуновому капищі у лісових хащах між Рутенградом і Західним Ізборським.

Незавершено

Радаслава Огінська

ЗОЛОТИЙ МОЛОТ СВАРОГА

Коли Невизначена Реальність постане переді мною,
То, відкинувши всяку думку про страх і трепет перед усіма видіннями,
Нехай зумію я зрозуміти, що вони – лише відображення мого власного розуму,
Нехай зумію я зрозуміти, що за своєю природою – це лише ілюзії Бардо,
І в вирішальну мить можливості досягнення великої мети
Нехай я не побоюся сонмів Мирних і Гнівних Божеств – своїх власних думок.

Тибетська книга мертвих

Якою є мета народження людини, чого прагнути в житті, як виглядає максимально можливе досягнення в житті? Ці питання завжди будуть актуальними для людей. Якщо для людей Сходу ці питання є приблизно зрозумілими, то для людей Західної культури вони малозрозумілі, що часто породжує екзистенційні пошуки смислу життя. Багато західних людей страждають від страху смерті, тому транслюють ідею «залишити якийсь слід після себе». Якщо люди східної культури без проблем сприймають ідею багатьох втілень, то представники західної вважають, що усі люди народжуються табула раса і один раз. Саме таке переконання породжує утопії, розраховані на людську масу таких собі людських клонів, яких очікувано однаково успішно можна навчити будь-чому, як мавп у цирку, бо всі однакова мислять, розвиваються, бачать світ. Звичайно, ці утопії зазнають фіаско.

Усі люди дуже різні, знаходяться на різних етапах духовного розвитку, тому універсальних порад щодо духовної самореалізації бути не може. Для початкових етапів духовного розвитку достатньо мати відносну мету, без розуміння абсолютної. Але навіть відносна мета (робота з енергіями, динамічні медитації, магія), яка організовує побут і життя, поступово наближає до самореалізації.

Абсолютною метою духовної самореалізації є безпосереднє знання того, що все є породженням Ідеї-Нусса (Розуму), де індивідуальна душа є складовою частиною цього Нусса, що Нусс маніфестує себе через матерію-форму, що мирні і гнівні божества, добро і зло є відносними і суб'єктивними. Страждання породжується вірою в абсолютну реальність відносних речей. Людині з західним мисленням важко зрозуміти логіку східних вчень, хоча вона максимально проста. Східні вчення глибоко психологічні. Грубо кажучи, нірвана, дзен – це стан безперервного споглядання основи розуму, з якого породжуються усі умовно негативні і позитивні думки і явища. Чим більш безпосереднім є розуміння відносності видимого світу, тим чистішим є сприйняття людини. Але це не тільки психологія, це і відчування того, що розум людини є частиною загального розуму, і одночасно розум є і самою енергією, з якої з'являються і руйнуються форми. Чим сильніше самоусвідо-

млення і ототожнення себе з великим, розуміння тотожності малої душі з великою, тим більша можливість займатися енергетичними практиками, маніпулювати астралом, бо сприйняття себе і своїх можливостей в такому ототожненні має рівень творця: «О благороднонароджений, слухай! Зараз ти споглядаєш Сяйво Чистого Світла Досконалої Реальності. Впізнай його. О благороднонароджений, твій розум порожній, він позбавлений форми, властивостей, ознак, кольору; він порожній – це сама Реальність, Всеблагість. Твій розум порожній, але це не порожнеча Небуття, а розум як такий – вільний, сяючий, пульсуючий, блаженний; це сама Свідомість, Всеблагий Будда» (Тибетська книга мертвих). На жаль, в сучасній західній філософії все побудовано на вірі в абсолютну реальність відносних речей. Тобто для західної людини рай – це якесь конкретне реальне місце, яке десь там, невідомо, де знаходиться, а він - іграшка в руках долі і бога, які за нього все вирішують. У той же час для східної людини рай знаходиться прямо тут, в собі, у сврїй психіці, а не десь. Тобто є безпосереднє відчуття, що як знизу – так і зверху – один з законів світобудови і магії. На Заході є часткове розуміння подібних речей, яке відображається у сполученні слів «зупинка потоку думок», але сенс цих слів не усвідомлюється. Смисл не в тому, щоб просто зупинити думки, сенс у тому, щоб споглядати процес утворення думок, споглядати первинний стан свідомості до породження думки, що фактично і є просвітленням і нірваною.

«О благороднонароджений, слухай! Зараз ти споглядаєш Сяйво Чистого Світла Досконалої Реальності. Впізнай його. О благороднонароджений, твій розум порожній, він позбавлений форми, властивостей, ознак, кольору; він порожній – це сама Реальність, Всеблагість. Твій розум порожній, але це не порожнеча Небуття, а розум як такий – вільний, сяючий, пульсуючий, блаженний; це сама Свідомість, Всеблагий Будда». Тибетська книга мертвих

Західна і східна філософії не настільки різні. В західній філософії також є поняття розуму-Нусс. Тільки в західній філософії розуміння Розуму не пропрацьовано настільки, як в східній.

У всі часи людям була цікава тема магії. Магія – це відносна мета існування. Учням різношерстих колдунів пропонується християнська магія, без попередження про наслідки і побічні ефекти подібних практик. Люди всліпу роблять якісь магічні дії і виявляються не готовими до наслідків, оскільки не розуміють, як практично ця магія працює. Для розуміння магії потрібно мати загальне розуміння основних принципів існування Всесвіту.

В своїй книзі я розкрию основи розуміння і способи керування світом. Без розуміння світу керувати ним, тобто бути волхвом, ніяк не вийде. А для розкриття основ звернуся до язичницької традиції. В роботі цитується твір

Князя Огіна «Волхв Сила», який він записав з видінь і який гармонійно вписується в традиційне бачення світу людиною західної культури. «Волхв Сила» – така собі коротенька язичницька біблія традиційного світовідчуття. З історії ми знаємо імена язичницького пантеону, але взаємозв'язок образів між собою втрачений, а «Волхв Сила» дивовижним чином дає цілісну картину язичницького світобачення. Пізніше Огін намагався змінювати текст, але не зміг, твір несе в собі цілісну ідею записану з видінь. Також використані уривки з неопублікованої книги Огіна від 1993 року.

Слово про загибель землі

«І ввійшов Володимир у город, і дружина його, і послав Володимир до царів Василія й Костянтина, кажучи так: «Оце город узяв ваш славний. Прочував, що маєте сестру дівицю, і якщо не віддасте за мене, то зроблю столиці вашій те, що цьому городу зробив». І, почувши це, царі засумували, і послали відповідь, таке кажучи: «Не личить християнок за поганих віддавати. А коли охрестишся, то візьмеш її, і доступиш царства небесного, і з нами єдиновірником будеш.»

Повість Врем'яних Літ

Князь Володимир Святославич, Володимир-хреститель, доданий нещодавно церквою до лику святих, воістину був таким. Подібно до біблейських мудреців скоїв він неймовірну кількість страшних злочинів. Усі мислимі і немислимі пороки поєдналися у цій людині. Достойний образ основоположника християнства на Русі! Володимир Красне Сонечко – найяскравіше уособлення віри Христової! Вбивство власного брата, насильство, обман, хтивість. Як написано у «Повісті врем'яних літ», «по женолюбству – сам Соломон». В своїй жорстокості він так і не перевершив власну бабусю – княгиню Ольгу. Вона була першою християнкою на Русі. Криваві її діяння відомі в віках. Втім наслідки бурної діяльності онука виявилися куди більш страшними для Русі.

Пішли волхви, і не було кому приглядати за законом справедливості. Війни, грабежі і пожежі спустошили землю. За прикладом князя брат вбиває брата, ворогами стають сусіди.

У своїй безкарності збожеволілі князі і дружина повністю деградували. З дванадцяти синів Володимира залишилися в живих лише троє. Інші перебили один одного, засліплені злобою.

Немає нічого страшнішого за закон божий. Будь-який, навіть смертний гріх, можна відмолити і стати згодом святим. А до цього – вбивай, гвалтуй, грабуй… «При житті треба страждати, – кажуть попи, – щоб потім, в загробному світі потрапити у Рай. Помри – і відразу стане легше…».

Важко продемонструвати усі безглуздості священного писання краще, ніж це зробив Лео Таксиль у своїх книжках. Згадаймо, як боялася церква будь-якої критики, будь-якої непокори. Як відомо, сильна влада не боїться опозиції. Християнська ж церква у панічному страху погрожувала страшним покаранням усім мислячим і тим, хто сумнівався. За причетність до справ диявола (а «справи диявола» визначалися таковими самими священнослужителями) людині загрожувала смерть на вогнищі. Тому ті, хто

намагався зберегти мистецтво волхвів, повинні були строго тримати у таємниці свої знання. Збереження таємниці було гарантією життя. І якщо раніше таємниця оточувала секрети мистецтва волхвів, то тепер і самі волхви стали загадкою, злившись з тінню ночі.

У давнину волхви були еталоном добра і справедливості, зверталися до них, коли приходила біда, і нікому не відмовляли вони у допомозі. І, на відміну від християнського бога, не було у давній громаді ні рабів, ні господ. Нова релігія була нещадною до волхвів і ведовства. Церква залякувала новоохрещений народ дияволом, намагаючись тим самим викликати страх перед волхвами, а від страху, як відомо, недалеко і до ненависті. Колдовство – ознака диявола, колдун – ворог, і усі біди від нього. На щастя, на нашій землі полювання на відьом не отримала такого широкого поширення, як у Західній Європі.

Але, чублячись між собою, під впливом братовбивчій політиці князей-християн, наші предки не змогли протистояти кривавим ордам монголо-татар. І стали вони рабами не тільки божими, до гніту князей і церкви додався гніт нових господ. Азіатські завойовники не стали знищувати старі інститути влади. Монголи підтримували церкву, не приносили шкоди священникам. Для чого винаходити щось нове, якщо народ і так придушений рабською релігією?

Пройшли часи волхвів, коли один неозброєний кудесник міг розігнати багатотисячне військо.

Але давні знання не загинули. Вони дійшли до нас, зберігшись у так званих чорних книгах – волховниках, в усній традиції знахарок. На людину, у якої знайшли б чорну книгу, очікувала б смерть на вогнищі.

Самі книги оточені ореолом містики. За давніми переказами, людина, яка прочитала волховник, має кілька шляхів:

– вона нічого не зрозуміє і не буде користуватися книгою, а сама книга з незрозумілих причин може зникнути. Можливо, її забере невідомий нічний гість.

– вона зрозуміє давній текст, але у неї не вистачить сил стати волхвом. У такому випадку він або помре, або збожеволіє. Те саме станеться, якщо він буде використовувати знання, керуючись егоїстичними намірами. Це обумовлено чистотою сприйняття, яке диктує мотивацію. Якщо людина дуже приземлена і має слабкий духовний розвиток, тобто низький рівень самоусвідомлення, тоді наслідки можуть катастрофічними.

– вона стане волхвом.

Щодо цього існує багато свідоцтв. Останній відомий нам випадок стався у 1955 році в одному з волинських сіл. Свідки розповідають про двох братів. Молодший тягнувся до наук. Одного разу йому вдалося дістати чорну

книгу. Він прочитав її, зрозумів. Але важкість пороків не дозволила йому наблизитися до мистецтва колдовства і він збожеволів. Дізнавшись про це, старший брат спалив книгу.

Є багато легенд і пострашніше. Остання з них – легенда про Гердарика, що прокинувся.

За два роки до тисячолітньої річниці прийняття християнства на Русі, 26 квітня, у найтемніший час доби на Чорнобильській АЕС загорівся четвертий реактор. Є люди, які впевнені, що історія цієї пожежі бере свій початок у сивій давнині. Князь Володимир Святославович, прогнавши усіх волхвів, помер. У Новгороді волхвів топили у річці, за літописом, річка три дні після страти текла назад, згодом вона була названа Волхов. Ті з волхвів, які загинули від катувань кротких християн, казали про розплату через тисячу років. Для тих часів жахливо далека дата. Йшов час, наближаючись до зловісного терміну. Імперії народжувалися і руйнувалися. Семінаристу Джугашвілі не вдалося стати священником, і він став кривавим вождем. Церкви підірвали, потім стали реставровувати. Люди навчилися робити ядерну зброю і літати в космос. Почалася інтенсивна вирубка лісів, осушення боліт. Настав час кислотних дощів. [27]

Род. Прийшов час пояснити, хто ж такі волхви і звідки вони взялися (як вони самі це пояснюють).

В минулі часи існувала розумна цивілізація людей Чортового Копитця, представники якої мали відмітину на грудях (мається на увазі збільшеного розміру мечевидний відросток грудини). Їх також називали атлантами.

Родоначальником усіх людей Чортового Копитця був Род. Його сини – Перун, Одін і Вотан вважалися родоначальниками русинів, балтів, скандинавів, германців. Відомо багато філософів, наприклад, Платон, які описали в своїх працях загибель цивілізації атлантів. Щоб вижити, атланти були змушені шукати собі нові землі та інший спосіб життя. Атланти злилися з іншими народами, але не повністю. Серед них виділялися волхви, які мали особливу будову тіла і духу. Ось як описують зовнішній вигляд давні літописці.

Волхви були високими, торс мали худорлявий, їх обличчя були наділені красою, дух – силою, Розумом. У своєму розвитку вони проходили кілька сходинок: просто людина Чортового Копитця, яка може стати волхвом, маючи генетичні схильності; кудесник – вже знаючий багато, який піднісся над смертними, але ще не володіючий істинним Розумом; волхв – людина Чортового Копитця, який має Розум. Душа волхва не помирає, а сам він живе близько тисячі років. Після смерті волхва його тіло вмирає, а його душа залишається живою. На цьому і грунтується легенда про навій. Нав'ї – дослівно – народжені навіки. В сучасній болгарській мові слово має майже

ту саму давню форму – нав'ї. В сучасній українській мові слово набуло іншої форми, означаючи духів жіночої статі – навки, мавки, і чоловічої – вій.

Після приходу християнства смертні боялися нав'їв. До них зараховували також утопленіків, вбитих, померлих колдунів і відьом.

Покровителем навій вважається Сімаргл. Згідно міфології, це крилатий кіт – передгрозовий вітер, який супроводжує Перуна. Іноді його називали крилатим псом Перуна. Сімаргл був втіленням сили навій, захисником і покровителем волхвов і кудесників, який дає їм силу, уберігає від нещасть. Всі основні божества нашого пантеона і є нав'ї. Це і Перун, і Одін, і Водан. Ще більш давнім предком людей Чортового Копитця є Сварог. Сварог вважається повелителем вогню.

У північних сусідів аналогом наших волхвів (які ведуть свій род від Перуна) були берсеркери, які також володіли колдовським мистецтвом. Берсеркери вважалися нащадками Одіна.

Щоб стати кудесником, а потім волхвом, людина спочатку повинна стати мудрецем, повинна мати певні якості характеру, спосіб бачення світу. [27]

Можливо, саме зараз настав час відродження споконвічного світобачення, яке спотворили християни.

Внутрішній світ волхва. Колдовство завжди було і буде цікавим майже кожному. Колдовство сприймають як спосіб радикально і швидко змінити поточну реальність. Але у всьому має бути міра і адекватність. Наївно вірити, що достатньо зробити магічний фокус, сісти на лавці – і гроші посиплятся на голову дощем. Треба працювати. Так само з хворобами. Важливо розуміти, що порча, пристріт б'є по слабкому місцю у здоров'ї і викликає погіршення стану, тому треба поєднувати і традиційне лікування з магією. У жодному разі не можна розраховувати тільки на магію, треба прикладати зусилля і підтягувати здоров'я також ліками, травами.

Зазвичай люди, які цікавляться магією, обмежують себе магічною формою без розуміння суті того, що вони роблять. Для колдовства має бути як глибоке філософське розуміння світу так і здібності відчувати енергії.

Робота з тонкими енергіями – це дуже захоплююче, але нічого не буває просто так і треба наполегливо займатися самоспогляданням (і навіть не одне життя), і пізнавати Макрокосмос через пізнання Мікрокосмосу.

Один зі способів пізнання світу і нових знань: довільно ненадовго забути своє Я, свій спосіб бачення світу, щоб проникнутися думкою, баченням іншої людини. Після подібної підгонки під мислення іншої людини можна повернутися до свого способу бачення і критично аналізувати спосіб бачення світу іншої людини і навіть частково прийняти цей спосіб бачення. Це дуже розширює світогляд. Це навіть прийом магії. Якщо немає

мертвої прив'язки до певного світобачення, самоінтерпретації, через ось таке проникнення світоглядом іншої людини можна змінювати людину зсередини її світобачення методом ментальної і духовної синхронізації. Подібне бачення тотожнє безпосередньому баченню світу як Ліли, гри Розуму в самому собі. Ліла в перекладі з санскриту - «гра», сприйняття життя як радісного, творчого виразу Всесвіту, сприйняття життя у рефлексивній ігровій формі. Практика Ліли означає прийняття кожного моменту з осмисленністю і радістю, сприйняття життєвих поворотів як можливостей для зростання і навчання. Сприймаючи життя як гру, ми розвиваємо більш глибоке відчуття зв'язку і цілі. Простіше кажучи, сенс у тому, щоб жити переживанням моменту, а не оцінкою цього моменту, що характерно для західного світосприйняття.

Описана підгонка під мислення іншої людини фактично є проявом емпатійності найвищого рівня, яка характерна саме для колдунів. Емпатія – це здатність синхронізуватися духовно з іншою людиною. Якщо у емпатійної людини мало енергії, чи немає внутрішнього стержня, духовний бруд легко перетягується з іншої людини на емпата, якщо більше енергії і самоусвідомлення у емпата, тоді вже емпат нав'язує людині свою вібрацію-образ. Так працює магія. Емпатійність може зіграти злий жарт у випадку створення образу-порчі, яка направляється на жертву. Коли колдун направляє такий образ на когось, він має зв'язок з цим образом, він духовно відкривається, стає вразливим для жертви і для того, хто цей образ захоче знищити, борючись з ним. Таким чином працює так звана «обратка», яка прилітає колдуну, який робив порчу. Але «обратка» буває не завжди, залежить від способа, яким робилася порча. «Обратки» може не бути, якщо той, хто відроблює, не хоче робити обратку, але є порчі, які так зроблені, що «обратки» уникнути неможливо. Коли колдун відчуває, що в нього заходить якась порча/пристріт, він може підключитися до відправника і синхронізуватися з ним для зміни його енергетики.

При створенні астрального образу важливо мати схильність до певного типу зосередженості, в побуті це проявляється у схильності зациклюватися на якійсь думці, ідеї. Це потрібно для детального об'ємного промальовування астрального образу. Тому часто люди зі здібностями до колдовства мають яскравий музичний хист, хист до малювання, скульптури, літературної творчості. Волхв широкими мазками слів, енергетичних образів малює нову реальність. І не просто малює, а створює з себе, з своєї душі. В цьому його роль – у створенні нової іншої реальності, оскільки спочатку з'являється ідея-задум, а потім цей задум реалізовується в матерії.

Всесвіт – це полотно енергій різного типу і кожна людина є ниткою цього єдиного полотна, яка може знати і відчувати усе полотно, як себе самого, як

своє Я. Потенційно кожна людина може колдувати, все залежить від рівня самоусвідомлення. Чим більше самоусвідомлення, тим більше магічних здібностей. Якщо людина обмежує розуміння свого Я тільки роботою нервових закінчень, гормонів, рефлексів, колдуна з неї не вийде.

Також треба розуміти і враховувати принципову різницю між жіночою і чоловічою магічною силою. Основна перевага жінки – немає такої енергетичної форми, яку вона не могла б знищити, обнулити (про обнуління буде далі). Перевага чоловічої магічної сили – створення найрізноманітніших форм захисту, оберегів, дуже складних астральних форм, а от для жінки це не властиво. Звичайно, можуть бути окремі виключення, як от з сімейної пари колдунів помер чоловік, який колдовством, готуючись до смерті свого тіла заздалегідь, приєднав свою душу до душі дружини, а після смерті свого тлінного тіла закріпився на душі і тілі дружини, щоб перечекати час, поки її тіло не помре, щоб без великої різниці в віці зайти разом у наступне втілення і знову жити разом. В такому випадку жінка отримує і чоловічі магічні здібності. Можливості духу необмежені, обмежена тільки фантазія, яка і є рівнем творця.

Але чому ж жінка вважається сильнішою в магії, ніж чоловік? Завдяки своїй жіночі природі жінка максимально повно віддається чоловічому початку, а значить, максимально повно чоловічий творчий початок може оволодіти жіночим тілом і явити себе через нього. Жіноче тіло виступає звичайним посередником. Для кращого розуміння проілюструю цей момент паралеллю з античною традицією. Згідно з міфами, Аполлон (який у тому числі ототожнювався з передбаченнями) заволодів Дельфами, вбивши велику драконицю, або змію, на ім'я Піфон. Згодом його називали Аполлоном піфійським, а його жриць – піфіями. Медіумами в храмі Аполлона були жінки, і вважалося, що здатність до пророцтв у піфій обумовлена їх зв'язком з богом сонячного світла. Насправді ж контроль над піфіями здійснював екзегет – жрець-тлумач, який отримував від них інформацію. Коли піфія входила в транс, жрець ставив їй запитання та записував відповіді. Потім слова піфії передавали іншому жерцю, який, як правило, викладав їх у віршованій формі.

Ежен Делакруа „Аполлон уражає Піфона“ 1850-1851

Також можна згадати легенду про пророчицю Касандру. У день падіння

Трої Касандра шукала порятунку у алтаря Афіни. Але прямо у храмі дівчину схопив за розкішне волосся Аякс Малий і тут же її зґвалтував. Під час цьгоу жаху в мозку пророчиці промелькнула тільки одна думка: «Оскільки я втратила цнотливість, значить я втратила і проклятий дар!» І ця думка несла полегшення. Але недарма Аполон колись зробив передбачення, що дар Касандри буде тільки посилюватись. І коли на наступний день Аякс подарував Касандру ватажку греків, царю Агамемнону, пророчиця з жахом усвідомила, що бачить майбутнє ще ясніше. Тобто, втративши цнотливість, Касандра стала ще краще сприймати чоловічий початок, який і давав їй бачення майбутнього. Згадаймо слова ієзуїтів з «Молота відьом»: «Вони (диявол і демони) розумово і фізично більш обдаровані, ніж звичайний смертний, і помилково вважати, як вчить Татіан, що вони – душі померлих. На основі розміщення і руху зірок вони передбачають майбутнє, а також мають потаємні знання, які з задоволенням відкривають жінкам». Передбачення майбутнього по зірках пов'язували з богом неба, а це значить бог неба – це і є душі померлих, чоловічий початок-ідея.

Релігійний екстаз. Є принципова різниця між християнським колдовством і язичницьким. Якщо ми поглянемо на магічні обряди, які зараз пропонують різні джерела, то побачимо, що вони є максимально низменними і підлими за своєю суттю: людей вчать красти фінансову удачу у іншої людини, робити приворот на чоловіків. Тому зазвичай такі «чарівники» живуть у злиднях і не розуміють, чому їх магія працює якось не так. Язичницька магія робиться на рівні пешооснови, тобто на рівні об'єднання чоловічого і жіночого початків з подальшою реалізацією в матерії вигаданої колдуном ідеї. Язичники вважали чоловічий початок (Нусс-Розум) невід'ємним атрибутом матерії, а християни розділили ці початки і наділили особистісним існуванням окремо один від одного. Все крутиться навколо єдності чоловічого і жіночого початків. Магія робиться чоловічим творчим початком, цей початок є рушійною силою, яка надає ідею для виникнення форми з жіночого початку. Щоб було зрозуміліше, саме цей початок і є тою самою божественною всепроникною містичною екстатичною владою, знання про яку відбилося у словах волос, волость, владика, влада, волшебство, вьольва, well. Тому не випадково в язичницких містеріях так багато уваги приділялося екстазу, бо екстаз тотожній творчості рівня творця. Ось що пишуть про це християни: «У поганських містеріях чільне місце займав екстаз, під час якого містик відчував своє єднання зі своїм богом, відчував себе відродженим і причетним до божественного світу. Стан екстазу викликався переважно штучними зовнішніми засобами: танцем, музикою, співом, світловими ефектами, драматичними дійствами, ефектними ритуалами, збудливими чи наркотичними напоями і т.д. Спілкування з богом відчувалося як богоодержимість і визнавалося «священним безумством». У пізнішому поганстві виник спокійніший, пасивніший споглядальний екстаз. Але як раніше, так і пізніше поганські містерії відчували єднання з божеством як реальне єднання з Ним. Першохристиянству були чужими різновиди поганського екстатичного стану, не тільки бурхливі збудження вакханалій, але й неоплатонічний вид екстазу, з яким має певну схожість аскетичне споглядання пізнішого монашества. Корінна відмінність християнського екстазу від поганського полягала в запереченні християнством думки про повне злиття із божеством. Єднання з Богом і його наслідки усвідомлювалися як дар Божої благодаті (Харизма), розглядалися як харизматичні дарування. Тому поганське почуття «богодержимості» змінилося у християнстві почуттям внутрішньо духовної радості (термін «харизма» споріднений терміну «Харіс» — радість). «Якщо християнство може бути що й запозичило щось із зовнішнього ритуалу містерій, то містеріальні ідеї воскресіння, які засновувалися на сумнівних об'явленнях екстазу, були по суті цілком чужими християнському догмату, і навіть такий схожий на вигляд з неоплатонічним тихий екстаз християнського аскетизму збуджувався не внутрішнім злиттям з божеством, а чисто зовнішнім вторгненням у людську душу благодатної сили божої» [26]. Як бачимо з наведеної уривку, християни навчили західну думку шукати правду зовні, не сприймаючи Мікрокосмос як тотожність і велич Макрокосмосу. Думка західної людини стала дрібною і немічною, коли холодний інтелект не залишив місця для творчого екстазу. А ось людина, яка має здібності до колдовства, відчуває, як через її тіло широком нестримним потоком тече потік цієї творчої сили, а тлінне тіло є тільки посередником для цієї сили.

Про початок речей. Мистецтво волхування починається з розуміння того, що зараз назива-ється міфологією, а насправді є світорозумінням і світовідчуттям. Чому ж давні люди виражали своє бачення світу міфологічно, у вигляді алегорій? За довгу історію існування людини сформувалося складне всеоб'ємне філософське і інтуїтивне бачення взаємозв'язків між космічними явищами, абстрактними поняттями. Люди через спостереження за природою дійшли правильних висновків про світобудову, які підтвердилися науковим шляхом нещодавно. Із зрозумілих причин передати цю картину світу звичною зараз сухою мовою термінів неможливо. Без образності і емоційності не можна глибоко усвідомити, відчути світ, взаємозв'язки між явищами. Саме тому і використовується так званий «міфологічний» спосіб опису уявлення про особливості існування і функціонування Космосу та наше місце у ньому.

Для сучасників антична міфологія є мало зрозумілою і навіть абсурдною,

наприклад, коли один і той самий персонаж є одночасно чоловіком і сином іншого персонажа. Міфологія – це прийом для детального опису складних взаємозв'язків між явищами і поняттями. Явищу давали ім'я, але це явище не сприймалося як теос-особистість в сучасному розумінні. Діти богів – це виокремлені ознаки батька, які є складовою частиною явища-батька.

Волхв в першу чергу є філософом, а потім вже містиком. Григорій Сковорода – яскравий філософ та гностик, який критично ставився до Біблії та попів, з повагою відносився до волхвів називаючи їх філософами: “Не заключайте боговѣдѣнія в тѣснотѣ палестинской. Доходят к Богу и волхвы, сирѣчь философы." Тобто волхв = філософ, а не просто екстатичний окультист, обвішаний шкурками тварин, як сучасні неоязичники уявляють собі прадавніх волхвів. До речі, у античній культурі пряме значення поняття "жрець" – філософ. Як і язичники, Сковорода був впевнений у «безпочатковості істини».

З записів перших християн ми дізнаємося про спосіб мислення давніх язичників. Для прикладу в записах Першого Константинопольського Собору піддається анафемі язичницький здоровий критичний матеріалізм, під впливом якого знаходилися новітні християни, що ще недавно були язичниками: «які навчають про безпочатковість матерії, і що небо, земля та інші творіння – безначальні і перебувають незмінними, … і відкрито відмітають самовладдя Творця,... і що все сталося і виникло не з не-сущого, і що існує кінець мук, або нове відновлення тварі і справ людських, і вводять такими словесами царство небесне як цілком руйноване і минуще, про яке сам Христос і Бог наш навчив і передав, що воно вічне і неминуще». У язичників була відсутня сліпа бездумна віра. У вищезгаданних Актах знаходимо: «Які не приймають чистою вірою і простим вседушевним серцем предивні чудеса Спасителя та інших святих і намагаються за допомогою доказів і софістичних словес обмовити їх як неможливі або перетлумачити на свою думку і представити по власному розуму»[11].

Розуміння життя через розуміння смерті. Світобудова єдина, але бачення її може бути різним і навіть зовсім хибним. Для виявлення хибного світобачення достатньо перевірити його баченням смерті в контексті конкретного світобачення. Життя – це справді підготовка до смерті, переходу свідомості з одного стану в інший, тому розуміння життя тотожнє розумінню смерті та є двома сторонами єдиного.

Одним з фундаментальних понять давньої філософії є уявлення про хаос. Ха́ос (греч. χάος, от χαίνω – «зіять», «зевать», «раззевать рот», «бути порожнім») – концепция первісного стану. Визначення хаосу наводить на певні роздуми і асоціації. Якщо поглянути на процес викачування порчі з людини, то в процесі має місце саме це зевання, роззявання рота. Візуально

це схоже на звичайне зевання, а насправді відбувається зевання з глибоким видохом. Порівняйте з вогнедишащим драконом, який видихає всеочищуючий і нейтралізуючий усі форми вогонь. Християни, пам’ятаючи ще з язичницьких часів про цю властивість вогню, спалювали відьом на вогнищі, очікуючи, що вогонь нейтралізує (обнулить) сутність відьми.

Що таке пристріт, порча, прокляття? Це створена думкою енергетична форма (є ще назва «лярва»), яка притягує до людини невдачі, обумовлює схильність до самогубства (у випадку родового прокляття), притягує хвороби, вдаряє по слабкому місцю в здоров’ї. Дуже важливо розуміти, що навіть якщо відбувся удар порчею по здоров’ю, це зовсім не означає, що медицина безсила і треба розраховувати виключно на магію. Після колдовського удару можна відновитися і звичайним лікуванням тіла. У жодному розі не можна опускати руки і думати, що страшний колдун зробив порчу і тепер пряма дорога - в домовину. Хоча ми живемо у час високих технологій, але досі в Україні практикують приворот чоловіка на те, щоб він жив з якоюсь жінкою. Це теж порча, і вона має свою ціну. Приворот перекреслює долю чоловіка і жінки, обрубає фінансовий канал, сильно б’є по здоров’ю, і кохання немає. З часом жінка розуміє, що цей чоловік не був їй потрібен, але вже доводиться його тягнути по життю як валізу без ручки. Тому краще подумати над ціною і наслідками, перш ніж йти на приворот.

Отже, ця порча-форма створюється з використанням у тому числі шматка енергетичного тіла колдуна. Через незнання суті магії і створення форм містики попадають на сильні втрати власного енергетичного тіла, і виходить дотепна ситуація, коли в «жертву» (такого ж колдуна) заходить порча, але при цьому автоматично обнуляється захистом і вже заходить у вигляді чистої енергії, яку назавжди втрачає агресор і яка одночасно наповнює «жертву» додатковою енергією. Тому часто через власну необережність містики швидко і раптово гинуть від сильних невідновлюваних втрат власної енергії, навіть без чийогось магічного удару. Знахар, який перетягує на себе порчу у вигляді форми, котра руйнує, псує людину, вдихає-духовно затягує шматками цю форму в себе, а видихає з зеванням цю енергію, вже обнуливши цю форму до нейтральності, без позитивного і негативного заряду. Якщо енергетична форма велика і щільна, з очей навіть сльози течуть, але це не справжні сльози, це побочка від перенапруження. Цей момент абсолютної нейтральності і є абсолютною чистотою, ця чистота відчувається як духовний дзвін (дзвеняща чистота), екстатичний і блаженний, цей момент абсолютної чистоти і безформеності дуже короткий, але прекрасний за своєю суттю. Можливо, звідси культ дзвонів – колоколь-

ний дзвін є тотожнім абсолютній нейтральності. До слова, місця сили дають такий же ефект очищення; дуб; мертве тіло (радіус впливу від мертвого тіла – 4 м). Етимологічно грецьке слово χάος означає нейтральність. Дехто з грецьких лінгвістів навіть ставить знак рівності між нейтральність і мертвий.

Якщо рукою торкнутися до стовбура дуба і так стояти, також відбувається очищення від енергетичних форм. Такий же і навіть потужніший ефект дає перебування біля свіжого поховання. Якщо стояти біля могили і уявляти, як енергія похованої людини заходить в тебе через ноги і далі вище, так само відбувається очищення від форм.

Для чого таке очищення взагалі треба? Для ширшого бачення світу, бачення варіантів, можливостей, перспектив, що дорівнює успіху і відсутності розгубленого топтання на місці.

Тема хаосу є дотичною до теми мертвої води, котра зцілює, тобто відновлює порушену цілісність, та до образу Ерліка.

Легенда про Ерліка, сина Годара, котра відноситься до загальнопланетарних найдавніших уявлень про існування світу – життя, смерть і безсмерття. Саме з цим пластом уявлень пов'язані весільні, поховальні обряди, лікування від пристріту, психологічний настрой воїнів. *Годар*. В сучасній шведській мові є слово «gudar», яке перекладається множинним іменником «боги» (вживається в основному в контексті «язичницькі боги»), є ще слово gud, яке є аналогом англійського god. Слово «god» походить від Годар. Хоча у Вікіпедії наводиться, якась зовсім неймовірна версія походження слова «god». Досі прізвище Годар є поширеним (Франція, Алтай), а це означає, що колись це слово було ім`ям.

Годар є уособленням величезної сили, пов`язаної з існуванням світу, часом, військовою справою.

Латинський суфікс –ar означає «той, хто щось робить», в українській мові цей суфікс утворює професії – столяр, маляр, кобзар. За аналогією Годар – той, хто робить год.

Поняття часу і життєвого циклу втілює у собі Коляда – русинський Уроборос (грец. Οὐροβόρος від οὐρά – «хвіст» і βορά – «їжа») – змій, що згорнувся в кільце і кусає себе за хвіст. Порівняйте, Коляда – коло + еда.

Спільнослов'янське – edti (їсти).

Слово вживається з давніх-давен і зустрічається в багатьох пам'ятках писемності.

В українській мові «їда», російській «еда», в білоруському – «еда», болгарському – «яда».

Крім того, схожі за значенням і звучанням слова можна зустріти в литовській (eda, esti – їсти, говорячи про тварин), латишській (edesis – «корм»)

мовах.

Коляда – свято завершення річного цикла-круга – года – і одночасно початок нового. Порівняйте з god (англ.), gud, gudar (множина, у сучасній швед. мові означає "язичницькі боги"), гад. Слово «год» старослов`янське і характерне й для інших слов`янських мов – год (мн. гады) у білоруській мові, gôd (стиглість) у словенів, в українській мові – година (давнє слово, яке означає час, проміжок тої чи іншої діяльності, синоніми – время (59), год (9), годовщина (32), доба (4), пора (40), час (19), у польській мові є слово gadzina (рептилія), у білоруській мові «гадзіна» – час, порівняйте з "гадина». Отже, змія – здавна має значення як рептилії, так і часу, циклу, що повторюється.

На шаманських бубнах коло означає повний річний цикл.

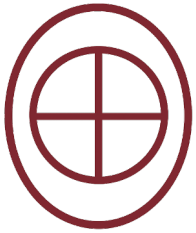

У «Волхв Сила» Годару присвячено кілька знаків. Один з них – Щит Годара.

Еліпс означає Щит Годара – «першонародженого», коло – безсмертя – безперервність. Існує легенда, згідно якої люди вмирають через розімкнутість Круга, коли замкнеться круг, прийде Годар, а з ним і його воїни, які зараз розкидані по світу. Можливо, пам`ять про це воїнство зберіглася у вигляді легенди про скандинавську Вальгалу, куди потрапляють воїни.

Порівняймо з легендою про Щит Юпітера.

Згідно міфу, морова язва, яка мордувала усі італійські племена, вже підходила до Риму. І в цей момент прямо з небес в руки царя впав мідний щит.

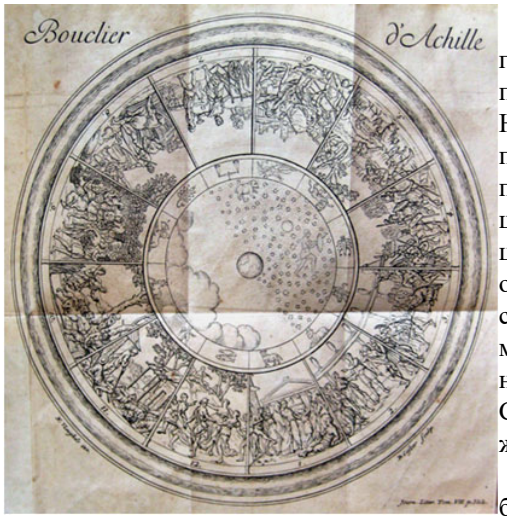

Царь повідомив усім громадянам, що щит їм посланий для спасіння самим Юпітером. Німфи, Егерії і музи повідомили, що цей щит потрібно оберігати. І для того, щоб щит ніхто не зміг вкрасти, цар керував виготовленням одинадцяти щитів – копій справжнього. Наймайстерніший майстер зробив такий щит, що навіть цар не міг їх розрізнити. Стражами щитів цар призначив жерців-салієв.

Місце, куди падав щит, а це була галявина, вирішили прис-

вятити музам, а джерело на ньому оголосили священним.

З тих пір священнослужителі богині Вести, в чиєму храмі горів невгасимий вогонь, брали священну воду для очищення храму богині.

Щит Юпітера дослідники напряму пов'язують з описаним Гомером Щитом Ахілеса.

Отже щитів врешті-решт після виготовлення копій стало 12 – як 12 місяців року.

Зовнішнє срібне коло – вода-година.

З плином часу пам'ять русів втілила образ Годара першонародженого у образі Змія Хоботистого (і Кощія Безсмертного у казках). Слово «хобот» раніше означало не м'ясисте продовження носа і верхньої губи, як у слона, – так називався хвіст ящірки або змії.

Згідно світових легенд, Змій має чудесний бич-блискавку (кінчик хвіста Змія зображують стрілоподібним), удари якого змушують здригатися увесь світ і викликають незліченне воїнство; у казках він кидається до молочного ставку і, напившись бурхливого молока, лопається з жахливим тріском і гине – подібно до того як пропадає розбита громом хмара, що пролилася дощем. Саме з молоком, символом плодючості, пов'язаний білий камінь, який згадується у замовляннях від пристріту. І саме тому одна з трьох містичних рік (у замовляннях) наповнена молоком або водою (інші – вогнем і кров'ю). Пристріт відмовляється за участю рук, і після лікування знахар сполоскує їх водою, змиваючи шкідливу енергію. У випадках, коли пристріт звичайним замовлянням не можна витягнути, замовляння говорять, ллючи воду на ніж. Ще один сильний спосіб відмовити пристріт – розбивання глечика з молоком.

Якщо продовжити тему Змія з хвостом блискавкою, то варто згадати легенду про Пана.

Пан (грец. Πάνας) – напівлюдина-напівцап – з цапиними ногами, рогами та бородою. За одною з багатьох версій – син Зевса і німфи Каллісто. Народна етимологія пов'язує ім'я Пана з грецьким займенником pan – усе, pantes – усі). Бог лісів, отар, пастухів, пізніше – покровитель усієї природи (у давньому Римі культ Пана злився з культом італійських божеств Фавна й Інуя). Його культ у післягомерівський період поширився по цілій Греції.

Згідно легенди, Гермес забрав цапоногого парубка на Олімп, де він веселив своїм виглядом богів. Олімпійське життя не сподобалося Панові, і він повернувся на землю, де міг стрибати по горах та бавитися з БІЛИМИ отарами. Він мав лагідну, веселу вдачу, грав на сопілці (Флейта Пана). Навколо нього танцювали німфи й сатири. Коли хтось порушував його спокій, Пан дуже гнівався і наганяв на людей неймовірний страх (звідси – паніка, панічний тощо).

В Афінах Панові почали віддавати божественну шану одразу після Марафонської битви; афіняни вважали, що здобули перемогу під Марафоном завдяки Панові, який змусив персів тікати. В подяку вони збудували йому святиню на північному схилі Акрополя. Давні греки вірили, що Пан своїм криком може примусити тікати навіть воїнів (тобто Пан ототожнювався з голосом voice). Тому в багатьох районах Греції його шанували як помічника в бою. У жертву Панові приносили корів, цапів, ягнят. Пізніше жертви складали Панові й Діонісові разом.

У Пана була закохана Селена, вона любила слухати його гру на сірінзі. Із переказом про те, що Пан – винахідник сопілки (що дає причину для його ототожнення з Гермесом, який також вважається винахідником сопілки та інших музичних інструментів), пов'язана оповідь про його кохання до німфи Сірінги. Він переслідував її доти, поки вона, втікаючи від нього, не сховалася в річці Ладоні (в Аркадії), де перетворилася на очерет, з якого Пан вирізав сопілку. (Варіант: Пан вирізав кілька очеретин, зробив із них сім дудок різної довжини і з'єднав їх докупи в один ряд. Так виникла улюблена пастуша дудка, названа сирингою.) Вважалося, що Пан володів даром передбачення і навчив цього мистецтва самого Аполлона. З розвитком загальногрецької міфології Пан з місцевого божества перетворюється на одного із супутників Діоніса. Головні святилища Пана були в Аркадії, Тройзені, Оропі.

В елліністичну епоху філософи розуміли Пана як божество, яке перебуває в усій природі, творця і володаря всього сущого. Пану були присвячені дуб і сосна.

У наших предків дуб ототожнювася з Перуном, а сосна з предками і нічним проявом Перуна, який переховується в сосні в денну частину доби.

У народженні Пана завдяки Зевсу-блискавці є логіка. Блискавка розпорює дощову хмару, внаслідок чого на землю виливається вода, яка дає життя усьому, що є на БІЛОМУ світі.

Нагадаю, згідно українських легенд, саме із блискавки утворюються змії – символ достатку і плодючості, пов'язаний з водою. Вважається, що під час грози блискавка не зникає просто на небі, а падає на землю й перетворюється на змію.

Інше українське повір'я говорить, що змії походять від веселки.

Вважається, що 21 квітня змії виповзають з Вирію після зимівлі. Якщо хтось у цей день уб'є змію, то «сонце буде три дні плакати». Це свято християни присвячують Юрію, інший народний варіант вимови імені – Урай. Зрозуміло, що не було ніякого Георгія переможця змія, а було свято Світовида-Апполона, який пронзає списом дощову хмару, що і породжує білий світ. На свято Урая за легендою знаходили змііну білу шкіру, яка дарувала удачу, здоров'я її власнику.

Друге змііне свято відзначали у день, коли літо здвигається до зими. А змії ховаються на зиму, лізуть до Вирію. Збираються вони великими гуртами кубляться. Веде змій до Вирію найстарша гадюка, якій беззаперечно підкоряється решта. Ця гадюка має великі золоті роги і царський чин. Є й у деяких інших золоті роги, тільки маленькі, і чин у них нижчий.

Щоб роздобути гадючі "роги" потрібно рано-вранці прийти в ліс. Коли людина угледить гадюку із золотими рогами, то потрібно покласти перед нею в тому напрямку, куди вона повзе, червоний суконний пояс або червону суконну стрічку. Гадюка ніколи не звертає вбік і не повертається назад. Долізе вона до пояса чи стрічки, і починає тихесенько пищати. Потім пищить усе голосніше й голосніше. Але перелізти через пояс із рогами вона не може. Тому доводиться все ж таки покласти свої роги на пояс. І, не озираючись, вона продовжує свою дорогу до Вирію. Золоті роги гадюки людина забирає собі і береже їх, як зіницю ока. Їх не можна продавати, дарувати. Тільки той, хто сам їх здобув у лісі, має право на них.

Людина, яка володіє золотими рогами гадюки, буде дуже багата і щаслива.

У давнину наші предки вірили, що слина і кров змії дають можливість чути і розуміти мову рослин і тварин.

У давні часи, коли ще в Україні не було котів, такою домашньою твариною, яка ловить мишей, був вуж. Люди вірили, що він не тільки ловить мишей, а ще й щастя в дім приносить. Вуж був домашнім талісманом, захисником сім'ї, хати, носієм добра, миру та спокою.

Тому вужам намагалися допомагати, завжди давали їсти і пити.

Зозуля – ключниця Вирію та жайворонок, згідно легенд, є дітьми вужа і людської жінки.

На Полісся вужа, який оселився у хаті, називали домовий вуж, або домовик. На Буковині доброго дідуся-домовичка уявляли у вигляді вужа. Він був добрим духом хати, у якій жив. Говорили, що у вужів є король, який дуже любить маленьких дітей. Він п'є з ними молоко й спить у їхніх ліжечках. Цей вуж оберігає дітей. Не можна було вбивати такого вужа. Вірили люди в те, що після цього може померти дитина, яку він оберігає. А хто просто вб'є вужа десь у саду чи в полі – тому запишеться 40 гріхів. Вуж, якого вбили, може воскреснути. І тоді він стає злим і мстивим. Обов'язково смертельно вкусить того, хто його вбив.

Наші предки запримітили, що там, де водяться вужі, все добре родить. І в таких місцях немає отруйних змій. Під час сінокосу косарі завжди лягали відпочивати там, де гніздо вужів.

Упрововж століть люди любили та поважали цих корисних тварин. А в деяких місцевостях навіть вважали, що вужі – це душі померлих батьків.

Тому при зустрічі з вужами віталися з ними.

Із сивої давнини до нас дійшло ще одне красиве повір'я, що вужі – це краплі дощу, які впали з неба. Вони добрі посланці богів і від них залежить урожай. Тому селяни на даху своєї хати вирізали змійовики. І ті змійовики були родинними оберегами. [28]

Назва «змійовики» об'єднує безліч пам'ятників, що мають багату історію, пов'язаних між собою складними відносинами. Найдавніші з них – круглі металеві амулети – містять на одній стороні зображення людської голови зі зміями, які відходять від неї (число змій: 5, 6, 7), а на іншій – hystera-формулу. Християнських ізводів на таких зразках немає.

Вчені констатують, що близько X ст. цей, безсумнівно, магічний образ з'явився в просторі візантійської культури в готовому вигляді, не несучи на собі слідів триваючого становлення. Постійна присутність hystera-формули змушує визнати наявність зв'язку між зображенням і змістом цього закляття. Звичай передачі заклинання початковими словами, очевидно, передбачав, що цей текст був відомий в середовищі, для якої призначалися такі змійовики.

Нетрадиційна для Візантії кругла форма цих підвісок, зображення змій, що не викликає відрази, астральні знаки вказуються на запозиченість цього образу. А звернення hystera-заклинання до матки змушує припустити за ними медичні функції.

Горгона Медуза (точніше Медуса, грец. Μέδουσα – «захисниця, повелителька») – найбільш відома з трьох сестер горгон, зображувалася у вигляді жіночого обличчя і зміями замість волосся.

Порівняйте Медуз(с)а з медицина (medicina).

Згідно легенд, Асклепій використовував кров з голови Медузи для лікування людей. Розміщена на щиті голова Медузи захищає від ворогів.

Але повернемося до Пана, який, як і Гермес, вважався сином Зевса. Пан і Гермес ототожнювалися зі світом мертвих, музичним мистецтвом, достатком. Це те, що нам відомо і про Волоса, який є аналогом Пана і Гермеса, і який породжується Перуном, тому клялися або Перуном, або Волосом, що є фактично тотожністю, як у греків Діа-Зевс, які сприймалися як єдність, яку називали «теос».

У Середньовіччі Пана стали вважати злим духом, а його постать стала зразком для перших відомих зображень чорта. Міф про Пана знайшов відображення в творах Рафаеля, А. Карраччі, П. П. Рубенса, М. Врубеля, П. Пікассо й інших художників.

В найдавніших міфах сучасний дракон був безформним змієподібним велетнем (ще один пізній варіант імені, поширенного на Русі – чудо-юдо,

раніше слово «чудо» означало «велетень»), а нинішнього вигляду набув, скоріш за все, ближче до середньовіччя. Велетень пов'язаний з водою згадується греками (Афон – давня язичницька святиня легендарно пов'язана з водою, за однією версією – могила велетня Афона, за другою – Посейдона), у скандинавів – велетень Мімір, який давав тимчасову мудрість через воду.

Змій-дракон згадується у легендах практично будь-якої культури світу. З усіх міфологічних персонажів він – найвідоміший у світі. Дракон був відомий древнім грекам, кельтам, вікінгам, слов`янам, китайцям, японцям, індіанцям. Попри численні імена, в цьому образі ховається одна й та сама сутність.

Годар сприймається як збірне поняття, яке включає у себе усіх плазунів. В шведській мові gudar множинний іменник. На Галичині слово галиця означає і легендарного вогнедишного дракона і будь-яких плазунів. А так християнські легенди подають перемогу Патрика над кельтською дохристиянською традицією: «...апостольський подвиг святого Патрикия у викоріненні отруйного гнізда єресі і язичництва в Ірландії був переведений в легенду про те, як цей святий винищив всіх змій до однієї на цьому острові». Легенда розповідає, що все вигнані з Ірландії змії (язичницькі пам'ятники) потонули в морі. Хоча справжніх змій в країні не було, змії були культовими істотами.

Легенда про Першонародженого частково збереглася у Галичині у вигляді легенди про Галицю. На стіні церкви Успіння Пресвятої Богородиці у с. Крилос дивом збереглося рельєфне зображення крилатого змія. Його

було знайдено під час розкопок руїн Успенського собору в Галичі (друга половина XII ст.). Це дракон, із пащі якого виростає пишна гілка.

Це зображення майстри перенесли до новозбудованої церкви. Очевидно, що цей крилатий змій мав для галичан певне сакральне значення. Можливо, це було пов'язано із заснуванням міста. Галич у цьому ключі має найдавнішу семантику. Вона бере свій початок із сивої давнини. Дослідники історії Галичини посилаються на «засновницький міф» про Дракона-Галицю, який зберігся досі. З часом летюча змія – дракон, можливо, трансформувалася у галку – герб землі та міста Галич. У Крилосі є Галичина могила, іншими словами, змієва.

На думку письменника Степана Пушика, який не один рік досліджує історію міста, назва «Галич» походить від наймення змії, дракона. У Карпатах і нині галицею називають змію, звіра, «всяке гадьи». Галиця –

змія, твердить письменник, котрій вклонялися давні галичани. Значить, спочатку все ж таки Галиця була символом Галича. Мовознавець М. Фасмер пояснював назву Галич від слова галиця – "змія", а етимологію слова виводив від слова гал – "чорний".

Дослідники історії правильно відмічають, що в українських казках і легендах постійно йде мова не стільки про галиць, тобто про змій у жіночому роді, скільки про зміїв у чоловічому роді та про драконів. [23]

Першонародженний, якого згодом ув'язали із змієподібним образом, сприймається як щось моторошне і неоднозначне, оскільки він є втіленням смерті та безсмерття й оновленням через смерть.

Лопаючись, Годар встряхує-знищує, оновлюючи, світ. І цим знищенням-оновленням є його прояв – син Ерлік, який зберігся у нас у вигляді образу смерті з косою.

Розуміння смерті в давньому світобаченні не схоже на сучасне. Згадаймо мертву (цілющу) і живу (живлючу) воду, яку часто у казках охороняє саме Змій.

Мертва вода поєднує частини розчленованого тіла, відновлює його цілісність (виправляє вади), а жива – оживляє.

Саме з причини ототожнення з процесом умирання дракони і змії у західній філософії сприймалися і сприймаються як щось моторошне, незважаючи на їх культ.

Сакральним значенням образу змія пояснюється і захисна, і водночас велична, **егіда**.

Зевс, Афіна і Аполон як божества грізних атмосферних явищ, носили на своїх грудях зміїну егіду (грец. Αἰγίς, «буря, вихор») – щит, який є втіленням грозової хмари. В «Іліаді» вона називається то «блискучою», то «темною»; вона наводить жах і навіть блискавка не в силах здолати її. В руках «егідотримаючого» Зевса егіда – не оборонна і не наступальна зброя, а символ жаху для ворогів. У творах мистецтва егіда зображувалася як щит з лускатим візерунком і зміями.

Небесна царственність образу змія розкривається в давньогрецькому образі **Василіска**. Василіск (від грец. Βᾰσῐλίσκος – царьок; також лат. Basiliscus, regulus, англ. Basilisk, cockatrice) – істота, яка згадується в різних джерелах. У «Природній історії» Плінія Старшого василіск – змія, наділена міфічними рисами. В інших джерелах – міфічний жахливий змій. Зокрема, лужичани вважали, що василіск – півень з крилами дракона і хвостом ящірки.

Опис василиска як міфічної істоти присутній в «Природній історії» Плінія Старшого (I століття н. е.), Написаної, в тому числі, на основі праць

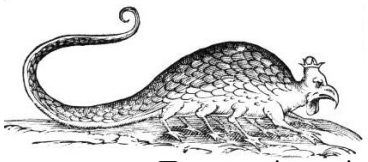

грецьких істориків і хроністів. Згідно з ним, василіск мешкає в околицях Кіренаїка, його довжина до 30 см, з білою плямою на голові, що нагадує діадему. Деякі енциклопедії кінця XIX століття приписували Плинию відсутні у нього слова, що змій жовтого кольору і має нарости на голові. Від шипіння василіска тікають всі змії. Пересувається звиваючись не як інші змії, а піднімаючи догори свою середню частину. Має здатність вбивати не тільки отрутою, а й поглядом, запахом, спалює траву і ламає каміння. Лукан, який писав в ті ж роки, що і Пліній, вважав, що василіск з'явився з крові убитої Горгони Медузи, теж володіє поглядом, що перетворює на камінь.

Плінію вторить Гай Юлій Солін в III столітті, проте з невеликими відмінностями: довжина змії близько 15 см, пляма у вигляді білої пов'язки, не згадує смертельний погляд, а тільки крайню отруйність отрути і запаху. Його сучасник Геліодор писав про василіска, який одним своїм диханням і поглядом сушить і губить все, що йому попадається.

Пліній писав про легенду, що одного разу вершник вдарив василіска списом, але отрута потікла вздовж древка і вбила вершника і навіть коня. Схожий сюжет зустрічається в поемі Лукана про те як василіск вбиває загін воїнів, але один з воїнів рятується, відсікаючи собі руку заражену отрутою Василіска, яка потекла по спису.

Починаючи з II століття н. е. пішло повір'я, що василіск гине від крику півня, і тому радили носити цих тварин в клітці.

З очей і крові гадюк нібито можна було виготовляти різні амулети і зілля.

Урей на лобі маски Тутанхамона. «Ієрогліфика» IV століття н. е. оповідає, що єгиптяни мали ієрогліф зі змією, яку називали «уреєм», що з грецької означало «василіск», і він позначав «вічність». Єгиптяни вірили, що змія цього виду безсмертна, диханням вона здатна вбити будь-яку іншу істоту, її зображували над головами богів. Цей ієрогліф зображав Сонце і богиню-кобру Уаджит – покровительку Нижнього Єгипту. Золота фігурка урея кріпилася на лобі фараонів як частина царського головного убору.

Тему змієв-півня можна продовжити **Абраксасом**.

Ім'я і зображення Абраксаса часто зустрічаються на гемах і амулетах: істота з людським тулубом і півнячою головою, замість ніг – дві змії. В руках Абраксас тримає меч і щит. Церковники боролися з єресю гнівними одповідями і їдкими глузуваннями. Епіфаній уїдливо помічав, що єресіархи намагаються «діяти на уяву недосвідчених жахливими іменуваннями варварським складанням цих

найменувань», – він мав на увазі звання Абраксас. Його ім'я складено з семи грецьких букв (а магічне число 7 символізує загальну ідею Всесвіту). Всі грецькі літери мали числове значення; сума значень букв, що входять в слово Абраксас (ά=1х3, β=2, ρ=100, ξ=60, ζ=200), становила число 365, відповідне числу днів в році (космогонічний еквівалент «світового часу»).

У II столітті християнська церква перемогла єресі, але в середні віки Абраксас знову став досить відомий: його зображення як талісман було прийнято алхіміками, які носили на грудях медальйони з людино-півнезмієм.

Як бачимо, образ змія безпосередньо пов’язують з сонцем, а вірніше, з сонячним світлом – Світовидом. Слово «світовид» складене зі староукраїнського «свет» і «видимость», «вид». Князь Огін пов’язував наведений знак з Даждьбогом, Хорсом, Світовидом, де Даждьбог – сонячний диск, Хорс – коло, по якому рухається сонце, Світовид – сонячне проміння-світло, завдяки якому ростуть рослини, існують та існує життя.

Світовид святкується восени, коли вже зібрані плоди сонячних променів.

Грецький аналог Світовида – Апполон, один з найшановніших грецьких богів (зображувався з кучерявим волоссям – таким уявлялося сонячне проміння). На горі Афон будували храми, присвячені Зевсу і Аполону, і називали їх Афон, вважається, що з цією горою пов’язано більше легенд, ніж з Олімпом.

Існують зображення Апполона з ящіркою, яка повзе вверх по дереву. Сучасники називають його «Апполон-ящеровбивця» (460 р. до н.е.). Згідно легенди, вбиваючи Піфона-змія, Аполлон випустив або 100 стріл, чи 1000.

На кожен дев'ятий рік (тобто раз в 8 років) в Дельфах відзначали свято Септера. Нащадками Піфона були змії, що жили в священному гаю Аполлона в Епірі.

Піфон пов’язується з числами 7 і 9.

В християнстві Апполон видозмінився на Георгія Переможця, який списом-промінням пронзає дракона.

Коли хмара лопається водами, народжується світ – «білий світ», осяяний сонячними променями.

Скоріше усього гора Афон є могилою Годара, бо вона міцно асоціювалася з водою, владою над усіма водами. У період македоно-перських воєн Олександр Македонський, натхнений своїми військовими успіхами, виношував ідеї створення різного роду

монументів для увічнення подвигів своєї переможної армії. Знаючи про це і бажаючи завоювати прихильність царя, молодий архітектор на ім'я Дейнократ, запропонував висікти з гори Афон величезну статую. За повідомленням Вітрувія, Дейнократ так описав свою ідею Олександру: «... Я задумав проект зробити з гори Афон статую у вигляді чоловіка, в лівій руці якого б знаходилося укріплене місто, а в правій – чаша, що вбирає воду усіх потоків гори, щоб з неї вона витікала в море ...».

Здавна **водний простір** є своєрідною межею між життям та смертю, а також оберегом від ворожих сил. Саме тому у казках водна перепона стає для переслідувачів нездоланною. Елементи водної стихії (річка, ставок) у давніх народних казках виступали завершальною ланкою втечі і погоні.

У тужливій пісні «Пливе кача» кача пливе по воді, у пісні-реквіємі «Журавлі (Чуєш, брате мій)» журавлі долають водну перепону.

Жовто-блакитний прапор. Якщо розди-витися жовто-блакитні прапори країн світу, звертає на себе увагу, що у всіх прапорів синій/блакитний або фоновий, або зверху і пояснюється як небо, тільки у острівних держав синій – це море. Ім'я Нептун походить від спільноєвропейського слова "небо", тобто для язичників небо=вода. Сонце знаходиться в небі, небо більш широке, фонове поняття, яке включає в себе усі космічні об'єкти, у тому числі сонце. Небо пов’язується з богом-батьком Юпітером-Діа. Тому офіційно затверджений порядок кольорів національного прапора є правильним. Сучасники вклали новий смисл в кольори, прив’язавши жовтий колір до поняття «дух», а блакитний – до поняття «матерія»-«вода», а християни підказали, що дух повинен бути зверху, нібито матерія заважає/подавляє дух, але це безсмислиця, насправді дух-ідея являє себе через воду-матерію, тому вьольва, водна вілія роблять пророцтва. Чари від чара (з водою). Віщування відбувається через воду, через жіночий початок. Ніякого протиставлення і боротьби між духом (чоловічий початок) і матерією (жіночий початок) немає, а є їх нерозривна єдність.

Образ півня, як і змія, традиційно пов’язувався з поняттям **часу**. Причому у язичників було відсутнє поняття приреченості, фатальності, натомість мало місце відчуття руху, мінливості часу.

У звичаєвих суспільствах уявлення про час було пов'язане не з лінійним напрямком часу (з минулого через сьогодення в майбутнє), а з його кругообертанням. Тíð у германських народів (англ. tide) позначає морський приплив, погоду; оскільки ár (англ. year, нім. Jahr) означав "урожай", то і це слово явно вказувало на періодичну повторюваність. Староруське слово "веремя" утворено від тієї ж основи, що й слово «вертіти, веретено»; первісне значення – "те, що обертається".

Обертання як перехід одного в інше, тобто перетворення. В латині vertor – "обертатися, крутитися", а й – "змінюватися, перетворюватися" (versis ad prospera fatis – "коли доля посміхнулася" [букв.: "повернулась"]); verto – "повертати", а й – "звертати", "тлумачити". "Час, – пише середньовічний мислитель Гонорій Августодунський, – не що інше, як зміна (череда) речей (подій)" (vicissitudo rerum) (De Imagine Mundi, II, 1–3).

На думку філософа Прокла, час не подібний прямій лінії, безмежно триваючої в обох напрямках. Воно рухається по колу. Його протікання влаштовано так, що кінець з'єднується з початком, а тому час нескінченний.

Цю точку зору поділяв і Платон. Йому навіть вдалося розрахувати, що тривалість «великого року», тобто одного кільцевого циклу веремії, дорівнює тридцяти шести тисячам років.

Сьогодні ми знаємо, що це не так. Але дана помилка не заважає нам погодитися з іншим висновком мислителя. Платон вірно передбачив, що людина не відчуває час сам по собі і що поняття про цю категорію виникло завдяки спостереженням за постійними змінами оточуючого нас світу. Тобто час відчувається нами тому, що існує рух.

Отже, якщо немає руху, то немає і часу. І тоді нам не варто думати про те, в якому ж напрямку він тече.

Таке рішення даного питання запропонував відомий в давнину любитель парадоксів Зенон Елейський, який заявив, що ніякого руху в світі не існує. На підтвердження своєї гіпотези він висловив припущення, що дійшло до нас в переказі Арістотеля.

Як ми уявляємо собі політ стріли? Її рух – це зміна положення в просторі. Летюча стріла в різний час знаходиться в різних місцях. Але ж ми живемо митями. Значить, в будь-яку визначену мить стріла знаходиться в певному, єдиному положенні. Вона присутня в даному місці точно так, як якщо б вона лежала тут завжди. А значить, вважав Зенон, її аж ніяк не можна відрізнити від іншої стріли, яка дійсно може знаходиться в даному місці. А якщо не можна відрізнити рухому стрілу від нерухомої, то ніякого руху не існує.

Цей висновок викликав великі суперечки в науковому світі. Навіть сучасні вчені так і не можуть однозначно визначити своє ставлення як до самого Зенона, так і до його теорій.

Але яким би не було ставлення до теорій Зенона, цього філософа потрібно подякувати вже за те, що він змусив вчених пильніше вдивлятися в навколишній світ, поставив питання, які зачіпали за живе, і дозволив просунути науку далі. А вона, в свою чергу, дала відповіді на багато питань, в тому числі і на питання про те, як рухається час – по колу або по прямій.

Аристотель, який назвав Зенона першим діалектиком, в стилі діалектики і відповів на це питання. Він об'єднав коло і пряму, отримавши спіраль.

Правда, Аристотель не пропонував свій винахід в якості нового способу часу. Але спіраль з'єднує воєдино те, що раніше здавалося несумісним, що протиставлялося один одному, коли говорили про наочне уявлення часу.

Таким чином, наука про час отримала новий образ, фізичне тлумачення якого належало знайти послідовникам античних мислителів.

У звичаєвих суспільствах історична перспектива сприймалася по-іншому, ніж зараз. Минуле населялося образами, які тісно нашаровуються, ніби би одночасно, у язичників не було властивого монотеїстам відчуття поступального руху людства, його розвитку, змін. Талановитий письменник Плутарх сміливо видав "порівняльні" біографії: він брав римського діяча і елліна, аж ніяк не бентежачись, що герої обраної пари розділені декількома сторіччями. Плутарх ставився до епох, в які жили його герої, так само, як людина нашого дня до періоду, скажімо, переважання ящерів на Землі і до періоду їх вимирання. Для Плутарха, для його сучасників та тих, які жили пізніше, Сонце сходило і заходило, розгойдуючись над одвічно нерухомою Землею, подібно маятнику на постійній осі: вперед-назад, вперед-назад. Видиме очима людини переконувало її в нерухомості часу. Навіть зараз в басейні Середземного моря збереглося багато пам'яток стародавніх культур. Якість їх – техніка споруди, досконалість форм та інше – не тільки не було нижче рівня VI століття, але часом і перевершувало його. Подібні спостереження без формулювань, наочно, доводили людям VI століття, що руху часу ніби й немає. Про те ж говорили письмові та усні перекази, більша частина яких нам невідома. А такі відомі пам’ятки як біблія, переконують читача в необхідності чекати, щоб повернутися до вихідного місця – в рай з його очевидною непорушністю закінченої досконалості. Порвавши з циклізмом язичницького світогляду, християнство сприйняло зі Старого заповіту переживання часу як есхатологічного процесу, напруженого очікування великої події, яке дозволяє історію, – пришестя месії. Однак, розділяючи старозаповітний есхатологізм, новозавітне вчення переробило це подання і висунуло абсолютно нове поняття часу. Християнське усвідомлення часу спирається на три визначальні моменти – початок, кульмінацію і завершення життя роду людського. Час стає лінійним і незворотним. Язичницьке уявлення про поступальний рух часу відкидалося і священним писанням християн, і філософією Платона. Християни пам'ятали обіцянки про Страшний суд, який, припинивши земне життя, зробить непотрібною "видимий" всесвіт. Іудеї сподівалися на Месію, швидке пришестя якого теж завершиться спокоєм.

Чудовою ілюстрацією єдності понять сонця, змія, сторін світу, року, часу є піраміда Кукулькана.

21 березня сотні туристів, екстрасенсів і любителів містики збираються

біля піраміди Кукулькана в Чичен-Іца в очікуванні щорічного шоу – спуску Пернатого Змія по піраміді.

У день весняного і осіннього рівнодення сонце опиняється в унікальній точці на небосхилі – і тіні на піраміді оживають, перетворюючись в змія.

Як бачимо, рівнодення, як і річне коло, в етнічних релігіях традиційно прив'язується саме до змія-плодючості.

Висота піраміди Кукулькана становить 30 м: 24 м – сама піраміда і 6 м – храм на вершині. Складається з двох пірамід: внутрішньої з усіченою верхівкою та зовнішньої. Кожна грань піраміди має 9 ступенів. З кожного боку від основи до храму на вершині піраміди ведуть чотири сходи, зорієнтовані по сторонах світу. Кожна драбина має 91 сходинку, а їхня сумарна кількість разом із платформою-базою на вершині піраміди становить число 365 – кількість днів у сонячному році майського календаря «хааб». Храм Кукулькана, вважається, виконував також функцію календаря.

З кожного боку храму, який на вершині, розташовано по одній двері; вони звернені на схід, на захід, на південь і на північ. Одвірки зроблені з масивного стовбура саподілового дерева, майстерно прикрашені різьбленим орнаментом, а на одвірках — у техніці горельєфа по дереву – зображено постать вождя. Скульптура досить сильно постраждала від часу, але головний убір з пір'я і місцями багатий одяг ще чітко видно. Добре збереглося горде обличчя вождя. Помітно сережки у вухах, отвір для кільця в носі. Двері, звернені на північ, ширші за інші; біля входу дві масивні колони, прикрашені вигадливим скульптурним орнаментом. Через ці двері є прохід до галереї завдовжки 30 м. У задній стіні галереї двері з косяками, прикрашеними дерев'яною скульптурою, і притолокой з твердого дерева з різьбленим барельєфом. Дві чотиригранні колони підпирають балку з дерева сапоте, прикрашену різьбленим орнаментом, сильно постраждали від часу. На обох колонах з усіх чотирьох сторін містяться портрети, виконані різцем.

З боків сходів піраміди розташована кам'яна балюстрада, що починається внизу з голови змія і тягнеться у вигляді змііного тіла до верху піраміди. У дні весняного (21 березня) і осіннього (23 вересня) рівнодення спостерігається унікальне видовище «Пернатого Змія». Тінь від східчастих ребер піраміди падає на камені балюстради і створюється враження, що Змій рухається.

Хрест як сакральний знак Першопредка. Зрозуміти значення хреста допомагає шаманська традиція. Традиційно на бубнах зображується людиноподібна бородата постать у колі із зімкненими ногами і розкинутими

руками, навколо постаті зображуються явища буття. У спрощеному варіанті на бубні просто зображують хрест у колі. Цікаво, що людиною у колі є Першопредок, а не якийсь абстрактний бог-творець.

Першопредок, який охоплює усе коло буття. Бубни бувають

круглої і яйцеподібної форми. Круг, зображений на бубні, часто прикрашають завитками – знак коня). Бубен – одне з втілень щита Годара/Юпітера.

Містичне ототожнення з Годаром дає можливість ототожнитися з будь-якою твариною, рослиною, яка передувала появі нас з вами, він є символом еволюції Розуму рослин і тварин, яка призвела до появи людини. Змій тісно пов'язаний з поняттям замкненого кола, саме Сварог кує союз чоловіка і жінки, котрий утворює і замикає коло, що символізується кільцем на пальці (цим можна пояснити, чому згадану вище захисну егіду кує Гефест (наш Сварог).

Символізм бубна продовжує популярний зараз знак – **Шолом Жаху**.

Широко відомим є скандинавський "шолом жаху". Скандинави вважали, що цей оберіг має природне чуття змії і має здатність паралізовувати жертву. Отже, знак пов'язують зі зміями. Вірно помічають, що цей знак є поєднанням двох хрестів. Також очевидно, що напівсфери на кінцях цих хрестів тотожні напівсферам-кріпленням у шаманському бубні.

Знак з двох хрестів можна розглядати як варіант втілення ідеї утворення пари-замикання кола, що веде до приходу сили.

Щоб завершити тему бубна, варто згадати поняття **кудеси**. Кудеси, те саме, що чудеса, диво Дів div di v два волоси-владики – чорний і білий Діви. У нашій міфології кудеси ототожнюються з домовиком. Кудеси бубна дзвенять, тобто створюють шум. Прослідковується певна логіка: кудо-чудо-велетень грозова хмара, яка рокоче громом, і яка одночасно є нашими предками, котрі знаходяться на небі і дарують нам життєдайний дощ. Згадаймо, що згідно українських легенд, змії ототожнюються з предками і одночасно з дощем і водою.

Стає зрозумілим, як християнству вдалося перемогти язичництво. Якби воно не прикрасило себе язичницькими символами, йому не вдалося б перемогти давню філософію. Християнські проповідники перемогли брехнею і звичайною підміною понять, щоб якось прив'язати до християнства хрест, на ньому «розіп'яли» єврейського царя (у неканонічних

євангеліях зазначено, що Ісуса не розпинали).

Головними причинами початку речей є вогонь і Розум, але символом еволюції є Першонароджений, який є втіленням еволюції усіх рослин і тварин, відомо, що живе з'явилося у воді, звідси і сакральна прив'язок його до води (часто на бубнах зображують дві риби – одна направлена головою вверх, друга – вниз).

Шаманізм теж зазнав великих впливів та змін у зв'язку з демонізацією давніх образів. Тож його не можна вважати за зразок для наслідування, але він є джерелом для розуміння деяких речей.

Характерно, що Першопредок на бубні має бороду, а у більшості азіатів вона або не росте, або росте коротка і ріденька. А ось шанований образ Ерліка взагалі має величезну бороду, заправлену за вуха. І це при тому, що носіння бороди для азіатів не є традиційним. Пояснити шанування цих двох постатей можна впливом культури нащадків Одіна.

В «Круг Земний» написано «Великий гірський хребет тягнеться з північного сходу на південний захід. Він відокремлює Велику Швецію від інших країн. Недалеко на південь від нього розташована Країна Турок. Там були у Одіна великі володіння».

Ерлік вшановується тюрками, турками як син бога неба/грому; він навчив їх ковальству, один з атрибутів – меч. Зовнішність Ерліка нестандартна і він схожий на іноземця, який міг навчив алтайців ковальству. А з історії відомо, що скандинави на своїх землях вчили місцевих ковальству. Ім'я Ерлік можна співставити з англійським словом earl (князь), спорідненим з ним є скандинавське слово ярл.

Жертвоприношення Ерлику відбувалися ночами. А жертовні тварини були безрогими, кульгавими або з іншими вадами. Посуд, речі, зброя повинні бути зламані. У світі підпорядкованому Ерліку все це знову стає цілим. Порівняйте з мертвою (**цілю**щою) водою, яка у казках з'єднує частини тіла, тобто відновлює цілісність. Тому живі не повинні користуватися битим посудом або іншими неповноцінними речами (подібні уявлення збереглися і у нас). Усе це вже належить Ерліку, а значить світу мертвих.

У Європі, в тірольських горах (Південний Тіроль, провінція Больцано, Італія), збереглася легенда про короля гномів Лауріно, його рожевий сад і «млин троянд». (Знак Ерліка – це і є лопаті млина).

В рожевому саду короля гномів карлика Лауріно, чарівній країні, глибоко в ущелині, де навколо росте безліч троянд, стоїть його Млин. На ньому працюють гноми. Він веде людей до спасіння. Король Лауріно молов тут борошно і обдаровував нею бідних людей. Млин замкнений до часу, коли знову заспівають птихи і з'явиться лицар, дитина або поет (співак), який від-

криє млин і через млиновий Льох потрапить на гірську стежку, що закінчується яскравим світлом. Це сад короля Лауріно, в якому знаходиться вічність, безсмертя, бо йому підвладні знання «про день і ніч».

Легенду зі схожими сюжетами і образами можна знайти і в Центральній Азії. Так, в хакасской казці, заснованої на шаманських легендах «Харизах», також є згадка про такий собі млин, що належить "владиці Нижнього світу" - Юзют-хану (Хакаське ім'я Ерліка). Це був величезний Млин, від якої по тайзі йшов гуркіт. Навколо нього безліч "нечисті, чортів" (нагадаю, що християни і двовірці так називають навій – душі померлих предків). Млином управляє дочка Господаря гір. На цьому Млині Юзют-хана герой Харизах, що означає «маленький», «з вершок», «хлопчик з пальчик», з бідної сім'ї, намолов з зерна крупи, яку роздав бідним людям. Харизах, незважаючи на те, що він – дитина, мав богатирську силу і хотів Млин віднести бідним людям, щоб зробити їх багатшими, але дочка Господаря гір, яка розпоряджається млином, вмовила його замість цього взяти чарівне кільце з її пальця. Це кільце давало його власникові владу над усіма силами Нижнього світу. В кінці розповіді карлик-богатир Харизах звільняє з полону у злого земного хана всіх бранців, перетворює назад в дівчину зачаровану в коня дочку хана, «красуню з красунь», бере її за дружину і стає управителем всього Нижнього світу.

Легенда про Ліф і Ліфюрасір, яка зберіглася у скандинавів, і яку запозичили і спотворили християни, щоб дати своїм послідовникам сенс життя.

У норвезькій міфології Hoddmímis holt – це місце, де знаходяться Ліф і Ліфюрасір (Líf and Lífþrasir), де вони перечікують зиму Фімбалветр (Fimbulvetr) (з ісландської Líf перекладається як "життя", Lífþrasir – "той, що пашіть життям"). З словом Líf пов'язане вживане у нас слово ліф – верхня частина жіночого одягу, що охоплює груди і спину. Слово "ліф" виводять з голандського слова lijf «корпус». Голандська мова близька до німецької і англійської. В англійській мові є старовинне слово lif, яке виводять з протогерманського слова *lN̨bÓ (співзвучне з німецьким, а також і з нашим словом любов), і це слово вживається у значенні body (тіло), life (життя), (образно) живіт, черевце. (Лібер – в римській міфології бог, що ототожнювався з Діонісом. Лібер (Liber) – древньоіталійським бог запліднення, ототожнений пізніше з Вакхом).

У вірші Вафурурнісмал (Vafþrúðnismál), Одін питає Вафуруніра (Vafþrúðnir), хто серед людства виживе, коли станеться зима Фімбалветр. Вафюрунір відповідає, що це будуть Ліф і Ліфюрасір, що обидва будуть сокриті в лісі (wood) (wood має значення "деревина", коли англомовні кажуть "ліс", вони вживають форму woods або forest) Hoddmímis holt, вони

будуть споживати ранкову росу, як їжу, і "з їх поколінь буде ВЕСНА".

У Едді, розділ 53 Gylfaginning, Високий каже Ганглер, що двоє людей, Ліф і Ліфюрасір, будуть ховатися в Hoddmímis holt під час "Вогню Сурта", і що потім нащадками цих людей буде заселений світ.

Hoddmímis holt перекладається як Скарби Міміра. Скарби Міміра зображується як потік води і чоловік і жінка. Саме з колодязя Міміра пив воду Одін, щоб отримати тимчасову мудрість.

Дослідники зазначають, що ніде прямо не сказано про те, що станеться з Ігдрасиль у Рагнарьок, у віршах вказано на зв'язок між Міміром і Ігдрасіль. Очевидно, двоє, що вижили у Рагнарьок, сокриті в Ігдрасіль.

Ігдрасиль перекладають як "кінь Одіна", і чомусь це значення не подобається самім теоретикам. Але ж шаманський бубен теж називається конем, конем шамана. Шаман "сідає" на коня-бубен для мандрів по світах. Згідно скандинавської міфології Одін, подібно шаману, отримує знання від голови велетня Міміра (причому знання даються через воду), одна з назв Ігдрасиль "Скарби Міміра" - Hoddmímir. Дослідники пишуть: "it is possible that Hoddmimir is another name for Mimir, and that the two survivors hide in Yggdrasill." Сімек каже, що Hoddmímis holt «не слід розуміти буквально, як дерево або навіть ліс, а скоріше як альтернативна назва для світового дерева Ігдрасиль. Таким чином, створення людства від стовбурів дерев повторюється і після Рагнарьока. Сімек каже, що в німецьких регіонах уявлення про людське походження від дерев стародавнє. Сімек додатково вказує на легендарні паралелі в баварській легенді про пастуха, який живе всередині дерева, чиї нащадки заселили життям землі після того, як воно там було знищене чумою (з посиланням на переказ Ф. Р. Шредера). Крім того, Сімек вказує на древньоскандинавску паралель з постаттю Örvar-Oddr «який після закінчення життя продовжував жити як дерево-людина» (за матеріалами англомовної Вікіпедії).

Ігдрасиль згадується у "Прорицанні вьольви". Дуже важко скласти уявлення про давню філософію спираючись на спотворені переклади. Так сталося і з скандинавським деревом Ігдрасиль. Щодо перекладу конкретно "Прорицання вьольви". Існує багато перекладів, причому ці переклади в основному дуже вільні. Ось цікавий уривок з давньоісландського тексту опубл. 1860 року

19. Ask veit ek standa,
heitir Yggdrasill,
hár baðmr ausinn

hvíta auri:
þaðan koma döggvar,
þærs í dala falla,
stendr æ yfir grœnn
Urðar brunni.

Найбільш близький до оригіналу переклад Мелетинського:
Ясень стоит, знаю, назван Игдрасиль,
изливает древо великое влагу белую;
оттуда роса далее в долы падает;
ясень зеленый Ключ Урд осеняет.

Отже, ДЕРЕВО ізливає з себе білу вологу. Подібний дивний момент в інших перекладах вільно інтерпретують, спотворюючи зміст. Але згадка про білу вологу + називання дерева світлим (тобто білим) є ключовими для розуміння Ігдрасиль.

Найдавніше зображення Ігдрасиль – у манускрипті 17 століття. Імовірно, це "дерево життя" дуже поетичне зображення дещо іншого, а вірніше є аналогом Гермеса, ідол якого був фалоподібним.

Вчені стверджують, що протогерманське слово *guđán, від якого походить слово god, має незрозуміле значення. Але якщо поглянути на це слово, воно найбільше схоже на сучасне англійське слово garden – сад. Ліф і Ліфурасір – це і сад. Саме з деревом-садом пов'язане весільне вільце/гільце та інші весільні українські обряди та предмети (дивень, наприклад, який символізує замикання кола).

Легенда дуже знайома, але де ж тут змій? Символ мудрості (гадати - у значенні думати), часу (gadzina, година, гады), долі (гадання). Згідно легенд, дерево Ігдрасиль виділяє білу рідину, але дерево не може це робити, це може робити змій, який у всіх народів ототожнюється з водою. Сучасниками ніяк не пояснюється зображення змій, які утворюють замкнене коло, на скандинавських рунічних каменях. Саме змій і є старовинним зображенням Ігдрасиль та Ліф і Ліфурасір. Усі подружні пари створюють та замикають коло, таким чином народжуючи весну, яка дасть плоди у майбутньому. Наряджання весільного вільця/гільця тотожнє наряджанню ялини на Новий Рік, який символізує початок нового кола і майбутній плодів.

І ще трохи про слово бог, god/gud. Є давнє скандинавське слово goði (множина goðar/gothar), яке означає священнослужителя, причому язичницького, багатого землевласника, вождя. Фактично те саме, що у них же god – бог (godar – боги)

Gött, мн. Götter. З чого б це готи називали себе готами-богами, якби це слово не було старовинним дохристиянським, яке означає богатство, так

само як і наш "бог"атство.

Весна. Важливе філософське і сакральне поняття етимологічно пов'язане зі словом Vesta - протогерманське *wesaną, від прото-індоєвропейського *h2wes-. Форми в b- випливають із протогерманського *beuną ("бути, існувати, стати"), від протоіндоєвропейських * b^huH- ("рости, ставати, з'являтися").

Так весна описувалась у давніх великодніх святкуваннях: "Весна нарічеться яко діва прикрашена красою та добротою, сяючо чудова та преславна, любима бо, і солодка для всіх, родиться бо всяко животно в ній радістю і веселієм сповнене".

У римській міфології Vesta - богиня вогнища, вогню та побуту, а отже, божество домашнього життя. (Весна – Vesta – весілля)

Атрибутом весни є вінок – символ плодючості. Тому молодята вінчають свої голови вінками. Вінець (корона) походить від давнього веньцъ, venьcъ, корінь ven зі значенням "вити". Тому вінець, вінок и віник – однокореневі слова. Звідси, мабуть, і "спіраль влади", влади над життям. У греків вінець-корона символізував духовність і коло як образ вічного руху життєвих сил.

У повному українському вінку має бути 12 квіток. Через купальський вінок доять або проціджують молоко, пролазять і протягають що-небудь, дивляться, переливають, п'ють, вмиваються крізь нього. На заключному етапі обряду вінок найчастіше знищували: спалювали в багатті, кидали у воду, в колодязь, закидали на дерево, відносили на цвинтар і т. ін. (Між іншим, чому вінки несуть на цвинтар? Крім усього іншого круг і яйце – символ безсмерття. Тому похоронні вінки роблять круглої і яйцеподібної форми.) Частина вінків зберігалася, їх використовували потім для лікування, захисту полів від градобою, відносили в городи проти шкідників. Наші предки ворожили по вінках: їх кидали в річку і по руху у воді намагалися дізнатися долю; залишали вінки на добу у дворі, примічаючи, чий вінок зів'яне (тому загрожує нещастя); підкладали на ніч під подушку, щоб побачити віщий сон; закидали вінки на дерева – зачепився з першого кидка –вінок обіцяв швидке заміжжя. У південній Польщі плели з польових квітів великий вінок і вішали його на верхівку спалюваного дерева: якщо вінок падав на землю не догорівшим, це вважалося поганим знаком.

Білу стрічку у вінок вплітали лише тоді, коли кінці її були розшиті сріблом і золотом (на лівому – сонце, на правому – місяць). Не вишита стрічка не пов’язувалася, це був символ пам’яті про померлих.

Вінок символізує 12-місячне річне коло-годину.

Плетучи віночки, дівчата співали: – "заплету віночок, заплету шовковий на щастя, на долю, на милого вроду!"

Вільце, -ця. Обрядове деревце українського весілля: гілку сосни (зимою) або іншого дерева (влітку) встромляється в хліб або весільний коровай, а кожна гілка прикрашається квітами, колоссям, калиновими ягодами з хмілем, золотими, срібними та ін. нитками, стрічками та папірцями. Робити вільце називається "вити вільце". Воно стоїть на столі протягом всього весілля.

Дивень – весільний обрядовий хліб. Його виготовляли найчастіше з плетінки втроє, вчетверо, а потім з'єднували краї, щоб утворилося замкнене коло. Дивень прикрашали очеретинками чи плодовими гілочками, обплетеними тістом, зверху до якої прикріпляли квітку з жита, калини, квітів (живих чи штучних). Цей весільний хліб здебільшого характерний для Півдня, частково Полтавщини і Слобожанщини.

У деяких районах, зокрема на Дніпропетровщині, для дивня взагалі не випікали хлібинки, обмежившись гілочками, обплетеними тістом, запечених на спеціальних рогачиках і прикрашених квітами, колоссям, калиною, барвінком. Через дивень Молода дивилася на Молодого. Коли печуть дивень, загадують, яке буде в Молодих життя. Вдашній – Молоді житимуть щасливо. Садовлячи його в піч, приспівували:

Світи, жар, у печі ясно
Печись, дивень, красно
Гостям – на велике диво,
Молодим – на щастя,
На долю, на свою родину.
Печись, дивень, не схились, не пригори,
Молодим серця та й не зсуши!

Судячи з тексту вірша «дивень» пов'язується зі словом «диво». «Диво», те саме, що «чудо», яке раніше мало значення «велетень». Тому і «велике диво» плодючості.

Чорний і Білий Діви, Діа/Деус/Дій і Крон. Для перемоги над споконвічним світобаченням християнам треба було взяти серцевину язичницької філософії та демонізувати її, що вони і зробили, назвавши язичницького бога неба противником християнського бога (діа волос) та створивши штучний конфлікт і боротьбу, в яких повинні перебувати віруючі християни. Нескладні роздуми над основними поняттями християнства доводять його абсурдність. Християнство нав'язує думку про існування добра-бога, зла-сатани. Але якби існував сатана, він був би рівним по силі

богу. Чи може в принципі існувати противник бога, якщо люди живуть у створенному сатаною світі страждань, але при цьому нічого нібито не відбувається без відома бога і саме бог дає долю, а значить і страждання? Ні. А це значить, що бог і є сатана. Подібний смисловий абсурд не є випадковістю і результатом глупоти авторів християнського віровчення.

Демонізувавши язичницькі імена і поняття, вони фактично взяли язичницький філософський базис у своє вчення, трохи спотворивши сенс понять і змінивши імена. І той самий образ Діа-неба був закритий образом християнського бога-батька. На початку свого становлення християнство виглядало інакше і було міцно прив'язане до змія (який і став з часом сатаною). Чудовою ілюстрацією цього є зображення пап з манускріпта XV століття Vaticinia de Pontificibus, в якому розміщено пророцтва про пап, які мали відновити єдність імперії. Кожне пророцтво складається з чотирьох елементів, загадкового алегоричного тексту, емблематичної картини, девізу та приписування папі.

Як бачимо, папи зображені не просто в образі змія, а в образі крилатого змія. XV століття, не І-ше. А згадуючи ієзуїтський трактат «Молот відьом», який також датується XV століттям, виникає запитання, а може, вік християнства не 2000 років, а 500? Така малопоширена версія також є. Можна згадати також про Люцифера. Люцифер.

Слово Lucifer складається з латинських коренів lux «світло» і fero «несу». Люцифером називали планету Венера, видиму тільки під час ранкової або вечірньої зорі, коли Сонце вже неяскраво світить. У давнину вважалося, що це дві різні планети. Власне, Люцифером римляни називали «ранкову зірку», тоді як «вечірня зірка» називалася Веспер.

Греки називали «ранкову зірку» Еосфором («зореносець»), і поетично вважали сином богині зорі Еос і титану Астрея.

Люцифер, що ллє світло з посудини.
Гравюра Г. Х. Фрезза, 1704

Він згадується в Енеїді:

"Тої пори Люцифер зійшов над вершинами Іди, день виводячи за собою".

На початку становлення християнства Люцифером (або зіркою вранішньою) називали Ісуса, деякі християнські священнослужителі брали собі ім'я Люцифер.

Та навіть слово «діакон» походить від шанованого язичницького бога неба Діа. І сліпо віруючих християн не дивує той факт, що слово «діавол» і «діакон» мають явно однакове етимологічне походження.

Брехня християн розрахована на неуків, яким зовсім не знайома історія становлення християнства, європейська міфологія, етимологія слів.

Що ж розумілося під поняттям Діа? У ЛЂстовнику Георгія Амартола згадуються Діа і Крон «И дрЂвле оубо отъ творьць глаголемых боговь, діа и крона и аполонаа, и ироя мнеще человЂци богы бытии, прЂльщаахоусе чтоуще». Під цими іменами одночасно вшановувалися стихії «Діа дьжда рЂше быти», тобто Діа — це дощ. «Именовахоу Діа небо». Тобто у Амартола під Діа мається на увазі божество дощу і неба." [3].

Зважаючи на те, що у тексті Діа (Δίας) назвали небом та поєднали з Кроном (сином Урана, богом часу), очевидно, що автором тексту Діа сприймається як аналог грецького Урана. Що значить "бог неба"? Це означає ототожнення цього імені з зірками, котрі обумовлюють майбутнє. Зверніть увагу, як зазвичай зображується Уран – бог неба – з річним колом. Етимологічно слово Δίας походить від індоєвропейських коренів *Dyńus, який, за словами лінгвістів, походить від бога дня * Dyeus ph2tḿr ("Небесний Батько"), що походить від * dyeu – "світити") і div-, маючи на увазі небеса, і ще дав грецьке слово Θεός, латинський Deus, ведичний Dyaus, німецький Tiwaz, гаельська Dia, давньоірландський Dia, що також означає Θεός (теос) і День та інші слова, пов'язані з божественним (гр. θείο, це слово також має значення "сірка"). Отже, від початку теос=Діа. Назва також зустрічається в інших індоєвропейських народів, індіанців. Образ відповідає римському Diespiter (Юпітеру), Jupater Омбра і Dyaus Pita стародавніх індіанців, dievs у балтів. З цієї ж лінії походить англійський day, що означає день. Також етимологію виводять від загальноєвропейського кореня *dwis- "twice" – "two" – два. Отже, Діа – це також єдність Розумів двох Дівів – чорного (світ предків) і білого (явлений світ). Слово διά (діа) заразвживається у значенні "наскрізь", "через".

Від Діа походять і слова "devil", "діавол", що і не приховується християнами: διά βολος Діа володар. Від слова βολος ми маємо поняття пов'язані з владою – волость, влада, волошба, волшебство, волос (струя дощу-волос велетня Діва, який дарує багатство). Отже, вигаданий християнський бог самотності, безпліддя, зубожіння і смерті (символом якого є монастирі, в яких страждають обмануті люди, котрі пожертвували своїм безсмерттям) є противником стародавнього бога неба Діа.

Дій те саме, що Дів, Дієвз (у балтів Дієвз – бог неба) , divs, dev.

Уточнюючи розуміння Діа треба згадати образ, який йому передував – дволикого Януса.

Янус (лат. Ianus) – дволикий бог в давньоримській міфології. Шанувався як божество всіх починань, дверей, входів і виходів, в зв'язку з чим отримав атрибути сторожа – ключі і посох, щоб відганяти непрошених гостей. В імператорську епоху Януса представляли як легендарного першого царя області Лацій, який заснував місто на пагорбі Яникул.

Перший місяць року юліанського календаря, січень, названий на честь цього бога. 1 січня люди повинні були бажати один одному успіху і удачі, оскільки перші побажання, згідно з давніми уявленнями, мали найбільші шанси втілитися в життя. Саме в його храм, храм бога всіх починань, люди несли солодощі та гроші, щоб рік, що починається був успішним і багатим. Культ Януса можна співвіднести з культом Осіріса, який ототожнювався з плодючістю, річним колом і світом мертвих. Саме з культом Осіріса чи співвідносних богів і богинь була пов'язана храмий секс, смисл якого був у створенні удачі та достатку, тому символічні гроші, яка отримувала жінка, були не платою, а жертвою на удачу.

До появи культу Юпітера Янус був божеством неба і сонячного світла, який відкривав небесні ворота і випускав сонце на небосхил, а на ніч замикав цю браму.

Потім він поступився своїм місцем Юпітеру, зайнявши місце владики всіх початків і починань в часі. Януса зазвичай зображували у вигляді чоловіка з двома обличчями, одне з яких направлено в майбутнє, а інше – в минуле. Це підкреслювало його знання про минулі і майбутні події. Він був покровителем не тільки кожного дня, але і будь-якого відрізка часу, як то: рік, місяць, пору року. Початок кожного місяця, календи, присвячували Янусу. Січень, перший місяць року юліанського календаря, названий на честь цього бога. Січневий початок року визначався зимовим солнцеворотом. День зимо-

вого сонцестояння є і останнім, і першим днем в році, і природно, що це явище перебувало у віданні Януса.

Древніми вченими пропонувалися три етимології імені бога, кожна з яких спиралася на міркування про його природу.

Перша етимологія грунтується на визначенні «хаосу», яке дав Павло Диакон, і говорить: від слова hiantem, hiare («бути відкритим») ім'я Янус утворюється при втраті голосних при початковому придиханні. У цій етимології поняття «хаосу» визначає споконвічну природу бога. Капдевілль також згадує думку Варрона у викладі Августина, який використовує слово hiatus, щоб пояснити злиття Януса зі світом: «Вони кажуть, що статуя має два обличчя, спереду і ззаду, тому що внутрішня порожнина нашого рота, коли ми його відкриваємо, представляється схожою на світ (бо, мовляв, греки і називають небо ουρανόν (ouranón), і деякі з латинських поетів небо називали palatum "ньобо"); від цієї порожнини (hiatus) рота є один вихід назовні у напрямку до зубів, а інший – всередину у напрямку до глотки».

Інша етимологія була запропонована Публием Фигул і дійшла до сьогоднішнього дня в переказі Макробия: Янус – це римський Аполлон, а Діана – Яна, з додаванням Д для милозвучності. Це пояснення було прийнято А. Б. Куком і Дж. Дж. Фрезер. Воно узгоджується з усіма подальшими уподібненнями Януса неба, сонця і місяця. Воно також передбачає, що раніше це ім'я звучало як «Діанус», утворене від «діа» (dy-eð2) – з індоєвропейської кореня «дей». В латині цей корінь представлений словами dies («день»), Diovis і Iuppiter. Кук пропонує два паралельних ряди: *Divianus, * Dianus, Ianus і Diviana, Diana, Iana.

Інтерпретація Януса як бога початків і проходів заснована на третій етимології, зазначеної Цицероном, Овідієм і Макробиєм, які пояснюють ім'я як латинське, що походить від дієслова ire («проходити, йти»). Сучасні дослідники зробили припущення, що ім'я Янус походить від індоєвропейського кореня, що означає перехідний рух (пор. авестійське (yah), лат. (i-) і грец. (ei -)). В цьому випадку IŌnus – позначення дії, що виражає ідею руху, проходження, утворене від кореня * уŌ- <* у-еð2-, або від кореня еу «йти», від якого походять слова еō, ειμι. Аргументи А. Мейе і А. Ерну за цю етимологію були відкинуті більшістю французьких дослідників. (Але порівняйте з «ірій», «Іріда» – богиня райдуги, вестниця богів у давніх європейців.) Перетворення кореня еу в уа добре представлено в західноєвропейських мовах, наприклад, в ірландському Ōth, уŌ-tu-s.

Інші сучасні дослідники визнають індоєвропейську етимологію або від імені «Діанус», або від кореня уŌ.

У сучасному використанні dia- префікс, що виникає в запозиченнях з грецької (діабет; діалект) і використовується, у формуванні складних слів,

для позначення «проходження через» (діатермія), «ретельно», «повністю» (діагноз), «розбіжність» (діаліз) і «протиставлені в момент» (діамагнетизм).

Якщо піти ще далі у філософському осмисленні Діа-Януса, то ми прийдемо до античного поняття Ум-Нусс, який тотожній Діа-Янусу.

Звернувшись до недалекого минулого, яке передувало платонізму, котрий і став філософською основою християнства, ми знаходимо уявлення про Ум-Нусс. Грецький «нусс" перекладають як «розум», як «інтелект» і навіть як «дух». Важливо, що у період ранньої класики розум не трактувався як самостійна субстанція. Самостійними субстанціями для неї були фізичні елементи: земля, вода, повітря, вогонь і ефір. Розум став сприйматися субстанцією не раніше Платона. Але вся досократівська філософія вже розуміла розум атрибутивно. Він сприймався як атрибут матеріальних субстанцій.

Ум, про який говорили в ранній класиці, в своїй субстанції нічим не відрізняється від тілесної області, але зате він є її обов'язковим атрибутом. Навіть у атомістів їх атоми рухаються за законами необхідності або долі, але все-таки їх фактичне співвідношення в процесах їх руху завжди визначається смисловим чином і є логосом (умом). Цей логос тут, як і у Геракліта, не є самостійною субстанцією, а тільки атрибутом матеріальної дійсності.

Тому в ранній класиці ми знаходимо вчення про те, що розум є вогонь. А те, що вогонь є першоречовина, з якої утворюються всі інші елементи, а значить, і всі речі, це ми знаємо хоча б за Гераклітом. Далі піфагорійське джерело говорить, що розум "пізнає самого себе і володіє мудрістю".

Пізніший неоплатоник Сімпліцій занадто перебільшує значення розуму Анаксагора, приписуючи цьому уму абсолютне і ні від чого незалежне буття. Найбільше, що можна знайти на цю тему у досократиков, – це розуміння розуму як божественного начала: "бог є розум світу" (Фалес); бог є все, "розум, розуміння (phronësis) і вічність" (Ксенофан); "Розум є бог". Є тексти, які ототожнюють розум з Зевсом. Однак у всіх такого роду досократовских текстах божественна кваліфікація першовогню має, звичайно, не субстанціальне, а атрибутивное значення, тобто є атрибутом матеріальної дійсності.

У цей період ранньої класики найбільша субстанціальность була досягнута у Парменіда, який всіляко намагався відрізняти мислення, або розум, від чуттєвого відчуття і тим самим від всіх чуттєвих речей. Однак фрагмент з Парменіда, який зазвичай приводиться в захист нібито субстанціальности розуму у цього філософа, як раз говорить не тільки про відмінність ума від буття, а й про їх повну тотожність. Цей фрагмент говорить: "Одне і те ж думка і те, на що думка спрямовується. Бо не можна

відшукати думки без буття, в якому здійснена ця думка. Адже не існує і не буде існувати нічого іншого, крім буття, так як доля пов'язала буття з закінченістю в собі і нерухомістю".

У Анаксагора Розум – це принцип порядку і краси в усьому світі, так що без нього була б тільки одна безформна матерія. Це завжди давало привід розуміти анаксагоровскій розум як одноосібне божество, яке творить і знаходити в ньому мало не монотеїстичну концепцію. Але у Анаксагора не було ніякого ні дуалізму, ні монотеїзму. Розум Анаксагора є все тією ж речовиною, але тільки особливо тонкою і легкою. Оформлююча сила розуму дійсно усвідомлена у Анаксагора вельми глибоко. Але, визнаючи розум принципом загального порядку і краси, Анаксагор зовсім не входив в діалектику співвідношення розуму і матерії, як і Геракліт теж не входив в аналіз відносин загального логосу і загального вогню, цієї основної для нього першоречовини.

Інше явище, в якому рання класика досягає своєї зрілості в області вчення про розум, – це Діоген Аполлонійський. Цей мислитель другої половини V століття в сенсі елементної натурфілософії нічим не відрізняється від інших представників ранньої класики. Початкова першооснова у нього – повітря. Але найцікавіше те, що це повітря у нього мислить і що воно є свідомістю і розумом. Розум і мислення у нього зовсім не є якоюсь особливою сферою буття вище чуттєво-матеріальної дійсності. Це є просто абстрактно-загальний принцип космічного влаштування.

Згідно уявлень античних атомістів, атоми є тільки фізико-геометричними величинами і не містять в собі ніякого мислення або розуму. Однак вони є те, звідки породжується мислення і розум в результаті переплетення ейдосів, що стікали з них. Загальна картина руху атомів, що приводить то до виникнення, то до знищення світів, трактується як результат загальної необхідності, в якій, проте, вся причинність тлумачиться як розумне співвідношення (ec logoy), або логос. Авторитетне джерело прямо говорить, що, по Демокріту, "боги – це образи (imagines, що виливаються з щільних тіл". І далі: "У зіткненні атомів соприсутня якась сила, духовна і нематеріальна (animalem et spiritalem); зважаючи на наявність цієї сили він і стверджував, як я вважаю, що ці образи мають божественність, але не всякі образи, [вихідні] від тіл, а тільки образи богів, і що в усьому є атоми душі, якій він приписував божественність, а також одухотворені образи, які мають властивість допомагати або шкодити нам". І ще: образи "приносяться [до нас] з цієї невідомої природи, яку він вважає матеріальною і вічною, а в силу цього і божественною". Атомістично мислячий Екфантом писав: " Рухаються ж тіла не від тяжкості, не від удару, але через божественну силу, яку він називає розумом і душею. Космос є образ цього [розуму], внаслідок чого він також

кульоподібний завдяки божественній силі". Згідно Демокріту, ця божественність атомів і їх виливів є також і процес мислення. Але це таке мислення, в якому об'єднується умопостижима природа атомів і їх чуттєва еманація. "Зір є явище невидимого, як каже Анаксагор, якого за це хвалить Демокріт".

"Речі божественні мисляться розумом". В загальному контексті Демокріта Нусс – не абсолютний.

Таким чином, Демокріт з упевненістю вчив про богів, їх атомістичну, а не міфологічну сутність. Втім, чисто елементне уявлення про розум відвертим чином говорить в такому фрагменті Демокрита: "Бог є розум в кулястому вогні". Розум і душа складаються з вогню, оскільки вогонь – це область рухливих атомів.

Згідно уявлень античних атомістів, атоми є тільки фізико-геометричними величинами і не містять в собі ніякого мислення або розуму. Однак вони є те, звідки породжується мислення і розум в результаті переплетення ейдосів, що стікали з них. Загальна картина руху атомів, що приводить то до виникнення, то до знищення світів, трактується як результат загальної необхідності, в якій, проте, вся причинність тлумачиться як розумне співвідношення (ec logoy), або логос. Авторитетне джерело прямо говорить, що, по Демокріту, "боги – це образи (imagines, що виливаються з щільних тіл". І далі: "У зіткненні атомів соприсутня якась сила, духовна і нематеріальна (animalem et spiritalem); зважаючи на наявність цієї сили він і стверджував, як я вважаю, що ці образи мають божественність, але не всякі образи, [вихідні] від тіл, а тільки образи богів, і що в усьому є атоми душі, якій він приписував божественність, а також одухотворені образи, які мають властивість допомагати або шкодити нам". І ще: образи "приносяться [до нас] з цієї невідомої природи, яку він вважає матеріальною і вічною, а в силу цього і божественною". Атомістично мислячий Екфантом писав: " Рухаються ж тіла не від тяжкості, не від удару, але через божественну силу, яку він називає розумом і душею. Космос є образ цього [розуму], внаслідок чого він також кульоподібний завдяки божественній силі". Згідно Демокріту, ця божественність атомів і їх виливів є також і процес мислення. Але це таке мислення, в якому об'єднується умопостижима природа атомів і їх чуттєва еманація. "Зір є явище невидимого, як каже Анаксагор, якого за це хвалить Демокріт".

"Речі божественні мисляться розумом". В загальному контексті Демокріта Нусс – не абсолютний.

Таким чином, Демокріт з упевненістю вчив про богів, їх атомістичну, а не міфологічну сутність. Втім, чисто елементне уявлення про розум відвертим чином говорить в такому фрагменті Демокрита: "Бог є розум в кулястому

вогні". Розум і душа складаються з вогню, оскільки вогонь – це область рухливих атомів.

Отже, вчення атомістів про розум мало чим відрізняється від вчення Анаксагора або Діогена Аполлонійського, не кажучи вже про Логос Геракліта. "Божественному розуму властиво вічно міркувати про щось прекрасне".

Але що таке цей Ум-Нусс-Діа? Звідки він взявся і куди дівається?

Таким чином ми приходимо до анімістичних уявлень про наскрізну одухотвореність усього та всеприсутність душ предків-«навій». В ієзуїтському трактаті «Молот відьом» згадується твердження Татіана, що діавол і демони – це не душі померлих. Тобто з контексту твору можна зробити висновок, що та сила, проти якої боролася церква, і є нав'ї, душі померлих, які і являють собою Ум-Нусс-Діа.

Навії – народжені *нав*іки вічні. Навії (народжені ***нав***іки вічні) – це душі наших пращурів. З давніх давен на Русі найбільше шанували предків та народних героїв. Померлих предків східні слов'яни називали нав'ями. Слово «навії» згадується у повчаннях проти язичництва.

Слово «навії» завжди вживається у множині, родовий відмінок слова, за «Волхв Силою» – нав'їв.

*Що значить народжені **нав**іки? Кожний народжений є продовженням своїх попередніх предків – несе їх єство і Розум, і згодом продовжиться у своїх нащадках, тому і виходить безмежність і вічність існування суті кожного народженого.*

«Слово св. Григорія про те, як язичники кланялись ідолам і треби їм клали» просякнуто ненавистю до всеохопного архаїчного культу предків. У цьому тексті ми знаходимо цікаві подробиці споконвічного звичаю вшанування померлих родичів: «се же словени начаша требы класти родоу и рожаницамъ (прежде) пероуна, а прежде того клали оупиремъ. требы и берегинам. и переплуту, и сварожицю моляться, и **навьмь** мъвь творять… знаменають мртвы і берегенями их же нарицають… в тѢстѢ мосты чинять по мртвых и просвѢты (в іншому списку колодязь), и бдѢлникъ и биричьемъ играють, и шахы и тавлѢи, и через огнь скачуть. коли громъ гримить и водоу къ коутьи за оупо(ко?)йный и ставляють на столци (щоденна друга обідня страва присвячувалася нав'ям) и сметье оу воротъ жгуть у великои четвергъ, молвящ тако оу того огня дша приходящее огрѢваются» [1, т. II, С. 23]. Отже, мертві – наші берегині. У цьому «Слові…» часто вживається слово бѢси, саме так християни називали нав'їв, а пісні і ігрища присвячені нав'ям називали сотонинськими.

Виявляється християни не випадково називали наших навій бѢсами. Слово "бѢс" їм було дуже знайоме. У Єгипті існував культ бога з іменем Bes,

покровителя будинку, пологів та немовлят у стародавньому Єгипті. БѢс був також відомий в імперському Римі, де в дохристиянський період певна кількість людей виконували єгипетські культи. В Італії були знайдені дві статуї (істоти з короткими, міцними ногами та гротескними бородатими обличчями) поруч з пагорбом, де в давнину стояв великий храм, присвячений єгипетським богам Ісіді і Серапісу. Вважається, що ці статуї зображували цих самих бѢсів.

А ось як подав навій у своїй псевдонауковій праці дипломований фальсифікатор, академік Рибаков: «З погляду середньовічних людей, які ще не зжили анімістичне уявлення про повсюдність суб'єктів зла – навій – які все ще приносили, за словами сучасника, жертви упирям, надзвичайно важливим було питання про постачання будинку-житла, будинки-храму достатньою кількістю постійних оберегів, що відлякують і відганяють від хати всяку шкідливу нечисть». Нижче буде поданий уривок з повчання проти язичництва, який спростовує умисну брехню відомого академіка. Як би там не було, Рибаков визнав, що навії як центральне поняття архаїчних анімістичних уявлень сприймалися як такі, що знаходяться повсюдно.

Як відмічають вчені дореволюційного періоду, які були менш заангажовані у порівнянні з радянськими вченими, русини не стільки обожнювали явища природи, скільки оживляли їх [1]. Цей принциповий момент пов`язаний саме з анімістичними уявленнями.

Треба розуміти принципову відмінність дохристиянського язичництва від християнства: у християнстві самоцінною є конкретна одинична особистість, яка діє поза родом і колективним Розумом, а в язичництві цінною є сукупність особистостей, які несуть у собі споріднений родовий Розум.

Щоб тримати наших предків у духовному рабстві християнської, а потім комуністичної ідеологій, представникам хазарського племені треба було стерти з пам'яті нащадків русинів саму суть дохристиянського світосприйняття, а саме – культ предків-навій. Якщо у літературі, присвяченій дослідженню язичництва Давньої Русі старічної давнини часто згадуються навії з наведенням цитат з повчань проти язичництва, то починаючи з радянського часу почалася фальсифікація історії язичництва з забуттям архаїчного культу навій та заміною його культом сонця. Треба зазначити, що зазвичай язичницькі святкування поєднували у собі 3 культи: предків, сонця і плодючості.

Змінювати споконвічне світобачення Руси-України почав ще каган Володимир (Хреститель) своєю так званою реформою пантеону. Імовірно, однією з цілей так званої «реформи» була провокація, коли на організованому Володимиром язичницькому капищі з «реформованим» пан-

теоном показово приносили в жертву людей, щоб показати «дику сутність язичництва».

Рибаков у своїй праці приділив навіям кілька строчок, ніби це незначне явище, а домашніх родових ідолів, яких знаходили при розкопках жител, подав як дрібний культ домових.

Поняття навій є дуже широким і поєднує у собі риси звичайних сімейних навій та явищ природи, стихій. Так Перун є одночасно і одним з наших героїчних пращурів і певним явищем природи: «Прийде Стрибог — стань вітром, прийде Перун стань громом і блискавкою» («Волхв Сила»). У «Слові і одкровенні святих апостолів» згадується «Перун, Хорс, Дий і Троян та багато інших, ці божества були суть старійшини, Перун у елінів, а Хорс в Капре, Троян був царем в Римі. У ЛЂстовнику Георгія Амартола розповідається, що Серух першим увів еллінське вчення у Вавілонській землі шанувати подвиги і діяння давніх воїнів і князів; з часом люди почали шанувати відомих предків за богів: „яко богы небесныи почитаахоу, и жрЂхоу имь, а не яко человЂкомь мрьтвьному бывшемъ“»[2]. Люди вшановували тих, хто зробив щось надзвичайне. Але ці названі згодом християнами язичницькі боги були людьми. «И дрЂвле оубо отъ творьць глаголемых боговь, діа и крона и аполонаа, и ироя мнеще человЂци богы бытии, прЂльщаахоусе чтоуще». Під цими іменами одночасно вшановувалися і стихії. Нижче говориться, що люди обожнювали небо, землю, тварин, гадів. [3].

Звичайно, це трактовки чужинців-християн. Вони не розуміли деталі тодішньої філософії нехристиян, які бачили, відчували свою природною єдність та рідство з усім живим на планеті.

І можна сперечатися з приводу того, що саме еліни першими придумали шанувати подвиги і діяння давніх воїнів і князів (християни називають це «обожненням»).

У продовження теми особливо показовою є збірка саг «Хеймскрінгла», де описане «народження» богів Асгарда: «Одін був великий воїн, і багато мандрував, і заволодів багатьма державами. Коли його люди опинялися в біді на морі або на суші, вони закликали його, і вважалося, що це їм допомагало… Оскільки Одін був провидцем і чаклуном, він знав, що його потомство буде населяти північну околицю світу… Одін оселився біля озера Ліг, там, де тепер називається Старі Сігтуни, побудував там велике капище і здійснював в ньому жертвопринесення за звичаєм Асов.

Одін помер від хвороби в Швеції. Коли він був при смерті, він наказав позначити себе вістрям списа і привласнив собі всіх померлих від зброї. Він сказав, що вирушає в Житло Богів (Велика Швеція) і буде там приймати своїх друзів.»

«Фрейр став правителем після Ньйорда. Його називали королем шведів, і він брав з них данину. При ньому були такі ж врожайні роки, як і при його батьку, і його так само любили. Фрейр спорудив в Упсалі велике капище, і там була його столиця. Туди йшла данину з усіх його земель, і там було все його багатство. Тоді були врожайні роки у всіх країнах. Шведи приписували їх Фрейру. Його шанували більше, ніж інших богів, тому що при ньому народ став багатшим, ніж був раніше, завдяки миру і врожайним рокам.

Фрейр захворів, і коли йому стало зовсім погано, люди стали радитися і нікого не пускали до нього. Вони насипали курган і зробили в ньому двері і три вікна. А коли Фрейр помер, вони таємно перенесли його в курган і сказали шведам, що він живий, і зберігали його там три роки. Всі податі вони зсипали в курган, в одне вікно – золото, в інше – срібло, а в третій – мідні гроші. І благоденство і мир зберігалися.

Фрейя стала тоді здійснювати жертвопринесення, оскільки з богів вона одна залишалася в живих, і вона тоді дуже прославилася, так що її ім'ям стали називати всіх знатних жінок, а також будь-яку власницю свого майна і будь-яку господарку.

Коли все шведи дізналися, що Фрейр помер, а благоденство і мир зберігаються, вони вирішили, що так буде весь час, поки Фрейр в Швеції, і не захотіли спалювати його, і назвали його богом благоденства, і завжди з тих пір приносили йому жертви за урожайний рік і мир» (22).

До утвердження християнства та ще кілька століть після цього руські майстри розробляли тільки зооморфні і рослинні орнаменти. Це важливий момент. Саме християнство принесло у Русь-Україну антропоморфні мотиви.

Зверніть увагу на надзвичайну схожість зображувальних мотивів Київщини і Галичини.

Прорис вишивки з Київщини XII ст.

Галичи

Людині, яка мислить у рамках християнської моделі бачення світу, важко уявити собі дохристиянське світовідчуття, коли людина усвідомлює себе результатом еволюції Всесвіту, планети Земля, рослин, тварин – усі вони є нашими пращурами, ми містимо у собі їх частку. Важливо розуміти, що по-

няття навії не обмежується тільки людським світом, у ході розвитку людини і осмислення навколишнього середовища, люди розуміли і бачили єдність та взаємопроникність людини з усім світом фауни та флори і космосом загалом.

Язичницьке мистецтво. Епоху Київської Русі в історії мистецтва прийнято обмежувати X – початком XII ст., залишаючи за її хронологічними межами етап виникнення політично незалежних князівств. Але, як відомо, Київ і в цей час не втрачає значення культурного центру. Тому правомірно говорити про мистецтво Київської Русі рубежу XII-XIII ст. і трактувати його відповідно до даних пам'ятників, систематизацію яких ще не можна вважати закінченою.

Коли заходить мова про мистецтво стародавнього Києва, незмінно згадуються величні споруди XI ст. з їх розкішним пластичним і мальовничим декором, «які несуть відблиск досягнень Константинополя», «руські майстри в ролі візантійських учнів» – цей штамп настільки в'ївся жирною плямою в сторінки історії, що нерідко впадає в очі перш, ніж встигнеш вчитатися в рівні ділові рядки розповіді. Але чи справді Київська Русь жила тільки тим, що їй милостиво жалувала Візантія? Для того щоб погодитися з можливістю такого явища, треба визнати існування на Русі цілих колоній грецьких художників і ремісників, які посилено насаджували свою творчість. Для субсидування їх діяльності, проте, знадобилися б кошти, які у багато разів перевищують виділені Петром I на утримання іноземних фахівців.

Вивчення конкретного матеріалу між тим показує, що теза про візантійське засилля – не більше ніж міф. Твори візантійського художнього імпорту на Русі надто нечисленні. Якщо ще врахувати, що активність в загальному процесі розвитку мистецтва визначала творчість насамперед місцевих майстрів, то роль заїжджих візантійців виявиться не такою вже всеосяжною, як до наших днів прийнято її представляти на Заході. [7]

Для дослідників художньої спадщини Русі великий інтерес представляє оформлення Остромирового євангелія, яке було написано менш ніж через 70 років після прийняття християнства на Русі. Досконалість художнього оформлення рукопису свідчить про те, що орнаментальне та прикладне мистецтво були вельми добре розвинені в язичницьку епоху, причому представляли собою самобутній русинський стиль, що мав набагато більше спільного з Західною Європою, ніж з Візантією.

Заставки на початку тексту і окремих глав традиційні для манускриптів того часу, так писали книги й у Візантії, і в скрипторіях Західної Європи. Однак декоративні елементи мають великий розмір, набагато більший, ніж зазвичай буває у візантійських рукописах.

Основний мотив орнаментів – «пелюстковий», відрізки стебел і пелюстки квітів, що поєднуються в різноманітних комбінаціях, також традиційний для Візантії. Але в ініціалах книги і орнаментах з'являються мотиви, цілком чужі візантійському мистецтву.

Мініатюри «Остромирова євангелія» близькі до славетних київських перегородчастих емалей. Це підкреслюється ще й тим, що лінії в зображенні виконані золотом. Великі ініціали прикрашені вигадливим орнаментом, фігурами химерних чудовиськ.

У композицію багатьох заголовних букв вписані великі маски, або «личини». Всі вони – дуже великі по відношенню до величини букви, округлі, повнотілі, рум'яні.

Личини мають різко визначену характерність і гостроту поглядів, і зображення подібних масок абсолютно не властиве для візантійських і грецьких манускриптів.

Настільки великих і ретельно виконаних масок немає і в латинських ілюмінованих манускриптах.

Більш знайомими виглядають звірині мотиви в орнаментах – собакоподібні голови, пташині вухаті (або без вух) голови. У Візантійській традиції такі образи вважаються чудовиськами, тривожними і небезпечними, їх старанно уникали.

Зате подібні зображення звичні для європейського мистецтва. Вражає схожість цих мотивів, як і самої руської «плетінки», з кельтськими орнаментами, орнаментами вікінгів.

Якщо проаналізувати оформлення заголовних букв, то більшість з них – це суто рослинний орнамент. У першій половині книги велика кількість

Керамічна плитка з Галича, XII ст

варіантних зображень білолицего місяця і красного сонця.

Поряд з ними зображуються голови птахів, сімарглів – головні образи навіїв.

Вражають голова вродливої жінки з енергійним профілем, дуже далеким від церковної благо чинності, кремезний старець з довгими вусами.

Сучасних дослідників вражає збіг мотивів прикладного мистецтва у людей, що живуть в різних частинах Європи. Точно можна сказати, що візантійському декору такі елементи чужі, і поєднання в одній книзі вкрай незвично.

В оздобленні давньоруських храмів X – XI ст. значну роль відіграє різьбярство.

До другої половини XI ст. в розкішному

що живуть в різних частинах Європи. Точно можна сказати, що візантійському декору такі елементи чужі, і поєднання в одній книзі вкрай незвично.

В оздобленні давньоруських храмів X – XI ст. значну роль відіграє різьбярство.

До другої половини XI ст. в розкішному різьбярстві повністю були відсутні антропоморфні мотиви. Давньоруські скульптори – «кам'яносечці» розробляли орнаментальний та зооморфний рельєф. Це важливий момент, що саме для етнічних домонотеїстичних релігій характерна зооморфність. Так міфологія скандинавів стала антропоморфною набагато раніше, ніж у нас, бо вони раніше стали християнами. У Китаї, який зберіг споконвічну міфологію, зооморфність збереглася до цього часу. Гальковський вважав, що мислення жителів міст відрізнялося від мислення селян, тому у містах релігійні уявлення набували антропоморфних рис, а ось у віддалених місцях, де тотально панував родовий устрій переважав культ предків із збереженням зооморфності [10, т. I, С. 3].

Князівські палаци на Русі прикрашали світськими сюжетами, про це є згадка у візантійського письменника Микити Хоніата про розпис Ярослава Осмомисла в Галичі, де перебував у XII ст. Андронік Комнін: «Живопис показував кінські перегони, полювання з собаками, крики птахів, валування собак, гонитву за оленями, цькування зайців, пронизаного списом кабана та пораненого зубра».

шиферні плити
з Софійського собору
в Києві

Приклад сучасного домашнього ідола, присвяченого Перуну.

Ідоли. Люди мають потребу у символах-фетішах. Це вірно навіть для атеїстів, бо коли немає фетішу, який є символом мети – немає і особливого сенсу у житті, що і приводить до деградації суспільства та виродження. Наші предки виготовляли дерев`яні образи, які уособлюють собою сімейних Навіїв та загальноплеменних Навіїв. До сьогодні збереглися народи, які продовжують робити образи своїх померлих родичів та тримати їх у найпочеснішому місці в оселі (хоча можна обмежитися і фотографіями). Українцям теж вже час відновити цю стародавню традицію, і розпочати варто з власної оселі, завчасно очистивши житло від хрестів з єврейським царем і ікон.

Для язичників, які притримуються традиційних дохристиянських уявлень про світ, логічним і природнім є наявність у оселі домашніх ідолів.

В принципі, немає сенсу робити ідола для окремого сімейного родича – кожний із нас несе частку і Розум усіх попередніх предків, тож і розділення на конкретні особистості є дуже умовним. Навіть слово «нав'ї» –

множинний іменник і у однині не вживається.

Часто ідолів вкривали червоною фарбою – кольором крові, тому і «красний кут», де знаходилися домашні ідоли, яких потім замінили християнськими іконами. У повчаннях проти язичництва згадується «кутній бог». Це поняття уособлює у собі усіх Навій, що походять від нашого першопращура Рода та його синів Перуна, Вотана і Одіна. Імовірно, саме з кутнім богом пов`язана традиція ставити дітей, які зробили щось нехороше, у куток, для такої собі розмови з предками.

Цікаво, що у сучасному тлумачному словнику поняття «кутній бог» пояснюється одним єдиним словом – «домовик».

Розуміння ідолів може бути і більш широким. Ідоли можуть бути і концентраторами дивовижної за відчуттям енергії задуманої учасниками якості. Одним із сенсів ідолів може бути створення того, що зараз називають місцем сили.

Ми знаємо багато місць сили, на яких колись перебували ідоли. На цих місцях є центрове місце, де був ідол, і периферія місця сили. Ці місця на місцевості мають різну форму і площу.

Птахи – основний тотем України-Русі. Згідно етнографічних джерел, у дохристиянський період наші пращури вважали, що саме птахами відлітають та переміщуються душі померлих родичів, тобто головний тотем України-Русі — птахи.

Плитка з Галича

Це прадавнє знання зберіглося і у пам'яті сучасних українців: немовлят приносить лелека; під пісню «Пливе кача» проводжали героїв Небесної Сотні, ще раніше українських бійців у останню путь проводжали під знамениту пісню-реквієм «Журавлі (Чуєш, брате мій…)».

У обох згаданих піснях присутній образ води – традиційний символ долучення померлого до сонму навій. Саме водну стихію треба подолати померлому, щоб перейти з одного стану у інший. Раніше замість сьогоднішньої домовини небіжчика клали у човен, а човен спалювали.

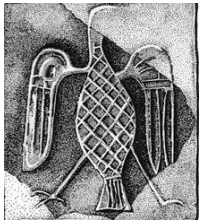

У «Слові о посте к невежам…» є така згадка про традиційні вірування наших предків, пов'язані з днем, який зараз називають Чистий Четвер. З цього повчання ми дізнаємося, що у Чистий Четвер наші пращури готували для мертвих м'ясо, молоко і яйця, печиво, короваї, топили лазні, у Велику Суботу вживали молоко і масло, а четвергове м'ясо їли у Велику Неділю.

«Трапеза пропонувалась померлим, готувалась для навіїв. Тоді ж, у Чистий Четвер, для покійників топили лазню, вішали у лазні чохли і рушники для обтирання навій і піддавали пари (на піч ллють). На другий день на підлозі

лазні, посипаній золою і попелом, знаходили сліди, схожі на курячий слід, вважаючи це безсумнівним доказом приходу покійників і говорили: „приходили до нас навії митися“. …Поставленіє мертвим м'яса, молока і яєць, безумовно, дуже давній звичай, це як і лазні для навій, залишок доісторичного культу предків.» …У Чистий Четвер, коли вже стемніє, хазяйка бере глечик з молоком, тарілку з м'ясом і молоком, хлібець, сіль, і все це ставить в укромному місці у дворі, а ще краще на самому даху. …Згідно язичницьких уявлень нав'ї мають людський вигляд, але ноги у них пташині, схожі на журавлині. …давній звичай вшанування мертвих, який виражався у готуванні для них трапези і лазні продовжував існувати і після прийняття християнства. У язичницьку епоху всі вірили, що приходили їсти і митися навії; багато хто так вважав і у християнську епоху...

Отже, автор «Слова к невежам» зобразив нав'їв, любителів помитися та смачно поїсти і попити – бродячими; народ і тепер вірить, що наші померлі родичі не ведуть осідлий спосіб життя: на зиму і осінь кудись йдуть, а повертаються до нас весною. У таке вірили і східні слов'яни".[18] Саме з цим останнім згаданим віруванням, що походить ще з тотемістично-анімістичниого періоду, пов'язане уявлення про пташині (журавлині) ноги навій. Вони журавлями відлітають восени, щоб весною повернутися на Великдень (який у язичників був чітко прив'язаний до весняного рівнодення). Тут ще простежуються зв'язок з яйцями, які традиційно до цього часу їдять на могилах на Великдень, або приносять шкаралупу. Їжу для навій ставили на дах, як для птахів. До 21 березня повертаються перелітні птахи, що знаменує собою початок аграрних робіт та продовження колообігу життя. Здавна культ предків і аграрні культи є єдиним і нерозривним цілим.

А йдуть померлі родичі до Вирію, щоб повернутися весною.

Згідно легенд, **Вирій** знаходиться за морем, або посеред моря на острові, на якому тічуть цілющі води, котрі зцілюють від хвороб.

Коли восени журавлі відлітали у теплі краї, наші предки виходили на свої садиби, знімали шапки, піднімали вгору руки й говорили: «Із чужої сторононьки повертайтесь додомоньку!». При цьому вони збирали жменьку землі в хустинку й тримали її до весни. А навесні, помітивши перших журавлів у небі, які поверталися з теплого краю, ту землю висипали з хустинки і закопували у полі чи в городі. Це означало, що буде добрий врожай.

Згідно українських легенд, журавлі відносять до Вирію душі померлих. Тому так і називали цих птахів. Люди журилися не тільки тому, що настають уже холодні часи, а й за своїми близькими, які померли. Адже їхні душі разом із птахами покидали рідну землю.

Журавлів радо зустрічали навесні. І називали їх «веселиками». Тому що

з Вирію на своїх крилах вони приносять тепло і душі новонародженим. Якщо хтось назве цих птахів весною «журавлями», то буде журитися цілий рік. [25]

Варто згадати знамениту пісню-реквієм січових стрільців «Чуєш, брате мій… (Журавлі)», яка просякнута справжнім язичницьким духом.

Чуєш брате мій, товаришу мій,
Відлітають сірим шнурком журавлі у вирій.
Приспів: Кличуть "Кру-кру-кру, в чужині умру,
Заки море перелечу, крилонька зітру крилонька зітру"
Мерехтить в очах безконечний шлях,
Гине-гине в сірій мряці слід по журавлях.

Щоденне вшанування предків другою обідньою стравою. У «Слові нЂкоего христолюбца и ревнителя по правой вЂрЂ» автор засуджує змішування християнських молитов з язичницькими молiннями, а саме залишання «лише кутьи» (обідньої другої трапези) на столі, щоб предки вночі поїли. Досьогодні збереглося поняття обідньої першої і другої страви, на поминальних обідах стоїть кутья, але зміст цього звичаю забутий. [1, т II, С. 39]. Тобто другу обідню страву здавна називали кутьєю та ставили суто для нав`їв.

Подібне щоденне вшанування навій створює міцний безперервний зв’язок між предками і нащадками та забезпечує живих нащадків захистом. Крила Сімаргла, що є втіленням охоронної сили усіх навій, у вигляді хмари, покривають нас, захищаючи від ворогів.

Золота колта з перегород-частою емаллю, XI-XIII ст

Зображення нав’їв. Як же ж зазвичай у побуті зображували навій? Їх зображення християни-фальсифікатори заховали під кодовою назвою «сірини». Ці таємничі «сірини», які за логікою повинні мати атрибути водоплавних, мають лапи сухопутних, а не водоплавних птахів, крапки на тілі, паростки. Тобто зв'язок зображеної пташки з водою є сумнівним і надуманим. Київські мистецтвознавці при характеристиці цих зображень ще вживають назву «птахи, що приносять щастя».

Найбільш вражаючі зображення птахів зустрічаються на славетних київських золотих колтах з перегородчастою емаллю. Саме так наші пращури зображували навій, душі померлих.

Колта має форму копита. В центрі знаходиться птах. Не випадково колта має саме вигляд копита з пороменями, бо однією з найкультивіших тварин на Русі був кінь. Також кінь є стихійним атрибутом ночі, а значить і світу навій.

Монета знайдена на території Західної Європи

Кінь ототожнюється з завитком. Такими завитками зазвичай прикрашають бубен.

Ніч. У свідомості язичника ніч, інакше – вечір, смерк – охоронці людини, замикачі зла (намов, ненависті), що видно по текстам українських замовляннянь. У цьому разюча несхожість фольклорно-язичницької ночі з ніччю в надрах пізнішого християнського, а згодом і літературно-романтичного світосприймання. Там ніч якраз «відмикає», випускає на волю ворожі людині сили й стихії, є сотонінським часом, коли панують біси. Здавна, у дохристиянський час язичницька ніч – час не «лихий», а лише особливо «дійовий», особливо магічний. Логічно, що християнство переосмислило символіку ночі в негативний бік, оскільки саме у нічний час навії-берегині мають найбільшу силу.

Стихійний атрибут ночі у архаїчних українських замовляннях кінь: «ніч (вечір) сидить на коні". «Вечір на коні" активна і одночасно заспокійлива сила, що впорядковує: «Ніч темна, ніч тишна, сидиш ти на коні буланому, замикаєш ти комори, дворці і хлівці", «Смерку, смерку! Замикаєш ти засіки і башти – замкни моїм ворогам роти..." [4]

Міфологія і казки міцно прив’язують образ птахів до світу мертвих. На фібулах і вишивках зустрічаються різні птахи (півні, гуси, качки), але домінує серед них образ півня, що пов’язано із його зв’зком з охорончим світом навій. З відомих нам українських замовлянь ми можемо зробити висновок, що головна функція півня – виразно магічна. Він «п’є» час: визначає межі нічного, «дійового часу доби – від опівночі до ранкової зорі. Звідси походять і кольорові атрибути півня замовлянь: чорний – нічний, опівнічний; сірий – досвітній; червоний – ранкової зорі; білий – сонячного сяйва. Тому, належачи до групи домашніх птахів з погляду сучасної буденної логіки міфологічно і магічно півень до неї не входить. Сакральна функція півня – це бути вартовим «правильного», космічного, а не хаотичного часу (отже, й світобудови). Недаремно в українських замовляннях світ хвороб і уроків описується як світ, «де півні не співають»: часової впорядкованості в ньому нема [4]. Півня найчастіше приносили в жертву. Як повідомляє Лев Диякон, воїни Святослава після поховання загиблих побратимів занурювали у хвилі Дунаю живих півнів. Приносили їх у жертву й на острові Хортиця.

Якщо ми звернемося до українських народних казок, то великого значення в українських казках набуває образ великого птаха – грифа, орла, коршуна, яструба. Він має здатність у кігтях чи на крилах переносити людину в потойбіччя (інше царство, винести на недосяжну скелю чи на далекий морський острів). Часто для того, щоб птах переніс героя в інше царство, той мусить зашити себе в шкіру тварин (як це робили з покійника-

ми). У казці «Коли має бути чоловік щасливим» головного героя зашивають у шкіру вбитого коня, після чого «раптом із високої скляної гори злетів страшний птах – такий великий, як сам кінь, а, може, ще й більший. Він схопив убитого коня, у котрому був зашитий кочіш, і полетів знову на скляну гору. Там розірвав пазурами здобич і з кінського черева випав чоловік». Головний герой казки «Яйце-райце» вигодовує м´ясом пораненого орла, який згодом допомагає своєму рятівникові. Особливого значення цей мотив набуває в образі Жар-птиці («Про Жар-птицю»). Образ зближується з образом Сімаргла, Фенікса. У казці цей птах здатен виконувати будь-які завдання.

Ворон в українському світобаченні та замовляннях супроводжується атрибутами особливої священності, первісності: «крутою горою», морем, конем. «На синьому морі, на камені ворон сидить, лапами розгрібає, хвостом розмітає, пристріт одганяє». Ворон давній і універсальний міфознак, вороняча атрибутика в шаманських вбраннях, воронячі зображення в шаманській ритуальній практиці, постійна присутність ворона (крука) в філософії народів Європи свідчать про виняткову стародавність цього міфологічного героя.

В пізніших епічних піснях та баладах ворон постійно фігурує в ситуації «воронячого бенкету»: розтинання мертвого тіла, що становило колись частину жрецького обряду. Поїдання частин тіла жертви є ритуальним: життєва сила, взята у жертви, врятовується від зникнення у небутті. Саме це робить ворон у міфі: таким чином, він – магічний жрець, який вершить головний світовий ритуал. Сідаючи на мертвого, випиваючи кров, тобто знищуючи життя, він його продовжує. Аналогічно в замовлянні: сідаючи на коня, ворон зупиняє кров, отже, також продовжує життя.

Таким чином, ворон – не «поганий», і не «добрий». А ось пізніший образ сокола – є образом птаха уже поляризованого світу.

У тексті саги про Хакона І Доброго наведено опис язичницьких обрядів Йоля, який описує традицію сприйняття ворона:

«За стародавнім звичаєм, коли очікувався Йоль (жертовний бенкет), всі бонди повинні були зібратися туди, де стояло капище, і принести припаси, які потрібні під час жертовного бенкету. На цей бенкет всі повинні були принести також пива. Для бенкету заколювали всякого роду худобу, а також коней. Вся кров від жертв називалася жертовною кров'ю, а чаші, в яких вона стояла, — жертовними чашами, а жертовні гілки [aspergills] були на кшталт кропил. Ними змащували п'єдестали ідолів, а також стіни капища зовні і всередині. Жертовною кров'ю окроплювали також людей. А м'ясо варилося і слугувало їжею на бенкеті. Посеред бенкетної палати горіли багаття, над ними були котли. Повні кубки передавалися над багаттями, і той, хто давав

бенкет і був вождем, повинен був благословити повні кубки та жертовні страви. Першим був кубок Одіна – його пили за перемогу і панування свого конунга, потім йшли кубок Ньерда і кубок Фрейра – їх пили за урожайний рік і мир. Пили також кубок за своїх родичів, які вже були поховані. Вони називаються minni». Minni – це слово, яке не ототожнюється з якимось зображенням, зустрічається на рунічних каменях. У контексті сучасної філософії одінізму «Minni» використовується для позначення концепції «розуму» або «думки». «Minni» є частиною образу велетня Міміра, який ототожнюється з мудрістю, пам'ятью, водою. Поняття є частиною уявлень одінізму про саморозвиток та магічну практику, яка часто передбачає досягнення змінених станів свідомості. Як бачимо, визначення схоже на наше уявлення про навій.

Цікавим є осмислення етимології слова Yule.

Слово зустрічається в явно дохристиянському контексті, насамперед, у старонорвезькому. Серед багатьох інших імен Один має ім'я jólfaðr («Йоль-батько») і jólnir («Yule one»). У множині (старонорвежский jólnar, «the Yule ones») може відноситися до скандинавських богів в цілому. У давньоскандинавській поезії слово часто використовується як синонім для бенкета – 'feast' (наприклад, hugins jól, старонорвежське «Huginn's Yule» → «a raven's feast» → «воронячий бенкет»).

«Хтонічність». Надзвичайно популярне сьогодні слово, яке ліплять до усього підряд. Християни демонізували та подали як смішне і примітивне справжні дохристиянські архаїчні уявлення про світ, потім вчені у кабінетах вигадали слово «хтонічні боги». Цей термін «хтонічний» дав можливість залишити за демонізованими спотвореними християнами язичницькими міфологемами негативний християнський зміст та узаконити його.

Згадаємо змальованого Гоголем смішного рогатого чорта з копитами, який вночі залітав через димохід у оселю.

Роги, копита, ніч, чорний… Традиційно саме біля печі ставили тарілки з їжею для нав`їв.

Варто зазначити, що в Україні замість слова «чорт» вживалося і вживається в основному слово «дідько». Так в казці «Як дядько чорта дурив і діжку грошей від нього здобув» мужик дурив чорта, стверджуючи, що плете сітки, щоб «дідьків ловити». Згодом вони влаштували між собою змагання: хто кого сильніший. У діалогах між іншим чорт звертається до мужика називаючи його «небожем»: «Е, небоже, ти мені дві дірки зробиш…». Слово «дідько», яке співзвучне зі словами «дід», «дядько» вказує на те, що у дохристиянський час «дідько» (чорт у християнський час)

сприймався як образ родича. У «Слові св. Григорія про те, як язичники кланялись ідолам і треби їм клали» згадується «потворєніє тЂмного бЂса» [1, С. 32].

Звернемося до українського синонімічного словника. Отже, у ньому синоніми слова «чорт» – БІС, ЧОРТЯ́КА *розм.,* ГА́СПИД [А́СПИД] *розм.,* ГАСПИДЯ́КА *підсил. розм.,* ДІ́ДЬКО *розм.,* КУЦА́К *розм.,* КУ́ЦИЙ *розм.,* КУЦА́Н *розм.,* КУЦЬ *розм.,* АНТИ́ПКО *діал.,* А́РІДНИК *діал.,* МОЛЬФА́Р [МОЛФА́Р] *діал.,* АНЦИ́ХРИСТ [АНТИ́ХРИСТ] *заст.,* БЕНЕ́РЯ *заст.;* ДЕ́МОН, ГЕ́МОН (в античній міфології); ДИЯ́ВОЛ, САТАНА (вища істота серед тих, хто втілює в собі зло); ЛУЦИ́ПЕР [ЛЮЦИ́ПЕР], ЛЮЦИ́ФЕР (володар пекла і зла); ПЕКЕ́ЛЬНИК (злий дух, що живе в пеклі); ЛУКА́ВИЙ, НЕЧИ́СТИЙ, НЕЧИ́СТА СИ́ЛА, НЕЧИ́СТИЙ ДУХ, ЗЛИЙ ДУХ, ЛИХИ́Й ДУХ, ДУХ ТЬМИ [ПІТЬМИ́], ДУХ ТЕМНОТИ́, ДУХ МЛИ, ЛИХИ́Й, ЧО́РНИЙ, ЧО́РНА СИ́ЛА, ВРАГ *заст.,* ПРОКЛЯ́ТИЙ *рідше* (уживається перев. в розмовно-побутовій мові як евфемізм з метою уникнути вживання слів "чорт", "диявол"); ДОМОВИ́К, ДОМОВИ́Й, ХОВА́НЕЦЬ *діал.* (той, що живе в домі); ВОДЯНИ́К, ВОДЯНИ́Й *рідше,*Т ОЙ, ЩО ГРЕ́БЛІ РВЕ *розм.* (той, що живе в озерах, річках тощо); АНЦИ́БОЛОТ *діал.,* АНЦИ́БОЛ *діал.,* АНЦИ́БОЛОТНИК *діал.,* БОЛОТЯНИ́К *діал.* (той, що живе в болоті); ЛІСОВИ́К, ЛІСОВИ́Й, ЩЕ́ЗНИК, ГАЙОВИ́К, ЛІСУ́Н *заст.,* ПОЛІСУ́Н *заст.* (той, що живе в лісі); ОЧЕРЕТЯНИК (той, що живе в очереті); ПОЛЬОВИ́Й (той, що живе в полі).

Отже, цікава виходить картина страшний чорт, найстрашніше, що можна собі уявити, – це домовик, лісовик, водяник, гайовик, той, що греблі рве. Нагадаю, що згідно українського тлумачного словника «кутній бог» – те саме, що домовик. Але домовик – це також і чорт. Значить чорта вшановували як бога?

Словом «чорт»/біс християни закрили поняття «навії», збірний образ наших предків, які, згідно анімістичний уявлень, знаходяться повсюдно – у гаях, озерах, лісі, хаті тощо.

Поховальний обряд Давньої Русі. Спалення – спільний поховальний звичай русинів. Померлих клали в човен, який спеціально робили, човен – на поміст, який «підтримували чотири соснових і березових стовпи, та підпалювали». Про існування такого обряду спалення у язичницьких руських племен засвідчує «Повість минулих літ»: «А коли хто помирав, творили тризну над ним, а потім вирубували велику колоду і клали на ту колоду мертвого і спалювали. Потім, зібравши кістки, вкладали в малу посудину і ставили при дорозі». І хоча йдеться про звичаї радимичів, в'ятичів і сіверян, тут з точністю зафіксовано поховальний обряд через спалення і полян. Адже в київських курганах знайдено сліди тризни, яку тво-

рили по смерті людини, і вогнищ, на яких спалювали мертвих, і посудин-урн, до яких збирали кістки спаленого. Археологічні дані (розкопки курганів полян та інших названих у літопису племен) лише уточнюють: посудина з прахом не залишалася на кургані, а ховалася під насипом, про що й свідчать знахідки.

Писемні пам'ятки зберегли нам важливі риси поховальних проводів. Літописи описують, як виносили тіло Володимира: вночі розібрали поміст між двома дерев'яними будівлями, загорнули тіло у килим і спустили линвами на землю.

За етнографічними даними, мертвого іноді виносили й через вікно.

До речі, верхня колода даху називалася князем. З цим елементом даху пов'язаний зафіксований елемент язичницького обряду підважувати верхню колоду даху, на якій тримаються усі дошки, аби дати можливість душі вмираючого вийти з тіла.

За дослідженнями учених, «князьок» – це верхня колода даху, його гребінь, або «коньок», з яким, за етнографічними спостереженнями, пов'язане дуже давнє слов'янське повір'я про світ мертвих. (Згадайте про вищезгадану «ніч (князь) на коні» у замовляннях). Логічно, що цю верхню колоду з країв традиційно прикрашали головою коня або птаха. [5]

Кінь посідав головне місце серед тварин у давньоруському поховальному обряді.

«Житіє» Костянтина Муромського подає нам дуже давнє свідчення про особливості поховальних традицій русів. Деякі деталі такого обряду за «Житієм» виявляють пряму аналогію з українськими похованнями. Усі вони - штучні нагромадження землі, насипані горбом над рівнем поверхні. Щодо орієнтації тіла умерлого обличчям на схід, то в «Житії» цей символ християнського поховання (на знак майбутнього воскресіння) протиставляється язичницькому, хоч і не вказується в чому полягає відмінність. У київських язичницьких некрополях зафіксована орієнтація небіжчика головою на захід [5].

При обряді вшануванні померлого прийнято виливати напій з рогу, бокалу через руку від себе. Так приноситься жертва нав'ям.

А таке пише Іван Огієнко у своїй праці «Дохристиянські вірування українського народу»: «Напочатку предки наші довго вірували, що по смерті душа не розлучається з тілом, але позостається в ньому, тільки людина переходить до іншого, «того» світу, тому й клали до могили все, необхідне для життя. Але пізніше, проте, задовго ще

до Християнства, постало нове розуміння: по смерті душа відділюється від тіла («пор. у «Слові»: «Віють душу от тіла»), яке гине, і живе окремим життям вічно, цебто, душа безсмертна, але вона їсть і п'є. Вдавнину було порівняння душі з перлиною, жемчужиною; так, у «Слові о полку Ігоревім» 1187 року Із'яслав «ізрони жемчюжную душу».» (Порівняйте з китайським драконом Лунг, що ототожнюється з водою, який тримає у лапі перлину безсмерття).

«Людина вже здавна рівняла сон і смерть, і з них виводила собі розуміння душі. Сон – це тимчасовий відхід душі від тіла, це коротке спіткання з тим світом, тому в сні подається, щб станеться з людиною (а звідси постали віра в сни й гадання по снах). Відлетівши хвилево, душа вертається до тіла, і сон кінчається. А коли душа відлітає від тіла назавжди, наступає смерть. Але смерть — це тільки довгий сон, — гаддя й медвідь засипають на довший час, на всю зиму, але весною пробуджуються; так само ластівки, посціплювавшись лапками, перебувають зиму в колодязях, річках, озерах, а на весну оживають.

Коли людина тяжко вмирає, й ангонія тягнеться довго, треба прискорити смерть, – очистити душі дорогу, щоб легше вийшла. Для цього роблять дірку в стіні, розбирають стріху, кладуть хворого на землю.

Народ уявляє собі душу, як пару, хмарину, дихання, дим, вітерець, або як пташку: голубка, зозуля, а то метелик, або бджола, мушка. На початку, зараз по смерті душа вилітає з тіла й пробуває недалеко від свого дому аж до закінчення похоронного обряду. На перші три дні по смерті на вікні чи на столі ставиться посудинка з водою, щоб душа могла собі легко обмиватися, а то й пити, і навіть видно, як вода в посудині помалу убуває.

Місце душі в тілі точно не окреслене, але найчастіше вказується, що душа знаходиться на шиї, в ямці під Адамовим яблоком; відгомоном цього є в «Слові о полку Ігоревім» про вбитого Ізяслава, що він «ізрони жемчюжну душу із храбра тіла чрес злато ожереліє».» (*Саме у цьому місці носили шийну гривню, яка також має сакральне значення. Символ розімкнутого круга, який прагне зімкнутися. А вчені з'ясували, що саме з горла починає коченіти тіло померлого.*)

«Переселення (метампсихоза) душ відома й нашому народові. ... Відгомоном цього є багато мотивів по наших казках, напр., як душа царівни ховається в яйці, покладеному в осокорі, і коли яйце замінили й розбили, то царівна померла. Може душа переходити і в звірину або в рослину, тому не вбивай одинокої мушки зимою в хаті, — то може душа близьких твоїх родичів.» [24].

Отже, сакральними і графічними аналогами перлини безсмерття є яйце (тому вінки на кладовищах яйцеподібної форми), овал, еліпс, коло, сфера.

Продовжуючи тему душі як дихання, варто згадати про первісні уявлення про душу у Гомера, які співпадають зі словами Огієнка.

Гомерівський «noos» (Розум), звичайно, дуже часто позначає просто «свідомість», «індивідуальну особливість свідомості» і навіть таке мислення, яке зовсім далеке від чуттєвого сприйняття. Початкова фаза мислення, яку знає Гомер, абсолютно тотожна з чуттєвим відчуттям. Такі гомерівські вирази, як «мислити очима» або «мислити в діафрагмі», говорять самі за себе.

У подальшому, звичайно, відбувалася в тій чи іншій мірі диференціація розумового акту. Мислення, певною мірою, навіть ставало незалежним від емоційного стану людського організму. Тут можна навести такі приклади, у перетворених на свиней товаришів Одіссея «noos» залишається непорушним; зроблені Гефестом з металу служниці мають навіть «noos в діафрагмі»; Тіресія Персефона і після смерті дарувала «noos» в підземному світі; у пораненого Евріпіда, незважаючи на рясний потік крові, зберігається «noos» непорушним. Але вже і в цих прикладах «noos», очевидно, розуміється не просто абстрактно, але і як самостійно діюча сила, і до того ж діюча чисто тілесно. Значить, в цих прикладах треба знаходити або прямо демонічне значення слова «noos» (демон з давн.-грец. δαίμων [даймон] «дух», «божество»), або залишок цього демонізму. Коли йдеться, що «noos» у Зевса «щільний», тут явно мається на увазі демонічне значення розуму. Демонізм означає, що частка єдиного світового «noos» оволодіває конкретним тілом під час народження, ця частка несе в собі інформацію про ціле і є незмінною. Нусс пов'язаний з диханням (nose), з останнім подихом ця частка виходить з тіла померлого і повертається у загальний «noos».

Однак міфологічна абстракція зайшла у Гомера настільки далеко, що «Розум» у нього найчастіше розуміється цілком позитивно і позначає собою настрої людей, індивідуальні особливості їх мислення або навіть просто вдачі. «Ноос» багатохитрісний у Одіссея, обережний у Пріама, розумний у Телемаха, многоумний у Одіссея, справедливий у Каліпсо, жалюгідний іноді у Гектора.

Дослідники вважають, що «ноос» пов'язаний з дієсловом «pneö», «дихати», тобто позначає, врешті-решт, не що інше, як дихання. Так, Персефона «вдунула ноос» в Тіресія, котрий вже знаходився в Аїді. Тому стає зрозумілим і те, чому свій «ноос» Гомер пов'язує з діафрагмою. Адже діафрагма – це грудобрюшна перешкода, тобто те, чим очеревина відділяється від грудей і що через це регулює собою подих по всьому організму. Якщо так, то тут перед нами вже, безсумнівно, залишок давно

подоланого у Гомера фетишизму. Правда, наведені вище приклади цілком доводять, що Гомер, принаймні в пізніх частинах епічної творчості, далеко пішов за межі початкового фетишизму і відноситься до процесів мислення досить позитивно.

Порівняйте зі словами душа (дишати), дух (дихати). Дух – більш широке поняття, частина цілого всепроникного Ума. Іспустити дух – померти. Душа – це дух, який знаходиться в тілі, що живе, а значить дихає.

Отже, центровим питанням у основному міфі є поняття Ума-Діа, яке можна по-різному трактувати і називати, але суть від цього не змінюється.

Тобто з усього вищазгаданого про Янус-Діа-Нусс можна зробити висновок, що Діа – наскрізний (всепроникний) ум-теос-ідея, якого у подальшому Плантон відділив від матерії, наділивши окремим буттям, зробивши надприроднім.

Міфологічно, Дій (Діа) – бог неба, який ллє на землю дощ, запліднюючи її, і таким чином низходить в матерію, щоб знову взійти вверх. Діа – сукупність умів усіх, хто був колись народжений, він же вселенський розум, який містить у собі усі знання, він же логос (анаграма голос, в грецькій мові голос=волос). Тому Волос, як і Пан, ототожнюється з музичним мистецтвом.

Є смисл згадувати і проводити паралелі з грецькою міфологією, бо жителі Європи різних племен мали схожі уявлення. Багато деталей забулися, але існувала спільна міфологічна логіка.

Так русини клялися або Перуном, або Волосом, бо це справді одне й те саме, аналог античного дохристиянського поняття «теос» – Деус-Зевс. Волос-владика (те саме, що античний Пан) породжується Перуном-блискавкою, і йому приносилася в жертву велика рогата худоба, як зазвичай це робилося для бога неба Юпітера/Урана/Діа. Волос – це титул бога неба Діа, а не окреме ім'я, на кшталт слова «Всевишній» в християнстві. Є і інші імена, наприклад, Громник, Першопредок, Першонароджений, Годар.

Центр із найдавніших часів осмислювався як осереддя повновладності та чаклунства. Тому золотими в українських замовляннях стають центральні предмети і персонажі: дуб, чудові яблуня і груша – його аналоги, гніздо, кріслечко. Це важливий момент: саме маючи втілення на Землі, серединному місці, маючи тіло, ми маємо абсолютну владу змінювати себе, змінювати світ, тобто маємо повновладдя, усю повноту Розуму. Після смерті тіла існування відбувається в іншому інертному повторюванному стані: хто воював – той продовжує воювати, хто ловив рибу – продовжує робити це і після своєї смерті. Саме тому вірними є слова про те, що кожний отримає по вірі своїй. І в цьому контексті можна розглянути тему наглої (несподіваної) смерті. Якщо перехід відбувся в стані сильного переляку, страждання від

катувань, після смерті тіла душа буде безперервно перебувати в цьому стані до наступного втілення, ніби комп'ютер, який завис і не може перевантажитися і виконати програму. Якщо так склалися обставини, уходити треба без осуду когось, без сподівань на те, що хтось за когось помститься, без думки про те, що хтось є злим. Чи схоже це на християнське всепрощення ворогів? Християни запозичили і спотворили давню мудрість, яка була відома ще задовго до них. Смисл не в тому, щоб пробачити ворогів, а в тому щоб не зациклитися на враженнях, які заважають безперервному перебуванню в духовній рівновазі, позбавляючи шансу на самореалізацію. Якщо немає сильного ототожнення Я з тлінним тілом, навіть біль може бути шляхом служіння божественному єдиному, який проявляє себе у всій різноманітності форм.

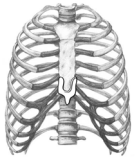

Тризуб. Зараз багато фантазій на тему тризуба, але надуманість трактовок стає очевидною при згадці про форму тризуба, яка була до Володимира Хрестителя, до християнства. А був тризуб підковоподібної форми, без центральної зубця (тризуб з печатки Святослава Ігоревича, до 972 р.).

У «Волхв Силі» цей знак називається «підкова золотих коней Даждьбожих», що горить денно і нощно на нашому тілі, навіть коли Даждьбог спочиває. Пам'ять народу пам'ятає, що підкова – знак щастя і удачі.

Найсильніший знак пов'язаний з ніччю і який цілодобово поєднує нас з Даждьбогом-сонячним диском з одного боку та навіями – з іншого. У «Волхв Силі» він також називається «знак поступу Перунового».

Цей знак у нашій груді є ключем для входження у специфічний транс, який давня ісладська книга «Круг земний» називає «станом берсеркера». Давні русини, скандинави і германці перед боєм входили у особливий змінений стан свідомості. Берсерки, навіть кинувши щити, з неймовірною лютою могли атакувати ворогів, чим жахали противників. Слово «берсерк» походить від слова «bear» ведмідь, саме у ведмежих шкурах воювали скандинави. Але не може бути ніякого «стану берсерка» без містичної захисної сорочини, створеної з сили сімейних навій. У стані бойового збудження ми відчуваємо, як цей знак на наших грудях пече, ніби вогонь.

Сорочина і культ предків. Філологи вважають, що слово «сорочина» походить від слова «сорок». У «Слові Григорія» багато разів із засудженням згадується сорочинський жрець та сорочина, «сорочинські книги», «народження сорочини». З цього документа ми дізнаємося, що з культом сорочини пов'язаний культ Рода, Рожаниць, Берегинь, Упирів (згадайте вираз «народився у сорочці»). Містична сорочина створюється з сили сімейних навій у перші 40 днів після смерті родича.

Досі в Україні традиційними є лляні сорочки. Лляні сорочки надягали і сорочинські жерці. У Плутарха ми знаходимо згадку про те, що жерці льон носять через колір, який він випускає під час цвітіння і який блакиттю подібний небу.

Льон народжується з безсмертної землі, виробляє їстівне насіння і поставляє простий і чистий одяг; одяг з льону придатний для будь-якої пори та є неодмінною частиною ритуальних дій.

Продовжуючи тему культовості льону, варто згадати Загребську лляну книгу – « Liber Linteus Zagrabiensis», також відому як «Liber Agramensis», – найдовший відомий текст, написаний етруською мовою (його 230 рядків містять близько 13 000 слів, хоча лише близько 1200 слів є розбірливими, враховуючи стан його збереження) та єдина існуюча книга, написана на лляній тканині.

Документ, датований приблизно I століттям до нашої ери, являє собою каліграфічний текст червоним і чорним чорнилом у дванадцять (як місяців у році) вертикальних колонок на лляній тканині, розділеній на двадцять прямокутних квадратів. Його використовували в часи Птолемеїв для обгортання мумії жінки. Його було знайдено в Єгипті в середині XIX століття. Його називають «Загребською мумією» на честь міста Загреб, Хорватія, в археологічному музеї якого він зараз зберігається і куди мумію було перевезено з Єгипту. Текст, який нагадує ритуальний календар, вивчали лише з кінця XIX століття.

«Liber Linteus Zagrabiensis» має унікальне розташування у дванадцяти колонках справа наліво, кожна з яких представляє собою «сторінку». Більшість перших трьох колонок відсутня, і точна точка початку книги невідома. Ближче до кінця текст майже завершений (хоча по всій довжині книги відсутня смуга). Доходячи до останньої сторінки, текст порожній, а рамка ціла, що чітко позначає кінець книги.

Текст охоплює 230 рядків, містить 1330 розбірливих слів, але лише близько 500 окремих слів або коренів слів. За оцінками, збереглося лише близько 60% оригінального тексту. Чорне чорнило використовувалося для основного тексту, тоді як червоне чорнило було зарезервовано для рядків та діакритичних знаків.

Щодо його використання, є гіпотеза, що Liber Linteus складали так, щоб одна сторінка лежала поверх іншої, подібно до розташування в кодексі, а не згортали, як пергамент. Цей метод розташування, який часто називають складанням акордеоном, був практичним і широко використовувався в класичній античності.

Хоча етруська мова залишається значною мірою нерозшифрованою, «Liber Linteus Zagrabiensis» містить фрагменти, які проливають світло на її

зміст. Були ідентифіковані слова та фрази, включаючи дати та імена богів, що свідчить про те, що книга могла служити релігійним календарем.

У тексті повторюються слова та фрази, які, здається, мають літургійне або освячувальне значення, що підсилює гіпотезу про релігійний характер Liber Linteus. Серед помітних формул – повторення «ceia hia» у 7-му стовпці та варіації виразу «śacnicstreś cilθś śpureśtresśc enaś», що перекладається як «священним братством/священством cilθ та civitas of enaś».

Хоча конкретні деталі ритуалів не зовсім зрозумілі, схоже, що вони виконувалися за межами міст, у певних місцях, таких як річки, пагорби чи цвинтарі. Були зроблені спроби визначити хронологію ритуалів на основі двох чітких дат, що збереглися: 18 червня та 24 вересня. Вважається, що колонки 1–5 стосуються ритуалів у місяці до червня, тоді як колонки 6–12 стосуються церемоній з червня по лютий.

Протягом усього календаря простежується прогресія в типах божеств, яких закликають у різні місяці та пори року. У тексті згадуються два конкретних боги, Юпітер (Júpiter) та Нептун (Neθuns), причому Юпітер з'являється у першій половині календаря, а Нептун – після осіннього рівнодення. Очевидно, що одне і те саме явище називалося людьми давнини різними іменами в залежності від ситуації, контексту. Так небо у Лляній книзі небо називається Юпітером у першій половині року і Нептуном - у другій. Юпітер/Дія/Янус – це абсолютна ідея, ясне небо, Нептун – хмарне небо, сповнене водою, втілення ідеї через жіночий початок – воду.

Найкраще зберігся обряд Нептуна. Хельмут Рікс запропонував наступний переклад перших його рядків: "Божество Нептун, це до тебе, о благородний, я звертаюся в… (далі, можливо, йде вказівка місця) трьома по три рази подарунками у вигляді молодого вина (яке знаходиться) у sesa, ramu і racula відповідно, а також у вигляді каші, від нашого (?) братства".

Цікаво прослідкувати етимологію слова вино/wine, яка явно є культовою. wine походить від давньоанглійського wynn; кінцева голосна походить з непрямих відмінків, це дублет слова veine (вена/благання), альтернативна форма wyn (щастя). Від wine походить слово win (перемога). Використання червоного вина, в якості символічної крові, достатку, перемоги і щастя, здавна є невід'ємною частиною ритуалу.

У «Liber Linteus» представлено різноманітні ритуали, що називаються «eis-na/ais-na» («для богів, божественний акт»), що включають випивки, заклинання, жертвоприношення та підношення. Описано різні типи жерців, такі як tutin «з народу», ceren та θaurχ «з гробниці», та cilθ-l/cva «з цитаделі/вершини», хоча відмінності не зовсім зрозумілі.

Взаємозв'язок Перуна і Даждьбога (по аналогії Зевса і Геліоса). 20 липня (день Перуна) греки присвячували одночасно Зевсу і Геліосу.

Всі знають про Геліоса на колісниці. У образі колісниці є глибокий сакральний смисл. Громовий знак і є колесом цієї колісниці! Усі варіанти коловрата (який так полюбляють неоязичники) є варіантами громового знаку. Так, є з`язок з сонцем, але це все знаки Перуна. Головний атрибут Перуна – безперервний рух. Саме Перун задає рух Даждьбогу. Сонячний диск не рухається сам по собі, його везе колісниця, це принципово, тому коловрати і громовий знак не можуть бути знаком сонця.

На Заході стало вже традиційним вважати, що **свастика** і усі піздні свастикоподібні знаки є знаком сонця. Але подібне бачення є далеким від традиції. Наприклад, в індійській культурі свастика вважалася символом Марса з дуже давніх часів. Ось чому перед виконанням будь-якої сприятливої роботи вшановували цей символ. Слово «свастика» складається з су + ас + а. «Су» означає добро, «Ас» означає «сила» або «існування», а «А» означає «Карта» або діяч. Таким чином, слово «свастика» означає «добрий»або «маршал». Навіть в «Амаркоші» «свастика» означає благословення, Марс або доброчесна робота. «Свастика, Сарводуддха» означає «Благополуччя усіх у всіх напрямках». Таким чином, в слові «свастика» є відчуття благополуччя всього світу. Знак удачі. Серединна точка свастики – лотос пупка Вішну та 4 точки чотирьох напрямків. Зазвичай індуси зображують свастику червоною, кольору крові і плодючості. Крапки між променями є варіантом символу засіяного поля та кольором Марсу.У Месопотамії символ свастики використовувався для підкорення зброї.

Практично всюди, де утвердилася буддійська думка, можна помітити знаки свастики: в Тибеті, Японії, Непалі, Таїланді, В'єтнамі, на Шрі-Ланці. Деякі буддисти називають свастику також «Мандзі», що в дослівному перекладі означає «вихор».

Мандзі відображає неоднозначність світоустрою. Рисці по вертикалі протистоїть риска по горизонталі, і при цьому вони одночасно неподільні, вони – єдине ціле, подібно небу і землі, чоловічій і жіночій енергії, інь і ян.

Мандзі зазвичай закручена проти годинникової стрілки. При цьому промені, спрямовані в ліву сторону, стають відображенням любові, співчуття, співпереживання, емпатії, доброти, ніжності. На противагу їм - промені, які дивляться вправо, які уособлюють силу, твердість духу, стійкість, мудрість.

"Таке поєднання і є гармонія, слід на стежці Будди. Одне неможливе без іншого – в цьому секрет світобудови," – вважають буддисти.

Одна з народних назв свастики на Русі – «вітерець». «Вітер» і «дух» –

слова з одним змістом, і свастика означає духовний рух, життя.

Варто відмітити, що у римлян Марс – син бога неба і богині землі – був спочатку тільки богом плодючості, а вже пізніше став і богом війни.

Зважаючи на вищевикладене, можна вважати, що свастика є символом Світовида, бо зазвичай ідол Світовида мав чотири голови (як напрямків світу) і зброєю. У джерелах Світовид співставляється з Марсом. Фактично, Світовид – це увесь світ (міръ), породжений не тільки сонячним світлом, а і світлом інших планет. Світовида можна ототожнити з Апполоном. У міфах з Апполоном пов'язане гаданням (саме через те, що він породжується усім небом з зірками). Так само і свастика в Індії пов'язується з гаданням.

Світобудова. Щоб бути волхвом треба володіти реальністю на всіх планах, а для цього треба максимально чітко уявляти світобудову.

Давайте не будемо вигадувати нове, а звернемося до Арістотеля, який у своїй книзі «Метафізика» виклав уявлення давніх філософів про світобудову.

Отже, як пише Аристотель, філософи виділили чотири значення причин речей: однією такою причиною є сутність, або суть буття речі [адже кожне "чому" зводиться в кінцевому рахунку до визначення речі, а перший "чому" і є причина і початок); іншою причиною є матерія, або субстрат (hypokeitmenon); третья, звідки початок руху; четверта – причина, протилежна останній, а саме "те, заради чого", або благо (бо благо є мета всякого виникнення і руху). Так більшість перших філософів вважало початком всього одні лише матеріальні начала, а саме те, з чого складаються всі речі, із чого як першого вони виникають і в що як останне вони, гинучи, перетворюються, причому сутність хоч і залишається, але змінюється в своїх проявах, – це вони вважали елементом і початком речей. І тому вони вважали, що ніщо не виникає і не зникає, бо таке єство (фізис) завжди зберігається; подібно до того як і про Сократа ми не говоримо, що він взагалі стає, коли стає прекрасним або освіченим, або що він гине, коли втрачає ці властивості, оскільки залишається субстрат (зараз ми називаємо цей субстрат душею) – сам Сократ, точно так, казали вони, не виникає і не зникає, бо має бути деяке єство – або одне, або більше одного, звідки виникає все інше, в той час як саме це єство зберігається.

Символом згаданого «єства» є і Знак Вічності (знак Сімаргла) – єдность єства навій усіх часів.

Поява поколінь на основі попередніх поколінь подібна до розгортання листя культової рослини Русі – папороті.

Спіральні зображення були дуже популярними як в Україні-Русі, так і у всій Європі. Можна провести паралель з чотирма спіральними рукавами нашої галактики, в яких народжуються молоді зірки - розгортання галактики візуально і за суттю подібно до розгортання поколінь нав`їв (народжених на

віки). Не просто так молодят ототожнюють з місяцем і сонцем, а їх дітей з зірками. Надзвичайно символічно і сакрально, що саме у рукавах галактики народжуються нові зірки.

У повчаннях проти язичництва зазначається, що на Русі займалися астрономією, тому про вигляд галактики русини могли знати, або здогадуватися.

Отже, за єдину причину можна було б визнати так звану матеріальну причину. Але в міру просування філософів у цьому напрямку сама суть справи вказала їм подальший шлях і змусила шукати далі.

Дійсно, нехай всяке виникнення і знищення неодмінно виходить з чогось одного або з більшого числа початків, але чому це відбувається і що причина цього? Адже, як би там не було, не сам же субстрат викликає власну зміну; зрозуміло, що, наприклад, не дерево і не мідь – причина зміни самих себе, і не дерево робить ложе, і не мідь – статую, а щось інше є причиною зміни. А шукати цю причину – значить шукати якесь інше начало, а саме, як ми б сказали, те, звідки початок руху. Так от, ті, хто з самого початку взявся за подібне дослідження і заявили, що субстрат один, не відчували ніякого невдоволення собою, але в усякому разі деякі з тих, хто визнавав один субстрат, під тиском цього дослідження оголошували єдине нерухомим, як і всю природу, не тільки відносно виникнення і знищення (це древнє вчення, і всі з ним погоджувалися), а й у відношенні всякого іншого роду зміни; і цим їх думка відрізняється від інших. Таким чином, з тих, хто проголошував світове ціле єдиним, нікому не вдалося угледіти зазначену причину. Ті ж, хто визнає безліч причин виникнення і знищення, швидше можуть про це говорити, наприклад ті, хто визнає началами тепле і холодне або вогонь і землю: ці філософи розглядали вогонь як такий, що володіє рухомою природою (порівняйте – чоловічий початок), а воду, землю тощо (традиційно жіночий початок) – як протилежне йому.

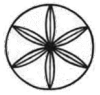

Так ми приходимо до небесного вогню, який рухає матерію, керує нею, наочним втіленням котрого є блискавка, а знаком – громовий знак.

Управляючу силу вогню втілює у собі – Перун, саме тому його завжди особливо вшановують на Русі.

Дітьми (дитя) Перуна у «Волхв Сила» названі сили, які є породженням і частиною Перуна, вони управляють і одночасно втілюють у собі денну та нічну частини доби – двох Князів, Дівів.

Звертає на себе увагу етимологія такого слова як «двигати». Ми знаємо, що слово «здвиження» є особливо культовим в християнстві. На Здвиження плазуни (змії, вужі, ящірки) збираються докупи («кубляться»), щоб знайти надійні місця для зимівлі, оскільки земля «замикається» до весни.

Отже, щодо етимології «двигати». Походить від *d(ъ)vigъ «парна» – роз-

развилка, подпорка, яка слугує ричагом» (яка допомагає піднімати, рухати уверх), з *d(ъ)va «два» + *igъ. Порівняйте нім. Zweig «ветвь» (початково «развилка») от Zwei «два», англ. twig. Ig в валійській мові означає г*ик*авку, в давньоанглійській – острів, в мові народів Філіпін – воду. Гикавка (момовільний короткий вдох) пов'язана з роботою діафрагми. У давнину діафрагмі і диханню надавався сакральний сенс.

Слово «князь» – надзвичайно культове слово. Воно означає вершину земського впорядкування, вершину будинку – князьок, а також вершину космічного впорядкування у вигляді двох проявів Перуна. З військовою справою, війною, навіями (померлими родичами), охорончими діями пов'язана нічна пора, темрява. З денним проявом Перуна пов'язане усе буяння буденного життя та одночасно його виснаження й згасання – денний Князь Світла «силою твоєю харчується». Символами цих двох сил Перуна – денної частини доби і нічної, що безперервно змінюють одна одну, є дві перехрещені блискавки, які вважаються знаком удачі, знаком найвищої сили життя (знак, який сьогодні називають свастикою).

Забуття знання про нічний і денний прояв Перуна спотворило сьогоднішнє сприйняття язичництва. Нічну пору демонізували, протиставивши світлу, тим самим знищивши суть розуміння давньої філософії. У давні часи кожна частина доби мала своє сакральне значення, і цих частин було не просто дві – день і ніч.

На існування подібних уявлень вказує наявність згадки вечірнього і вранішнього пристріту у переліку пристрітів в українських стародавніх замовляннях. Вечір і ранок – це час тимчасового безвладдя, коли легко нашкодити людині, час, коли один прояв управляючого усім Перуна змінює інший.

Язичництво не було дуальним, тому боротьби і протиставлення протилежностей в ньому ніколи не було. Темрява – це охорончий містичний світ мертвих, а Світло – це маніфестація суті мертвих через матерію у вигляді врожаю, буяння у всіх можливих проявах так званого Білого Світу

Матерія (Мокош) згадується в такому контексті «Волхв Сила»: «Мокош є не Ум, а безуміє». Через Мокош-Землю-жіночий початок Розум-Ідея-чоловічий початок маніфестує себе. Ідея задає форму, ліпить форми, наповнює матерію смислами.

Але повернемося до «Метафізики» Арістотеля. Згаданих двох початків було недостатньо, щоб вивести з них природу існуючого, сама істина спонукала шукати далі. Те що одні речі бувають, а інші стають хорошими і прекрасними, причиною цього не може, природно, бути ні вогонь, ні земля, ні що-небудь інше в цьому роді; але настільки ж невірно було б вважати це простим збігом обставин. Тому давня філософська думка дійшла до виснов-

ку, що Розум знаходиться як у живих істотах, так і в природі і що він – одна з причин світопорядку. З «Слова Григорія Богослова»: «Овъ рѣку богыну нарицаеть, и звѣрь живущь въ неи, яако бога нарицая, требу творить. А инъ градъ чьтеть».

У язичницькому розумінні, Розум – це колективна мудрість багатьох поколінь предків. У давнину Розум був невід'ємно пов'язаний з родошануванням. Згодом творці монотеїзму абстрагували поняття Розуму та зробили його самосущім, надприроднім і ніяк не прив'язаним до культу предків і роду, та назвали верховним творцем усього світу, деміургом, логосом. Варто згадати першого гностика у історії християнської церкви Симона Волхва, від якого походять усі християнські єресі, і у чиєму вченні було ще багато від язичництва. Він навчав, що світ походить від Розуму і вогню, а також виділяв поняття великий і малий вогонь.

Всі чуттєве сприймається як таке, що постійно тече, а знання про нього ні. Оскільки філософи виділяли три види сутностей, а саме: дві з них природні, а одна – нерухома, то про цю останню треба сказати, що необхідно, щоб існувала якась вічна нерухома сутність. Сутність суть перше серед сущого, а якщо всі вони минущі, то все минуще. Однак неможливо, щоб рух або виник, або знищився (бо існував завжди), так само і час не може виникнути або знищитися: адже якщо немає часу, то не може бути й "раніше" і "після". І рух, значить, безперервний так само, як і час: адже час – або те ж саме, що рух, або деяка властивість руху. А безперервного руху, крім просторового, не буває, з просторового ж породжується безперервний круговий рух. Саме з цим безперервним круговим рухом і пов'язаний згаданий у багатьох джерелах і демонізований християнством Вихор. У словниках сказано, що слово «вихор» походить від поняття «вити» (плести). Відоме давньоруське плетиво – це таке графічне втілення цього вихрового безперервного кругового руху. У словниках поняття «вихор» співвідносять зі словом «віха», «віхоть» як ступені чергування. У сучасному розумінні віхи – найбільш значимі моменти у історії, розвитку чого-небудь. Саме з Вихором пов'язане поняття часу, як плетивом історичних подій. Згідно тлумачного словника «веремія» – 1. розм. сильний крик, галас із метушнею, безладним рухом. 2. вир, вихор, коловорот, буря. Порівняйте з "врем'я". Тому віха історії (виток історії). Одне із значень слова "віха" – поворотний пункт.

З вихором також пов'язаний вирій. Етимологічна реконструкція слова, яка підтримується віруваннями, що збереглися, дозволяє зв'язати вирій з найдавнішими уявленнями про потойбічний світ, шлях до якого лежить через воду, зокрема, через омут, вир-водоверть, вырь (бырь) – бистрина в потоці; закруть вихору.

Отже, якщо немає нічого вічного, то неможливе і виникнення: справді,

при виникненні повинно бути щось, що виникає, і щось, з чого воно виникає, а крайній [член ряду] (eschaton) повинен бути таким, що не виник, якщо тільки ряд припиняється, а з не-сущого виникнути неможливо. Крім того, там, де є виникнення і рух, там повинна бути і межа; справді, жоден рух не безмежний, і має завершення; і не може виникати те, що не в змозі бути виниклим; а якщо щось виникло, необхідно щоб було щось з чого воно виникло. Далі, якщо матерія є саме тому, що вона безпочаткова (була завжди і її ніхто і ніщо не створювало), то тим більш обгрунтовано, щоб була сутність – те, чим матерія щоразу стає: адже якщо не буде ні сутності, ні матерії, то взагалі нічого не буде; а оскільки це неможливо, то необхідно щоб існувало щось крім складеного цілого, саме образ, або форма. Саме те, що ми називаємо Сварогом, і надає через силу вогню форму матерії, він є ковалем форм. Знак Сварога – коло, яке пересікає блискавка.

Були розглянуті три значення причин речей, згідно уявлень давніх філософів: матерія, вогонь, розум. Яке ж четверте значення? Саме з опису джерела сили і починається книга «Волхв Сила», а потім не раз згадується далі: «Ім'я його Сила. Навії його навколо нас. Він прийде, коли замкнеться коло. Він могутній не тільки силою своїх рук і ніг, але і Розумом Родом дарованим…». Саме замикання кола, яке відбувається, коли чоловік та жінка знаходять один одного, одружуються, породжує силу творення. Обручки у вигляді кола, які носять подружжя – це знак замикання кола, а не просто прикраса.

Саме замикання кола дає людям надзвичайну Силу (це і є та сама волховська сила, яка з'являється від єдності чоловічого і жіночого початків), перед якою схиляється усе суще: «І паде небо, і скажуть навії: «Радій, земле, списами Даждьбога напоєна! Крила Сімаргла вітер приносять. Він прийшов, він буде! Сварожичі золоті очі відкривають, з дітьми Хорса у весну граючи. Чуєте: Перун важким кроком йде до нас! Вмийтеся росою Перуновою, що кров'ю зветься! Вона сили додасть, бо роса ця чудес зберігає багато…». З'єднання чоловіка та жінки є відтворенням божественного акту творення, божественною містерією.

Вчення Геракліта також дуже схоже на філософію книги «Волхв Сила», і навіть допомагає глибше усвідомити її. Геракліта безпідставно записують до так званих «пантеїстів». Зверніть увагу, як грубо пересмикують (переосмислюють) написане Гераклітом теоретики «пантеїзма», і як слова оригіналу гармонічно вписуються у філософію «Волхв Сила»: «Мудрість полягає в справжньому розумінні того, як влаштований світ. Мудрим може бути тільки Бог, людина наділена розумінням (φρόνησις) і умом (νοῦς), але не

мудрістю.» Цитата з оригіналу: «Мудрим можна вважати тільки одне: Розум, здатний правити усім Всесвітом [всім через все] – εἶναι γὰρ ἓν τὸ σοφόν, ἐπίστασθαι γνώμην, ὁτέη ἐκυβέρνησε πάντα διὰ πάντων» (41 DK). Як бачимо, християни античний Нусс (Ум) замінили поняттям «бог-батько».

Отже, центровим у давній європейській філософії був Розум – Розум і Вогонь. Доктрини Геракліта: «Вогонь є початок (ἀρχή) або первісна матеріальна причина світу. Все є потік (тобто, рух – прим. авт). Протилежності є тотожніми».

Сварог. Є уособленням сили, яка надає вогню форми і через форму з(с)варює-з'єднує небо і землю.

На основі сучасного слововиробництва слово Сварог може бути пояснене наступним чином. Корінь слова вар-ъ, що означає 1) кипіння (вар-ево), зварена страва, вар-ка страви або вар-еня; 2) сонячна спека (сонце варом варить); 3) розтоплена суміш із смоли і воску для виготовлення дратви, ниток, які використовуються для шиття чоботів. За допомогою приставки утворюється слово с-вар. У сучасній мові іменник свар не вживається, а є слово сварка, тобто з'єднання, спаювання або сковування шляхом накалювання на вогні двох предметів. Давнє слово «свара» означало суперечку, спор; спочатку ці слова означали також з'єднання, зіштовхування протилежних сторін. Дієслово «зварити» (староруське «сварить») значить приготувати на вогні їжу; є і інше значення «з(с)варити» значить зкувати (викувати), зв'язати. Наприклад «коваль сварил підкову». Суфікс ог вказує на предмет [1, С. 18-19]. Отже Сварог означає створення, надання форми і зіштовхування, з'єднання з чимось. swa от Proto-Germanic *swa, *swē («so»), від Proto-European *swō (self – сам), *swē and Proto-European *se.

Від swé у балтів і русинів:

Latvian: atsvabinât, svabads

Slavic: *svoboda / *sveboda (свобода)

*swed-yo-s (from abl. *swét/ *swéd свет? цвет/цветіння)

(якщо подивитися сучасне пояснення етимології слова Швеція, воно тупикове, логічніше вивести з *swa, *swń)

В латинській мові рог - це угол, який утворюється з'єднанням двох ліній. В українській мові "рог" також має значення "угол".

Таким чином приходимо до рогу достатку (self – самодостатність).

У білорусів "вирій" те саме, що і "клин" перельотних птахів. Клин – це те саме, що і кут, угол, рог.

"Вырай – у беларускай міфалогіі цудоўная мясціна, куды на зіму адлятаюць птушкі і куды ляцяць душы памерлых. Таксама «выраем» зваўся «клін» птушак, што ляцяць у цёплыя краі. Лічылася, што чалавек, які пабачыў вырай, будзе шчаслівы ўвесь год."

Отже бачення выраю-клину птахів, які летять у теплі краї, приносить щастя.

У «Слово св. Григорія про те, як язичники кланялись ідолам і треби їм клали» згадується наступна традиція: «водять невЂстоу на водоу даюче замоуж, и чашю пиють бЂсомъ (пам'ятаємо, що так християни називали Навіїв), и кольца мечють в водоу и поясы». Каблучка – вже замкнене коло, пояси – те, що можна замкнути, утворивши коло. А з приводу того, що у якихось хроніках Сварог названий батьком Даждьбога, так і це спрощенна правда, оскільки усі видимі нам форми включаючи сонце, людей, тварин тощо є вогнем, а уся різноманітність форм «кується» космічною силою-«ковалем», яку ми називаємо Сварог.

Перун. Слово «Перун» походить від кореня пар-п(ь)ер і суфікса –ун і означає «гром, блискавка, громовий удар». Литовське дієслово parieti (тепер. час periu) означає виробляти за допомогою теплоти, висиджувати, породжувати, творити. Слово це знаходиться у рідстві з лат. pario та староруським парити, висиджувати яйця; парунья – квочка. Українське слово пара, парити (про томне спекотне повітря перед грозою), прѣть; парунъ – спека. Вважають, що від цього кореня походять дві форми: одна дійсна – Пер-ун, тобто виробник, творець; друга – парубок (парень), тобто вироблений, народжений, син.

За білоруськими уявленнями, Перун носить у лівій руці носить колчан стріл, а у правій лук. Перун роз'їжджає по небу у вогняній колісниці (колесо колесниці – громовий знак) і кидає з вогняного лука стріли-блискавки.

Слово Перун нам не доводиться чути у сучасній мові, але є слово перти використовується і зараз. За сучасним слововживанням перти значить: 1. повільно насуватися, лізти, напирати (куди лізеш, куди преш?), 2. запліднюватися, спариватися, звідти пара – двоє, пара – теплота. 3. мити, прати, власне колотити білизну на річці валіком; праска.

Від слова перти походить слово пара – випаровування; у спекотний день від сирої землі помітно для ока піднімається пара, випаровування. Дієслово парити означає одночасно піддавати впливу тепла і вологи, парити, паритися, спарювати тварин. По литовськи ka papery? – кого вона народила? За давньослов'янською мовою перу – я вдаряю, Перун, очевидно, той, хто вдаряє. Враховуючи вищесказане, можна зробити висновок, що Перун пов'язаний з грозовою хмарою, що швидко насувається на землю, яка несе у собі дощ і запліднює землю. Відомо, що врожай залежить від кількості дощу, який випадає влітку і восени. Чим більше теплих дощів, від дій яких земля париться, тобто стає сирою і вологою, тим краще і врожай. Хмара несе з собою не один дощ, з неї в'ється сліпуча, вражаюча блискавка, з хмари лунає грім. В контексті цього стає зрозумілим, чому перехрещені блискавки (свас-

тика) є частиною знака Купала.

Перун є як уособленням родючості, так і військової справи. Тому він також зображується з рогом достатку у одній руці, та зброєю у іншій.

Згадаймо, що в грецькій міфології Зевс – батько Пана/Гермеса (він же Діа/Дів/Дій), і тому вони не мисляться один без одного, як не буває грозової хмари, що несе дощ, без блискавки-перуна. У греків Діа і Зевс сприймаються як одне і те саме Δίας Ζεύς.

При перекладі античних текстів ім`я Зевса замінювали Перуном.

Хорс. На важливість образа Хорса вказує згадка про його «дітей» на початку «Волхв Сила», де описується замикання кола: «Сварожичи золоті очі відкривають, з дітьми Хорса у весну граючи».

Слово «хорс» означає «кінь» (порівняйте з horse). Фаміцин: «Спочатку зооморфічною формою вранішнього та весняного сонця (зародження нового) були кінь та кінська голова. Поєднання образу сонця з образом коня властиве багатьом народам [15].

У «Бесіді трьох святителів» Перун і Хорс названі «двома ангелами блискавки».

Зазвичай у писемних джерелах при перерахуванні богів після Перуна відразу стоїть Хорс. У Начальному літописі імена стоять у такому порядку: «поставил (Владимир) Перуна, Хръса, Дажбога».

Автор «Слова о полку Ігоревім» повідомляє про князя Всеслава, що він «прерыскаше», – тобто перебігав, пересікав шлях великому Хорсу. Отже, тут відмічається рух, шлях сонця. Сонце, піднімаючись на сході і опускаючись на заході, ніби описує коло. Грецьке «хорос» означає коло. Згадайте, що круглий підсвічник, який знаходився у давнину у храмах під самим куполом називався «хорос», означаючи небесний схил, круг.

З Вирію, в якому завжди весна, починається і закінчується Хорс-круг, по якому щоденно рухається Даждьбог – сонячний диск. Хорс зазвичай ототожнюється з весною. "Рай, ірій, вирій був місцем пробутку Сонця – Хорса. Він лежить за морем, або посеред моря на острові. Сюди приходить Сонце, відбувши свою денну подорож. Тут царює вічне літо, цвіте вічна зелень, сюди ховається зимою все життя природи і прилітають птиці. Тут переховується насіння, приношене на землю. Тут перебувають душі предків і душі людей, ще ненароджених" [25].

Хорос-круг як символ замикання кола, що створюється парою наречених.

Символ пов'язаний з весною, веселлям, народженням нового життя, і все це освячується предками, котрі знаходяться у Вирію, де перебувають також душі ще ненароджених, і яких весною приносять з Вирію журавлі.

В грецькій Вікіпедії зазначено наступні значення слова:

Χορός в значенні танцю – форма художньо-атлетичного вираження, яка,

як правило, відноситься до руху тіла, зазвичай ритмічного та музично послідовного.

Χορός του Ησαΐα – танець Ісаї (для молодят): Молоді кружляють навколо Сент-Банку під час релігійного весільного ритуалу. Молодята вступають в танець, обертаючись, вони доходять до кінця, – потім знову починають рух спочатку. Коловий рух має бути завершеним, оскільки іншого рішення немає.

Χορός – те саме, що Танець Діоніса.

Судячи з контекстів вживання слова Χορός, Хорс – це не зовсім сонце, а шлях (коло), по якому безперервно рухається сонце. Саме атрибут руху (колесо колісниці Даждьбожої – громовий знак) міг зближувати у сприйнятті християн Перуна і Хорса. Хорс – це повторюваний циклічний шлях низходження з неба на землю з подальшим зходженням з землі в небо.

Якщо в джерелах про ідолів Хорс згадується відразу після Перуна перед Даждьбогом, значить цей образ мав велику вагу в космогонії наших предків. Натяк на це дають давні назви культових місць Києва, серед яких центральне місце займає Хоривиця, вона ж Замкова гора. Етимологію слова Хорив виводять із грецького слова χορός, також нам відомо, що інша назва гори Сінай – Хорив. Це підтверджує розуміння образу Хорса – низходження з неба на землю, з подальшим вознесінням з землі на небо після завершення кола. З цим циклічним колом може бути пов’язане традиційне поховальне проводжання у останній путь, назад, на небо, у Вирій.

Даждьбог.

Це слово утворене з наказової форми слова даждь – дати, дам, давати, той, що дає, і бог – благополуччя, багатство (богатство), благодать. Це ім’я дослівно означає – наділяй, давай достаток, багатство. А тому Даждьбог є подателем багатства, благополуччя. Дійсно, усе багатство, достаток землероба залежало від животворного світла і тепла сонячних променів. Визнаючи правильність трактовки імені від наказової форми даждь, Фамінцин вказує, що все ж залишається незрозумілим зникнення звука д: чому і в джерелах, що збереглися, пишуть Дажьбог, а не Даждьбог [17].

Даждьбога можна співвіднести з єгипетським Атоном – сонячним диском, грецьким Геліосом. Атон зображувався у вигляді сонячного диска з променями, які закінчувалися кистями рук, що тримають знак життя анх. А от Ра – сонячне світло (тотожній Світовиду). На голові Ра знаходиться круг, на якому лежить змія. Єгипетський Ра, подібно до грецького Апполона, що-

дня перемагає змія, котрий після перемоги над ним лопається, виливаючи з себе води.

Ярило. Зважаючи на те, що ярилині ігрища припадали на різні дні, а в основному на той самий час, можна вважати, що це пізній варіант Купала. У цей день також стрибали через вогнище, у Білорусі мав місце образ русалки. Перша документальна згадка про Ярилу датується 1763 р., про нього згадав задонський житель м. Воронежа. Можливо, Ярило потрапив до нас з Російської імперії, де святкування Ярили-Костроми є традиційним та пов'язується з фінським впливом. Припущення про тотожність святкувань Ярила-Купала-Костроми висловив Гальковський [1, т. I, С.42].

Коляда. День, коли сонячний день починає збільшуватися. З цього часу починається новий річний цикл.

У 1760 році був арештований 72-річний уродженець Кунгурского повіту Пермської губернії селянин Артемій Сакалов, за те, що тлумачив сни, «Коляду кликав». Було встановлено, що з шести названих в «Синопсисі» Інокентія Гізеля ідолів (книга видана у 1674) Артемій Сакалов вшановував принаймні чотирьох: Перуна, Вихора, Коляду, Змія Хоботистого.[19]

Пояснення Коляди було вище, у фрагменті про Уробороса.

Людям сучасної західної культури може бути важко зрозуміти образ Коляди через звичку сприймати час лінійно, як це прийнято в християнстві, а не у вигляді спіралі, як це характерно для язичництва. Це принципова різниця між християнством і язичництвом, яка заперечує ідею того, що християнство – це покращене язичництво. Лінійне одноразове життя не має сенсу. Коляда – це завершення і початок витка-часу, а це означає свято життя, удачі, перемоги, загадування бажань з вживанням вина і кров'янки для культової цілі. Словосполучення „віншую в Коляді“ не є випадковим. "Віншення" використовується і в значенні "вінчання" в сенсі завершення, повноти. Етимологічно це слово може походити від слова від wine, winner, venus (зірка вранішня).

Я вважаю помилковим зовсім прив'язувати Коляду до поняття сонця. З календарем і часом сонце має опосередкований зв'язок. Нюанси про час – зародження, розвиток і руйнування форми – важливо розуміти для колдовства, для магічних маніпуляцій.

Але і у наскрізь брехливому християнстві при невеличких роздумах ми побачимо несумісні протиріччя щодо часу, одноразовості, воскресіння. Для чого потрібне відспівування померлого, щорічні вшанування на могилі,якщо людина прожила один раз і чекає страшного суду і воскресіння з мертвих? В яку таку вічність попи проводжають померлого? А як же воскресіння? То його не буде? Якщо попи своїм відспівуванням анулювали гріхи і відправили померлого у вічність, тоді що вони роблять щороку на Великдень, для чого

вони святять паски? Для чого щороку роблять якийсь обряд на кладовищі, якщо померлі вже у вічності? У чому цінність їх обряду для померлих, які вже у вічності? Якщо померлі відправилися у царство небесне, у вічність, то вони не воскреснуть? Буде тільки вічність? А як померлі воскреснуть, піднімуться з могил на страшний суд, якщо вони перебувають у вічності? Вічність гірше царства небесного на землі? Як можна з царства небесного воскреснути на землі? А як щодо гріхів? Все можна, бо після смерті тіла піп відспіває і все анулюється? Такі прості питання виявляють усю убогість християнства, в яке можна тільки сліпо вірувати і давати попам гроші. Смішна і абсурдна релігія, яка віднімає у людини шанс на самопізнання і духовну самореалізацію. І особливо дико, коли християнство подають, як еволюційно покращений варіант язичництва.

Поряд з Колядою можна згадати **дідух**, який набув популярності в Україні. Духовна течія „Великий Вогонь“ ніколи не визнавала дідух. Перевірка джерел не доводить, що дідух є давньою язичницькою традицією і має той сенс, який в нього зараз вкладають. Дідух міг бути елементом завершення збору врожаю, але встановлювати його замість вічнозеленої ялинки є помилкою. З точки зору магії, дідух є шкідливим явищем. Якщо колоски дідуха сприймати як предків, то подальше спалення дідуха і викидання його є магією на невдачу. Краще просто тримати в домі родового ідола (пофарбованого у червоний колір), який є втіленням усіх предків.

Волос. Для носіїв української мови слово «волоський» є тотожнім слову «грецький», тобто воно сприймається як слово іншомовного походження (волоське вино, волоський горіх). Слово Волос (владика) є титулом бога неба і дощу Діа/Дія/Діва. В грецькій мові слово «волос» виводять з грецького слова, яке означає «закидати сітку» (риболовну), в Греції є порт з назвою Волос. Тобт,о слово безпосередньо пов'язане з водою. Також в грецькій мові волос=голос (порівняйте з voice).

Який же день святкувати як день присвячений Волосу? Це Новий Рік, з 31 грудня на 1 січня. Християнство, яке закрило своїми святами язичницькі, дає підказку. У християн 1 січня – день Василя. Слово походить з грецької васил/базил "царственний", "вічність", Βασιλεὺς-цар. Це і є свято Волоса. Імена різні, але суть одна. 1 січня також свято Януса – бога входів, виходів, початку. Його ім'ям назвали перший місяць року. Цей день обов'язково треба святкувати з достатком, смачною їжею, вином – символом перемоги.

Сімаргл. Для вчених залишається найтаємничішим персонажем у язичницькій картині світу.

Перун сакрально дуже важливий, але Сімаргл – найважливіший для нашого повсякденного життя. Він охоплює і представляє усіх Нав'їв Минулого, Майбутнього, Сьогодення і Вічного.

Сімаргл подібен до азіатського Сімурга, як сакральним смислом так і зовнішнім виглядом. До появи авраамічних релігій різні народи Євразії мали схожі уявлення про світ, у деяких державах Азії знак Сімаргла і сьогодні залишається культовим та використовується на державному рівні. Отже, Сімург перекладається как «верхівник», «птах з верхівки гори\дерева», вважається царем усіх птахів і одночасно покровителем людських колективів та сторожем потойбіччя.

Якщо додати сюди ще тотемістичні уявлення багатьох народів світу про те, що померлі предки відлітають птахами, все стає зрозумілим. Один з варіантів зображення нашого Сімаргла – це вухатий чорний грифон, з аналогічним до звіроподібного варіанту зображенням хвоста.

Цікавою є легенда пов'язана з Сімургом: згідно неї Сімург живе 700 років, а потім, коли його син підростає, кидається у вогонь, Сімургом стає син. Вчені помітили співзвучність цієї легенди з легендою про Фенікса, птаха, який живе 500 років, а потім кидається у вогонь, і Феніксом стає його син. У чому глибинний сенс цих легенд? У наслідуванні та продовженні Розуму попередніх поколінь. У цьому ключовому моменті ми теж бачимо схожість уявлень про нерозривну єдність Нав'їв: Навії Сьогодення йдуть, стаючи Навіями Минулого і поступаючись місцем Навіям Майбутнього, які є продовженням попередніх Навій.

Купала.

В ніч на 21-23 червня наші пращури плясали під музику, співали пісень, стрибали через палаючі вогнища, а на зорі вмивалися і купалися у воді. Вогонь, сонце і вода – це найголовніші речі, які потрібні для колообігу життя.

Купала – день святкування поєднання води, що здавна ототожнюється зі світом мертвих, але одночасно з життям і безсмертям, і управляючою силою Перуна. У річку пускають колесо-громовий знак – символ безперервного руху Перуна.

У джерелах, в яких згадується Купайло, слово «Купала» відносилося то до вогнища, то до місця, де відбувалося ігрище, а частіше усього означає день, в який відбувалося ігрище.

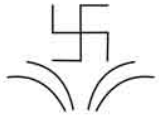

Я погоджуюся з думкою Н. Н. Велецької, яка вважала, що стрибок через вогнище на Купайло символізує долучення до предків, принесення їм себе у жертву. В Густинському літописі про цей звичай сказано: «через оныи огнь прескакують оному бесу жертву себе вогню заради приносяще». Ці дії подібні до принесення себе у жертву народження свого

продовження. Порівняйте з Сімургом-Феніксом. Таким чином через символічне принесення жертви собою навіям молоді парубки і дівчата

Важливо робити акцент саме на вогні, розуміти його сакральний сенс, щоб наповнювати кожну свою життєву дію сенсом. Вогонь – важлива частина ритуалів.

Відомий латинський девіз «Igne Natura Renovatur Integra» перекладається як «Вогнем природа оновлюється уся».

В алхімії та герметизмі абревіатура вислову – I.N.R.I. означає процес очищення матерії. Вогонь символізує силу, що спалює все нечисте й зайве, дозволяючи речам повернутися до їхньої первісної досконалої форми.

Важливим атрибутом свята є папороть.

Людина, у тому вигляд як вона є, – це результат багатьох мільйонів років еволюції родів рослин, тварин. Якби не було їх, і ми були б іншими, або ж нас взагалі не було.

У ланцюжку еволюції життя на планеті Земля папороті займають особливе місце, оскільки саме рід папоротей першим винайшов чоловічі і жіночі статеві клітини.

Коли на Землі ще не було ні хвойних, ні квіткових рослин, жили на світі деревовидні папороті, які вперше почали розмножуватися не спорами, як усі інші, а насінням, і стали першими голонасінними рослинами. Насіннєві папороті давно вимерли, але за допомогою винайденого ними насіння сучасні рослини змогли розселитися у найрізноманітніших куточках нашої планети.

Папороті, які ми бачимо у лісі, – це безстатеві рослини. Щоб відтворити потомство, вони висівають спори – особливі клітини, які визрівають на нижньому боці листків. Спори падають на землю, і з них розвиваються крихітні зелені пластинки – заростки, на яких утворюються чоловічі і жіночі статеві клітини. Щоб відбулося запліднення, чоловіча клітина повинна потрапити у воду і доплисти за допомогою жгутиків до жіночої клітини. Немає води – не буде і папоротей-дітей!

Купайло святкується біля річки. Дівчата по воді пускають сплетені ними вінки, щоб парубки їх зловили. Таким чином відбувається сакральне містичне дійство об'єднання жіночого і чоловічих начал внаслідок чого відбувається народження «цвіту Купайла» – нащадка (не випадково, дітей називають «квітами життя») дівчини і парубка, які знайшли один одного. До речі, і пелюстки квітки по-українськи називають віночком/вінчиком (тобто вершиною, завершенням)..

Вайа папороті має популярну в Україні-Руси та й усій Європі закручену форму, що дуже символічно, і означає поступове розгортання, еволюцію Навій.

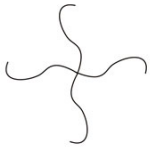

Стрібог. «Стрі» означає повітря. «Стрі» – моравські чехи називають вітер, який приносить негоду. По етимологічному складу, слову «стрі» властиве значення пориву, вітру, бурі. Стрібог – це не просто вітри, а життєва енергія, яка знаходиться і всередині нас і поза нами. Стрібог також ототожнюється з пронизливим холодом, але все це сприймалося як важлива частина Природи, а не як щось негативне.

Лада. «І сидів Перун, і точив стріли свої золоті. І побачив він Ладу, ту, що любов дарує. І подарувала вона любов свою Перуну. І загорілися очі його, і залаяв Сімаргл, і розстріпав вітром волосся повелителя, світлі, ніби хмари дощові. І посміхнулося Лада Перуну. Розстріпав Сімаргл її темне волосся, і подивилася Лада у очі Перуну. І побачив Перун, що половинка ока у Лади сіра, але інша – темна. І сказав Перун: «з цього часу любов'ю володіти ти будеш, але дочки з твоїми очами подвенечні лише моїм синам будуть»» («Волхв Сила»).

Мокош. Мати сира земля. Дослідники вважають це ім'я незрозумілим та запозиченим невідомо звідки. Але за їх трактовками абсолютно усі імена Вищих Навій запозичені. Нібито усі народи мали самобутні мови і слова, крім нас. У нашій живій мові є споконвічне слово «мокрий». Чехи шанували Мокошь як божество дощу і сирості. До неї вони зверталися під час великої засухи. Отже, зрозуміло, чому у повчаннях проти язичництва поряд ставлять Мокош і вілій. Щоб земля була плыдною, вона повинна бути мокрою.

Але є ще закінчення слова співзвучне зі словом «кош» – ємність, що вміщує у собі щось. Мокош – це Мати Сира Земля, первинна матерія, з якої породжуються форми, які задаються чоловічим початком-ідеєю – небом.

Чорний і білий камені. Сгоряння, вугілля від вогнищ, попіл, грань (жевріюче вугілля) – важливі деталі давньої філософії. Зчорніле вугілля вогнищ, важлива частина ритуалу, саме його називають чорним каменем. У давніх пам'ятках християни згадуються про те, що наші предки «оуголь мечють», чорним вугіллям і попілом посипалася підлога капищ. Саме від слова коп-ь походить слово «капище». Спалювання, вугілля від вогнищ – це об'єкти, які зв'язують нас зі світом предків, але одночасно спалювання є ритуальною пожертвою для отримання задуманого.

В українських народних замовляннях і у «Волхв Сила» зустрічається згадка про чорний камінь як надзвичайно сакральний і магічний предмет: «увійди у чорний камінь плотью, а духом вийди», трохи далі по тексту йде настанова для померлих, як їм вести себе у новому стані: «вийди лісом у сосні (саме у сосні вдень знаходиться один з двох «дітей Перуна», який управляє нічною частиною доби), вийди громом із хмар, вітром співай (Стрібог – всепронизлива енергія, грубим проявом якого є вітер), вийди темрявою з дня». Отже, після смерті нашого тіла ми стаємо активною складовою частиною тих сил, які зараз звикли називати «богами». Саме тому навії - це і наші пращури і явища природи одночасно. Ці язичницькі «боги» не теоси, а прояви частин нашої сутності – Розуму Сонму Навій Минулого, Сьогодення, Теперішнього і Майбутнього.

Білий камінь вживається у замовляннях у контексті води: білий камінь знаходиться посеред моря; на болота відсилають пристріт, «там білий камінь лежить, через нього вода тече».

Треба визнати, що чорні об'єкти на Русі є більш сакральними, ніж білі, саме через зв'язок цього кольору зі спаленими залишками вогнищ, вугіллям, а значить і світом предків. Наведу цікавий приклад: у християнських джерелах засуджувалася віра у чох, звичай вперше заходити у новий дім з чорною кішкою і чорною куркою. Цей факт демонструє, наскільки радикально змінило мислення людей християнство, настільки, що чорна кішка, яка була символом удачі, стала символом невдачі. Архаїчне слово «чох» досі використовується на Кавказі і має значення «місце для ночівлі». Отже, так звана «віра у чох», це обряд благословення нової оселі. Чому саме чорний кіт? З котом ототожнюється Сімаргл, збірний образ усіх Навій. Кури – завжди були ритуальними тваринами, яких приносили у жертву.

На схід від сонця, на захід від місяця (у скандинавів); де місяць не сходить, де сонце не заходить (у нас) – у скандинавів це місце проживання відьми, в українських замовляннях туди відсилаються пристріти, хвороби. Все хворобливе, шкідливе знаходиться за межами дня і ночі, дня/темряви, поза ними.

Використання ножа в колдовстві. Клинок має бути мечеподібної форми. Саме таким ножем і робиться енергетичний захист в характерництві – окресленням півкола над головою від плеча до плеча проти часової стрілки для того, хто робить, який стоїть обличчям до того, кому робить.

А ось в прикрашенні ножа символами немає сакрального сенсу . Це інструмент, а не іграшка.

З якою думкою треба подібне робити? Потрібно відчувати всепроникну присутність навій, які є частиною еволюції усього живого. Саме силою навій-предків і робиться цей захист, через безпосереднє уподібнення їм.
Саме цією силою і робиться колдовство. І тому не можна брати оплату за ритуал, а можна тільки пожертву, бо в колдовстві колдун є тільки посередником, через якого сила являє себе.

Криниця – один з традиційно сакральних об'єктів, який язичники використовували для проведення ритуалів. В культовий колодязь кидали живих курей. Серед багатьох версій походження слова «криниця» пов'язу-

ють також з грецьким словом κρήνη «фонтан», в давньогрецькій це слово також має значення «курган», «м'ясо». З цього ж слова може походити і слово «**кров**», що логічно. І тоді ритуальний сенс криниці, яка є втіленням крові і плоті життя, стає очевидним – пожертва навіям, заради внесення змін у простір і отримання задуманого.

Можна піти ще далі, до ототожнення криниці з Крон(ос)ом, сином Діа.

Язичництво у повсякденному житті. Мало вірити в якусь фрагментарну картину, яку сучасники називають язичництвом, треба щодня і щосекунди цим жити, а без цілісного бачення світобудови це не можливо, тому наразі українське язичництво не йде далі зібрань на окремі свята. Важливо розуміти основу свідобудови, що дає можливість сповнити язичництвом повсякденне життя.

Одним з ключових понять християнства є **гріх**. Чи є це поняття в язичництві? Я вважаю недоречним використовувати слово "гріх" в теорії сучасного язичництва. Доречнішим є вживання слова "порок". Порочна дія призводить до духовного забруднення людини, яке ніякими очищеннями (вогнем, ударом в бубен) не можна очистити. Яка ж внутрішня суть пороку? Її дозволяє зрозуміти східне бачення світу, яке є суб'єктивно орієнтованим. Порочною є дія, яка диктується тлінним тілом, тобто інстинктами, рефлексами, а не духовною метою. Під час реалізації цієї дії людина ототожнює себе з тлінним тілом, і таким чином забруднюється духовно. В ідеалі, щоб не відбувалося духовного забруднення, дія робиться з чітким розділенням тіла і духу, фактично дія робиться духом, хоча візуально може здаватися, що має місце звичайна дія тлінного тіла. Якщо усі свої дії робити духом, відбудеться ритуалізація повсякденного життя та безперервне відтворення божественного акту творення. Побічним ефектом такого бачення є екстаз/блаженство. А якщо при такому баченні, і діючи духом, займатися сексом, тоді відбуватиметься містерія єдності чоловічого і жіночого початків. У східних вченнях сексуальні практики вважаються найкоротшим шляхом до самореалізації. Порок – це обмеженість, недосконале бачення.

Як же очищуються набуті забруднення? Зміною мислення через споглядання світу. З підвищенням духовного рівеня (з посиленням самоусвідомлення) збільшується частота вібрації духу – і забруднення очищуються, тобто обнуляються, стають нейтральними.

Щодо віри у пекельні світи. Їх немає і не може бути. Усі світи починаються і закінчуються у нашій свідомості.

Суміжною з темою гріха є тема **долі**. Існує глобальний загальний задум розвитку людства, Всесвіту. Можна назвати цей задум задумом Перуна, Юпітера (Діа), навій. Це однаково вірно. Одночасно з цим людина має певну

свободу щодо свого майбутнього, і дії сьогодення створюють майбутнє. Але все це відбувається у межах глобального задуму. Є постаті, здатні значно впливати на суспільні і культурні процеси. Ці постаті мають особливу долю, і якщо вони підуть проти глобального задуму і своєї долі, вони швидко будуть знищені обставинами, а фактично вбиті навіями, які і є авторами задуму. І відкупитися, вимолити порятунок не вийде. У навій розмова коротка, і немає сили вище їхньої. Ідеально – жити в потоці життєвих подій і робити те, що можеш в данній ситуації, намагатися зрозуміти загальний задум і своє місце в ньому. Людина може зробити ідеально правильний з точки зору суспільства і моралі вчинок, але якщо це суперечить долі, наслідки можуть бути жахливими, включно зі смертю. Тому не варто примітивно сприймати гріх і долю та намагатися штучними моральними рамками обмежити волю людей. Задум може бути дуже складним і звивистим, й не обов'язково зразково-показовим в плані загально визнаної моралі.

Як я вже згадувала раніше, центр/серединне місце (тобто поточне втілення на землі) є осереддям повновладності та чаклунства. Здавна люди реалізовували ритуали саме для втручання у процеси і внесення змін у реальність, задля створення нової реальності.

В наслідок поширення інформації через інтернет і доступу до неї усіх бажаючих виникло питання екологічності колдовства. Під екологічним колдовством мається на увазі отримання якихось благ за допомогою магії без принесення шкоди іншим людям, без відбирання у них ресурсу. Як виглядає неекологічне колдовство. Наприклад, зараз модно підкидати монети комусь, щоб вкрасти у жертви фінансову удачу, або агресор позичає гроші, бажаючи разом з позиченими грошима забрати фінансовий канал жертви. Як виглядає язичницький варіант екологічного колдовства на гроші.

Нам добре відомі античні герми. Якщо ми розглянемо найперші герми, вони містили зображення Гермеса (котрий співвідноситься з рогатим Паном як символом достатку) та чоловічого статевого органу, або дволикого Януса – бога входів і виходів, початків. Сенс герм, які стояли при дорозі, був у тому, щоб на удачу, на гроші залишати монети у підніжжя цієї архітектурної форми. Взаємодія з гермами – це екологічна магія на гроші, коли ніхто ні у кого не краде. Було б чудово повернути цю традицію і поставити в Україні біля доріг герми замість хрестів, якими замінили герми з повною втратою сенсу.

Але в Україні була знайдена і своя, українська, герма – Керносівський ідол доби енеоліту. Ідола було виявлено випадково школярами села Керносівки Новомосковського району Дніпропетровської області в 1973 році

під час земляних робіт, ймовірно, на місці зруйнованого кургану.

Ідол з сірого піщанику (1,20 х 0,36 х0,24 м, вага – 238,5 кг). Правий бік стели серйозно деформований (залишилася глибока вм'ятина) бульдозером. Всі 4 грані статуї покриті численними малюнками, зображеннями, зробленими в техніці невисокого рельєфу. З боків голови виступають невеликі вуха з поглибленнями в центрі. Лице, подовжене з важким підборіддям, опущеним на груди. Зображені глибоко посаджені очі, ніс, запалі щоки, вуса «підковою». Голова спирається на підняті плечі, на яких праворуч – зигзагоподібні лінії, зліва – трикутники. У верхній частині стели – руки, зігнуті в ліктях і підняті вгору. Пальці рук розсунуті, обидві руки з'єднані дугоподібною лінією. Під лівою рукою – лук з туго натягнутою тятивою і вставленої стрілою. Прямо під руками знаходиться малюнок: людина з хвостом, з палицею в лівій руці, переслідує двох звірів. Від кисті правої руки вниз йде зображення предмета, що нагадує булаву на рукояті (навершям вниз). Під сценою полювання – 4 предмета з рукоятями (долото (?), вислообушна сокира, сокира з виступаючим обушком, звичайна провушна сокира). Над пасом знаходиться ще один малюнок, що нагадує черепаху.

У нижній частині стели зображений пасок, під ним – фалос. Під фалосом – дві фігури коней, що йдуть один за одним (жеребець і кобила); вище – квадрат (загін для коней?). На лівому боці статуї розміщений триярусний орнамент. Під орнаментом відображена еротична сцена, нижче лінії паска – малюнок тварини з широко розставленими рогами. Багато зображень знаходиться на задній частині стели, на спині. У центрі – зображення дерева, стовбур якого – хребет, гілки – ребра (зліва – 14 гілок, праворуч – 13). Під плечима – лопатки у вигляді прямокутників з округленими кутами. Усередині лопаток – схематичні малюнки дерев, крона лівого дерева більш рідка, ніж у правого. Під пасом, продовжуючи хребет, звисає довгий хвіст. Ліворуч і праворуч від хвоста зображені знаряддя праці коваля-металурга. На правому боці стели, у верхній частині – геометричний орнамент (трикутники, зигзаги, меандр).

ДЖЕРЕЛА

1 Н. Гальковскій. «Борьба христианства с остатками язычества в древней Руси», в 2-х томах
2 Тихонравов, 1898 г. стр. 22. Отреченныя книги др. Росіи
3 Н. Гальковськiй. «Борьба христианства с остатками язычества в Древней Руси» т. I
4 Українські замовляння / Упоряд. М. Н. Москаленко; Авт. передм. М. О. Новикова. — К.: Дніпро, 1993. — 309 с
5 Світогляд давніх киян / Ярослав Євгенович Боровський . – Київ : Наукова думка, 1992 . – 173 с. : іл. - Бібліогр.: с.168-171
6 Джерела. Мистецтво Київської Русі. - К.: Мистецтво, 1980. - 214 с., з іл. (Нариси історії укр. мистецтва). - Бібліогр.; с. 214.
7 Пуцко В. Г. ИСКУССТВО КИЕВСКОЙ РУСИ НА РУБЕЖЕ XII—XIII вв.
8 Матеріали круглого столу «Князь Володимир Великий державник і хреститель Київської Руси-України», 2015. Доповідь отця Івана Грицюка к. богословських наук, протоієрея Київського патріархату «Володимир Великий – каган і хреститель Руси».
9 Арістотель «Метафізика».
10 Откуда есть пошла Русская земля. Комментарий Кузнецова к I, II тому.
11 Акты Константинопольского Собора 1076 г. (Первый Собор на Итала)
12 Доклад доктора философии Айха Продоша (**Prodosh Aich**)на 4-й конференции аналитиков истории в Постдаме 12 августа 2008
13 Википедия. Уильям Джонс.
14 Князь Огін. «Совість і честь огніщанина»
15 Божества древн. славянъ. С. 201.
16 Словник староукраїнської мови XIV – XV ст. – К., - Наукова думка.
17 Мочульскій. О мнимом дуализмѢ в мифол. славян. Русск. Филол. ВѢстникъ, 1889 г. XXI, стр. 197.
18 Трачевскій. – Русская історія 1895 г., ч. I, С.23
19 Покровский Н. В. Исповедь алтайского крестьянина. В сб. Памятники культуры. Новые открытия–1978. Ленинград. 1979. С. 52.
20 Рыбаков Б. А. Язычество Древней Руси С. 136
21. Сборник материалов исследовательской группы «Tour de Lucifer» Ч. 1
22. Круг Земной
23. Галиця – крилатий змій (31.07.2015). Сайт galslovo.if.ua
24. "Дохристиянські вірування українського народу". Огієнко Іван. 2. Душа.
25. А.Котляревський, О погребальних обрядах, с.198, Пор.: Н.Сумцов, Культурные переживания, с.163, Володимир Гнатюк. Нарис української міфології.— Наукове видання. Інститут народознавства НАН України. Львів. 2000 ISBN 966-02-1460-X. с.-264.

26. «Воскресіння Ісуса Христа і поганська міфологія». Сайт «Парафія святого великомученика Димитрія Солунського Православної Церкви України»
27. Неопублікована книга Князя Огіна від 1993 року написання.
28. Легенди України про птахів, тварин, рослини. - Х.: Промінь, 2009, - 240 с
29. Дніпропетровський національний історичний музей. Сайт. https://www.museum.dp.ua/uk/object_1-4/

ЗМІСТ

Моя боротьба..... 5
Совість огніщанина..... 35
Вчення Великого Вогню (для посвячених) 43
Годар 52
Шкіряна змія 54
Волхв Сила..... 55
Безкінечна зброя (від 2001 року)..... 63
Безкінечна зброя (від 2006 року)..... 65
Дух звіра…..... 75
Биліна..... 76
Жертвоприношення..... 87
Силу духу вночі відчуєте..... 89
Віддзеркалені хвилі..... 89
Казка про холодні вітри..... 93
Рівний крок, тихий звук..... 96
Пісня Межибора..... 96
Містер Волланд..... 97
Щастя..... 99
Позитивний Джек..... 100
Живі пісні глибокої старовини..... 111
Кривава Коляда..... 122
Хорвата Діброва..... 128
Мольфаріум..... 139
Останні міф XX століття..... 158
Бажання вбивати..... 259
Сільськогосподарські роботи..... 273
Високі Могили..... 275
Зустріч..... 287
Побічний ефект..... 292
Кримінальне мислення..... 327
Плагіатор..... 337
DOOM 3.11..... 341
Вечір поміщика..... 354
Похід Скальда..... 367
Золотий молот Сварога..... 430